

Fugleåret 2010

Dansk Ornitologisk Forening

©2011 Dansk Ornitologisk Forening

Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne rapport eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Udgivet af: Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V

Pris: 175 DKK (incl. moms) - løssalg

Omslag:

Forsidefoto: Stor Skallesluger, Nivå, 9. januar 2010. Foto: Helge Sørensen

Bagsidefoto: Høgesanger, Thy, 8. november 2011. Foto: John Kyed

Citering:

Generelt: Christensen, Jørgen S. & Peter Lange (red.) 2011: *Fugleåret 2010*. DOF.

Specifik afsnit: Eksempelvis DATSY-rapporten: Eskildsen, Anne & Thomas Vikstrøm 2011: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2010. *Fugleåret 2010*, s. 151-178. DOF.

FUGLEÅRET 2010

Ansv. redaktion: Jørgen Staarup Christensen og Peter Lange

Årgang 5

Stor Tornskade, 6. november 2010. Tegning: Jens Gregersen

Dansk Ornitologisk Forening

FUGLEÅRET 2010, Årgang 5

ISSN 1903-3109

Redaktion

Ansvarshavende redaktion

og fotoredaktion:

Jørgen Staarup Christensen (jsc@plougsvej.dk) og Peter Lange (peterlan@post6.tele.dk).

Afsnit:

Punkttælling:

Henning Heldbjerg, Mathilde Lerche-Jørgensen og Anne Eskildsen

Årsrapporten:

Peter Lange og Jørgen Staarup Christensen

SU-rapporten:

Rune Sø Neergaard, Andreas Bruun Kristensen, Alex Sand Frich, Troels Eske Ortvad, Knud Pedersen, Michael Schwalbe

Nye arter for Danmark:

Frits Rost, Stig Kjærgaard Rasmussen

DATSY-rapporten:

Anne Eskildsen og Thomas Vikstrøm

Fuglestationer:

Hans Lind, Alex Lee, Mathias Bjerregård, Morten Rasmussen, Thomas Bundgaard Rasmussen, Jørgen Bech, Lasse Braae, Jacob Sterup, Jens Gregersen, Knud Pedersen, Bent Jacobsen, Ole Thorup, Karsten Laursen

Fugleværnsfonden:

Helle Hjorth, Iben Hove Sørensen & Marie-Louise Olsen

Projekter, Grupper og Udvalg:

Thomas Vikstrøm, Timme Nyegaard, Søren Peter Pinnerup, Michael Mosebo Jensen, Klaus Dichmann, Johannes Bang, Klaus Dichmann, Lennart Pedersen, Lars Maltha Rasmussen, Michael Clausen

Fugleovervågning:

Preben Clausen, Stefan Pihl, Thomas Bregnballe, Jörn Eskildsen

Fugleforskning:

Jesper J. Madsen, Kjeld T. Pedersen, Mikkel Lausten, Mikkel W. Kristensen, Kasper Thorup, Carsten Rahbek, Anders P. Tøttrup, Mikkel Willemoes Kristensen, Knud Jønsson, Jon Fjeldså, Henning Ettrup

Illustrationer

Fotografer:

Anders B. Boe, Anders P. Tøttrup, Asger Lykkegaard, Axel Mortensen, Benny Kristensen, Bent Staugaard, Bo L. Christiansen, Bo Tureby, Carsten Gadgaard, Carsten Gørges Laursen, Christian Andersen Jensen, Eva Foss Henriksen, Finn Carlsen, Finn Laugo Sørensen, Hans Skov, Helge Sørensen, Helle Hjorth, Henning Ettrup, Henrik Mikkelsen, Jan Holm Jensen, Jan Skriver, Jens Jørgen Andersen, Jens Kristian Kjærgaard, Jens Mikkel Lausten, Jens Søgaard Hansen, John Kyed, John Larsen, John Pedersen, Johnny Madsen, Jørgen Kabel, Kent Olsen, Klaus Bjerre, Klaus Dichmann, Klaus Malling Olsen, Knud Pedersen, Lars Jensen, Martin Søgaard Nielsen, Mikkel Høgh Post, Mikkel Willemoes Kristensen, Ole Amstrup, Ole Krogh, Pelle Andersen-Harrild, Peter Dam, Per Ekberg Pedersen, Per Schans Christensen, Per Schiermacher-Hansen, Peter Nielsen, Steen E. Jensen, Sune Riis Sørensen, Søren Ferdinand Hansen, Søren Kristoffesen, Terry Townshend, Thomas Kehlet, Tonny Ravn Kristiansen

Tegninger:

Jens Gregersen

Korrektur:

Kent Olsen, Palle A.F. Rasmussen (Årsrapporten), Inger F. Jensen, forfattere og redaktionen.

Layout og trykning:

SvendborgTryk

Oplag:

1000 stk.

MIX
Papir fra
ansvarlige kilder
FSC® C011323

Fugleåret 2010

Indholdsfortegnelse

Indledning	5
<i>Faunistiske rapporter</i>	
Punkttælling 2010	7-24
Årsrapporten 2010	25-124
Sjældne ynglefugle i Danmark og Grønland 2010	125-144
Nye arter for Danmark i 2010	
Orientsejler	145-146
Orientbraksvale	147-149
Truede og sjældne ynglefugle 2010 (DATSY)	151-178
<i>Fuglestationer</i>	
Indledning	179
Gedser Fuglestation	180-182
Gilbjerg Fuglestation	183-184
Rørvig Fuglestation	185-187
Keldsnor Fuglestation	188-189
Blåvand Fuglestation	190-193
Skagen Fuglestation	194-197
Vorsø	198-199
Tipperne	200-201
Fugleværnsfondens reservater – status 2010	202-208
<i>Beretninger fra DOFs projekter og faglige grupper</i>	
Caretakerprojektet	209-212
Projekt Ørn	213-226
Projekt Hedehøg	227-230
Feltornitologisk Udvalg	231
Rovfuglegruppen	232-233
Uglegruppen	234
DOFbasen	235-236
<i>Fugleovervågning i statslig regi</i>	
NOVANA 2010	237-241
Danmarks ynglebestand af Skarv i 2010	242-244
<i>Fugleforskning</i>	
Ringmærkningsåret 2010 (Zoologisk Museum København) . . .	245-256
SYF - Systematisk Ynglefugle Fangst i 2010 (Dansk Ringmærkerforening)	257-258
CMEC – Center for Makroøkologi og Klima	259-266
Artsindex	268-269

Øverst: Strandskader på isen, Fovrfeld Bækkens udløb, Esbjerg, 31. januar 2010. Foto: Bo L. Christiansen
Nederst: Vinterkulde i Klintholm Havn, 1. februar 2010. Foto: Per Schiermacher-Hansen

Indledning

Fugleåret 2010

Med 5. udgave af Fugleåret har DOF besluttet at gøre Fugleåret til et fast medlemstilbud til alle kernemedlemmer, og Fugleåret har dermed fået en fast plads i DOFs tidsskriftkreds. Som initiativtagere til publikationen glæder vi os meget over denne beslutning, da det har været vores målsætning siden opstarten i 2007. Vi takker for den store opbakning, som vi har fået i DOFs besluttende organer, det faglige/professionelle nærmiljø til DOF og ikke mindst i det feltaktive miljø i DOF.

Formålet med Fugleåret har fra starten været at bidrage til interessen for at deltage aktiv i feltornitologiske og fuglefaglige aktiviteter. Enten via optælling, indrapportering og bearbejdning af observationer eller deltagelse som punkttæller, arts- eller lokalitescaretaker, i Fugleværnsfondens arbejdsgrupper, som observatør på Fuglestationer, i ringmærkning og i grupper og udvalg i øvrigt.

Det er vores overbevisning at en årlig sammenstilling og formidling er den bedste garanti for at øge og fastholde denne interesse.

For mange aktive feltornitologer er årlige sammenstillinger over fuglenes forekomst isoleret set interessante, da det giver den enkelte feltaktive ornitolog mulighed for at sætte egne oplevelser og året som helhed i perspektiv. Og fagligt er det vigtigt at bevare et årligt overblik over fuglenes forekomst i Danmark, hvilket ville blive uoverskueligt såfremt flere års data måtte forblive ubearbejdede. Dette sikres bedst med en årlig publikation med redaktionelle deadlines.

Parallelt hermed har det været ønsket, at Fugleåret formidler udvalgte overvågningsaktiviteter, som sker i det faglige nærmiljø til DOF (DMU, ZMC mfl). Mange af de optællinger og indrapporteringer, som sker i regi af DOF anvendes også her.

Selvom vi stort set kun har modtaget positiv respons på publikationen, har Fugleåret siden det første år levet en omskiftelig tilværelse og været genstand for meget debat. Det har til tider set lidt sort ud for publikationens overlevelse, fordi de skiftende oplag undervejs har gjort det svært at vurdere den reelle interesse og potentielle rækkevidde af Fugleåret. Med en fast placering i DOFs tidsskriftskreds er Fugleårets fremtid nu sikret, og vi håber at Fugleåret med dette skridt vil nå ud til langt flere end tidligere.

Fugleåret følger igen i år samme disposition som de seneste to år. Antallet af bidrag er lidt lavere end sidste

år, men den reaktionelle opbakningen til Fugleåret er stadig på et meget højt niveau med knap 50 redaktører, og medtælles medforfattere til Årsrapporten og Projekt Sjældne og Truede ynglefugle har knap 100 personer bidraget med tekst til dette års udgave af Fugleåret. Alle takkes varmt for deres bidrag.

Igen i år har mere end 50 fotografer vederslagfrit stillet årsaktuelle fotos til rådighed for os, og vi takker alle fotografer varmt, og Jens Gregersen takkes igen varmt for tegninger til Fugleåret.

Fugle i året 2010

Det hårde vintervejr både først og sidst på året satte sit tydelige præg på fuglenes forekomst i 2010. Der blev talt mange rastende vandfugle i vågerne i vinteren med blandt andet ny rekord-forekomst af Lille Skallesluger med 1450 i Guldborgsund i december. Den hårde vinter 2009/10 kunne også efterfølgende aflæses i ynglebestanden hos især Slørugle (nedgang med 90%), Isfugl, Skægmejse, og i årets punkttælling synes også en række almindelige arter, især Gærdesmutte, at være gået kraftigt tilbage. Men 2010 vil også blive husket for mange nye rekord-forekomster, blandt andet Skestork (både ynglepar og antal fugle), Havørn, Vandrefalk, Thorshane, Kærløber og en rekordstor forekomst af Dvæggæs på Amager i april – alle formentlig med oprindelse i det svenske udsætningsprojekt – men alligevel bemærkelsesværdigt. Og Rovterner yngede igen i Danmark og antallet af rastende fugle var også langt over middel. I 2010 blev to nye arter registreret i Danmark med Orientbraksval og Orientsejler. Desuden blev en Hvidkronet Stenpikker fundet i fredet område nær Saltbækvig, hvor der blev arrangeret ture ind i området til glæde for mange tilreisende ornitologer. Forekomsten er dog endnu ikke færdigbehandlet af Sjældenhedsudvalget og derfor ikke yderligere omtalt i Fugleåret i år.

Fra og med 2010 har Peter Lange overtaget redaktørrollen fra Jørgen Staarup Christensen, som har ønsket at neddrose sit engagement i Fugleåret.

September 2010

Jørgen Staarup Christensen & Peter Lange

Odinshane, Køge Sydstrand, 23. august 2010. Foto: Per Schans Christensen

Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark

Punkttællingsprojekt 2010

Af Henning Heldbjerg, Mathilde Lerche-Jørgensen og Anne Eskildsen

Rødhals, Virum, 21. februar 2010. Foto: Finn Carlsen

Indledning

Teksten om Punkttællingsprojektet i *Fugleåret 2010* udgør de væsentligste passager fra projektets 2011-rapport: Heldbjerg, H., Lerche-Jørgensen, M. & Eskildsen, A. (2011): *Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2010. Årsrapport for Punkttællingsprojektet. Dansk Ornitologisk Forening*. Rapporten og alt andet relevant fra Punkttællingsprojektet kan findes på www.dof.dk/punkt.

Rapporten beskriver bestandsudviklingen for de almindelige danske ynglefugle og vinterfugle i form af indeks baseret på punkttællingsdata fra en 35-årig periode, for vinterfuglene dækkende 1975/76-2009/10 og for ynglefuglene 1976-2010. Rapporten beskriver bestandsudviklingen for 104 arter af ynglefugle og 77 arter af vinterfugle.

I rapporten præsenteres nogle resultater af punkttællingerne med særlig fokus på overvågningen af almindelige fugle i andre europæiske lande, og der foretages en sammenligning af tendenser for de danske ynglefugle med tendenser for tre forskellige europæiske regioner henholdsvis (syd)vest, (syd)øst og nord for Danmark.

Punkttællingerne bidrager til at skabe viden om forekomsten af de enkelte arter, udviklingen for de forskellige bestande og om hvilke faktorer, der kan forklare de forskelle, vi ser mellem de forskellige sæsoner.

Desuden præsenteres opdaterede naturtypespecifikke indikatorer udarbejdet på baggrund af bestandsindeks. Indikatorerne kan anvendes til at beskrive den generelle tilstand for fuglelivet i en given naturtype.

Punkttællingsprojektet er den eneste langtidsundersøgelse af sin art i Danmark, og for langt hovedparten af de almindelige fuglearter tilvejebringer det den eneste viden, vi har om bestandsudviklingen. Resultaterne indgår tillige i et europæisk samarbejde om at overvåge fuglelivet og giver derved indsigt i fuglearternes bestandsudviklinger og levestedernes tilstand.

Overvågning af de almindelige danske fugle indgår i en samarbejdsaftale mellem DOF og Miljøministeriet (2010-2014).

Fugleovervågningen udføres af frivillige deltagere blandt DOF's medlemmer, der således sikrer gennemførelse af overvågningen af Danmarks fugle for relativt begrænsede midler. En stor tak skal derfor lyde til alle deltagere gennem årene. Fugleovervågningen kan kun gennemføres takket være denne store frivillige indsats fra disse mange deltagere.

Metoder

Dataindsamling

Punkttællingsmetoden anvendes i både vinter- og ynglesæsonen. Hver tæller fordeler 10-20 punkter på en selvvalgt rute i landskabet og markerer dem på et kort, så de kan genfindes de følgende år. På hvert punkt registreres alle sete og hørte fugle inden for en periode af 5 minutter uanset registreringsafstanden. Optæl-

lingen foretages i godt vejr mellem 20. december og 20. januar (vintertællinger) og mellem 1. maj og 15. juni (ynglefugletællinger), helst i de tidlige morgentimer, hvor fuglene er mest aktive og lettest at opdage.

På hvert punkt beskriver optælleren naturtypeforholdene ved punktet i fjerdedele vha. en fire-cifret talkode.

Optællerne afrapporterer antallet af fugle, de har registreret på deres rutes punkter, og beskriver tillige vejrforholdene under tællingen. Dette kan ske ved anvendelse af DOFbasens punkttællingsmodul (www.dofbasen.dk) eller ved indsendelse af skema.

Indeks

De bestandsindeks, der er anvendt i denne rapport, er de såkaldte TRIM-indeks (TRENDS and INDICES for MONITORING data), der er udviklet af Statistics Netherland (Pannekoek & van Strien 2001) til lange tidsseriestudier.

Indekset er en relativ størrelse, og et indeks på 200 betyder således en fordobling af bestanden i forhold til basisåret, og et indeks på 50 en halvering, uanset bestandens absolutte størrelse. For en nogenlunde stabil bestand kan indeks variere omkring et niveau enten højere eller lavere end 100, afhængigt af om udgangsåret tilfældigvis var godt eller dårligt for arten.

På baggrund af indeks beregnes tendenser for alle fuglearter i henholdsvis ynglesæsonen og vintersæsonen (se Heldbjerg et al. 2011).

Dompap, Rørvig, 23. december 2010. Foto: Klaus Bjerre

Fjordterne, Tryggevejlede Ådal, 17. maj 2010. Foto: Per Schans Christensen

Indikatorer

Inden for hver af habitatkategorierne *landbrugsland*, *skov* og øvrige *almindelige arter* er det gennemsnitlige indeks beregnet for at skabe en indikator for fuglelivet i disse habitater. Dette er beregnet som et såkaldt geometrisk gennemsnit, hvilket betyder, at en fordobling af et indeks for en art har samme betydning for det endelige indeks, som en halvering af en anden arts indeks har.

Arternes bestandsudvikling i europæiske regioner

I denne rapport er det på bestandstendenserne fra de europæiske regioner, der omkranser Danmark, dvs. 'Vest', 'Nord' og 'Øst' for Danmark, hvorimod regionerne 'Syd' og 'Sydøst' ikke er inkluderet her (tabel 1, appendiks 1 og 2). De tre inkluderede europæiske regioners langtids-tendenser dækker perioden fra cirka 1980 og korttids-tendenserne fra 1999 til 2008. De tilsvarende danske tal dækker hele perioden for den enkelte art for langtids-tendenser (Heldbjerg et al. 2011) samt indeks for perioden 2000-2009 som korttids-tendenser (Heldbjerg & Eskildsen 2010).

Indsamling af data er organiseret af European Bird Census Council (EBCC) med en særlig indsats, der kaldes Pan-European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS), med organisationerne EBCC, Royal Society for Protection of Birds (RSPB), BirdLife International og Statistics Netherlands som de drivende kræfter.

Der er 22 lande, der bidrager til det europæiske samarbejde, og pt. beregnes indeks og tendenser på 137 fuglearter (PECBMS 2010a). Generelt er det de nordligste og vestligste lande, der har haft den længste og bedst fungerende overvågning af fuglene, men efterhånden deltager flere og flere lande i Sydeuropa og Østeuropa også (figur 1, tabel 1). Det er et af EBCC's ønsker at hjælpe nye nationale overvågningsprogrammer i gang, hvilket ofte sker med økonomisk støtte fra de mere veletablerede BirdLife-partnere.

De nationale overvågningsprogrammer udføres af forskellige typer organisationer i de forskellige lande. Mange steder er det BirdLife-partnere, andre steder er det universiteter eller miljøministeriet, der er ansvarlige for overvågningen. Overvågningen sker med anvendelse af forskellige metoder, fx punkttællinger, linjetransekter og kortlægning. Alle har de dog det til fælles, at der udarbejdes bestandsindeks for at vise udviklingen af de forskellige overvågede arter. I hvert land beregnes der for hvert år indeks samt tendenser for udviklingen i overvågningsperioden (inkl. usikkerheder) ved hjælp af programmet TRIM, der er udviklet til netop dette formål. Hvert år anvendes de mange nationale bestandsindeks til at udarbejde bestandsindeks for forskellige europæiske regioner og for Europa samlet (PECBMS 2010a).

Figur 1. Kort over de europæiske deltagerlande i det fælles-europæiske overvågningsprogram af almindelige ynglefugle (Pan European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS))

Når de europæiske bestandsindeks og -tendenser beregnes sker det under hensyntagen til at bestandsstørrelserne er forskellige i de enkelte lande, baseret på de bestandsstørrelser, der fremgår i publikationen *Birds in Europe 2* (BirdLife International 2004). Derfor vægtes indeksene efter bestandsstørrelserne, således, at hvis fx sortmejsenbestanden i Tyskland er estimeret til at være 10 gange større end i Danmark, vil det have en 10 gange større indflydelse på det endelige europæiske indeks end det danske.

Udover at skabe viden om de enkelte arters udvikling i Europa, er det et af de væsentligste formål for PECBMS at få kendskab til, hvordan det går for fuglene i de vigtigste naturtyper. Derfor har man udviklet indikatorer, beregnet som mange-arts-indeks for fugle fra samme naturtype fx 'farmland' eller 'forest'. Derved er det muligt at vurdere udviklingen for fx landbrugslandets fugle på flere niveauer, nemlig nationalt, i regioner af Europa og i Europa som helhed.

Europa er opdelt i fem regioner (PECBMS 2010b). Danmark indgår i den vestlige region af Europa, og ved udarbejdelse af indikatorerne indgår de samme arter som i de øvrige lande i denne region. Artsvalget varierer mellem regionerne, da der er forskel på, hvilke arter der forekommer i naturtyperne i de forskellige regioner, og endvidere forskel på den præference som arterne har for de forskellige naturtyper i de forskellige regioner.

Den vestlige region dækker landene Irland, Storbritannien Belgien, Holland, (vestlige) Tyskland, Østrig, Schweiz samt Danmark, og er en praktisk mulig

tilgang til at samle området inden for den biogeografiske region, der kaldes 'Atlantiske region'. Arbejdet er beskrevet meget detaljeret på EBCC's hjemmeside, www.ebcc.info (PECBMS 2010b).

Tabel 1. Tabel over de involverede lande i PECBMS, startåret for hvert enkelt lands tællinger af de almindelige ynglefugle samt den europæiske region som de indgår i.

Land (Country)	Startår (First year)	Europæisk region (Region)
Storbritannien	1966	Vest
Danmark	1976	Vest
Belgien	1990	Vest
Holland	1990	Vest
Irland	1998	Vest
Østrig	1998	Vest
Schweiz	1999	Vest
Tyskland	1989	Vest/Øst
Finland	1975	Nord
Sverige	1975	Nord
Norge	1995	Nord
Tjekkiet	1982	Øst
Estland	1983	Øst
Letland	1995	Øst
Ungarn	1999	Øst
Polen	2000	Øst
Slovakiet	2005	Øst
Frankrig	1989	Syd
Spanien	1996	Syd
Italien	2000	Syd
Portugal	2004	Syd
Bulgarien	2004	Sydøst

Resultater og diskussion

Ruter og deltagere

I vintertællingen 2009/10 har 212 personer optalt fugle på 248 ruter, hvilket er 35 ruter færre end året før. I ynglesæsonen 2010 har 268 personer optalt fugle på 339 ruter, hvilket er 19 færre ruter end året før (figur 1, tabel 1). Alt i alt har 310 personer deltaget i en af de nævnte sæsoner, og af disse har 170 optalt i begge sæsoner. Det er desværre det laveste antal optalte ruter i mange år for begge sæsoner. Den store nedgang i optalte vinterruter kan dog sandsynligvis til dels tilskrives, at der var meget hårdt vintervejr i optællingsperioden, hvilket umuliggjorde optællingerne for mange deltagere. Metoden tillader, at deltagerne kan fortsætte tællingerne året efter, selvom enkelte tællinger ikke er blevet gennemført, så forhåbentligt gennemføres tællingerne igen til næste år, så vi igen får en stigning i det samlede antal tællinger.

Set over hele tidsperioden, har antallet af ruter i begge sæsoner, efter en gradvis stigning i undersøgelsens første 10-15 år, været på et nogenlunde stabilt niveau i de sidste to årtier, om end med et mindre fald i de sidste 5-6 år (figur 2).

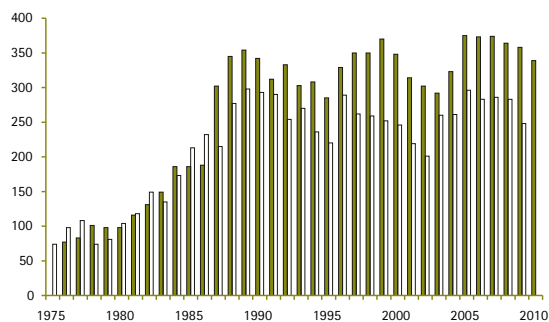

Ravn, Søstrup, 11. februar 2010. Foto: Bo Tureby

Den geografiske fordeling af ruterne er forbedret inden for det seneste årti, både hvad angår ynglefugletællinger og vinterfugletællinger. Med enkelte undtagelser er der relativt god dækning i alle landsdele og næsten lige mange ruter i landets østlige og vestlige del (tabel 2, figur 3a og 3b). (Se øverst side 12)

Udviklingen for ynglefugle i Danmark og i Europa

Alle danske fugleinteresserede har sikkert, som følge af mange timers fuglestudier i felten, en god fornemmelse af, hvordan udviklingen for de forskellige fuglearter har ændret sig over tid, og mange følger tillige med i, hvad forskellige undersøgelser har skabt af viden om dette. Det er derimod ofte svært at få overblik over, hvordan udviklingen har været for fuglene i større geografiske områder. I appendiks 1 og 2 sammenlignes udviklingen for de almindelige danske arter, der beregnes indeks på i denne undersøgelse, med udviklingen i de europæiske regioner 'Vest', 'Nord' og 'Øst' for at

Figur 2. Antallet af punkttællingsruter i henholdsvis vintersæsonerne 1975/76-2009/10 (åbne søjler) og ynglesæsonerne 1976-2010 (udfyldte søjler).

vide udviklingen i de geografiske områder rundt om Danmark. Samlet set indgår blot 79 arter af de 104 arter, der er med i den danske undersøgelse, idet vi i Danmark inkluderer en række arter, primært kystfugle, som ikke indgår i det europæiske samarbejde.

Størst fremgang i 'Øst'

Resultaterne viser, at der er relativt flere arter i fremgang i 'Øst'-regionen end i både Danmark og de øvrige to regioner. Således er antallet af arter i signifikant fremgang i forhold til antallet af arter i signifikant

Tabel 2. Antallet af optalte punkttællingsruter fordelt på DOF's lokalafdelinger i ynglesæsonen 2010 og i vinter 2009/10. Tallene i parenteserne viser ændringer i forhold til sæsonen inden.

Lokalafdeling (Local branch)	Ynglesæson 2010 (Breeding 2010)	Vintersæson 2009/10 (Winter 2009/10)
København	36 (-2)	34 (-7)
Nordsjælland	16 (+3)	13 (-4)
Vestsjælland	29 (-1)	16 (-2)
Storstrøm	32 (-2)	28 (+1)
Fyn	21 (+3)	19 (-1)
Bornholm	17 (-1)	13 (0)
Sønderjylland	19 (-1)	11 (-4)
Sydvestjylland	11 (-2)	7 (-4)
Sydøstjylland	35 (-1)	30 (-1)
Vestjylland	28 (0)	21 (-1)
Østjylland	49 (-8)	31 (-6)
Nordvestjylland	21 (-3)	13 (-5)
Nordjylland	25 (-4)	12 (-1)
Total	339 (-19)	248 (-35)

Figur 3. Ynglefugle-ruter optalt i 2010 (a) og vinterfugle-ruter optalt i 2009/10 (b) angivet med sorte prikker, mens ruter senest optalt i ynglesæsonen 2009 og vintersæsonen 2008/09 er angivet med hvide prikker. Kortene viser tillige grænserne for DOF's lokalafdelinger

tilbagegang mindst i Danmark og størst i 'Øst' set over både den korte og den lange tidsperiode (figur 4a og 4b). Antallet af arter i fremgang i Danmark er således mindre end antallet i tilbagegang både set over alle 35 år og det seneste årti.

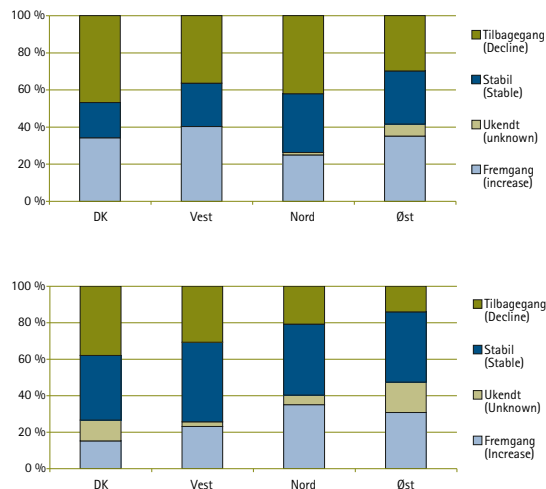
I 'Vest' er der næsten lige mange arter i fremgang og i tilbagegang set over den lange periode, mens det ser noget værre ud for korttids-tendensen med 24 arter i signifikant nedgang mod kun 18 i signifikant fremgang. Det modsatte gør sig gældende i 'Nord',

Vandrikse, Gentofte Sø, 28. januar 2010. Foto: Helge Sørensen

hvor billedet har ændret sig markant, idet hovedparten af arterne har en bestandsnedgang set over den lange tidsperiode, mens hovedparten af arterne har en bestandsfremgang set over den korte tidsperiode.

Jo længere tidsperiode jo større er sandsynligheden for, at en tendens er statistisk signifikant, og andelen af arter med signifikante tendenser er også mindre i den korte tidsperiode end i den lange. Således er det gennemsnitligt 52 % af arterne per kategori, der udviser en signifikant tendens i den korte tidsperiode mod gennemsnitligt 72 % af arterne i den lange tidsperiode.

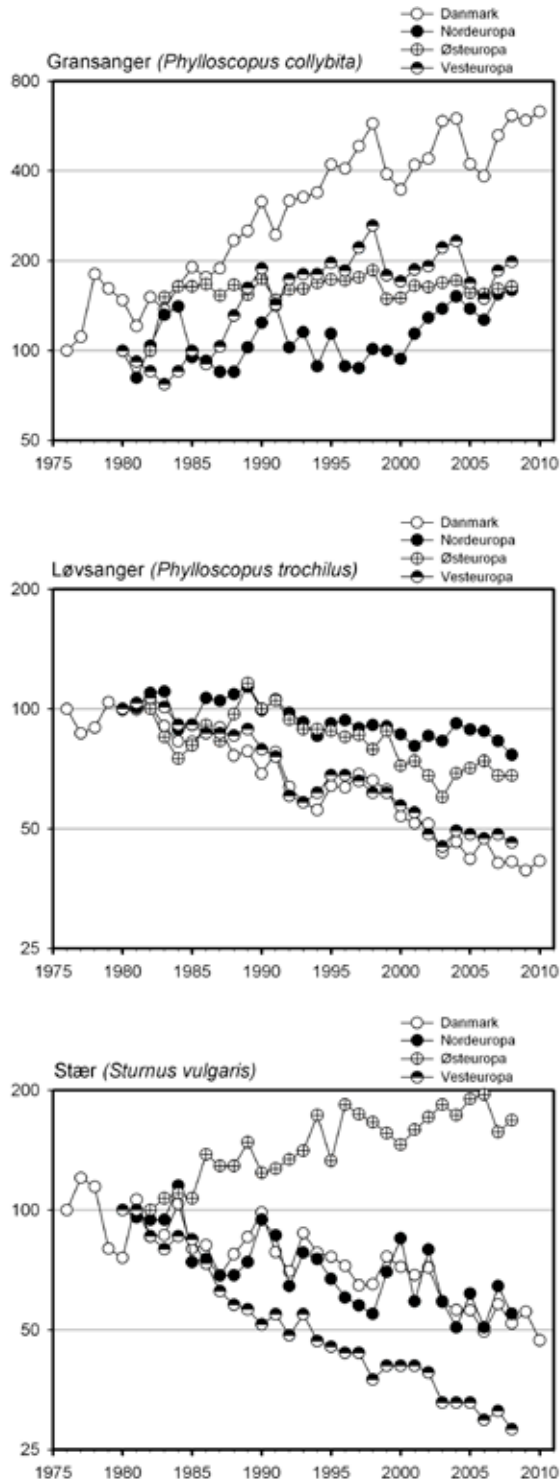
Figur 4. Tendenser for 79 almindelige ynglefuglearter i hhv. Danmark og de tre europæiske regioner 'Vest', 'Nord' og 'Øst'. Langtids-tendenser er vist øverst (a) og korttids-tendenser er vist nederst (b).

Ensartet udvikling over større områder

Resultaterne viser også, at udviklingen for en art i mange tilfælde er ensartet over større geografiske områder. Således er der en entydig signifikant nedgang i langtids-tendenserne i alle tre områder for Sanglærke, Engpiber, Stenpikker, Skovsanger, Løvsanger, Sumpmejse, Gråspurv, Tornirisk og Gulspurv og en entydig signifikant fremgang for Fiskehejre, Gråand, Rørhøg, Stor Flagspætte, Gærdesmutte, Solsort, Tornsanger, Munk, Gransanger og Blåmejse (figur 5).

Korttids-tendenserne viser entydig nedgang i alle tre regioner for rødben og løvsanger, og entydig fremgang for stor flagspætte, munk, blåmejse og spætmejse.

Udviklingen for de danske ynglefugle er meget lig udviklingen i de tre europæiske regioner, særligt 'Vest' og 'Nord' (tabel 3). Af de danske arter, der har signifikant tendens i den lange tidsperiode, har 43 arter (67 %) tilsvarende tendens i 'Vest', 39 arter (61 %) i 'Nord', og blot 27 arter (42 %) i 'Øst'. Korttids-tendensen viser samme mønster om end med en færre andel signifikante arter; de tilsvarende tal for her er 21 arter (38 %) for 'Vest', 17 arter (31 %) for 'Nord' og 12 arter (22 %) for 'Øst'.

Figur 5. Bestandsudviklingen for gransanger (a), der er fremgang i hele området (Danmark, 'Vest', 'Nord' og 'Øst'), løvsanger (b), der er i tilbagegang i hele området, og stær (c), der er i fremgang i 'Øst' og i tilbagegang i resten af området. Data stammer fra EBCC/RSPB/Bird-Life/Statistics Netherlands.

Huldue, Bommerlund Plantage, 19. Maj 2010. Foto: Klaus Dichmann. Set over en længere årrække er Hulduen er gået frem

Gransanger, Rørvig, 30. marts 2010. Foto: Klaus Bjerre

Bynkefugl, Lille Vildmose, 11. maj 2010. Foto: Jan Skriver. Bynkefuglen viser en fremgang på 1,37 % per år i Østeuropa, men en tilbagegang på 7,39 % per år i Vesteuropa og 1,69 % per år i Nordeuropa

Fiskehejre, Gødstrup Sø, 3. februar 2010. Foto: Carsten G. Laursen. Fiskehejren viser modsatrettede tendenser i korttidstendensen, med tilbagegang i Danmark, men fremgang i alle tre europæiske regioner

Modsattrettet udvikling hos enkelte arter

For arter med en signifikant bestandsudvikling i langtidstendenserne i Danmark er der seks arter (9 %) der har modsattrettet udvikling i 'Vest', seks arter (9 %) i 'Nord' og 11 arter (17 %) i 'Øst'. De tilsvarende tal for korttidstendenserne er tre arter (5 %) der har modsattrettet udvikling i 'Vest', otte arter (15 %) i 'Nord' og fem arter (9 %) i 'Øst' (tabel 3, appendiks 1 og 2).

Blandt arterne med modsattrettet udvikling bør nævnes enkelte eksempler:

Skovspurv, der har fordoblet sin danske bestand over periodens 35 år, er i signifikant nedgang i 'Vest' og med markante nedgange i de fleste andre lande i Vesteuropa.

Huldue er gået frem i langtidstendensen i Danmark, men tilbage i 'Nord'. I korttidstendensen er den derimod i fremgang i både 'Øst' og i 'Nord' men i tilbagegang i 'Vest'. Måske kan dette være et tegn på forskydningen af yngleområdet mod nord og øst som følge af klimaændringerne, som det er beregnet i klimaatlasset over europæiske ynglefugle (Huntley et al. 2007).

Fiskehejre er i tilbagegang i korttidstendensen i Danmark men i fremgang i alle tre regioner; men den danske nedgang i det seneste årti er måske blot en stabilisering af bestanden på et højere niveau end tidligere, idet arten har haft en markant bestandsfremgang i 1970'erne og 1980'erne.

Bynkefugl, der er den art med størst gennemsnitlig tilbagegang i langtidstendenserne i Danmark, har en tilsvarende negativ udvikling i 'Vest' og i 'Nord', men er i signifikant fremgang i 'Øst'. Samme mønster ses hos stær (figur 5). Kan det mon tilskrives den noget mindre intensive udnyttelse af agerlandet i Østeuropa?

Løvsanger, Svaneke Havn, 25. maj 2010. Foto: Sune Riis Sørensen

Tabel 3. Sammenligning mellem danske arter i henholdsvis signifikant fremgang og signifikant tilbagegang med udviklingen i 'Vest', 'Nord' og Øst

Total	Langtidstendens (long term)				Langtidstendens (long term)			
	DK fremgang (DK increase)		DK tilbagegang (DK decline)		DK fremgang (DK increase)		DK tilbagegang (DK decline)	
	27	%	37	%	18	%	37	%
Vest fremgang (West increase)	21	78	4	11	7	39	3	8
Vest tilbagegang (West decline)	2	7	22	59	0	0	14	38
Nord fremgang (North increase)	13	48	2	5	7	39	8	22
Nord tilbagegang (North decline)	4	15	26	70	0	0	10	27
Øst fremgang (East increase)	13	48	7	19	5	28	5	14
Øst tilbagegang (East decline)	4	15	14	38	0	0	7	19

Arternes bestandsudvikling

Hvert år udarbejdes bestandsindeks på alle de almindelige arter. For hver art vises tillige en tendens, der beskriver udviklingen for hele perioden, der i dette tilfælde er 35 år. For visse af arterne er tidsperioden dog kortere, som følge af, at antallet af registrerede fugle ikke har været tilstrækkeligt stort i de første år

Vurderingen af de enkelte arters bestandsudvikling kan anvendes som en form for et 'barometer', der viser om arterne har det godt eller skidt. Et af de vigtigste formål med overvågningen af de almindelige fugle er jonetop at have kendskab til de enkelte arters udvikling.

Indikatorer

Dansk Ornitologisk Forenings punktællingsdata anvendes til at udarbejde indikatorer til Miljøministeriet på baggrund af bestandsindeks. Disse anvendes i forbindelse med projektet 'Streamlining European Biodiversity Indicators for 2010' (SEBI2010), og er en europæisk pendant til den globale målsætning om at

udvikle indikatorer, for at kunne se, om man opfylder Biodiversitetskonventionens mål for 2010 om ikke at miste flere arter, økosystemer eller genetiske ressourcer. Indikatorerne kan ses på www.naturstyrelsen.dk.

2010 blev til 2020

Der er bred enighed om, at man ikke har nået målet om at standse tabet af biodiversitet. Dette blev blandt andet konkluderet af en række danske grønne organisationer, der udgav en detaljeret rapport i 2010, hvor man gennemgik de vigtigste grupper af arter i Danmark og deres levevilkår og udvikling (Melftofte 2010).

Senere er udviklingen i biodiversiteten evalueret videnskabeligt, og konklusionen har været den samme, nemlig at målet om at standse tabet af biodiversitet ikke er nået. Målet er dog ikke blevet opgivet, hverken i EU eller FN, men opfyldelsen af målet er indtil videre blevet udskudt 10 år til 2020 (Ejrnæs et al. 2011).

I marts 2010 tilsluttede EU's stats- og regeringsledere sig 2020-biodiversitetsmålet med ordlyden:

Stær, Rørvig, 4. august 2010. Foto: Klaus Bjerre

Musvåger, Tolshave, Jerup, 8. marts 2010. Foto: Knud Pedersen

“EU’s nye 2020 mål for biodiversitet: Standse tabet af biodiversitet og nedbrydelse af økosystemtjenester i EU inden udgangen af 2020, og for så vidt det kan gennemføres genetablere disse, og samtidig intensivere EU’s bestræbelser på at standse tabet af biodiversitet på globalt plan” (www.naturstyrelsen.dk).

DOF fortsætter som hidtil med at indsamle data på de mange ynglefugle, så der fortsat vil være et kvalificeret grundlag for at kunne vurdere udviklingen hos de danske ynglefugle, og bidrager dermed med et vigtigt element til den samlede vurdering af, om den nye målsætning om at standse tabet af biodiversitet inden 2020 nås. Der er under 10 år til.

Formål med indikatorer

Indikatorerne kan anvendes til at beskrive den generelle tilstand for fuglelivet i en given naturtype. DOF bidrager hvert år med bestandsindeks for cirka 100 ynglefugle til et europæisk projekt, der kaldes Pan-European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS), hvis formål er at udarbejde indikatorer for karakteristiske fuglearter i henholdsvis landbrugsland, skov og for øvrige almindelige fuglearter på europæisk niveau (PECBMS 2009). Disse indikatorer indgår i EU’s såkaldte strukturelle indikator “Population Trends of Farmland Birds”, som er et af EU’s få direkte mål for den biologiske mangfoldighed.

Grå Fluesnapper, Tofte Sø, 5. juli 2010. Foto: Jan Skriver. Grå Fluesnapper er i tilbagegang

Gul Vipstjert, Tisso, 4. maj 2010. Foto: Bo Tureby. Gul Vipstjert er i tilbagegang

Sjogger, Skagen, 25. januar 2010. Foto: Knud Pedersen

På europæisk plan er de i alt 137 almindeligt forekommende ynglefugle blevet kategoriseret inden for tre overordnede kategorier: *Almindelige landbrugslandsfugle* (common farmland birds), *almindelige skovfugle* (common woodland birds) samt *øvrige almindelige fugle* (all other common birds). Sidstnævnte kategori rummer de arter, der enten har deres primære forekomst i en anden naturtype end de to nævnte, eller som er udbredt i flere forskellige naturtyper.

På baggrund af indeks for alle ynglefugle er der udarbejdet en indikator inden for hver kategori, baseret på henholdsvis 36, 30 og 71 arter.

DOF har i samråd med Miljøministeriet og Danmarks Miljøundersøgelser valgt at lade de enkelte arters kategorisering følge beslutningerne taget i PECBMS.

PECBMS har defineret artssammensætningen i disse kategorier inden for forskellige europæiske regioner, der tilnærmelsesvis svarer til de anerkendte biogeografiske regioner. Danmark hører til den *atlantiske region* med samme sammensætning af fuglearter som de øvrige vesteuropæiske lande.

I denne rapport anvendes de samme kategorier derfor til at udarbejde tilsvarende indikatorer for Danmark. Artsantallet er selvfølgelig mindre, da en lang række fuglearter enten slet ikke findes i Danmark eller er for fåtallige til at lave indeks for, og således indgår henholdsvis 22, 22 og 32 arter i de tre tilsvarende danske indikatorer.

Da DOF udarbejder indeks på en del fuglearter, der ikke anvendes ved udarbejdelse af indikatorer på

europæisk plan, præsenteres yderligere en indikator i denne rapport. Denne indikator, *alle almindelige danske ynglefugle*, rummer samtlige ynglefugle i punktællingsdatamaterialet.

Indikatorerne opdateres årligt og der sker en løbende udvikling. Arbejdet er beskrevet mere detaljeret i Heldbjerg & Eskildsen (2008).

Arter i indikatorerne

Indeks er her udarbejdet for perioden 1976-2010 og genberegnet så indeks i år 2000 er sat til 100. Udviklingen for de fire indikatorer i perioden 1976-2010 er beregnet med lineær regression, og viser, at der er en signifikant negativ tilbagegang for landbrugslandsfuglene, øvrige almindelige arter samt for alle arter, hvorimod der ikke ses nogen signifikant tendens for skovfuglene (tabel 4).

Tabel 4. Tendenserne for indikatorerne i de overordnede danske habitater analyseret med lineær regression. Signifikans niveauer er **: $p < 0.01$, *: $p < 0.05$ og NS: ikke signifikant

Habitat	Hældning (Slope)	R ²	P	Signifikans
Landbrugsland (Farmland)	-0,48 ± 0,20	0,15	0,021	*
Skov (Forest)	0,13 ± 0,12	0,03	0,287	NS
Øvrige (Other)	-0,34 ± 0,10	0,25	0,002	**
Alle (All)	-0,21 ± 0,10	0,12	0,046	*

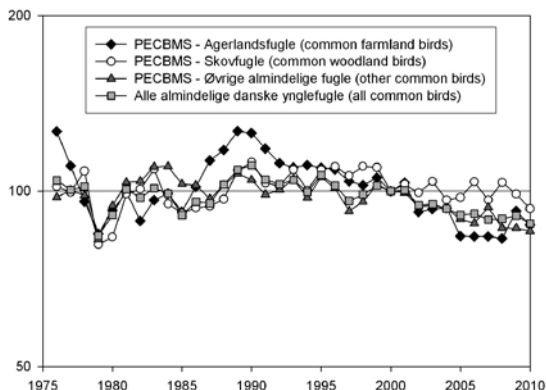
Set over hele den 35-årige periode er indekset nu 31 % lavere for landbrugslandsfuglene, 8 % lavere for skovfuglene, 13 % lavere for de øvrige almindelige arter samt 16 % lavere for alle 104 arter (*alle almindelige arter*) (figur 6).

Landbrugslandsfuglenes dramatiske nedgang ses også på europæisk plan, hvor det gennemsnitlige indeks for 'farmland birds' er faldet med 49 % i perioden 1980-2008. Nedgangen var størst i den første halvdel af perioden og indekset synes nu at være på et stabilt om end lavt niveau (PECBMS 2010c).

De danske indeks er ligeledes lavere end i år 2000: 11 % lavere for landbrugslandsfuglene, 7 % lavere for skovfuglene, 15 % lavere for de øvrige almindelige fuglearter og 12 % for alle inkluderede arter (figur 5).

De her præsenterede indikatorer vil blive opdateret hvert år, så udviklingen i de forskellige naturtyper kan følges. Indikatorerne vil desuden blive udviklet og tilpasset, hvis det viser sig at være hensigtsmæssigt.

I kategorien *alle almindelige arter* findes en række fugle, som ikke indgår i PECBMS's kategorier. Denne kategori udgøres primært af fugle, der yngler i kystnære egne og/eller i vådområder i indlandet.

Figur 6. Udviklingen for indikatorerne for fuglearter i samme habitat/kategori for henholdsvis 'landbrugslandsfugle' (22 arter), 'skovfugle' (22 arter), 'øvrige almindelige arter' (32 arter) samt 'alle almindelige arter' (104 arter). Bemærk, at y-aksen er logaritmisk.

Referencer

- BirdLife International. (2004). Birds in Europe: Population Estimates, Trends and Conservation Status. BirdLife Conservation Series no. 12. Cambridge, UK: BirdLife International.
- Ejrnæs, R., Wiberg-Larsen, P., Holm, T.E., Josefson, A., Strandberg, B., Nygaard, B., Andersen, L.W., Winding, A., Termansen, M., Hansen, M.D.D., Søndergaard, M., Hansen, A.S., Lundsteen, S., Baatrup-Pedersen, A., Kristensen, E., Krogh, P.H., Simonsen, V., Hasler, B. & Levin, G. (2011). *Danmarks biodiversitet 2010 – status, udvikling og trusler*. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 152 sider – Faglig rapport fra DMU nr. 815.

Natugle, Bregnemade, Sjælland, 14. februar 2010. Foto: Bo Tureby

- Heldbjerg, H. & Eskildsen, A. (2008). *Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2007*. Årsrapport for Punkttællingsprojektet. Dansk Ornitologisk Forening.
- Heldbjerg, H. & Eskildsen, A. (2010). *Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2009*. Årsrapport for Punkttællingsprojektet. Dansk Ornitologisk Forening.
- Heldbjerg, H., Lerche-Jørgensen, M. & Eskildsen, A. (2011). *Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2010*. Årsrapport for Punkttællingsprojektet. Dansk Ornitologisk Forening.
- Huntley, B., Green, R.E., Collingham, Y.C. & Willis, S.G. (2007). *A climatic atlas of European breeding birds*. Barcelona: Lynx Edicions.
- Meltofte, H. (red.) 2010. *Danmarks Natur 2010 – om tabet af biologisk mangfoldighed*.
- Det Grønne Kontaktudvalg.
- Pannekoek, J. & van Strien, A. (2001). TRIM 3.0 for Windows. (Trends & Indices for Monitoring data). Statistics Netherlands, Voorburg

- PECBMS (2009). State of Europe's Common Birds, 2008. CSO/RSPB, Prague, Czech Republic.
- PECBMS (2010a). *Trends of common birds in Europe, 2010 update*. Website of the EBCC. Retrieved from <http://www.ebcc.info/index.php?ID=387>.
- PECBMS (2010b). *Trends of common birds in Europe, 2010 update, computation procedure and data quality control in details*. Website of the EBCC. Retrieved from <http://www.ebcc.info/index.php?ID=388>.
- PECBMS (2010c). *Population Trends of European Common Birds 2010*. Leaflet retrieved from <http://www.ebcc.info/index.php?ID=392>

Relevante links

- Monitering af de almindelige danske fugle via DOF's punkttællinger – vejledning, metode, publikationer mv.: www.dof.dk/punkt
- Danmarks Fugle – udbredelse, bestandsudvikling m.v. for de enkelte arter: www.dofbasen.dk/ART
- European Bird Census Council – europæiske indeks og indikatorer, TRIM, mv.: www.ebcc.info
- Danske 2010-biodiversitetsindikatorer: www.naturstyrelsen.dk

Appendiks

Appendiks 1: Oversigt over langtidstendenser for danske ynglefugle sammenlignet med tilsvarende fra henholdsvis Vesteuropa, Nordeuropa og Østeuropa. For hver art er vist en langtidstendens dækkende alle de år, hvor der er udarbejdet indeks for arten med angivelse af den gennemsnitlige procentuelle ændring per år, om tendensen er signifikant (**: $p < 0,01$, *: $p < 0,05$) samt om artens bestandsudvikling er positiv, negativ, stabil eller ukendt. Data stammer fra EBCC/RSPB/BirdLife/Statistics Netherlands.

Appendiks 2: Oversigt over korttidstendenser for danske ynglefugle sammenlignet med tilsvarende fra henholdsvis Vesteuropa, Nordeuropa og Østeuropa. For hver art er vist en langtidstendens dækkende alle de år, hvor der er udarbejdet indeks for arten med angivelse af den gennemsnitlige procentuelle ændring per år, om tendensen er signifikant (**: $p < 0,01$, *: $p < 0,05$) samt om artens bestandsudvikling er positiv, negativ, stabil eller ukendt. Data stammer fra EBCC/RSPB/BirdLife/Statistics Netherlands.

Appendiks 1 - oversigt over langtidstendenser for ynglefugle

Art (<i>Species</i>)	Danmark 1976-2010	Vesteuropa 1980-2008	Nordeuropa 1980-2008	Østeuropa 1982-2008
	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)
Fiskehejre (<i>Ardea cinerea</i>)	3,56 ** ▲	3,56 ** ▲	2,28 ** ▲	4,14 * ▲
Gråand (<i>Anas platyrhynchos</i>)	1,63 ** ▲	0,99 * ▲	1,20 ** ▲	1,45 ▲
Rørhøg (<i>Circus aeruginosus</i>)	4,48 ** ▲	3,44 ** ▲	6,10 ** ▲	4,34 ** ▲
Spurvehøg (<i>Accipiter nisus</i>)	-0,74 ●	1,73 ** ▲	1,35 ●	-3,12 * ▼
Musvåge (<i>Buteo buteo</i>)	2,07 ** ▲	4,32 ** ▲	1,38 ** ▲	0,37 ●
Tårnfalk (<i>Falco tinnunculus</i>)	0,90 ●	-0,39 ●	2,93 ?	-0,22 ●
Agerhøne (<i>Perdix perdix</i>)	-3,10 ** ▼	-5,11 ▼		-8,47 ▼▼
Vibe (<i>Vanellus vanellus</i>)	-2,44 ** ▼	-2,56 ** ▼	-0,18 ●	-5,51 ** ▼
Dobbeltbekkasin (<i>Gallinago gallinago</i>)	-3,90 ** ▼	-1,17 ●	-1,72 ** ▼	-4,55 ** ▼
Rødben (<i>Tringa totanus</i>)	-2,99 ** ▼	-2,32 ** ▼	-1,91 * ▼	
Huldue (<i>Columba oenas</i>)	4,12 ** ▲	0,70 ▲	-3,85 ** ▼	3,62 ** ▲
Ringdue (<i>Columba palumbus</i>)	1,72 ** ▲	2,16 ** ▲	-0,08 ●	2,22 ** ▲
Tyrkerdue (<i>Streptopelia decaocto</i>)	0,16 ●	0,80 * ▲	1,98 ●	1,21 ** ▲
Gøg (<i>Cuculus canorus</i>)	-0,85 ** ▼	-1,43 ** ▼	-0,60 ** ▼	0,11 ●
Mursegler (<i>Apus apus</i>)	-0,41 ●	-1,22 ** ▼	-2,83 ** ▼	-0,30 ●
Grønspætte (<i>Picus viridis</i>)	-3,63 ** ▼	3,93 ** ▲	-1,47 ** ▼	0,98 ?
Sortspætte (<i>Dryocopus martius</i>)	-1,22 ●	1,46 ** ▲	0,96 ** ▲	2,28 ** ▲
Stor Flagspætte (<i>Dendrocopos major</i>)	0,81 ** ▲	1,97 ** ▲	0,35 ●	1,16 ** ▲
Sanglærke (<i>Alauda arvensis</i>)	-1,96 ** ▼	-2,11 ** ▼	-2,84 ** ▼	-1,21 ** ▼
Landsvale (<i>Hirundo rustica</i>)	-0,53 * ▼	0,29 ●	-0,19 ●	-0,27 ●
Bysvale (<i>Delichon urbicum</i>)	0,99 ** ▲	-1,79 ** ▼	-2,25 ** ▼	0,48 ●
Skovpiber (<i>Anthus trivialis</i>)	-0,99 ** ▼		-2,62 ** ▼	-3,00 ** ▼
Engpiber (<i>Anthus pratensis</i>)	-2,46 ** ▼	-1,56 ** ▼	-2,25 ** ▼	-6,08 ** ▼
Gul Vipstjert (<i>Motacilla flava</i>)	-4,66 ** ▼	-2,20 ** ▼	-4,25 ** ▼	-5,49 ?
Hvid Vipstjert (<i>Motacilla alba</i>)	2,65 ** ▲	-0,18 ●	-0,74 ** ▼	-1,76 ** ▼
Gærdesmutte (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	1,90 ** ▲	1,64 ** ▲	5,63 * ▲	1,49 ** ▲
Jernspurv (<i>Prunella modularis</i>)	-2,64 ** ▼	-0,43 ●	-2,99 ** ▼	-3,47 ** ▼
Rødhals (<i>Erithacus rubecula</i>)	0,14 ●	1,69 ** ▲	-0,11 ●	0,08 ●
Nattergal (<i>Luscinia luscinia</i>)	-1,43 ** ▼	-2,10 ** ▼	-1,52 ** ▼	3,36 ** ▲
Husrødstjert (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	-2,52 * ▼	0,10 ●		0,92 ** ▲
Rødstjert (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	2,13 ** ▲	0,64 ●	0,21 ●	3,53 ** ▲
Bynkefugl (<i>Saxicola rubetra</i>)	-5,34 ** ▼	-7,39 ** ▼	-1,69 ** ▼	1,37 * ▲
Stenpikker (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	-4,54 ** ▼	-4,15 ** ▼	-2,52 ** ▼	-2,88 ?
Solsort (<i>Turdus merula</i>)	1,01 ** ▲	0,62 ** ▲	1,90 ** ▲	1,72 ** ▲
Sjagger (<i>Turdus pilaris</i>)	-2,71 ** ▼	-0,72 ●	0,58 ** ▲	1,10 * ▲
Sangdrossel (<i>Turdus philomelos</i>)	-0,28 ●	0,03 ●	0,08 ●	0,83 ** ▲
Misteldrossel (<i>Turdus viscivorus</i>)	1,03 ●	-1,72 ** ▼	3,37 ** ▲	0,97 ●
Græshoppesanger (<i>Locustella naevia</i>)	-3,28 ** ▼	1,31 * ▲	-4,52 ** ▼	0,93 ●
Sivsanger (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	-1,26 ●	0,84 * ▲	-0,51 ●	0,15 ●
Kærsanger (<i>Acrocephalus palustris</i>)	0,68 ** ▲	-0,28 ●	0,98 ●	0,47 ●
Rørsanger (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	-1,24 ** ▼	1,22 ** ▲	-1,05 ** ▼	-1,84 ** ▼

Appendiks 1 - fortsat

Art (Species)	Danmark 1976-2010	Vesteuropa 1980-2008	Nordeuropa 1980-2008	Østeuropa 1982-2008
	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)
Gulbug (<i>Hippolais icterina</i>)	-3,77 ** ▼	-3,89 ** ▼	-0,32 ●	-0,61 ●
Gærdesanger (<i>Sylvia curruca</i>)	-2,28 ** ▼	-1,66 ** ▼	0,89 ** ▲	2,85 ** ▲
Tornsanger (<i>Sylvia communis</i>)	0,41 ** ▲	2,00 ** ▲	0,57 ** ▲	1,51 ** ▲
Havesanger (<i>Sylvia borin</i>)	-1,38 ** ▼	-0,76 ** ▼	-0,25 * ▼	-0,18 ●
Munk (<i>Sylvia atricapilla</i>)	2,83 ** ▲	3,13 ** ▲	2,37 ** ▲	3,94 ** ▲
Skovsanger (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	-3,19 ** ▼	-4,47 ** ▼	-1,50 ** ▼	-1,82 ** ▼
Gransanger (<i>Phylloscopus collybita</i>)	5,14 ** ▲	3,31 ** ▲	1,21 ** ▲	0,46 ** ▲
Løvsanger (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	-2,91 ** ▼	-3,12 ** ▼	-0,94 ** ▼	-1,36 ** ▼
Fuglekonge (<i>Regulus regulus</i>)	-1,45 ** ▼	0,09 ●	-0,99 ** ▼	-3,63 ** ▼
Grå Fluesnapper (<i>Muscicapa striata</i>)	-0,08 ●	-4,07 ** ▼	-0,23 ●	2,62 ** ▲
Broget Fluesnapper (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	-3,69 ** ▼	-1,86 ** ▼	-0,99 ** ▼	-0,70 ●
Halemejse (<i>Aegithalos caudatus</i>)	-0,09 ●	1,36 ** ▲	1,30 * ▲	-2,57 ** ▼
Sumpmejse (<i>Parus palustris</i>)	-1,11 * ▼	-0,72 ** ▼	-4,43 ** ▼	-2,21 ** ▼
Topmejse (<i>Parus cristatus</i>)	-2,78 ** ▼	-1,23 ** ▼	-0,46 ●	-0,18 ●
Sortmejse (<i>Periparus ater</i>)	-1,54 ** ▼	0,04 ●	-2,44 ** ▼	0,29 ●
Blåmejse (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	0,85 ** ▲	0,74 ** ▲	2,33 ** ▲	0,74 ** ▲
Musvit (<i>Parus major</i>)	-0,82 ** ▼	0,50 ** ▲	-0,14 ●	-0,18 ●
Spætmejse (<i>Sitta europaea</i>)	2,27 ** ▲	2,05 ** ▲	0,36 ●	1,46 ▲
Træløber (<i>Certhia familiaris</i>)	1,42 ** ▲	-0,14 ●	-0,15 ●	0,38 ●
Rødrygget Tornskade (<i>Lanius collurio</i>)	-2,83 ** ▼	-0,94 ●	-0,54 ●	3,12 ** ▲
Skovskade (<i>Garrulus glandarius</i>)	0,22 ●	0,21 ●	-0,43 ●	2,77 ** ▲
Husskade (<i>Pica pica</i>)	0,51 ** ▲	0,09 ●	-0,32 ●	2,89 ▲
Allike (<i>Corvus monedula</i>)	0,13 ●	1,04 ** ▲	0,78 ** ▲	-7,54 ** ▼
Råge (<i>Corvus frugilegus</i>)	1,02 ** ▲	1,24 ** ▲	1,64 ●	4,82 ** ▲
Ravn (<i>Corvus corax</i>)	9,06 * ▲▲	2,00 ** ▲	2,96 ** ▲	1,24 ●
Stær (<i>Sturnus vulgaris</i>)	-1,99 ** ▼	-4,20 ** ▼	-1,93 ** ▼	2,06 ** ▲
Gråspurv (<i>Passer domesticus</i>)	-1,56 ** ▼	-2,81 ** ▼	-4,75 ** ▼	-3,40 ** ▼
Skovspurv (<i>Passer montanus</i>)	2,31 ** ▲	-1,87 ** ▼	-0,39 ●	-0,21 ●
Bogfinke (<i>Fringilla coelebs</i>)	0,47 ** ▲	0,73 ** ▲	-0,37 ** ▼	-0,74 ** ▼
Grønirisk (<i>Carduelis chloris</i>)	1,77 ** ▲	1,10 ** ▲	2,01 ** ▲	-1,28 ** ▼
Stillits (<i>Carduelis carduelis</i>)	7,41 * ▲▲	2,84 ** ▲	10,19 ** ▲▲	-0,17 ●
Tornirisk (<i>Carduelis cannabina</i>)	-2,37 ** ▼	-2,33 ** ▼	-2,90 ** ▼	-2,51 ** ▼
Gråsisken (<i>Carduelis flammea/cabaret</i>)	-1,84 ** ▼	-8,98 ** ▼▼	0,26 ●	1,99 ?
Dompap (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	0,37 ●	-0,52 ●	-1,41 ** ▼	-2,77 ** ▼
Kernebider (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	1,76 ** ▲	2,34 ** ▲	0,23 ●	-1,60 ** ▼
Gulspurv (<i>Emberiza citrinella</i>)	-2,23 ** ▼	-2,47 ** ▼	-1,77 ** ▼	-0,54 ** ▼
Rørspurv (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	-0,74 * ▼	0,25 ●	-1,23 ** ▼	0,54 ●
Bomlærke (<i>Miliaria calandra</i>)	-0,30 ●	-4,21 ** ▼		-5,76 ?

Appendiks 2 - oversigt over korttidstendenser for ynglefugle

Art (<i>Species</i>)	Danmark 2000-2009	Vesteuropak 1999-2008	Nordeuropa 1999-2008	Østeuropa 1999-2008
	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)
Fiskehejre (<i>Ardea cinerea</i>)	-1,48 * ▼	5,10 ** ▲	7,35 ** ▲	4,28 * ▲
Gråand (<i>Anas platyrhynchos</i>)	1,51 * ▲	-0,40 ●	1,72 * ▲	0,67 ●
Rørhøg (<i>Circus aeruginosus</i>)	-0,11 ●	-2,58 * ▼	3,69 * ▲	-1,86 ●
Spurvehøg (<i>Accipiter nisus</i>)	-2,31 ?	-0,80 ●	0,98 ●	0,18 ●
Musvåge (<i>Buteo buteo</i>)	-1,21 ●	1,40 ** ▲	0,29 ●	-0,55 ●
Tårnfalk (<i>Falco tinnunculus</i>)	-1,43 ●	-0,16 ●	-0,32 ●	-1,35 ●
Agerhøne (<i>Perdix perdix</i>)	-3,24 ?	-0,86 ●	-14,95 * ▼	-2,51 ?
Vibe (<i>Vanellus vanellus</i>)	-3,90 ** ▼	-2,89 ** ▼	0,67 ●	-0,38 ●
Dobbeltbekkasin (<i>Gallinago gallinago</i>)	-8,28 ** ▼	-0,80 ●	1,17 ●	3,23 ?
Rødben (<i>Tringa totanus</i>)	-3,35 ** ▼	-2,33 ** ▼	-3,07 * ▼	-12,34 * ▼
Huldue (<i>Columba oenas</i>)	1,44 ?	-0,93 ** ▼	5,81 ** ▲	9,92 * ▲▲
Ringdue (<i>Columba palumbus</i>)	1,72 ** ▲	1,80 ** ▲	2,25 ** ▲	0,68 ●
Tyrkerdue (<i>Streptopelia decaocto</i>)	0,81 ●	1,63 ** ▲	5,83 ?	2,35 ** ▲
Gøg (<i>Cuculus canorus</i>)	-0,88 * ▼	-0,79 ** ▼	4,31 ** ▲	-0,69 ●
Mursegler (<i>Apus apus</i>)	-2,37 ** ▼	-3,62 ** ▼	-3,90 ** ▼	2,20 * ▲
Grønspætte (<i>Picus viridis</i>)	-11,27 ** ▼	4,53 ** ▲	-0,29 ●	2,72 ?
Sortspætte (<i>Dryocopus martius</i>)	1,00 ?	2,01 * ▲	0,74 ●	2,12 * ▲
Stor Flagspætte (<i>Dendrocopos major</i>)	3,73 ** ▲	1,41 ** ▲	4,60 ** ▲	0,95 * ▲
Sanglærke (<i>Alauda arvensis</i>)	-4,09 ** ▼	-3,12 ** ▼	-3,17 ** ▼	-0,42 ●
Landsvale (<i>Hirundo rustica</i>)	2,49 ** ▲	0,82 * ▲	0,18 ●	0,24 ●
Bysvale (<i>Delichon urbicum</i>)	-2,23 ** ▼	0,46 ●	-1,48 ●	1,13 ●
Skovpiber (<i>Anthus trivialis</i>)	0,22 ●		0,42 ●	-3,60 ** ▼
Engpiber (<i>Anthus pratensis</i>)	-1,87 ●	-1,84 ●	-1,69 ●	-4,38 * ▼
Gul Vipstjert (<i>Motacilla flava</i>)	3,60 ?	-0,49 ●	-4,07 ** ▼	-3,42 ?
Hvid Vipstjert (<i>Motacilla alba</i>)	1,66 ** ▲	-0,91 ●	-0,47 ●	1,40 ●
Gærdesmutte (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	-0,23 ●	-0,03 ●	1,65 ** ▲	1,02 * ▲
Jernspurv (<i>Prunella modularis</i>)	-3,87 ** ▼	0,28 ●	1,44 ** ▲	-1,47 ●
Rødhals (<i>Erithacus rubecula</i>)	-1,73 ** ▼	0,48 ●	0,43 ●	-0,16 ●
Nattergal (<i>Luscinia luscinia</i>)	-0,72 ●	-1,59 * ▼	1,69 * ▲	1,65 ●
Husrødstjert (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	-6,50 * ▼	0,71 * ▲		2,06 ** ▲
Rødstjert (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	0,90 ●	-0,84 * ▼	1,24 ●	1,95 * ▲
Bynkefugl (<i>Saxicola rubetra</i>)	-6,03 ** ▼	-3,98 ** ▼	0,18 ●	1,77 * ▲
Stenpikker (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	6,71 ?	0,85 ●	1,25 ●	4,14 ?
Solsort (<i>Turdus merula</i>)	-0,91 ** ▼	-0,05 ●	1,94 ** ▲	0,74 ** ▲
Sjagger (<i>Turdus pilaris</i>)	-5,94 ** ▼	-5,40 ** ▼	-3,43 ** ▼	2,47 ?
Sangdrossel (<i>Turdus philomelos</i>)	-0,48 ●	0,61 ●	2,00 ** ▲	1,73 ** ▲
Misteldrossel (<i>Turdus viscivorus</i>)	-1,88 ●	-2,01 ** ▼	3,99 ** ▲	3,98 ** ▲
Græshoppesanger (<i>Locustella naevia</i>)	-0,26 ●	0,33 ●	-2,95 ?	3,80 * ▲
Sivsanger (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	-3,79 * ▼	-2,36 ** ▼	-1,86 * ▼	-0,58 ?
Kærsanger (<i>Acrocephalus palustris</i>)	0,61 ●	-1,45 ●	2,11 ?	0,66 ●

Appendiks 2 - fortsat

Art (Species)	Danmark 2000–2009	Vesteuropak 1999–2008	Nordeuropa 1999–2008	Østeuropa 1999–2008
	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)	Tendens (%/år)
Rørsanger (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	-4,12 ** ▼	0,27 ●	-2,67 ** ▼	2,44 ●
Gulbug (<i>Hippolais icterina</i>)	-2,86 ** ▼	-1,99 ** ▼	1,29 ●	-2,50 ** ▼
Gærdesanger (<i>Sylvia curruca</i>)	0,17 ●	0,32 ●	2,18 ** ▲	-0,32 ●
Tornsanger (<i>Sylvia communis</i>)	0,04 ●	0,87 * ▲	0,18 ●	1,00 ●
Havesanger (<i>Sylvia borin</i>)	-1,45 ** ▼	-1,31 ** ▼	0,58 * ▲	-2,87 * ▼
Munk (<i>Sylvia atricapilla</i>)	3,25 ** ▲	1,27 ** ▲	5,69 ** ▲	4,34 ** ▲
Skovsanger (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	-0,57 ●	-1,47 ●	-0,93 ●	-0,06 ●
Gransanger (<i>Phylloscopus collybita</i>)	4,02 ** ▲	0,00 ●	5,33 ** ▲	0,60 ●
Løvsanger (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	-3,96 ** ▼	-2,46 ** ▼	-0,66 ** ▼	-1,49 ** ▼
Fuglekonge (<i>Regulus regulus</i>)	-0,26 ●	-2,75 ** ▼	-3,02 ** ▼	-3,43 ** ▼
Grå Fluesnapper (<i>Muscicapa striata</i>)	-6,29 ** ▼	-1,58 ●	1,05 ●	-4,50 ** ▼
Broget Fluesnapper (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	-3,16 ?	-1,67 * ▼	1,46 ** ▲	-3,09 ** ▼
Halemejse (<i>Aegithalos caudatus</i>)	-5,65 ?	2,67 ** ▲	11,77 * ▲	6,35 ** ▲
Sumpmejse (<i>Parus palustris</i>)	5,58 ** ▲	1,30 ●	1,37 ●	-0,66 ●
Topmejse (<i>Parus cristatus</i>)	0,73 ?	-1,39 ●	0,15 ●	1,21 ●
Sortmejse (<i>Periparus ater</i>)	-0,57 ●	-0,50 ●	0,43 ●	4,20 ** ▲
Blåmejse (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	1,60 * ▲	1,16 * ▲	3,22 ** ▲	1,28 ** ▲
Musvit (<i>Parus major</i>)	0,47 ●	1,74 ** ▲	3,28 ** ▲	1,21 ** ▲
Spætmejse (<i>Sitta europaea</i>)	4,10 ** ▲	2,04 ** ▲	4,99 ** ▲	1,70 ** ▲
Træløber (<i>Certhia familiaris</i>)	-0,30 ●	1,33 * ▲	-0,60 ●	1,02 ●
Rødrygget Tornskade (<i>Lanius collurio</i>)	-4,60 * ▼	-1,08 ●	4,76 ** ▲	0,86 ●
Skovskade (<i>Garrulus glandarius</i>)	3,14 ** ▲	0,18 ●	-1,20 ●	1,94 ** ▲
Husskade (<i>Pica pica</i>)	-0,45 ●	-0,53 * ▼	-1,68 ** ▼	2,98 ?
Allike (<i>Corvus monedula</i>)	1,17 ●	1,85 * ▲	3,10 ** ▲	-4,61 ?
Råge (<i>Corvus frugilegus</i>)	-0,87 ●	-1,40 ●	0,62 ●	
Ravn (<i>Corvus corax</i>)	4,43 * ▲	2,29 ** ▲	2,27 ?	1,11 ●
Stær (<i>Sturnus vulgaris</i>)	-3,42 ** ▼	-4,32 ** ▼	-3,39 ** ▼	1,49 ●
Gråspurv (<i>Passer domesticus</i>)	-0,13 ●	-1,31 * ▼	-2,07 ** ▼	-0,83 ●
Skovspurv (<i>Passer montanus</i>)	-0,35 ●	-0,64 ●	1,26 ●	5,02 ** ▲
Bogfinke (<i>Fringilla coelebs</i>)	-1,05 ** ▼	0,31 ●	0,73 ** ▲	-0,66 ** ▼
Grønirisk (<i>Carduelis chloris</i>)	-0,73 ●	-0,84 ●	2,89 ** ▲	3,03 * ▲
Stillits (<i>Carduelis carduelis</i>)	-4,68 ** ▼	1,44 ●	8,25 ** ▲	-1,97 ?
Tornirisk (<i>Carduelis cannabina</i>)	-4,51 ** ▼	-4,52 ** ▼	-5,26 ** ▼	-0,54 ?
Gråsisken (<i>Carduelis flammea/cabaret</i>)	-9,75 * ▼▼	4,85 ?	-2,74 ** ▼	-6,27 ?
Dompap (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	-7,01 ** ▼	0,82 ●	-6,27 ** ▼	-6,08 ** ▼
Kernebider (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	-5,45 * ▼	-0,05 ●	-1,00 ●	-0,26 ●
Gulspurv (<i>Emberiza citrinella</i>)	-2,15 ** ▼	-2,56 ** ▼	0,26 ●	-0,03 ●
Rørspurv (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	0,00 ●	1,43 ?	-0,73 ●	2,59 ?
Bomlærke (<i>Miliaria calandra</i>)	-1,24 ●	-2,80 ** ▼		2,58 ** ▲

Fugle i Danmark 2010

Årsrapport over observationer – meddelelse nr. 38 fra Rapportgruppen

Redigeret af Jørgen Staarup Christensen og Peter Lange

Hærflugl, Hanstholm, 7. oktober 2010. Foto: Jens Kristian Kjærgaard

Indledning

Hermed præsenteres den 33. årsrapport fra Dansk Ornitologisk Forenings Rapportgruppe. Teksten præsenterer en samlet oversigt over forekomsten af en række udvalgte fuglearter- og racer i Danmark. Årsrapporten omhandler de fåtallige arter, som hverken dækkes af Punkttællingerne (de almindelige arter) og Sjældenhedsudvalget (de meget sjældne arter og racer). I alt omtales 155 arter, hvilket er omtrent samme antal som i den seneste udkomne Årsrapport (Lange & Christensen 2010). Datamængden, der lå til grund for Årsrapporten var fortsat meget stor. For første gang oversteg antal indtastede observationer på www.dofbasen.dk ikke det foregående års resultat (som var på knap 1,2 millioner obs.), og indtastningsaktiviteten ser dermed ud til at have fundet et stabilt niveau.

For 2010 fandtes der således 1.135.010 poster i DOF-basen, indtastet af i alt 1503 observatører. Hertil kom 8410 poster med ynglepar. Observationerne fordelte sig på 10.978 lokaliteter.

Ændring af rapportregionerne

Rapportgruppen besluttede forud for udarbejdelsen af årsrapporten 2010, at ændre rapportregionerne, således at disse blev i overensstemmelse med lokalafdelingerne i DOF. Dette har hovedsageligt betydning for Sjælland, der fremover opdeles i 4 rapportområder. Gruppen har således taget konsekvensen af, at der ikke længere udgives lokalrapporter for Sjælland, samt det faktum at ændringen vil betyde en betydelig lettelse i artsskribenternes udsøgning af data på DOFbasen.

Fugleåret 2010

I 2010 blev der ifølge DOFbasen registreret i alt 352 fuglearter i Danmark. Heraf var 52 arter på SU's liste, og det endelige antal arter i landet i 2010 afventer derfor SUs godkendelse. 11 af arterne var med sikkerhed undsluppet fra fangenskab eller efterkommere efter

fugle, der er udsatte eller udslupne, fx Magellangås, Moskusand, Rødhøne og Tamdue.

2010 blev rekordår for Skestork, Dværggås, Nilgås, Havørn, Vandrefalk, Trane, Lille Præstekrave, Sortgrå Ryle, Kærløber, Odinshane, Thorshane, Lille Flagspætte, Sydlig Blåhals, Sortsrubet Bynkefugl og Lapværling, mens yderligere 16 arter, heriblandt f.eks. Islom, Nordiske Lappedykker, Rødhalsed Gås, Sort Glente, Lærkefalk, Pomeransfugl, Rovterne og Stor Tornskade forekom i antal langt over middel og tæt på rekord.

På denne liste ses en række arter, der er i gang med at øge deres bestand i Danmark eller under indvandring, fx. Sølvhejre, Skestork, Havørn, Sydlig Blåhals samt igen i år den invasive art Nilgås.

Der var igen i 2010 en række arter, som forekom meget fåtalligt og langt under gennemsnittet. Decidert bundrekord satte Hvidvinget Måge og Markpiber, mens Mallemuk, Silkehejre, Sort Stork, Amerikansk Skarveand, Aftenfalk, Engsnarre, Gråmåge, Sandterne, Lunde, Slørugle, Storpiber, Høgesanger, Lundsanger, Nøddekrige og Hvidvinget Korsnæb også forekom i antal langt under middel. På listen over arter i tilbagegang bemærkedes fortsat en del arktiske ynglefuglearter samt gamle danske ynglefuglefauna såsom Hvid Stork, Toplærke, Markpiber og Høgesanger, der desværre nok er på vej ud af den danske ynglefuglefauna. For nogle arter skyldes tilbagegangen og de lave antal formentlig

det forhold, at der både først og sidst på året forekom rigtigt vintervejr for første gang i en årrække. Dette gælder f.eks. Silkehejre og Slørugle, hvis bestand blev reduceret med næsten 90% i 2010.

Vejret 2010

Set som en helhed blev Danmarks årsmiddeltemperatur for 2010 opgjort til 7,0°C. Det er 0,7°C under normalgennemsnittet (7,7°C), beregnet over perioden 1961-90. Otte måneder var koldere end normalt, hvor januar, februar og december 2010 endog blev meget koldere end normalt. Marts, april, juli og august 2010 var varmere end normalt, og juli var meget varm. Den laveste temperatur blev registreret om morgenen den 22. december ved Holbæk på Sjælland med -23,0°C, imens den højeste temperatur på 34,1°C blev målt ved Hammer Odde på Bornholm den 11. juli. Nedbørsmængden fik landet i gennemsnit 726 millimeter, hvilket er 14 millimeter eller 2 % over normalen. Specielt august blev våd. Der blev registreret 1.669 solskinstimer over Danmark i 2010, hvilket er 174 timer eller 12 % over normalen. Der var ingen alvorlige storme i Danmark i 2010, men det var ret blæsende den 23. august med hård kuling langs den jyske vestkyst og den 15. september blev ligeledes blæsende med stormende kuling og vindstød af stærk storm.

Kærløber, Rødhus Strand, 24. august 2010. Foto: Søren Kristoffersen. 2010 blev et rekordår for Kærløberen i Danmark.

Januar og februar var en meget kold affære med is og snedække, men også med et overskud af sol og underskud af nedbør. Marts var temperaturmæssigt lidt varmere og med mere sol og mindre nedbør end normalt. Påsken lå tidlig i 2010 (ultimo marts-primo april) og var skyet med perioder med regn, især i Jylland, og kun op til 13°C, og lidt blæsende med vind fra syd og øst. Foråret gjorde sig for alvor bemærket i april, som blev varm, tør og solrig, imens maj var kold med overskud af regn og underskud af sol. Der blev ikke registreret sommerdage, og også juni blev koldere end normalt. Sommeren kom for alvor til Danmark efter Sankthans aften og årets første sommerdag (> 25°C) blev registreret den 28. juni. Juli blev meget varm med mange sommerdage, men også med mere nedbør end normalt, og vil blive husket for flere kraftige regnvejr (skybrud), især i det østlige Danmark. August blev meget våd og solfattig, dog med overskud af varme. Igen var der flere kraftige regnvejr, især i Østdanmark. September blev meget normal hvad angår både temperatur og nedbør. Der var kun passage af et enkelt stormlavtryk den 15. september med op til kuling med enkelte vindstød i kategorien stærk storm. Oktober var koldere end normalt med overskud af nedbør og sol. Efterårets første frost kom natten til den 12. oktober og 21. oktober kom sæsonens første sne, og det kolde vejr med sne fortsatte i november, så vinteren kom tidligt i 2010. December blev en kold og snerig måned med flere vejrrekorder (solskinstimer, hidtil næstkoldeste, største døgnnedbør). Der var landsdækkende hvid jul for andet år i træk, og på Bornholm lukkede en snestorm øen trafikalt op til og i juledagene. Julevejret var mest klart og meget koldt, mellem -2 og -10°C om dagen med blæst fra nordøst (Kilde: DMI).

Artsliste

Samlet omfatter Rapportgruppens artsliste nu 193 arter/racer (ekskl. træktabeller) fordelt på de følgende 5 kategorier. Senest er Blå Kærhøg og Dværgfalk tilføjet listen igen. Arter/racer omfattet af Caretaker-projektets overvågning af sjældne og truede ynglefugle (tidligere kendt som DATSY) er markeret med (D) og af Punktællingsprogrammet med (P). Arter/racer, hvor kun yngleforekomst behandles i Årsrapporten, er markeret med (Y).

1. Sjældnere yngle-/træk-/vintergæster (< 100 fugle årligt – seneste 10 års gennemsnit): Islom, Hvidnæbbet Lom, Almindelig Skråpe, Lille Stormsvale, Silkehejre, Sølvhejre, Sort Stork (D), Grønlandsk Blisgås, Dværggås, Sortbuget Knortegås, Rødhalsed Gås, Rustand, Amerikansk Krikand, Rødhovedet And (D), Kongeederfugl, Amerikansk Skarveand, Steppenhøg, Kongeørn (D), Aftenfalk, Plettet Rørvagtel (D), Stribet Ryle, Tredækker, Islandsk Stor Kobbersneppe, Damklire, Odinshane, Thorshane, Mellemkjove, Lille Kjove, Sorthovedet Måge (D), Sabinemåge, Middelhavssølv-måge, Hvidvinget Måge, Gråmåge, Baltisk Sildemåge (D), Sandterne (D), Rovterne (D), Hvidvinget Terne

(ekskl. invasioner), Lunde, Turteldue, Stor Hornugle, Perleugle (D), Biæder (D), Hærfugl, Toplærke (D), Rødrygget Svale, Storpiber, Markpiber (D), Rødstrubet Piber, Gulhovedet Gul Vipstjert, Sortrygget Hvid Vipstjert, Sydlig Nattegal, Sydlig Blåhals, Nordlig Blåhals, Grønlandsk Stenpikker, Flodsanger, Savisanger, Drosselrørsanger (D), Høgesanger, Lundsanger, Fuglekongesanger, Hvidbrynet Løvsanger, Sibirisk Gransanger, Hvidhalsed Fluesnapper, Fyrremejse, Pirol (D), Nøddekrige, Rosenstær, Gulirisk, Hvidsisken.

2. Fåtallige yngle-/træk-/vintergæster (< 1000 fugle årligt – seneste 10 års gennemsnit): Sortstrubet Lom, Nordisk Lappedykker, Sorthalsed Lappedykker, Sodfarvet Skråpe, Stor Stormsvale, Rørdrum (P), Hvid Stork (D), Skestork (D), Nilgås, Atlingand (P), Sort Glente, Havørn (D), Hedehøg (D), Lærkefalk (D), Vandrefalk (D), Vagtel, Engsnarre (D), Lille Præstekrave, Hvidbrystet Præstekrave (D), Pomeransfugl, Sortgrå Ryle, Kærløber, Enkeltbekkasin, Storkjove, Kaspisk Måge, Sortterne (D), Slorugle, Kirkeugle (D), Mosehornugle (D), Natravn (D), Isfugl, Vende-hals (D), Sortspætte (P), Grønspætte (P), Lille Flagspætte, Bjergpiber, Vandstær (D, P), Sortstrubet Bynkefugl, Rødtopped Fuglekonge, Lille Fluesnapper, Pungmejse, Stor Tornskade (D, P), Hvidvinget Korsnæb, Stor Korsnæb, Karminompap, Laplandsværting, Hortulan.

3. Regelmæssige, ret almindelige arter/racer (> 1000 fugle årligt – seneste 10 års gennemsnit): Rødstrubet Lom, Gråstrubet Lappedykker (P, Y), Malle-muk (D), Sule, Pibesvane, Tajgasædgås, Tundrasædgås, Kortnæbbet Gås, Blisgås, Canadagås (Y), Bramgås, Lysbuget Knortegås, Mørkbuget Knortegås, Pibeand, Knarand (Y), Spidsand (Y), Bjergand (Y), Havlit, Sortand, Fløjsand, Lille Skallesluger (P), Rød Glente (D, P), Blå Kærhøg (P), Fjeldvåge (P), Fiskeørn (D), Dværgfalk, Trane (D), Hjejle (D), StrandHjejle, Islandsk Ryle, Sandløber, Dværgryle, Temmincks Ryle, Krumnæbbet Ryle, Almindelig Ryle (D), Brushane (D), Skovsneppe, Stor Kobbersneppe (D), Lille Kobbersneppe, Storspove (D), Lille Regnspove, Sortklire, Hvidklire, Svaleklire (D), Tinksmed (D), Mudderklire (Y), Stenvender (D), Almindelig Kjove, Sildemåge, Dværgmåge (D), Ride (Y), Splitterne (D), Dværgterne, Sortterne (D), Lomvie (Y), Alk (Y), Tejst (Y), Sokonge, Hedelærke (D), Bjerglærke, Skærpiber (Y), Ringdrossel (Y), Vinddrossel (P, Y), Skægmejse (P), Korttået Træløber (P, Y), Sortkrage, Kvækerfinke (P, Y).

4. D/E-arter

Alle D/E arter, som ikke behandles af SU. Det vil sige Flamingoer (Europæisk, Lille, Caribisk), Sort Svane, Indisk Gås, Snegås og Mandarinand. For definitioner af D/E-arter henvises til Rapport fra Sjældenhedsudvalget.

5. Tabeller

Rovfugletræk.

Kategori 1 og 2 omfatter i alt 116 arter/racer, hvor den årlige gennemsnitlige forekomst er under 1000 fugle

Sydlig Blåhals, Lille Vildmose, 1. juni 2010. Foto: Jan Skriver. Sydlig Blåhals ekspanderede fortsat mod nord i 2010, og blev i Nordjylland registreret både omkring Vejlerne og som her ved Lille Vildmose.

(inkl. ynglefugle) set over de seneste 10 år. Få store eller små år kan hurtigt ændre det samlede forekomstbillede i Danmark, hvorfor det som minimum er målsætningen, at alle disse arter/racer er omfattet af årlige bearbejdnings i Årsrapporten. Der er foretaget mindre opdateringer mellem Kategori 1 og 2, således er Sort Glente, Kærløber, Sortstrubet Bynkefugl og Rødtoppet Fuglekonge, da forekomst har været i positiv udvikling og nu konstant er > 100 fugle årligt i Danmark, og dermed er flyttet til Kategori 2. Modsat er det gået for Plettet Rørvagtel og Mellemkjove som nu typisk ligger < 100 fugle årligt.

Alle kategori 1 og 2 arter/racer, på nær Sortstrubet Lom, er i år med i Årsrapporten. Herudover er arter, som er omfattet af DATSY, kun sparsomt behandlet i Årsrapporten, med henvisning til afsnit om truede og sjældne ynglefugle for detaljeret omtale af disse arter.

Kategori 3 omfatter 68 regelmæssige arter/racer, hvor alle arter/racer principielt burde være omfattet af årlige opsummeringer, hvilket dog ikke er realistisk set i forhold til de nuværende redaktionelle ressourcer. Behandlede arter/racer vil blive udvalgt ud fra en faunistisk vurdering i form af

- tilfældige, fåtallige/sårbare ynglefugle
- væsentlige ændringer i forekomstbillede (hyppighed, geografisk)
- danske forekomster er væsentlige for vurderingen af den samlede bestand og/eller udvikling/yngheds succes.

I de årlige bearbejdnings vil arter/racer, som er omfattet af Caretaker (DATSY) og Punkttælling, generelt ikke blive prioriteret. For gruppen af tilfældige, fåtallige/sårbare ynglefugle behandler Årsrapporten yngleforekomster (og evt. sommerfund) af Gråstrubet Lappedykker, Canadagås, Knarand, Pibeand, Spidsand, Bjergand, Mudderklire, Ride, Dværgterne, Lomvie, Alk, Tejst, Skærpiber, Ringdrossel, Vindrossel og Kvækerfinke, som ikke overvåges af Caretakere (DATSY). Arter/racer, hvor det samlede forekomstbillede skønnes at være under forandring, vil også blive prioriteret. For alle øvrige arter/racer vil en bearbejdning kun finde sted, såfremt der kan findes en redaktør for art / artsgruppe (eksempelvis gæs, Mallebuk, Fiskeørn).

Kategori 4 omfatter primært D/E arter, som enten kan tænkes at forekomme spontant, eller hvor der i nærgeografier findes C-bestande (fritlevende bestande), som muligvis vil brede sig til Danmark i fremtiden.

Kategori 5 omfatter indtil videre alene tabel over Rovfugletrækket på de vigtigste lokaliteter. Udover arter allerede nævnt ovenfor er det Hvepsevåge, Rørhøg, Duehøg, Spurvehøg, Musvåge og Tårnfalk. SU-arter medtages ikke i tabellen, her henvises til SU-rapporten.

Baggrundsstatistikker

Årstotalen skal udtrykke det samlede antal fugle set pr. år i Danmark rensat for gengangere. For visse arter/

racer er der usikkerhed omkring opgørelse af årstotaler fra år til år, hvorfor baggrundsstatistikker for visse arter/racer ikke er medtaget.

Ved læsning skal følgende bemærkes:

- En parentes omkring et tal betyder, at ikke alle år i 10-års intervaller indgår. Det vil være anført i kommentarfelt, hvilke år der mangler i statistikken. Gennemsnit for et 10-års interval er alene udregnet for det antal år, hvor årstotal er til rådighed.
- < 1 betyder, at der er færre end ét fund pr. år i et 10-års interval (samlet 0-9 fund). > 1 betyder, at der er mellem 10-14 fund i et 10-års interval, mens 15-20 fund er rundet op til 2 fund. Det samme gælder ynglefund.
- For år, hvor årstotal er angivet i interval, fx 70-74 fugle, er maksimumantal anvendt.
- Hvis det samlede antal fund overstiger 100.000 fugle, opsummeres artstotalen ikke.
- For tidligere SU-arter/racer medtages kun fund godkendt af SU.

Usædvanlige forekomster og svært bestemmelige arter/racer

Kvalitetskontrol af data i DOFbasen varetages af DOFbasens Kvalitets Udvalg (DKU). Med hensyn til svært bestemmelige arter/racer, fænologi og usædvanlige antal har Årsrapportens redaktører ligeledes foretaget en kritisk gennemgang i forbindelse med udarbejdelsen af manuskripter, da DKU ikke har nået at behandle alle forekomster. Dog er udeladelse af observationer, som hovedregel sket i overensstemmelse med DKU.

Især for sjældnere arter/racer (Kategori 1 < 100 fugle årligt i Danmark) er alle fund kritisk vurderet, og alle opfordres til ved fund af disse arter/racer, at tilføje kommentarer i DOFbasens kommentarfelt. Fund, der er stadig er under behandling af DKU, medtages som hovedregel ikke i Årsrapporten. Vi skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at for Storlommerne, Kongeederfugl, Steppehøg, Aftenfalk, Kjøver (ekskl. Almindelig Kjøve), Hvidvinget Måge, Kaspisk Måge, Middelhavssølvmåge, Gråmåge og Hvidvinget Terne medtages som hovedregel kun observationer med køns-, alders- og/eller dragtangivelse, da disse med rimelighed må kunne forventes noteret, før en sikker bestemmelse har kunnet finde sted.

Årsrapportens forfattere

Forfattere og bearbejdere af artsgennemgangene er, i alfabetisk rækkefølge: Lasse Braae (nogle rovfugle), Thorkil Brandt (sædgæs, svaner), Ursula Burmann (Hedelærke, sangere, fluesnapper), Jørgen S. Christensen (stormfugle), Peter S. Christensen (ænder), René Christensen (nogle rovfugle, måger, terner, alkefugle, Gulirisk), Hans Christophersen (Kongeørn, Alm. Ryle, Kærløber, spætter), Klaus Dichmann (Slørugle), Henning Ettrup (gæs), John Hansen (nogle rovfugle, mejser), Tina Høeg Hansen (skrigefugle, Piro), Ulla Munch Hansen (nogle rovfugle, nogle mejser, Stor Tornskade), Henrik Møller Hestbech (nogle vadefugle), Inger F. Jensen (Lille Præstekrave, Hortulan), Ole Jensen (Nat-

ravn, kragefugle, Rosenstær, Kvækerfinke, korsnæb og Karmindompap), Tommy Kaae (nogle ryler), Peter Lange (Rørdrum, Skestork, flamingoer, hønsefugle, kjøver), Arne Bo Larsen (drosler), Mette Lauritzen (Sort Stork, hvide hejrer), Leif Novrup (Fiskeørn, Vendeheals), Søren Peter Pinnerup (lappedykkere), Hans Pinstrup (Stor Hornugle), Palle A. F. Rasmussen (lommer), Hans Skov (Hvid Stork), Poul Ulrik (Turteldue, Lapværling, Hvidsissen), Egon Østergaard (Pomeransfugl).

Materiale

Rapportgruppen har udarbejdet Årsrapporter siden 1970. Fra og med 1978 er rapporterne udarbejdet efter stort set samme retningslinjer, og hovedsageligt baseret på samme kilder som nærværende rapport. Grundlaget for rapporten er data i DOFbasen suppleret med informationer fra DOFs lokalrapporter samt fuglestationsvirksomheden og de rutinemæssige trækobservationer ved en række træksteder.

Ved udarbejdelsen af artsoversigterne drager Årsrapportens skribenter stor gavn af og sætter stor pris på de lokale bearbejdninger af det store materiale i DOFbasen, som foretages af de lokale rapportgrupper, og publiceres i lokalrapporterne. Det er et savn for Årsrapporten, at denne lokale bearbejdning desværre kun foregår i et mindretal af landets rapportregioner, og herfra skal der lyde en opfordring til de faunistisk interesserede feltornitologer ude i regionerne om at melde sig til dette arbejde. Det er både lærerigt og gavnligt at deltage i den proces, som det er, at skabe et overblik over fuglenes forekomst, på baggrund af de mange indtastede observationer i DOFbasen. Redaktionen vil opfordre til, at publikationen af lokalrapporterne forgår på internettet, således at teksterne bliver tilgængelige for offentligheden så hurtigt som muligt.

Der er ved redaktionens slutning i september 2011 kun udgivet en lokalrapport for 2010: *Fugle og Dyr i Nordjylland 2010*. Redaktionen har haft adgang til dele af manus til *Fugle i Østjylland 2010 samt Rørvig Fuglestation 2010*. Lokalrapporterne fra Fyn og Bornholm nåede ikke at udkomme tidnok til at blive anvendt under udfærdigelsen af Årsrapporten 2010. Data fra øgruppen Ertholmene, herunder Christiansø, er tildels hentet fra *Christiansøs Naturvidenskabelige Feltstation* via hjemmesiden www.chnf.dk.

Det skal her præciseres, at det ikke er muligt for Årsrapportens medarbejdere at gennemgå de mange hjemmesider på internettet, hvor der offentliggøres aktuelle observationer. Oplysninger herfra er for det meste kun medtaget i det omfang, de lokale rapportgrupper har indsamlet dem, eller hvor observatøren også har indsendt sine iagttagelser direkte til den lokale rapportgruppe eller har brugt DOFbasen. Det er overladt til Årsrapportens skribenter selv at afgøre, om de vil eftersøge observationer af deres arter på andre hjemmesider end www.dofbasen.dk.

Fuglestationsvirksomhed og rutinemæssige trækobservationer på en række lokaliteter har bidraget med et stort materiale, i de fleste tilfælde via DOFbasen. Der henvises til afsnittet om årets fuglestationsvirksomhed i *Fugleåret 2010*.

Tak

Tak til Timme Nyegaard for stor hjælp med udfærdigelse af kort. Tak til Lasse Braae, Bent Jacobsen, Dennis Langholz, Jacob Sterup, Knud Pedersen, Steen Søgaard, Morten Rasmussen og Tim Andersen for hjælp med sammenstilling af data for udvalgte lokaliteter og arter. Tak til Kent Olsen, Inger F. Jensen og Palle A. F. Rasmussen for at have brugt meget tid på korrekturlæsning. En stor tak til de mange, der har indsendt deres oplysninger via www.dofbasen.dk, til medarbejderne i de lokale rapportgrupper samt til observatørerne på fuglestationer o.lign. Uden dem var denne rapport ikke blevet til.

Forkortelser

Følgende forkortelser anvendes i rapporten.

ad.	adult, voksendragt.
imm.	immature, dragter mellem juv. og ad.
juv.	juvenil, den første fulde fjerdragt.
pull.	pullus, dunungedragt.
2K	aldersangivelse i kalenderår (fuglen "fylder år" ved årsskiftet).
3K+	Fuglen er mindst i sit 3. kalenderår.
pri.	Primo, de første 10 dage i måneden.
med.	Medio, den 11.-20. dag i måneden.
ult.	Ultimo, fra den 21. og måneden ud.
NNØ	Trækretning, verdenshjørne (også S, Ø, SV osv.).
SU	Dansk Ornitologisk Forenings Sjældenhedsudvalg.
DATSY	Caretakerprojektets artsdel, med overvågning af truede og sjældne ynglefugle (tidligere DOF's Arbejdesgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle).
DKU	DOFbasens KvalitetsUdvalg.
sdr.	sommerdragt.

odr.	overgangsdragt.
vdr.	vinterdragt.
h	fuglen er hørt.
R	rastende
RI	ringmærket (fuglen er fanget til ringmærkning).
fou.	fouragerende.
sy.	syngende.
T	trækkende.
TF	trækforsøg.

Regionsinddeling anvendt i denne rapport

Hvidhalset Fluesnapper, Harager Hegn, 14. maj 2010. Foto: Thomas Kehlet

Artsgennemgang

Islom *Gavia immer*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2009	2003	2010	
66	NA	3	13	34	53	66	56	76	74	66	1111

Rettelse til 2009: De store forekomster fra farvandet ved Anholt bør godkendes af SU for publicering. Indtil det er sket fastsættes forekomsten i 2009 til 76 fugle, hvilket med en margen på to fugle er årsrekord. Data i baggrundsstatistik ovenfor er justeret herefter.

I 2010 blev der registreret i alt 66 fugle fordelt med 43 i første halvår og 23 i andet halvår. Helt typisk var størstedelen af fundene i første halvår fra Nordjylland. Heriblandt årets eneste reelle vinterforekomst, der drejede sig om en fugl (2K+), som 7/2 blev fundet druknet i bundgarn på 22 meters dybde fem sømil ud for Skallerup Klit. Forårstrækket ved Skagen (NJ) bemærkes typisk først fra ultimo april, men i år var der følgende tidligere forekomster: 11/3 1 3K+ i vdr. R, 12/3 1 3K+ i vdr. Ø, 25/3 1 3K+ i odr. NV, 4/4 1 1 3K+ i odr. NV og 12/4 1 ad. i sdr. NV. Ved Skagen noteredes yderligere i perioden 28/4-16/6 i alt 20 ad. i sdr. og 1 2K NV samt 2 2K Ø med max. 20/5 2 ad. i sdr. NV, 24/5 4 ad. i sdr. NV og 28/5 1 ad. i sdr. + 1 2K NV. I Nordjylland bemærkes desuden under forårstrækket 26/4 1 ad. i sdr. SV Hirtshals Fyr, 6/5 1 ad. i sdr. NV Hirtshals Fyr, 12/5 6 ad. i sdr. N Syrodde, Læsø, 13/5 1 ad. i sdr. N Gerå og 31/5 1 ad. i sdr. N Stensnæs. Her skal især fremhæves forekomsten 12/5 ved Syrodde på Læsø, idet der herhjemme kun tidligere er registreret tilsvarende høje dagstotaler af trækkende fugle i tre tilfælde ved Skagen (17/5 2006 6 NV, 9/5 2009 6 NV og 14/5 2009 6 NV). I øvrigt er det tankevækkende, at der 12/5 ikke blev set en eneste trækkende Islom ved Skagen til trods for tilstedeværelsen af adskillige fuglekiggere på Grenen denne dag. De eneste fund fra første halvår uden for Nordjylland var følgende fra Blåvands Huk (SVJ): 29/3 1 ad. i odr. N, 28/4 1 ad. i sdr. N og 15/5 1 2K N samt 23/5 1 ad. i sdr. SV Gedser Odde (ST).

Første forekomsten i andet halvår var et usædvanligt sommerfund: 23/7 1 3K+ i sdr. ØSØ Køge Sydstrand

Regional fordeling af Islom 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	54	2	5	0	0	0	0	0	1	3	1	0	66

Hvidnæbbet Lom *Gavia adamsii*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2006	1991	2004	
21	21	4	10	17	21	18	19	37	35	26	523

Islom, adult, Skagen, 15. juni 2010. Foto: Eva Foss Henriksen

(KBH). De øvrige i alt 22 fund i andet halvår blev registreret i perioden 19/9-31/12 fordelt med september (2), oktober (13), november (6) og december (1), hvilket tidsmæssigt var en ret normal fordeling. Skagen (NJ) var også bedste lokalitet i andet halvår med i alt 10 fund i perioden 4/10-31/12, hvor største dag var 4/11 1 ad. i odr. SØ og 3 1K V-NV. Derudover skal fra efterårstrækket nævnes 11/10 1 ad. i sdr. og 1 ad. i odr. NØ Hirtshals Fyr (NJ). De øvrige i alt 10 efterårsfund var alle fra den jyske vestkyst mellem Hanstholm og Blåvands Huk (7 fund) og den sjællandske nordkyst (3 fund). Aldersfordelingen blandt de 22 efterårsfugle var i øvrigt 11 adulte (4 i sdr., 6 i odr. og 1 i vdr.), 3 2K, 6 1K og 3 1K+.

I DOFbasen var der yderligere i alt seks observationer, som på baggrund af mangelfulde oplysninger om alder og dragt ikke er medtaget her. Der skal derfor her opfordres til, at der ved observationer af Islom og Hvidnæbbet Lom altid oplyses fyldestgørende om alder og dragt. Det er især vigtigt når det drejer sig om fugle, som ikke er i sommerdragt. I disse tilfælde er artsbestemmelse af de to storlommer ikke så ligetil, som det almindeligvis antages.

(Palle A. F. Rasmussen)

Rettelse til 2009: De store forekomster fra farvandet ved Anholt bør godkendes af SU for publicering. Indtil det er sket fastsættes forekomsten i 2009 til 25 fugle, hvilket er lidt over gennemsnit. Data i baggrundsstatistik ovenfor er justeret herefter.

Årets forekomster var fordelt med 19 i første halvår og 2 i andet halvår. Størstedelen af årets fugle blev ikke overraskende registreret i Nordjylland under forårstrækket i april-maj, hvor der ved Skagen i perioden 12/4-10/5 blev noteret 10 østtrækkende og 1 nordvesttrækkende, alle adulte i sdr.: 12/4 1 NØ, 22/4 1 NV, 23/4 1 Ø, 26/4 1 Ø, 29/4 2 Ø, 2/5 1 Ø, 3/5 1 Ø, 6/5 1 Ø, 8/5 1 Ø og 10/5 1 Ø. Desuden blev der ved Hirtshals Fyr set flg.: 26/4 1 ad. i sdr. NØ, 3/5 2 ad. i sdr. NØ og 6/5 1 ad. i sdr. NØ. Bemærk, at der 26/4, 3/5

og 6/5 registreredes trækkende fugle ved både Hirtshals Fyr og Skagen, hvorfor der skal tages forbehold for gengangere i materialet. De eneste sikre fund uden for Nordjylland i 2010 var 18/4 1 2K N Vejlbj Klit (VJ), 19/4 1 2K Ø Tontoft Nakke (SJ), 16/5 1 2K T Christiansø (B), 29/5 1 2K N Blåvands Huk (SVJ), 13/11 1 1K S Vejlbj Klit (VJ) og 22/11 1 1K Ø Ålebæk Strand (ST). I DOFbasen var der yderligere et par observationer, som på baggrund af manglende oplysninger om alder og dragt ikke er medtaget her. Desuden er der fra forårstrækket i Skagen i DOFbasen for 2010 indtastet observationer af fire fugle fra 26/4 (1) og 10/5 (3), hvor næbfarve ikke er set. Disse fugle er således udelukkende artsbestemt på jizz og flugt (og trækretning), hvorfor fundene ikke kan accepteres her.

(Palle A. F. Rasmussen)

Regional fordeling af Hoidnæbbet Lom 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	15	2	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	21

Gråstrubet Lappedykker *Podiceps grisegena* (yngleforekomst)

Der blev i 2010 indtastet knap 3 gange så mange fugle (20595) ind som året før, fordelt på nogenlunde det samme antal lokaliteter (779). Der blev indrapporteret ynglepar fra 84 lokaliteter, hvoraf der på de 12 er foretaget bearbejdnings. Et forsøg på at estimere ynglebestanden på baggrund heraf gav 205 – 260 ynglepar, og 110 – 425 estimerede par ud fra angivelser af ynglefugle (YF-koden); i alt 315 – 685 par, hvilket er på niveau med bestanden i 2009, dog med en større spredning. Et mere præcist tal er svært at give, da mange kun har oplyst om ynglefugle. Der blev registreret 330 unger ved 94 – 154 par, hvilket giver 2,1 - 3,5 unge/par.

Lokaliteter med flest indrapporterede ynglepar var: Rørdal Lergrave (NJ) 14-15, Lidsø – Tjørnebjerg (ST) 12-15, Åen, Årø (SJ) og Kramnitze Nor (ST) 10-12 og Sundet – Faaborg (F) 10. Derudover var der lokaliteter med over 20 registrerede ynglefugle: Halkær Sø og Ådal (NJ) 82 (34 ynglepar), Fyrkat Engsø (NJ) 36, Vitsø (F) 31, Mile søerne (NJ) 28, Bygholm Vejle (NJ) 26, Sundby Sø (NJ) 25, Hornbæk Enge, v. Gudenaåen (ØJ) 21 samt Fredsmaj, Sønderkoven (SJ) 21. Fra Vestamager (KBH) blev der kun indrapporteret om få ynglefugle 8-12 i Hejresøen og 1 ynglepar i Klydesøen, på trods af mange observationer. På flere lokaliteter var der ret store (vinter)bestande af rastende fugle, således 2/11 68 R Klint (VSJ), 26/10 51 R Lystrup Strand (ØJ), 10/11 51 R Kysten ved Sandflugtsplantagen (NSJ), 17/10 48 R Sejrbøgen (Ramsaromr. 17) (VSJ), 25/3

46 R Stege Sukkerfabriks jordbassiner (ST) og 10/11 44 R Ordrup Næs (NSJ).

De bedste træklokaliteter skal også lige omtales: 5/8-28/12 i alt 481 trækkende i sydvestlige retninger Gedser Odde (ST), med max. 7/11 47 SV, 7/3-14/5 i alt 383 Ø Hyllekrog (ST), med max. 15/4 77 Ø, 7/8-13/11 38 S Blåvands Huk (SVJ), med max. 19/10 7 S samt 24/1-4/5 i alt 23 trækkende østlige-sydøstlige retninger Grenen (NJ), hovedsagelig enkelt fugle.

(Søren Peter Pinnerup)

Gråstrubet Lappedykker, juvenil, Vestamager, medio juli 2010. Foto: John Larsen

Regional fordeling af ynglepar af Gråstrubet Lappedykker 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010 YF+YP	66-222	0-6	9-14	22-51	7-16	35-52	42-69	10-33	49-84	9-23	64-113	1-2	315-685

Nordisk Lappedykker *Podiceps auritus*

Årstotal	Hypighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	2010	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2007	2010	
309	NA	(64)	79	134	234	309	254	385	309	307	(5221)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Med mindst 309 fugle på 114 lokaliteter blev 2010 det næstbedste år, kun overgået af 2007 med 385 fugle. Fordelingen på individer var stort set lige på de to halvår med 157 i 1. halvår på 71 lokaliteter og 152 i 2. halvår på 43 lokaliteter. I 1. halvår blev den sidste fugl set 11/5 R ved Lønborggård / Stavsholm (VJ). I 1. halvår blev der ikke set flokke på over 10, de største forekomster har været rastende fugle: 19/1 7 Lund, Stevns (KBH), 31/1 7 Kysten ved Sonnerup skov (NSJ) samt 13/4-15/4 9 Borre Mose, Ålebæk Strand (ST). Det har stor set ikke været rapporteret trækobservationer fra 1. halvår: 31/3 og 15/4 2 Ø Hyllekrog (ST), 10/4 2 Ø Hammerodde (B) og 2/1 1 SV Gedser Odde (ST) foruden yderligere 5 trækobservationer af enlige fugle. Der blev ikke rapporteret om ynglefund i 2010.

De første fund i 2. halvår var 2/9 1 R Vandet Sø (NJ), 12/9 1 R Borre (Horsens Fjord) (SØJ) samt 19/9 2 R Bankel Nor (SJ). 2. halvårs største forekomster af rastende fugle var 27/10-16/11 op til 11 R Borre Mose, Ålebæk Strand (ST), 16/11 13 R Østlige Vejler (NJ) og 8/12 5 R Kysten ved Sandflugtsplantagen (VSJ). Efterårstrækket blev indledt 28/9 1 V Dueodde (B), 29/9 2 SV Gedser Odde (ST) samt 30/9 1 V Hammerodde (B). Der er ikke blevet observeret mere end max 2 fugle ad gangen under trækket. Enkelte lokaliteter havde træk af betydning: 29/9-13/12 23 SV Gedser Odde (ST) og 12/10-12/11 6 S Blåvands Huk (VJ).

(Søren Peter Pinnerup)

Regional fordeling af Nordisk Lappedykker 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	14	3	0	7	3	8	4	22	16	4	34	42	157
2. halvår	29	5	8	3	8	5	4	12	4	14	46	14	152

Nordisk Lappedykker, Thorsminde, 6. Februar 2010. Foto: Carsten G. Laursen

Sorthalset Lappedykker *Podiceps nigricollis*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2003	1983	1995 ft 2007	
2010	NA	NA	(217)	268	268	129	254	321	311	300	NA

Kommentar: Tabel omhandler antal ynglepar. Disse er først opgjort i Årsrapporterne fra 1980 og frem, dog mangler årstotal fra 1984-86. Ynglepar er oftest angivet i interval, hvor max.tal er anvendt i tabellen.

Der blev noteret mindst 1150 Sorthalsede Lappedykkere på 117 lokaliteter, hvilket antalmæssigt var lidt mindre end de foregående år, men på betydelig flere lokaliteter end i 2008 og lidt færre lokaliteter end i 2009. Der blev indrapporteret 51-88 ynglepar (YP) fra 14 lokaliteter. Vurdering af de 112 indrapporterede ynglefugle (YF) giver 5-8 par fra 6 lokaliteter. Desuden blev der indrapporteret 20-33 par med unger fra 18 lokaliteter, men uden YF-koden. En forsigtig vurdering af det foreliggende giver en samlet ynglebestand på 76-129 par, hvilket er mindst en halvering i forhold til 2009. På de to største kolonier Sundet – Fåborg (F) og Egå Engsø (ØJ) blev der rapporteret om unger, henholdsvis 20 og 4, mens der ikke er rapporteret om unger fra Mossø (ØJ). De første fugle indfandt sig som normalt i begyndelsen af marts, 11/3 1 R Galløkken NV Mojan (B), 21/3 2 R Sundet Faaborg (F) og 21/3 15 R Birksø (ØJ). Det største antal set i første halvår var 22/4 60 R Sundet Faaborg, 1/5 94 YF Vilsted Sø (NJ), 22/5 64 R Brabrand Sø (ØJ) og 2/6 88 R Egå Engsø, hvilket var de sædvanlige lokaliteter med store forårstal. Efter yngletiden (15/5-15/7) blev der set større sommerflokke flere steder, hvor de største tal var 1/8 162 R Borre (Horsens Fjord) (ØJ), 19/7 53 FU Føns Vang (F) og 2/8 51 R i den nordlige del af Hjarbæk Fjord (NJ). Ud over de nævnte var der 7 lokaliteter med 10-45 fugle i løbet af juli/august. De sidste fugle blev set 29/9 1 SV Gedser Odde (ST), 16/10 1 R Sydhavnstippen (KBH) og 18/10 1 S Blåvands Huk (SVJ). Der blev således heller ikke i 2010 registreret egentlige vinterfund.

(Søren Peter Pinnerup)

Ynglelokaliteter for Sorthalset lappedykker 2010

Lokalitet	Region	min.YP	max.YP	max. YF	Unger
Sundet – Fåborg	F	15	20	25	x
Føns Vang	F	5	5	29	x
Søen, Valdemarslot	F	1	1	2*	
Vitsø	F			8	x
Keldsnor	F			5	
Østerådalen	NJ	3	3	5*	
Kogleaks/Kærup Holme	NJ	1	1	2*	
Halkær Sø og Ådal	NJ			4	
Viskum	NJ			2	
Gurre Sø	NSJ			6*	x
Slivso, Hoptrup	SJ			5	x
Sneum Digesø	SVJ			2	
Kongens Kær	SØJ	6	10	25	x
Nørrestrand	SØJ			3	x
Galtkær	SØJ			2	
Søndervese	VJ	1	1	5*	x
Vest Stadil Fjord	VJ	1	1	3	
Hestholm, Øster	VJ			10	
Skjern enge	VJ			4	x
Vesterenge	VJ			3	
Egå Engsø	ØJ	18	26	88	x
Mossø østende	ØJ	0	10	20	
Skanderborg Sø	ØJ	0	10	16	
Brabrand Sø	ØJ			64	x
Hornbæk Enge, v. Gudenåen	ØJ			2	
Mossø vestende	ØJ			2	
Total		51	88	342	
Antal lokaliteter	26				11

Tabellen er udarbejdet efter de samme principper som i Fugleåret 2007-2009. Dvs. at en lokalitet medtages, når der er gentagne indrapporteringer i yngletiden (her sat til 15/5 – 15/7), eller der er indrapporteret ynglefugle og/eller unger. Min. YP og max. YP angiver antal ynglepar indrapporteret i DOFbasen. Unger angiver, om der foreligger observationer af dununger eller juv./IK-fugle i tiden 15/5 – 15/7. Max. YF angiver det maksimale antal fugle på lokaliteten i yngletiden. * angiver at fuglene er indrapporteret i DOFbasen med adfærdskoden YF.

Mallemuk *Fumarus glacialis*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1997	2007	1991	
2010	NA	(4305)	15.885	(24.013)	(28.255)	6129	17.566	71.532	65.213	40.846	-

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1975-76 og 1999-2003. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Med ca. 6000 fugle blev årstotalen for 2010 den fjerde laveste i Årsrapportens historie, vi skal således helt tilbage til 1993 for at finde en lignende lav årstotal. Især svigtede forårstrækket ved Skagen, hvor der kan tælles > 10.000 fugle i løbet af foråret, men også få stormlavtryk fra vest i efteråret, især oktober, satte sit præg på årets forekomst. Sædvanligvis sås hovedparten af alle fugle ved Grenen (NJ) og langs den nordvestjyske kystlinje (95 % af årstotalen). Månedsfordeling blev februar 1, marts 10, april 354, maj 477, juni 509, juli 22, august 1449, september 1643, oktober 162, november 1501 og december 1. Eneste større forekomster fra foråret var 16/4 272 V Grenen, 13/5 160 R Nordstrand (NJ) og 13/6 159 S Ørhage (NJ) + 101 NV Grenen + 31 N Vejlbj Klit (VJ). Der var kun 6 observationer i perioden 21/4-7/8 ved Bulbjerg (NJ), og igen i år ingen tegn på yngleaktivitet. Efterårets største forekomster blev 26/8 449 NV Grenen, 17/9 123 V Roshage (NJ), 19/9 501 V + 20/9 378 V + 21/9 189 V + 4/11 1366 V – alle fra Grenen. Mallemukken sås kun fåtalligt længere nede af den jyske vestkyst med i alt 127 fugle ved Lyngvig (VJ) og 55 fugle ved Blåvands Huk (SVJ). I 2010 var der kun meget få

observationer af fugle i indre farvande i 2010 (se regional fordeling). Årets sidste observation blev 31/12 1 SØ Grenen.

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af Mallemuk 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	5821	200	78	1	0	1	0	6	1	21	0	0	6129

Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1984	2002	2007	
2010	17	(75)	170	168	184	189	196	446	403	384	(5941)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Året indledtes med en usædvanlig vinterforekomst 12/2 1 SØ Grenen (NJ). Herefter fulgte forekomsten et helt normalt mønster med de første fugle i august 5/8 1 SØ Grenen, 11/8 1 S Blåvands Huk (SVJ) og 17/8 1 N Nordmandshage (NJ). Efterårets forekomst kulminerede medio september (14-21/9) med i alt 135 fugle, flest 15/9 44 S Blåvands Huk. Der blev igen ultimo oktober set lidt skråper, især i indre farvande

med 22/10 13 T Bøstrup Hage (NSJ) som største observation. Samlet månedsfordeling var februar 1, august 11, september 135, oktober 33, november 9, hvor årets sidste observation blev 13/11 1 N Blåvands Huk. Største lokalitet var som sædvanlig Blåvands Huk med i alt 73 fugle.

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af Sodfarvet Skråpe 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	59	22	75	1	0	1	0	15	0	30	0	0	203*)

*) Regionalfordeling indeholder gengangere fra Nordsjælland/Vestsjælland (Rørvig/Korshage), som er frasorteret i årstotal

Stor Stormsval, Århus Nordhavn, 2. oktober 2010. Foto: Kent Olsen

Almindelig Skråpe *Puffinus puffinus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1989	1998	2009	
2010	NA	6	40	48	55	43	56	99	94	83	1526

2010 blev et relativt beskedent år med kun 43 fugle. Månedsfordelingen var april 1, maj 1, juni 10, juli 14, august 6, september 9, oktober 1 og november 1. Første observation var usædvanlig tidlig med 24/4 1 R-V Horns Rev (SVJ) - set fra færge. De næste fulgte mere normalt mønster med 30/5 1 T Saltum Strand (NJ), og årets største dag blev 13/6 med 4 S Ørhage (NJ) + 4 V

Flyvesandet (F) + 1 NV Grenen (NJ). Fra juli var der en større dag med 16/7 7 N Bjerghuse (VJ), imens efterårets fugle især blev set i perioden 14-21/9 med i alt 9 fugle, flest ved Blåvands Huk (3 fugle). Årets sidste fugl var sen på færde med 3/11 1 S Vejers Strand (SVJ).
(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af Almindelig Skråpe 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	17	12	10	0	0	0	4	0	0	0	0	0	43

Lille Stormsval *Hydrobates pelagicus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1990	1988	1985	
2010	NA	(10)	13	11	5	5	5	50	36	32	(365)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Et år helt på gennemsnit med 5 fugle. Årets første fund blev en fugl fundet død 26/8 på Hjerl Hede (VJ) af lokal naturvejleder og skovfoged under ekskursion med skolebørn. Fundet er fotodokumenteret. De næste

observationer var 15/9 1 S Blåvands Huk (SVJ) og 16/9 1 S Blåvands Huk + 1 S Børsmose Strand (SVJ), samt samme dag 1 V Roshage (NJ).
(Jørgen Staarup Christensen)

Stor Stormsvaler *Oceandromoa leucorhoa*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	2010	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2004	1997	
40	NA	(16)	99	115	143	40	138	902	624	313	(3714)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Et normalt år med i alt 40 fugle. Forekomsten faldt i 4 perioder; 15-21/9 med 23 fugle, en enkelt fugl 2/10 Århus Havn (ØJ), 21-23/10 med 4 fugle og igen 3-8/11 med 12 fugle. Årets sidste blev 8/11 1 N-S Gallohaven

(ØJ). Flest fugle blev noteret ved Blåvands Huk (SVJ) med i alt 13 fugle og langs Nordsjællands kystlinje med 9 fugle. Se i øvrigt regionalfordeling.

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af Stor Stormsvaler 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	2	7	19	2	0	1	0	0	0	9	0	0	40

Suler, Grenen, 22. september 2010. Foto: Knud Pedersen

Sule *Morus bassanus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2006	2008	2009	
24.153	NA	(3144)	9757	(16.678)	(33.784)	24.153	NA	39.044	34.057	33.312	-

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1976, samt 1999-2004. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Sulen blev genoptaget i Årsrapporten fra 2005, og den gennemsnitlige årstotal fra 2005-2009 har været på 33.784 fugle. Med 24.153 fugle var årets total noget lavere, men Sulen optræder i dag i væsentligt større antal end tidligere i de danske farvande og træffes i alle årets måneder. Den lavere årstotal for 2010 kunne især tilskrives færre fugle i foråret. Månedsfordeling var januar 146, februar 200, marts 1837, april 3337, maj 604, juni 908, juli 3015, august 3752, september 5166, oktober 3040, november 1988, december 160. Årets første fugle (januar-februar) sås primært langs den nordjyske kystlinje, især ved Grenen (NJ) og i Kattegat, især ved Anholt (ØJ). Tiltrækket til danske farvande af fugle på vej til de nordatlantiske ynglepladser sås

sædvanligvis fra medio marts, og forårets forekomst kulminerede i april dog uden de helt store dage, hvor største forekomst blev 11/4 186 Ø Grenen. I forbindelse med hård vind fra vest i midten af juni sås 13/6 mange Suler langs vestkysten, flest 254 N Vejlbj Klit (VJ). I forbindelse med spredningen fra ynglekolonier stiger antallet normalt fra midten af juli, og 2010 var ingen undtagelse; største antal sås 16/7 157 N + 83 S Bjerhuse (VJ) og 20/7 225 R Grenen. Største forekomster i efteråret blev 15/9 313 S + 36 N Lyngvig (VJ), 21/9 409 V Lild Strand (NJ), 21/9 320 V + 150 R og 22/9 520 R begge fra Grenen. Årets sidste fugle (december) sås primært ved Grenen med 30/12 87 R som største antal.
(Jørgen Staurup Christensen)

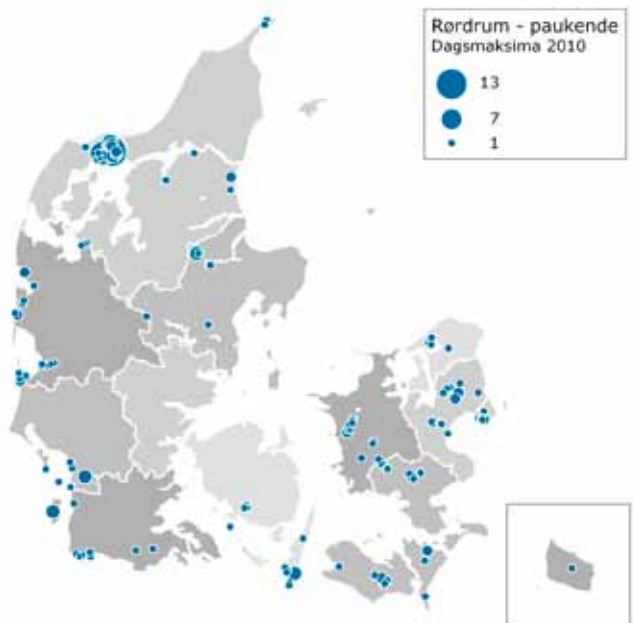
Regional fordeling af Sule 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	16219	3730	2108	632	6	9	7	165	33	1241	3	0	24153

Rørdrum *Botaurus stellaris*

Forekomsten af paukende fugle på artens vigtigste lokalitet i landet; Vejlerne (NJ), faldt markant i 2010, hvor der kun blev kortlagt 61 paukende rørdrummer. I rekordårene 2002 og 2004 var der over 200 paukende fugle i området. Derimod var der mange fund i vintermånederne. De første paukende fugle blev hørt sent: 5/3 1 Arreskov Sø (F) og 16/3 1 Utterslev Mose (KBH). Herefter var der næsten daglige observationer fra omkring 20/3 og frem til ult. juni, med den sidste paukende 28/6 Arreskov Sø (F). De største optællinger af paukende fugle var alle fra Vejlerne, med max. 12/4 13 Selbjerg Vejle (NJ) og 14/4 13 Østlige vejler (NJ). Udenfor Vejlerne var de største enkeltfund af paukende fugle 3, som blev registreret både i Ribe Østerå (SVJ), Bjerregrav Mose (ØJ) og ved Lakolk Sø (SVJ). Udenfor yngletiden var der færre fund end de foregående år, især i september-oktober og november var der meget få fund. I december var der en del fund, hvilket formentlig skyldes at Rørdrummerne på det tidspunkt tvinges ud på iskanterne af is og sult, og dermed bliver meget synlige i landskabet.

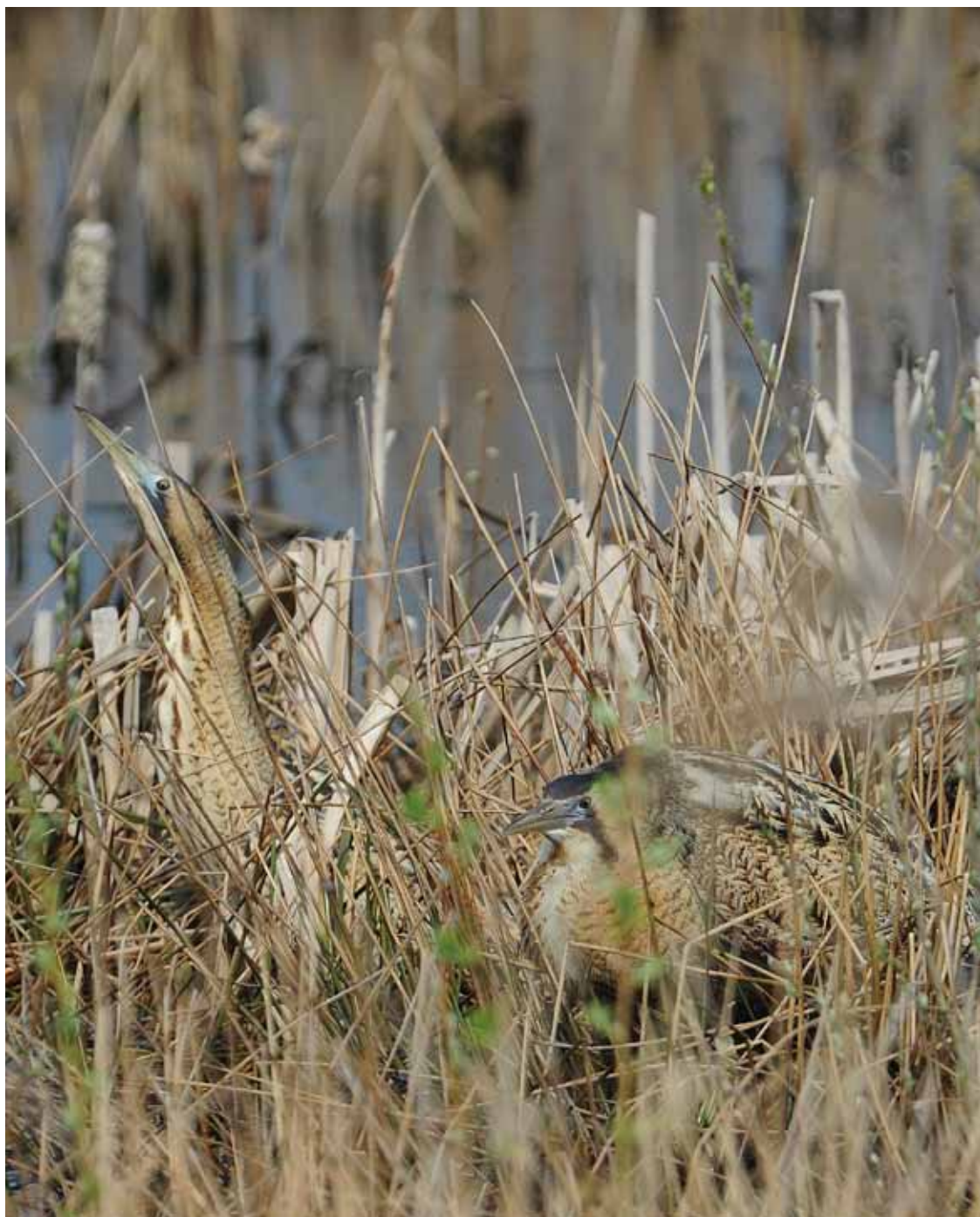
(Peter Lange)

Regional fordeling af Rørdrum 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
fugle	96	44	39	25	11	34	31	31	46	17	34	9	417
lokaliteter med pauk.	16	15	5	6	0	10	9	9	8	3	13	1	95

Rørdrum (par), Lille Vildmose, 29. april 2010. Foto: Jan Skriver

Silkehejre *Egretta garzetta*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2002	2009	2005	
7	5	2	2	7	27	7	26	42	39	36	385

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

I 2010 blev der set 6-7 Silkehejrer i Danmark. Alle fundene nævnes derfor herunder.

Årets første observation blev gjort den 22/4 ved Nyord Enge (ST). Fuglen rastede i området frem til 29/4. Det er muligvis samme fugl, der 5/5 blev set rastende ved Errindlev Havn (ST) og blev observeret i området omkring Saksfjed (ST) 6/5-17/5.

2 fugle blev observeret på Fyn: 6/6 1 R Lunkebugten og Nørreskov Nor (F) og 29/7 1 FU Arreskov Sø (F). Der blev også observeret 2 fugle i Sydvestjylland: 30/5 1 R Klæggrav nord for Kammerslusen (SVJ) samt 27/7 og igen i perioden 4/8-10/8 1 R Gl. Hviding Forland/ Gl. Hviding Eng sø (SVJ).

Regional fordeling af Silkehejre 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	0	0	2	1	0	0	2	0	0	0	1-2 stk	0	6-7 stk

1 enkelt individ blev set i perioden 17/8-12/9 ved Norsminde Fjord (ØJ). Efter en række gode år blev der for første gang i 10 år ikke observeret Silkehejre i Nordjylland.

I perioden 2000-2009 blev der i gennemsnit set 27 Silkehejrer årligt, så antallet i 2010 var klart under gennemsnittet. Til sammenligning blev der i 2009 observeret 9 Silkehejrer i Sverige, hvilket ligger indenfor normalen (SOF 2010).

(Mette Lauritzen)

Sølvhejre *Egretta alba*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2007	2009	2010	
52	5	< 1	3	4	30	52	69	58	52	420	

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Silkehejre, Nyord, Møn, 23. april 2010. Foto: Per Schierner-Hansen

Sølvhejre kom pludselig overflyvende ved Svaneke fyr, 17. september 2010. Foto: Sune Riis Sørensen

I alt blev der observeret 52 individer, hvilket er inden for normalen for arten.

Årets første observation blev gjort den 10/3 ved Gamst Sø (SVJ). Der var fund i samtlige lokalafdelinger i løbet af året. De største enkeltobservationer blev

7/10 5 ved Gl. Hviding Forland (SVJ) og 12/10 5 ved Hyllekrog (ST). Den sidste observation blev gjort den 22/12, hvor et enkelt individ rastede ved Skjern Enge (VJ).

(Mette Lauritzen)

Regional fordeling af Sølvhejre 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	6	3	5	2	1	8	3	5	5	3	8	3	52

Sort Stork *Ciconia nigra*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1995	2000	1996	
2010	NA	(16)	29	38	34	14	30	61	58	48	(1060)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

I 2010 blev der set 11-14 Sorte Storke i Danmark. Alle fundene nævnes nedenfor:

Årets første observation var en NØ-trækkende fugl 6/5 ved Lunden (F). Ret usædvanligt blev det den eneste fugl fra maj, formentlig et resultat af den gennemgående kolde maj måned? 5/6 sås en rastende fugl ved Lunden (F). Det var sandsynligvis samme fugl der observeredes trækforsøgende 6/6 ved Bagenkop (F) og rastende 8/6 ved Søgård Mose (F).

2/6 rastede et individ ved Gårdbo Sø (NJ). Dette var muligvis samme fugl som sås 7/6 ved Åresvad Å (NJ). 26/6 sås en overflyvende fugl ved Lille Vildmose (NJ). Det var sandsynligvis samme fugl der sås trækkende 27/6 ved Skagen By (NJ).

15/9 rastede en 1K fugl ved Kærup (NJ). Samme fugl ses sandsynligvis igen 19/9 ved Fjerritslev (NJ). Dette var en relativ sen observation, og det blev også den sidste i 2010.

Øvrige observationer af Sort Stork var: 5/6 2 T Aborrebjerg (ST) og Møns Fyr (ST), 6/7 1 Donsmølle (SØJ), 27/7 1 R Margrethekog (SJ), 4/8 1 T Bøgeskov Havn (KBH), og 22/8 1 R Hesselholm/Hesselholm Made (ØJ).

De 11-14 individer er klart under gennemsnittet idet der i perioden 2000-2009 i gennemsnit blev observeret 35 individer.

(Mette Lauritzen)

Hvid Stork *Ciconia ciconia*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1981	1984	2008	
2010	NA	(216)	(261)	(153)	208	119	196	454	362	346	(6250)
(1)	NA	40	17	6	1	(1)	1	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. For antal fugle mangler årstotal fra 1970-77, 1988-89, samt 1997-98. For antal ynglepar mangler der nøjagtige tal fra 1970-71. Tre største yngleår efter 1970 er 1970: > 60 par, 1971: 58 par og 1972: 38 par.

Antallet af omstrefjende storke var med kun 119 individer meget langt under det normale, som typisk ligger på godt 200 strejfstorke årligt.

Storkesæsonen begyndte i 2010 med en strejfstork, der 1/1 blev set i Mørkhøj (KBH). Denne stork samt andre ved Hvedstrup-Gundsøllille (KBH), samt to storke i Vester Kippinge på Falster (ST), er helt sikkert storke, der med sikkerhed ikke har været på træk, men lokale overvintrende fugle (storkeparret i Gundsøllille, skånske projektstorke). Den første stork som kan være kommet ind med trækket syd fra kan være den, der blev set

i Mosede, Holmesø og Ringebæk Sø (KBH) i dagene 8-12. marts. Men nærheden til de skånske projektstorke kan også være forklaringen på denne stork. Den stork der dukkede op på Fyn d. 15/3 i Ristinge og siden blev set i Lundeborg d. 18/3, har helt sikkert været den første stork med vinterkvarter syd på. Det samme gælder de 3 storke der d. 18/3 blev set på Mårup Mark på Djursland (ØJ). Det sædvanlige forårsrykind af storke, der normalt finder sted fra midt i april til først i juni, kom slet ikke i år. Både april og især maj var for kølige og våde til at fremme et forlænget træk af storke

hørende til bestandene i Tyskland og Polen. Eneste spæde tilløb til en fast bosætning ud over storkeparret i Gundsølle, var en enlig stork der byggede på storke-reden ved Haderslevvej 109 ved Ribe (SVJ) fra d. 25/4 og nogle dage frem. De største storkeflokke var: 15/4

5 Hyllekrog (ST), 15/4 4 Søgård Mose, Aabenraa (SJ), 28/4 9 Torpe Bakker (B), med. juli-ult. sept. 5 Herring-løse og Gundsølle (KBH) og 27/8 21 Mandehoved, Stevns (KBH), og siden Rødby, Lolland (ST).

(Hans Skov)

Regional fordeling af Hvid Stork 2010.

Totaltallet er højere end angivet i teksten pga. en del omstrefende storke på Sjælland, der er talt med i flere rapportregioner.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	4	11	4	9	3	13	14	10	36	15	20	10	149

Hvid Stork, Stenløse, december 2010. Foto: Lonnie Larsen. Det var en kold fornøjelse at overvintre på denne rede i Stenløse. Takket være udlagt foder overlevede storken.

Skkestork *Platalea leucorodia*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	2009	2008	
2010	NA	(3)	8	18	194	1352	323	1352	564	355	3570
94	NA	0	0	> 1	29	94	37	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. For antal fugle mangler årstotal fra 1972 og 1976. Der er desuden usikkerhed om Nordjyllands tal indgår i Rapportgruppensmateriale fra 1970-79. Første ynglefund efter 1970 er fra 1996.

Totalen er hovedsageligt beregnet som sum af lokalitetsmax. pr. måned, hertil er lagt evt. trækkende fugle. Dog er der for ynglelokaliteterne og lokaliteter heromkring, kun anvendt det største antal fugle i området gennem hele sæsonen.

Det samlede antal fugle var rekordstort, der er dog ingen tvivl om at der er en del gengangere i materialet. Det vil være vanskeligt at udrense disse yderligere, da Skkestorkene har været spredt mere over flere områder

end tidligere, og det er uklart i hvor høj grad at landets gæstes af ikke-ynglende trækgæster, f.eks. fra den store voksende hollandske bestand (over 1800 par i 2007 ifølge Birdlife International websider).

Ifølge DATSY var der 94 ynglepar, der maksimalt fik 97 unger, hvorved den danske bestand i 2010 højst har været på 285 fugle excl. ikke ynglende fugle. Forekomsten er grundigt beskrevet i DATSY, som der henvises til.

(Peter Lange)

Regional fordeling af Skkestork 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	553	330	309	24	0	90	15	5	9	10	7	0	1352

Stor Flamingo *Phoenicopterus roseus* (herunder medtages fund af ubestemte flamingoer)

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1985	1995	1996		
2010	0	NA	> 1	2	2	1	0	1	7	5	4	54

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1971-72, 1974-76, samt 1990. Statistik omfatter kun Stor Flamingo

Der var ingen fund af denne art i 2010.

(Peter Lange)

Lille Flamingo *Phoeniconaias minor*

Der var en enkelt observation af denne undslupne fangenskabsfugl: 17/5 2 R Limfjorden udfor Bygholm Vejle (NJ). Der var også fund af arten i dette område i

2009, mon der er en fugleholder i området der ikke har styr på sine dyr?

(Peter Lange)

Lille Flamingo, Vejlerne, 17. maj 2010. Foto: John Kyed

Sort Svane *Cygnus atratus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2003	2005	2008		
2010	9	NA	(2)	NA	NA	40	9	29	49	46	43	(291)

Kommentar: Rapportgruppens materiale er særdeles mangelfuldt. Der er kun oplysninger fra 1977, samt 2003-2006.

Der foreligger fra 2010 kun 17 dataposter og rensset for gengangere tæller årstotalen blot 9 fugle. Alle forekomster er fra 1. halvår. Den gennemsnitlige årstotal for perioden 2000-09 er på 40 og 2010 er således et år langt under middel. Måske forklares det 'dårlige' år bedst ved de seneste to hårde vintre. Den største forekomst er 18/1 3 ad. Fårevejle, Langeland (F). De få øvrige

observationer drejer sig alle om enlige fugle.

De Sorte Svaner, der ses i Danmark og Europa, er alle undslupne fangenskabsfugle eller efterkommere af undslupne fugle. Arten er naturligt hjemmehørende i Australien.

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af Sort Svane 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	1	0	1	0	0	0	3	0	0	1	3	0	9
2. halvår	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Pibesvane *Cygnus columbianus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1981	1983	1982	
2010	NA	NA	(9296)	NA	(5261)	7552	29	10.827	9630	9159	-

Kommentar: Rapportgruppens materiale er særdeles mangelfuldt. Der er kun oplysninger fra 1980-83, samt 2007-10

Årssummen af rastende fugle var på 4779, heraf 2006 i 1. halvår og 2773 i 2. halvår. Det er den laveste årssum i de seneste 4 år. Forklaringen herpå er uden tvivl de relativt hårde og snerige vintre i begge halvår. Især i 1. halvår var rasttallene i landsdelene SJ, SVJ og VJ langt under normalen. Der er så vidt muligt rensset for gengangere inden for de enkelte lokalområder. Da en tilsvarende sortering er umulig for landet som helhed, indeholder årstotalen alligevel et ukendt antal gengangere. Årstotalen af trækkende fugle udgjorde 1334, heraf 681 i 1. halvår og 653 i 2. halvår.

Som sædvanlig var rasttallene størst i Jylland og træktallene størst i Østdanmark. I tråd hermed faldt hovedparten af rastforekomsterne i Østdanmark i de mest intense trækperioder og var generelt af væsentligt kortere varighed end rastforekomsterne i Jylland. Det er værd at nævne, at NJ tegnede sig for markant større forårstræktal end normalt.

Ungfugle udgjorde i 1. halvår 10,1 % og i 2. halvår 10,6 %. Beregningsgrundlaget er 1081 hhv. 1720 aldersbestemte fugle. Oplagte gengangere er frasorteret.

De største rasttal i 1. halvår var 24/1 129 Ribe Holme (SVJ), 3/3 149 Burkal (SJ), 24/3 145 Gårde ved Ølgod (SVJ) og 26/3 157 Bolle Enge (NJ).

De største rasttal i 2. halvår var 16/10 155 Ørum Sø (NJ), 21/10 142 Stauning (VJ), 24/10 300 Skast (SJ), 6/11 200 Store Vildmose (NJ), 19/11 332 Skallebæk ved Toftlund (SJ), 25/11 400 Kongens Mose (SJ), 29/11 300 Holme ved Øster Højst (SJ), 9/12 430 Nørresø (SJ) og 12/12 120 Nørre Farup Enge (SVJ).

De største træktal i 1. halvår var 24/3 38 Halkær Sø (NJ), 26/3 70 Vestamager (KBH), 27/3 29 Galtkær ved Nr. Sneede (SØJ), 29/3 70 Roneklint (KBH) og 41 Farum (KBH).

De største træktal i 2. halvår var 16/10 25 Gedser Odde (ST), 7/11 33 Kongelunden Amager (KBH) og 7/11 34 Gedser Odde.

(Thorkil Brandt)

Pibesvane, Krusaa, 21. februar 2010, med Sangsvane og Grågåås. Foto: Klaus Dichmann

Pibesvane rast			
Område	1. halvår	2. halvår	årssum
NJ	419	833	1252
VJ	175	505	680
SVJ	577	334	911
ØJ	37	14	51
SØJ	81	8	89
SJ	450	900	1350
F	15	41	56
S	203	124	327
LFM	43	7	50
B	6	7	13
Sum	2006	2773	4779

Pibesvane træk			
Område	1. halvår	2. halvår	årssum
NJ	154	66	220
VJ	5	53	58
SVJ	29	110	139
ØJ	20	15	35
SØJ	72	2	74
SJ	6	9	15
F	2	13	15
S	363	269	632
LFM	30	100	130
B	0	16	16
Sum	681	653	1334

Tajgasædgås *Anser fabalis fabalis*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1981	1985	1987	
18.786	NA	(25.476)	(35.210)	(32.090)	(13.985)	18.786	NA	51.931	48.871	45.328	-

Kommentar: Tajgasædgåsen er kun inkluderet i Rapportgruppens Årsrapporter fra 1974, 1978-1987, samt 1991 og igen fra 2005. Ovenstående oversigt skal derfor kun anvendes med store forebehold. Samtidig er det usikkert, hvordan gengangere (rastende flokke) er behandlet fra år til år. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Årstotalen var 18.786, hvor 1. halvår tegnede sig for 9856, mens 2. halvår tegnede sig for 8930. Altså stort set samme årssum og fordeling på de to halvår som i 2009. Både 2009 og 2010 har Sjælland og Lolland-Falster som følge af de snerige vintre budt på væsentligt større forekomster end normalt. Tallene er så vidt muligt renset for gengangere. Hvad angår NJ er denne sortering temmelig sikker. For Sjælland og Lolland-Falster er det dog usikkert, i hvilken udstrækning fuglene har flyttet mellem de forskellige rastpladser.

I 1. halvår var der store forekomster på Stevns (KBH) frem til 10/3, maksimum blev 6/1 985 Råby (KBH). På Vestsjælland var der store forekomster frem til primo februar, maksimum blev 29/1 900 Storemose, Kaldred (VSJ). De sidste større forekomster på Sydsjælland faldt medio marts, maksimum var dog allerede 9/1 1780 Gunderslevholm (VSJ). Øvrige meget store tal på øerne var 9/1 1260 syd for Nakskov Fjord (ST), 14/1 1270 Bøtø Nor (ST), 16/1 900 Fuglsang Gods (ST) og 17/1 1065 Rødby (ST). De største tal i det nordlige Jylland var noget under middel, således 6/2 616 Hanstholm (NJ), 13/3 550 Nørreådal (NJ) og 23/3 700 Lille Vildmose (NJ). De største tal udenfor kerneområderne i landsdelene NJ, Sjælland og ST blev 18/1 60 Søvind (SØJ), 6/2 135 Gasse Hede (SJ), 23/2 46 Vest Stadil

Fjord (VJ), 28/2 61 Føns Vang (F) og 2/3 62 Ørting (ØJ). I 2. halvår kom rasttallene på Sjælland og Lolland-Falster først op over 100 i løbet af december; de største blev 6/12 430 Transbygårds marker (VSJ), 7/12 560 Råbymagle (ST), 12/12 1250 Gunderslevholm (VSJ), 18/12 2300 Bøtø Nor (ST) og 28/12 1775 Stevns, dette tal er en sum af 5 dellokaliteter. Største tal på Vestsjælland blev beskedne 8/12 31 Tissø (VSJ). Maksimum for NJ blev 17/11 572 Lille Vildmose (NJ), 20/11 725 Rosvang (NJ), 27/11 840 Nørreådal (NJ) og 23/12 720 Tjele (NJ). Kun små rasttal fra lokaliteter udenfor ovennævnte områder, således 28/11 9 Vesteregne på Sydlangeland (F) og 10/12 14 Vesborg på Samsø (ØJ). Enkelte fugle med blåt halsbånd, ringmærket på forårsrastpladser ved Umeå og Luleå siden foråret 2008 blev aflæst ved Thorup og Klim Fjordholme (NJ) i februar og ved Hanstholm (NJ) i marts. Endnu en svensk fugl med blåt bånd blev aflæst både i Lille Vildmose (NJ) og i Nørreådal (NJ), endda i begge halvår. Et par med gule halsbånd, mærket 8/5 2010 ved Rørvik i Nord-Trøndelag, Norge blev begge aflæst ved Rosvang (NJ) i september og i Sydth (NJ) i december.

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af Tajgasædgås 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	1575	105	15	68	100	141	150	3800	3900	2	9856
2. halvår	1635	3	0	18	1	0	13	4250	3000	10	8930

Tajgasædgås, Utterslev Mose, 2. maj 2010. Foto: Helge Sørensen

Tundrasædgås *Anser fabalis rossicus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2007	2006	2009	
7111	2	< 1	6	65	8238	7111	8941	18.384	17.637	13.860	90.200

Årstotalen var på 7111 med en ret lige fordeling på de to halvår, nemlig 3727 i 1. halvår og 3384 i 2. halvår. Som vanligt tegnede Vestlolland (ST) sig for de suverænt største forekomster. Tallene blev dog som følge af de snerige vintre noget lavere, end vi har været vant til i de senere år.

Største tal i 1. halvår var 16/1 450 Fuglsang Gods (ST) og 17/1 3070 Vestlolland. Men efter medio januar styrtdykkede rasttallene; maksimum herefter blev 26/1 100 Halstedkloster (ST). Forekomsterne i de øvrige landsdele var som vanligt beskedne, de største således 15/1 22 Sydlangeland (F), 9/2 15 Stevns (KBH) og 13/3 32 Tiselholt (F).

I 2. halvår blev der allerede fra 27/9 set mindre antal af trækkende fugle ved Stevns og Gedser (ST). Bestandsopbygningen på Vestlolland fremgår af flg. talrække, 9/10 270, 30/10 1200 og 16/11 2830. Herefter var der

meget usædvanligt ikke flere indberetninger fra Vestlolland, hvor bestanden ellers normalt først kulminerer hen i december. Årsagen var utvivlsomt den følgende periodes snerige vintervejr. Eneste større tal fra december blev 3/12 140 Busemarke (ST).

Der var enkelte spredte fund af enkeltfugle eller småflokke fra de øvrige regioner.

Observationer i perioden 3/1-16/12 Rønne Havn (B) skyldes en ikke-flyvedygtig fugl, der for tredje år holdt til på lokaliteten.

En Tundrasædgås med gult halsbånd blev aflæst 18/10 Bøtø Nor (ST). Den var blevet mærket i Nordnorge tæt ved den russiske grænse 27/7 2010 og siden aflæst i september ved Vättern og i oktober ved Hammersjön i Sverige.

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af Tundrasædgås 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	1	7	2	0	5	5	55	64	3585	3	3727
2. halvår	5	2	1	6	0	11	2	65	3270	22	3384

Kortnæbbet Gås *Anser brachyrhynchus*

Arten, der har udvidet sit overvintringsområde til at dække områderne langs Nordsøens kyst fra Holland i syd til nu også at omfatte Vestjylland i nord (Noer et al. 2009), har ligeledes spredt sig som ynglefugl fra at være tilknyttet Svalbard til nu også at yngle i Norge (Madsen 2010) - måske fordi bestanden er vokset støt siden 1950-erne til i dag at udgøre op imod 60.000 fugle (Noer et al. 2009). Ikke kun derfor ses flere fugle langs den jyske vestkyst i træktiden og i vinterperioden, men også fordi der er udlagt stadig større arealer med vinterafgrøder. Etablering af foderpladser blev opgivet i 2009, fordi foderpladserne også tiltrak andre gæs, f.eks. Bramgås *Anser leucopsis* i stort tal, som derved også spredtes langs vestkysten (Madsen 2009). De manglende foderpladser har fået Kortnæbbet Gås til at optræde mere spredt i forhold til tidligere. Der sås i efteråret større antal end i foråret. Antallet af indrapporteringer lå på niveau med de seneste års meldinger. Der blev i første halvår ikke noteret trækbevægelser i større omfang før borttrækket satte ind. Derimod blev der i foråret flere steder i den vestlige og nordlige Jylland set større ansamlinger af rastende flokke (lok. max. > 4000): 24/1 5000 Ballum Forland (SJ), 20/3 5377 Torup/Klim Fjordholme (NJ), 29/3 4050 Bygholm Vejle (NJ) og 18/4 5000 Vest Stadil Fjord (VJ). Borttrækket indledtes i april og fortsatte gennem første halvdel af maj. Der registreredes i perioden 1. april til 15. maj i alt 12.026 trækkende, startende den 7/4 med 7750 Ø Bygholm Vejle (NJ). Derefter taltes kun mindre trækkende flokke, flest 14/4 210 trk Staun, Barmer og Valsted Enge (NJ), 20/4 1470 Saltum Strand (NJ) og 2/5 170 N Bulbjerg (NJ). Derimod blev der set større ansamlinger der rastede inden borttrækket, således (lok. max >2000): 8/4 2200 Tøtterne (NJ), 11/4 2700 Kærhuse v. Attrup (NJ), 13/4 2336 Ulvedybet (NJ), 14/4 2200

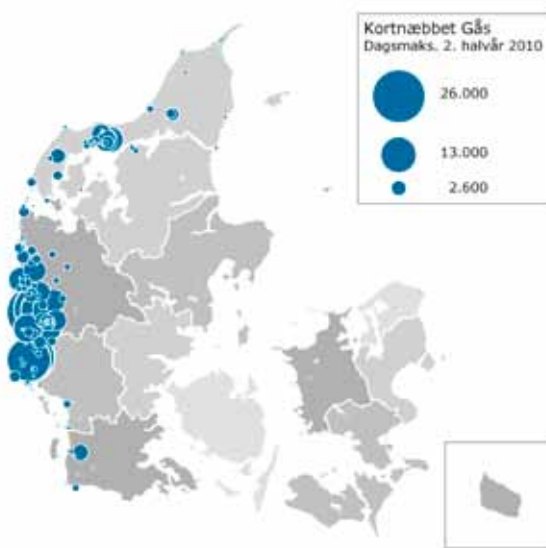
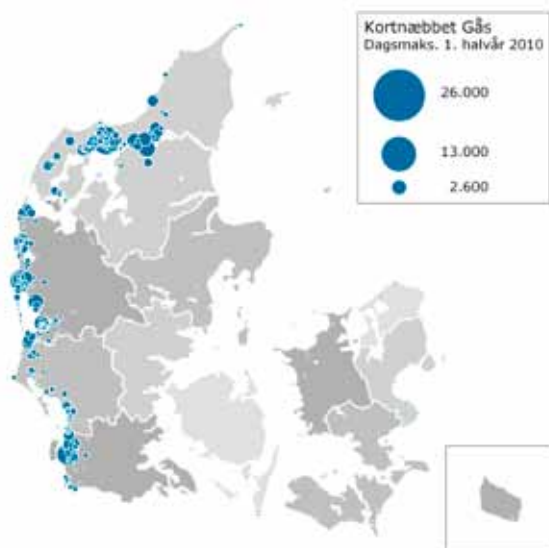
Klim Fjordholme (NJ) og 2295 Vestlige Vejler (NJ), 18/4 5000 Vest Stadil Fjord (VJ), 19/4 3000 Fuglsand, Skjern Å (VJ) samt 3100 Staun, Barmer og Valsted Enge (NJ). Herefter aftog flokstørrelserne hurtigt og den sidste flok på mere end 1000 fugle var 6/5 1400 Vest Stadil Fjord. De sidste rastende flokke var 12/5 100 Værnengene (VJ), 15/5 35 Kalvholm (VJ) og 17/5 25 Bygholm (NJ). Derefter 1-2 fugle frem til 8/6 flere steder i Vest- og Nordvestjylland.

Fra sommerperioden forelå følgende observationer: 16-22/7 1 Margrethekog (SJ) og 25/7-4/8 1 Strødam Engso (NS), formentlig af undslupne fangenskabfugle.

Efterårets første blev 1/9 1 Hovvig (VSJ), 13/9 2 Bjerregård (VJ) og 14/9 9 Vest Stadil Fjord (VJ). De første trækkende sås 17/9 44 S Hirtshals Østerstrand (NJ). Det egentlige tiltræk forløb derefter i perioden frem til midten af oktober. I perioden 19/9 – 15/10 taltes således 36.261 trækkende, med de største trækdage (> 1000): 19/9 1279, flest 600 SV Blokhus Klitplantage (NJ), 25/9 4854, flest 2095 Fjand (VJ), 1/10 1399, flest 1050 Blåvands Huk (SVJ), 7/10 2420, flest 600 V Idom (VJ), 9/10 14.705, flest 10.000 V Præstholm (VJ) samt 10/10 3624, flest 1390 Blåvands Huk.

Periodens første større rastflokke sås allerede 20/9 2300 Bygholm Vejle (NVJ), 25/9 2095 Fjand (VJ) og 26/9 4950 Filsø (SVJ). Efterårets største antal var (lok. max > 7000): 19/10 25.945 natrast Klægbanken (VJ), 16/10 20.000 natrast Velling Mærsk (VJ), 17/10 20.000 rst Filsø (SVJ), 20/10 15.000 natrast Gestenge (VJ), 29/10 7500 Dejbjerg (VJ) og 1/11 8500 rst Tipperne (VJ). På trods af vinterens tidlige start sås gennem december flere større ansamlinger i det vestlige Jylland på mere end 4000 fugle, max. 19/12 4780 Filsø.

(Henning Ettrup)

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	156935	124753	13784	25	3	26139	36	12	93	34	251	2	322067
2. halvår	111186	274825	227122	56	48	8254	1	50	5	40	193	0	621780

Blisgås *Anser albifrons*

Bestanden af Blisgås, der yngler i Rusland og vestlige Sibirien, er gået meget frem siden 90-erne, og er nu en af de talrigeste gåsebestande i Europa. Dette ses også i Danmark, hvor antallet af indrapporteringer er steget de senere år. Ifølge DMU kan op mod 10.000 fugle nu tælles rastende i træktiden (Noer et. al. 2009). Arten har en sydlig og østlig udbredelse i det danske vinterkvarter med det i år største rastende antal på Lolland og Falster med få undtagelser. Tidligere var Gyldensten Enge på Nordfyn den faste og største rasteplass. Her sås stadig nogle hundrede fugle - måske en delbestand? Spændende at følge udviklingen, når der igen etableres vådområde her. Hovedtrækket passerede, som det så ofte ses, syd om Danmark i foråret mens det i efteråret kunne betragtes langs Østersøkysten.

Der forelå i 1. halvår kun få og små trækbevægelser før forårstrækket så småt satte ind ultimo marts, flest 19/2 310 SØ Sølsted Mose (F) og 13/3 106 NØ Hyllekrog (ST). Der sås spredt i de sydlige egne større rastende antal allerede tidligt på året, således 2/1 1050 Bøtø Nor (ST). Øvrige større antal var (lok.-max. > 1000): 28/3 2500 Bøtø Nor, 2/4 1800 Jedsted Forland (SJ), 3/3 1600 Ubjerg Kog (SJ), 31/3 1200 Rudbøl (SJ), 30/3 1040 natrst Ny Frederikskog (SJ) og 31/3 1000 Hasberg Sø (SJ). Forårstrækket indledtes så småt med udgangen af marts, hvor mindre flokke sås trækkende mod nord og øst, i perioden 20/3-31/3 således 750 trækkende. De

største antal trækkende sås i perioden frem til midten af april med 2592 fugle, flest (lok.-max. > 200): 6/4 315 Faxe Ladeplads (ST) + 250 NØ Feddet (ST) og 240 Ø Vester Sømark (B) samt 8/4 459 Ø Hyllekrog (ST). Allerede omkring midten af april, havde de fleste gæs forladt landet, og de sidste trækkende småflokke var 27/4 27 Ø Hyllekrog og 1/5 20 N Hammeren (B), hvorefter der frem til 17/5 observeredes enkelte fugle på træk. I perioden 1/5 til 23/9 sås 1-2 (3) fugle rastende flere steder i landet, dog 18/5 15 Ramsøen (NSJ) og 20/8 9 Ø Stevns (KBH).

Efterårets første tiltrækkende sås i slutningen af september, således 25/9 29 SSV Feddet, med den første større dag 28/9 med 5779 trækkende, flest 3958 Dueodde (B). I første uge af oktober kom der for alvor gang i trækket, og i perioden 1/10 - 7/10 noteredes i alt 62.300 trækkende med Dueodde som den absolut bedste lokalitet med i alt 23.433 V til SV flest 3/10 13.692 V.

Øvrige større antal på træk var (lok max. > 1000): 3/10 6460 trk Ertholmene (B), 5400 Allinge-Sandkås (B), 1262 Gedser Odde (ST), og 1050 SV Hammerodde (B). Større antal af rastende flokke sås året ud i den sydøstlige del af landet (lok max. > 500): 10/10 1450 Gedser Agerland (ST) og 11/10 1100 Rødsand Øst (ST), 14/10 960 Maribo Sønder sø (ST), 23/10 650 Marrebæk (ST), 31/10 1000 Søholt (ST) og 7/12 2000 Bøtø Nor (ST).

(Henning Ettrup)

Blisgås, Ballum Forland, 11. oktober 2010. Foto: Bo L. Christiansen

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	1893	7733	9059	58	18	23347	4047	831	3950	684	20695	507	72822
2. halvår	340	325	301	147	91	2073	5445	631	4403	324	56477	66326	136883

Grønlandsk Blisgås *Anser albifrons flavirostris*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2002	1995	1989	
3	2	2	3	7	5	3	4	22	16	14	166

Racen yngler i Vestgrønland, men den er de senere år presset på ynglepladsen af Kanadagåsen *Branta canadensis*, som er under voldsom ekspansion her. Den overvintrer i Skotland, Irland og fåtalligt på Island. Den træffes sporadisk og fåtalligt i vinterperioden

herhjemme. Desværre viser årets observation, at racen forveksles med andre gæs, idet årets observation var af skudte fugle: 7/10 3 skudt Bøvling Fjord (VJ).

(Henning Ettrup)

Dværggås *Anser erythropus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	2003	1999	
67	41	< 1	3	10	16	67	21	67	32	28	361

Som noget ganske usædvanligt for de sidste mange år passerede en stor del af den stærkt truede skandinaviske delbestand af denne lille gås Vestmager på dens vej til ynglepladsen efter overvintring i Holland. Flokken ankom 10/4, hvor der blev set op til 64 rst Klydesøen (KBH) og blev frem til den 13/4 om morgenen, max. 67 rst sås 12/4 om aftenen. Derefter aftog antallet hurtigt og 14/4 sås 30-31 fugle, 15/4 max. 10 fugle,

hvorefter der frem til 25/4 blev set 6 fugle. De sidste var 27/4 2 rst Klydesøen. Der forelå ikke yderligere observationer af arten.

Arten er opdelt i flere delbestande, hvis yngleområder fordeler sig fra det nordlige Skandinavien østover til Taimyr. Den lille skandinaviske delbestand (50-60 par) overvintrer i Holland.

(Henning Ettrup)

Dværggås, Vestmager, 17. april 2010. Foto: Peter Dam

Indisk Gås *Anser indicus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	2010	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2003	2009	
47	5	(1)	(9)	(15)	44	47	48	83	65	59	(550)

Kommentar: Rapportgruppens materiale er særdeles mangelfuldt, da arten kun lejlighedsvis har været inkluderet i Årsrapporten. Der er oplysninger fra 1971, 1974, 1986, 1989, 1990, 1992, 1999-2009.

Denne art der yngler i Centralasien, ser ud til nu at optræde stabilt herhjemme med 40-60 fugle årligt. I år blev set ca. 47 fugle fordelt på 56 observationer gjort i hele landet, undtaget Bornholm. Fuglene, der oftest optrådte enkeltvist, sås det meste af året undtagen november og december. Der forelå ikke oplysninger om yngel, men dog oplysning om en enkelt ikke udvokset fugl, således 26/10 1 imm. Stubbe

Sø (ØJ). Der var én bemærkelsesværdig observation af en større flok, 13/6 11 rst. Margrethe Kog (SJ). Foruden de nævnte forelå der blot 6 observationer af mere end én fugl: 24/1 2 Damme (ST), 3/2 3 Ringkøbing Havn (VJ), 29/4 2 Lille Vildmose (NJ), 17/6 2 Bygholm Vejle (NJ), 21/6 2 Vest Stadil Fjord (VJ) og 2/10 2 Filsø (SVJ).
(Henning Ettrup)

Regional fordeling af Indisk Gås 2010.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	11	8	3	2	0	14	2	1	0	2	4	0	47

Snegås *Chen caerulescens*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	2010	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2000	2009	
21	1	(7)	(13)	(20)	27	21	24	46	33	30	(609)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1975-76, 1978-79, 1988-89 og 1996.

Arten, der forekommer i to former (hvid og blå) forekommer ikke naturligt som ynglefugl i vores del af verden, men yngler i de arktiske dele af det nordamerikanske kontinent samt i det nordøstlige Sibirien. Fugle der ses i Danmark, stammer fra undslupne fugle fra opdræt og parker. Frem til ca. 2006 var der således en lille bestand i Olsøfjorden, som passerede det vestlige Jylland under trækket. Denne bestand er dog nu uddød (se Bergan 2010). Det kunne derfor være interessant, at få nogle flere beskrivelser af omstændighederne, hvorunder observationerne er gjort, specielt for fuglene udenfor det vestjyske. Den blev set i alle årets måneder, og hyppigst i de sydlige, vestlige og nordlige dele af Jylland. Den blev kun noteret fra 12 lokaliteter udenfor Jylland.

Arten optrådte (altid ?) i flok med andre gæs, og oftest da i et antal på 1 eller 2 fugle. En flok på 6 fugle (2 hvide + 4 blå) blev dog set i perioden 6/6 - 18/11 i området ved Vest Stadil Fjord (VJ) blandt områdets øvrige gæs. De hvide bar ring, og er formentlig de samme fugle, som blev mærket på lokaliteten i 2005. Observationer udenfor for Jylland: 21/1 3 Stjøvl (F), hvoraf den ene formentlig var hybrid med en blå fase fugl, 5/4 1 Arreskov Sø (F), 31/1 1 Åkær Enge (ØJ), 29/5 1 Ulfshale nordenge (ST), 17/7 1 Gundsømagle Sø (KBH), 7-9/8 1 Selsø Sø (NSJ), 11/8 1 OF Jyllinge (KBH), 16/8 1 V Utterslev Mose (KBH), 10/9 2 Tissø Enge (VSJ), formentlig tamfugle, 24/9 2 Flasken (VSJ), 28/9 1 SV Møns Fyr (ST) og 15/12 Bækkehave 2 (F).
(Henning Ettrup)

Regional fordeling af Snegås 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	4	17	5	1	0	8	6	2	3	1	2	0	49

Canadagås *Branta canadensis* (yngleforekomst)

Selv om der vurderes at yngle 25-50 par i Danmark af denne art (Noer et al. 2009), der er introduceret til Sverige og andre steder i Europa fra Nordamerika, indrapporteres der sjældent ynglefund af arten. I år blev der dog indrapporteret flere ynglefund af arten. Desværre må det dog konstateres, at flere af parrene var blandingspar med andre arter. De registrerede par

var: 30/3 2 par Frederiksberg Have (KBH), hvoraf 3 var ringmærkede, 11/4 1 par Margrethe Sø (SJ), 1/5 1 par m 8 pull (blandingspar med Grågås) Vitsø (F), 11/6 1 par Ferskesø (B), 21/6 1 par m 7 pull (blandingspar med Grågås) Tange Sø (NJ), 3/8 1 par m 1 juv Smedeholm (ST).

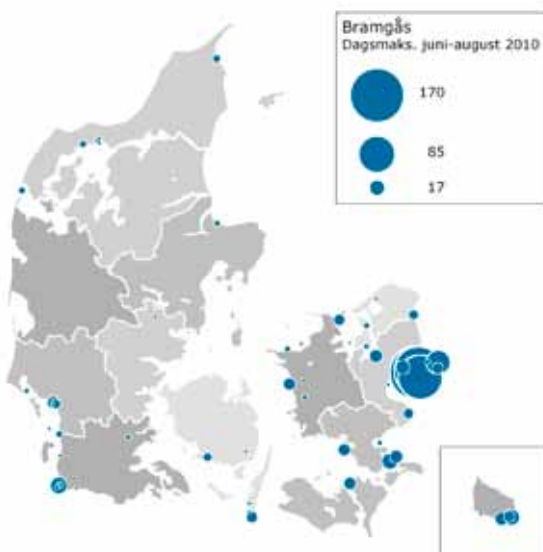
(Henning Ettrup)

Bramgås *Branta leucopsis* (yngleforekomst)

Der blev rapporteret ynglefugle fra to lokaliteter på Bornholm, samt Hylleholm (ST), Langli (SVJ) og Hov Røn (ØJ). Bestanden på Saltholm (KBH), hvor der i 2008 var 1317 par, blev desværre ikke optalt i 2009 og 2010, men er vurderet til at ligge på omkring 2400 par i 2010 (Mortensen 2011).

Herudover var der fund fra yderligere omkring 50 lokaliteter i sommerperioden 1/6 til 31/8. Der er således ingen tvivl om at denne art bliver stadig hyppigere som ynglefugl i landet.

(Henning Ettrup/Peter Lange)

Lysbuget Knortegås *Branta bernicla hrota*

Denne race af Knortegæs yngler på Svalbard og i NØ-Grønland og overvintrer primært i Danmark og Lindesfarne i det østlige England. Den udgør en lille afgrænset bestand på omkring 7000 fugle. Med baggrund i årets observationer kan man få det indtryk, at bestanden var for nedadgående eller var det et udtryk for, at den optrådte mere spredt end tidligere.

For udbredelsen i Danmark i vinterhalvåret se Fugleåret 2009. Dog ser det ud til, at Mariager-Randers Fjorde har mistet noget af betydningen for racen i efteråret, idet det største antal sås i Limfjorden. Ligeledes gjorde vinteren, at gæssene ved årsskiftet 2009/10 og 2010/11 søgte til isfrie områder som ved Fornæs (ØJ) og Limfjordens udløb ved Hals (NJ) inden borttrækket til Lindesfarne.

I årets første 2 måneder sås med få undtagelser relativt få fugle på grund af det kolde vintervejr. Undtagelserne var, at der i de isfrie områder ved Limfjordens munding ved Hals fra 1/1 – 14/2 og Fornæs fra 8/1-28/2 blev set større antal, f.eks. blev ved Hals i perioden 1/1- gjort følgende observationer (> 500 fugle): 1/1 1016, 2/1 1280, 7/1 1137 samt 9/1 med 282 rastende og 350 trækkende SV og ved Fornæs fra 8/1 – 28/2 (>

100): 8/1 105, 13/2 155 og 14/2 265. Øvrige rapporter fra andre lokaliteter af mere end 100 fugle var (lok. max.): 2/1 136 Egholm (NJ), 3/1 106 Venø (NJ), 6/1 134 Årgab (VJ), 8/1 122 Lystrup Strand (ØJ), 30/1 275 Agger Tange (NJ) og 14/2 265 Fornæs (ØJ). Primo marts begyndte man igen at se stigende antal efterhånden som gæssene returnerede fra vinterkvarteret i England, således 1/3 300 Sintrup Vejle (NJ) og 2/3 200 Karlby Klint (ØJ). Forårets bedste dage blev (lok-max > 1500): 11/3 1881 på 3 lokaliteter, flest 1870 Strande (VJ), 14/3 1719 fordelt på 12 lokaliteter, flest 1120 Plet Enge (VJ) og 29/3-31/3 2019 fordelt på 17 lokaliteter, flest 330 Nibe Bredning (NJ). Der observeredes således kun få store flokke i foråret. Fra den faste rastelokalitet på Nordfyn blev det største antal 5/3 98 Mågeørerne (F). Gennem maj opkoncentreredes flokkene i den vestlige del af Limfjorden, største antal sås 8/5 2639 rst, flest 1200 Agerø (NJ) og 385 Lindholm Vejle (NJ) samt 21/5 med 2282 fugle fordelt på 5 lokaliteter, flest 1500 Agerø og 502 Gjøl Bredning (NJ). Afrejsen skete de sidste dage af maj, således 27/5 980 NV Guderup Kær (NJ) og 120 N Vildsund (NJ). Derefter kun få fugle med periodens sidste efternølere

den 1/6 16 Feggesund (NJ) og 4/6 12 Agerø. To usædvanlige fund fra Østdanmark bør nævnes: 25/5 og 28/5 1 Ø begge Hyllekrog (ST) i flok med Mørkbuget Knortegås (!).

Gennem sommeren blev i perioden 6/6 til 30/8 set 1-3 fugle forskellige steder i landet, dog 8/6 6 Mandø Gammelkog (SVJ), hvoraf nogle må formodes at være undslupne fra fuglehold, idet de sås udenfor dens sædvanlige rasteplasser, f.eks. 7/6 1 Nivå Bugt (NSJ) og 31/7 1 Jedsted Forland (SVJ).

Det egentlige tiltræk skete i løbet af september, hvor der i perioden 2/9-30/9 blev talt i alt 1442 trækkende flere steder især langs den jyske vestkyst, flest ved Blåvand (SVJ). De største træktal var (lok.max > 50): 17/9 150 Roshage (NJ), 18/9 80 S Lyngvig Fyr og 21/9 73 S Blåvand (SVJ). De første mindre rastende flokke blev set 12/9 25 Overgårds Dige (ØJ) og 70 Aggersborg Vildtreservat (NJ) samt 13/9 13 Nordmandshage (NJ), mens lidt større antal blev set 17/9 135 Nissum

Bredning (NJ) og 163 Als Odde (NJ/ØJ) samt 18/9 150 Mellempoldene (ØJ).

Periodens største flokke var (lok.-max. > 500): 14/10 3300 Kytterne (NJ), 22/10 850 Nibe Bredning (NJ), 21/11 682 Mariager Yderfjord (NJ/ØJ), 7/12 735 Egense (NJ), 16/12 776 Hals (NJ) og 20/12 750 Nissum Fjord (VJ), mens de bedste 5-dages perioder var 4/10-9/10 3579, 17/10-14/10 4157 samt 4/11-8/11 2779.

Foruden større flokke i Limfjordsegnene året ud, blev der set flokke flere steder i landet, også udenfor de sædvanlige rasteområder – formentlig på grund af vinterens komme. Nævnes kan f.eks. 13/12 56 Mågeørerne (F), 17/12 80 Begtrup Røn (ØJ), 17/12 350 Gjerrild (ØJ), 21/12 25 Ebeltoft Færgehavn (ØJ), 26/12 75 Thyborøn Havn (NJ) og 26/12 225 Skæring Strand (ØJ). Hertil nogle få observationer fra utraditionelle lokaliteter: 12/12 6 Sanddopperne (VSJ) og 13 Vejlen, Reersø (VSJ) samt 31/12 27 Skærbæk (SØJ).

(Henning Ettrup)

Mørkbuget Knortegås, Ballum Forland, 2. maj 2010. Foto: Bo L. Christiansen

Lysbuget Knortegås, Grenen 17. marts 2010. Foto: Knud Pedersen

Regional fordeling af Lysbuget Knortegås 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	26510	14759	237	5763	114	543	964	0	0	1	2	0	48893
2. halvår	30446	1393	632	5557	27	3	187	19	2	0	57	0	38323

Mørkbuget Knortegås *Branta bernicla bernicla*

Denne race af Knortegås, der yngler i det nordlige Sibirien er gennem de seneste årtier gået voldsomt frem og udgør i dag 250.000-300.000 fugle. Kun nogle små delbestande (?) overvintrer i Danmark på Samsø (ØJ), på Læsø (NJ) og ved Vendsyssels Kattegatkyst (NJ). Derimod kan der observeres store flokke trække over landet både forår og efterår til vinterkvarterene i Vadehavet syd herfor, hvilket også var tilfældet i år. Antallet af fugle, der under forårstrækker opholder sig i det danske Vadehav, er dog stigende.

Fra årsskiftet og gennem foråret blev fåtallige spredte flokke set over det meste af landet (undtaget Vadehavet), hvoraf de største var (lok.-max. > 100): 3/1 120 Ristinge Havn (F) og 18/1 320 Nærrå Strand (F), 27/3 158 Haurvig (VJ) samt op til 215 på rasteplassen på Samsø, undtaget dog 7/5 521 Barnekold (ØJ).

Fra starten af marts ankom de første flokke til Vadehavet, hvor de første (> 100) blev set 7/3 200 Sneum Sluse og 120 Sneum Engsø (SJ). Herefter øgedes antallet gennem foråret, og inden trækket mod ynglepladserne sås fra udgangen af april store flokke især i det sydvestlige Jylland. Det første fund over 1000 var 28/4 2465 Mandø (SJ), hvorefter de største tal var (lok.-max. > 1000): 1/5 1360 Skallingen (SVJ), 9/5 2765 Strynø (F), 20/5 3580 Mandø Gammelkog (SVJ), 22/5 1587 Langli (SVJ) og 24/5 1450 Rømdæmningen (SJ).

Trækket mod ynglepladserne passerede fra den 23/5 og fortsatte de første dage af juni, således trak i alt 55.488 i perioden 23/5-8/6, hvoraf flest (29.311 Ø) blev set ved Hyllekrog (ST). De bedste dage blev (lok.-max. > 1000): 24/5 7720 Hyllekrog, 28/5 18.900 Feddet (ST)

og 28/5 1200 Svendborgsund (F). De sidste sås 6/6 60 Ø Thurø By (F) og samme dag 25 SØ Arreskov Sø (F) samt 7/6 121 Ø og 8/6 70 Ø Hyllekrog. Sommeren igennem (1/6 - 1/9) sås 1-2 fugle raste flere steder over det meste af landet undtaget Bornholm. Eneste undtagelser var 6/6 15 Sneum Digesø (SVJ) og 7 Sneum Sluse (SVJ) samt 8/6 4 Mandø Gammelkog. Efterårets første småflokke blev set 4/9 50 V Thurø, 9/9 17 SV Feddet og 10/9 77 rst Nivå Bugt (NSJ). Først mod slutningen af september blev der observeret lidt større trækkende flokke i de sydlige og østlige egne, således 22/9: 525 V Dovns Klint (F), 162 SV Mandehoved (KBH) og 109 Gedser Odde (ST) samt 23/9: 356 trk Bøgeskov Havn (KBH). Forbitrækket kulminerede ultimo september og primo oktober, hvor der i perioden 27/9-7/10 blev set 62.000, flest (lok.-max > 2000): 27/9 7500 SV Feddet, 27/9 2779 S Blåvands Huk, 27/9 2394 SV Stevns (KBH), 28/9 2521 Dueodde (B), 28/9 2956 SV Hyllekrog, 3/10 3129 SV Tryggevelde Ås udløb (KBH), og 3/10 2040 Dovns Klint (F). Frem til slutningen af oktober sås enkelte steder rastende flokke, hvoraf de største var (lok.-max. > 1000): 29/9 1000 Juvre (SJ), 30/9 1100 Landsende, Rømhø (SJ) og 11/10 1300 Lunkebugten (F). Herefter rapporteredes der kun hundredtallige flokke fra de faste rastelokaliteter, med enkelte undtagelser, flest (lok Max > 150): 7/11 179 Bovet Bugt (NJ), 14/11 270 Siø (F), 19/11 179 Nørre Tvismark, Rømhø (SJ), 19/11 og 21/11 170 Nørreskifte, Samsø (ØJ).

(Henning Ettrup)

Regional fordeling af Mørkbuget Knortegås 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	V SJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	5642	1706	27428	4334	510	29347	9413	24	89	5	57180	36	135714
2. halvår	1211	558	8324	2242	435	7368	24247	443	18407	4255	30823	3066	101379

Sortbuget Knortegås *Branta bernicla nigricans*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2006	2004	2007	
6	0	0	< 1	< 1	8	6	7	15	11	11	94

Kommentar: Første fund er 1983.

Denne nordamerikanske race af knortegås blev i 2010 set flere steder i landet, hvoraf flere af fundene formentlig var undslupne fangenskabfugle, herunder fuglene i Sydvestjylland og Sønderjylland (se Fugleåret 2009).

En enkelt fugl er blevet set på Samsø (ØJ) gennem flere år i selskab med de overvintrende mørkbugede knortegæs, både forår og efterår. I år var ingen undtagelse, idet én fugl blev set i perioden 15/1-7/5 og igen 2/11-15/12 i Stavns Fjord og ved Nørreskifte.

Foruden denne sås højest 5 individer fordelt på 6 lokaliteter. De jyske observationer kunne i princippet være den samme fugl, da der ikke forelå datooverlap. Fra forårsperioden 29/3-5/4 1 Sneum (SVJ), 5/4 1 Tjæreborg Vade (SVJ), 16/4 1 Mandø (SVJ), 30/4 1 Thurø Rev (F) og 11/5 1 Saksfjed Inddæmning (ST). Hertil i efteråret 14/11 1 Havneby, Rømhø (SJ) og 20-22/11 1 Tranevejle (V SJ).

(Henning Ettrup)

Rødhalsed Gås *Branta ruficollis*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2001	2010	2007	
2010	10	< 1	> 1	3	10	15	10	18	15	12	160

Artens yngleudbredelse er begrænset til området omkring Taimyrhalvøen i det nordlige Rusland og dens normale vinterkvarter er ved Sortehavets nordkyst. Alligevel optræder den næsten årligt i Danmark i træktiden med nogle ganske få individer i selskab med andre gæs. I år var således ingen undtagelse, idet der blev talt 1-3 fugle ved 76 observationer på omkring 20 lokaliteter. Det drejede sig om formentlig højst 15 individer, hvoraf mindst én var forvildet, da den sås i perioden 12/7- 27/8 i området omkring Margrethekog (SJ). De fleste blev noteret i foråret.

De første blev set 7/3 1 R Ballum Enge (SJ) og 7-8/3 1 R Husum Enge, Rømø (SJ), hvorefter sidstnævnte (?) også blev set i perioden 24/3-3/4 Helm Odde Marsk og flere andre steder på Rømø (SJ). Der var formentlig tale om 2 forskellige fugle, idet den sidste

foruden uspecificeret, blev noteret som ad og 2/4 som juv./2K, ligesom der 17/4 rapporteredes 2 Rømødæmningen (SJ). Hertil i perioden 26-28/3 1 ad. Vest Stadil Fjord (VJ), 28/3 1 juv. Bork Havn (VJ) samt 2/4 1 Ny Frederikskog/Margrethekog (SJ) og 18/4-29/4 1 Ballum Forland (SJ). Det største antal sås i perioden 3/4-21/4 1-3 R Fuglesand, Skjern Enge (VJ) og 11/4 og 23/4 3 Tipperne (VJ). 21-22/4 1 ad. Fjordholmene (NJ). Periodens sidste var 2/5 2 Margrethe Kog og 24/5 1 Rømødæmningen. Efterårets første sås 2-3/10 1 Ballum Forland og 10/10 1 Nyord Strandenge (ST). Derefter: 16/10 1 trk Vr. Vedsted Vade (SVJ) og 21/10 1 trk Skjern Enge (VJ). Årets sidste blev set 30/10-1/11 1 Nr. Farup Enge (SVJ).

(Henning Ettrup)

Regional fordeling af Rødhalsed Gås 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	1	14	3	0	0	15	0	0	0	0	1	0	34

Rødhalsed Gås (med Bramgæs), Nr. Farup Enge, 30. oktober 2010. Foto: Sune Riis Sørensen

Nilgås *Alopochen aegyptiacus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	2007	2006	
2010	1	0	0	(8)	168	470	256	470	400	354	2615
9	0	0	0	0	5	9	6	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Første gang arten omtales i Årsrapporten er 1996, men der er muligvis fund før 1996. Første ynglefund fra 2000.

Bekæmpelsen af denne invasive art, der har afrikansk oprindelse, tages ikke alvorligt, for igen i år blev der sat rekord med godt 470 fugle fordelt over hele landet. Der forelå meldinger om 7-9 ynglepar, hvilket formentlig ikke er retvisende for den reelle bestand, som vurderes at være 20 – 30 par (Tofft 2011). De indrapporterede par fordelte sig med 1 par Rødekro (SJ), 1 par med 6 pull. Slivsø (SJ), 1 par med 5 pull. Hindemaj (SJ), 1 par med 7 pull. Egå Engsø (ØJ), 1 par med 4 1K Mjøs Grusgrave (SJ) 1 par med min. 2 1K Røllum (SJ) samt 1 par m. 5 pull. Saltvandssøen (SJ) – måske tyske fugle. Hertil muligvis et ynglepar i Uge Grusgrave

(SJ). Som det fremgik af indrapporteringerne havde arten sit tyngdepunkt i Sønderjylland - et udtryk for, at indvandringen formentlig sker fra den tyske ynglebestand, der rummer flere tusinde par (Tofft 2011). Langt de fleste observationer var af 1-3 fugle, mens der af og til taltes 4-5 fugle sammen. Ved de større flokke drejede det sig oftest om familieflokke. Dog blev der indrapporteret enkelte større antal uden at der var oplysninger om sikre ynglefugle, således i perioden 4/7-28/8 10-25 fugle Uge (SJ) og 20/8 11 Røllum (SJ).
(Henning Ettrup)

Regional fordeling af Nilgås 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	89	26	30	40	29	222	16	5	7	10	4	1	479

Rustand *Turdornis ferruginea*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1994	1995	2007	
14	19	(5)	14	(28)	24	14	24	100	35	30	(686)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972, 1975-76, samt 1991. Årstotal fra invasionen i 1994 er kun opsummeret til ca. 100 fugle.

Med en årstotal på 14 fugle lå årets forekomst noget under årsgennemsnittet fra de seneste 10 år (24 fugle). Årets første observationer var 21-22/3 1 R ved Bygholm Vejle (NJ) og 26/5 1 Bygholm Vejle, måske den samme fugl?. 31/5 1 Klydesøen, Vestamager (KBH), blev fra 18/6 og frem til 3/7 set omkring Ølseagle Revle (KBH).

Gennem juli og august var der regelmæssige obs. af op til 4 fugle i Vadehavsregionen (SVJ/SJ). Årets største observation kom dog fra Fyn 21/6 med 5 R Skarø (F), men disse mistænkes for at være udsatte fugle. Nogle

få obs. faldt udenfor ovenstående fundområder. Det gælder 7/8 1 han Store Vrøj (VSJ) og 7-28/9 2 Korsholm (NJ).

Herudover observeredes 3 ex. af hybrid med Gravand (Tadorna Tadoma), 1 fra Vejler-området (NJ) samt 30/10 2 Mandø (SVJ).

Sammenholdt med sidste år, hvor årets samlede antal muligvis også lå lavere end foregående år, kunne der være tale om en tendens til generelt fald i antal af observationer.

(Peter Staarup Christensen)

Mandarinand *Aix galericulata*

Årets forekomst blev på det halve af sidste års total, da kun 17 ex. observeredes. Hvor arten de seneste år har været en fynsk specialitet, var der kun melding om 3 fugle fra Odense Å/Fruens Bøge (F) i perioden 3/1-14/1. Der var ej heller registrering af ynglefund, så set i lyset af faldende antal indrapporteringer må det vurderes

som tvivlsomt, at det skulle lykkes arten at etablere en selvsupplerende bestand i Danmark.

De Mandarinænder, der ses i Danmark og Europa er alle undslupne fangenskabfugle eller efterkommere heraf. Arten er naturligt hjemmehørende i Asien.

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af Mandarinand 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	1	0	1	1	0	3	3	5	3	0	0	0	17

Knarand, han, Borreby Mose, 28. april 2010. Foto: Bo Tureby

Pibeand *Anas Penelope* (yngleforekomst)

For første gang siden 2003 (Lange et al 2005) forelå der indberetning om et sikkert ynglefund, da der 30/6 blev set en ungførende hun med 3 pull. v. Glænø (VSJ). Der blev endvidere indrapporteret mulige ynglefugle (par)

fra et par lokaliteter, men ingen af disse blev dokumenteret yderligere. Arten træffes almindeligt oversomrende over hele landet.

(Peter Staarup Christensen)

Knarand *Anas strepera* (yngleforekomst)

Årets indberetninger af ynglefugle udgjorde 126-149 ynglepar fordelt på 56 lokaliteter, hvilket var en pæn stigning. Flest ynglelokaliteter registreredes i Storstrømsregionen og Fyn med hhv. 11 og 9. Årets største optælling af ynglefugle var 2/8 med 114 fugle - heraf 100 1K - i Borreby Mose (VSJ), der samtidig husede landets største bestand med 14 ynglepar.

Der var herudover en del observationer af fugle i yngletiden uden angivelse af om det drejede sig om ynglefore-

komster. Der blev bl.a. optalt 30/7 300 Hejrede Sø (ST), men der forelå ikke angivelse af ynglepar fra området v. Maribo-Søerne (ST)

Årets største antal af rastende fugle kommer fra Brændegård Sø (F), hvor der igen hele efteråret blev set store antal - flest blev set 9/10 955 samt 26-28/10 950.

(Peter Staarup Christensen)

Amerikansk Krikand *Anas carolinensis*

Årtotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år				Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1999	2001	2002	2004	
2	0	0	< 1	2	7	2	6	Alle år max. 9 fugle				95

Kommentar: Første fund er fra 1981. Årstotal i 2006 ændret fra 6 til 5 fugle. Desuden er tre største ændret i forhold til Fugleåret 2006.

Med kun 2 fund blev det et år noget under gennemsnittet for de seneste år, som har ligget på 7 fugle. Årets første forekomst var tidlig med 2/1 1 Følle Bund (ØJ). Det må dreje sig om samme fugl, der blev set efterår/vinter 2009 på samme lokalitet. Fuglen observeredes igen her i perioden 21-24/4.

Årets 2. fugl drejer sig om 2/7 1 Bygholm Vejle (NJ). Da hunner er meget svære at bestemme i felten, var årets observationer som vanligt hanner.

(Peter Staarup Christensen)

Spidsand *Anas acuta* (yngleforekomst)

Spidsand, han, Ballum Forland, 12. april 2010. Foto: Bo L. Christiansen

Der var fund af 10-11 ynglepar fordelt på 8 lokaliteter, flest fra Agger Tange (NJ) med 3 par. Herudover forelå en del observationer fra egnede ynglelokaliteter – flest i Vadehavs-regionen - sommeren igennem fra hele landet uden angivelse yngleadfærd.

Fra efterårstrækket nævnes 5/8-1/12 i alt 1668 T Gedser Odde (ST) og 17/8-2/11 347 T Blåvands Huk (SVJ), en forekomst som lå noget under sidste års antal trækkende fugle. Herudover blev der bl.a. optalt 16/8-12/10 667 T Dovns Klint (F). Årets største træktal kom fra Feddet (ST), hvor der 20/9 blev set hele 1155 T, fra denne lokalitet blev der talt i alt 1588 T i perioden 17/8-15/10. Den største observation fra 1. halvår af rastende fugle kom helt typisk fra Vadehavet med 28/3 2020 Ballum Forland (SJ). Fra 2. halvår blev 5/10 3330 Ho Bugt (SVJ) årets største optælling. Største forekomst uden for Vadehavet kom igen fra Agger Tange (NJ), hvor der 1/10 blev set 1245 fugle.

(Peter Staarup Christensen)

Atlingand *Anas querquedula* (yngleforekomst)

Bestanden af ynglende Atlingænder i Danmark blev i år 2000 anslået til at være ml. 300-500 par (www.dof.dk) og i fremgang (?), men dog mere realistisk vurderet til at ligge mellem 260-300 par under Fuglenes Danmark (Grell 1998). Derfor er årets indberettede 10-19 ynglepar fra 17 lokaliteter, formodentlig slet ikke dækkende for den reelle ynglebestand i DK – også selvom arten vurderes til at være i tilbagegang. På udbredelseskort over observationer gjort i yngletidsperioden 1/5-15/7 er der mange fund fra egnede lokaliteter – men altså stadig kun få faktiske ynglefund.

De første forårsfugle blev set 16/3 1 hun Vejlen, Tåsinge (F) og 19/3 3 Tontoft Nakke (SJ). 1. halvårs største forekomst var 9/5 12 Klæsø Nor (F), og samme antal udgjorde 2. halvårs største observation 7/8 12 Margrethe Kog Syd (SJ). Efterårets sidste blev 17/10 1 Varnæs Stormose (SJ).

(Peter Staarup Christensen)

Atlingand, han, Lille Vildmose, 7. juni 2010. Foto: Jan Skriver

Atlingand, hun, Lille Vildmose, 7. juni 2010. Foto: Jan Skriver

Rødhovedet And *Netta rufina*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2009	2006	2005	
2010	NA	(8)	12	12	28	33	30	65	50	40	(605)
6	NA	(2)	< 1	< 1	(6)	6	6	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972 og 1974-76. For ynglefugle mangler oplysninger fra 1971-1972 og 1974-76. Tre største år gælder kun forekomst efter 1970.

Når der blev set bort fra observationer fra Maribo-Søerne (ST) endte årets forekomst på 11-12 fugle, hvilket var samme antal som 2009. Der blev ikke gjort fund i Jylland, og alle observationer nævnes her kronologisk: 3/1-16/1 1 hun Furesø (KBH), 15-18/3 2-3 Nysted Nor (ST), 27/3 2 (par) Stege Sukkerfabriks Jordbassiner (ST), 11/4-1/6 2 (som indgår i årets DATSY-opgørelse som muligt ynglepar) Hvidkilde Sø (F), 27/6 1 hun Skarresø (VSJ), 11/9 1 han odr. Nakkebølle Inddæmning (F) og 26/9-9/10 1 han odr. Hvidkilde Sø (F) regnes som samme fugl og er nok identisk med han fra

parret, der opholdt sig på lokaliteten tidligere på året, 9-19/10 1 han Nørreballe Nor (F) og årets sidste blev 7/11 1 han Nexø Sydstrand (B). Årets observationer fra Maribo-Søerne (ST) kunne ikke helt leve op til den rekord-agtige forekomst i 2009. Første observation herfra var 18/3 1 par Maribo Sønderø og sidste udgøres af 31/10 4 Hejrede Sø. Den største observation her fra kerneområdet var 7/10 21 (heraf 3 1K) Hejrede Sø (ST). Yngleforekomst behandles under (DATSY).

(Peter Staarup Christensen)

Kongederfugl *Somateria spectabilis*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2003	1996	Flere år	
2010	NA	> 1	4	11	12	6	11	20	19	16	278

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972 og 1974-76.

Årets forekomst på 6 fugle, fordelt på 3 observationer forår og 3 efterår, ligger helt på linie med artens optræden de seneste år med en klar faldende tendens i forhold til gennemsnittet for de seneste 10 år. Årets fund var: 2/1 1 3K+ han N Korshage (VSJ), 3/3 1

ad. han R Bagenkop (F), 30/3 1 2K han Ø Dovns Klint (F), 13/10 1 ad. hun Gedser Odde (ST), 19/10 1 2K han V Korshage (VSJ), 6/11 1 3K han S Højerup, Stevns (KBH).

(Peter Staarup Christensen)

Lille Skallesluger *Mergus albellus*

Med en samlet årstotal på 10.897 fugle endte tallet tæt på den rekord-agtige forekomst fra året før, når man summerer lokalitetsmax fra 1. og 2. halvår. I lighed med 2009 blev det et år præget af store fund fra Storstrøms-regionen, hvor det fra 1. halvår bl.a. bør nævnes, at der 3/1 blev optalt i alt 1474 fugle i regionen, heraf alene 900 R i farvandet v. Orehæld (ST). Andre store optællinger fra 1. halvår var 7/3 835 + 6/3 750 Guldborgsund (ST) samt 21/1 600 Bønsvig (ST). Da vintergæsterne forlader landet marts/april må forårets sidste fugle være 2/5 1 hun Skarresø (VSJ) og 7/5 1 hun NØ Hirtshals Fyr (NJ) - samme fugl ses senere ved både Højen (NJ) og Grenen (NJ).

Fra sommeren var der 2 fund: 21/6 1 hun S Nordmandshage (NJ) og 30/6 -28/8 1 hun R Solkær Enge (SØJ).

Efterårets første fund var meget tidligt med 22/8 1 hunfarvet Kielstrup Sø (NJ). Efterfølgende blev der også gjort tidlige fund med 4/9 1 hunfarvet Tofte Sø (NJ) samt 9/9 1 hun Geddal Enge (VJ). Men det var igen Storstrøms-regionen, der havde flest fugle i 2. halvår, da der igen blev sat ny rekord i DK: 20/12 i alt 1450 Guldborgsund. Et imponerende antal. Som kuriosum kan nævnes årets total fra Bornholm, der går fra 13 i 2009 til hele 102.

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af Lille Skallesluger 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	217	176	31	213	187	278	447	360	884	471	3174	74	6512
2. halvår	111	88	6	42	34	42	132	127	476	204	3095	28	4385

Amerikansk Skarveand *Oxyura jamaicensis*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2007	2003	Flere år	
2	0	0	< 1	< 2	7	2	7	12	11	9	96

Kommentar: Baggrundsstatistik er endnu mangelfuldt, hvorfor tabel skal tages med nogen forbehold.

Det blev kun til 2 fund i 2010, og dermed en forekomst noget under gennemsnittet for de seneste år. Vi skal tilbage til 2002 (Lange et al. 2005), hvor arten ikke blev konstateret, for at finde en lavere forekomst. Årets observationer kom begge fra Fyn: 18/7 1 hunfarvet R

Føns Vang (F) samt 12/8 1 V Dovns Klint (F). Dermed også et år uden observationer fra artens hidtidige kerneområde ved Maribosøerne (ST).

(Peter Staarup Christensen)

Lille Skallesluger, han, Karrebæksminde, 30. januar 2010.
Foto: Johnny Madsen

Lille Skallesluger, hun,
Gentofte Sø,
27. februar 2010.
Foto: Helge Sørensen

Rovfugletrækket 2010

Redigeret af Peter Lange

Musvåger, Stevns, 11. oktober 2010. Foto: Per Schans Christensen

I det følgende præsenteres i tabelform en oversigt over rovfugletrækket på en række udvalgte lokaliteter. Opgørelsesmetoden for de enkelte arter er dagstotaler (renset for gengangere) pr. lokalitet, og årssum er lig sum af dagstotaler. Ved sammenligning mellem de enkelte lokaliteter, skal der tages højde for, at tal for Skagen og NØ-Djursland opsamler et stort antal trækforsøgende fugle, men hvor det er stort set umuligt at vurdere antallet af gengangere fra dag til dag. For alle øvrige lokaliteter er dagstotal stort set lig træk, og de få trækforsøgende (gengangere) som optræder vil ikke forstyrre det samlede billede.

Der skal knyttes følgende bemærkninger til de enkelte lokaliteter:

Skagen (NJ): Tallene er sammenstillet af Knud Pedersen/Skagen Fuglestation. Som sædvanlig har der været daglige optællinger i Skagen i hele foråret. Bemærk at opgørelsesmetode er ændret fra og med 2008.

Blåvands Huk (SVJ): Tallene er sammenstillet af Bent Jacobsen/Blåvand Fuglestation. Som sædvanlig har der været daglige optællinger hele efteråret.

Nordøst-djursland (ØJ): Betegnelsen omfatter data fra Djurslands østkyst med Ålsrode i syd over Grenå, og

Fornæs til Gjerrild Nordstrand og lokaliteter herimellem. Tallene er sammenstillet af lokalrapportgruppen Østjylland og Peter Lange. Der er kun i begrænset omfang taget højde for gengangere lokaliteterne imellem. Dækningen var med iagttagelser fra i alt 50 dage pri. feb. – pri. juni under middel.

Tontoft Nakke, Sydals og Sønderskoven (SJ): Tallene er sammenstillet af Dennis Langholz, Als. Trækket var lidt under middel i forhold til de 2 foregående år både hvad angik forårstrækket og efterårstrækket. Det skyldtes især megen østenvind om foråret og nordvesten vind om efteråret. Sydlige og vestlige vinde er bedst om foråret og sydøstlige vinde er så bedst om efteråret. Antallet af Sort Glente var dog over middel ved forårstrækket med hele 10 fugle. Igen i år blev der i forbindelse med forårstrækket stort set kun optalt rovfugle i weekenderne ved Tontoft Nakke og dagligt på Sydals. Efterårstrækket over Sydals blev stort set dækket hver dag. De fleste observationer var enten fra Sønderskoven eller Vibæk.

Sydlangeland (F): Data er sammenstillet af Jacob Sterup. Dækningen var på niveau med tidligere år. Hvepsevågetrækket var langt under normalen, mens der til gengæld blev talt mange Røde Glenter og Musvåger. 24/9 sås 202 Røde Glenter, hvilket var ny dagsrekord.

Rørvig (VSJ): Rovfugletrækket er hentet fra Rørvig Fuglestations årsrapport på <http://rfst.dk/>. Tal er her sammenstillet af Lasse Braae og Jørgen Hulbæk Christiansen. Vejret i foråret 2010 var for det meste ikke gunstigt for observation af et stort rovfulgetræk ved Rørvig, og foråret vil som helhed ikke blive husket for ret meget godt. Det samlede antal trækkende rovfulge over Rørvighalvøen udgjorde kun 50,1 % af gennemsnittallet for de seneste 10 foregående år, og flere arter var nede og tangere bundniveau.

Gilbjerg (NSJ): Tallene er sammenstillet af Morten Rasmussen. Tallene er fra Gilbjerg Hoved og Hesbjerg, de forgående år var de kun fra Gilbjerg. Totalerne er opgjort ved brug af fuglestationens observationer sammenholdt med data i DOFbasen.

Stevns (KBH): Sammenstillet af Tim Andersen. Antal observationsdage i efteråret var på 58 dage, hvilket var en smule færre end de foregående år. 11/10 blev der sat ny dagsrekord for Musvåge med i alt 8789 trækkende. 22/9 494 Rød Glente, 13/10 607 Fjeldvåge og 16/10 13 Havørn var ligeledes nye dagsrekorder.

Hellebæk (NSJ): Data er sammenstillet af Steen Søgaard. I foråret var det kun få arter der blev set i antal over gennemsnit, nævnes kan Rød Glente, Havørn og Vandrefalk, medens mange arter sås i antal under gennemsnit (nævnes kan Hvepsevåge,

Duehøg, Fjeldvåge, Fiskeørn og Tårnfalk). Megen vestenvind i maj kan være en forklaring for nogle af de arter, der trækker i maj, men de seneste forår har vist samme generelle billede set for arterne som helhed.

Efteråret ved Hellebæk blev kendetegnet ved, at tallene for de fleste arter var meget under gennemsnit, nævnes kan Rød Glente, Blå Kærhøg, Spurvehøg, Musvåge, Fjeldvåge og Dværgfalk. En del af forklaringen kan være, at primo oktober ('vores hovedtræktid' for mange af arterne) blev domineret af lunt vejr og østlige vinde. Topdage for Musvåge blev 12/10 5005 og 13/10 1438.

Gedser (ST): Data er sammenstillet af Preben Berg. Træktællinger er fra Sydstenen/marinstationen primært i 2 perioder: 28/8 - 5/9 samt igen fra 22/9 og helt frem til 30/12. Desuden spredt i aug.-sept. på yderligere 8 dage af min. 5 timers varighed samt på lidt flere dage af mere tilfældig og kortvarig karakter (småobs fra fyrhaven ikke medregnet). Totalt 107 obsdage (+ dage under 5 timer i parentes): august: 10 (+4); september: 16 (+8); oktober: 31; november: 29 og december: 21 (+1)

Hyllekrog (ST): Data er sammenstillet af Preben Berg. Der var næsten daglige observationer fra pri. marts til pri. juni. Topdag for Musvåge blev 21/3 med 650. 17/5 trak 360 Hvepsevåger.

Rovfugletræk 2010

Forår 2010	Skagen (NJ)	NØ Djursland (ØJ)	Tontoft,Als (SJ)	Sydals (SJ)	Rørvig (VSJ)	Gilbjerg (NSJ)	Hellebæk (NSJ)	Hyllekrog (ST) (NSJ)
Hvepsevåge	277	4	0	19	64	9	295	951
Sort Glente	40	2	6	4	2	0	3	1
Rød Glente	136	70	12	26	38	54	102	57
Havørn	27	3	2	2	6	4	18	6
Rørhøg	351	44	39	33	94	69	90	72
Blå Kærhøg	139	9	2	28	40	27	44	18
Steppehøg	5	0	0	0	1	0	0	0
Hedehøg	10	1	0	0	1	1	2	0
Duehøg	56	7	0	0	23	14	7	1
Spurvehøg	2827	513	178	236	885	1780	776	242
Musvåge	5204	9883	2002	1640	1629	771	4245	1042
Fjeldvåge	205	3	1	1	47	39	71	4
Kongeørn	3	0	0	0	0	1	1	0
Fiskeørn	237	44	6	9	63	49	106	38
Tårnfalk	322	18	8	32	21	61	9	36
Aftenfalk	1	0	0	0	1	0	0	0
Dværgfalk	223	15	6	25	20	33	15	22
Lærkefalk	120	3	0	0	13	12	12	4
Vandrefalk	98	12	3	4	10	10	16	3

* = tallet er sæsonrekord for lokaliteten.

Rettelser til Rovfugletabellen i Fugleåret 2009: Ved en beklagelig fejl var tallene fra Als ikke blevet opdateret, og tallene var således lig med 2008-tallene. En opdateret tabel kan findes på rapportgruppens websider på www.dof.dk.

Efterår 2010	Blåvand (SVJ)	Sydals (SJ)	Sydlangeland (F)	Gedser (ST)	Stevns (KBH)	Rørvig (VSJ)	Hellebæk (NSJ)
Hvepsevåge	1	90	238	605	979	14	528
Sort Glente	0	3	2	1	17	0	1
Rød Glente	3	41	467	328	1751	9	11
Havørn	0	13	2	14	53*	12*	7
Rørhøg	39	30	222	154	435	35	45
Blå Kærhøg	57	15	33	66	111	33	28
Steppehøg	0	0	0	0	1	0	0
Hedehøg	2	0	2	0	5	0	0
Duehøg	0	0	0	1	18	7	15
Spurvehøg	492	282	2422	4504	7240	223	547
Musvåge	32	12448	7128	768	17601*	2934	10620
Fjeldvåge	17	19	85	556	973	107*	24
Kongeørn	0	0	0	0	1	0	1
Fiskeørn	5	9	28	42	131	20	35
Tårnfalk	213	14	224	198	257	17	26
Aftenfalk	0	0	1	0	1	0	2
Dværgfalk	68	8	73	76	86	10	8
Lærkefalk	0	3	19	28	26	9	3
Vandrefalk	22	0	12	9	26	5	7

* = tallet er sæsonrekord for lokaliteten.

Sort Glente *Milvus migrans*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Arstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2008	2009	2010	
183	NA	33	59	69	123	183	130	204	187	183	3029

Efter oplagte gengangere er frasortert blev årstotalen på 183, hvilket blot er 4 færre end sidste års tal, der var det næsthøjeste gennem tiderne. De fleste fugle blev set i foråret og forsommeren, men der var også et pænt antal fra efteråret.

Sønderjylland havde mange observationer, hvorimod andre jyske områder havde lavere tal end i 2009, bortset fra Nordjylland, der vanen tro havde mange fugle på forlænget træk i foråret. Ligeledes havde Storstrøm et stort forårstræk.

Månedsfordelingen var marts 1, april 58, maj 56, juni 16, juli 7, august 18, september 26, oktober 1.

Årets første fugl blev set 23/3 1 NØ ved Strids Mølle (VSJ) fulgt af 1/4 1 R N Borre Mose, Ålebæk Strand (ST), hvilket i øvrigt var en tangering af tidligste observation på Møn, samt 4/4 1 ad R Tornæs, Østerhoved (VSJ). Forårstrækket tog sin begyndelse i Skagen 10/4 1 T Flagbakken (NJ). Skagen havde 3 fugle på datoerne 19/5 og 5/6, herudover var forårets eneste obs. af mere

end en fugl 28/4 2 SSØ Gedser Odde (ST). Alle øvrige forårs-observationer var solister.

Der blev tale om et rekordstort antal efterårsobservationer med 45 fugle i perioden fra 5/8 1 SV Moesgård Storskov (ØJ) (i øvrigt årets sidste fugl i det østjyske) til 9/10 1 SV Mandehoved (KBH), hvilket blev årets sidste observation af Sort Glente.

Øvrige sene observationer var: 25/9 1 1K S Hulby (VSJ) og 27/9 1 S Rømhø Kirkeby (SJ).

Årets største observation blev 22/9 5 SV Stevns Klint (KBH), hvilket var ny dagsrekord for Stevns og af andre store observationer kan nævnes 26/8 3 SV Stevns Klint (KBH) og 23/9 3 ad S Hyllekrog (ST).

Der blev ikke meldt om stationære fugle i 2010.

For data om forårs- og efterårstrækket i øvrigt henvises til rovfulgtræktetabellen og Fuglestationernes årsrapporter.

(John Hansen)

Sort Glente, Skagen, 25. april 2010. Foto: Jørgen Kabel

Regional fordeling af Sort Glente 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	54	1	1	10	2	19	16	9	26	5	37	3	183

Havørn *Haliaeetus albicilla*

2010 blev endnu et rekordår i rækken af rekordår. Stigningen i 2010 var dog ikke så stor som i de tidligere år. Der blev indtastet 6324 observationer af 9338 fugle, en stigning på hhv. 2 % og 11 % i forhold til 2009. Årets ørnetælling i februar gav som året før 191 fugle. At der i 2010 ikke skete en stigning i antallet tilskrives at vejret på optællingstidspunktet var dårligt. Antallet af ynglepar steg til 37 par som fik i alt 38 unger mod 29 par med 31 unger i 2009. Mere om dette kan der læses om i Projekt Ørns beretning her i Fugleåret. Siden 2005 er antal observationer steget fra 2572 og antallet af fugle fra 3670. Der blev set Havørn i alle egne af landet, således også på forholdsvis fjerntliggende øer som Anholt (ØJ), Læsø (NJ) og Ertholmene (B), dog var langt hovedparten af fuglene på Sjælland, Lolland-Falster og langs kysterne i resten af landet. Der var en udpræget mangel på fund langs den jyske højderyg og i det indre af Nordjylland. Som i de senere år har det været svært at give et præcist antal fugle der har opholdt sig i Danmark. Et kvalificeret bud er 350 – 375 fugle.

Der var i 2010 11 observationer af mere end 10 fugle. Langt de fleste af disse var rastende fugle set mellem Sjælland og Lolland, Falster og Møn. Årets største antal var 28/2 i alt 28 samlet omkring en våge i Guldborgsunds (ST) nedre del. Anden halvårs største observation kom fra samme område 22/12 med 12 fugle, som også sås omkring en våge. I det vestlige Danmark blev der ikke meldt om over 5 fugle, hvilket forekom på flere lokaliteter.

Forårstrækket foregik som andre år noget ubemærket, kun Skagen (NJ) med 27 fugle og Hellebæk (NSJ) med 18 fugle havde træk af betydning. Dog skal 9/5 13 ØNØ Rejnstrup Holme (ST) nævnes. Fuglene kom trækkende i en flok.

Stevns (KBH) blev som vanligt topscorer med 53 trækkende fugle 26/8 – 13/12, her var bedste dag 16/10 13 T. Næstbedste lokalitet var Feddet (ST) med beskedne 11 fugle.

(Rene Christensen)

Blå Kærhøg *Circus cyaneus*

Antallet af Blå Kærhøg, der trækker gennem Danmark forår og efterår samt opholder sig her om vinteren, kan variere en del fra år til år. Antallet af overvintrende fugle er størst i milde vintre, da kuldetræk forekommer. 2010 var ikke noget stort år,

tværtimod. Ifølge *Fugle og dyr i Nordjylland 2010* har nordjyderne haft det laveste antal af Blå Kærhøg i mange år, hvilket kan skyldes en streng vinter i januar, februar, marts og december samt et i øvrigt svagt forårstræk.

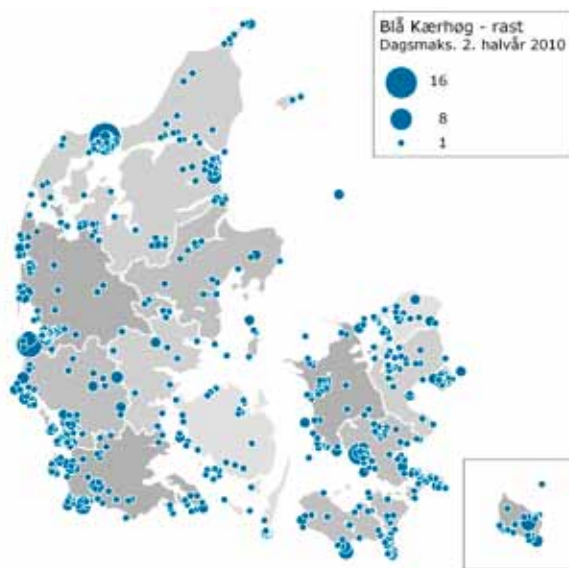
Hvis man skæver til de ikke-korrigerede tal, altså antal observationer fra årene 2008 og 2009, er det specielt i det jyske og Vestsjælland, at antallet er faldet drastisk i 2010.

Et udpluk fra DOFbasen af de sidste forårsfund af formodede trækfugle: 27/5 1 ad. han Flagbakken (NJ), 29/5 1 2K Grenen (NJ), 30/5 1 han Jægerspris Nordskov (NSJ), 30/5 1 brun Kjul Strand (NJ).

De oversømrende Blå Kærhøge bliver behandlet af DATSY andetsteds i *Fugleåret*.

Fra august stiger antallet af observationer igen og de første fugle på tiltræk var: 7/8 1 brun Flyndersø (VJ), hvor den opholdt sig et par dage, 10/8 1 han Nordmandshage (NJ), 12/8 1 hun Værnengene (VJ) og 18/8 1 brun Poulsker (B).

(Ulla Munch Hansen)

Regional fordeling af Blå Kærhøg 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	579	282	243	158	66	226	223	279	425	255	491	101	3328

Steppehøg *Circus macrourus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2006	2009	2008	
19	16	< 1	3	4	24	19	24	42	40	38	347

Årets total blev på 19 fugle og ligger derfor i underkanten af de seneste års gennemsnit. Der blev som sædvanligt fundet flest fugle om foråret med 12 fugle, og 7 blev set i efteråret. Månedsfordelingen blev april 7, maj 5, juni 1, september 6, oktober 1.

Årets første observation blev set til artens normale ankomst for landet med 11/4 1 ad. hun Nordstrand, Skagen (NJ). Næste fund blev 13/4 1 ad. han Korevlerne (VSJ). Forårets forekomst kulminerede mellem 24/4-2/5 med fund af 6 fugle. Observation 24/4 af 1 ad. hun hhv. Grønholt (VSJ) og 25/4 Spodsbjerg (NSJ) regnes for samme fugl – det samme gælder for observationerne 30/4 1 ad. han Ny Borre (ST) og 1/5 Feddet (ST). Forårets sidste blev 6/6 1 2K Aborrebjerg/Mandemarle Bakker (ST). Flest fugle blev traditionelt set ved Skagen, som tegnede sig for i alt 5 af forårets observationer. Ingen dage blev der set mere end 1 eksemplar.

Regional fordeling af Steppehøg 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	6	0	0	0	0	0	0	2	1	1	2	0	12
2. halvår	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	3	1	7

Det er normalt 2K fugle, der dominerer forårsfundene, men i lighed med 2009 var fordelingen mellem adulte og 2K fugle mere jævn med hhv. 5 adulte og 7 2K fugle. Efterårets første fugl var 1/9 1 hun 2K+ Stevns Klint (KBH), som samtidig blev årets eneste herfra. Næste fund blev 4/9 1 ad. han Ny Frederikskog (SJ). Det mest usædvanlige efterårsfund blev 12/9 1 1K Dueodde (B), hvilket var første fund fra Bornholm siden 2003, hvor arten stadig var på SU-listen. Efterårets sidste fund var 29/9 1 1K Bøtø Nor (ST) samt 4/10 1 1K Feddet. Storstrøms-regionen tegnede sig hermed for 3 af efterårets 7 fugle. Efterårets aldersfordeling fordelte sig på 1 adult, 1 2K+ samt 5 1K.

(Peter Staarup Christensen)

Aldersfordeling	
Adulte	6
2K/2K+	8
1K	5
I alt	19

Hedehøg *Circus pygargus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1994	2000	1996	
2010	NA	(69)	(75)	187	(227)	300	189	374	300	277	57.239
21	NA	(37)	NA	(29)	31	21	28	-	-	-	

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1975-76, 1988-89, 2000 og 2005-06.

Med omkring 100 fugle udenfor de kendte ynglepladser i Sydvest- og Sønderjylland, blev forekomsten på niveau med sidste års.

Ankomsten skete lidt senere end de to foregående år, med den første 23/4 1 han Øster Højt (SJ), hvorefter der var daglige obs. frem til pri. sep. Der var en enkelt efternøler 2/10 1 han S Ballum Forland (SJ). Der var få fugle ved de fleste træksteder, og generelt få fund i hele Østdanmark.

Yngleforekomsten blev af DATSY (se denne) opgjort til 19-21 par, alle pånær et enkelt par var i den vestlige del af Syd- og Sønderjylland. Blandt observationerne fra yngleområdet skal nævnes 22/7 13 til overnatning Nr. Farup Enge (SVJ).

(Peter Lange)

Regional fordeling af Hedehøg 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	15	9	51	7	1	182	8	3	6	6	9	3	300

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1995	2005	2008	
2010	NA	(16)	30	28	33	34	34	62	58	43	1089
2	0	0	0	0	2	2	2	-	-	-	

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1972.

Med en årssum på knap 40 fugle blev det et år på niveau med 2009 og dermed en forekomst i den bedre ende, men nok i en størrelsesorden, som må anses for normalt, efter at arten de senere år har ynglet med 2-3 par.

Den danske bestand bestod som i 2009 af to nordjyske par, der begge fik én unge på vingerne. Se mere under DATSY andetsteds i *Fugleåret*.

Udover de stationære fugle på ynglepladserne opholdt der sig i årets start en 2K fugl på Bornholm, som givet var den samme, som var på øen de sidste måneder af 2009. Denne blev set frem til 6/4. I Vestsjælland, i området mellem Mørkøv og Tissø (VSJ) opholdt der sig også en stationær 2K fugl i perioden 1/1-24/2. Endelig blev der set en fugl i Thy (Østerild/Hjardemål) 17/1 og 5/2. På årets ornetaelling i januar blev der set 7 fugle og vinterbestanden blev inklusiv ynglefuglene opgjort til ca. 9 fugle. En ringmærket 2K fugl ved Højris Mølle (NJ) 13/2 kan være ungen fra Hals Nørreskov (NJ) fra 2009, idet kun ungerne herfra er ringmærket.

Fra 1. halvår blev der i øvrigt set 3 trækforsøgende fugle ved Skagen i perioden 14/3 til 11/5 samt fra Nordjylland i øvrigt 28/3 1 Grishøjgårds Krat ved Brønderslev, 14/4 1 imm. Gærum og 6/6 1 ad. Elling Kommuneplantage. Eneste fugl her foruden blev set 30/3 trækkende ved Hellebæk (NSJ) og sikkert den samme ved Hesbjerg samme dag (NSJ).

Andet halvår bød på et større antal fugle. På Bornholm blev der nok set 3 forskellige fugle: 1 2K fugl ved Smålyngen 17/10, 1 1K Jons Kapel 23/10 og Hammeren 2/11 samt 1 adult 14-15/12 Poulsker og Bjergebakke. På Sydsjælland sås sandsynligvis samme imm. fugl på

Steppehøg, han, 17. september. Foto: John Pedersen

Kongeørn, 3K, Skagen, 14. marts 2010. Foto: Jørgen Kabel

7 datoer i perioden 15/11 til 30/12 i området Gavnø/Enø/Karrebæksmunde. I Vestsjælland sås en 2K i perioden 19/10 til 28/11 i områderne omkring Lille

Regional fordeling af Kongeørn 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	22	2	1	1	0	0	0	2	2	2	1	4	37

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2008	2009	2010	
2010	NA	(894)	(1585)	(1902)	(2881)	2904	2132	4070	3564	2904	(57.329)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1975, 1988-89, 1991, 2001-03.

Med en årstotal på 2904 Fiskeørne blev 2010 et mindre godt år i forhold til de foregående. Dette tilskrives et svagt forårstræk. Antallet af ynglepar lå igen på kun 1 sikkert par - det sædvanlige i Nordvestjylland. For yderligere omtale henvises til DATSY og Projekt Ørn andet steds i Fugleåret. De første Fiskeørne blev set til normal tid 21/3 1 N Guldborgsund (ST) og 22/3 var der fire fugle. Langt de fleste sås i de næste ti dage i det østlige Danmark. De bedste trækdage her var 31/3 og 2/4 med 12 NØ Hellebæk Avlsgård (NSJ) og 7/4 11 Ø Korshage (NSJ). Skagens første var 31/3 1 NØ, men forårstrækket her var moderat med 238 trækkende, stort set som sidste år. De bedste forårsdage i Vestdanmark var: 14/4 13 Grenen (NJ), 5/4 12 Gjerrild Nordstrand (ØJ) og 22/5 10 Flagbakken (NJ). Sidste fugl ved Skagen trak 27/6 hvilket var sent. Træktotaler for de enkelte træksteder fremgår af rov-fugletabellen.

Regional fordeling af Fiskeørn 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	323	73	16	113	38	44	29	138	179	272	162	57	1444
2. halvår	176	149	42	121	55	47	103	93	270	196	149	59	1460

Åmose/Torsø/Kattrup. Fra Stevns (KBH) blev 1 1K set indtrækkende nord for Højerup 16/10 og samme dag ligeledes 1 1K indtrækkende ved Hellebæk (NSJ). Om det er en af disse, der dagen efter blev set på Amager (KBH) er sandsynligt, ligesom det også kan være samme, der 3-5/11 sås på Saltholm (KBH). Fra Sydvestjylland blev der 5/7 set 1 2-3K ved Lyngbo Hede og fra Vestjylland 1 imm. Værnengene 9/10 og 14-15/11 1 juv./imm. Vest Stadil Fjord. Fra Østjylland var en enkelt observation af en juv./imm. ved Tåstrup vest for Århus 6/8. De øvrige jyske fugle var fra Nordjylland. Ved Tofte sø i Lille Vildmose etablerede der sig et nyt par i efteråret bestående af en adult han og en ca. 4K hun. I Thy blev der 4/8 set en 2K i Hansted Reservatet og 2/9 1 4K+ ved Vilsbøl Plantage, men ellers husede området ikke længere stationære fugle. Endelig kunne fugle set ved Gerå 31/7, Toftegårds Enge 4/10 og 1 1K ved Ulvedybet 12/12 fint være fugle fra den nordjyske bestand.

(Hans Christophersen)

I sommerperioden fra den 15/6 – 15/7 blev der observeret Fiskeørne over hele landet på 58 lokaliteter. Nogle få af iagttagelserne på Sjælland og i Jylland på egnede ynglesteder kunne tyde på yngel, men redefund mangler (Se DATSY andet steds i Fugleåret). De første indtrækkende Fiskeørne fra Sverige blev set 10/7 1 Hovvig (VSJ), 11/7 1 Strøby Ladeplads (KBH), 19/7 1 Ølseagle Revle (KBH) og 23/7 1 Nivå Bugt og Strandenge (NSJ). De bedste trækdage var 30/8 26 Stevns Klint (KBH) og samme dag 14 Skansebakken (NSJ) samt 27/8 24 Mandehoved (KBH) og 17 Skansebakken (NSJ). Der var daglige obs. gennem hele oktober måned og årets sidste Fiskeørne var 2/11 1 Stubbergård Sø (VJ), 2/11 1 Vedsø Vang (VSJ), 5/11 1 Roskilde Vest (KBH) og en meget sen 18/11 1 Køge Sydstrand (KBH).

(Leif Novrup)

Aftenfalk, 1K, Rørvig, 5. september 2010. Foto: Klaus Bjerre

Aftenfalk, 1K, Hovvig, 13. september 2010. Foto: Helge Sørensen

Aftenfalk *Falco vespertinus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1992	1988	1975	
2010	NA	(116)	160	163	77	29	72	599	385	338	(4950)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Aftenfalken, som i Danmark er en fåtallig træk- og sommergæst, levede i 2010 op til ordet fåtallig, idet der kun var 13 forårs- og 16 efterårsobservationer. Årstotalen de seneste 3 år har svinget mellem 166 (2008) og 31 (2007), så forekomsten i 2010 må være nær bundrekord, hvilket til dels må tilskrives vejret. Maj måned var kold med regn og mangel på sol, men til gengæld var september normal og med overskud af sol.

Hele 5 jyske lokalafdelinger var uden observationer i 2010, og i Nordjylland blev der kun registreret 1 træk-

kende hun 4/6 Skagen By (NJ), hvor der i 2009 var 13 observationer for Nordjylland.

De første forårsobservationer var: 4/5 ad. hun Saksfjed Inddæmning (ST), 6/5 2K han Kikhavn (NSJ) samt 6/5 2K han Søndervang (VSJ). Forårets sidste fund må være 12/6 1 3K han Ishøj Strand (KBH).

Den første efterårsobservation var en 1K der gjorde trækforsøg 22/8 Dovns Klint (F), og årets sidste var 1 ad. han 17/10 Ydø-Jordbjerg-Bogø- St.Vejlø (ST). Fugle uden angivelse af alder og køn er ikke medtaget i afsnittet.

(Ulla Munch Hansen)

Regional fordeling af Aftenfalk 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	1	0	0	0	0	0	1	1	2	3	3	2	13
2. halvår	0	0	1	0	0	0	1	5	3	1	4	1	16

Dværgfalk *Falco columbarius*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1999	2010	2000	
1866	NA	(724)	(1270)	(1900)	(1700)	1866		1900	1866	1700	NA

Kommentar: Baggrundsstatistik er meget mangelfuld. Der mangler årstotaler fra 1970-75, 1977, 1988-89, 1990-98 og 2001-09, hvorfor artstotal heller ikke opsummeres.

Arten har ikke været med i årsrapporten siden 1999 og 2000, hvor der blev registreret ca. 1900 henholdsvis ca. 1700 Dværgfalke. Tilsvarende tal for Vandrefalken var ca. 860 hhv. mere en 1090 altså rundt regnet 2 Dværgfalke pr. Vandrefalk.

Årets materiale udgøres af 1989 poster i DOFbasen fordelt på 1337 trækobservationer og 653 rastregistreringer. Antallet af trækregistreringer er stadig det dobbelte af Vandrefalkens, medens antallet af registreringer af rastende fugle nu kun ligger på 25 % af Vandrefalkens tal.

Fordeling af fugle fordelt på regioner ses af tabellen, der er opdelt i trækkende fugle (øverste linie) og rastende fugle (nederste linie). Der er ikke taget højde for, hvorvidt den samme fugl er set i flere forskellige regioner, ligesom det er muligt, at en rastende fugl eventuelt senere også kan indgå som trækkende i materialet. Årets 1866 fugle ligger på niveau med tallene for 10 år siden, men den stigende rapportering taget i betragtning, må det nok snarest tolkes som en mindre tilbagegang. Arten fortjener absolut opmærksomhed i kommende rapporter.

Den kolde vinter bevirkede de forventede få observationer i vintermånederne. I januar – februar kun 36 fugle, heraf 9 trækkende. Vinterforekomsterne var stort set et rent jysk anliggende, kun 7 på Sjælland samt 1 Lolland og 1 Bornholm.

I marts var der stadig yderst få fugle indtil forårstrækket satte ind ultimo marts. I alt blev der set 549 på

forårs træk, heraf 379 i Vest - og 170 i Østdanmark.

Generelt var forårstrækket en del mindre end normalt. Lokalteter med mindst 20 fugle (i parentes efter lokalitetsnavn angives gennemsnit for 2005 – 2009):

Skagen (NJ) (296): 4/3 – 3/6 226, flest 25/4 16, 26/4 14, 8/5 15, 14/5 14 og 20/5 13.

Rørvig (VSJ) (84): 24/3 – 28/5 20 – dårligste år siden 1982.

Gilleleje (NSJ) (75): 24/3 – 29/4 25, flest 25/4 og 26/4 6.

Eneste øvrige større tal: 18/4 7 N Kegnæs Drej (SJ). I øvrigt henvises til træktabelen.

Der var to regulære sommerfund fra juli, bl.a. en stationær fugl på Bygholm Vejle (NJ) 19/7 – 1/8.

Efterårstrækket, der var af mere normalt omfang, kom i gang fra ultimo august. I alt 743 trækkende, heraf 325 i Vest - og 418 i Østdanmark.

Der var 5 lokaliteter med over 50 trækkende, heraf er Dueodde (B) med i alt 61 trækkende 3/9-10/10 ikke nævnt i træktabelen (se denne). De største dagstotaler var 18/9 11 Dueodde, 19/9 9 Dovns Klint (F) og 21/9 22 Stevns Klint (KBH). En pæn andel af efterårets trækkende Dværgfalke blev set i forbindelse med havfugle observationer, både i Nordjylland og ved Sjællands nordkyst.

Endnu en kold vinter tyndede godt ud i forekomsterne allerede fra november, hvor der kun registreredes 21 fugle (10 trækkende) og i december 18 fugle, heraf 6 trækkende.

(Lasse Braae)

Regional fordeling af Dværgfalk 2010 - Tabellen er opdelt på træk og rast.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Træk	342	33	97	58	22	58	94	39	188	110	171	80	1292
Rast	108	83	63	40	6	83	15	16	41	12	53	54	574

Lærkefalk *Falco vespertinus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2008	2009	2010	
906	NA	(206)	(438)	588	(888)	906	NA	1452	992	906	19.477

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1989 og 2005-06.

Der var 974 observationer af 1290 fugle. En nøjere sortering i observationerne gav minimum 906 fugle, et fald på 90 fugle i forhold til 2009. Trods dette, var 2010 det 3. bedste år nogensinde i Danmark. Antallet af ynglepar var på 10 – 16 par, mod 13 – 16 par i 2009. Mere om dette kan der læses om i DATSY andet steds i Fugleåret.

Årets første blev set 10/4 1 Krabbesholm Skov (KBH) og 15/4 1 Dejbjerg Golfbane (NJ). Herefter var der stort set daglige observationer frem til de sidste 19/10 1 Dovns Klint (F) og 1 Halk Nor (SJ). Begge observationer ligger indenfor normalen.

Forårstrækket var som sædvanligt størst ved Skagen (NJ), hvor årets 120 fugle dog var noget færre end de 182 fugle i 2009. De bedste dage var 7/5 10 og 22/5 10.

Lærkefalk, Skagen, 2. Juni 2010. Foto: Jørgen Kabel

Fra Skagen blev der ikke meldt om dage med mange rastende fugle. De Nordsjællandske træklokaliteter havde klart færre fugle end i 2009 (se træktabelen). Størstedelen af trækket var overstået medio maj. Ved Bastemosen (B) sås der det meste af maj og juni op til 6 fugle. Ingen andre steder er der meldt over 5 rastende fugle. Efterårstrækket startede langsomt i august for at kulminere i september. De bedste lokaliteter fra

efterårstrækket var Stevns (KBH) og Gedser Odde (ST) (se træktabel). Desuden bemærkes Dueodde (B) med i alt 46, flest 3/9 10 T og 10/9 12 T. Trækket ved både Stevns og Gedser Odde var over antallet i 2008. Både Sydlangeland (F) og Sønderskoven (SJ) havde et magert år. Fra efteråret var der ingen rastobservationer af over 5 fugle.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Lærkefalk 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	137	11	23	45	14	50	55	58	132	94	166	121	906

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	2009	2008	
2010	NA	(50)	154	519	(870)	1542	741	1542	1305	1090	15.627
4	-	(0)	0	0	2	4	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1971-72 og 2005-06. Vandrefalken ynglede indtil 1972 og genetablerede sig i 2003. Evt. data om hemmeligholdte ynglefund er ikke tilgængelige for årsrapporten. Der henvises til DATSY.

Årets materiale udgøres af 3439 poster i DOFbasen fordelt på 728 trækobservationer og 2712 rastregistreringer. Førstnævnte er det til dels lykkedes at omsætte til et antal fugle – dog med risiko for gengangere mellem forskellige lokaliteter, medens det har vist sig meget vanskeligt at få omregnet rast-observationerne til et antal fugle. Mange forhold spiller ind. Den samme fugl kan godt benytte flere lokaliteter, der ligger adskillige kilometer fra hinanden. Der kan ske løbende udskiftning af fuglene på den enkelte lokalitet. Arten er ikke altid lige fremtræden i landskabet og adskillige dages "0 observationer" er derfor ikke ensbetydende med at lokal fugl er forsvundet. Selv på veldækkede lokaliteter kan det derfor være vanskeligt at fastslå om en fugl, der er set noget uregelmæssigt er en genganger eller ej. Vinterfugle blev registreret spredt jævnt ud over hele landet. Langtidsstationære fugle blev registreret på en hel del lokaliteter og ud over de traditionelle bør igen en del langtidsstationære fugle på havne (bl.a. Skive (NJ), Horsens (SØJ) og Hundested (NSJ)) bemærkes – et interessant aspekt i relation det første danske yngleforsøg i bymiljø.

Forårstrækket blev som for mange andre rovfugle en noget mat affære, især på trækstederne. Den geografiske fordeling af trækket ses af træktabelen. I alt registreredes 279 fugle, fordelt med 166 i Vestdanmark og 113 i Østdanmark. Kun Skagen (NJ) og Rørvig (VSJ) havde mere end 10 trækkende. Den bedste dag var 14/4 8 Skagen. Den eneste trækdag fra resten af landet med mere end to fugle var 18/4 3 Kegnæs Drej (SJ). For første gang blev 4 ynglepar konstateret: Møns Klint (ST) (3 unger), Stevns (KBH) (3 udføjne unger), Hammeren (B) (3 unger), samt Møn broen (3 æg).

Vandrefalk, 1K, Lille Vildmose, 5. november 2010. Foto: Jan Skriver

Endvidere viste et par interesse for en redekasse på et hotel i København. Se DATSY for yderligere omtale. Ud over ynglestederne registreredes Vandrefalk på 24 lokaliteter i juli.

Efterårstrækket var nogenlunde normalt med 265 fugle fordel med 126 i Vestdanmark og 139 i Østdanmark. Følgende lokaliteter meldte mindst 10 trækkende fugle (i parentes efter lokalitetsnavn angives gennemsnit for 2005 – 2009):

Blåvand (SVJ): 15/8 – 28/10 21, flest 23/9 og 27/9 begge dage 4.

Dovns Klint (F) (11): 29/9 – 7/11 12, flest 12/10 og 16/10 2.

Skansebakken (NSJ): 23/8 – 25/10 15, flest 27/8 5 og 22/9 4.

Stevns (29): 23/8 – 17/10 26, flest 2/9, 5/9 og 21/9 alle dage 3.

I øvrigt var der kun en notering med 3 trækkende fugle: 4/9 Mandø (SVJ).

Året sluttede, som det startede, med observationer af rastende fugle på en lang række lokaliteter. Største rastal: 9/10 4 Bygholm Vejle (NJ), 22/10 4 Nyeng (SVJ) og 15/11 4 Vestlige Vejler (NJ).

(Lasse Braae)

Regional fordeling af Vandrefalk 2010. Tabellen er opdelt på hhv. træk og rast pr. halvår.

Træk	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	106	11	5	21	2	13	8	17	44	31	17	4	279
2. halvår	28	14	38	7	1	10	28	12	50	31	29	17	265

Rast maks	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	Jylland	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Øerne	Total
1. halvår	87	41	37	37	8	34	244	26	22	60	16	81	33	238	482
2. halvår	119	49	65	25	11	51	320	33	31	44	14	62	12	196	516

Vagtel *Coturnix coturnix*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2007	2000	2003	
584	NA	(8)	37	85	563	584	556	820	654	638	7481

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76,

Årssummen på 584 fugle lå en anelse over gennemsnittet for det seneste tiår. Ligesom sidste år domineredes datasættet af enkelte observatører, der havde været meget aktive med natlyt.

Der blev registreret spillende vagtler i tidsrummet 17/4-16/9, med klar overvægt i juni, juli og begyndelsen af august. De første fund var tidlige, og ankomstdatoen var næsten en tangering af det tidligste fund i DOFbasen: 16/4 2007. Materialet domineredes af især Sønderjylland, men også Nordjylland havde mange

fugle. Den største koncentration indrapporteret fra en enkelt lokalitet var 22/6 18 Sørrå Mark (NJ). På en række koordinerede optællinger i et område mellem Randers og Mariager Fjorde (ØJ) blev der kortlagt i alt 51 spillende vagtler. Ligeledes blev der på en række natlyt i Sønderjylland registreret rigtig mange spillende vagtler, f.eks. 23/7, hvor der i tidsrummet kl. 00.30 til 06.40 blev bogført i alt 36 fordelt på 20 lokaliteter.

(Peter Lange)

Regional fordeling af Vagtel 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	121	29	50	74	6	251	3	10	13	10	16	1	584

Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1983	2002	2003	
34	NA	(27)	104	65	86	34	80	240	201	170	2799

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975,

Med i alt 34 fugle rettede arten sig noget op efter sidste års meget fåtallige forekomst. Der var fund af spillende fugle i tidsrummet 12/4 til 1/8, og herefter var der bare en enkelt: 16/8-5/9 1 1K Store Vejleås udløb ved Ishøj Strand (KBH). De bedste lokaliteter var Nørremølle

ved Højer (SJ) med 3 spillende og Selbjerg Vejle (NJ) med 4 spillende fugle. Der var herudover 3 lokaliteter med hver 2 spillende fugle.

(Peter Lange)

Regional fordeling af Plettet Rørøgstel 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	9	1	0	1	0	6	3	2	7	0	3	2	34

Engsnarre *Crex crex*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2004	2003	2007		
2010	75	NA	(16)	21	44	231	75	210	508	312	301	3125

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1974-76.

Tilbagegangen, der blev indledt sidste år fortsatte i 2010, og de omkring 75 fugle var det laveste antal i over 10 år. Alle fund på nær et var af crex'ende fugle, og lå i tidsrummet 11/5-7/8, med en enkelt efternøler rastende på

Ertholmene (B) 29/9. Arten følges af DATSY, som der henvises til for yderligere oplysninger.

(Peter Lange)

Regional fordeling af Engsnarre 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	28	1	0	6	1	6	1	4	6	2	8	12	75

Trane *Grus grus* (yngleforekomst)

Bestanden i 2010 blev opgjort af DATSY til omkring 120 par. Der blev registreret ynglende Trane i alle rapport-regioner, idet der i 2010 også var ynglepar på Langeland (F). Der henvises til DATSY andet steds i dette nr. af Fugleåret for yderligere oplysninger.

Der blev registreret færre vinterfund end i de foregående par år, men dog enkelte overvintrende i Vestjylland jan-pri feb., hvorefter det første tiltræk blev registreret fra 20/2 1 Ribe (SVJ), herefter var der daglige observationer.

(Peter Lange)

Pomeransfugl *Charadrius morinellus*

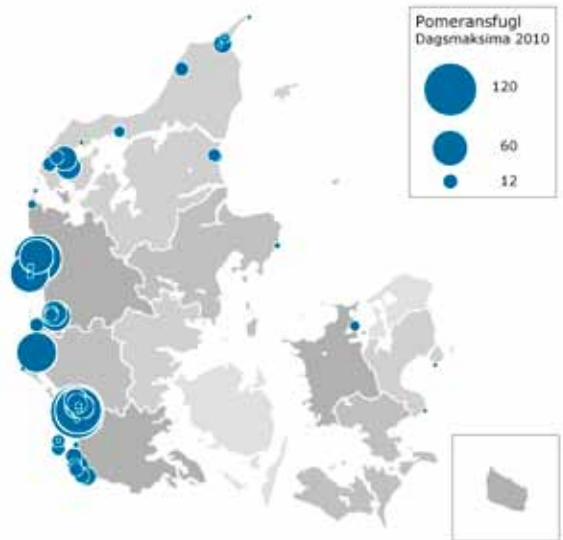

Pomeransfugl, Vest Stadil Fjord, 14. maj 2010. Foto: Helge Sørensen

Stort set alle iagttagelser var fra forårstrækket, der forløb på sædvanlig vis i perioden 25/4-26/5. Der var dog en meget tidlig observation 1/4-2/4 af 1 rastende fugl Ribe Holme (SVJ). Fundet er fotodokumenteret og er det tidligst registrerede nogensinde i Danmark. Alle forårsfund var fra Jylland, og der blev set langt flere fugle end sidste år. En stigning på 95% til i alt 778 fugle, der er beregnet som det samlede maksimum på de lokaliteter, hvor der er fundet pomeransfugle. I forhold til 2008 er der tale om over tre gange så mange fugle, så enten rastede flere i landet, eller også eftersøgte de langt mere målrettet end tidligere. En lang række nye rasteplasser er blevet fundet de senere år i Sydvest- og Vestjylland. Lokaliteter med et maksimum på over 20 rastende fugle nævnes med de største forekomster først. Disse 10 rasteplasser tegner sig for 70% af alle forårsfugle: Ribe Holme (SVJ) 1/4-7/5, maks. 7/5 120, Pallisbjerg (VJ) 1/5-25/5, maks. 15/5 95, Nr. Farup Enge (SVJ) 30/4-22/5, maks. 6/5 92, Filsø (SVJ) 9/5 73, Vest Stadil Fjord (VJ) 1/5-26/5, maks. 6/5 66, Skyum (NJ) 12/5-18/5, maks. 13/5 30, Skjern Enge (VJ) 25/4-21/5, maks. 10/5 30, Hillerup Enge (SVJ) 1/5-17/5, maks. 7/5 29, Vilslev Enge (SVJ) 1/5 27, Jedsted Enge (SVJ) 2/5-4/5, maks. 2/5 21.

De resterende forårsfugle blev fundet på 21 lokaliteter med 1-19 fugle som maksimum. Alle lokaliteter var i det sydvestlige, vestlige og nordlige Jylland.

Der var en enkelt trækiagttagelse fra foråret: 29/4 12 N Emmerlev Klev (SJ) samt et fund fra sommerperioden: 16/6 1 hun R Harbøre Tange.

Fra efterårstrækket blev der iagttaget 15 fugle i perioden 21/7-10/10. Det første fund var 21/7 1 Kofoeds Enge (KBH). Flest var der 18/9 3 1K Filsø (SVJ), og sidste lidt senere var 10/10 1 1K Lakolk strand (SJ).

(Egon Østergaard)

Hvidbrystet Præstekrave *Charadrius alexandrinus*

Årstotal	Hyppighed						1981	1980			1978
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1981	1980	1978	
2010	NA	(371)	(483)	(87)	127	114	127	674	518	390	1050
52	NA	NA	(41)	(55)	68	52	-	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Arten er første gang med i Årsrapporten fra 1978. Der mangler årstotaler fra 1984-89 og 1990-92.

Der blev registreret 52 par i 2010, alle i Vadehavsområdet. Der henvises i øvrigt til DATSY andet steds i *Fugleåret* for en grundigere gennemgang. Som sædvanlig var der få fund uden for det sædvanlige yngleområde: 21/5 1 han Grenen (NJ), 30-31/5 1 han

Næra Strand (F), 21-24/7 1 han Bygholm Vejle (NJ), 2/9 1 ad. Korevlerne (VSJ) og 6/9 3 T Blåvands Huk (SVJ). Fund indrapporteret uden alders- og/eller kønsangivelse medtages ikke i oversigten.

(Peter Lange)

Lille Præstekrave *Charadrius dubius*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	1995	2007	
2010	NA	(20)	55	(76)	73	124	80	124	123	115	-

Kommentar: Tabel omhandler kun antal ynglepar. Disse er – på nær 1976 – først opgjort fra 1980 og frem, dog mangler årstotal fra 1991-94.

Årets første blev observeret rastende 25/3 2 Egå Engso (ØJ) og samme dag blev 1 observeret ved Uldum Kær (SØJ). Herefter var der daglige observationer fra en række

lokaliteter. I løbet af sommeren blev der rapporteret nogle store forekomster ved hhv. Nørre Sø (SJ) med max 17/7 20 R, Klydesøen (KBH) med max. 11/7 16 R og Ølseagle

Revle (KBH) med 31/7 16 (14 1K og 2 ad) R. Alle lokaliteterne med mange fugle er af observatørene angivet som ynglelokaliteter, hvor der er tale om observationer af de lokale ynglefugle med årets produktion af unger. Totalt blev der registreret 124 ynglepar i Danmark, hvilket var lidt flere end sidste år og noget over gennemsnittet. Renset for gengangere blev der registreret knap 850 fugle. Årets seneste observation var 9/10 Favrholm Voldgrav (NSJ).

(Inger F. Jensen)

Lille Præstekrave, 1K, Klydesøen, Vestamager, 16. juli 2010. Foto: Helge Sørensen

Regional fordeling af Lille Præstekrave (ynglepar) 2010.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	18	4	8	14	14	24	12	4	15	2	4	5	124

Hjejlle *Pluvialis apricaria* (yngleforekomst)

Der blev registreret et sandsynligt ynglepar i 2010. Se DATSY for yderligere oplysninger.

(Peter Lange)

Krumnæbbet Ryle, Klydesøen, Vestamager, 16. juli 2010. Foto: Helge Sørensen

Sortgrå Ryle *Calidris maritima*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	2009	1979	
2010	NA	(848)	(482)	(549)	(1110)	2877	NA	2877	1519	1370	NA

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1977, 1988, 1990, 1992-97, 2001-02 og 2005-09.

For andet år i træk bliver denne vintervader behandlet i Fugleåret. Totalen vil fremover blive opgjort pr. halvår, da der muligvis kan erkendes en sammenhæng mellem vinterens beskaffenhed og forekomsten af Sortgrå Ryle. Det kan konstateres, at totalen for 2010 var en fordobling af totalen fra 2009, måske har vinteren 2009-2010 været med til at få skubbet de overvintrere fugle mod Danmark?

Det er især 1. halvårs total, som præger billedet. Flest var der 3/3 60 Sprogø (VSJ), en lokalitet som udmærkede sig med flere større flokke, og 31/3 47 Bosserne (ØJ). Sidste observation i 1. halvår blev 22/5 20

Regional fordeling af Sortgrå Ryle 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	933	47	86	399	0	9	116	339	31	78	14	38	2090
2. halvår	262	61	47	20	2	2	95	264	5	18	11	0	787

Stribet Ryle *Calidris melanotos*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2009	2010	2001, 2004, 2005	
8	3	< 1	< 1	2	6	8	6	10	8	7	100

Årets forekomst blev 8 fugle, hvilket åbenbart er det niveau, som vi skal til at vænne os til. Svenskerne havde et kanonår i 2009, hvor det overvejende var 1K fugle (SOF 2010). Hos os var der flest adulte fugle og kun en enkelt 1K.

Alle årets observationer nævnes: 4/6 1 Bøvling Fjord (VJ), 14/6 1 ad. Ulvedybet (NJ), 12/7 1 Margrethekog

Syd (SJ), 15-18/7 1 ad. Klydesøen, Vestamager (KBH), 16/7 1 Vidåen (SJ), 16/7 1 2k+ Tipperne (VJ), 21-23/7 1 ad. Byholm Vejle (NJ) og endelig 12/9 1 1K Saltholm (KBH).

(Tommy Kaae)

Krumnæbbet Ryle *Calidris ferruginea*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1998	1991	2009	
7011	NA	(3700)	(2278)	(4010)	(6274)	7011	NA	13.520	9741	8046	-

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1974, 1976-77, 1988, 1993-94, 1999-2003 og 2005-06. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Med 7011 fugle, dagsmaks. pr. lokalitet plus trækende, holder vi nogenlunde niveauet fra sidste år, som ligger blandt de 3 største år. De første sås 30/4 1 Saltvandssøen (SJ) og allerede dagen efter var der 1/5 7 ad. Vidåen (SJ). Herefter var der regelmæssige fund frem til 1/6 185 Havsand, Rømø (SJ), som ikke bare var

forårets største, men nok også sidste observation inden efterårstrækket satte ind. I juni måned blev det kun til få enlige fugle bortset fra 30/6 2 Saltvandssøen (SJ). Efterårstrækket indledtes primo juli, mest markant med 10/7 16 Feddet (ST) og toppede medio juli med 16/7 333 ad. Tipperne (VJ), 18/7 46 ad. Jerup Strand (NJ) og

21/7 51 ad. S Blåvand (SVJ). Tipperne var sammen med Saltvandssøen de bedste lokaliteter for trecifrede flokke af arten. Der blev ikke noteret ungfugle før 11. august, men mon ikke der var ungfugle i flokken 10-11/8 60 Saltvandssøen (SJ), selvom det ikke blev noteret? Den første fugl bestemt til 1K var 11/8 1 Salthammer (B),

mens det største antal var 23/8 66 1K Ølseagle Revle (KBH) og 7/9 52 Firtalsstrand (F). Det blev til hele 6 oktoberobservationer, størst var 3/10 6 1K Vest Stadil Fjord (VJ) og de sidste var 6/10 1 1K Alleshave Bugt (VSJ) og 1 Øster Hurup Havn (NJ).

(Tommy Kaae)

Regional fordeling af Krumnæbbet Ryle 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	1656	583	271	251	79	1035	419	269	1012	150	1043	243	7011

Dværgryle *Calidris minuta*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1996	1998	1978	
2653	NA	(9287)	(3302)	(9000)	(2332)	2653	NA	42.832	30.000	16.000	-

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1974, 1976, 1988, 1994-96, 1999-2002 og 2005-07. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Årstotalen på 2653 var noget bedre end 2009, men stadigvæk langt fra de mere end titusinde fugle, som vi tidligere har kunnet notere som årstotaler. Året blev dog bedre end gennemsnittet 2000-2009. Ankomsten var lige efter bogen med 2/5 1 Aflandshage (KBH), observatøren bemærkede at fuglen var i overgangsdragt, modsat de fleste andre, der blev set i foråret. Eneste "større" observation fra maj var 22/5 9 Lidsø - Tjørnebjerg (ST). Der blev set enkelte formentlig ikke ynglende individer gennem juni til og med pri. juli. Der skal gennem hele perioden kigges længe efter

tocifrede antal, flest var der 16/7 13 Agger Tange (NJ). Den første ungfugl blev set 4/8 1 Jerup Strand (NJ), men selvom der nu også var ungfugle tilstede, var de tocifrede antal fortsat ikke almindelige. De største tal fra ungfugletrækket var 6/9 75 Klydesøreservatet, Vestamager (KBH) og 9/9 88 Lakolk Strand, Rømø (SJ). Klydesøreservatet havde frem til den 12. september en pæn flok. Året sluttedes med et fund, der er blandt de 3 seneste nogensinde: 28/10 1 1K Ballum Forland (SJ).

(Tommy Kaae)

Regional fordeling af Dværgryle 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	428	124	133	126	4	632	89	74	652	28	310	53	2653

Dværgryle, Køge Sydstrand, 5. september 2010. Foto: Helge Sørensen

Temmincksryle *Calidris temminckii*

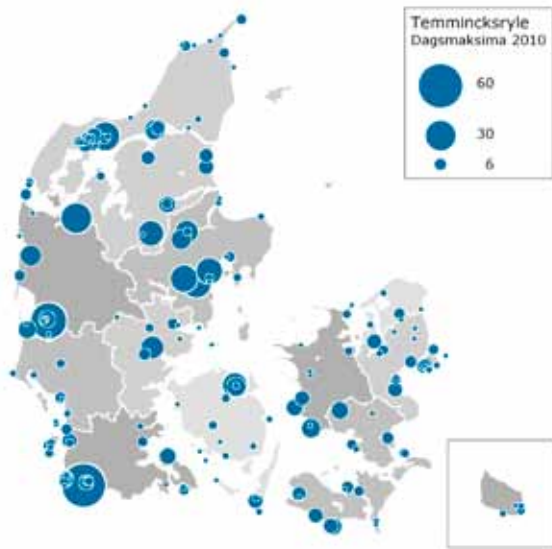
Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2009	1998	2010	
2010	NA	(345)	(655)	(874)	(2572)	55		3421	2517	2445	(25.656)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1977, 1988-89, 1990, 1999-2002 og 2005-07.

Arten er ifølge Olsen (1992) en fåtallig trækfugl ult. april/pri. juni. Igen i år blev der gjort et meget tidligt fund allerede pri. april og så tilmed på Bornholm, som ikke plejer at være et vadefuglehotspot: 7/4 1 Nexø Sydstrand (B). Herefter var der spredte fund af 1-3 fugle gennem april. De største rasteforekomster fra forårstrækket

Temmincksryle, Århus Havn, 22. august 2010. Foto: Peter Nielsen

blev 13/5 40 Hestholm Midt (VJ) og 17/5 58 Nørresø (SJ). I perioden indtil efterårstrækket var der enkelte ikke-ynglende oversomrende fugle, flest 13/6 8 Lidsø-Tjørnebjerg (ST). Det egentlige træk satte ind pri. juli, markeret med 4/7 18 Hornbæk Enge (ØJ), som også blev den største forekomst under returtrækket. Året gav en total på 2445, hvilket gør 2010 til et af de tre største år. Dette historiske år blev afsluttet uden oktoberforekomster med 20/9 1 Bøvling Fjord (VJ).

(Tommy Kaae)

Regional fordeling af Temmincksryle 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	425	273	85	446	72	334	154	50	243	60	257	46	2445

Kærløber *Limicola falcinellus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	2005	2009	
380	NA	(32)	61	45	168	380	195	380	318	312	3274

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970, 1972-73 og 1975-76.

Kærløber, Køge Sydstrand, 18. august 2010. Foto: Helge Sørensen

Årstoppen blev den højeste nogensinde. Selv om dobbeltrapporteringer er udrenset på dagsbasis, var der givet mange gengangere i materialet blandt fugle, der rastede på lokaliteter i flere dage. Alligevel var det en imponerende årssum, idet den næsthøjeste var 318 i 2005. Første halvårs dårlige vejr gjorde imidlertid, at der blev set færre her end normalt, hvilket kompenseres af et meget flot andet halvår.

Årets første blev set til sædvanlig tid: 13/5 1 Det Fremskudte Dige (SJ), fulgt af 14/5 2 Højer Vade (SJ) og 2 Vidåen (SJ). Som vanligt gik der yderligere en lille uge, inden der blev set fugle i Nordjylland, således 19/5 1 Stensnæs. Ca. 20% af årets fugle blev set i første halvår med hovedvægten i SJ fulgt af NJ. Flest var der ved Højer Vade (SJ) med op til 18 fugle 23/5. De eneste fund af mere end to fugle herudover var: 28/5 3 Gerå

(NJ), 29/5 3 Kongeå-slusen (SVJ) og 31/5 4 Klydesø-reservatet (KBH). Forårets sidste var 3/6 1 Tipperne (VJ). En måned senere dukkede den første fugl op på returtræk: 1/7 1 Ulvedybet (NJ) fulgt af 2/7 2 Indvindingen (SVJ). De første 1K fugle var 7/8 1 Sækkesand (ST) og 8/8 4 Kalløgrå (ST). Efterårets største forekomster blev: 17/7 6 Saltvandssøen (SJ), 26/7 5 Klydesø-reservatet, 28/7 5 Margrethe Kog (SJ), 13/8 6 Nordmandshage (NJ) og 15/8 5 Kalløgrå.

Årets sidste blev 12/9 5 1K Saltholm (KBH), 1 Lejodde (VSJ) og 1 Kalløgrå samt endelig 21/9 1 Firtalsstrand (F).

Om arten er i reel fremgang er uvist. Givet er det dog, at fuglefolket i højere grad er blevet opmærksom på, hvor og hvornår arten skal søges.

(Hans Christophersen)

Regional fordeling af Kærløber 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	16	1	4	6	0	36	0	5	9	0	2	0	79
2. halvår	86	11	6	6	0	35	7	27	78	0	44	1	301
2010	102	12	10	12	0	71	7	32	87	0	46	1	380

Islandsk Stor Kobbersnepe *Limosa limosa islandica*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2002	2009	2008	
78	0	0	0	< 1	68	78	67	152	148	94	677

Kommentar: Første fund er fra 1995.

Årstotalen på 71-78 fugle er over gennemsnittet i perioden siden 2001, og tangerer rekorderne i de tre hidtil største år 2009 (66 fugle), 2008 (94 fugle) og 2002 (152 fugle). Der blev ikke rapporteret vinterfund. Årets første observationer er 27/3 1 Bøvling Klit (VJ), 31/3 3 Lakolk Sydsøer, Rømhø (SJ) og førnævnte 3/4 10 Agger Tange (NJ). Som i 2009 var der ikke noget slip mellem forårs- og efterårsobservationerne. Det første fund af juvenile eller 1K fugle var 30/7 4 1K Saltvandssøen

(SJ). Der var 5 observationer med flere end 3 rastende fugle: 3/4 10 og 21/7 6 ad., begge Agger Tange, 17/7 5 ad. Margrethekog Syd (SJ), 21/7 5 Sneum Forland (SVJ), og ovennævnte fra Saltvandssøen. De seneste observationer var af enlige rastende 1K-fugle: 1/11 Klægbanken (VJ), 3/11 Bjerregård (VJ) og 15/11 Tipperne (VJ).

(Henrik M. Hestbech)

Regional fordeling af Isl. Stor Kobbersnepe 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	20	12	13	0	0	21-28	0	2	3	0	0	0	71-78

Tredækker *Gallinago media*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1980	2002	2010	
31	NA	(11)	(19)	12	14	31	16	32	31	31	(538)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972,1975-1976 og 1988.

Årstotalen blev på 26-31 fugle, hvilket var tæt på rekord. De hidtil største år er 2002 (31 fugle) og 1980 (32 fugle). Der var 6 fund i første halvår, 3 i Jylland og 3 øst for Storebælt. Første fund var 14/4 1 Skifterne, Fanø (SVJ) og sidste fund 14/5 1 Værnengene (VJ). En spillende fugl 16/4 på Vestamager (Kalvebod Fælled) (KBH) blev iagttaget af mange observatører, men også et fund 9/5 i Tryggevejle Ådal (KBH) af 2-3 spillende fugle er værd at bemærke. Også i 2009 var der spillende fugle her.

I efteråret var der fund af lidt over 20 fugle. De første observationer var allerede 27/7 1 R Vestamager (KBH), 15/8 Klydesøreservatet, Vestamager (KBH) og 15/8 Skagen Klitplantage (NJ). Der var flg. observationer af mere end 1 fugl: 5/9 3-4 Lyngbygårds Ådal (ØJ) og 6/9 2 måske flere Assedrup Enge (ØJ). De sidste observationer var 18/9 1 R Grenen (NJ) og 21/10 1 R Grønningsen på Skallingen (SVJ).

(Henrik M. Hestbech)

Regional fordeling af Tredækker 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	6-8	2	2	6-8	2	0	0	2	5-6	0	1	0	26-31

Enkeltebekkasin *Limnocryptes minimus*

Årstotalen er på 194-280 fugle. Det store spænd i antal skyldes især en enkelt rigtig god lokalitet, Feddet v. Præstø Fjord (ST), hvor trækket tilmed blev godt dækket, og der var mange observationer fra fortløbende datoer. Her kan det være vanskeligt at afgøre, om der var tale om nye fugle eller overligere fra dagen før. Der var observationer fra alle årets måneder undtaget juni og juli. De seneste forårsobservationer er 4/5, 5/5 og 18/5, alle Feddet v. Præstø Fjord.

De første efterårsobservationer var 15/8 1 Jerup Strand (NJ) og 26/8 1 Bork Havn (VJ). Det største antal fugle på samme lokalitet i foråret var: 7/4 11 R og 6/4 8 R Feddet v. Præstø Fjord, (muligvis gengangere iblandt) og 10/1 8 Venner Å og Ådal (VJ). Det største antal fugle på samme lokalitet fra efteråret var: 2/10 8 Vestersø (VJ), 21/10 5 R Hirtshals Østerstrand (NJ) og 14/10 4 R Feddet v. Præstø Fjord.

(Henrik M. Hestbech)

Regional fordeling af Enkeltekkasin 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	39-53	26	17-19	21-27	3	12	5	8-13	21-27	9-21	29-70	4	194-280

Tredækker, Farmen, Fanø, 20. august 2010.
Foto: Mikkel Høegh Post

Tredækker, Vestmager, ultimo juli 2010.
Foto: John Larsen

Damklire *Tringa stagnalis*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1994	2001	2000	
3	0	< 1	< 1	3	6	3	5	10	10	9	108

Kommentar: Første fund er fra 1970.

Årets tre fund af Damklire var indenfor det normale spænd, og svarer også til gennemsnittet da arten var på SU-listen. Alle fund nævnes: 1/5 1 Sneum Forland (SVJ), 14/5 1 Salthammer (B) og 3/10-4/10 1 enge ved

Kostræde (ST). Fuglen fra Sneum er fotodokumenteret på DOFbasen.

(Henrik M. Hestbech)

Odinshane *Phalaropus lobatus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	1988	2009	
175	NA	(51)	75	90	75	175	85	175	139	120	(2823)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970, 1972-73 og 1975-76.

2010 bød med en årstotal på mellem 132-175 fugle på et rekordhøjt antal Odinshøns. Der var 16 fund fra foråret

og 116-159 efterår. Det store spænd skyldes, at odinshænderne på efterårstrækket har god tid og ofte er statio-

nære i dagevis, og det kan som følge heraf være yderst vanskeligt ud fra DOFbasens data at afgøre, om der er tale om nye fugle eller stationære fugle.

Årets første observationer var 14/5 1 Margrethekog (SJ), 17/5 2 trk. Hyllekrog (ST) og 23/5 1 Myrthue Eng (SVJ). De seneste observationer i 1. halvår var: 22/6 1 hun Mandø Hølade (SVJ) og 24/6 1 han Ishøj Strand (KBH). En stationær fugl 27/6 - 30/6 1 han Tranegilde Mose (KBH) var nok en fugl på returtræk.

Der var et slip på mere end 14 dage til det første fund

af fugle, der med sikkerhed kunne tilskrives returtrækket fra ynglepladserne: 15/7 4 Harboøre Tange (VJ), og de næste var 16/7 1 Hegnede Bugt (ST), 24/7 1 Agger Tange (NJ) og 24/7 2 (AD +1K) Egå Engsø (ØJ). Største antal fugle på samme lokalitet var 12 1K på Harboøre Tange, der blev set i dagene omkring 20/8.

De sidste observationer var: 19/9-21/9 2 Sortemosen (F), 22/9 1 1K Hovvig, Odsherred (VSJ) og 25/9 1 1K Bygholm Vejle (NJ).

(Henrik M. Hestbech)

Regional fordeling af Odinshane 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	3	1	2	1	1	3	0	1	1	0	3	0	16
2. halvår	23-31	30-39	2-3	,7-10	1	11-19	11	8-10	4-12	2	15-19	2	116-159

Odinshane, 1K, Køge Sydstrand, 28. august 2010. Foto: Helge Sørensen

Odinshane, 1K, Grenen, 23. august 2010. Foto: Knud Pedersen

Thorshane *Phalaropus fulicarius*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	1995	2009	
58	NA	(4)	7	(14)	17	58	23	58	40	36	(468)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-1976. Der er lidt usikkerhed om årstotal i 1990.

Årstotalen var på 58 fugle og er uden sammenligning det største antal observationer, der er gjort i et år. De hidtil største år har været 1995 (40), 2009 (36), 1997 (32) og 2008 (31). Det er 3. år i træk med et meget højt antal observationer. Meget markant var de mange observationer (25 fugle) i SVJ, især begået af Blåvand Fuglestation med 11 solitært trækkende fugle. Men også Sneum Digesø (SVJ) gjorde sig bemærket med en flok på 4 rastende fugle i 9 dage fra 26/10.

Der var kun en enkelt observation i det første halvår, nemlig 17/6 1 hun Slivso, Hoptrup (SJ). Efterårstræk-

kets første observationer var: 14/9 1 1K S Blåvandshuk (SVJ), 16/9 2 1K Hvide Sande (VJ) og 18/9 1 AD V Klint/Sjællands Odde (VSJ).

Der var ingen markante huller på mere end 10 dage i rækken af datoer med observationer i efteråret, førend et hul på en måned mellem de næstsidste og den sidste obs.

Årets sidste fund var: 14/11-16/11 1 1K Fornæs og Grenå Havn (ØJ), 15/11 1 AD Korevlerne (VSJ) og 14/12 1 R Rødbyhavn (ST).

(Henrik M. Hestbech)

Regional fordeling af Thorshane 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	2	11	25	2	0	9	0	4	2	1	1	1	58

Thorshane, Salthammer Odde, Bornholm, 24. oktober 2010. Foto: Sune Riis Sørensen

Mellemkjove *Stercorarius pomarinus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1985	1989	1988	
2010	NA	(52)	403	(193)	85	92	81	1361	648	647	7069

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1975-1976 og 1993.

Et år stort set på gennemsnittet. De 91 fugle var fordelt med 9/4-29/5 11 fugle, max. 4/5 6 ad. Hyllekrog (ST), og 21/7-21/11 i alt 80 fugle. Efterårets bedste lokaliteter var Blåvands Huk (SVJ) med i alt 17 13/9-7/11, max. 21/9 3 S + 1 N, og Skagen (NJ) med i alt 10 24/8-8/11. I øvrigt skal nævnes 5/11 5 1K Børstrup Hage (NSJ).

Aldersfordelingen af de i alt 84 fugle med aldersangivelse er 34 ad, 46 1K, 1 1K+ og 3 2K/imm. Blandt de adulte fugle er også medtaget fugle angivet som 2K+, 4K, 4K+ og 5K.

(Peter Lange)

Regional fordeling af Mellemkjove 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	17	2	19	3	1	2	0	5	4	14	23	2	92

Lille Kjove *Stercorarius longicaudus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1988	1992	2007	
2010	NA	3	98	93	82	91	87	719	367	307	2851

Årets forekomst på i alt 91 fugle var en smule over gennemsnittet, men havde det ikke været for en enkelt god dag ved Skagen (NJ), havde det været noget nær bundrekord.

Årets enlige forårsfund kom til en afveksling ikke fra Skagen: 26/5 1 ad. Feddet (ST).

Efterårets forekomst blev registreret i tidsrummet 25/8-5/10. Flest fugle havde Nordjylland, hvor Skagen præsterede i alt 39, hvoraf 19/9 i alt 37 1K trækkende, hvilket var ny nordjysk rekord.

(Peter Lange)

Lille Kjove, 1K, Ballum Engle, 23. september 2010. Foto: Peter Nielsen

Regional fordeling af Lille Kjove 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	64	1	4	0	1	1	2	1	2	4	11	0	91

Storkjove *Stercorarius skua*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	2010	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2003	2004	
469	NA	(80)	285	301	822	469	857	2077	1879	1134	15.118

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-1976.

De i alt 469 fugle er noget under gennemsnittet for 10-årsperioden, men på omtrent samme niveau som de seneste tre år.

Fuglene fordelte sig med 23 forår (17/4-18/6) og 446 efterår (2/7-29/11). Der var ingen vinterfund.

Suverænt bedste lokalitet i efteråret blev Skagen (NJ), med i alt 209 fugle i perioden 2/7-15/11. Langt hovedparten er meldt fra Grenen, men enkelte fugle indtastet fra andre lok. i Skagensområdet er også medtaget i

tallet. De bedste dage ved Skagen blev 26/8 med i alt 38 og 19/9 med i alt 25. De bedste lokaliteter udenfor Skagens-området blev: Roshage (NJ) med i alt 49 (7/8-22/10, max. 21/9 22 V), Børstrup Hage (NSJ) med i alt 41 (26/8-21/9, max. 26/8 25 V + 1Ø) og Blåvands Huk (SVJ) med i alt 36 12/8-3/11, max. 16/9 9 S. I øvrigt bemærkedes i alt 6 fugle fra (ST), heraf hele 4 fra Gedser (ST).

(Peter Lange)

Regional fordeling af Storkjove 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	332	21	49	2	0	2	0	3	1	53	6	0	469

Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	2010	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2010	2008	
154	NA	5	10	31	75	154	97	154	141	133	1438
15	NA	< 1	0	0	8	15	9	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1991. Første ynglefund er fra 1970. Max-antal ynglefund er fra 2006: 19 par.

Med mindst 154 fugle blev 2010 det bedste år nogensinde, 13 flere end i rekordåret 2008, hvor der sås 141. Som de andre år var det SVJ (mindst 31 fugle), F (22 fugle) og KBH (30 fugle), som havde flest fugle, men i 2010 fulgte ST (22 fugle) godt med. Udenfor ynglelokaliteterne blev der sjældent set over 2 fugle. 8 lokaliteter havde dog besøg af mere end 2 fugle og af disse var de bedste: Hyllekrog (ST) 12/4 – 2/5 i alt 7 Ø + 12/9 1, Hanstholm (NJ) 3/1 1 + 31/7 – 12/9 i alt 5 og Fovrfelt Bækkens Udløb (SVJ) 4/4 1 + 11/7 1 + 19/7 – 13/9 i alt 3.

Der blev fundet mindst 15 ynglepar (antal par): Birkum (F) 1, Fiskeholm (F) 2, Føns Vang (F) 1, Haderslev Dam (SJ) 1, Hjarnø (SØJ) 1, Holme Sø (KBH) 0-1, Langli (SVJ) 3, Siø (F) 1, Sliv Sø (SJ) 1, Sneum Eng Sø (SVJ) 2, Utterslev Mose (KBH) 1 og Øksneholm (NSJ) 1.

(Rene Christensen)

Sorthovedet Måge, 1K, Skagen, 3. oktober 2010. Foto: Jørgen Kabel

Regional fordeling af Sorthovedet Måge 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	13	9	31	6	2	11	22	0	30	8	22	0	154
YP			5		1	2	5		1	1			15

Sabinemåge, Roshage, 19. september 2010. Foto: Christian Andersen Jensen

Sabinemåge *Larus sabini*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1997	1988	2004	
66	47	5	42	76	46	66	51	440	189	145	1793

Når der ses bort fra de tre meget store år 1997 (440 fugle), 1988 (189) og 2004 (145), var 2011 med 66 fugle det 5. bedste år siden arten blev taget af SU-listen i 1977, og lidt under niveauet fra 2009, hvor der blev set 70 fugle. De fleste fugle blev set langs den jyske Vestkyst med i alt 45 fugle.

Første fugle var 27/8 2 ad. Roshage (NJ). Herefter fortsatte trækket frem til det sidste fund 25/10 2 1K ved Nordsjællands nordkyst. Hovedtrækket faldt dog

i en forholdsvis kort periode på 6 dage 17-23/9 med 55 fugle. De bedste lokaliteter var: Børmose Strand (SVJ) med 17 - 18/9 9 T, Blåvand (SVJ) 16/9 - 18/10 16 T, flest 16/9 5 og Roshage (NJ) 27/8 - 21/9 8 T. Et usædvanligt fund fra de indre danske farvande er også årets sidste fund: 20/11 1 1K SV Gedser Odde (ST). Arten er langt fra årlig i Østersøen.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Sabinemåge 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	19	11	27	0	0	1	0	0	0	7	1	0	66

Middelhavssølvmåge *Larus michaelis*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2007	2006	2003	
59	0	0	0	(17)	75	59	81	155	129	87	828

Kommentar: Første gang artens forekomst opsummeres er i 1999, hvor SU anerkender arten som regelmæssig gæst i danske farvende.

Med mindst 59 fugle var antallet i 2010 det laveste siden 2008, og med en nedgang i antallet af fugle for 3. år i træk ser det ud til at artens forekomst i Danmark er kulmineret, hvor der så sent som i 2007 blev set 155 fugle. Tilbagegangen kan også skyldes de strengere krav der er stillet til observatøren for at en observation kan accepteres i DOF-basen (med krav om angivelse af bl.a. fuglens alder).

I første halvår blev der set 16 fugle, den sidste var 5/6 1 ad. Mandø Låningsvej (SVJ). Den første af i alt 53 fugle i andet halvår var 18/7 1 ad. Salthammer (B), mens den første 1K fugl var 23/7 1 Damhussøen (KBH). Der var fire observationer af mere end 2 fugle: 1-2/8 3 1K Damhussøen, 11/9 4 1K og 13/9 3 1K begge Rødvig (KBH). Herudover var der 6 observationer af 2 fugle.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Middelhavssølvmåge 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	3	1	3	3	1	0	0	0	3	0	2	0	16
2. halvår	4	1	3	2	1	1	1	0	13	0	6	11	43

Kaspisk Måge *Larus cachinans*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2006	2007	2005	
184	3 ?	0	0	(42)	196	184	216	391	375	280	2239

Kommentar: Første gang racens forekomst opsummeres er i 1999, hvor SU anerkender racen som regelmæssig gæst i danske farvende.

Med mindst 184 fugle, 46 i første halvår og 138 i andet halvår, var 2010 det ringeste år siden 2004, hvor der blev set 180 fugle, og langt fra topåret 2006 (391 fugle). Antallet af fugle er faldet hvert år siden 2006, årsagen kan være den samme som beskrevet under Middelhavssølvmåge.

Der var som tidligere år flest fund ved Østersøen. I området øst for Lillebælt var der en stor stigning af fugle fra 110 i 2009 til 147 i 2010. Vest for Lillebælt var der derimod et fald fra 55 fugle i 2009 til 37 i 2010. Nogen umiddelbar forklaring på denne modsat rettede udvikling kendes ikke.

Årets første 1K fugle var fra 25/7, hvor der blev set en både i Upperslev Mose (KBH) og Damhussøen (KBH) – ifølge observatøren to forskellige fugle.

Danmarks absolut bedste område for Kaspisk Måge var fortsat Stevns-kysten (KBH/ST) med 5 observationer af mere end 5 fugle. Specielt i Rødvig Havn var der mange fugle. De største observationer herfra var: 19/1 3 2K + 3 ad., 10/9 4 1K + 2 2K, 8/10 3 1K + 1 2K + 1 ad. og 31/10 3 1K + 2 2K. En anden observation fra

Stevns var 5/10 2 1K + 7 ad. Boesdal. 5/10 sås der i alt 22 fugle (8 1K + 2 2K + 12 ad.) fugle på Stevns, fordelt på 6 lokaliteter. Også Bornholm kunne fremvise pæne tal, med fire observationer af mere end 5 fugle: 15/8 6 1K Salthammer, 7/8 2 1K + 4 ad. og 24/11 1 1K + 2 2K + 2 ad. alle Nexø og 3/10 10 1K Ertholmene, som også var årets største enkelt-fund. Vestdanmarks største observation var 6/11 1 2K + 3 ad. Blåvands Huk (SVJ).

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Kaspisk Måge 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	3	2	3	3	0	0	2	0	25	0	2	6	46
2. halvår	4	4	6	7	1	4	8	2	58	0	7	37	138

Hvidvinget Måge *Larus glaucooides*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1983	1993	1997	
2010	NA	2	9	16	11	4	10	27	24	24	373

Med kun 4 fund blev 2010 det dårligste år nogensinde. Gennemsnittet for de sidste 10 år er på 11 fugle og i de gode år ses over 20 fugle. Alle fund nævnes og de er alle fra Vestjylland (VJ): 28/1 1 2K N Søndervig, 14-30/3 1 ad. Thyborøn, 4/2 – 10/5 1 2K Thorsminde

og 26/12 1 ad. Thyborøn. Den adulte fugl er samme individ, der nu igennem mange vintre er vendt tilbage til Thyborøn Havn.

(Rene Christensen)

Hvidvinget Måge, 2K, Thorsminde, 7. marts 2010.
Foto: Carsten G. Laursen

Hvidvinget Måge, 2K, Thorsminde, 14. marts 2010.
Foto: Carsten G. Laursen

Gråmåge *Larus hyperboreus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1976	1983	1979	
2010	NA	(103)	129	71	38	24	36	287	189	170	(3165)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1974-75 og 1991.

2011 blev det næst dårligste år nogensinde, med kun 24 fugle, fordelt med 15 fugle i første halvår og 9 i andet halvår. Kun 2001 (23 fugle) har været dårligere. Der blev ikke rapporteret Gråmåge fra Sjælland og de eneste fra de indre danske farvande var: 30/1 1 3K og 29/11 1 1K, begge fra Gedser (ST). Skagen (NJ) udmærkede sig ved at have tre fugle, 2 i første halvår og en i andet halvår. Første halvårs sidste fugl var 15/5 1 2K Hanstholm (NJ), mens efterårets første fugl dukkede op 18/9 1 Saltum (NJ). Det blev til tre sommerfund; 14/6 – 3/10 1 2K Blokhus (NJ), 23/8 1 Gerå (NJ) og 30/8 1 2K Nytorp (NJ). Vinterens tidlige ankomst i november kunne man forvente ville medføre flere fugle, men som for Hvidvinget Måge var der intet der tydede på nogen effekt af dette.

(Rene Christensen)

Gråmåge, 2K, Skagen Havn, 3. april 2010. Foto: Kent Olsen

Regional fordeling af Gråmåge 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	10	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	15
2. halvår	4	0	3	0	0	1	0	0	0	0	1	0	9

Ride *Risa tridactyla* (ynglefugle)

Som de foregående år var det sparsomt med indberetninger fra de få ynglepladser. Ved Bulbjerg (NJ) skønnes det, at der var 355 – 400 par (Johnny L. Pedersen/Thomas Bregnballe/DMU) og ved Hanstholm Havn blev der set op til 121 ad. + 4 pull (Johnny L. Pedersen/Thomas Bregnballe/DMU). Ved Hirtshals blev der set 85 ynglefugle (28/5) og 15 1K (17/7).

Endnu engang må der opfordres til at der laves organiserede optællinger af de danske kolonier.

(Rene Christensen)

Ride (med krabbe), Bulbjerg, 23. maj 2010. Foto: Axel Mortensen

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1970	1983	1984	
2010	NA	(113)	44	35	7	8	7	ca. 400	76	60	(1314)
1	+ 500	NA	(9-11)	(11)	2	1	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1971-77. Den danske ynglebestand angives i 1970 til 200 par.

Der var 22 fund i 2010 mod 21 i 2009 og ud fra årets materiale at dømme anslås antallet i 2010 til at være 7-8 fugle og dermed lidt bedre end i 2009.

De første Sandterner sås 1/5 2 Rømhø (SJ), mens de sidste var 5/8 2 S Gl. Hviding Forland (SJ). Op til tre fugle blev tre gange set sammen med 20/5 3 og 23/6 3, begge Margrethe Kog (SJ) og 29/5 3 N Ballum Forland

(SJ), hvilket muligvis kunne indikere et yngleforsøg i Vadehavsregionen.

Bemærk at arten er SU-art uden for Vadehavsområdet. Et yngleforsøg på Agger Tange (NJ) er i den forbindelse godkendt for perioden 27/5-22/6.

(Rene Christensen)

Rovterne *Sterna caspia*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1980	1997	2010	
2010	NA	(60)	79	75	68	55	76	138	137	127	(2709)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-77.

For 3. år i træk skete der en stigning i antallet af Rovterner. Der blev set mindst 127 fugle og 2010 blev dermed det 3. bedste år nogensinde. Artens østlige udbredelse var også tydelig i 2010, med 98 fugle øst for Storebælt og 29 vest for Storebælt. Årets første fugl var 25/4 1 Vestamager (KBH) og året sluttede også i det københavnske, endda midt inde i byen med 18/9 1 Sortedamssøen (KBH).

Følgende lokaliteter havde mindst 5 forskellige fugle: 26/4 – 13/9 2 R + 4 T Ishøj Strand (KBH), 16/5 – 12/9 6 R Utterslev Mose (KBH), 16/5 – 29/8 7 T + 5 R Kongelunden (KBH), den 16/5 sås ikke færre end 6 T og 12/5 – 10/9 5 R Ringkøbing Fjord (VJ). Fuglene ved Ringkøbing Fjord opholdte sig primært ved Tipperne og Skjern Enge. Parret som har ynglet på Saltholm (KBH) de se-

Rovterne, adult, Sækkesand, 29. maj 2010. Foto: Per Schiermacher-Hansen

neste par år, blev også registreret i år. Der blev også set to fugle ved Øksneholm (NSJ) i Roskilde Fjord i en længere periode. Fuglene udviste yngleadfærd

uden at der dog kom unger. Se DATSY-rapporten for yderligere oplysninger om ynglefundene.
(Rene Christensen)

Regional fordeling af Rovterne 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	2	14	5	1	1	6	0	11	53	10	9	15	127

Dværgterne, Bisserup, 1. juli 2010. Foto: Johnny Madsen

Dværgterne *Sterna albifrons* (yngleforekomst)

Ynglebestanden i 2010 anslås at have været på mellem 321 og 426 par. Grunden til det store spænd skyldes desværre mangelfuld indberetning af hvor mange ynglepar, der er på en given lokalitet. Alt for mange observatører har kun indberettet antallet af ynglefugle og har ikke forsøgt at give et kvalificeret bud på hvor mange par der reelt var. Som eksempel kan nævnes Tissø (VSJ). Her er der indrapporteret op til 70 ynglefugle, mens det højeste bud på ynglepar er 14. Dette gør det selvsagt svært at komme med et præcist tal for antal ynglepar.

I 2009 indrapporteredes 314 – 334 ynglepar. Der er derfor grund til at tro, at den danske dværgternebestand i 2010 havde et godt år.

Den årlige optælling i Vadehavet gav 182 par mod 139 i 2009. I andre egne som f. eks NJ er bestanden halveret fra 88-89 par i 2009 til 45 – 63 par i 2010. Også i (ST) er

der sket en voldsom reduktion i antallet af ynglepar fra 43-45 par til 16 – 33 par. På den anden side mangler der oplysninger fra Peberholm (KBH) og Saltholm (KBH) og fra flere vestjyske lokaliteter, samt det Sydfynske Øhav, hvor der tidligere har været mange par. Dette sammenholdt med oplysningerne fra Tissø gør, at alt tyder på, at der er sket en reel stigning af den danske ynglebestand. Kun på Bornholm og i Sydøstjylland blev der ikke konstateret ynglefund

De bedste lokaliteter i Vadehavet var: Rømø (SJ) 82 par, Fanø Nord (SVJ) 37 par og Koresand (SVJ) 32 par. Uden for Vadehavet udmærkede følgende lokaliteter sig: Agger Tange (NJ) 16 – 17 par, Stokken (NJ) 12 – 24 par, Blåvand (SVJ) 13 – 26 par, Tissø (VSJ) 35 – 70 par og Tangen ved Vålse Vesterskov (ST) 12 – 24 par.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Dværgterne (ynglepar) 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	45 - 63	4 - 8	113 - 126	6 - 8	0	82	6 - 13	44 - 82	5 - 11	0	16 - 33	0	321 - 426

Sortterne *Chlidonias niger*

Efter at de mest oplagte gengangere er frasorteret, var der 636 observationer af 3.740 fugle og 2010 blev dermed det 3. bedste år nogensinde. Årets første var 25/4 1 Søndersø (KBH) og samme dag 3 Arreskov Sø (F). Herefter var der stort set daglige observationer frem til oktober, hvor den sidste var 11/10 1 Østlige Vejler (NJ). Uden for yngleområderne var det småt med større iagttagelser af rastende fugle, og ingen lokaliteter havde over 10 fugle. Ved Hyllekrog (ST) bemærkedes 14/5 – 28/5 28 T, flest 28/5 19.

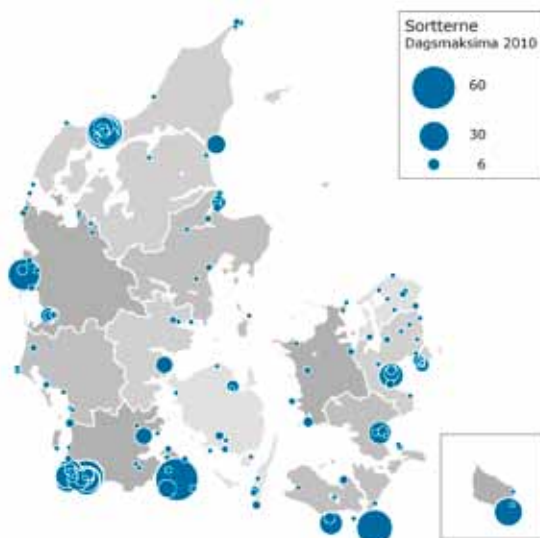
Efterårstrækket startede planmæssigt i slutningen af juli og i modsætning til forårstrækket havde flere lokaliteter noget at byde på, men atter med Gedser (ST) som bedste lokalitet. De bedste lokaliteter var: Blåvand (SVJ) 28/7 – 22/8 11 T, Gedser 4/8 – 23/9 128 T, flest 5/8 43, Ølseagle (KBH) 5/8 – 23/8 49 T, flest 11/8 21 og Sønderskoven (SJ) 9/8 -15/8 74 T, flest 14/8 58. Herudover nævnes 13/9 27 Ø Dueodde (B).

Efteråret bød på følgende rastkoncentrationer af over 10 fugle, 11/8 15 ad. + 18 1K Præstø Fjord (ST), 21/8 11 Rands Fjord (SØJ), 27/8 10 Hestholm (VJ) og 21/9 11 Slivso (SJ).

Observationerne fra Dueodde og Slivso indikerer, at der har gået et større, men forholdsvis ubemærket træk gennem Danmark midt i september. Dette understøttes af 18/9 9 FU Hyllekrog (ST). Ingen andre lokaliteter havde mere end 6 fugle.

Yngleforekomsterne er beskrevet af DATSY, som der henvises til.

(Rene Christensen)

Hvidvinget Terne *Chlidonias leucopterus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1997	2005	2009	
14	5	2	2	196	52	14	69	1926	286	251	2694

Kommentar: Uden invasion i 1997 udgør gennemsnit 1990-99: 4 fugle.

Hvidvinget Terne, adult, Margrethe Kog, 27. juli 2010. Foto: Peter Nielsen

Efter et rigtigt godt år i 2009 med mindst 251 fugle, var 2010 et mere jævnt år med mindst 14 fugle. Forekomsten var meget vestlig med kun 4 fugle udenfor Jylland.

De første fugle sås som vanligt i starten maj, med 10/5 2 Bøtø Nor (ST). De sidste sås som normalt i starten af september med 2/9 1 1K + 1 ad. Skjern Enge (NJ) om end en meget sen efternøler sås 3/11 1 1K Selbjerg Vejle (NJ), hvor den var sammen med en Fjordterne. Største obs. var 27/8 2 ad. + 1 juv. Hestholm (VJ). Kun fund der er velbeskrevne på DOFbasen medtages her, og derfor er fund af i alt 6 fugle foreløbig udeladt, da de afventer yderligere dokumentation.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Hvidvinget Terne 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	3	4	0	1	0	2	0	2	0	0	2	0	14

Lomvie *Uria lomvie* (yngleforekomst)

Der var ingen tilgængelige oplysninger om lomviens yngleforekomst i 2010.

(Rene Christensen)

Alk *Alca torda* (yngleforekomst)

Ynglebestanden på alkens hovedlokalitet Græsholm (B) blev ikke optalt i 2010, med formodes fortsat at være på omkring 1000 par (Peter Lyngs pers. medd.). På de nye ynglelokaliteter på Nordbornholm (B) ser arten ud til at trives særdeles godt. På de tre lokaliteter den findes på, var der fremgang at spore. Ved Muleklev var bestanden stabil, med 40 par og ved Kongestolen var bestanden steget til ca. 40 par. Den store

overraskelse var Vang/Blåskinsdalen, hvor bestanden steg fra 37 par i 2008 til hele 100 par i 2010. Med den udvikling, der er på Nordbornholm, bliver det spændende at følge den videre udvikling for bestanden her. Det ville derfor være ønskeligt med nye friske optællinger fra Græsholm.

(Rene Christensen)

Tejst *Cephus grylle* (yngleforekomst)

Thomas Bregnballe (DMU/Århus Universitet) og Steen Asbirk (Miljøministeriet) har stillet deres indsamlede materiale fra en landsdækkende optælling af kolonirugende kystfugle til rådighed. Det viser at den danske bestand har det godt og er i fremgang, hvilket kan ses på at Danmarks største koloni på Hirsholmene (NJ), er steget fra 800 – 825 par i 2008 til mindst 1260 par i 2010, og et kvalificeret gæt tyder på måske op til 1500 par på stedet (DOF's nyhedsbrev 16. juni 2011).

Også ved andre kolonier var der sket en fremgang, men dog ikke så markant. Et andet tegn på at arten har det godt er at der er kommet tre nye ynglelokaliteter, alle beliggende i NJ. De nye lokaliteter er Strandby Havn, Ålbæk Havn og Skagen Havn.

(Rene Christensen)

Tejst, Hirsholmene, 14. juni 2010. Foto: Bo L. Christiansen

Lokaliteter med ynglende Tejst i 2005-2010. Manglende værdier angiver at der ikke foreligger data fra lokaliteten det pågældende år.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Deget (NJ)	141 - 150 YP	141 - 150 YP ?		146 - 190 YP	92 YF	230 YP**
Græsholm (NJ)					11 YF	12 YF
Hirsholmene (NJ)	561 - 690 YP	561 - 690 YP ?	800 - 825 YP	1375 YF	1170 YF	1260 YP**
Kølpen (NJ)			5 - 10 YP		15 YF	
Ndr. Rønner (NJ)	45 YP ?	45 YP ?				25 YP ?**
Tyvholm (NJ)			60 - 70 YF		65 YF	300 YF
Østerbyhavn (NJ)	0 - 4 YP ?	0 - 4 YP ?				2 YP**
Strandby Havn (NJ)						0 - 4 YP**
Ålbæk Havn (NJ)						0 - 1 YP**
Skagen Havn (NJ)						3 - 5 YP**
Anholt, Havnen (ØJ)	2 - 4 YP ?	2 - 4 YP ?		9 YF		3 YP**
Gjerrild Klint (ØJ)					5 YF	
Hjelm (ØJ)	0 YP ?	0 YP ?	5 YP	3 YP		3 - 6 YP**
Karlby Klint (ØJ)	*	*			5 YF	*
Kyholm (ØJ)	7 - 10 YP	1 YP ?	1 YP	3 - 5 YP		4 YP**
Lindholm (ØJ)	6 YP?	6 YP?	3 YP			12 YP**
Sangstrup Klint (ØJ)	*	*	21 YP	20 - 25 YP	28 YF	*
Tunø (ØJ)	60 YP	45 YP	52 YP	71 YP		54 YP**
Vandstedet, Samsø (ØJ)	2 YP ?	2 YP ?				2 - 3 YP**
Vejrø (ØJ)	38 YP ?	20 - 25 YP	54 YP	20 - 30 YP		51 YP**
Endelave (SØJ)	9 YP	9 YP	10 YP	10 YP		4 YP**
Hjarnø (SØJ)	0 YP	0 YP	0 YP			0 YP**
Mejlø (F)	3 YP	3 YP	5 - 7 YP			3 YP**
Romsø (F)	2 - 3 YP	2 YP	1 - 2 YP			2 YP**
Æbelø (F)	0 YP ?	1 YP		1 YP	1 YF	
Musholm (VSJ)	25 - 30 YP	14 - 30 YP	27 YP	28 YF	48 YF	22 - 28 YP**
Nekselø (VSJ)	0 YP ?	0 YP ?				0 YP**
Omø (VSJ)						
Reersø (VSJ)	0 YP	0 YP	0 YP			0 YP**
Sejrø (VSJ)	60 - 93 YP	81 - 87 YP	94 YP	103 YP	59 YF	70 - 84 YP**
Sprogø (VSJ)	4 YP	10 - 12 YP	10 - 12 YP			32 YP**
Hesselø (NSJ)	115 YP ?	115 YP ?				117 YP**

* Sangstrup - Karlby Klint 2005: 9 YP, 2006: 15 YP, 2010: 24 YP

** Thomas Bregnballe-Steen Asbirk

YP = ynglepar

Søkonger Alle alle

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1996	1995	1990	
377	NA	(12)	898	(4074)	(674)	377	NA	13.909	9257	2808	(44.060)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1975-76, 1993 og 1999-2006. Baggrundsstatistik skal tages med nogen forbehold, da senere større år (især rekordåret 2005) ikke indgår i opsummeringen.

Med 377 fugle i 2010 blev der set næsten dobbelt så mange fugle som i 2009 (194). Af de 377 fugle var de 11 fra første halvår, hvor sidste observation var 28/2 1 N Røsnæs (VSJ), og største antal var 14/1 2 Asserbo Strand (NSJ).

Andet halvår startede 14/10 med fugle på 4 lokaliteter, og frem til 25/11 sås 364 af de i alt 366 fugle i andet

halvår. Der var flest fund ultimo oktober til primo november; i alt 280 fugle.

De bedste lokaliteter var: Blåvand (SVJ) 14/10 - 6/11 80 T, flest 23/10 11, Grenen (NJ) 14/10 - 31/12 75 T, flest 10/11 16, Roshage (NJ) 25/10 - 6/11 29 T, flest 1/11 11, Bækbygård Strand (VJ) 26/10 - 11/10 26 T, flest 26/10 18, Hvide Sande (VJ) 24/10 - 21/11 25 T,

flest 25/10 20 og Børstrup Hage (NSJ) 22/10 – 13/11 20 T, flest 22/10 13.

To deciderede indlandsfund nævnes: 19/10 1 R der-

efter SV Egå Engsø (ØJ) og 8/11 1 R Silkeborg Langsø (ØJ).

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Søkonge 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	141	71	95	15	0	2	2	7	0	44	0	0	377

Lunde *Fratercula arctica*

Årtotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2002	1990	1995	
2010	NA	(22)	41	65	52	17	53	101	100	85	(1736)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1974-76.

Med kun 17 fugle var 2010 det 3. dårligste år nogensinde, kun 2008 med 13 fugle og 2000 med 16 har været ringere. Der var 9 fund fra de indre danske farvande, mens resten blev set langs Vestkysten.

Der var tre fugle fra første halvår, med 17/6 1 SØ Grenen (NJ) som et decideret sommerfund. Fundene fra andet halvår fordelte sig jævnt i perioden 19/9 – 16/11

med i alt 14 fugle. Der var ingen dagsobservationer af mere end en fugl, og kun to lokaliteter havde mere end en fugl: Kikhavn (NSJ) 14/10 1 V og 15/11 1V og Blåvand (SVJ) 25/9 1 S og 22/10 1 SV. Efterårets sidste fund var et af de sjældne fra Østersøen: 16/11 1 1K R Gedser Odde (ST).

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Lunde 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	4	0	3	1	1	0	0	0	0	5	1	0	15

Turteldue *Streptopelia turtur*

Årtotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1983	1993	1982	
2010	NA	(70)	133	102	53	55	54	297	219	180	(3278)
40	NA	> 2	NA	30	(20)	40	18				

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1971-74 og 1975-76. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne, max-antal ynglepar er 1993: 47 par, 1992: 38-44 par og 1999: 29-31 par.

Turteldue, Kannikegårdsvej, Balka, Bornholm, 13. maj 2010. Foto: Steen E. Jensen

Det blev et meget normalt år for Turteldue med 49-55 fugle. Året startede med et sjældent vinterfund: 2/2 1 i have ved Ringkøbing Havn (VJ). I DOFbasen findes kun ét tidligere dansk vinterfund fra vinteren 1999/2000. Første fugle på ynglepladserne ankom til normal tid ultimo april: 24/4 1 sy. Frøslev Plantage (SJ), 25/4 1 sy. Lovrup Skov (SJ) og 28/4 2 sy. Grøngård Plantage (SJ).

I alt 8 omstrejfende fugle blev set uden for yngleområderne i perioden medio maj til medio juni. Flest var der i Skagen (NJ) med 3. I år var der et enkelt sandsynligt ynglefund udenfor SJ: 11/7 1 sy Høllund Søgårdplantage (SVJ). Antallet af indrapperede territoriehævdende fugle i SJ var med 34-40 fugle lidt højere end året før. Lokalteter med mere end 1 syngende var (antal sy.): Frøslev Plantage 6, Grøngård 5, Grøngård Plantage 2, Hønning Plantage 6-10, Lindet Skov 2, Lovrup Skov 1-3, Solvig 2, Stensbæk Plantage 3. Sidste observation fra yngleområderne var 17/8 3 Frøslev Plantage.

Året blev rundet normalt af med 2 fugle i oktober: 15-20/10 1 1K Mandø By (SVJ), 31/10 1 Røjedede By (SVJ).

(Poul Ulrik)

Regional fordeling af Turteldue 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	3	1	3	0	0	37-43	0	0	1	0	1	3	49-55

Slørugle *Tyto alba*

Slørugle, Norddjursland, 14. april 2010. Foto: Kent Olsen

Store snemængder i vinteren 2009/2010, som dækkede store dele af landet i ugevis gjorde, at den danske sløruglebestand blev kraftigt reduceret i 2010. Den positive udvikling i sløruglebestanden, der ellers havde været jævnt stigende siden 1998, hvor den landsdækkende registrering af yngleparrerne startede, led for første gang et alvorligt knæk.

En indikation på at kurven denne gang ville knække, var allerede tydelig i det tidlige forår 2010. Overalt i Jylland og på Fyn blev der i vinterens løb indrapporeret døde slørugler, hvoraf størstedelen var døde af sult og kulde. Hovedårsagen til at de fleste slørugler led sultedøden var at mus, som er deres primære fødekilde, var meget svært tilgængelige under et tykt beskyttende snelag.

En efterfølgende kontrol i redekasserne i juni, juli og august bekræftede vores værste anelser, idet langt de fleste redekasser hang tomme og ubenyttede hen. Uglegruppens bestandsopgørelse viste således også, at ca. 9 ud af 10 sløruglepar enten var døde eller forsvundet fra ynglelokaliteten i løbet af vinteren. Kun Bornholm slap nådigt ud af vinteren, og kunne ovenikøbet spore en mindre fremgang fra 4 til 6 par. I alt blev der på landsplan registreret 52 par i Danmark i 2010 mod 492 par i 2009, altså en reduktion af bestanden på ca. 90%.

Bestandsstørrelsen ligger herefter på et niveau svarende til antallet af ynglepar i slutningen af halvfemserne.

(Klaus Dichmann)

Regional fordeling af Slørugle (ynglepar) 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	21	5	9	0	1	5	4	0	0	0	1	6	52

Stor Hornugle *Bubo bubo*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2006	2007	2008	
2010	NA	NA	NA	(24)	(27)	15	(27)	35	34	33	NA

Kommentar: Tabellen viser antal ynglepar. Der mangler oplysninger fra før 1997, som var det år hvor Projekt Truede og Sjældne Ynglefugle startede, samt fra 2009.

Arten udgik af DATSY fra og med 2009, men blev desværre ikke behandlet i årsrapporten 2009 (Christensen & Lange 2010).

Materialet om arten er meget mangelfuldt, efter at den målrettede indsamling af oplysninger er stoppet, ligesom det må formodes at en del iagttagelser hemmeligholdes. Bestanden er formentlig fortsat under spredning, og der er bemærket en tendens til at flere par

nu yngler i skove, hvor de er svære at registrere. Samlet blev der kun rapporteret omkring 15 ynglepar, alle fra Jylland, men det antages at bestanden er noget større og formentlig fortsat er i fremgang. Ved den seneste bestandsopgørelse fra 2008 blev bestanden sat til min. 33 par og formentlig over 50 par (Nyegaard & Grell 2009). Der opfordres til at alle ynglefund indtastes i DOFbasen.

(Peter Lange/Hans Pinstrup)

Regional fordeling af Stor Hornugle 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
fugle	3	8	3	4	9	13	0	0	0	0	0	0	39
lokaliteter	2	7	3	3	5	10	0	0	0	0	0	0	30

Mosehornugle *Asio flammeus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2009	1983	2008	
268	NA	(298)	(308)	(214)	338	268	330	529	527	477	9019

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1974-77, 1988 og 1991-92. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne, max-antal ynglepar er 1979: 12-16 par, 2009: 13 par, 1990: 10-12 par og 1993: 11 par.

Årstotalen blev lav, den laveste siden 2007, hvilket især skyldes meget få fugle fra efteråret. Der var også meget få ynglepar, efter sidste års rekord. Der henvises til DATSY for omtale af yngleførekosten. I første halvår blev der sædvanligvis fundet en stor koncentration af fugle der havde dagrast ved Kystvejsområdet på Amager (KBH), hvor der blev talt op til 32 ved udflyvning (12/1). Uglerne forsvandt dog

tilsyneladende hurtigt fra området, og sidste to cifrede antal var 20/1 10. Der var ingen fund fra dette område i 2. halvår. Fra de øvrige rasteplasser skal nævnes 4/1 8 Fjordparken, Ålborg (NJ) og 21/2 5 Helnæs Made (F). Fra 2. halvår foreligger der ikke en eneste optælling af over to fugle sammen.

(Peter Lange)

Regional fordeling af Mosehornugle 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	42	5	24	17	3	9	38	27	43	18	25	17	268

Perleugle *Aegolius funereus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	1989	1986	
19	NA	(3)	8	7	9	19		19	15	14	(281)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne og derfor undladt. Max. er 1996: 7 sy, 2007: 2-6 y-par, 2000: 3-4 par, 1991: 3 par og 2010: 3-4 par.

Forekomsten er behandlet af DATSY som der henvises til.

(Peter Lange)

Stor Hornugle, Kongerslev, 6. marts 2010. Foto: Christian Andersen Jensen

Natravn *Caprimulgus europaeus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	2008	2007	
347	NA	(59)	(138)	191	197	347	239	347	341	323	5760

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-76, 1988-89 og 2004. Forekomst gælder typisk syngende fugle (>95%) og kun få rastenede/trækfugle.

Et lidt bedre resultat end i 2009 med i alt 347 observerede Natravne (beregnet som sum af lokalitetsmax). Da det for denne art oftest kun er hannen, der ses eller høres, og dermed registreres, er det samlede antal Natravne en del højere.

De første kom ret tidligt: 5/5 1 Skagen Klitplantage (NJ), 7/5 1 Tornbakkerimmen (NJ), og 11/5 1 Skagen Klitplantage. Vi skal dog som sædvanligt hen over midten af maj før der kommer rigtigt gang i ankomsten. Udenfor Skagensområdet blev de første ud over ovennævnte fra Tornbakkerimmen: 19/5 1 Læso Klitplantage (NJ), 22/5 1 Katholm Skov (ØJ) og 22/5 1 Christiansø (B).

Arten er fra 2010 med i DATSY og ynglefremkomsten er derfor beskrevet herunder.

Nogle få lokaliteter kunne fremvise lok.max >10: 19/6 11 Borris Hede (VJ), 22/6 13 Tranum Klitplantage (NJ), 19/7 13 Gludsted Plantage (ØJ) og 28/7 11 Skagen Klitplantage (NJ).

De sidste syngende var: 31/7 2 Tversted Plantage (NJ), 4/8 1 Lodskovvad Mile (NJ), 7/8 4 Hovborg Plantage (SVJ) og 9/8 til 27/8 2, i sidste del af perioden dog kun 1, Klelund Plantage (SVJ). Årets sidste observationer skal vi helt hen i oktober efter: 2/10 1 Ertholmene (B),

Natravn, Christiansø, 22. maj 2010. Foto: Bo L. Christiansen

2/10 1 Sølsted Mose (SJ), 3/10 1 død Nebble (ST) og 13/10 1 RI Gedser Odde (ST).
I alt blev arten registreret på 136 lokaliteter. Heldigvis

registrerer en del observatører også hvis der ingen (=0) Natravne er set på mulige ynglelokaliteter.

(Ole Jensen)

Regional fordeling af Natravn 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	145	72	31	36	9	20	0	3	8	8	6	9	347

Isfugl *Alcedo atthis* (yngleforekomster)

I 2010 blev der kun indrapporteret få ynglepar af Isfugl: 6 sikre og 11 mulige. Dette var en tilbagegang i forhold til 2009, hvor der blev indrapporteret 24 sikre og 34 mulige ynglepar. En mulig forklaring på tilbagegangen var den kolde vinter, hvor mange vandområder frøs til, og Isfuglens muligheder for at søge føde dermed blev kraftigt indskrænket. Dog var der i stil med tidligere år lokaliteter med sommerobservationer af Isfugl, hvoraf nogle meget vel kunne dække over ikke-rapporterede ynglepar.

Der blev indrapporteret flest ynglepar i Sydøstjylland (2 sikre og 3 mulige).

(Tina Høeg Hansen)

Isfugl, Frederiksdal, 3. januar 2010.

Foto: Finn Carlsen

Regional fordeling af Isfugl 2010 (ynglepar)

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Sikre ynglepar	1	1	0	1	2	0	0	0	0	1	0	0	6
Mulige ynglepar	0	0	0	2	3	1	0	0	2	2	1	0	11

Biæder *Merops apiaster*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1999	2000	1992		
2010	49	NA	(4)	19	29	42	49	39	72	83	61	(974)
0	NA	< 1	< 1	> 1	3	0	0	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76. Flest par er registreret 1998: 3-7 par, 2000: 4-6 par og 2003: 4-6 par.

I 2010 blev der observeret cirka 45-49 Biædere, hvilket var lidt færre end i 2009. De fleste af observationerne fandt sted i Nordjylland, Sydvestjylland og på Fyn. Der blev dog observeret Biædere i hele landet med undtagelse af Sydøstjylland, Vestsjælland og Nordsjælland. Ifølge DATSY blev der i lighed med i 2009 ikke fundet tegn på ynglende Biædere i 2010.

Årets første observation af Biæder fandt sted 28/4 1 Issehoved (ØJ). Endnu en Biæder blev observeret 29/4 1 Tontoft Nakke (SJ), hvorefter de næste fugle blev observeret fra 13/5 og fremefter. Årets største forekomster var 27/5 8 Blåvands Huk (SVJ) og 5/6 10 Flyvesandet (F). Efter 24/6 var der kun to observationer: 15-16/7 1 Grenen (NJ) og 24-28/8 3 Bødkermosen (ST).

(Tina Høeg Hansen)

Regional fordeling af Biæder 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	6-8	1	9-10	1-2	0	7	12	0	2	0	3	4	45-49

Hærfugl *Upupa epops*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1997	1996	2003		
2010	19	NA	(16)	23	27	20	19	21	43	41	41	(831)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76.

Hærfugl, Hanstholm, 7. oktober 2010. Foto: John Kyed

Regional fordeling af Hærfugl 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	1	2	4	1	2	0	2	3	2	0	2	0	19

Der blev indrapporteret 19 Hærfugle i 2010, hvilket svarede til gennemsnittet for det sidste årti. Årets første observation af Hærfugl fandt sted ultimo marts: 26/3 1 Røsnæs (VSJ). Derefter blev der observeret Hærfugl i samtlige måneder til og med november. Langt de fleste observationer af Hærfugl var 1-dags observationer. Derudover var der én 2-dages observation, og tre observationer på 5 dage eller derover. Årets sidste observation var 7/11 1 Yderby Lyng (VSJ). Observationerne af Hærfugl 10/5 1 Klydesøreservatet, Vestamager (KBH) og 19/5 1 Vestamager (Kalvebod Fælled) (KBH) var sandsynligvis af samme fugl, som havde strejft rundt i området i det pågældende tidsrum. Observationerne af Hærfugl fra Rovsthøje (SVJ) og Vester Nebel put and take søer (SVJ) i perioden 17-21/8 gjaldt alle en Hærfugl, som blev observeret ved en landejendom i Ølufvad (SVJ). Hærfuglen fra Klovsig Nørre Plantage (VJ) 16/6-19/7 havde rastet i området i flere uger, og den havde formentlig benyttet en stærekasse som overnatningsplads. Hærfuglen blev sluppet løs 19/7 efter at have været fanget i en staldbygning, og blev ikke set siden.

(Tina Høeg Hansen)

Blæder, Bødkermosen, 25. august 2010. Foto: Per Schiermacher-Hansen

Vendehals *Jynx torquilla*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1981	1980	1982	
218	NA	(193)	(370)	(143)	169	218	188	533	517	467	(7717)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-73, 1975-76, 1988 og 1991. Ynglefugleoplysninger er meget mangelfulde og derfor undladt. Max-antal ynglepar er fra 1974: 25-30 par, 1988: 23-29 par og 2003: 7-25 par.

Der blev indberettet 218 Vendehalse mod 161 i 2009 og 261 i 2008. Altså et normalt år.

Den første blev hørt 18/4 1 Korshage (VSJ) til normal tid. De næste var 20/4 1 Fynshoved (F), 21/4 1 Ejstrup (SØJ) og 21/4 1 Karensby Bakker (ST). Over halvdelen blev set i forårsperioden.

Der blev indrapporteret 9-21 ynglepar mod sidste års 9-22 ynglepar. I år fordelt på NJ 0-1 par, ØJ 0-1, VJ 8-9, SJ 0-2, SVJ 1-4, SØJ 0-2, NSJ 0-1, B 0-1. De sandsynlige par dækker over par set i yngletiden samt syngende hanner på egnede steder. Arten træffes i dag hovedsagelig ynglende i Midtjylland.

På Borris Hede fandtes 7 par i redekasser, og her blev 53 unger ringmærket (Se DATSY).

Efterårstrækket indledtes den 15/8 med fund på hele 6

lokaliteter: Aflandshage (KBH), Sækken (KBH), Yderby (VSJ), Gedser Odde (ST), Ibsker (B) og Raghøner (B), alle steder en fugl. Det varede ved med daglige obs. til 18/9.

De sidste blev set 30/9 1 Lejsø (VSJ), 2/10 1 RI Klintholm Havn (ST) og 9/10 og 14/10 1 Blåvands Huk (SVJ), hvilket var et meget sent fund.

Der blev ringmærket 1 Vendehals på forårstrækket (Gedser Odde) og 9 på efterårstrækket (heraf 2 på Anholt, 2 på Gedser Odde og 3 Blåvands Huk).

I Midtsverige følges et redekasseprojekt med besøg og ringmærkninger. I 2010 indgik 994 redekasser med 48 ynglepar. Der blev ringmærket 334 unger og 56 gamle fugle. Se [http:// www.arbinger.se](http://www.arbinger.se).

(Leif Novrup)

Vendehals, Skagen, 2. maj 2010. Foto: Knud Pedersen

Regional fordeling af Vendehals 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	27	27	17	8	1	10	15	19	25	19	31	19	218

Lille Flagspætte *Dendrocopus minor*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	2009	1998	
349	NA	(31)	(57)	83	(104)	349	126	349	191	167	2868

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1988-89 og 2002. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne fra år til år og derfor undladt. Max-antal ynglepar er 1998: 64-74 par.

Med 349 rapporterede fugle var der tale om en klar rekord, idet der næsten var tale om en fordobling af antallet fra 2009. Lille Flagspætte blev iagttaget i alle landsdele på nær VJ. I 2009 blev arten ikke meldt fra 4 landsdele. De helt markante fremgange i rapporteringen var i NSJ og KBH. Mindre nedgange blev dog registreret i ST og B.

Antallet af rapporterede ynglepar var også klart opadgående. Der findes givet betydeligt flere par i landet end det i skemaet angivne, men meget tyder dog også på, at mange af de territoriehævdende fugle er enlige hanner. Arten blev dog ikke rapporteret ynglende i nye landsdele. Langt hovedparten blev fundet i NSJ med

24-25 par, hvor af de 17 par var fra Grib Skov, hvilket var en klar fremgang fra 6-8 par i 2008 og 9-11 par i 2009. Herefter fulgte KBH med 4 par.

Et par træfugle på usædvanlige lokaliteter skal også nævnes: 6/5 1 Grenen (NJ) og 7/11 1 Højsande, Læsø (NJ).

Der gøres opmærksom på, at antallet af fugle i skemaet ikke er det reelle antal forskellige fugle, men summen af antal forskellige rapporterede på enkeltdage. Således drejer 10 fugle fra NJ sig reelt om 3 forskellige individer.

(Hans Christophersen)

Regional fordeling af Lille Flagspætte 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	10	0	1	2	0	17	2	5	100	163	8	41	349

Lille Flagspætte, Vaserne, 18. april 2010. Foto: Helge Sørensen

Sortspætte, Bommerlund Plantage, 2010. Foto: Klaus Dichmann

Grønspætte *Picus viridis*

Grønspætte indgik i 2009 for første gang i Årsrapporten grundet tendens til vigende forekomst i landet. Denne nedgang understregedes i 2010, idet der var tale om en nedgang i antallet af rapporterede fugle på hele 27%. Antallet af Sortspætte i DOFbasen var i 2010 større end antallet af Grønspætte, hvilket må være første gang nogensinde.

Årsagen til nedgangen er fortsat ukendt, men den gjorde sig gældende i alle egne af landet. Mest markant var det i den østlige del af Jylland (33%) samt på Fyn (36%). Sidstnævnte meldte ellers om en positiv trend i 2009. Mest stabilt ser det ud til at have været i Sønderjylland (nedgang på 15%).

Som i 2009 var der kun ganske få sikre ynglefund. Skønt det reelle antal ynglefund var væsentligt større end det i skemaet angivne (hovedparten af fuglene regnes for potentielle ynglefugle), var der blandt de sikre ynglefund også en klar nedgang fra 24 i 2009 til 15-18 i år. Flest par blev rapporteret fra NJ (5-7 par) og SJ (4 par). De største koncentrationer var Rold Skov (NJ) med 2-4 par og Trehøje Golfbane (VJ) med 2-3 par. Det skal de kommende år blive spændende at se, om arten kan knække den negative kurve eller om der findes en forklaring på den faldende bestand.

(Hans Christophersen)

Regional fordeling af Grønspætte 2010. Antal fugle (øverst) og antal ynglepar (YP).

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010 fugle	178	89	58	96	99	127	72	0	0	0	0	0	719
2010 YP	5-7	2-3	1	1	1	4	1	0	0	0	0	0	15-18

Sortspætte *Dryocopus martius*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1988	1983	1981	
45	NA	(62)	97	(65)	(39)	45		133-163	102-111	101-111	-

Kommentar: Tabel omhandler kun antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1975-76, 1978, 1990, 1998, 2000, 2002-03, 2004 og 2006

Der var en pæn fremgang i antallet af rapporterede fugle på knap 20% i forhold til 2009. Det er dog vanskeligt at sige noget sikkert om forekomsten, da en stor del af rapporteringerne i DOFbasen sandsynligvis drejede sig om de samme fugle, der rapporteredes gentagne gange. F.eks. drejede 90% af de 95 rapporterede fugle fra Vestsjælland sig nok om de samme fugle fra Korshage-området.

En stigning i antallet af rapporterede ynglepar skyldes for en stor del en stabilisering af bestanden i Grib Skov

(NSJ) på 6-10 par og en mere grundig eftersøgning efter arten i Rold Skov (NJ), hvilket resulterede i 7-12 par. Bestanden kan dog også her være ved at stabilisere sig efter nogle års tilbagegang. Sortspætten synes nu definitivt at være forsvundet fra Bornholm, ligesom der heller ikke var fund fra Fyn og Lolland-Falster.

(Hans Christophersen)

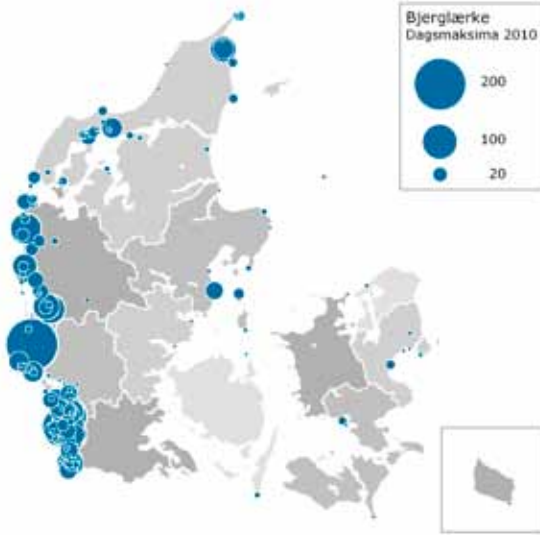
Regional fordeling af Sortspætte 2010. Antal fugle (øverst) og antal ynglepar (YP).

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010 fugle	89	12	18	184	28	179	0	95	105	265	34	0	1009
2010 YP	10-15	0	0	4	2	4	0	3	3	10-14	0	0	36-45

Bjerglærke *Eremophila alpestris*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1997	1995	1994	
4242	NA	(1289)	(866)	(5545)	(2574)	4242	NA	6956	5500	5359	(50.487)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-72, 1974-76, 1988-93 og 1999-2007.

Med over 4000 fugle blev forekomsten pænt over gennemsnittet. Som sædvanlig var den en vest- og nordjysk specialitet, hvorimod arten var ganske sjælden i hele Østdanmark.

De største tal fra første halvår var 6/1 96 Gl. Hviding Forland (SVJ), 9/1 120 Juvre Enge, Rømø (SJ) og 10/4 78 Bøvling Fjord (VJ). Forårets sidste blev 8/5 10 Sidselbjerg (VJ) og 11/5 1 Grenen (NJ).

Efterårets første blev set 24/9 1 Grenen + 4 Saltvandsøen (SJ), og fra 27/9 var der daglige observationer.

2. halvår største tal var: 22/10 200 Filsø godsmarker (SVJ) og samme dag 75 Ballum Sluse (SJ) samt 10/11 70 Skjern Enge (VJ). Den største flok uden for Nordjylland og den jyske vestkyst var 31/1 29 Kysing Næs (ØJ).

(Peter Lange)

Regional fordeling af Bjerglærke 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	388	956	1741	56	2	1065	5	1	14	2	11	1	4242

Bjerglærke, Grenå Havn, 18. December 2010. Foto: Kent Olsen

Hedelærke *Lullula arborea*

Hedelærken blev registreret i alle måneder og fordelt over hele landet. Sjælland og Fyn stod for de fleste af trækobservationerne, mens Nord-, Vest- og Østjylland var kerneområderne for ynglende Hedelærker. Med 2737 fugle lå totalantallet i år på kun lidt over halvdelen af antallet fra 2009. Antallet af registrerede ynglepar var dog ca. tre gange så høj som sidste år. Den bedste ynglelokalitet var Rold Skov (NJ) med 35 par, efterfulgt af Feldborg Plantage (VJ) med 6-9 par og Borris Hede (VJ) med 5-8 par. Flest syngende fugle indberettedes 22/3 12 Melby Overdrev (NSJ), 1/5 6 Sepstrup Sande (ØJ) og 19/6 8 Klelund Plantage (SVJ).

65 % af alle registrerede fugle var trækobservationer. Forårstrækket med i alt 827 fugle foregik i perioden 28/2-13/6 og kulminerede medio til ultimo marts. De største trækobservationer på en dag var 17/3 58 N Feddet (ST) og 25/3 61 Ø Gilbjerg Hoved (NSJ). Efterårstrækket med i alt 967 fugle foregik i perioden 11/9-30/11 og kulminerede ultimo september til ultimo oktober. De største observationer på en dag var 6/10 22 S Blåvands Huk (SVJ), 25/10 158 Kongelundsområdet (KBH) og 30/10 41 SV Gulstav (F).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af Hedelærke 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Fugle	228	64	171	128	26	83	441	138	762	330	318	48	2737
Ynglepar	49-50	19-28	0	17-20	1-4	2	0	0	0	5	3-6	0	94-115
Syngende fugle	52	25	34	52	7	6	0	3	0	18	9	3	209
Lokaliteter med syngende/ynglende fugle	40	17	18	34	4	6	0	3	0	6	5	3	136

Toplærke *Galerida cristata*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1981	1980	1978	
2010	NA	562	(390)	(84)	11	12	9	715	705	676	5035
1	NA	85	(88)	(28)	4	1	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Toplærke er første gang med i Årsrapporten i 1978. Der mangler årstotaler fra 1988-90 og 1992. Største yngleforekomster er indrapporteret fra 1984: 119 par, 1986: 109 par og 1985: 107 par.

Med i alt 12 fugle var der fremgang at spore efter sidste års bundrekord. Danmarks eneste ynglepar i Hirtshals, fik mindst to unger i 2010. Som maksimum blev der set 6 fugle i Hirtshals i efteråret.

Uden for Hirtshals var der flg. obs: 13/5 1 R-V og sy. Hellebæk Avlsgård (NSJ), 6-9/6 1 Grenen (NJ), 17/6 1 set og hørt Billund (SVJ), 18/6 1 sy. Strandby (NJ),

20/6 1 fu. Thyborøn (VJ), 15/8-11/10 1 Fyldområde Rønne Havn (B).

Kun fund med beskrivende note eller anden form for dokumentation er medtaget.

(Peter Lange)

Rødrygget Svale *Cecropis daurica*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2003	2007	2009	
2010	3	< 1	> 1	3	8	7	8	16	16	13	132

Årets total blev på 7 fugle, og således tæt på gennemsnittet for det seneste tiår. Alle fund nævnes:

26/4 1 Gilbjerg Hoved (NSJ), 1/5 1 Vandet Sø (NJ), 2/5 1 Dovns Klint (F), 4/5 1 Ellesøen (KBH), 5/5 1 Dovns Klint (F), 29/5 1 Ballum Forland (SJ), 8/6 1

Grenen (NJ). Fundene ved Dovns Klint drejede sig om to forskellige fugle ud fra forskelle i dragtkarakterer.

(Peter Lange)

Rødrygget Soale, Grenen, 8. juni 2010. Foto: Knud Pedersen

Storpiber *Anthus richardi*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1994	2003	1988	
17	12	> 1	12	28	28	17	28	65	51	50	722

Efter det pæne resultat i 2009 var der en markant tilbagegang til langt under gennemsnittet i 2010, og det laveste resultat siden 2004. Som sædvanligt var det Sydvestjylland der kunne fremvise de fleste, og dermed tegnede sig for over en tredjedel af de observerede Storpibere. Igen var alle observationer fra efteråret med 4 i september, 10 i oktober, og 3 i november. De første blev 12/9 1 Vest Stadil Fjord (VJ) og 20/9 1

Faxe Ladeplads (ST). Kulmination lå igen i slutningen af september og første halvdel af oktober. De sidste var 6/11 1 Kronborg (NSJ), 6/11 1 Blåvands Huk (SVJ) og 7/11 1 Stige Ø (F). Der var ingen observationer af mere end 1 fugl, og den bedste lokalitet var Blåvands Huk med i alt 5 observationer, ingen andre lokaliteter havde mere end 1.

(Ole Jensen)

Regional fordeling af Storpiber 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	2	2	6	0	0	0	1	1	1	2	1	1	17

Markpiber *Anthus campestris*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1985	1983	1981	
7	NA	(39)	76	(36)	18	7	16	115	110	90	(1482)
0-1	NA	NA	(16)	14	6	4		-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972-76 og 1997. Tre største år for yngleforekomst er 1982: 26-33 par, 1989: 29-31 par, 1998-99: 18-24 par.

Med kun 7 observerede fugle blev årets resultat det ringeste nogensinde og langt under gennemsnittet. Der er kun rapporteret 1 muligt ynglefund, se nærmere omtale under Truede og Sjældne Ynglefugle. Alle fund nævnes: 29/4 1 Køge Sydstrand (KBH), 30/4 1 Buse-

marke (ST), 29/5 og 7/6 1 Anholt (ØJ), 3/6 1 Jægerspris Skydeterræn (NSJ), 4/6 1 Velling (VJ) og 5/6 - 6/6 1 Melby Overdrev (NSJ).

(Ole Jensen)

Rødstrubet Piber *Anthus cervinus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1991	1992	1994	
63	NA	(79)	137	184	65	63	60	355	307	260	(4237)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73 og 1975-76.

Med i alt 63 observerede fugle blev det et resultat meget tæt på de seneste 10 års gennemsnit, og det bedste år siden 2006. Årene op til og med 2000 kunne dog udvise langt bedre resultater. Foråret gav i alt kun 6 fugle, heraf de 4 alene fra Nordjylland. De første blev 3/5 1 Klydesøen (KBH) og 5/5 1 Agerø (NJ). Forårets sidste var 21/5 1 hhv. Brovanderne (NJ), Grenen (NJ), Nordby (NJ) og Skagen By (NJ), her er formodentlig tale om den samme fugl, måske 2 fugle.

2. halvårs første viste sig 19/8 1 Gadeby (B), 22/8 1 Saksfjed (ST), 31/8 1 Gedser Odde (ST) og 31/8 1 Dueodde (B) som også var de eneste i august. September gav 31 fugle, heraf flest fra Bornholm med 10 fugle. I oktober blev det til 21 og i november kun 1 enkelt. De sidste blev 24/10 1 Mandø (SVJ) og 6/11 1 Fornæs (ØJ). Kun 3 lokaliteter kunne vise mere en fugl pr. observation: 13/9 og 17/9 2 Dueodde (B), 23/9 2 Omø Mose (VSJ) og 2/10 samt 4/10 2 Røsnæs (VSJ).

(Ole Jensen)

Regional fordeling af Rødstrubet Piber 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	4	0	4	2	0	1	2	8	12	0	12	18	63

Skærpiber *Anthus petrosus* (yngleforekomst)

Der er i ynglesæsonen 1/5-15/8 meldt om observationer fra 11 lokaliteter af i alt 52 fugle. Mere end 1 fugl blev set på 7 lokaliteter: 17/5 2 YF Deget (NJ). 18/5 9 YF Græsholm (NJ), 30/5 2 YF (1 YP) Fovrfeldtbækkens Udløb (SVJ), 4/6 og 13/6 2 Hirsholmene (NJ), 9/6 20 YF (10 YP) Nordre Rønner (NJ) og 7/8 3 Hvide Sand Havn (VJ).

(Ole Jensen)

Skærpiber, 2010.

Foto: Klaus Dichmann

Bjergpiber *Anthus spinoletta*

Årtotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2003	2009	2008	
2010	0	0	< 1	52	378	378	383	672	595	496	4676

Kommentar: Første find er fra 1989.

Oven på det høje antal i 2009 kan 378 observerede Bjergpibere synes lavt, men det er dog et meget normalt antal og ganske tæt på de seneste 10 års gennemsnit. En meget stor del af fuglenes sås i Nordjylland, og samlet set blev over 2/3 af observationerne gjort i årets 1. halvår. De største observationer i 1. halvår var (>10): 2/1 14 Vesløs/Arup Vejle (NJ), 3/1 10 Dødeå Enge (ØJ), 3/1 13 Ribe Østerå (SVJ) og 4/1 27 Klostermølle (SØJ). Halvårets eneste observation med mere end 1 fugl efter januar blev 30/4 6 Værnengene (VJ), denne var også foråret sidste.

Efteråret første kom 3/10 1 Tryggvælde Å udløb (KBH) og 4/10 1 Toftum Enge (SJ). De største observationer i efteråret blev (>5): 4/11 6 Grenen (NJ), 16/11 29 Østlige Vejler (NJ) og 17/11 5 Hestholm (VJ). Udenfor november blev det kun til 3 observationer med mere end 1 enkelt fugl: 4/12 3 Hornbæk Enge (ØJ), 9/12 2 Enge ved Odense Å udløb (F) og 12/12 3 Ribe Østerå (SVJ).

(Ole Jensen)

Regional fordeling af Bjergpiber 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	53	12	23	89	56	0	15	2	11	0	8	0	269
2. halvår	49	5	5	18	0	4	6	0	7	15	0	0	109
total 2010	102	17	28	57	56	4	21	2	18	15	8	0	378

Sortrygget Hvid Vipstjert *Motacilla alba yarrellii*

Årtotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2001	2004	2007	
2010	NA	(2)	15	31	70	78	72	106	90	78	(1236)
1	-	-	-	-	2	1	2	-	-	-	

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar (incl. hybridpar). Der mangler årstotaler fra 1973-1979.

Et meget jævnt år for arten med et resultat lidt over de foregående 10 års gennemsnit, og markant over de dårlige resultater i 2008 og 2009. Nogle af de 78, der indgår i totaltallet kan være gengangere. De første blev set 17/3 1 Værnengene (VJ), 23/3 2-3 Skagen (NJ) og 24/3 1 Møgelbjerg Mark (NJ). Antallet af observationer toppede i slutningen af marts og begyndelsen af april og efter udgangen af maj blev det kun til 6 observationer af 7 fugle resten af året, de

sidste blev: 22/8 1 Grønningen (SVJ), 29/8 2 Strødamområdet (NSJ) og 3/10 1 Grønningen. Det gav en månedsfordeling med 24 i marts, 30 april, 16 maj, 1 juni, 2 juli, 4 august og 1 oktober. Ingen af årets observationer var på mere end 2 fugle. Der er kun registreret et enkelt ynglepar, idet 1 han sås 26/5 og 29/5 ved rede ved Hejresøen, Vestamager (KBH).

(Ole Jensen)

Regional fordeling af Sortrygget Hvid Vipstjert 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	19	10	9	5	0	6	3	2	10	10	4	0	78

Gulhovedet Gul Vipstjert *Motacilla flava flavissima/lutea*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1995	1986	1987	
2010	NA	(2)	8	6	6	10	7	13	12	12	217

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1974-1979.

Med i alt 10 fugle blev 2010 et af de bedste år, kun 2006 har de sidste 10 år været på samme niveau. Alle fund nævnes: 17/4 og 17/7 1 Falbækvej marker (VJ), 25/4 1 Kongeå slusen (SVJ), 30/4 1 Horn Sø (VJ), 1/5 1 Arup Vejle (NJ), 3/5 1 Pallisbjerg (VJ), 6/5 1 Skænken Sø (VJ),

10/5 1 Ulvedybet (NJ), 27/5-4/6 1 Aså (NJ) og 25/6 1 Gammel Frederikskog (SJ). Observationerne ved Aså drejede sig om en syngende og territoriehævdende han.

(Ole Jensen)

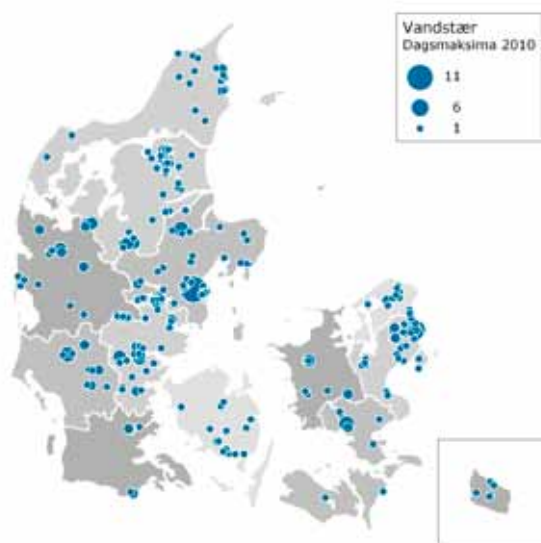
Vandstær *Cinclus cinclus*

Forekomsten var fortsat ret ringe på mange af lokaliteterne, og der var kun få egentlige optællinger, hvor observatøren har gået langs vandløbsstrækningen. Første halvårs største antal var 7/1 11 Århus Å fra Harlev Mølle til Edslev Mølle (ØJ) – en strækning på ca. 6 km. vandløb. Herudover var max. 8/1 6 Rådvdamm (KBH)

og 14/3 5 Guldbækken (NJ). Forårets sidste var 11/4 1 Mølleåen (KBH), 11/4 1 Vest Stadil Fjord (VJ) og 21/5 1 Stavehøl (B) – sidstnævnte kan være en mulig ynglefugl. Der var lige som i 2009 kun et enkelt sikkert ynglepar – se DATSY herom.

Efterårets første fund var 3/10 1 Holstebro (VJ) og 11/10 1 Mølleåen ved Raadvad (KBH). Herefter var der fund fra mange lokaliteter. Efterårets største tal var alle fra Mølleåen, hvor der ved flere lejligheder blev talt 6 fugle fra Raadvad til Strandmøllen (KBH). På flere af de klassiske lokaliteter, f.eks. Grejsdalen (SØJ), Lystrup Å (ØJ) og tildels Århus Å, var der meget få fund, især i 2. halvår. Årsagen hertil kendes ikke.

(Peter Lange)

Vandstær, Hald Sø, 18. januar 2010. Foto: Tonny Ravn Kristiansen

Regional fordeling af Vandstær 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	114	30	18	53	69	8	15	15	60	19	10	4	415
2. halvår	61	18	16	22	33	9	13	4	39	12	14	3	244
Total	175	48	34	75	102	17	28	19	99	31	24	7	659

Sydlig Nattergal *Luscinia megarhynchos*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2006	2004	2005	
2010	7	1	2	2	7	6	7	11	10	7	128

Der blev registreret 6 fugle på 6 lokaliteter i perioden 30/4-5/6 mod ingen fugle i 2009 og 10 fugle i 2008. Alle nævnes her: 30/4-2/5 1 sy. Skagen By (NJ), 1/5-18/5 1 sy. Kongelundsstrand (KBH), 13/5 1 sy. Mande-

marke Haver (ST), 16/5 1 R Christiansø (B), 4/6 1 sy. Kongshoved (SJ) og 5/6 1 RI Gedser Odde (ST).
(Arne Bo Larsen)

Sydlig Blåhals *Luscinia svecica cyaneacula*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	2010	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2010	2006	
195	NA	0	< 1	3	(89)	195	112	195	186	163	-

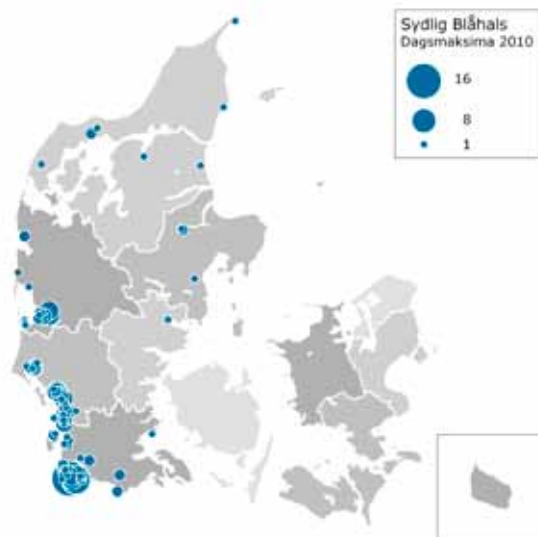
Kommentar: Tabel omfatter territoriehævdende fugle. Tidligere ynglefugl i 1800-tallet, første ynglefund efter 1970 er fra 1992. Der mangler årstotal fra 2003.

Ikke race-bestemte Blåhalse inden for de kendte yngleområder for Sydlig Blåhals i Sønderjylland og Vestjylland er behandlet som Sydlige Blåhalse.

Arten ser ud til at brede sig mod nord i landet, idet der i år var flere veldokumenterede fund i både Nord- og Østjylland, ligesom den optrådte på flere lokaliteter i Vestjylland.

Der blev registreret 195 fugle mod 163 i 2009 og 104 i 2008 (sum af lokalitets max.) i perioden 23/7-21/8. Heraf var der 166 territoriehævdende/syngende fugle på 74 lokaliteter, fordelt på 67 (SJ), 62 (SVJ), 1 (SØJ), 27 (VJ), 3 (ØJ) og 6 (NJ). Flest var der (lokalitets max. >6): 30/3 8 sy. Rudbøl Kog og Sønderkog (SJ) og 29/4 11 sy. Magisterkog (SJ). Det første fund var 27/3 1 R Røjede Enge (SVJ) og det sidste fund var 28/8 1 Gl. Hviding Engso (SVJ).

(Arne Bo Larsen)

Sydlig Blåhals, Rudbøl, 3. juli 2010. Foto: Klaus Dichmann

Sydlig Blåhals, Tøndermarsken, 24. April 2010. Foto: Johnny Madsen

Regional fordeling af Sydlig Blåhals 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	8	29	74	3	1	80	0	0	0	0	0	0	195

Nordlig Blåhals *Luscinia svecica svecica*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1980	1997	1995	
2010	NA	(73)	166	(136)	81	85	80	300	265	244	(4240)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76 og 1991.

Ikke race-bestemte Blåhalse uden for de kendte yngleområder for Sydlige Blåhals i Sønderjylland og Vestjylland er behandlet som Nordlige Blåhalse.

Der blev registreret 85 Nordlige Blåhalse i år mod 41 i 2009 og 42 i 2008. Det store antal skyldes en enkelt god dag på Christiansø.

Forårets forekomst indledtes med maner, med 8/5 2 han Bro Odde (B), 2 Salthammer (B) og 45 Christiansø (B), som også blev årets største indberetning. Hoved-

parten af indberetningerne var fra primo og medio maj. Forårets sidste var meget sent 27/6 1 han 2K RI Grenen (NJ), fuglen blev også set i området 28/6.

Efterårets fund var: 27/8 1 1k han og 1 ad hun begge RI Grenen (NJ), 12/9 1 hun Rønne (B), 18/9 1 Vestskov (KBH), 21/9 1 hun Galløken (B) samt 22/9 1 og 24/9 1 1K begge Christiansø (B).

(Arne Bo Larsen)

Regional fordeling af Nordlig Blåhals 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	15	2	3	0	0	0	0	0	1	0	7	51	79
2. halvår	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3	6
Sum	17	2	3	0	0	0	0	0	2	0	7	54	85

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquata* (yngleforekomst)

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	2009	2008	
2010	NA	0-2	NA	(9)	25	59	33	59	53	47	-

Kommentar: Tabel omhandler antal ynglepar. Rapportgruppens materiale er mangelfuldt fra de tidlige år

Der blev indberettet 45-59 ynglepar mod 50-53 ynglepar i 2009 (diverse indtastninger af observationer med YF-kode og par med unger er omregnet til antal par) fordelt på ca. 32 lokaliteter. De bedste lokaliteter var Frøslev Mose (SJ) 4-5 par og Blåvands Huk (SVJ) 3 par. Forårets første større forekomst var 26/4 8 ynglefugle

Frøslev Mose (SJ). Den sidste større observation var 4/9 10 ynglefugle Melby Overdrev (VSJ). Med kun 10 fund i januar, et i februar og 2. halvårs sidste fugl 24/11 blev vinterforekomsten under vanlig standard.

(Arne Bo Larsen)

Regional fordeling af Sortstrubet Bynkefugl 2010 (ynglepar)

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Ynglepar	18-20	4	7-11	2	1	11-17	0	0	0	2-4	0	0	45-59

Grønlandsk Stenpikker *Oenanthe oenanthe leucorhoa*

Der var ingen godkendte fund. Kun fugle bestemt i hånden medtages i årsrapporten.

(Arne Bo Larsen)

Ringdrossel *Turdus torquatus*

Der var indberettet to sene forårsfund: 4/6 1 3K+ han og 1 2K+ Grenen (NJ), den næste observation var 20/9 4 S Nordmandshage (NJ).

(Arne Bo Larsen)

Vindrossel *Turdus iliacus*

Der var enkelte sommerfund i 2010: 3/6 1 2K+ RI Ellekrattet (NJ), 5/6 1 2K+ RI og 1 2K+ sy. Grenen (NJ), 16/6 1 2K+ sy. Grenen (NJ), 27/6 1 2K og 1 3K+ RI Gre-

nen (NJ). Der var ikke nogen tegn på yngel. Den første observation i efteråret var fra 12/9.

(Arne Bo Larsen)

Flodsanger *Locustella fluviatilis*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1995	1992	2003	
2010	8	2	(6)	15	11	11	11	34	25	21	(361)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1989.

2010 bød på 11 fugle fordelt på 11 lokaliteter, hvilket var en let stigning i forhold til sidste år. Der var ingen observationer i den vestlige og sydlige del af Jylland og på Fyn. Selvom to Flodsangere i Østjylland opholdt sig på lokaliteterne i længere tid, var der ingen tegn på yngleaktivitet. Alle observationer nævnes: 12/5 og 13/5 1 Christiansø (B), 13/5 1 sy. Rønne (B), 21/5-6/6 1 sy. Søborg Sø (NSJ), 6/6 1 sy. Snogebæk (B), 8/6 1

sy. Holmegårds Mose (ST), 11/6 1 sy. Svaneke Fyr (B), 24/6-28/6 1 sy. Nørrekær Enge ved Alling Å (ØJ), 27/6-21/7 1 sy. Tebbestrup Kær (ØJ), 30/6 og 2/7 1 sy. Bolle og Try Enge (NJ), 20/7 1 sy. Lindenberg Ådal (NJ) og 22/9 1 Saksfjed Inddæmning (ST).

(Ursula Burmann)

Savisanger *Locustella luscinioides*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1989	2009	1988	
2010	26	(7)	26	26	22	24	25	50	41	40	(866)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1973 og 1975-76.

Med 24 fugle på 20 forskellige lokaliteter lå antallet kun lidt over gennemsnittet fra de sidste 10 år. Der indberettedes 5 ynglepar fra Magisterkogen (SJ). Øvrige lokaliteter, hvor syngende fugle opholdt sig i længere tid, var: 30/4-27/6 1 Fredmosen (F), 9/6-23/6 1 Faxe Ladeplads (ST), 16/6-1/7 1 Skænken Sø (VJ)

og 13/7-2/8 1 Bøtø Nor (ST). De første observationer var: 24/4 og 25/4 1 sy. Magisterkogen samt 26/4 1 sy. Ribe Østerå (SVJ). De sidste observationer var: 7/8 1 sy. Magisterkogen, 7/8 1 sy. Vorup Enge (ØJ) og 11/8 1 sy. Brabrand Sø (ØJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af Savisanger 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	2	1	1	2	0	6	2	2	2	0	6	0	24

Drosselrørsanger, Svaneke Fyr, 11. juni 2010. Foto: Sune Riis Sørensen

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1979	1984	1977-78	
2010	NA	(19)	17	13	15	12	15	35	24	22	(578)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972-73 og 1975-76.

Året bød på kun 12 fugle fordelt på 12 lokaliteter, og der var ingen tegn på yngleaktivitet. Dermed var det 3. år i træk, at der ikke var ynglende Drosselrørsanger i Danmark. Alle observationer nævnes: 1/5 1 RI Anholt (ØJ), 10/5 1 sy. Rønne (B), 10/5 og 11/5 1 sy. Utterslev Mose (KBH), 11/5 1 Årdsdale (B), 13/5-16/5 1-2 sy. Hov-

vig, Odsherred (VSJ), 20/5 og 22/5 1 sy. Maglemosen (KBH), 21/5 1 Grundsømagle Sø (KBH), 28/5 1 sy. Maribo Sønder sø (ST), 1/6 1 Vorup Enge (ØJ), 2/6 1 sy. Pedersker (B), 6/6 1 sy. Trekanten (ØJ) samt 11/6-13/6 1 sy. Svaneke Fyr (B).

(Ursula Burmann)

Høgesanger *Sylvia nisoria*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1985	1970	1992	
2010	NA	(29)	38	28	18	11	18	58	56	50	(1063)
0	NA	NA	10	3	0	0	0	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Årstotaler mangler fra 1972 og 1975-76. Sidste ynglefund er fra 2003.

Med kun 11 fugle blev 2010 endnu et lille år for arten. Der var lige som i 2009 kun et fund i 1. halvår: 31/5 1 2K hun RI Gedser Odde (ST). Efteråret bød på 9 1K fugle og en adult, alle nævnes: 27/8 1 1K RI Grenen (NJ), 29/8, 31/8 og 7/9 1 ad. Galløkken (B), 2/9 1 Kongelundsstranden (KBH), 6/9 1 Hanstholm Fyrhaver (NJ), 22/9 1 Spodsbjerg (NSJ), 24/9 1 Nordstrand ved Grenen (NJ), 25/9 1 Mulbjerg

(NJ), 25/9 1 Nakke Hage (VSJ), 19/10-21/10 1 i området ved Stormengene, Rømø (SJ) samt 6/11-14/11 1 i området ved Gl. Vesløs (NJ). Sidstnævnte fund var en meget sen fugl, der tilmed 13/11 led den tort at blive fanget af katten "Lille My", den blev efterfølgende frigivet forsynet med en ring, men uden halefejerene, som den havde mistet, formentlig ved mødet med katten.

(Ursula Burmann)

Høgesanger, Vesløs, 10. november 2010. Foto: Peter Nielsen

Lundsanger *Phylloscopus trochiloides*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	2010	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	1992	1988	
6	5	7	13	28	14	6	14	57	53	42	624

Kommentar: Første ynglefund er fra 1985 og fortsat uregelmæssig. Max-antal ynglepar er 1997: 4 par, 2002: 3 par og 2004: 1-2 par.

2010 var et år med kun 5-6 fugle, alle nævnes: 23/5 1 sy. Årsdale (B), 10/6 1 han, 11/6 1 han og 12/6 1 alle Christiansø (B) samt 14/6-23/6 1 sy. Klinteskoven (ST)

og 17/7 1 2K+ RI Blåvands Huk (SVJ).

(Ursula Burmann)

Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	2010	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	1996	2000	
16	1	< 1	6	16	10	16	9	84	30	20	345

Der observeredes 14-16 fugle hvilket var en mindre stigning i forhold til sidste år. Med mindst 6 fund stod Sydvestjylland for en stor andel af alle observationer. Alle fund nævnes: 8/10 1 Højerup, Stevns (KBH), 9/10 1 RI Anholt (ØJ), 11/10-14/10 1-2 Ertholmene (B), 13/10, 18/10 og 19/10 1 ved Hanstholm (NJ), 15/10 1 RI Blåvands Huk (SVJ), 16/10 1 Toftum, Rømø

(SJ), 18/10 1 RI Gulstav (F), 19/10-24/10 1 i området ved Ho Plantage (SVJ), 20/10 1 Mandø (SVJ), 20/10 1 Christiansø (B), 25/10 og 31/10 1 Fanø Sydspids (SVJ), 30/10 1 Heseede Skov (ST), 31/10 1 Stevns Fyr (KBH), muligvis samme fugl som den 8/10, samt 31/10 1 Nordby (SVJ) og 3/11 1 Gl. Hviding Kirke (SVJ).

(Ursula Burmann)

Fuglekongesanger, Stevns, 31. oktober 2010.
Foto: Helge Sørensen

Fuglekongesanger, Fanø, 25. oktober 2010. Foto: Mikkel Høegh Post

Hvidbrynet Løvsanger *Phylloscopus inornatus*

Årtotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2005	2007	1986	
26	17	2	18	12	32	26	33	60	57	52	711

Året bød på 70 observationer af 22-26 fugle på 20 lokaliteter, næsten samme antal som i 2009. De fleste observationer var fra Nord- og Sydvestjylland, især fra feltræffets område. Muligvis er denne østlige art overset i de østlige landsdele.

De første observationer var 20/9 og 21/9 1 Blåvands Huk (SVJ), 24/9 1 Ertholmene (B) samt 24/9 1 Grenen (NJ). Årets sidste fund var 24/10 1 Nakkehoved (NSJ), 1/11 1 1K RI Grenen og 2/11 1 Ho (SVJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af Hvidbrynet Løvsanger 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	6	2	10	1	0	0	0	1	1	2	1	2	26

Hvidbrynet Løvsanger, Sønderho, Fanø, 22. oktober 2010.
Foto: Mikkel Hoegh Post

Hvidbrynet Løvsanger, Højen Fyr, Skagen, 7. oktober 2010. Foto: Jørgen Kabel

Sibirisk Gransanger *Phylloscopus collybita tristis*

Årtotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1987	1984	1988	
3	0	< 1	3	< 1	1	3	1	9	6	5	52

Kommentar: Første fund er fra 1975.

Kun fugle der er bestemt i hånden (fanget til ringmærkning) medtages i Årsrapporten. Årets fund var 11/10 1 RI Blåvands Huk (SVJ), 16/10 1 1K RI Grenen (NJ) og 10/11 1 RI Gedser Odde (ST).

(Ursula Burmann)

Rødtoppet Fuglekonge *Regulus ignicapillus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2008	2003	2004	
2010	NA	(42)	36	60	(111)	125	117	214	136	135	(2492)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne og derfor undladt. Max. yngleforekomst er 1999: 27-36 par. Årstotal for 2002 er mangelfuld.

Med 125 fugle lå 2010 lidt over antallet fra sidste år og over gennemsnittet fra de sidste 10 år.

Gribskov Området (NSJ) bød som i de andre år på flest ynglepar med 4-8 par. De øvrige yngleforekomster var: 0-3 par Rold Skov (NJ), 2 par Draved Skov (SJ) og 2 par Frøslev Plantage (SJ). Desuden sang 4-6 fugle i længere perioder på yderligere 4 lokaliteter: 3/4-15/4 1-2 Kongelunden (KBH), 26/3-6/4 1 Geelskov (KBH), 6/4-9/5 1 Levka (B) og 28/4-18/7 1-2 Nørlund Skov (NJ).

Der indberettedes 4 fund i januar: 1/1 1 Søgård Skov (SJ), 3/1 1 død Høgsbro Plantage (SVJ), 16/1 1 ad han Bro Odde-Dueodde (B) og 23/1 1 Brattingsborg Skov (ØJ). De første forårsobservationer var 19/3 1 Nordhavnstippen (KBH), 21/3 1 Lunden (F) og 21/3 1 han Højerup, Stevns (KBH). Efterårets sidste observationer var 31/10 1 Ho By og sommerhusområde (SVJ), 31/10 1 Stenstrup Lyng (VSJ), 31/10 1 1K han RI Grenen (NJ) og 1/11 1 1K han Vester Vedsted Vildplet (SVJ). Derefter fulgte 3 vinterfund: 15/11 1 Nordbro Sø (SJ),

Rødtoppet Fuglekonge, Grenen, 31. oktober 2010. Foto: Knud Pedersen

5/12 1 Ølsemagle Revle (KBH) samt 19/12 og 22/12 1 1K Bispebjerg Kirkegård (KBH).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af Rødtoppet Fuglekonge 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	8	1	11	4	1	13	3	6	17	16	36	9	125

Lille Fluesnapper *Ficedula parva*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1981	1989	1980	
2010	NA	(93)	261	144	120	113	121	572	349	330	(5915)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-77.

Lille Fluesnapper, Christiansø, 17. maj 2010. Foto: Bo L. Christiansen

Året bød på 113 fugle, hvilket var en let stigning i forhold til 2009. Igen bidrog Christiansø, med 14 fugle i 1. halvår og 46 fugle i 2. halvår, med mere end halvdelen af alle fund. Der var ingen indberetninger af ynglepar, og der observeredes kun 3 syngende fugle, alle nævnes: 18/5-22/5 1 Hammeren (B), 2/6 1 Klinteskoven (ST) og 2/6-8/6 1 Gribskov (NSJ).

De første observationer var 10/5, 11/5 og 14/5 1 Christiansø samt 14/5 1 Vestmager (KBH), de sidste fund var 13/10 1 2K+ han Ertholmene (B), 14/10 og 16/10 1 Gedser Odde (ST).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af Lille Fluesnapper 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	7	0	4	0	0	2	4	1	11	3	16	65	113

Hvidhalset Fluesnapper,
Harager Hegn, 14. maj 2010.
Foto: Thomas Kehlet

Hvidhalset Fluesnapper *Ficedula albicollis*

Årtotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1996	1991	1999	
2010	NA	3	4	9	5	8	5	21	13	12	211

Et udmærket år med i alt 8 fugle. Der var 7 observationer af mindst 5 forskellige fugle på Christiansø og Bornholm, alle nævnes: 9/5 1 ad. han, 10/5 1 ad. han, 15/5 1 2K han, 16/5 1 ad. hun og 1 2K hun, 17/5 1 ad. han samt 22/5 1 2K han. Udenfor Christiansø sås 15/5

1 sy. Galløkken (B), 14/5 1 2K han Harager Hegn (NSJ), 1 2K han fundet død i krydset Tagensvej og Nørre Alle i København og 22/5 1 2K han Mandø (SJ).

(Jørgen Staarup Christensen/Ursula Burmann)

Fyrremejse *Parus montanus*

Fyrremejse, Filsø, 6. maj 2010. Foto: Klaus Malling Olsen

Regional fordeling af Fyrremejse 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	0	30	36	0	21	123	0	0	0	0	0	0	210
Lokaliteter	0	5	16	0	8	45	0	0	0	0	0	0	74

Forekomsten i 2010 var med 210 fugle på niveau med 2009. Der blev i 2010 registreret 16-24 ynglepar, mod 9-13 i 2009 og 6-7 i 2008, hvilket også peger på en stabilisering af bestanden. I kerneområdet Sønderjylland (SJ), der tegnede sig for mere end halvdelen af artens observationer, var antallet af fugle i 2010 på niveau med 2009, men til gengæld var der fund fra 10 lokaliteter mere.

De øvrige lokalområder havde ubetydelige udsving fra 2009, bortset fra Vestjylland, der gik fra 19 til 30 fugle på det samme antal lokaliteter. Der blev her registreret ynglefugle på 4 lokaliteter mod 1 i 2009.

Lidt forsigtigt kan man sige, at arten rykkede/stabiliserede sig en anelse nordligere i 2010. Et fund fra Østjylland er under behandling i SU.

(John Hansen)

Korttået Træløber *Certhia brachydactyla*

2010 bød på en minimal tilbagegang i antallet af lokaliteter med fund (150) men stor tilbagegang i antallet af fugle, fra 747 i 2009 til årets 560.

Kun Vestjylland (VJ) og Storstrøm (ST) havde status quo og størst tilbagegang tegnede Vestsjælland (VSJ), Nordsjælland (NSJ) og København (KBH) – det tidligere Sjælland (S) sig for: 581 fugle i 2009 mod 448 i 2010. I Jylland var tilbagegangen stor i Nordjylland (NJ), der

havde 64 fund i 2009 mod 24 i 2010 samt i Sydvestjylland (SVJ) med et fald fra 39 til 20.

Årets fund fordelte sig jævnt med typisk 1–3 fugle pr. observation. Dog var der 6/4 14 sy. Jægersborg Dyrehave (KBH) og 9/5 9 sy. Krenkerup Haveskov (ST). 12 af observationerne fra Storstrøm stammer fra ringmærkning i Ovstrup Skov.

(John Hansen)

Regional fordeling af Korttået Træløber 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	24	13	20	alm	alm	alm	alm	13	394	41	55	0	560
Lokaliteter	9	7	11					9	84	16	14	0	150

Pungmejse *Remiz pendulinus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1990	1993	1992	
23	1	> 1	(27)	(39)	16	23	18	62-68	55-57	55	-

Kommentar: Tabel behandler kun ynglefund. Der mangler oplysninger fra 1978, 1984-87, 1992 og 1997.

I alt 11-23 ynglepar blev tallene for Pungmejse i 2010, og dermed var der en lille fremgang med 2 par i forhold til 2009. Til gengæld var der lidt færre observationer - 111 på 58 lokaliteter, hvor der i 2009 var 124 på 54 lokaliteter.

Der blev fundet et ynglepar i Han Vejle (NJ) og fremgang med fund af yngleaktiviteter i Skjern Enge (VJ), Skænken Sø (VJ), og Tarm Kær (VJ). Ligeledes var der ynglepar i Vorup Enge (ØJ), Hovvig, Odsherred (VSJ), Porsemosen (KBH) og Grønjordssøen (KBH).

Der blev ikke fundet nogen ynglende i Sølsted Mose (SØJ), som havde 3 par i 2009.

På 5 lokaliteter blev der observeret syngende hanner, men ingen egentlig yngleaktivitet.

Årets første Pungmejer blev set 1/4 ved Hellebæk Avlsgård (NSJ), 2/4 Nørresø (SØJ) og 3/4 Brabrand Sø (ØJ), hvor en han blev ringmærket.

En overflyvende Pungmejse blev set 20/7 ved Blåvands Huk (SVJ), hvor den er en fåtallig trækgæst. De sidste blev set 29/9 ved Hovvig, Odsherred (VSJ), 4/10 Nørreballe Nor, Langeland (F) og 10/10 Bjerregrav Mose (ØJ).

(Ulla Munch Hansen)

Skægmejse, Gentofte Sø, 16. februar 2010. Foto: Helge Sørensen

Pungmejse, Skænken Sø, 24. juni 2010. Foto: Tonny Ravn Kristiansen

Regional fordeling af Pungmejse 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	12	7	14	15	0	11	6	6	27	5	8	0	111
Ynglepar	1-2	3-3	0-1	1-4	0	0-1	0-1	1-1	5-8	0-2	0	0	11-23

Skægmejse *Panurus biarmicus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1991	2008	2000	
2010	NA	(43)	95	4409	8002	4000	7475	10.000	9491	9273	

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76, 1992-95. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Årstotalen for Skægmejse blev ca. 4000 fugle, hvilket er det halve af årstotalen for 2009. Som der blev skrevet i Fugle og Natur nr. 3 juli 2010, er der indtil april måned blevet registreret halvt så mange Skægmejser, som de tilsvarende perioder i de seneste milde vintre. Vinteren 2009-2010 var som bekendt den hårdeste i 14 år og mest markant var nedgangen i Sydvestjylland med 782 i 2009 til 185 i 2010. De større forekomster blev set 6/2 35 Nakskov (ST),

20/9 40 Han Vejle (NJ), 30/9 30 Sønderho Strand (SVJ), 10/10 30 Kærup Holme (NJ) og 16/11 43 Østlige Vejler (NJ). Skægmejserne kan strejfe en del rundt udenfor yngletiden, og således blev 4 rastende set 8/10 på Ertholmene (B).

(Ulla Munch Hansen)

Regional fordeling af Skægmejse 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	757	212	185	353	76	231	90	334	1123	249	378	12	4000

Stor Tornskade, Grenen, 10. oktober 2010. Foto: Jørgen Kabel

Stor Tornskade *Lanius excubitor*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	2010	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2010	2008	
893	NA	(429)	(461)	(305)	(600)	893		893	884	881	(10.392)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1975-76, 1978-79, 1988, 1991-95 og 2001-2006. Baggrundstabel skal derfor tages med nogen forbehold. Ynglefugleoplysninger er meget uregelmæssige og derfor undladt. Der henvises til DATSY.

Årets total for Stor Tornskade blev 893 fugle fordelt på 463 lokaliteter. De tilsvarende tal var i 2009 881 fugle fordelt på 540 lokaliteter.

Fordelingen på årstider var noget omvendt i forhold til 2009: 321 fugle blev observeret i første halvdel af året mod 566 i 2009 og i anden halvdel 572 mod 365 i 2009. Både januar og februar 2010 var to meget kolde måneder, med få fund.

Forårets sidste observation af formodede trækfugle var 11/5 Hulsig Hede (NJ), 24/5 Grovsø ved Langved

(SVJ) samt 29/5 Jægersborg Skov/Nordre Purker (NJ). De første egentlige trækkende efterårsfugle blev observeret 12/9 Skagen (NJ), i øvrigt Skagens tidligste gennem tiderne og samme dag en i Strødamområdet og Strødam Engsø (NSJ).

Der var igen en kedelig nedgang i ynglebestanden i 2010, hvor der blev registreret 5-6 ynglepar mod 7-10 i 2009, læs mere om dette i DATSY andetsteds i *Fugleåret 2010*.

(Ulla Munch Hansen)

Regional fordeling af Stor Tornskade 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	89	40	12	18	13	11	11	24	28	40	20	15	321
2. halvår	181	32	50	31	25	16	33	31	45	49	51	28	572

Pirol *Oriolus oriolus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	2010	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	1982	1983	
96	NA	(65)	131	100	71	96	73	179	171	150	(3312)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-77. Ynglefugleoplysninger er meget uregelmæssige og derfor undladt. Er senest optaget som DATSY-art (Caretaker).

Pirol, han, Skagen, 20. maj 2010. Foto: Jens Jørgen Andersen

Pirol 2010

Der blev gjort cirka 90-96 observationer af Pirol i 2010, hvilket var et højere antal end gennemsnittet for de sidste ti år. Der blev gjort flest observationer i Ska-gen (NJ) 15, på Langeland 12 og Bornholm 9-11. Der blev observeret Pirol i samtlige dele af landet, pånær Vestjylland.

Ifølge DATSY-rapporten var der muligvis et lille fald i antallet af ynglepar i forhold til 2009, idet der blev meldt om 5 sandsynlige og 6 mulige ynglepar af Pirol i 2010. Yngleparrene blev meldt ind fra lokaliteter i den sydlige del af Jylland, Fyn, Bornholm og Storstrøm. Årets første observation fandt sted 15/5 1 N Fyns Hoved (F), hvilket var den seneste ankomst-dato siden 2001. Årets første syngende Pirol blev hørt et par dage senere: 17/5 1 Hammer Fyr (B). Derefter blev der løbende observeret Pirol til og med august måned. Årets sidste observation fandt sted 29/8 1 grøn Nørresø ved Maribo (ST).

(Tina Høeg Hansen)

Regional fordeling af Pirol 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	16	0	1	1	1	3	34-36	3	2	2	18-20	9-11	90-96

Nøddekrige *Nucifraga caryocatactes*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1985	1995	1977	
43	NA	(289)	(542)	554	165	43	151	3676	1493	1297	(13851)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76 og 1988. Der mangler opsummering fra invasion i 1988. Ynglefugleoplysninger er uregelmæssig, men max-antal er 1989: 2-5 par.

Årets antal observerede Nøddekriger blev et af de laveste, der er registreret siden de store invasionsår i begyndelsen af 1990'erne, og siden da har kun 2007 ligget lavere, mens 2006 havde samme antal som i 2010. Forårets sidste var 29/4 1 Fosdal Plantage (NJ) og 23/5 2 kaldende Ulvshaleskoven (ST). Sidstnævnte kunne være ynglefugle, men blev ikke set udover denne ene dato. En enkelt sommerobservation blev det også til: 2/7 1 Bagå (B).

2. halvår gav som sædvanligt flere observationer, men stadig i den meget lave ende, og med to for arten ret

store observationer, blev der ikke meget tilbage til andre. De første blev: 12/9 1 S Mandehoved (KBH), 22/9 6 V Hammerodde (B) og 22/9 3 Ø Rønne (B).

Udover de to sidstnævnte blev årets største observationer: 10/10 3 SV Helsingør (NSJ) og 30/11 6 R Balka (B). Ingen af de øvrige observationer var på mere end 2 fugle.

Kun en enkelt er racebestemt som værende af den tyknæbbede race (ssp. *caryocatactes*): 27/9 1 Strødamområdet (NSJ).

(Ole Jensen)

Regional fordeling af Nøddekrige 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	2	0	0	0	0	0	1	0	2	0	3	0	8
2. halvår	1	0	0	1	0	0	0	2	6	4	2	19	35
Sum	3	0	0	1	0	0	1	2	8	4	5	19	43

Sortkrage *Corvus corone*

Trods flere lokaliteter med observationer var der igen tale om en nedgang i antal observerede fugle, dog ikke noget alarmerende, og stadig over antallet fra 2007. Tallet dækker dog over en pæn stor fremgang i Sønderjylland, og en ret stor tilbagegang i Sydvestjylland. Der blev meldt i alt 23-33 ynglepar, heraf 21-28 i SJ, 0-1 Mandø Gammelkog (SVJ), 0-2 Høgsholt (SØJ), 1 Lidsø (ST) og 1 Trylleskoven (KBH).

Følgende lokaliteter har haft lok.max >100: 14/2 105 Kragesand (SJ), 1/11 100 Mjels Mark (SJ) og 1/12 140 Dynt Mark (SJ). Der var kun enkelte flokke >10 der kunne være trækkende fugle: 25/3 14 of Blomeskøbel (SJ), 18/4 15 N Tontoft Nakke (SJ), 6/6 12 S Juvre Forland (SJ) og 25/8 20 of Kongshoved (SJ).

(Ole Jensen)

Regional fordeling af Sortkrage 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Månedsmax.	252	78	575	55	53	3335	273	21	32	25	367	10	5076
Antal lok. med obs.	56	47	95	24	22	336	71	12	20	12	91	6	792

Rosenstær *Sturnus roseus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2002	2005	2003	
3	NA	< 1	2	2	9	3	9	31	8	7	125

Der var observationer fra 5 lokaliteter, der kan dog meget vel være tale om den samme fugl, eller max. 2-3 fugle, da alle observationer var fra nærliggende lokaliteter og fra samme periode. Den første var 11/10 1 Blåvandshuk (SVJ) hvor fuglen sås indtil 13/10. Derefter 22/10 1 Klinkerne v. Polderne (VJ), 22/10

1 Vostrup (VJ), 22/10 1 Skaven Strand (VJ), 22/10 1 Skjern Enge (VJ), og 26/10 1 Blåvandshuk (SVJ). Ud over Blåvandshuk er de øvrige lokaliteter alle tæt beliggende i samme område. Desuden er alle rapporterede som 1K fugle.

(Ole Jensen)

Rosenstær, 1K, Blåvands Huk, 11. oktober 2010. Foto: Per Schiermacher-Hansen

Kvækerfinke *Fringilla montifringilla* (yngleforekomst)

Som sædvanligt var de fleste af observationerne i maj fra trækstederne, fortrinsvis Skagens området. Derudover var de sidste: 17/5 3 han og 2 hun Ryomgård (ØJ), 17/5 1 han sy. Hammeren (B) og 30/5 1 Ø Gilbjerg Hoved (NSJ). Desuden sås arten regelmæssigt i løbet af maj og juni med få individer på Grenen (NJ). I sommerperioden sås andre steder kun 2 fugle: 4/6 1 han sy.

Magleby Skov (KBH) og 6/6 1 T Gjerrild Nordstrand (ØJ).

Der var således ikke tegn på ynglende Kvækerfinker, og efterårets første sås 31/8 2 S Nordmandshage (NJ) og fra 3/9 var der næsten daglige fund. Det første store træktalet var 13/9 1775 S Nordmandshage (NJ).

(Ole Jensen)

Bjergirisk *Carduelis flavirostris* (sommerfund)

Der var lige som de senere år ingen sommerfund i 2010. Forårets sidste fund var 2/5 3 NØ Liver Å's udløb (NJ) og efterårets første fund var 21/9 1 Saltvandsøen (SJ). De største rastforekomster var ikke så store

som de to foregående år, men igen var det Saltholm (KBH) der havde det største antal: 31/10 735 R.

(Peter Lange)

Gulirisk *Serinus serinus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2009	1996	1997	
125	NA	(40)	46	79	85	125	94	139	131	126	(2482)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-77, 1988, 1990-91 og 1993-94. Oplysninger om ynglepar er ujævne og lidt usikre fra år til år og derfor ikke opgjort.

Der blev observeret mindst 125 fugle, hvilket gør 2010 til det 4. bedste år nogensinde. Med undtagelse af VJ og SØJ meldes fund fra alle øvrige regioner. Særligt Gedser Odde (ST) med 23 fugle og Hyllekrog/Saksfjed (ST) med 15 fugle udmærkede sig, mens området ved Skagen (NJ) havde besøg af mindst 7 fugle. Ingen andre lokaliteter kunne frembyde mere end 4 fugle. De største dags observationer var: 21/3 sy. Sose (B) og 14/4 3 T Hyllekrog.

Der var ingen sikre ynglefund, men ved Snogebæk (B) blev der set op til 4 fugle, i perioden 29/4 – 29/7, uden

at der var sikre tegn på yngel. På andre lokaliteter blev der set syngende fugle i yngleperioden, men i de fleste tilfælde kun et par dage.

De første fugle ankom 21/3 på 2 lokaliteter, hvilket var normalt, men dog 9 dage senere end i 2009, mens den sidste fugl blev set ved Gedser Odde 28/11 1 TF. Fra medio april til primo juni var der næsten daglige observationer af arten.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Gulirisk 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	13	0	6	7	0	5	4	7	13	5	50	15	125

Hvidsiken *Carduelis hornemanni*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1995	2005	1985	
38	NA	(14)	55	(61)	49	38	53	221	168	142	(1613)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1978-79 og 1990. Der var tilsyneladende invasion i 1990, men der mangler opsummering.

At der ikke blev set Hvidsiskener i 1. halvår var ikke særligt overraskende efter de meget få observationer i 2009. 2. halvår blev meget bedre med ca. 38 fugle, hvilket gav en årstotal lidt under middel. Fra ultimo okto-

ber var der stor bevægelse af Stor Gråsisken gennem Danmark, og i flokkene blev der fundet enkelte Hvidsiskener. De første var 26/10 1 SV Højerup (KBH), 30/10 1 Sprogø (VSJ) og 2/11 1 Spodsbjerg (NSJ). I løbet af

Hvidsirken, Kronborg, 27. december 2010. Foto: Helge Sørensen

Hvidsirken, 1K, Grenen, 11. november 2010.
Foto: Knud Pedersen

november klingede invasionen af, og i december blev blot 7 sikre Hvidsiskener set. Den sidste blev 28/12 Græse Bakkeby (NSJ), 31/12 1 hun Kongeåslusen (SVJ)

og en populær overvintrende fugl ved Kronborg (NSJ), der blev set på lokaliteten fra 23/12 og langt ind i 2011.
(Poul Ulrik)

Regional fordeling af Hvidsirken 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	9	1	1	3	0	0	0	3	6	5	7	3	38

Hvidvinget Korsnæb *Loxia leucoptera*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2002	2003	1998	
3	NA	(18)	36	134	132	3	132	670	590	394	(3192)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1975-76.

Med kun 3 observerede fugle blev årets resultat et af de dårligste længe, dog gav 2007 kun 1 fugl. Bortset derfra er resultatet det dårligste i mere end 10 år. Alle nævnes:

8/2 1 han Klelund Plantage (SVJ), 25/4 1 hørt Gjerrild Nordstrand (ØJ) og 10/10 1 Blåvands Huk (SVJ).
(Ole Jensen)

Stor Korsnæb *Loxia pytyopsittacus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1983	1990	1982	
563	NA	(40)	1668	(1222)	991	563	957	7893	5632	5034	38.346

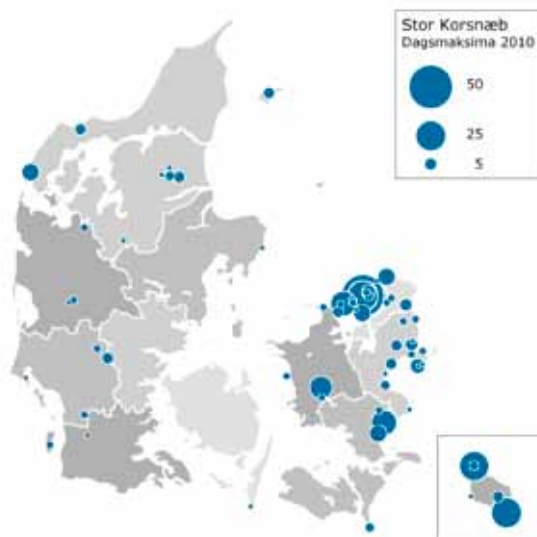
Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-73, 1975-76 og 1991.

I forhold til de seneste tre år blev der registreret et meget lavt antal. Arten svinger dog meget fra år til år, og total tallet har da også ligget lavere hele tre gange siden årtusindskiftet. Det var især årets sidste halvdel, der svigtede, ligesom især de nord- og vestjyske lokaliteter havde usædvanligt få observationer. Foråret største flokke sås (lok.max.>20): 13/1 47 As-

serbo Strand (NSJ), 15/1 48 Asserbo Plantage (NSJ), 13/2 24 Melby Overdrev (NSJ), 25/4 25 Dueodde (B) og 27/4 24 Hammerodde (B). De sidste to obs blev også foråret sidste, dog med en enkelt efternøler 2/5 1 Hønning Plantage (SØJ). Sommerfund var der ingen af, og de første i efteråret sås: 24/8 4 Hjørdemål Plantage (NJ), 17/9 4 Dueodde

(B) og 20/9 1 Rønne (B). Større flokke blev det ikke til i efteråret, alle >5 nævnes: 5/10 11 Korshage (VSJ), 14/10 9 Feddet (ST), 25/10 7 Kongelundsområdet (KBH), 30/10 15 Melby Overdrev og 8/11 8 Faxe Ladeplads (ST).

(Ole Jensen)

Regional fordeling af Stor Korsnæb 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	23	6	4	0	0	3	1	67	18	217	23	70	432
2. halvår	12	1	1	1	6	0	0	11	28	21	40	10	131
Sum	35	7	5	1	6	3	1	78	46	238	63	80	563

Månedsfordeling af Stor Korsnæb 2010 (månedsmax.)

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	Total
182	78	97	72	1	0	0	4	5	100	21	1	561

Karmindompap *Carpodacus erythrinus*

Årtotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1996	1992	1987	
2010	NA	(45)	(256)	(729)	(237)	396	227	1200	1000	976	(9505)
3-7	NA	NA	(27)	(55)	NA	7	NA	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-77, 1988-90, 1993, 1995, 1998 og 2001-02. Oplysninger om ynglepar er meget uregelmæssige. Første ynglefund var i 1972. Max. antal ynglepar er fra 1998: 86-109 par, 2001: 80 par og 1991: ca. 62 par.

Efter det meget lave antal i 2009 var resultatet i 2010 tilbage på et mere normalt leje. De første observationer blev gjort 10/5 1 han sy. Birkemose (ST), 12/5 1 sy. Busemarke (ST) og 12/5 1 Christiansø (B). Der blev observeret fugle på 115 lokaliteter, hvilket i tråd med fremgangen i antal individer også er en fremgang siden året før. På de 94 var der syngende fugle, heraf følgende med mere end 3 (lok.max.): 18/5 4 Grenen (NJ), 23/5 6 Birkemose (ST), 24/5 5 Svaneke Fyr (B), 29/5 5 Røsnæs (VSJ) og 30/5 4 Hammeren (B). Yngelmæssigt var 2010 også lidt bedre end 2009, idet der blev meldt om 3-7 par: 1-2 par Vesborg Fyr (ØJ), 1-2 par Gedser Fyr (ST),

Karmindompap, Elsegårde Strand, 29. maj 2010. Foto: Kent Olsen

1 par Stevns Fyr (KBH), 0-1 par Næsby Strand (ST) og 0-1 par Hammeren (B).

De sidste i efteråret blev: 3/9 1 Hanstholm Fyrhaver

(NJ), 3/9 1 RI Blåvands Huk (SVJ), 22/9 1 Grenen (NJ) og i perioden 13/9-25/9 1, 17/9 dog 2 Ertholmene (B).

(Ole Jensen)

Regional fordeling af Karmindompap 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	177	2	22	29	0	0	17	32	10	2	43	62	396

Tallene er udregnet som sum af lok.max. med tillæg for evt. trækkende eller ringmærkede fugle.

Lapværling *Calcarius lapponicus*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2010	1987	1993		
2010	1885	NA	(113)	(644)	(453)	(177)	1885	NA	1885	1790	1146	(14.204)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73, 1975-76, 1988, 1999-2003 og 2005-06

2010 blev et rekordår for arten med anslået 1885 fugle. Det hidtil bedste år i Årsrapportens historie var 1987 med 1790 fugle. Der var dog intet i 1. halvår, der tydede i den retning. Vintervejret var givetvis årsagen til de meget få overvintrende fugle. Således blev der i alt kun 7 registreret på 5 lokaliteter i løbet af januar/februar. Forårstrækket 16/3-23/5 var ligeledes yderst sparsomt med blot ca. 29 Lapværlinger. Skagen (NJ) har 16/3-11/5 13 T/R. Den eneste dag med mere end én fugl var 26/4 2 T. Forårets sidste er ret sen: 23/5 1 hun R/T Kongelunden (KBH). De mange fugle i 2. halvår tyder på et rigtig godt yngleår for arten, selvom kun få af de rapporterede fugle

var aldersbestemt. Efterårstrækket startede ret tidligt med 31/8 1 R Hanstholm (NJ) og 1+3/9 1 R Skagen. I Nordjylland kulminerede trækket allerede i månedsskiftet september/oktober, hvorefter antallet af fugle steg ned langs den jyske vestkyst. Største observationer (lokaliteter med over 50): 30/9 75 Lakolk Strand, Rømø (SJ), hvilket var tidligt for en stor flok så langt mod syd, 21/10 120 Ballum Enge (SJ), 20/11 110 Nr. Farup Enge (SVJ), 3/12 100 Skjern Enge (VJ) og 9/12 68 Rømødæmningen (SJ).

(Poul Ulrik)

Regional fordeling af Lapværling 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	16	0	3	0	0	1	1	6	3	3	2	1	36
2. halvår	614	164	415	12	0	476	11	36	56	26	21	18	1849

Hortulan *Emberiza hortulana*

Årstotal	Hyppighed						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2010	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1986	1978	1983		
2010	46	NA	(228)	(357)	(281)	(38)	46	NA	572	552	449	(7537)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73, 1975-76, 1988 og 1999-2003.

I alt blev der observeret 46 Hortulaner i Danmark i 2010, hvilket var noget over det seneste årtis gennemsnit. Antallet var dog stadig langt fra forrige årtiers gennemsnit. Den første Hortulan blev observeret ved Gilbjerg Hoved (NSJ) 29/4, efterfulgt af 7 observationer i intervallet 2/5 – 15/5 i Skagen (NJ). På Christiansø (B)

blev der observeret 3 Hortulaner 10/5, hvilket var det eneste fund herfra. I efteråret blev der i perioden 20/8 – 29/9 observeret 7 Hortulaner. Den sidste Hortulan blev set ved Køge Sydstrand (KBH).

(Inger F. Jensen)

Regional fordeling af Hortulan 2010

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2010	22	1	0	1	0	1	1	2	7	2	6	3	46

Hortulan, 1K, Grenen,
20. august 2010.
Foto: Knud Pedersen

Hortulan, Bregnemede, 29. april 2010. Foto: Bo Tureby

Referencer

- Bergan, M. 2010: Snøgåsa som hekkefugl i Norge – en epoke er over. *Vår Fuglefauna* 33 nr. 2: 66-72.
- Christensen, Jørgen S. & Peter Lange (red.) 2010: Årsrapporten 2009. *Fugleåret 2009* s. 31-129. DOF.
- Madsen, J. 2009: Hurtige ændringer i udbredelse og bestand af Kortnæbbet Gås. *DOFT* 103: 35-37.
- Madsen, J. 2010: Gæs som aldrig før – giver nye udfordringer for forvaltningen. *DOFT* 104: 105-110.
- Mortensen, C. E. 2011: Etablering og udvikling af ynglebstanden af Bramgås på Saltholm 1992-2010. *DOFT* 105 s. 159-166.
- Noer, H.; Asferg, T.; Clausen, P.; Olesen, C.R.; Bregnballe, T.; Laursen, K.; Kahlert, J.; Teilmann, J.; Christensen T.C. og Haugaard, L. 2009: Vildtbestande og jagttider i Danmark: Det biologiske grundlag for jagttidsrevisionen 2010: Faglig rapport fra DMU nr. 742.
- SOF 2010: *Fågelåret 2009*. Sveriges Ornitologiska Förening, Halmstad.
- Olsen, K. M. 1992: Danmarks Fugle – en oversigt. DOF.
- DMU-NYT Årgang 14 nr. 16, 2. december 2010 (via www.dmu.dk).
- Tofft, J. 2011: Afrikansk indvandrer koloniserer Danmark. *Fugle i Felten* 2, 2011: 2-4.
- Hansen, Lars 2010: Sortgrå Ryle – det seje træk. *Fugle i Felten* nr. 1, 2010 s. 12-13. DOF.
- Grell, M. 1998: *Fuglenes Danmark*. Gads Forlag.
- Lange, Peter: *Fugle i Danmark 2003, Årsrapport*. *DOFT* 2005 nr. 3.
- Nyegaard, T. & M. B. Grell 2009: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2008. *Fugleåret 2008*: 155-181. DOF.

Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2010

Rune Sø Neergaard, Andreas Bruun Kristensen, Alex Sand Frich,
Troels Eske Ortvad, Knud Pedersen og Michael Schwalbe

Rapport nr. 41 fra Sjældenhedsudvalget

Stendrossel, Nordby, Fanø, 12. oktober 2010. Foto: Carsten Gadgaard

Indledning

Denne rapport omhandler 120 færdigbehandlede sager fra Danmark, heraf 97 fra 2010. Heri indgår to sager, som SU har behandlet på opfordring fra lokalrapporternes redaktioner, vedrørende arter, som er udgået af SU-listen, men som skønnes at være sjældne lokalt eller er truffet på usædvanlige tidspunkter af året. Disse fund publiceres (siden Rasmussen 1997) i den landsdækkende årsrapport i DOFT (og fra 2006 i Fugleåret), men er tillige nævnt sidst i denne rapport. 100 (83 %) af de færdigbehandlede sager (heraf 81 (84 %) af sagerne fra 2010) blev godkendt, hvilket kan sammenlignes med en godkendelsesprocent på mellem 70 % og 87 % de seneste ti år (2000-2009). 81 (81 %) af de godkendte sager blev dokumenteret ved hjælp af foto, video, bånd eller

satellitsporing. For Grønland færdigbehandlede fire sager, hvor alle blev godkendt.

Til og med denne rapport henligger der syv sager, som af forskellige årsager endnu ikke er færdigbehandlet. En liste over disse sager samt en liste over forkastede fund findes bagest i rapporten.

Den systematiske gennemgang og den regionale inddeling er som i den foregående rapport (Kristensen et al. 2010). Hvis intet andet er nævnt, er der tale om ét rastende individ. Betegnelserne 1K og 2K står for henholdsvis første og andet kalenderår; 2K+ (3K+) betyder, at fuglen mindst er i sit andet (tredje) kalenderår, men kan være ældre. Ad. = adult (gammel, udfarvet fugl), imm. = immature (dragter mellem juvenil og adult), juv. = juvenil (første egentlige fjerdragt), pull. = pullus

(dununge), rst. = rastende, sdr. = sommerdragt, vdr. = vinterdragt, odr. = overgangsdragt, trk.fors. = trækforsøgende, trk. = trækkende, syng. = syngende og ringm. = ringmærket.

Efter artsnavnet er i parentes angivet 1) antal anerkendte fund og individer (adskilt af en skråstreg) før 1.1 1950; 2) antal godkendte fund og individer fra og med 1.1 1950 til og med 2009; 3) antal godkendte fund og individer i 2010. Denne opdeling er i overensstemmelse med den standard, der anbefales af AERC (Association of European Rarities Committees). Bemærk i øvrigt, at antal fund ikke altid er identisk med antal individer, idet flokke og par regnes som enkeltfund, mens f.eks. fem enkeltindivider på én dag regnes som 5 fund. I lighed med europæisk standard regnes ynglefund (inkl. unger) som ét fund. Returnerende individer fra år til år indgår ikke i opsummeringen, som nævnes efter artsnavnet.

Efter observatørnavnet er det oplyst, om de enkelte fund er dokumenteret med foto (Foto), videofilm (Video), lydoptagelse (Bånd) eller dødfunden fugl (Død). Desuden er findere(n) ved hvert fund markeret med en asterisk (*) foran observatørnavnet. Som finder(e) regnes den(de), der har været tilstede, da fuglen blev opdaget/bestemt. Imidlertid fremgår det ikke altid tydeligt af beskrivelserne, hvem finderen er, og der kan derfor mangle enkelte markeringer. I beskrivelser til SU bør det angives, hvem finderen er.

I bemærkningerne til de enkelte arter/racer er artens/racens normale yngle- og vinterudbredelse eller udbredelsen, hvorfra danske forekomster vurderes at komme, tilføjet i parentes.

Sjældne fugle i 2010

En ung Jagtfalk, som blev fundet i oktober 2009, sås også i 2010 til langt ind i juli på Bygholm Vejle (NJ). Landets blot tredje Hvidkindede Værbling blev set på et foderbræt i Aabenraa (SJ) på en enkelt dato i februar, hvor også landets syvende Lille Bjergand blev opdaget i Roskilde (S). I samme måned blev den Gråvingede Måge, der blev opdaget i november 2009, genfundet i Århus (ÅH) til glæde for mange tilrejsende ornitologer fra nær og fjern. Fuglen sås derefter igen fra august og året ud, dog var den det meste af tiden meget lidt samarbejdsvillig. Marts og april bød ligeledes på returnerende fugle fra 2009 og tidligere i form af Amerikansk Sortand i Nordsjælland (S) samt Sibirisk Fløjlsand og Amerikansk Sortand ved Blåvand (RB).

Første meget sjældne fund i foråret var en adult Høgeørn i Skagen (NJ) i april. I slutningen af april trak landets tredje Ådselgrib nord ved Selsø Sø (S) bevidnet af blot en enkelt observatør! En Langnæbbet Sneppeklire og en Blåvinget And iagttoges begge i den naturgenoprettede nordlige del af Lille Vildmose (NJ) i starten af maj. Ligeledes i Nordjylland sås en hun Brilleand ved Hirtshals (NJ) i starten af maj. Fundet var det blot tredje af en hun i Danmark og var desuden det første af i alt fire fund af seks Brilleænder, hvormed 2010 blev et rekordår for denne art. En morgen sidst i maj blev der opdaget en ny vadefugleart for landet i

form af en Orientbraksvale ved Vest Stadil Fjord (RK). Juni startede med landets femte Spottesanger, som blev ringmærket i Blåvand (RB). Midt i juni fandtes endnu en ny art for landet, idet en Orientsejler fouragerede på Vestmager (S) i 3-4 timer. Omkring Sankt Hans blev landets andet fund af Hvidstrubet Spurv gjort, da en ivrigt syngende han holdt til i et villakvarter i Skørping (NJ). Fundet blev dog først offentligt kendt i starten af juli via hjemmesiden www.fugleog-natur.dk, hvorefter mange nåede at se og ikke mindst høre fuglen. Den allersidste dag af første halvår blev en Hvidkronet Stenpikker fundet ved Saltbæk Vig (S). Denne fugl blev efterfølgende genfundet i september i Niedersachsen i Tyskland, hvor den endte med at blive dræbt af en kat. I denne forbindelse blev der lavet isotopanalyser af fuglens fjer med henblik på at fastslå fuglens oprindelsessted. Sjældenhedsudvalget afventer en officiel udredning vedrørende resultaterne af de tyske isotopanalyser, inden det danske fund bliver kategoriseret og behandlingen af fundet afsluttet og publiceret.

I august blev landets anden Rødhalsede Ryle og landets 16. Rødvingede Braksvale fundet i hver sin ende af Jylland på hhv. Grenen, Skagen (NJ) og i Margrethe Kog (SJ). På Bornholm blev det første fund af Ellekrage siden 1997 gjort medio august, og en publikumsvenlig Storskråpe blev observeret på en række lokaliteter langs den nordsjællandske kyst i slutningen af måneden. I slutningen af september sås Skandinavien hidtil tidligste Himalayasanger på Christiansø (B), hvor også en Schwarz Løvsanger blev ringmærket en uges tid senere. Oktober bød på hele tre sjældne drosselfugle i form af landets første Stendrossel siden 1996, som sås på Fanø (RB), en Blåstjert ved Gedser (LF) og landets tiende Sortstrubede Drossel i Skagen (NJ). Året sluttede med to fund af Ørkenstenpikker i hhv. november og december ved Rørvig (S) og på Bornholm. Sidstnævnte søgte læ i en garage under en snestorm!

SU-listen

Listen over arter og racer, som skal godkendes af SU, kan findes på http://www.dof.dk/sider/images/stories/gu/su/dokumenter/su_listen_juni10.pdf

En generel vejledning i indsendelse af sager findes på http://www.dof.dk/sider/index.php?option=com_content&task=view&id=169&Itemid=196

Det er nu blevet muligt for indsendere at uploade deres SU-beskrivelser direkte til SU's database. Hvis man vil uploade en beskrivelse til SU, kan man gå ind på adressen: <http://www.netfugl.dk/su-upload/index.php>. Her bliver man vejledt. SU modtager naturligvis fortsat beskrivelser pr. post og e-mail, men vi anmoder om, at folk uploader beskrivelserne selv.

SU behandler fund af arter fra alle kategorier (se nedenfor) og for at få så fyldestgørende et billede som muligt af de forskellige arters og racers optræden herhjemme, er det i princippet vigtigt, at alt bliver rapporteret. Der vil dog forekomme tilfælde, hvor det må skønnes, at en SU-godkendelse ikke er nødvendig,

Ellekrage, Gadeby, Bornholm, 20. August 2010. Foto: Steen E. Jensen

f.eks. fund af almindelige burfugle (Undulat m.fl.). Er man i tvivl om, hvorvidt et fund bør behandles af SU, kan man kontakte udvalget.

Sjældenhedsudvalget har siden 2006 eftersøgt og scannet gamle beskrivelser ind af meget sjældne arter i Danmark for, at denne dokumentation bliver bevaret i fremtiden. Vi har især ledt efter dokumentation for arter, der har optrådt 1-3 gange i Danmark. Dog har også beskrivelser af andre arter sjældne arter eksempelvis Storskråpe, Lille Gulbug og Polarlomvie været under genbehandling. Resultatet af disse genbehandlinger kan læses i en separat genbehandlingsrapport, som forventes publiceret i 2012.

Kategorier

I henhold til AERC-standard inddeles de i Danmark trufne fuglearter i 5 kategorier, defineret som følger:

A Arter der betragtes som spontant optrædende og er truffet mindst én gang siden 1.1 1950; f.eks. Vibe og Amerikansk Pibeand. Som spontant optrædende

regnes ligeledes skibs- eller på anden måde assisterede forekomster, når fuglen ikke har været fodret eller tilbageholdt.

B Arter der betragtes som spontant optrædende men kun er truffet før 1/1 1950; f.eks. Østlig Kravetræpe og Bartramsklire.

C Udsatte og undslupne arter som har etableret en fritlevende og selvsupplerende bestand, enten herhjemme eller i andre lande; f.eks. Nilgås og Fasan.

D Arter som ville være placeret i A eller B, hvis ikke der var rimelig tvivl om, hvorvidt de nogensinde havde optrådt spontant i landet; f.eks. Stor Flamingo og Almindelig Pelikan.

E Arter der betragtes som undsluppet fra fangenskab eller på anden måde kun unaturligt har optrådt i landet, eller hvis fritlevende bestande – hvis eksisterende – formentlig ikke er selvsupplerende; f.eks. Rødrygget Pelikan, Steppeørn med stropper og ynglefund af Mandarinand.

Den officielle danske liste udgøres af arterne i kategori **A**, **B** og **C**. Fund af arter i kategori **D** og **E** behandles også af SU, men publiceres særskilt bagest i SU-rapporten.

Sjældenhedsudvalgets medlemmer

Sjældenhedsudvalget bestod frem til udgangen af 2010 af følgende medlemmer: Jan Hjort Christensen, Alex Sand Frich, Jens Søgaard Hansen, Tim Hesselballe Hansen, Andreas Bruun Kristensen, Rune Sø Neergaard, Troels Eske Ortvad (formand), Knud Pedersen, Michael Schwalbe og Rasmus Strack.

Hele fire af medlemmerne er nye: Rune Sø Neergaard, Knud Pedersen, Jan Hjort Christensen og Rasmus Strack. Disse fire har i 2010 afløst fire afgangede medlemmer: Sebastian Klein, Peter H. Kristensen, Henrik Haaning Nielsen og Kent Olsen. De takkes alle for deres arbejde i Sjældenhedsudvalget gennem flere år. Særligt takkes Sebastian Klein, der har fungeret som formand siden 2007.

Sjældenhedsudvalgets adresse: Sjældenhedsudvalget, DOF, Vesterbrogade 138-140, 1620 København V.
E-mail: su@dof.dk.

For kritik og kommentarer til denne rapport takkes Morten Bentzon Hansen, Bent Bøggild Pedersen og Palle A.F. Rasmussen. Endvidere takkes Lars Svensson, Javier Blasco-Zumeta og Dick Groenendijk. Den største tak rettes dog til de mange, der rapporterede deres observationer til SU og dermed skabte grundlaget for denne rapport.

Kategori A (Spontane forekomster)

Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2010

Kuhls Skråpe *Calonectris diomedea* (0, 54/55, 1/1)

2010: 19/9, Roshage, Hanstholm (NJ), trk., *Jørgen Bech, *Jørgen Hulbæk Christiansen.

Ottende år i træk med fund af arten. Der er fund fra alle årets måneder med undtagelse af marts. (Middelhavet og Midtatlanten; overvintret Sydatlanten)

Foto: Storskråpe, Gilleleje, 25. august 2010. Foto: Jens Søgaard Hansen

- gerne stort - forstør billede også selvom det bliver grynet - se størrelse. http://www.netfugl.dk/pictures.php?id=showpicture&picture_id=35399

Storskråpe *Puffinus gravis* (1/1, 12/12, 1/1)

2010: 25/8, Gilleleje, Rågeleje, Tisvildeleje og Liseleje (S), trk., *Jens Søgaard Hansen, Rasmus Strack, Sebastian Klein m.fl. (Foto).

Storskråpe, Tisvildeleje, 25. august 2010. Foto: Jens Søgaard Hansen

Balearskråpe, Hirtshals, 17. september 2010. Foto: Søren Kristoffersen

Pågældende fugl var tidligere på dagen observeret og meldt ud fra Kullen i Sverige, hvor den forsvandt ved 15-tiden (Svalan.se 2011). Den blev efterfølgende eftersøgt og observeret fra de nævnte nordsjællandske kystlokaliteter mellem kl. 18.00 og kl. 21.00. Bemærk, at to fund fra januar 1993 nu regnes som værende af samme fugl, hvorfor opsummeringen af de danske fund er ændret. Disse to fund er 23/1 1993, Korshage, Rørvig (S), trk. og 25/1 1993, Gilleje (S). Månedsfordelingen af de danske fund er: januar (4), august (2), september (5) og oktober (3). (Sydatlanten, overvintrer i den nordvestlige del af Nordatlanten)

Balearskråpe *Puffinus mauretanicus* (1/1, 64/68, 3/4)

2010: 2/8, Grenen, Skagen (NJ), 2 rst. herefter trk., *Rolf Christensen, *Thomas Bundgaard Rasmussen, Mathias Vogndrup-Schmidt. – 4/8, Grenen, Skagen (NJ), trk., *Thomas Bundgaard Rasmussen, *Rolf Christensen. – 17/9, Hirtshals Havn (NJ), trk., *Rune Sø Neergaard, *Søren Kristoffersen (Foto).

Verdenspopulationen af Balearskråpe blev i 2005 estimeret til kun 8-10.000 individer (Birdlife International 2011). Marine vintertællinger langs den Iberiske Sokkel og systematiske trækobservationer ved Gibraltarstrædet i maj-juli 2008 har givet grundlag for en opjustering til formodentlig 25-30.000 individer (Birdlife International 2011). (Vestlige Middelhav; overvintrer i Middelhavet, tilstødende Atlanterhav mod nord til Sydengland)

Almindelig Skråpe *Puffinus puffinus*

1990: 13/7, Dovns Klint, Langeland (F), *Rasmus Turin.

Arten udgik af SU-listen fra og med 1983, men fund fra de indre danske farvande skulle stadig godkendes til og med 1990 (Frich & Nordbjærg 1992). Fundet udgør det hidtil eneste fund fra Langeland.

Topskarv *Phalacrocorax aristotelis* (-, fra og med 1984: 72/132, 0)

2009: 15/4, Hirtshals Havn (NJ), 3K+, via www.fugleognatur.dk (Foto).

Efter rekordåret 2009 med 14 fund af 58 fugle er det meget bemærkelsesværdigt, at ikke en eneste Topskarv er indrapporteret i 2010. (Britiske Øer, Norge og Sverige)

Sort Ibis *Plegadis falcinellus* (14/21, 22/24, 1/1)

2010: 29/4-1/5, Nørresø, Tønder (SJ), 3K+, *Christian Olesen, Jens Søgaard Hansen, Morten Bentzon Hansen m.fl. (Foto).

Første fund fra Sønderjylland. Der er nu 11 fund i perioden april-juni og 23 fra august-december med top i september (9) og oktober (8). Geografisk er der flest fund fra RK (11), S (9) og NJ (7). (Sydeuropa og Centralasien; overvintrer Nord- og Østafrika samt Sydøstasien)

Amerikansk Pibeand *Anas americana* (0, 34/34, 1/1)

2010: 6-13/11, Bygholmengen, Vejlerne (NJ), 2K+ han, *Thorkil Brandt m.fl. (Foto og Video).

Arten er set årligt siden første danske fund 3-11/4 1992, Bygholm Vejle (NJ) (Frich og Nordbjærg 1994), med undtagelse af 1993 og 2002. (Nordamerika)

Blåvinget And *Anas discors* (1/1, 16/18, 1/1)

2010: 6-11/5, Lille Vildmose (NJ), 2K+ han, *Willy Jørgensen, Hans Christophersen m.fl. (Foto).

Andet år i træk med besøg af arten og første fund i Nordjylland siden 21/4-4/5 1992, Selbjerg Vejle (NJ) (Frich og Nordbjærg 1994). Et tidsmæssigt typisk fund, da arten ofte ankommer med Atlingænder *Anas querquedula* fra deres vinterkvarter. (Nordamerika)

Hvidøjet And *Aythya nyroca* (4/4, 42/45, 4/4)

2010: 31/1, Bogø-dæmningen (M), ad. han, *Kjeld Tommy Pedersen, Jesper Brinkmann Nielsen (Foto). –

Øverst t.v.: Sort Ibis, Nørresø, Tønder, 29. april 2010. Foto: Jens Søgaard Hansen

Øverst t.h.: Blåvinget And, Lille Vildmose, 7. maj 2010. Foto: Ole Krogh

Nederst: Stellersand, Sorthat Odde, Bornholm, 19. december 2010. Foto: Sune Riis Sørensen

24/8-19/9, Hejrede Sø (LF), ad. han, *Rasmus Strack, Jimmy Skat Hansen, Per Bo Hansen m.fl. (Foto og Video). – 29/8-14/10, Røgbølle Sø og Maribo Sønder sø (LF), adult hun, *Rasmus Strack, Morten Koføed-Hansen m.fl. (Foto). – 12/9-14/10, Røgbølle Sø (LF), 1K han, *Rasmus Strack, Jimmy Skat Hansen, Per Bo Hansen m.fl. (Foto og Video). – 12/9-17/10, Røgbølle Sø (LF), ad. han, *Rasmus Strack, Torben Sebø m.fl. (Foto og Video).

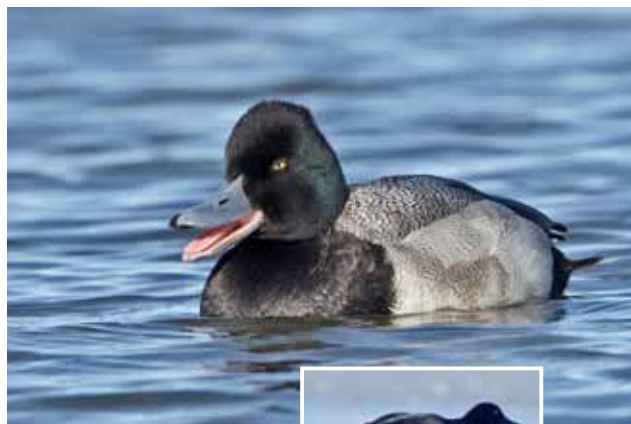
Arten er nu set i Maribosøerne (LF) hvert efterår siden 2004 med undtagelse af 2007. Alle årene er der iagttaget en adult han, og denne vurderes også at være en af de to adulte hanner, der er godkendt fra området i efteråret 2010.

At arten er blevet så forholdsvis talrig, skal ses i lyset af større feltornitologisk aktivitet, da andre lande ikke oplever samme stigning i fund. Da arten ofte hybridiserer med Taffeland *Aythya ferina* er det vigtigt at få beskrevet alle dragtdetaljer grundigt samt beskrive størrelse og proportioner for at udelukke hybrider. (Øst- og Sydøsteuropa; overvintrer Middelhavet, Sortehavet og Nordafrika)

Lille Bjergand *Aythya affinis* (0, 6/6, 1/1)

2010: 27/2-4/4, Roskilde Havn (S), 2K han, *Kristian Birchvald Jensen m.fl. (Foto).

Ny art for Sjælland og første fund i februar. Arten er stadig kun truffet i første halvår (29/1-6/6). Fra Sverige foreligger i alt seks fund til og med 2010 (Kryssalett 2011). (Nordamerika)

Lille Bjergand, Roskilde Havn, 5. marts 2010. Foto: Johnny Madsen

Stellersand *Polysticta stelleri* (8/8, til og med 1990: 39/58, 1/1)

2010: 19-31/12, Sorthat Odde (B), ad. han, *Carsten Hansen m.fl. (Foto).

Første fund siden arten i 2010 blev genoptaget på SU-listen (Kristensen et al. 2009). Arten var på SU-listen til og med 1990 (Frich & Nordbjærg 1992). (Sibirien; overvintrer Barentshavet og Østersøen)

Brilleand med Sortand, Blåvands Huk, 17. oktober 2010. Foto: Tommy Ravn Kristiansen

Amerikansk Sortand *Melanitta americana* (0, 4/4, 0)

2008: 10-12/12, Blåvands Huk (RB), ad. han, *Henrik Knudsen, Bent Jakobsen, Jonas Gadgaard.

2009: 18-19/9, Blåvands Huk (RB), ad. han, Dan Bruhn, Martin Strømkjær.

2010: 12/3-2/4, Asserbo Strand (S), ad. han, *Erik Kramshøj, Tim Andersen, m.fl. (Foto). – 17/10-12/12, Blåvands Huk (RB), ad. han, Kent Olsen m.fl. (Foto). Både fuglen fra Blåvands Huk og fra Asserbo Strand regnes som tilbagevendende individer, hvorfor de ikke tælles med i opsummeringen. (Nordamerika og Nordøstsibirien)

Brilleand *Melanitta perspicillata* (0, 35/38, 4/6)

2010: 8-14/5, Hirtshals (NJ), 2K hun, *Anders Østerby m.fl. (Foto). – 17-22/10, Blåvands Huk (RB), ad. han, *Peter Bundgaard, Kent Olsen m.fl. (Foto) – 26/10, Bulbjerg (NJ), ad. han, *Henrik Haaning Nielsen (Foto). – 26/10, Bjerregård Strand (RK), ad. han, *Ole Amstrup. – 24/11-12/12, Blåvands Huk (RB), ad. han, dog 3 ad. han 28/11, *Henrik Knudsen m.fl.

Rekordår for arten med seks fugle. Fundet ved Hirtshals udgør det blot tredje fund af en hunfarvet fugl i landet. Da arten ikke er registreret ved Blåvands Huk siden efteråret 2006, regnes alle tre individer som nye. Kun en meget grundig redegørelse for fuglene 28/11 ved Blåvands Huk gør, at Sjældenhedsudvalget har valgt at godkende hele tre fugle fra lokaliteten denne dag. (Nordamerika)

Amerikansk Fløjsand *Melanitta deglandi* (0, 1/1, 0)

Med karakterer svarende til **Sibirisk Fløjsand** ssp. *stejnegeri*.

2010: 19/3, Blåvands Huk (RB), ad. han, *Henrik Knudsen.

Utvivlsomt samme fugl der sås 12-18/10 2009 på samme lokalitet (Kristensen et al. 2010). Se artikel i Fugleåret 2009 for en mere uddybende gennemgang af dette fund. (Nordamerika og Nordøstasien)

Ådselgrib *Neophron percnopterus* (1/1, 1/1, 1/1)

2010: 28/4, Selsø Sø, Skibby (S), 5K+ trk., *Jakob Engelhard.

Formodentlig samme udfarvede fugl blev set 26/4 2010 trække nord ved Niederwalgern, Magdeburg, Tyskland (German Birdnet 2011) og efterfølgende rastende i Rogaland, Norge 2/5 og 8-10/5 2010 (Feltornitologene. no 2011). Det aktuelle fund udgør det tredje danske fund og er det første, siden en 3K blev set ved Skagen (NJ) 22-23/5 1993 (Frich & Nordbjærg 1995). Landets første fund var en 1K han som blev skudt ved Ebbeskov, Faxe (S) 30/8 1918 (Scheel 1925). (Sydeuropa omkring Middelhavet, Mellemøsten og Nordafrika; overvintrer i Afrika)

Slangeørn *Circaetus gallicus* (uddød 1882, herefter 1/1, 40/40, 1/1)

2010: 28/5-26/6, Harrild Hede (RK), 3K, *Frits Rost, Peter Leth Olsen m.fl. (Foto).

Langtidsstationære fugle er tidligere set på Møn i 1993 (Frich & Nordbjærg 1995) og ved Lille Vildmose (NJ) i 2003 (to fugle) (Amstrup et al. 2004) og 2004 (Amstrup et al. 2005). (Syd- og Østeuropa; overvintrer nordligt i tropisk Afrika)

Lille Skrigeørn *Aquila pomarina* (? , 113/117, 3/3)

2008: 7/5, Busemarke Mose og Råbylille Strand (M), 3K+, *Per Schiermacker-Hansen, *Leo Borch m.fl. (Foto).

2010: 27/5, Skagen (NJ), 3K+ trk., *Jens Dithmarsen, Jørgen Kabel, Knud Pedersen m.fl. (Foto). – 5-6/8, Kir-

Slangeørn, Harrild Hede, 25. juni 2010. Fotos: Carsten G. Laursen

På fotos af den udfarvede fugl fra 2010 har det været muligt at konstatere en gul farvering med sort inskription om højre tarse. Den har herefter kunnet spores til et fransk Høgeørne-projekt, hvor man følger den sydøstfranske ynglebestand på ca. 30 par ved hjælp af bl.a. ringmærkning (Aigledebonelli 2011). Her har man bekræftet, at det drejer sig om en af deres mærkede Høgeørne samt, at det er en vild fugl. På denne bag-

Jagtfalk, Bygholm Vejde, 8. juni 2010. Foto: Søren Kristoffersen

▲
Slangeørn, Harrild Hede,
25. juni 2010.
Fotos: Carsten G. Laursen

Lille Skrigeørn, Skagen, 27.
maj 2010. Foto: Jørgen Kabel

keskov, Faxe (S), 2K+, *Brian L. Pedersen, John Faldborg (Foto) – 29/8, Maribo Sønderlø (LF), 2K+ trkf., *Rasmus Strack, *Morten Koføed-Hansen (Foto og Video). (Østeuropa; overvintrer sydlige og sydøstlige Afrika)

Stor Skrigeørn *Aquila clanga* (? , 66/67, 2/2)

2010: 29/9, Smålandsfarvandet ca. 14 km vest for Vordingborg (S), 3K trkf., data via Urmas Sellis og Life-nature projektet "Eagles of Estonia". – 11/10, Mandehoved, Stevns (S), 2K+ trkf., Rasmus Strack, Tim Andersen m.fl. (Foto). – 11/10, Rødbyhavn (LF), 2K+ trkf., *Agris Celmins, Thomas W. Johansen (Foto). Fundet fra 29. september 2010 er usædvanligt, idet fuglen trak uset fra Skåne over Sydsjælland og Lolland til Nordtyskland. Den blev udelukkende registreret ved hjælp af satellitsporing. Ørnen med navnet "Tönn" blev mærket med satellitsender som stor redeunge i august 2008 på en yngleplads i Estland (Eagles of Estonia 2011). Siden har den overvintret to gange ved vådområdet El Hondo i det sydøstlige Spanien og også strejft omkring i det nordlige Skandinavien i sommerhalvåret 2010. Dens satellitregistrerede bevægelser kan følges på hjemmesiden "Eagles of Estonia". Fundet 11/10 2010 ved Stevns blev gjort kl. 12.36-12.46, mens fundet ved Rødbyhavn samme dag blev gjort kl. 15.30. Sjældenhedsudvalget vurderer, at de to fund drejer sig om samme fugl, hvorfor de to fund blot er regnet som ét fund i opsummeringen. I øvrigt sås samme fugl udtrækkende ved Falsterbo, Sverige kl. 12.25 (Svalanse 2011). (Rusland og østlige Baltikum; overvintrer Sydøsteuropa, Lilleasien, Indien og Nordøstafrika)

Høgeørn *Aquila fasciata* (1/1, 3/3, 0)

1974: 17-18/5, Skagen (NJ), 4K+ trkf., *Bjarne Bertel, *David Boertmann, *Orla Balslev Jensen, Knud Pedersen m.fl. (Foto).
2010: 7+9/4, Skagen (NJ), 5K+ trkf., *Erik Kramshøj, Jørgen Kabel, Henrik Böhmer, Rolf Christensen m.fl. (Foto).

grund har det været oplagt for Sjældenhedsudvalget at genbehandle fundet af den adulte Høgeørn fra Skagen (NJ) i maj 1974 (Bertel et al. 1975). Dette fund blev godkendt, men placeret i kategori E, da man dengang anså det for usandsynligt, at en udpræget standfugl som adult Høgeørn skulle bevæge sig så langt fra ynglepladserne som til Danmark. Med efterfølgende to danske fund, som begge er vurderet til at være spontane, foruden fund i Holland og Tyskland, kan det konstateres, at Høgeørne kan strejfe langt omkring fra ynglepladserne i Sydeuropa (CDNA 2011, Club300.de 2011). Dette gælder specielt for de yngre fugle, men med årets fund er det nu også dokumenteret for en adult fugl. Derfor har Sjældenhedsudvalget vurderet, at fundet fra 1974 bør placeres i kategori A, da intet ved dette veldokumenterede fund peger i retning af en undsluppen fangenskabfugl. Fuglen var således i en perfekt dragt og viste ingen unaturlig adfærd.

Fundet fra Skagen i 2010 er sandsynligvis en tilbagevendende fugl, som tidligere er set på lokaliteten som 2K 30/4 2007 (Kristensen et al. 2008) og 3K 11/4 2008 (Kristensen et al. 2009), men ikke i 2009, hvorfor fundet fra 2010 ikke tæller med i opsummeringen. (Sydeuropa, Nordafrika og Mellemøsten)

Jagtfalk *Falco rusticolus* (39/39, 92/93, 1/1)

2006: 9/12, Agger Tange (NJ), 1K, *Jens Kristian Kjærgård (Foto).

2008: 2/11, Hanstholm Vildtreservat (NJ), 1K, *Søren Kristoffersen (Foto). – 8-23/11, Vest Stadil Fjord og Høvsøre, Bøvling Fjord (RK), 1K, Hans Stavstrup (Foto).

2010: 1/1-20/7, Bygholm Vejle (NJ), 2K, Henrik Haning Nielsen, Morten Christensen m.fl. (Foto). – 7-8/2, Rødvig, Stevns (S), 2K, *John Faldborg, Lars Mejlby m.fl. (Foto).

Fundet fra Agger Tange i december 2006 antages på baggrund af dragt karakterer at være identisk med et tidligere godkendt fund fra Hanstholm (NJ), 21/12 2006 – 10/3 2007 (Kristensen et al. 2007), hvorfor fundet ikke tæller med i opsummeringen. Fundet fra Vest Stadil Fjord og Høvsøre i november 2008 er tidligere godkendt for Vest Stadil Fjord (RK), 1-17/11 2008 (Kristensen et al. 2008). Således er der tale om en datoforlængelse, hvorfor fundet ikke tæller med i opsummeringen. Den langtidsstationære fugl fra Bygholm Vejle (NJ) er samme fugl, som blev set ved Tømmerby Fjord (NJ) 6/10 2009 og Bygholm Vejle (NJ) 24/10 – 31/12 2009 (Kristensen et al. 2009), og er derfor heller ikke medtaget i opsummeringen. (Nordskandinavien)

Stylteløber *Himantopus himantopus* (13/16, 40/56, 2/3)

2010: 23-24/5, Bordrup Sø (RB), 2 (han og hun), *Per Olsen m.fl. (Foto). – 11/10, Hestholm, Skjern Enge (RK), 1K, *Peter Nielsen, Anni Nielsen, Henrik Böhmer m.fl. (Foto).

Arten er med undtagelse af 2008 set hvert år siden 1998. (Mellem- og Sydeuropa; overvintrer i tropisk Afrika)

Triel, Borreby Mose, 31. juli 2010. Foto: John Pedersen

Triel *Burhinus oedicnemus* (17/22, 27/27, 1/1)

2010: 31/7-2/8, Borreby Mose (S), 2K+, *John Pedersen m.fl. (Foto).

Den regionale fordeling af de danske fund er med årets fund dermed NJ (19), RK (2), RB (4), ÅH (2), VE (3), SJ (2), S (8), LF (2), M (1) og B (2). (Mellem- og Sydeuropa; overvintrer Sydeuropa og Nordafrika)

Rødvinget Braksvale *Glareola pratincola* (1/1, 14/14, 1/1)

2010: 14/8, Saltvandssøen, Margrethe Kog (SJ), 2K+ odr. rst. herefter trk., *Jan Hjort Christensen m.fl.

Andet fund fra Sønderjylland og det blot tredje fund i Danmark i dette årtusinde. (Sydeuropa og Centralasien; overvintrer tropisk Afrika)

Orientbraksvale *Glareola maldivarum* (0, 0, 1/1)

2010: 26/5, Mellemdyb, Vest Stadil Fjord (RK), 2K+ sdr. rst. herefter trk., *Frits Rost m.fl. (Foto).

Første danske fund af denne asiatiske vadefugleart. Fuglen rastede ret stedfast på lokaliteten en god del af dagen, indtil den om eftermiddagen forsvandt mod

Orientbraksvale, Vest Stadil Fjord, 26. maj 2010. Foto: Ole Amstrup

nord for aldrig at blive set igen. Fundet er det blot 14. fund i Vestpalæarktis med andre fund i Storbritannien (5), Norge (1), Sverige (1), Holland (1), Cypern (1), Kuwait (2), Israel (1) og Egypten (1) (Tarsiger.com 2010). Fuglen ved Vest Stadil Fjord er, baseret på fældningshakker i svingfjerene, sandsynligvis identisk med en fugl, der sås i det østlige England 9-19/5 2010 ved Frampton, Lincolnshire (Rare Bird Alert 2011). Læs mere om fundet andetsteds i *Fugleåret 2010*. (Østasien; overvintrer Sydøstasien og Australien)

Sibirisk Hjejle *Pluvialis fulva* (0, 27/27, 2/2)

2010: 30/6-3/7, Saltvandssøen, Margrethe Kog (SJ), 2K+ sdr., *Michael Schwalbe m.fl. (Foto). – 13/7, Saltvandssøen, Margrethe Kog (SJ), 2K+ sdr., *Ole Zoltan Göller (Foto).

Bemærk, at der er tale om to forskellige fugle i Saltvandssøen i 2010. Dermed er der siden 2004 set en eller to fugle i dette område hvert år med undtagelse af 2007 og 2009. Endvidere skal det nævnes, at fuglen, der siden 2004 er set hvert forår ved Bjerget/Lund Fjord (NJ), ikke sås i 2010. (Nordrusland og Alaska; overvintrer i Sydøstasien og Australien)

Rødhalset Ryle *Calidris ruficollis* (0, 1/1, 1/1)

2010: 11/8, Grenen, Skagen (NJ), 3K+, *Rolf Christensen, Thomas Bundgaard Rasmussen, Knud Pedersen m.fl. (Foto).

Andet danske fund af denne sibiriske art. Første danske fund er fra Kammerslusen (RB), hvor en adult fugl i sommerdragt sås 30/7 – 2/8 2001 (Ortvad et al. 2002). Eneste andet europæiske fund i 2010 blev gjort i Dorset, Storbritannien, hvor en adult fugl i sommerdragt blev fotograferet 16/8 (Rare Bird Alert 2011). Fra Sverige foreligger der hele 11 fund af arten (Nya Svenska fågellisten 2011), hvormed Sverige er det land i Europa med flest fund af arten. (Østlige Sibirien; overvintrer i Sydøstasien og Australien)

Hvidrygget Ryle *Calidris fuscicollis* (0, 21/21, 0)

2007: 25-31/5, Margrethe Kog og Vidåslusen (SJ), ad.

Rødhalset Ryle, Grenen, 11. august 2010. Foto: Knud Pedersen

sdr., *Poul Holm, *Jens Eriksen, Kent Olsen m.fl. (Foto). Bemærk, at fuglen fra 2007 kun sås på datoerne 25/5, 27/5 og 31/5. Med fundet fra 2007 er der hermed gjort fire fund af denne art i Sønderjylland. (Arktisk Canada; overvintrer i Sydamerika)

Prærieløber *Tryngites subruficollis* (1/1, 32/32, 2/2)

2010: 23/6-1/7, Vidå Sluse og Saltvandssøen (SJ), 2K+, *Michael Scwhalbe m.fl. (Foto) – 9/10, Bygholm Vejle (NJ), 1K, *Henrik Haaning Nielsen m.fl.

Arten har med undtagelse af 2006 været årlig i Danmark siden 1994. Sverige havde i 2010 hele otte-ni fund (Kryssalett 2011), mens Norge havde fem fund i 2010 (Rapportsystemet for fugler 2011). Den regionale fordeling af de danske fund er med årets to fund dermed NJ (11), RK (9), RB (4), SJ (3), S (6) og LF (2). Bemærk, at opsummeringen er ændret, idet der hidtil har været fejl i denne. (Arktisk Nordamerika; overvintrer sydlige Sydamerika)

Langnæbbet Snejpeklire *Limnodromus scolopaceus* (1/1, 11/11, 1/1)

2010: 2-6/5, Hegnsvej, Lille Vildmose (NJ), 2K+ sdr., *Karsten Stæhr, Hans Christophersen, Søren Kristoffersen m.fl. (Foto).

Andet år i træk med fund af denne art. Snejpeklirens ophold i Lille Vildmose endte på tragisk vis. Foran en række måbende twitchere blev fuglen først taget af en Spurvehøg *Accipiter nisus* for derefter at blive snuppet fra denne af en Ræv *Vulpes vulpes*, som løb af sted med snejpekliren i munden. Et typisk fund rent tidsmæssigt, idet månedsfordelingen af de danske fund er: januar (1), april (1), maj (6), juli (2), august (1), september (1) og november (1). Det danske fund falder tidsmæssigt godt i tråd med et svensk fund ved Falsterbo i Skåne 5-10/5 2010 (Kryssalett 2011). (Nordamerika og østlige Sibirien; overvintrer Sydamerika)

Terekklire *Xenus cinereus* (0, 45/45, 2/2)

2010: 8/7, 2K+, Saltvandssøen, Margrethe Kog (SJ), *Tim Andersen, Erik Kramshøj, Jørgen Hulbæk

Langnæbbet Snejpeklire, Lille Vildmose, 4. maj 2010. Foto: Søren Kristoffersen

Gråvinget Måge, Brabrand Sø, 17. februar 2010. Foto: Søren Kristoffersen

Christiansen. – 8/8, Stege Bugt ud for Stege Sukkerfabriks Jordbassiner (M), *Finn Jensen. – 19-30/9, Firtals Strand, Odense Fjord (F), *Ole Bent Olesen m.fl. (Foto). Fundet fra Saltvandssøen regnes som et tilbagevendende individ, idet arten sås på samme lokalitet både i juli 2008 og 2009 (Kristensen et al. 2008, Kristensen et al. 2009). Fundene fra Saltvandssøen i 2009 og 2010 indgår derfor ikke i opsummeringen. Fundet fra Firtals Strand er det hidtil seneste fund i Danmark. (Finland, Hviderusland og Rusland; overvintrer tropisk Afrika, kysterne langs Det Indiske Ocean, Sydøstasien og Australien)

Gråvinget Måge *Larus glaucescens* (0, 1/1, 0)

2010: 14-27/2, Brabrand Sø, Århus Havn og Brabrandstien (ÅH), 5K, *Keld Henriksen m.fl., samt 27/8+4/10+10/10+14/11-28/12, Århus Havn (ÅH), 5K, *Kent Olsen, Rasmus Due Nielsen m.fl. (Foto). Fuglen der sås på to datoer i november og december 2009 (Kristensen et al. 2009) blev efter næsten to måneders fravær opdaget på isen ved Brabrand Sø. Herefter sås den næsten dagligt i de næste 14 dage og blev succesfuldt twitchet af bl.a. svenskere, finner, hollændere, franskmænd og tyskere. Mod al forventning dukkede fuglen op igen i august på Århus Havn og sås herefter ved to lejligheder i oktober, inden den i november og december blev lidt mere stabil i sin forekomst. Ud over det danske fund er der blot gjort fem fund i Vestpalæarktisk til og med 2009 (Kristensen et al. 2009). Læs mere om fundet i Fugleåret 2009. (Nordlige Stillehav)

Hvidskægget Terne *Chlidonias hybrida* (0, 26/35, 0)

2009: 4/7, Sydvestpynten, Amager (S), ad. sdr. trk., *Steffen Sommer Nielsen.
Bemærk, at opsummeringen er ændret, idet der hidtil har været fejl i denne. (Sydeuropa, overvintrer tropisk Afrika)

Sneugle *Bubo scandiacus* (–, 59/59, 1/1)

2010: 18-19/5, Skagen (NJ), 2K hun, *Rolf Christensen m.fl. (Foto).
(Nordskandinavien, arktisk Rusland og Canada)

Sneugle, Grenen, 18. Maj 2010. Foto: Knud Pedersen

Orientsejler, Vestamager, 15. juni 2010. Foto: Henrik Mikkelsen

Ellekrage, Gadeby, Bornholm, 20. August 2010. Foto: Sune Riis Sørensen

Orientsejler *Apus pacificus* (0, 0, 1/1)

2010: 15/6, Hejresøen, Vestamager (S), rst. herefter trk., *Stig Kjærgaard Rasmussen m.fl. (Foto).

Ny art for landet. Med fem fund i Storbritannien (Slack 2009) og tre fund i Sverige (Nya Svenska fågellistan 2011) var Orientsejler en oplagt kandidat som ny art for landet, men måske ikke den mest ventede. Fuglen blev fundet under optælling af Bysvaler *Delichon urbicum* kl. ca. 11.00 og sås til stor glæde for mange tilrejsende frem til kl. ca. 14.30, hvor en tordenbyge fik fuglen til at fortrække. Læs mere om fundet andetsteds i *Fugleåret 2010*. Sjældenhedsudvalget har endnu ikke taget stilling til hvilken race, fuglen fra Vestamager kan henføres til. (Central- og Østasien)

1: Sortstrubet Drossel, Skagen, 24. oktober. Foto: Finn Laugo Sørensen

2: Stendrossel, Nordby, Fanø, 12. oktober 2010. Foto: Carsten Gadgaard

3: Ørkenstenpikker, Årsdalevang, Bornholm, 1. december 2010.

Foto: Sune Riis Sørensen

Alpesejler *Apus melba* (3/3, 26/27, 1/1)

2010: 22/8, Spodsbjerg, Kikhavn og Hundested (S), rst. herefter trk., *Søren Haaning Nielsen, Michael Trasborg m.fl.

Hermed første fund af arten siden 24/10 2002 Skagen (NJ) (Klein et al. 2003). (Alperne, Sydeuropa og Lilleasien mod øst til vestlige Himalaya; overvintrer tropiske Afrika)

Ellekrage *Coracias garrulus* (-, 22/22, 1/1)

1969: 15-16/8, Flyvestation Karup (NJ), ad., *Jørgen Winther Jørgensen, *Ole L. Post (Foto).

2010: 18-20/8, Gadeby (B), ad., *Christoph Møning, Rasmus Strack m.fl. (Foto).

Arten var en længe ventet gæst, da sidste godkendte danske fund af arten er 18-25/5 1997, Østmøn (M)

Korttået Lærke, Harboøre Tange, 8. juni 2010. Foto: Benny Kristensen

(Rasmussen 1998). Den 21/8 blev antagelig samme fugl fundet ved Rydaholms Kyrka, Småland, Sverige godt 215 km mod NNV (Kryssalett 2011). (Syd- og Østeuropa; overvintrer Afrika syd for Sahara)

Korttået Lærke *Calandrella brachydactyla* (0, 42/42, 1/1)

2010: 21/7-15/8, Harboøre Tange (RK), ad., *Allan Kjær Villesen, Svend Bank Andreasen m.fl. (Foto).

Bemærkelsesværdigt sommerfund af en langtidsstationær fugl. Således blot anden gang, at arten træffes herhjemme i juli og første gang, at den træffes i august. Den hidtil mest langtidsstationære fugl optrådte ved Gammelgab, Broagerland (SJ), 31/12 1996 til 21/1 1997 (Rasmussen 1997). (Sydeuropa, Nordafrika, Lilleasien og Centralasien; overvintrer Afrika og sydlige Asien)

Citronvipstjert *Motacilla citreola* (0, 32/33, 1/1)

2009: 15/5, Grenen, Skagen (NJ), han trk., *Jørgen Munck, *Rolf Christensen m.fl.

2010: 1/5, Grenen, Skagen (NJ), hun trkf., *Rolf Christensen, *Henrik Böhmer m.fl.

Hermed 7. og 8. forårsforekomst i Skagen, hvoraf de fem er observeret siden 2005. Trækkende Citronvipstjarter opdages typisk på flugtkaldet. SU har modtaget enkelte rapporter om overflyvende fugle, som kun er hørt kalde og ikke er iagttaget. For at minimere muligheden for forveksling med Gul Vipstjert *Motacilla flava*, hvor visse underarter har kald, som kan minde noget om Citronvipstjertens, har SU vedtaget at forkaste fund, hvor der kun er hørt kald, og fuglen ikke er set. (Rusland mod vest til Baltikum og Polen; overvintrer Indien og fåtalligt Arabien)

Sydlig Nattergal *Luscinia megarhynchos* (2/2, 76/76, -)

1995: 1-5/5, Blåvands Huk (RB), han syng. og ringm., *Michael Clausen, Henrik Knudsen, Kent Olsen (Foto). Fund efter 2003 skal ikke forelægges SU (Amstrup et al. 2004). (Syd og Centraleuropa; overvintrer tropisk Afrika)

Blåstjert *Tarsiger cyanurus* (0, 12/12, 1/1)

2010: 9/10, Vesterhave, Gedser (LF), 1K+, *Ole Jensen, *Ann Steffensen, Hans Lind m.fl. (Foto).

Ny art for regionen. Et typisk efterårsfund, og hermed er arten truffet i syv ud af de seneste ti år. Sverige havde hele 14 fund i 2010, som var fordelt på alle fire årstider (Sveriges RC 2011), mens der i Finland blev registreret 395 territorier, 12/5-10/8 2010, hvilket betyder, at arten fortsatte den positive bestandsudvikling i den vestligste del af yngleudbredelsen (Tarsiger.com 2011). (Sibirien og fåtalligt i Finland; overvintrer Nordindien og Østasien)

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquatus*

Med karakterer svarende til **Sibirisk Sortstrubet Bynkefugl** ssp. maurus/stejnegeri (0, 36/36, 1/1)

2010: 25/9, Bulbjerg (NJ), 1K, *Henrik Haaning Nielsen, John Kyed (Foto).

Fjerde år i træk med fund af underarten herhjemme. (Rusland; overvintrer fra Mellemøsten til Sydøstasien)

Ørkenstenpikker *Oeanthe deserti* (0, 10/10, 2/2)

2010: 1/11, Korshage, Rørvig (S), 1K+ hun, *Henning Vikkelso Rasmussen, Lasse Braae m.fl. (Foto). – 1/12, Sdr. Årsdalevej 8, Årsdalevang (B), 1K+ hun rst., herefter trk., *Sune Riis Sørensen (Foto).

Første forekomst siden 2007 (Kristensen et al. 2008). Det er tredje gang, at arten optræder med to fund samme efterår/tidlig vinter. Fuglen på Bornholm havde søgt tilflugt ved observatørens hus under en snestorm og opholdt sig kortvarigt i en garage. (Centralasien; overvintrer Sahara, Arabien og Indien)

Stendrossel *Monticola saxatilis* (0, 6/6, 1/1)

2010: 12/10, Grønningen, Fanø (RB), 2K+ han, *Marco Brodde m.fl. (Foto).

Ny art for regionen og første efterårsforekomst herhjemme. De seks tidligere fund er alle fra forårstrækket i perioden 5/5-9/6, senest 19/5 1996, Sose Odde (B) (Rasmussen 1997). Arten er til sammenligning truffet tre gange i Norge (NSKF 2011), fem gange i Sverige (Nya Svenska fågellisten 2011) og fire gange i Finland (Finlands RC 2011). Holland fik i 2010 ligeledes sit første efterårsfund nogensinde, 26/10, Buren, Ameland (Birds in the Lauwersmeer 2011). Den hollandske fugl er muligvis identisk med den danske fugl. (Syd- og Østeuropa, Mellemøsten og Centralasien; overvintrer i Afrika)

Sortstrubet Drossel *Turdus atrogularis* (2/2, 7/7, 1/1)

2009: 1/1-30/3, Nivå (S), 4K hun, Michael Køie Poulsen, Karsten Winding m.fl. (Foto).

2010: 20-25/10, Skagen (NJ), 1K han, *Knud Erik Christensen, Knud Pedersen, Rolf Christensen m.fl. (Foto). Hermed det tiende fund for landet. Til sammenligning har Finland 33, Norge 27 og Sverige 33 fund (Finlands RC 2011, NSKF 2011, Nya Svenska fågellisten 2011).

Der er ikke ændret i opsummeringen i forbindelse med fundet fra 2009, da det er samme individ, som er set tidligere på lokaliteten i perioderne 3/2-12/4 og 8/11-31/12 2007 samt 1/1-18/4 og 15/11-31/12 2008 (Kristensen et al. 2008 og Kristensen et al. 2009). Fuglen fra 2010 opholdt sig primært omkring Poul Eeg Camping og finderens have nord for Skagen by. Sortstrubet Drossel *Turdus atrogularis* blev indtil for nylig opfattet som en underart af Rødstrubet Drossel *Turdus ruficollis*. Jævnfør BOURC's taksonomiske retningslinier, som SU har valgt at rette sig efter, har de to former fået selvstændig artsstatus (British Ornithologists' Union 2011), hvoraf kun Sortstrubet Drossel *Turdus atrogularis* er truffet i Danmark (Sibirien; overvintrer Arabien til Indien)

Flodsanger *Locustella fluviatilis* (3,til og med 1988: 84, -)

1988: 12/7, Ølene (B), syng., *Jørgen Munck (Bånd). Fund efter 1988 skal ikke forelægges SU (Olsen 1989). (Østeuropa; overvintrer Østafrika)

Buskrørsanger, Vindbyholt, Sjælland, 14. juni 2010. Foto: Bo Tureby

Buskrørsanger *Acrocephalus dumetorum* (0, 42/42, 2/2)

2010: 2/6, Gedser Fuglestation, Gedser Odde (LF), 2K+ ringm., *Asger Lykkegaard Møldrup, Hans Lind, Gert Juul Jeppesen (Foto). – 10-19/6, Orup Bæk, Vindbyholt (S), syng., *John Faldborg, Torben Sebro m.fl. (Foto og Video).

Fjerde år i træk med fund af arten. Første forårsfund og den femte ringmærkede fugl på Gedser Fuglestation. Fundene falder i den typiske periode for arten, da 31 af de nu 44 fund er gjort i juni (Kristensen et al. 2009). (Finland og Rusland; overvintrer i Indien og Burma)

Spottesanger *Hippolais polyglotta* (0, 4/4, 1/1)

2010: 6+8/6, Blåvands Huk (RB), 2K+ han ringm. herefter syng., *Troels Leuenhagen Petersen, Henrik Knudsen, Anders Zuschlag m.fl. (Foto). Hermed andet fund fra Blåvand. To dage efter fuglen var blevet ringmærket, blev den opdaget i Fyrhaven, hvor den sad og sang en stor del af dagen, hvormed mange fik lejlighed til at se fuglen. Blåvands første og landets andet fund er fra 1/6 1990 (Frich & Nordbjærg 1992). Til sammenligning har Finland nul, Norge fire og Sverige to

Buskrørsanger, Gedser Fuglestation, 2. juni 2010. Foto: Gert Jeppesen

fund (Finlands RC 2010, NSKF 2011, Nya Svenska fågel-listen 2011). (Sydeuropa; overvintrer Afrika)

Hvidskægget Sanger *Sylvia cantillans* (0, 57/57, 0)

2009: 21/5, Langli (RB), 2K+ hun, *Rasmus Due Nielsen (Foto).

Hermed tredje fund af arten på Langli. Den typiske måned for arten er da også maj med nu 41 fund. (Sydeuropa; overvintrer nordlige tropisk Afrika)

Himalayassanger *Phylloscopus humei* (0, 25/25, 1/1)

2010: 30/9, Christiansø (B), *Troels Eske Ortvad, Mikkel Willemoes Kristensen m.fl. (Foto).

Hermed 10. fund for Christiansø. Fundet er det tidligste efterårsfund i Danmark, og heller ikke i Sverige (54 fund t.o.m. 2010) er der fund af arten så tidligt på efteråret, hvor tidligste efterårsfund er 2/10 2006 i Norrbotten (Nya Svenska fågellisten 2011). Sverige havde et fund af arten i 2010; 11-13/12 i Malmø (Kryssalett 2011). (Altai og Tien Shan; overvintrer Nepal og Indien)

Spottesanger, Blåvand, 8. juni 2010. Foto: Bo L. Christiansen

Himalayasanger, Christiansø, 30. September 2010.
Foto: Mikkel Willemoes Kristensen

Schwarz Løvsanger, Christiansø, 10. oktober 2010.
Foto: Jens Mikkell Lausten

Schwarz Løvsanger *Phylloscopus schwarzi* (0, 20/20, 1/1)

2010: 10/10, Christiansø (B), 1K ringm., *Jens Mikkell Lausten, *Rune Bisp Christensen, *Sune Jepsen m.fl. (Foto). Et klassisk fund både hvad lokalitet og dato angår. Ti af de nu 21 danske fund er fra Christiansø, 14 er fra de første to uger af oktober. I Sverige var der tillige ét fund i 2010: 9/10, Ottenby, Öland (Kryssalett 2011). Der foreligger i alt 77 fund i Sverige, og arten er siden 1993 set hvert år bortset fra 1998 og 2008 (Nya Svenska fågellisten 2011). (Sydlige Østsibirien; overvintrer Sydøstasien)

Hvidstrubet Spurv *Zonotrichia albicollis* (0, 1/1, 1/1)

2010: 22/6-18/7, Skørping (NJ), han syng., *Chris Stilling, Rasmus Strack, Hans Christophersen m.fl. (Foto). Andet danske fund af denne nordamerikanske småfugl; første er fra Kongelunden, Amager (S), 23/5 1976 (Hansen 1976). Fundet i 2010 falder fint i tråd med en rekordstor forekomst af arten i foråret 2010 på de Britiske Øer, hvor ca. 12 fugle sås i perioden 29/4 til 19/6 (Rare Bird Alert 2011). Det er sandsynligt, at flere af disse fugle (inklusiv den danske) er ankommet med skib over Atlanterhavet, hvilket følgende observation vidner om: fem Hvidstrubede Spurve opholdt sig på krydstogtskibet Queen Mary II 29/4 2010, da det sejlede ud fra New York. Fire fugle var stadig ombord, da skibet nåede britisk territorialfarvand vest for Scilly-øerne 5/5, og én opholdt sig fortsat på skibet 6/5, da det ankom til Southampton Dock, Hampshire, sydkysten af England (Birding World 2010). Hvidstrubet Spurv er en af de almindeligste amerikanske spurvefugle på de Britiske Øer med 34 fund t.o.m. 2007 (Slack 2009). Sjældenhedsudvalget har besluttet at godkende iagttagelsen som en spontan forekomst (kategori A), da fuglen var fin i fjerdragten og ikke havde skader på næb og kløer, som det ofte er tilfældet ved fugle, der har været lukket inde i et bur. Fugle, der ankommer med skib til Danmark, godkendes i kategori A, medmindre det er konstateret, at de er blevet fodret (eller tilbudt vand) eller har været tilbageholdt i bur,

Hvidstrubet Spurv, Skørping, 5. juli 2010. Foto: Søren Kristoffersen

et rum el. lign. Det er bemærkelsesværdigt, at Danmarks eneste fund af den nordamerikanske spurvefugl, Mørkøjet Junco *Junco hyemalis*, ligeledes er fra Skørping, 13/12 1980. Fuglen blev indfanget i en have og opholdt sig i bur på lokaliteten frem til sin død, 18/3 1993 (Frich & Nordbjærg 1995). Desuden er Danmarks eneste fund af den nordamerikanske art Guldspætte *Colaptes auratus*, 18/5 1972, fra Aalborg (ca. 20 km fra Skørping) (Hansen et al. 1974). Kan årsagen til disse tre fund være, at de er ankommet som blinde passagerer på skibe til Aalborg Havn? (USA og Canada; overvintrer i USA og Mexico)

Hvidkindet Værling *Emberiza leucocephalos* (0, 2/2, 1/1)

2010: 1/2, Skovbakken, Aabenraa (SJ), han, *Andreas Bennetsen Boe (Foto).

Fuglen sås ved en foderplads i en have i forbindelse med en kuldeperiode. Ligesom det var tilfældet

med Østlig Turteldue *Streptopelia orientalis* i Bække i 2007 (Kristensen et al. 2008) blev fuglen bestemt ud fra fotos, som blev lagt på internettet. Desværre sås værlingen kun på denne ene dato; ellers havde fuglen været velbesøgt, da de to tidligere iagttagelser, 30/11-2/12 1973, Skjern (Pedersen 1980) og 18-19/10 1997, Christiansø, oktober 1997 (Rasmussen 1998), kun blev nydt af ganske få personer. Fra Sverige foreligger der hele 23 fund, men der var ingen fund i 2010 (Kryssalett 2011). (Sydlige Østsibirien; overvintrer Sydøstasien)

Dværgværling *Emberiza pusilla* (0, 73/73, 0)

1999: 23/10, Blåvands Huk (RB), *Jørgen Munck, Jan Hjort Christensen m.fl.

Arten blev ikke set i Danmark i 2010, hvilket var første gang siden 2003. (Nordfinland og Nordrusland; overvintrer Kina og Sydøstasien)

Hvidkindet Værling, Skovbakken, Aabenraa, 1. februar 2010. Foto: Anders Bennetsen Boe

Munkegrib, Tvorup Plantage, Thy, 3. oktober 2010. Foto: Jens Jørgen Andersen

Hvid Pelikan, Bløden, Læsø, 18. september 2010. Foto: Kent Olsen

Kategori D: Mulige undslupne fangenskabsfugle

Bøffelend *Bucephala albeola*

2010: 28/6-28/8, Gurre Sø (S), han, Lars Michael Stenholt Nielsen m.fl. (Foto).

Fundet er placeret i kategori D i lighed med de tre tidligere danske fund: Roskilde Fjord i juni 1995, Vilsted Sø i marts 2007 og Esrum Sø i september/oktober 2008 (Thorup & Nielsen 2000, Kristensen et al. 2009). For en diskussion om kategorisering af danske fund af Bøffelend se SU-rapporten for 2008 (Kristensen et al. 2009). (Nordamerika)

Hjelmkallesluger *Lophodytes cucullatus*

2009: 9/10-8/11, Haderslev (SJ), han, Morten Bentzon Hansen m.fl. (Foto).

2010: 3-5/4, Høruphav (SJ), *Kaj Abildgaard, Svend Ove Jensen (Foto). – 10-15/10, Haderslev (SJ), ad. han, Morten Bentzon Hansen m.fl. (Foto).

Fundene fra Haderslev regnes som værende samme fugl. (Nordamerika)

Slagfalk *Falco cherrug*

2006: 6-7/5, Skagen (NJ), 2K trkf., *Knud Pedersen, *Anders Østerby m.fl. (Foto).

Første danske fund uden sikre tegn på, at fuglen har haft en fortid i fangenskab, og hvor en spontan fugl ikke kan udelukkes. Af denne grund placeres fundet i kategori D. Satellitmærkning har vist, at Slagfalke fra yngleudbredelsen i bl.a. Slovakiet og Ungarn kan strejfe vidt omkring. Eksempelvis blev en ung Slagfalk i 2009 sporet fra det vestlige Ungarn til Frankrig, Spanien og senere Mauretania (Sakerlife 2011). (Sydøsteuropa, Ukraine og Rusland; overvintrer Sydøsteuropa og Mellemøsten)

Kategori E: Sandsynlige eller sikre undslupne fangenskabsfugle

Hvid Pelikan *Pelecanus onocrotalus*

2010: 18-25/9, Bløden, Læsø (NJ), ad. hun, *Kent Olsen m.fl. (Foto).

Den aktuelle fugl viste sig at være en 10 år gammel hun ved navn "Hetty", der var undsluppet fra Ouwehand Zoo i Rhenen, Holland 5. september 2010 (Waarneming.nl 2010). Dernæst sås Hetty på forskellige lokaliteter i Holland indtil 15. september, hvorefter den dukkede op på Læsø. Efter besøget på Læsø dukkede fuglen op på Lista i det sydligste Norge 30/9 2010 (Artsobservasjoner.no 2011). Det aktuelle fund er det 6. godkendte danske fund. De fire første fund fra hhv. 1967, 1977, 1982 og 1987 (Olsen 1992) ansås som sikre eller sandsynlige undslupne fangenskabsfugle, men er aldrig blevet henført til en kategori (D eller E). Det seneste danske fund, en adult fugl som sås på flere forskellige lokaliteter på Møn, Falster og Lolland 18/7-1/8 2007 er imidlertid placeret i kategori D (Kristensen et al. 2008). (Sydøsteuropa, Mellemøsten, Centralasien og Afrika; overvintrer Tropisk Afrika og Indien)

Munkegrib *Aegypius monachus*

2010: 3-5/4, Harboøre Tange (RK) og Agger Tange (NJ), ad. hun, *Andreas Bruun Kristensen, Ib Jensen, Morten Kofoed-Hansen m.fl. (Foto). – 15-16/9, Nørre Elkær, Bindslev (NJ), ad. hun Carlo Pedersen, Frank Simonsen, Arnold Houmann (Foto og Video). – 3-10/10, Tvorup Klitplantage, Vilsbøl Klitplantage, Vandet Sø og Hanstholm Vildtreservat (NJ), ad. hun, *Jens Jørgen Andersen m.fl. (Foto).

Fuglen blev opdaget på Harboøre Tange og sås de næste to dage på Agger Tange på den anden side af Limfjorden. Den havde flere afblegede svingfjer i begge

vinger, og på denne baggrund kunne fuglens oprindelse spores: Munkegribben viste sig at være en hun ved navn "Thécla", som i 2007 blev taget i pleje i Extremadura, Spanien. Efter rehabilitering på Mallorca blev fuglen sat ud igen 7/12 2008 i det sydlige Frankrig, hvor man forsøger at genetablere den uddøde franske bestand af Munkegrib. Idet fuglen er flyttet ca. 800 km mod nord-øst af mennesker, henføres det aktuelle fund til kategori E. Samme fugl sås i øvrigt i Holland 24/3 2010, hvor den også blev fotograferet. I januar 2009 var Thecla også på en længere udflugt, idet den sås nær Brno i Tjekkiet (Les Vatuurs du Verdon 2011).

Midt i september dukkede efter al sandsynlighed samme fugl op i det nordlige Vendsyssel ved Bind-slev. Derefter dukkede Thécla med sikkerhed op igen i oktober på flere lokaliteter i den nordlige del af Thy. (Sydeuropa, Mellemøsten, Asien)

Rævespurv *Passerella iliaca*

2010: 5-9/1, Elkær Plantage, Bindslev (NJ), *Carlo Pedersen, Frank Simonsen, Rolf Christensen (Foto). Fuglen var ringmærket på begge ben med bl.a. en lilla ring og manglede desuden fjer i panden lige over næbbet. Det peger på, at fuglen har haft en fortid bag tremmer, hvorfor Sjældenhedsudvalget har godkendt iagttagelsen i kategori E. Hermed første fund af Rævespurv i Danmark. Der er ingen fund fra Sverige, men fra Tyskland er der to fund af arten (1949 og 1977) (Slack 2009). Disse fugle antages at være ankommet til Tyskland på skib. Fra de Britiske Øer er der blot et enkelt fund; 3-4/6 1961, County Down, Irland (Slack 2009), og der er ingen fund fra Azorerne. Det tyder på, at sandsynligheden for en spontan forekomst af arten i Danmark er meget lille. (Nordamerika)

Grønland – Kategori A

Dværgmåge *Hydrocoleus minutus* (2/2,1/1,1/1)

2010: 15/8, Godthåbsfjorden, Vestgrønland, 2K, *Klaus Eskildsen (Foto).

Fuglen blev opdaget på fotos taget af Rider *Rissa tridactyla*. Der foreligger tre tidligere fund af arten i Grønland. Disse er 25/4 1929, Nuuk/Godthåb, 15/6 1932, Maniitsoq/Sukkertoppen (Boertmann 1994) og 5/8 2007 Hundø, Nuuk/Godthåb (Kristensen et al. 2008). (Nordøsteuropa; overvintrer Atlanterhavet og Nordsøen)

Ringdue *Columba palumbus* (0, 0, 1/1)

2010: 19-20/8, Illoqqortoormiut/Scoresbysund, Østgrønland, 1K, *Thomas Nielsen, *Elmer Topp-Jørgensen (Foto).

Ny art for Grønland. Til og med 2006 var der 457 fund fra Island (Pétursson 2009). (Europa)

Karmindompap *Carpodacus erythrinus* (0/0, 0/0, 1/1)

2010: 10/9, havet ud for Nordøstgrønland, 1K, *Bruce Mactavish via David Boertmann (Foto).

Ny art for Grønland. Set og fotograferet på et skib, der udførte seismiske undersøgelser i forbindelse med olieeffterforskning i havbunden. Til og med 2006 var der 82 fund fra Island (Pétursson 2009). (Østeuropa; overvintrer Sydøstasien)

Gul Sanger *Dendroica aestiva* (1/1, 1/1, 1/1)

2010: 6/8, Havet ud for Sydgrønland (60° 13,4' N, 47° 55,8' V), 1K+, meddelt af Daryl Burry via David Boertmann (Foto).

Set flyve ombord og fotograferet på et skib, der udførte seismiske undersøgelser i forbindelse med olieeffterforskning i havbunden. De to tidligere fund er begge fra Maniitsoq/Sukkertoppen i Vestgrønland henholdsvis sommer 1940 og 12/5 1976 (Boertmann 1994). (Nordamerika; overvintrer sydlige Mexico og nordlige Sydamerika)

Årsrapporten

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

2010: 27/5-17/7, Agger Tange (NJ), 2 ad. i yngleforsøg, *Christian Andersen Jensen, Henrik Haaning Nielsen, Stephan Skaarup Lund m.fl. (Foto).

Fuglene på Agger Tange blev fulgt tæt, og fuglene havde tydeligvis redeplads i en koloni af Splitterne *Sterna sandvicensis*. Da hverken æg eller unger blev registreret, er fundet godkendt som yngleforsøg. Fund af Sandterne udenfor Vadehavsregionen skal godkendes af Sjældenhedsudvalget. (Middelhavsregionen og det kontinentale Vesteuropa; overvintrer Afrika)

Hvidhalset Fluesnapper *Ficedula albicollis*

2008: 1/5, Ålebæk Strand (M), hun, *Per Schiermacker-Hansen, Anders Prehn, Henny Schiermacker-Hansen (Foto).

Arten udgik fra SU-listen fra og med 1998 (Rasmussen 1999), men fund af hunfarvede individer skal stadig godkendes af Sjældenhedsudvalget for at opnå publicering i diverse lokalrapporter således også på Møn. (Øst- og Mellemeuropa; overvintrer Østafrika)

Endnu ikke færdigbehandlede sager

Lille Canadagås *Branta hutchinsii* 2004: Maj, Borrebj Mose (S). – 2005: 21-22/3 og 25/4-12/5, Margrethe Kog (SJ). – 2006: 11/3, Ribe Holme (RB).

Blåstjert *Tarsiger cyanurus* 2008: 6/6, Nørre Alslev, Falster (LF), syng.

Hvidkronet Stenpikker *Oenanthe leucopyga* 2010: 30/6-3/7, Store Vrøj, Saltbæk Vig (S), 2K.

Gærdesanger *Sylvia curruca* med karakterer svarende til ssp. *minula/halimodendri* 2010: 29/10-1/11, Ørkenen, Anholt (ÅH).

Iberisk Gransanger *Phylloscopus ibericus* 1988: 9-22/5 Moesgaard, Aarhus (ÅH). – 2007: 11-27/5 Viborg (NJ), syng.

Forkastede sager

- Amerikansk Pibeand x Pibeand *Anas americana* X *Anas penelope* 2010: 2/4, Bøjden Nor (F), han.
- Hvidøjet And x Taffeland *Aythya nyroca* X *Aythya ferina* 2010: 14/4, Vilsted Sø (NJ).
- Hvidøjet And *Aythya nyroca* 2009: 26/9, Maribo Nørresø (LF), hun.
- Slangeørn *Circus gallicus* 2010: 20/5, Arreskov Sø (F), trk.
- Musvåge *Buteo buteo* med karakterer svarende til Steppenvåge ssp. *vulpinus* 2005: 3/10, Højerup (NJ), ad. trk.
- Lille Skrigeørn *Aquila pomarina* 2010: 4/6, Vrads Sande (ÅH), trk.
- Stor Skrigeørn *Aquila clanga* 2010: 22/3, Maglemose, Vedbæk (S), trk.
- Høgeørn *Aquila fasciata* 2010: 7/4, Troldkær, Ålbæk (NJ), ad. trk.
- Jagtfalk *Falco rusticolus* 1994: 19/8, Bygholm Vejle (NJ), ad. – 2010: 30/1, Åmose (S). – 5/4, Hartsø, Kegnæs (SJ). – 25/9, Harboøre Tange (RK), 2K.
- Stortræppe *Otis tarda* 2010: 9/10, Voldby, Djursland (ÅH).
- Wilsons Svømmesnepe *Phalaropus tricolor* 2010: 21/10, Ristinge Hale (F), vdr.
- Østlig Turteldue *Streptopelia orientalis* 2010: 2/2, Vestas-tien, Ringkøbing (RK), adult.
- Mellemflagspætte *Dendrocopos medius* 2010: 1/9, øst for Rødby (LF), trk.
- Landsvale *Hirundo rustica* med karakterer svarende til ssp. *transitiva* 2010: 9/5, Alsønderup Enge (S).
- Citronvipstjert *Motacilla citreola* 2010: 5/6, Hirtshals Havn (NJ), han trk.
- Iberisk Gransanger *Phylloscopus ibericus* 2007: Viborg by (NJ), syng.
- Dværgværling *Emberiza pusilla* 2010: 15/10, Hønen, Fanø (RB).

Referencer

- Aigledebonelli 2011: www.aigledebonelli.fr.
- Amstrup, O., A.S. Frich, T.H. Hansen, K. Pedersen & K. Thorup 2005: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 2004. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 99: 169-181.
- Amstrup, O., A.S. Frich, K. Pedersen & K. Thorup 2004: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 2003. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 98: 174-188.
- Artsobservasjoner.no 2011: http://artsobservasjoner.no/fugler/uttag_obstabell.asp?art=47&art_leaf=True.
- Bertel, B., D. Boertmann & O. B. Jensen 1975: Høgeørn *Hieraaetus fasciatus*, Ny art for Danmark. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 69: 141-142.
- Birding World 2010: Bird News May 2010, Birding World, vol. 25, s. 192
- Birdlife International 2011: www.birdlife.com.
- Birds in the Lauwersmeer 2011: <http://www.lauwersmeer.com/php/fotogr.php?soort=vogel&fotonr=28964&vogelnr=377&taal=nl&landid=&add=>
- Boertmann, D. 1994. An annotated checklist to the birds of Greenland. – Meddelelser om Grønland, Bioscience 38, 63 pp.
- Boertmann, D., K.M. Olsen & B.B. Pedersen 1986: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i årene 1982, 1983 og 1984. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 80: 35-57.
- British Ornithologists' Union 2011: www.bou.org.uk.
- CDNA 2011: Dutch rarities committee, the Committee Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA): <http://www.dutchbirding.nl>.
- Club300.de 2011: <http://www.club300.de/>.
- Dyck, J., J.R. Jacobsen, E. Kramshøj & J. Rabøl 1970: Rapport fra Sjældnehedsudvalget med oversigt over godkendte forekomster 1965-1969. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 64: 126-151.
- Eagles of Estonia 2011: <http://www.kotkas.ee/ENG/life.html>.
- German Birdnet 2011: www.birdnet.de.
- Feltornitologene.no 2011: www.feltornitologene.no.
- Finlands RC 2011: The Finnish National Rarities Committee: <http://www.birdlife.fi/english/rc/index.shtml>.
- Frich, A. S. & L. Nordbjærg 1992: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1990. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 86: 107-122.
- Frich, A. S. & L. Nordbjærg 1994: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1992. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 88: 99-110.
- Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1995: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1993. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 89: 101-110.
- Hansen, E., P.S. Schiermacher & B.P. Nielsen 1974: Rapport fra Sjældnehedsudvalget for 1973. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 68: 138-144.
- Hansen, P. Schiermacher 1977: Rapport fra Sjældnehedsudvalget for 1976. – Dansk orn. Foren. Tidsskr. 71: 139-144.
- Klein, S., K. Pedersen & K. Thorup 2003: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1986 og 1987. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 97: 298-302.
- Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortved & M. Schwalbe 2008. Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2007. – Fugleåret 2007: 117-135.
- Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortved & M. Schwalbe 2009. Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2008. – Fugleåret 2008: 122-143.
- Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortved & M. Schwalbe 2010. Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2009. – Fugleåret 2009: 131-151.
- Kryssalett 2011: <http://www.kryssalett.se/>
- Les Vatuons du Verdon 2010: http://verdon.lpo.fr/programme/Thecla_bas.html.
- Netfugl.dk 2011: http://www.netfugl.dk/pictures.php?id=showpicture&picture_id=15273.
- NSKF 2011: Norsk Sjældnehetskomite for Fugl: <http://www.birdlife.no/organisasjonen/nskf/>.
- Nya Svenska fågellisten 2011: <http://c3.anthus.nu/>.
- Olsen, K.M. 1988: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1986 og 1987. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 82: 81-100.

- Olsen, K.M. 1989: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1988. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 83: 131-149.
- Olsen, K.M. 1992: Danmarks fugle – en oversigt. Dansk ornitologisk forening.
- Ortvad, T.E., K. Pedersen & K. Thorup 2002: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2001. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 96: 147-160.
- Pedersen, B.B. 1980: Rapport fra Sjældenhedsudvalget for 1977 og 1978. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 74: 127-140.
- Pétursson G. 2009: List of Icelandic Bird Species: <http://notendur.hi.is/yannk/1111.pdf>.
- Rapportsystemet for fugler 2011: <http://artsobservasjoner.no/fugler/dagens.asp>.
- Rare Bird Alert 2011: <http://www.rarebirdalert.co.uk/RealData/thisisrba.asp>.
- Rasmussen, P.A.F. 1997: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1995 og 1996. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 91: 133-150.
- Rasmussen, P.A.F. 1998: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1997. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 92: 253-267.
- Rasmussen, P.A.F. 1999: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1998. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 93: 127-140.
- Sakerlife 2011: <http://www.sakerlife.mme.hu/intro.html>.
- Scheel, H. 1925: En undersøgelse af nogle danske fuglesamlinger. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 19: 19-32.
- Slack, R. 2009: Rare birds Where and When, Volume 1 (sandgrouse to New World orioles), Rare Bird Books, York.
- Svalan.se 2011: <http://www.artportalen.se/birds/dagens.asp>.
- Sveriges RC 2011: Sveriges Ornitologiska Förning Raritetskommitten: <http://www.sofnet.org/1.0.1.0/530/1/>.
- Tarsiger.com 2010: http://www.tarsiger.com/news/index.php?sp=find&lang=eng&species=15830&sel=1&place=&country=&day=0&month=0&year=&ind_button=Search.
- Tarsiger.com 2011: <http://www.tarsiger.com/news/index.php?lang=eng>.
- Thorup, K. & H.H. Nielsen 2000: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1999. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 94: 157-170.
- Waarneming.nl 2010: <http://waarneming.nl/soort/view/841?from=2000-09-06&to=2010-09-20&species=841&prov=0&akt=0&maand=9&os=1&from=2000-09-06&to=2010-09-20&maand=9&prov=0&os=0&os=1>.

Rettelse til SU-rapport nr. 31

Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 95: 153-166

S. 159: Terekklire *Xenus cinereus* 2000: 28.7-14.8, Aflandshage og Koføeds Enge, Amager (S), ad., *Bent Bøggild Pedersen, *Frank Jensen, Preben Berg m.fl. (Foto). Finderne skal være *Bent Bøggild Pedersen, *Frank Jensen-Hammer, Preben Berg m.fl.

Rettelser til SU-rapport nr. 37

Fugleåret 2006 årgang 1 2007: 97-111

S. 101: Jagtfalk *Falco rusticolus* 2006: 21/12, Hanstholm (NJ), 1K, *Søren Kristoffersen (Foto). Fundet skal være: 21/12 2006 – 10/3 2007, Hanstholm (NJ), 1K, *Søren Kristoffersen m.fl. (Foto).

Rettelser til SU-rapport nr. 38

Fugleåret 2007 årgang 2 2008: 117-135

S. 132: Almindelig Pelikan *Pelecanus onocrotalus* 2007: De tre tidligere danske fund af Hvid Pelikan fra 1977, 1986 og 1987 regnes alle for undslupne fangenskabsfugle (Olsen 1992). Den korrekte tekst skal være: De fire tidligere godkendte danske fund af Almindelig Pelikan fra 1967, 1977, 1982 og 1987 regnes alle for undslupne fangenskabsfugle (Dyck et al. 1970, Olsen 1992).

S. 133: Sandterne *Gelochelidon nilotica* 2007: 25.7, Sødringholm Strand (NJ), 3 ad. sdr., trk., *Lars Tom-Petersen. Lokaltiteten Sødringholm Strand skal korrekt være (ÅH).

Rettelser til SU-rapport nr. 40

Fugleåret 2009 årgang 4 2010: 131-151

S. 145: Lille Rørsanger *Acrocephalus agricola* 2009: 21/6, Ellekrattet, Skagen (NJ), 2K+ ringm., *Rolf Christensen. Lokaltiteten skal være Grenen, Skagen (NJ) i stedet for Ellekrattet, Skagen (NJ). Samme rettelse gør sig gældende for billedteksten på samme side.

Rune Sø Neergaard (rsn@netfugl.dk)

Istedgade 14, 21

9000 Aalborg

Andreas Bruun Kristensen (anbrkr@yahoo.dk)

Æbeløgade 46, 2

2100 København Ø

Alex Sand Frich (alex@jellingnet.dk)

Mejerivænget 20

7160 Tørring

Troels Eske Ortvad (teortvad@gmail.com)

Arkonagade 21, 3.tv.

1726 København V

Knud Pedersen (kninge@lic-mail.dk)

Eratosvej 20

9990 Skagen

Michael Schwalbe (m.schwalbe@mail.dk)

Hygumvej 7, Fole

6510 Gram

Rasmus Strack

Frederikssundsvej 259a, 4. tv

2700 Brønshøj

Orientsejler (*Apus pacificus*) – ny art for landet

Af Stig Kjærgaard Rasmussen

Orientsejler, Hejresøen, Vestamager, 15. juni 2010: Foto: Terry Townshend

Tirsdag d. 15. juni 2010 blev en Orientsejler (*Apus pacificus*) truffet ved Hejresøen på Vestamager, hvor den opholdt sig i 3½ timer, inden den forsvandt for ikke at blive set siden. Det blev det første fund af denne orientalske sejler i Danmark.

Fundomstændigheder

Jeg var denne dag som så mange gange før på en morgentur til Klydesøen (Sydtårnet) på Vestamager. Det var en overskyet og kold sommerdag, så da jeg havde opholdt mig i tårnet i næsten 4 timer, besluttede jeg mig for at bryde op og begive mig hjemad. Da jeg nåede til Hejresøen kikkede jeg på fuglene der, og ved den østligste ende af søen begyndte jeg at tælle Bysvalerne, der sammen med mange Mursejlere fouragerede over søen.

Pludselig nogle minutter over kl. 11 sker det. En af fuglene med hvid overgump er mursejlerstor med kløftet hale - en stor sejler. Jeg ser på fuglen i kikkert nogle

minutter på ned til 20 m's afstand, så forsvinder den bag nogle træer. Overraskelsen er stor, men hvilken art er det?

Af realistiske, mulige arter kan Kaffersejler udelukkes på grund af størrelsen og Lille Sejler både på grund af størrelsen, og fordi denne har lige afskåret hale. Orientsejler er derimod en nærliggende mulighed, men jeg kan dog ikke umiddelbart huske, om der er andre asiatiske sejlere med tilsvarende udseende.

Hvad skal jeg nu gøre? Jeg er på én gang meget glad for iagttagelsen, men også ærgerlig over at stå alene med en så sjælden fugl - og uden at kunne bevise iagttagelsen med fotos. Jeg ringer til Tim Andersen og fortæller ham om iagttagelsen. Tim konkluderer Pacific Swift (Orientsejler) og giver mig mobilnummeret til Alex Bühring, som opholder sig i Sydtårnet.

10 minutter efter er Alex på stedet. Vi eftersøger sejleren, og inden længe ser vi den i fuld fart fouragerende over søen. Jeg ringer igen til Tim, som melder fuglen ud på DOFcall.

Efter en halv times forløb kommer de næste ornitologer hæsblæsende, og så går det bare derudad. Snart er de første fuglefotografer nået frem, og der tages det ene billede af sejleren efter det andet. Den er meget publikumsvenlig. Den viser hele tiden det samme adfærdsmønster og fouragerer sammen med Mursejlere lynhurtigt over søen dels lavt over vandoverfladen dels højere oppe foran eller over træerne på søens modsatte side. Så forsvinder den bag træerne for enden af søen for kort tid efter at dukke op igen. Enkelte gange flyver den over dæmningen ud for Hejresøen.

Det hele gentager sig, medens der stimler flere og flere begejstrede ornitologer sammen fra nær og fjern. Snakken går livligt, og der fotograferes på livet løs.

Efter 3½ timers forløb slutter festen ved 14.30-tiden, lige så brat som den begyndte. Kraftige tordenbyger nærmer sig, og Orientsejleren og de fleste Mursejlere flyver sammen mod syd.

For mig blev det en fugleoplevelse ud over det sædvanlige. Jeg kunne med tilfredshed glæde mig over fuglen og over, at flere end 100 ornitologer nåede at se fuglen. Blot synd, at en del ornitologer – også langvejs fra - ikke nåede frem i tide.

Bestemmelse

Især kombinationen af fuglens størrelse, markante hvide overgump samt lange og dybt kløftede hale gjorde, at alle andre sejlere kunne udelukkes.

Orientsejleren var på størrelse med eller en smule større end en Mursejler og med lidt længere, forholdsvis smalle og spidse vinger. Den virkede slankere, mere langstrakt end Mursejler, måske på grund af en længere hale, der samlet var helt tilspidset. Halen var dybere kløftet end Mursejlers, hvilket især sås tydeligt, når fuglen kunne ses oppefra fouragerende lavt over vandet.

Oversiden virkede først helt sort, senere (med lidt sol) snarere sortbrun, bortset fra en bred, rektangulær, hvid overgump, hvor det hvide nåede lidt ned på gumpens sider.

Undersiden var mørkebrun, lysere end oversiden. En ret stor gråhvid, diffus strubeplet sås. Kropsundersiden var lysskællet, hvilket kunne ses under gode lysforhold, når sejleren var tæt på. Vingeundersiden viste mørkere dækfjer end svingfjer.

Udbredelse og forekomst i Vestpalearktis

Orientsejleren optræder med 4 racer, alle med yngleudbredelse i det østlige og sydøstlige Asien. 3 af racerne er stationære eller kortdistancetrækkere.

Den 4. race (nominatformen) yngler i et bredt bælte gennem det mellemste Østasien mod øst til Stillehavet – fra Kamchatka i nord via Japan til mellemste Kina. Denne race er langdistancetrækker med vinterkvarter i Indonesien, Melanesien og Australien og vel den eneste, som kan forventes at optræde i Vestpalearktis.

Orientsejleren er indtil fundet på Amager tidligere truffet i Vestpalearktis med følgende godkendte fund (alle i perioden ultimo maj – medio august):

- 19.05.1981: Fanget til havs 45 km fra Happisburg, Norfolk og set dagen efter i Suffolk. UK.
- 30.05.1993: Cley, Norfolk. UK.
- 16.07.1995: Deventry Reservoir, Northamptonshire. UK.
- 06.07.1999: Getterön, Sverige.
- 01.07.2005: Spurn, East Yorkshire. UK
- 30.07.2005: Hoburgsklippan, Gotland. Sverige.
- 19.08.2007: Kråkenabben, Blekinge. Sverige.
- 22.06. og 26.06.2008: Spurn, East Yorkshire. UK.

Referencer

- Phil Chantler and Gerald Driessens, 1995: Swifts – A guide to the Swifts and Treeswifts of the World - Pica Press.
- Josep del Hoyo, Andrew Elliott, Jordi Sargatal, 1999: Handbook of the birds of the World, Volume 5, Barn-owls to Hummingbirds – Lynx Edicions.

Orientbraksvale (*Glareola maldivarum*) – ny art for landet

Af Frits Rost

Orientbraksvale, Vest Stadil Fjord, 26. maj 2010. Foto: Ole Amstrup

Mellemdyb, Vest Stadil Fjord den 26. maj 2010

Efter en maj måned med nærmest uendelig vinde fra vest og især efter et par kolde dage med nordvestlig kuling var forventningerne ikke store til at se noget særligt denne morgen. Jeg håbede dog alligevel at der måske stod en enkelt kærløber et sted i det vestjyske. Som så ofte før ville jeg derfor denne onsdag morgen lige køre et smut forbi Tim Enge og Vest Stadil Fjord, inden jeg landede på mit arbejde i Ringkøbing. Den ret nye sø ved Tim Enge så fornuftig ud med et par gode mudderflader, men var alligevel hurtigt overstået da jeg kun fandt et par rastende Temmincksryler og lidt Rødben. Turen gik derfor snart et par km videre til P-pladsen ved Bjerg Thomsens hytte ved Vest Stadil Fjord. Pga. morgenkulden og en kølig nordvestenvind lige i hovedet besluttede jeg at blive i bilen og spændte derfor teleskopet fast på kanten af det nedrullede vindue. Ud af øjenkrogen så jeg, at der rullede en bil mere ind

på P-pladsen og standsede lige ved siden af. Chaufførens steg ud og kom over. Jeg tænkte at det sikkert var en af de lokale fuglekiggere, der lige skulle høre om jeg havde set noget, men det var sjovt nok Lars Witting, som jeg jo kender fra gamle dage tilbage i studietiden i Århus. Han bor nu på Grønland og var kun er i landet på kort visit.

Vandfladen ved Mellemdyb blev tjekket, mens vi småsnakkede. Ret hurtigt måtte vi konstatere, at der som forventet ikke var meget at se på her sidst i maj. Trækfuglene var ved at være gennem landet, og ynglefuglene havde travlt.

Jeg kunne ikke få øje på de lokale Sortterner og stedet var pga. manglende mudderflader ikke særligt velegnet til rastende vadefugle (læs Kærløber), så efter velsagtens et kvarters tid trak det i mig for at komme videre mod arbejdet. Lige inden vi skiltes konstaterede Lars tørt, at der gik en flok præstekraver på engen vest for hytten. Dem havde jeg ikke selv set, så efter et hurtigt kig med håndkikkert besluttede jeg derfor, at køre nærmere ad Skelmossevej for at tjekke præstekraverne

– der kunne jo stå noget andet sammen med dem også. Vi skiltes med en halv aftale om, at mødes senere på ugen ved en eller anden fugl et sted i landet. Det skulle ske meget før vi anede det!

Jeg parkerede bilen langs Skellosevej ud for præstekraverne og begyndte at tælle og tjekke dem igennem i teleskopet. Jeg blev i bilen for ikke at forstyrre fuglene. Da jeg er kommet omtrent til præstekrave nr. 10 kunne jeg nederst i skopfeltet ane et uskarpt omrids af en brunlig fugl tættere på og derfor ude af fokus. Under antagelse af, at det nok var en sanglærke, fokuserede jeg hurtigt på fuglen og var ved at tabe den i forvejen lavthængende underkæbe, da jeg opdagede, at det var en braksvale, der stod der mindre end 100 m ude. Fuglen stod mest stille i det lave græs, men gik dog flere gange nogle få skridt. Der var ingen tegn på, at fuglen kunne finde på at flyve. Jeg kiggede febrilsk efter om Lars stadig stod på P-pladsen, men kunne ikke se ham. Hans nummer var heller ikke at finde mobilens adresseliste – suk. Da fuglen så stabil rastende ud, tog jeg chancen, startede bilen og suste hen for at hente Lars. Tåbeligt og risikofyldt færd vil mange måske sige, her inden fuglen overhovedet var bestemt! Det var jeg klar over, men det ville være urimeligt, hvis han gik glip af fuglen, når han var kun få hundrede meter væk. Jeg kunne dog ikke finde Lars ved bilen, så jeg returnerede til braksvalen med uforrettet sag. Den stod heldigvis stadig samme sted.

Jeg forsøgte de følgende minutter at få styr på pulsen og fod på braksvalen, men der var umiddelbart ikke mange brugbare kendetegn på fuglen, der stod stille – tidvis med ryggen til. På et tidspunkt begyndte den at pudse sig og løftede kortvarigt den ene vinge. Der så jeg et par hurtige glimt af undervingen, og den var tydeligvis rustrød. Det begyndte at lugte af Rødvinget

Braksvale. Jeg fik fisket fuglebogen frem for lige at få styr på, hvad der ellers var af kendetegn på sådan et kræ. Det er jo mange år siden, jeg sidst har set en braksvale. Jeg forsøgte længe (sådan føles det i alt fald) at få styr på halens længde og bildte mig efterhånden ind, at den mindst havde samme længde som vingespidserne. Konklusionen var derfor, at det må være en Rødvinget Braksvale. Selv om jeg endnu ikke havde set hvide vingebackanter, turde jeg ikke vente længere med en offentliggørelse og meldte derfor kl. 8.30 en Rødvinget Braksvale ud på DOFcall.

Jeg kunne nu se, at Lars gik rundt i nærheden af sin bil henne ved hytten og suste hen og gav ham besked om nyheden, idet jeg jo ikke vidste, om han var på DOFcall.

Vel tilbage ved fuglen stod vi forsigtigt ud af bilerne og prøvede sammen at få set nogle flere kendetegn. Fuglen puttede sig i længere perioder i græsset og var ude af syne, da de første folk stødte til. På et tidspunkt var fuglen oppe at flyve kortvarigt, og vi var enige om, at vi ikke kunne se hvid bagkant på vingen, som en rødvinget skal have. Samtidig kunne vi konstatere, at fuglen var betydelig mere korthalet end først antaget. Jeg begyndte at blive lidt bekymret. Var de røde undervinger kun indbildning? Var det alligevel en sortvinget, for jeg ved det kan være svært med de to arter? På det her tidspunkt overvejede vi ikke seriøst, at det kunne være noget helt tredje.

Så brød helvedet løs, telefonen begyndte at ringe og sms'er væltede ind – DOFcall beskeden var nu helt sikkert nået ud, selv om jeg endnu ikke selv havde fået den. Telefonen drillede og gik ud flere gange, og hver gang jeg fik liv i den, ringede den eller der bippede flere sms'er ind. Kaos.

Jeg kunne godt fornemme, at flere af dem jeg snakkede med (Ole Amstrup, Henrik Haaning og Kent Olsen) skiftede toneleje og blev urolige da jeg kunne meddele, at fuglen med stor sikkerhed havde røde undervinger, men tilsyneladende ingen hvid vingebackant, kort hale, og at den var varmt farvet på brystet. Der blev spurgt til om vi havde tjekket for Orientbraksvale – næ det havde vi ikke, for ingen af os havde jo lige dens kendetegn i baghovedet, og den var ikke i min fuglebog (det var den nu alligevel, men under navnet "Asiatisk Braksvale" fandt vi senere ud af!). I øvrigt var den art jo alt for sjælden og aldrig set her i landet før, så den havde vi slet ikke overvejet seriøst kunne dukke op her, hvor vi stod.

Tiden fløj af sted på det her tidspunkt, hvor der var lidt forvirring om fuglen, og jeg sms'ede og snakkede mere i telefon, end jeg egentlig så på fuglen, der tidvis puttete sig i græsset, tidvis trippede rundt frit fremme. Flere folk dukkede op, bl.a. Ole Amstrup og lidt senere Henrik Haaning, der tilsyneladende begge tilfældigvis var i nærheden og alligevel ikke havde andet at lave! Rygterne løb hurtigt kunne man fornemme, for nu gik snakken om, at folk var på vej bl.a. fra Skagen – og det på en udmelding om Rødvinget Braksvale, som mange allerede måtte have i samlingen i forvejen!

Fuglen var nu efterhånden blevet mere aktiv, som solen varmede området op, og den fløj flere gange rundt for at fouragere på flyvende insekter over engen.

Orientbraksvale, Vest Stadil Fjord, 26. maj 2010. Foto: Ole Amstrup

Vi diskuterede kendetegn, og efterhånden blev vi så godt som sikre på, at der måtte være tale om landets første Orientbraksvale. Vi besluttede nu, at fuglen burde meldes ud på DOFCall igen, nu som en "meget sandsynlig orientbraksvale", hvilket skete kl. 10.21. Flere folk kom dryssende til. Fuglen tog nu jævnlige større ture ud i området, højt op, og på et tidspunkt forsvandt den ud over vandfladen i Mellemdyb og kunne et stykke tid ikke ses for rørskovens – bekymringen bredte sig. Snart vendte den dog tilbage, men stillede sig nu længere væk nær vandkanten på et sted, hvor der ikke var rørskov mellem engen og vandfladen. Fuglen sås nu næsten kun fra Skelmosevej, når den var i luften.

På et tidspunkt ved 11-tiden kom jeg pludselig i tanke om, at jeg jo egentlig var på vej på arbejde, og da jeg næppe fik fuglen bedre at se end allerede sket, forlod jeg området. Samtidig håbede jeg det bedste for de folk, der var på vej.

Jvf. DOFbasen sås fuglen fouragere over og raste ved Mellemdyb helt hen til kl. 14.55, hvor den forsvandt nordpå i lav højde i varmedisen. Mange folk nåede i dagens løb heldigvis at se fuglen, trods dårlige forhold i form af varmemiljø kombineret med stor afstand.

Bestemmelse

Orientbraksvalen ligner umiddelbart meget de to europæiske arter af braksvale, men kan i øvrigt næppe forveksles med andre arter. I slægten findes der desuden tre afrikanske og to andre østasiatiske arter, men alle disse er betydeligt afvigende i fjerdragt og/eller proportion.

Fjerdragten ligger især ret tæt op af Rødvinget Braksvale, men den mangler en tydelig hvid bagkant i kontrast til den røde underside af armen, og arten er mere varm (buff) i farverne langt ned på brystet. På den danske fugl kunne man kun meget vanskeligt se hvid vingebackant i felten, men efterfølgende kunne man på fotos godt ane en svag hvid kant.

Størrelsesmæssigt er denne art meget lig de to europæiske arter, men en afgørende forskel er den betydeligt kortere hale, der tilmed har meget kortere kløft end hos de andre arter.

Udbredelse og forekomst i Vestpalearktis

Orientbraksvale yngler i den nordlige del af Indien, gennem Bangladesh, Burma, Thailand og Vietnam til

Mongoliet og den nordlige og østlige del af Kina og sydlige Japan. Det meste af den indiske bestand er standfugle eller kortdistancetrækkere, mens fugle fra den nordøstlige del af udbredelsesområdet er langdistancetrækkere og således flyver til vinterkvarterer i Indonesien og den nordvestlige del af Australien. Den 7. februar 2004 blev der optalt ca. 2,5 mio. Orientbraksvale på Eighty Mile Beach i det nordvestlige Australien. Denne observation flyttede den hidtidige vurdering af verdensbestanden, og den er nu anslået til ca. 3 mio. fugle.

Der er følgende tidligere fund af Orientbraksvale i Vestpalearktis:

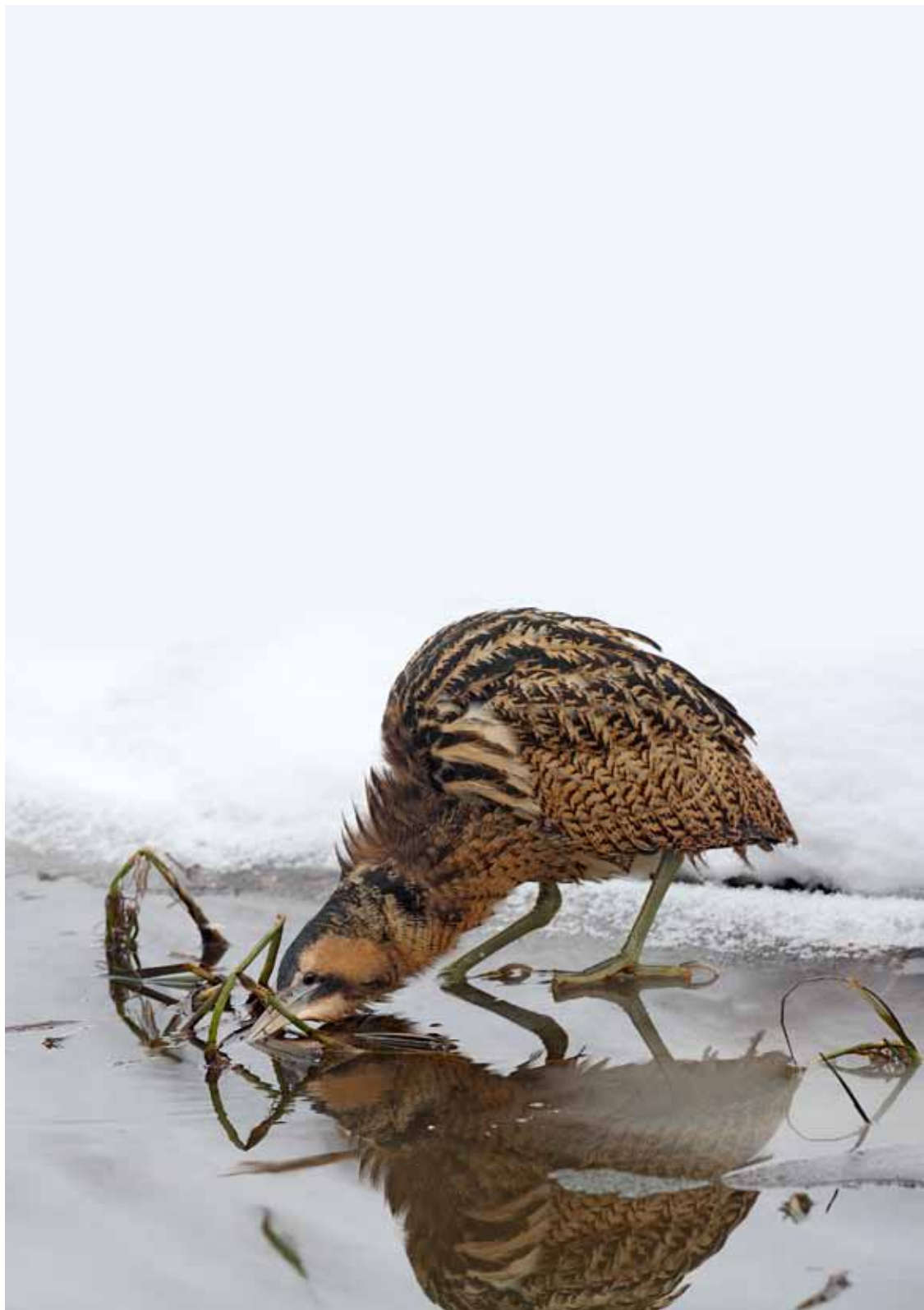
- 22/6-8/7 1981 Walberswick, Suffolk og 2/8-11/10 Old Hall Marshes, Essex, England (samme fugl)
- 21/6-3/9 1988 Harty og 4/9-3/10 Elmley, England (samme fugl)
- 2/4 1993 Ramadan, Ægypten
- 23/4 1993 Cypern
- 14/5-17/8 1993 Gimingham, Nordfolk, 29/8 1993 Pevensey Levels, Suffolk og 4-19/9 1993 Havergate Island, England (alle samme fugl)
- 1-5/8 1997 Friesland, Holland
- 2/10 1999 Beér Sheva, Israel
- 1/7-22/9 2001 Ängsnäset, Falsterbo, Sverige
- 27/4 2008 Jahra East Outfall, Kuwait
- 20/4 2009 5 stk. Pivot Fields, Kuwait
- 28-29/5 2009 Pagharn Harbour, West Sussex og 3/6 2009 Dungeness, Kent, England (samme fugl)
- 22-23/8 2009 Trondheim, Sør-Trøndelag, Norge
- 9-19/5 2010 Frampton Marsh, Lincolnshire, England

Alle fund bortset fra det israelske og det egyptiske er med sikkerhed godkendte af de enkelte landes sjældenhedsudvalg.

Vedrørende det svenske fund kan det bemærkes, at der var stor usikkerhed om artsbestemmelsen, og at fuglen først blev endelig bestemt flere år efter selve observationen ud fra en DNA analyse af en tabt fjer!!

Øvrigt

På hjemmesiden "cheferneifelten" er der kommentarer til det danske fund bl.a. af Gerald Driessens, som har skrevet en bestemmelsesartikel om netop denne art, og der er en sammenligning af den danske fugl og fuglen set ved Frampton Marsh, Lincolnshire, England syv dage tidligere. Det er forsøgt sandsynliggjort, at der er tale om det samme individ de to steder.

Rordrum, Strødam Engsø, 15. februar 2010. Foto: Helge Sørensen

Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2010

Sammenskrevet og redigeret af Anne Eskildsen & Thomas Vikstrøm

Rapport nr. 13 om Danmarks truede og sjældne ynglefugle fra DOF's Caretakerprojekt

Perleugle, unger til ringmærkning, Midtjysk Plantage, 16. maj 2010. Foto: Klaus Dichmann

Indledning

Nærværende rapport er den 13. årsstatus for Danmarks truede og sjældne ynglefugle. Rapporten er sammensat af bidrag fra en række frivillige artscaretakere, sammenskrevet og fagligt kvalitetssikret under redaktion af Anne Eskildsen og Thomas Vikstrøm.

Årsrapporten har i en foreløbig udgave været publiceret på DOF's hjemmeside (www.dof.dk/caretaker).

46 artsansvarlige caretakere og 195 'menige' artscaretakere overvågede i 2010 46 arter af truede eller sjældne ynglefugle. De takkes alle varmt for deres store indsats og et godt samarbejde omkring dataindsamlingen. I 2010 kom der en række nye artscaretakere til projektet: Brian Lyngsø Nilsson for Rødhovedet And, Hans Christophersen for Engrylle, Iben Hove Sørensen for Brushane, Michael Clausen for Stor Kobbersnepe, Erik Groth-Andersen for

Svaleklire, Mikkel Willemoes for Rovterne, Benny Rasmussen for Kirkeugle, Ursula Burmann for Hedelærke og Børge Rasmussen for Pirol. Den aktuelle liste over alle projekter og deres ansvarlige caretakere er vist i tabel 1.

En stor tak skal også lyde til alle de observatører, der har ydet en stor indsats i felten i løbet af året og indberettet deres registreringer af ynglefugle til projektet eller gennem DOFbasen. Thomas Nordby takkes for at have læst korrektur på rapporten.

Endelig skal der rettes en stor tak til Aage V. Jensens Fonde for den økonomiske støtte til projektet, som har muliggjort DOF's indsamling af data om de truede og sjældne ynglefugle samt udgivelsen af nærværende rapport.

Rød Glente blev ikke dækket i 2010 og er derfor ikke omfattet af denne rapport.

Tabel 1. Sammenfatning af resultaterne af overvågningen af de truede og sjældne ynglefugle i 2010. Under dækning angiver +++, at arten vurderes godt dækket (alle ynglepar er formodentlig registreret), ++ angiver en middelsgod dækning (alle ynglepar kunne ikke registreres, men tilfredsstillende nok til at vurdere bestandsstørrelsen), + angiver en dårlig dækning (kun tilfældige yngleforekomster er kendt), der ikke er tilstrækkelig til at foretage en bestandsvurdering ud fra og - angiver projektarter, der ikke er modtaget bestandsopgørelse for i 2010. I sidste kolonne er de artsansvarlige caretakere nævnt samt det totale antal deltagere i caretakergruppen for arten angivet, begge dele pr. 1. marts 2011.

Art	Ynglepar	Lokaliteter	Dækning	Artsansvarlig caretaker
Mallemuk <i>Fulmarus glacialis</i>	0	0	+++	Albert Schmidt (1)
Sort Stork <i>Ciconia nigra</i>	0	0	++	Jørgen Jensen (1)
Hvid Stork <i>Ciconia ciconia</i>	0*	0*	+++	Hans Skov (1)
Skestork <i>Platalea leucorodia</i>	94	4	+++	Jan Skriver (1)
Sangsvane <i>Cygnus cygnus</i>	3	3	++	Bjarke Laubek (1)
Rødhovedet And <i>Netta rufina</i>	6	3	++	Brian Lyngsøe Nilsson (2)
Stor Skallesluger <i>Mergus merganser</i>	48-53	28	++	Jan Blichert-Hansen (17)
Rød Glente <i>Milvus milvus</i>	-	-	-	Gert Hjembæk (40)
Havørn <i>Haliaeetus albicilla</i>	37	37	+++	Erik Ehmsen (45)
Blå Kærhøg <i>Circus cyaneus</i>	0	0	++	Keld Bakken (1)
Hedehøg <i>Circus pygargus</i>	18-21	18-21	++	Lars Rasmussen/Michael Clausen (9)
Kongeørn <i>Aquila chrysaetos</i>	2	2	+++	Tscherning Clausen (4)
Fiskeørn <i>Pandion haliaetus</i>	1	1	+++	Leif Novrup (1)
Lærkefalk <i>Falco subbuteo</i>	10-16	10-16	++	Iben Hove Sørensen (7)
Vandrefalk <i>Falco peregrinus</i>	4	4	+++	Niels Peter Andreassen (13)
Engsnarre <i>Crex crex</i>	57 – 68	52	++	Mark Pedersen (1)
Trane <i>Grus grus</i>	114-127	90	++	Palle A. F. Rasmussen (10)
Hvidbr. Præstekrave <i>Charadrius alexandrinus</i>	52	7	++	Ole Thorup (1)
Hjejle <i>Pluvialis apricaria</i>	0-1	0-1	++	Egon Østergaard (1)
Engryle <i>Calidris alpina schinzii</i>	145-153	19	++	Hans Christophersen (1)
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	49	8	++	Iben Hove Sørensen (1)
Stor Kobbersneppe <i>Limosa limosa</i>	485-522	23-24	++	Michael Clausen (1)
Storspove <i>Numenius arquata</i>	-	-	-	John Frikke (2)
Svaleklire <i>Tringa ochropus</i>	38-47	12	+	Erik Groth-Andersen (1)
Tinksmed <i>Tringa glareola</i>			+	Egon Østergaard (1)
Stenvender <i>Arenaria interpres</i>			+	Palle A. F. Rasmussen (1)
Sorthovedet Måge <i>Larus melanocephalus</i>	10-15	11	+++	Lars Hansen (1)
Dværgmåge <i>Larus minutus</i>	1-2	1	++	Henrik Haaning Nielsen (1)
Baltisk Sildemåge <i>Larus fuscus fuscus</i>	4	2	++	Lars Hansen (1)
Sandterne <i>Gelochelidon nilotica</i>	1	1	+++	Ole Thorup (1)
Rovterne <i>Hydroprogne caspia</i>	2	2	+++	Mikkel Willemoes (1)
Splitterne <i>Sterna sandvicensis</i>	6.100	10	+++	Thomas Bregnballe/Jens Gregersen (2)
Sortterne <i>Chlidonias niger</i>	38-51	3	+++	Knud N. Flensted (1)
Kirkeugle <i>Athene noctua</i>	50-60	50-60	++	Benny Kristensen (21)
Mosehornugle <i>Asio flammeus</i>	2	2	++	Niels Knudsen (2)
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	3	3	++	Klaus Dichmann (16)
Natravn <i>Caprimulgus europaeus</i>	370-410	81-86	++	Ole F. Jensen (14)
Biæder <i>Merops apiaster</i>	0	0	++	Magnus Bang Hansen (1)
Vendehals <i>Jynx torquilla</i>	30-35	20	++	Egon Østergaard (2)
Toplærke <i>Galerida cristata</i>	1	1	++	Anders Østerby (1)
Hedelærke <i>Lullula arborea</i>	335-435	140	++	Ursula Burmann (2)
Markpiber <i>Anthus campestris</i>	0-1	0-1	++	Knud Pedersen (1)
Vandstær <i>Cinclus cinclus</i>	1	1	++	Erik Dylmer (4)
Drosselørsanger <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	0	0	++	Ursula Burmann (1)
Stor Tornskade <i>Lanius excubitor</i>	5-6	5-6	++	Niels Peter Brøgger (2)
Pirol <i>Oriolus oriolus</i>	5-11	4-6	++	Børge L. Rasmussen (3)

* Dog et forvildet ynglepar bestående af tamfugle

Fig. 1. Oversigt over den geografiske afgrænsning af DOF's lokalafdelinger, der refereres til i artsgennemgangen.

Særlige resultater af overvågningen i 2010

En af årets helt store overraskelser var, at Rovternen gik frem med et nyt ynglepar, som slog sig ned på Øksneholm i Roskilde Fjord. Dog havde parret ikke ynglesucces trods to yngleforsøg.

Også Skestorken stod for en bemærkelsesværdig fremgang med hele 35 nye par og en samlet bestand på i alt 94 par. Desværre spolerede en ræv ynglesæsonen for kolonien i Limfjorden, og den samlede ungeproduktion blev derfor væsentligt ringere end i 2009.

Vandrefalken ynglede - for første gang siden sin genindvandring - med 4 sikre ynglepar, heraf ét nyt par i en opsat redekasse på Møn-broen, og Havørnen fortsatte også sin fantastiske fremgang med hele 37 par, en fremgang på 9 par i forhold til 2009.

Hedefuglene fortsatte deres kollektive nedtur, og Stor Tornskade havde således sin dårligste ynglesæson siden overvågningens begyndelse med blot 5-6 par.

Samlet set blev der i perioden 2009-2010 registreret en fremgang for blot 8 af projektarterne (Skestork, Havørn, Vandrefalk, Trane, Hvidbrystet Præstekrave, Sorthovedet Måge, Rovterne og Sortterne), mens der blev registreret en tilbagegang for 10 arter (Hedehøg, Brushane, Stor Kobbersnepe, Dværgmåge, Baltisk Sildemåge, Mosehornugle, Hedelærke, Drosselrørsanger, Stor Tornskade og Piro). Bestandsstørrelsen var uændret for 18 arter (Mallemuk, Sort Stork, Hvid Stork, Blå Kærhøg, Kongeørn, Fiskeørn, Lærkefalk, Engsnarre, Hjeje, Engryle, Sandterne, Kirkeugle, Perleugle, Biæder, Vende-hals, Toplærke, Markpiber og Vandstær), mens bestandsudviklingen var ukendt for de sidste 10 arter.

Statsligt samarbejde

DOF og Institut for Bioscience ved Aarhus Universitet (tidl. DMU) har etableret et samarbejde i forbindelse med den statslige overvågning under NOVANA (det Nationale program for Overvågning af VAndmiljøet og NAturen), hvor der sker en gensidig udveksling af oplysninger om de truede og sjældne ynglefugle. Af arter omfattet af denne rapport, og som ikke overvåges årligt i NOVANA, var der i 2010 særligt fokus på Hvidbrystet Præstekrave, Sandterne, Sortterne og Markpiber. Data om disse arter i nærværende rapport inkluderer resultater fra myndighedernes målrettede overvågning. 13 arter dækkes i NOVANA udelukkende på baggrund af DOF's dataindsamling, hvoraf Natravn og Hedelærke bliver analyseret i et særligt samarbejde, hvor yngleudbredelsen vurderes ud fra rapporteringer i DOFbasen.

Endelig samarbejder DOF og Zoologisk Museum, København, om overvågning af Hedehøg.

Projektets baggrund og formål

2010 var den 13. sæson i træk, hvor DOF indsamlede data om Danmarks mest truede og sjældne ynglefugle. Det var desuden andet år, hvor dette skete i regi af Caretakerprojektet, der har til formål at overvåge Danmarks 200 vigtigste fuglelokaliteter og 46 sjældneste og mest truede ynglefugle.

Projektets artsdel har til formål at:

- indsamle kvalificerede data om de truede og sjældne ynglefugle, der muliggør en årlig eller næsten årlig statusopgørelse.
- øge offentlighedens opmærksomhed om vort fælles ansvar for at sikre dansk natur af tilstrækkelig kvalitet som levested for sjældne fuglearter.
- udgive en årlig, illustreret rapport om resultaterne af dataindsamlingen.
- aktivere de fagligt interesserede amatørornitologer i et vigtigt landsdækkende projekt.
- afholde kurser og møder, hvor caretakerne uddannes og kan netværke.
- udarbejde hjemmesider for hver art, vedligeholdt af caretakerne selv.
- udarbejde monitoringsvejledninger for alle projektarter.

Udfasning af Caretakerprojektet

I juli 2013 udløber Aage V. Jensen Naturfonds finansiering af Caretakerprojektet, hvilket vil afstedkomme en omfattende nedgradering af projektet i sin nuværende form.

I fremtiden vil mange af Caretakerprojektets aktiviteter videreføres i regi af et nyt *Caretakernetværk*, blot på et langt lavere niveau, tilpasset de økonomiske forhold - dvs. uden eksternt finansiering - og med forankring i lokalafdelingerne. Caretakernetværkets mål er en fortsat fortalervirksomhed, overvågning og formidling af de 200 vigtigste danske fuglelokaliteter og de ca. 50 mest beskyttelseskrævende arter.

I løbet af sommeren 2011 er der påbegyndt en samlet bearbejdning af Caretakerprojektets artsovervågningsresultater siden 1998 med henblik på publicering af en videnskabelig artikel, som vil præsentere og diskutere status og udviklingstendenser for Danmarks truede og sjældne ynglefugle 1998-2011. Overvågningsdata indsamlet efter denne dato vil ikke indgå i projektets afrapportering, ligesom de centralt ansatte medarbejdere ikke længere vil medvirke ved projektaktiviteter.

Det nye projekt Fokuseret Fugleforvaltning

I marts 2011 har DOF fået positivt svar på en større ansøgning til Villum-fonden om et projekt, der har til formål at øge overvågningen, beskyttelsen og formidlingen af otte af landets mest beskyttelseskrævende ynglefugle, nemlig Stor Skallesluger, Rød Glente, Havørn, Hedehøg, Vandrefalk, Hvidbrystet Præstekrave, Kirkeugle og Perleugle, arter som alle spiller en central rolle i Caretakerprojektet i dag.

Projektets mål er at stabilisere eller øge bestandsstørrelserne hos disse otte særligt udvalgte arter i løbet af projektet, bl.a. ved at organisere samarbejdsaktiviteter med en række partnere, der vil levere og implementere en effektiv og målrettet forvaltningsindsats.

Projektet vil blive nærmere omtalt på bl.a. DOF's hjemmeside i løbet af 2012.

Artsgennemgang

Mallemuk *Fulmarus glacialis*

Af artscaretaker Albert Schmidt

I DOFbasen blev der i 2010 indtastet flere observationer af Mallemukker på Bulbjerg både i foråret og efteråret. Således sås der mellem den 21. april og den 23. maj flere gange rastende fugle ved klinten, og den 9. august sås hele 7 rastende adulte fugle. Dog gjorde arten heller ikke dette år yngleforsøg i Danmark.

*Kirkeugle, fodring af Kirkeugle, Østjylland, 12. juni 2010.
Foto: Benny Kristensen*

Sort Stork *Ciconia nigra*

Af artscaretaker Jørgen Jensen

For første gang i flere år blev der i 2010 set en oversommende Sort Stork i Sønderjylland. Storken blev set af flere forskellige personer i maj, juni og juli. Iagttagelserne skete i et område, hvor den sorte stork med sikkerhed yngede i 1980'erne.

Der blev set væsentligt færre Sorte Storke i 2010 i forhold til tidligere år. Årets første fugl blev set den 6. april på Sydlangeland og var den eneste fugl i den måned. I maj sås en fugl i Jylland, i juni 6 fugle (4 i Jylland, en på Fyn og en på Sjælland), i juli 3 fugle i Jylland og i august 2 fugle (1 på Samsø og en på Sjælland). Årets sidste fugl blev set den 19. september i Fjerritslev, Nordjylland.

2010 var et rimeligt godt år for den Sorte Stork i Slesvig-Holsten. Her var der 6 sikre ynglear, hvoraf 5 par fik 15 unger. Dette var en fremgang i forhold til det dårlige år 2009 (Gerd Janssen, pers. komm.). Derimod gik bestanden i Meklenborg-Forpommeren tilbage. Her var der 12 sikre ynglear, men kun 7 par fik 19 unger på vingerne, og 2010 blev således det dårligste år for Sort Stork siden 2001 (Carsten Rohde, pers. komm.). I Tyskland ringmærkede man i 2010 126 unger. Man ringmærker ikke Sort Stork i Slesvig-Holsten og Niedersachsen, men i alle andre forbundsstater. Der var i 2010 ingen meldinger om oversommende fugle eller ynglear i Sverige.

Hvid Stork *Ciconia ciconia*

Af artscaretaker Hans Skov

Gundsøllille på Sjælland var det eneste sted med bofaste Hvide Storke i 2010, hvor parret, der består af to tamstorke, fik 3 flyvefærdige unger. Der yngede således heller ikke i 2010 vilde storke i Danmark.

Storkesæsonen begyndte med en strejfstork, der den 1. januar blev set i Mørkhøj i Københavns-området. Denne stork, samt andre ved Hvedstrup-Gundsøllille og Vester Kippinge på Falster, er med sikkerhed fugle, der ikke har været på træk, men lokale overvintrende projektflugte. Den første stork, som muligvis var trukket sydfra, blev set i Mosede, Holmesø og Ringebæk Sø i Københavns-området i dagene omkring den 8.-12. marts, men nærheden til de skånske projektstorke kan også være forklaringen på denne forekomst. Den stork, der dukkede op på Fyn den 15. marts i Ristinge og siden blev set i Lundeberg den 18. marts, var dermed den første stork, som med sikkerhed havde haft vinterkvarter sydpå. Det samme gælder de 3 storke, der den 18. marts blev set på Mårup Mark på Djursland.

Det sædvanlige forårsrykind af storke, der normalt finder sted fra midt i april til først i juni, kom slet ikke i 2010, da både april og især maj var for kølige og våde til at fremme et forlænget træk af storke hørende til bestandene i Tyskland og Polen. Eneste spæde tilløb til en fast bosætning ud over storkeparret i Gundsøllille, var en enlig stork, der byggede på storkereden ved Haderslevvej 109 ved Ribe fra den 25. april og nogle dage frem.

Antallet af omstrejfende storke var meget langt under det normale, som typisk ligger på godt 200 strejfstorke årligt. De største storkeflokke var: 21 storke

Hvid Stork, 3 unger i reden, Gundsølleile, 4. juni 2010. Foto: Hans Skov

Hvid Stork, par på skorsten, Gundsølleile, 4. juni 2010. Foto: Hans Skov

set over Mandehoved på Stevns og siden Rødby på Lolland den 27. august, 9 storke ved Torpe Bakker på Bornholm den 28. april, 5 storke ved Hyllekrog på Lolland den 15. april, 5 storke ved Herringløse og Gundsølleile fra medio juli til ultimo september og 4 storke ved Søgård Mose i Aabenraa den 15. april.

Parret ved Gundsølleile påbegyndte æglægningen omkring den 10.-12. april i storkereden på den høje gartneriskorsten. Dette var et par uger senere end normalt, men skyldes formentlig, at den hårde vinter skulle slippe sit greb før storkeparret kom i parringshumør. Parret udrugede 3 unger, som kunne ringmærkes den 4. juni.

Sidst i april var hanstorken i en alvorlig krise efter at have pådraget sig et stort sår nederst på det ene ben. Storken fik en infektion, som var tæt på at tage livet af den, men i sidste øjeblik lykkedes det at give den antibiotika, der var gemt i nogle daggamle kyllinger, som blev udlagt til den syge stork. Uden dette tiltag ville storken være omkommet af blodforgiftning, og hele kullet ville være gået tabt.

De tre unger var flyvefærdige omkring den 10. juli, og ungerne blev frem til den 27. august hængende i området sammen med forældrefuglene. Denne dag trak de bort, men opgav siden at krydse Østersøen og vendte tilbage efter 3-4 dage. August og store dele af september var præget af lavtryksvejr og masser af regn, og de tre storkeunger forsøgte derfor først borttræk igen den 29. september. Denne gang så det ud til, at de 3 storkeunger kom væk fra Sjælland og videre syd på.

Flere af Gundsølleile-parrets unger fra tidligere sæsoner blev aflæst i løbet af sommeren 2010. Storkeungen 1A95 fra 2009, som overvintrede sammen med forældrefuglene, blev jaget væk af disse først i april og blev siden set ved Gerlev ved Slagelse i dagene omkring den 4.-6. april. Siden dukkede den op forskellige steder i Skåne, hvor den sidst blev aflæst omkring den 15. juli. Formentlig kom den med på trækket sydpå, da 21 storke den 27. august trak bort via Falsterbo til Stevns, Lolland og videre til Femern. I Sydslesvig i Sofienhamm nordvest for Rendsborg slog en unge fra 2005 sig ned ganske som de to foregående år. Uheldigvis blev fuglen den 21. maj så hårdt medtaget i kamp mod en anden stork, at den måtte aflives. Ud over de nævnte storke blev mindst 3-4 ynglestorke med danske

ringe aflæst i Sydslesvig og Ditmarsken denne sommer. Tallet vil muligvis vokse, fordi der endnu mangler indrapportering af gemeldte storke.

2010 synes at have været et pænt år for storke hørende til den østlige trækrute. I f.eks. Slesvig-Holsten steg antallet af vilde storkepar fra 204 par i 2009 til 213 par i 2010. Hertil skal lægges ca. 45 fritflyvende storkepar, der har en baggrund, der kan minde om Hvedstrup-Gundsølleile-storkeparret, så det totale antal par bliver ca. 260 par. Forekomst af rigtig mange mus, og et sommervejr, der artede sig nogenlunde for de sarte storkeunge i deres første uger, medførte at hele 453 unger fløj fra rederne hos de 213 vilde storkepar. I 2009 var tallet kun 235 unger.

Storkegruppen udbedrede flere storkereder i løbet af marts, heriblandt nogle af de gamle storkereder i Ribe. Desuden er analysen af knap 500 storkegyllp, som er indsamlet i Danmark fra 1976-2003, nu gået ind i sin afsluttende fase. Alle bidrag vil blive sammenskrevet til en rapport af undertegnede.

Skestork *Platalea leucorodia*

Af artscaretaker Jan Skriver

94 par Skestorke ynglede fordelt på 4 lokaliteter i 2010 og fik tilsammen mellem 67-97 unger, et resultat, der var væsentlig ringere end i 2009.

Skestork, de sørgelige rester af Skestork-unge, kolonien i Limfjorden, 23. juni 2010. Foto: Jan Skriver

En ræv spolerede ynglesæsonen for Limfjordens koloni af Skestørke, der med 15 år i træk på lokaliteten er den ældste Skestørkekoloni i Danmark og tilmed verdens nordligste for denne fåtallige og sårbare fugleart. 37 par Skestørke havde reder i kolonien, der ligger på en ubeboet og normalt rovdyrfri ø i et vildtreservat i Limfjorden. Da vinteren var hård, vandrede ræven over isen ud til øen, men rovdyret nåede ikke tilbage til fastlandet, da forårets tøbrud i marts satte ind. Det blev opdaget i begyndelsen af april, og en ræveregulering blev sat i værk, men det mislykkedes at nedlægge ræven i vildtreservatet. Selv om ræven befandt sig på øen, byggede 37 par Skestørke reder, og det lykkedes for Skestørkene i alle reder at få æg, der klækkede mod slutningen af maj. Men da Skestørkenes unger var få uger gamle, åd ræven ungerne i rederne. Måske har et enkelt kuld Skestørke overlevet ræven på øen. I juni blev der i hvert fald rapporteret flere 1k Skestørke fra reservatet Ulvedybet i nærheden af yngeholmen. Det er ikke sandsynligt, at der her er tale om hollandske ynglefugle, da disse i reglen først begynder at flakke meget omkring i slutningen af juli og i august, hvor de i ny og næ ses i Danmark. Kollapset i kolonien i Limfjorden blev opdaget, da en ringmærker med licens fra Ringmærkningscentralen, Zoologisk Museum, Københavns Universitet, ville sætte farveringe på årets unge Skestørke som en del af et hollandsk ledet forskningsprojekt, hvor Skestørke bliver farveringmærket i Tyskland, Ukraine, Ungarn, Tjekkiet, Bulgarien, Kroatien, Serbien, Rumænien og Holland. Projektet har blandt andet til formål at belyse, hvor stor en andel af unge Skestørke, der overlever. Den ringmærkning blev

af gode grunde ikke til noget, da rederne var forladte og tomme. Ræven på øen satte på sin vis en streg under den kendsgerning, at ungeproduktion blandt kolonirugende kystfugle som Skestørke er uforeneligt med tilstedeværelsen af rovdyr.

Mens forløbet for Skestørken i Limfjorden blev katastrofalt, blev ynglesæsonen 2010 en succes på øen Høje Sande nær udløbet af Skjern Å i Ringkøbing Fjord, for denne lokalitet var helt fri for ræve. Det resulterede i, at 43 par Skestørke fik et sted mellem 50 og 80 unger på vingerne. Kolonien i Ringkøbing Fjord blev i 2010 den hidtil største for arten i Danmark.

Også på øen Klægbanken i Ringkøbing Fjord rugede et enkelt par Skestørke, men det er usikkert, om der kom noget ud af anstrengelserne.

Det var der til gengæld på øen Langli i Ho Bugt i Vadehavet, hvor 13 par Skestørke fik mindst 17 unger på vingerne. Også her har der været ræv efter vinterens isdække, men den blev fjernet under en regulering i marts, så øen kunne være fri for rovdyr til fuglenes yngletid. Det viste sig at være en tæve, der var drægtig med seks hvalpe. Hvis de var blevet født og vokset op på Langli, ville foråret have været goldt for en lang række fåtallige fugle i ynglefuglereservatet.

En femte lokalitet i Jylland husede i foråret op imod 15 Skestørke, og et par af fuglene havde en adfærd, der tyder på, at en ny yngekolonier er på vej for arten i Danmark.

Der er set ekstraordinært mange Skestørke i Nordsjælland i 2010, og hvem ved, om Roskilde Fjord en dag kan komme til at huse en koloni.

På DOFbasen blev årets største flokke noteret den 8. august med 83 fugle i Ho Bugt og den 30. juli med 116 individer i Arup Vejle. Skestørken ankom til sine danske lokaliteter den 31. marts og de første dage af april. I modsætning til de seneste mange milde år var der ingen vinterfund af Skestørke i 2010. Afrejsen fra Danmark skete primært i løbet af første halvdel af september.

Sangsvane *Cygnus cygnus*

Af artscretaker Bjarke Laubek

Den danske bestand af Sangsvane holdt fast i besætningen af 3 territorier, 1 par i det midtjyske og 2 par i det nordjyske. Arten blev set på en håndfuld lokaliteter gennem hele sommeren, men der foreligger ingen indikationer af yngleforsøg på andre lokaliteter.

2010 blev første år siden 2004, hvor der ikke kom flyvedygtige unger. På alle tre lokaliteter blev fuglene

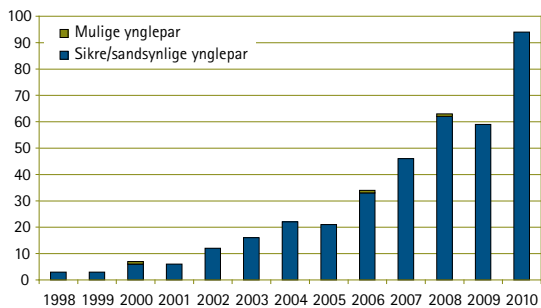

Fig. 2. Bestandsudvikling for Skestørke *Platalea leucorodia* i Danmark i perioden 1998-2010.

Tabel 2. Antal ynglepår af Skestørke *Platalea leucorodia* i perioden 1996-2010 fordelt på lokaliteter

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Vår Holm	1	2	3	3	6	6	7	11	16	14	19-20	27	31-32	30	37
Høje Sande							5	5	6	7	14	17	21	21	43
Langli												2	4	8	13
Borreholm													6	?	0
Klægbanken															1
Total	1	2	3	3	6	6	12	16	22	21	33-34	46	62-63	59	94

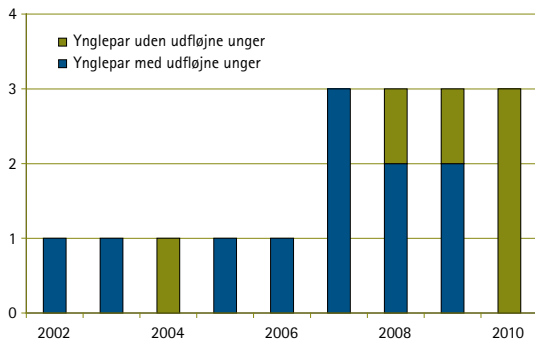

Fig. 3. Bestandsudvikling for Sangsvane *Cygnus cygnus* i perioden 2002-2010

set på territorium og rugede, men ingen af stederne var der succes med rugningen.

Det gamle par i det nordjyske syntes i lighed med 2004 at være udsat for prædation. Det synes overvejende sandsynligt, at mårhund har været årsag til den manglende ynglesucces. Desværre er dette måske en indikation af fremtiden for en lang række ynglende vandfugle i Danmark, hvis mårhunden får etableret sig effektivt i den danske natur.

Den lille, men stabile bestand har siden arten etablerede sig i 2002 produceret 41 udflyjne unger i det nordjyske og 5 i det midtjyske. På den baggrund burde der være ynglemodne fugle klar til at etablere nye ynglepar.

Rødhovedet and *Netta rufina*

Afartscaretaker Brian Lyngsø Nilsson

I 2010 var der en god dækning af yngleforekomster af Rødhovedet And med forekomst af i alt 6 sandsynlige par på 3 lokaliteter.

På Lolland fandtes der par på de faste ynglelokaliteter med 4 par i Maribo Sønder sø og 1 par i Højred Sø. Der blev dog ikke gjort fund af unger i selve ynglesæsonen eller ungfugle i løbet af sensommeren.

På Syd fyn fandtes et sandsynlig par i Hvidkilde Sø. Både hunnen og hannen ankom til søen den 11. april og sås efterfølgende sammen, hvor de viste interesse for en af de små øer i søen. I maj måned sås kun den enlige han søge føde i søen, hvilket kunne tyde på, at hunnen var redelig. Hunnen sås først igen den 1.

Rød Glente, Varpelev, Stevns, 7. august 2010. Foto: Per Schans Christensen

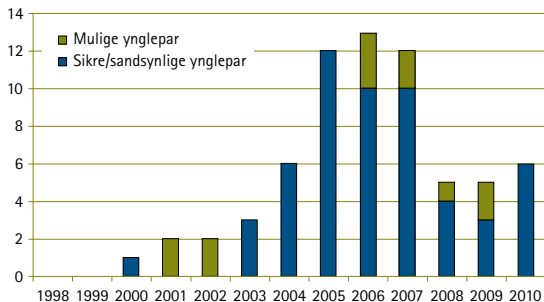

Fig. 4. Bestandsudvikling for Rødhovedet And *Netta rufina* i perioden 1998-2010.

juni, men uden unger. Lokale ornitologer meldte ikke om nogen forstyrrelser, der kunne have fået hunnen til at opgive ynglesæsonen.

Hvad Hvidkilde Sø kan bringe af fremtidig yngleaktivitet, kan kun tiden vise, men observationerne fra sommeren 2010 ser ganske lovende ud.

Stor Skallesluger *Mergus merganser*

Afartscaretaker Jan Blichert-Hansen

I 2010 blev der registreret 48-53 ynglepar af Stor Skallesluger i Danmark, hvilket er en smule mindre end de seneste par år. Årsagen kan muligvis være, at ikke alle østsjællandske lokaliteter vurderes at være blevet fuldt dækket. Der blev i 2010 således ikke indberettet om større koncentrationer af 1k fugle i Fakse Bugt, som

Tabel 3. Regional fordeling af ynglepar af Stor Skallesluger *Mergus merganser* i 2010.

DOF Lokalafdeling	Mulige	Sandsynlige	Sikre	Pullus/1k	Naturreder	Lokaliteter
Storstrøm	2	2	28	226	9	16
København	1	0	0	0	0	1
Sønderjylland	2	5	3	46	2	4
Østjylland	0	0	1	0	0	1
Nordjylland	0	0	0	0	0	0
Bornholm	0	3	6	50	0	6
Total	5	10	38	322	11	28

ellers de senere år har været en fin rasteplass i juli og august måned. Om dette skyldes et faldende yngletal i dette område eller manglende observationer kan ikke siges med sikkerhed, og det reelle antal ynglefugle i Sydøstsjælland kan derfor være en smule højere.

I de fleste andre faste yngleområder var der normale yngletal, og på Bornholm og i området omkring Sønderborg blev der endda registreret en stigning. I Sønderborgområdet har den lokale gruppe nu fået opsat 40-45 kasser, som alle blev tilset i 2010. Der blev konstateret yngel i ca. 10 af disse kasser, lidt mindre end det var håbet. Det var dog en stigning i antallet af ynglepar i forhold til foregående år. Herudover ynglede to par med sikkerhed på naturlige redepladser i dette område.

Samlet blev der i Danmark i 2010 med sikkerhed konstateret mindst 11 ynglepar på naturlige redepladser.

Rød Glente *Milvus milvus*

Der er ikke modtaget nogen opgørelse for Rød Glente i 2010, og arten er derfor ikke behandlet i denne rapport.

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Af artscaretaker Erik Ehmsen

Den positive trend for vores Havørne fortsætter, og der blev således konstateret 37 par i 2010. Af disse par fik de 24 unger og de sendte i alt 38 unge ørne ud i den danske natur.

Den store fremgang var tydeligst på Fyn, hvor der i 2009 var 2 par, mens 5 par forsøgte sig i 2010.

Af de 37 par forsøgte de 31 med sikkerhed at yngle. Det giver en rigtig dårlig ynglestatisik nemlig kun 1,03

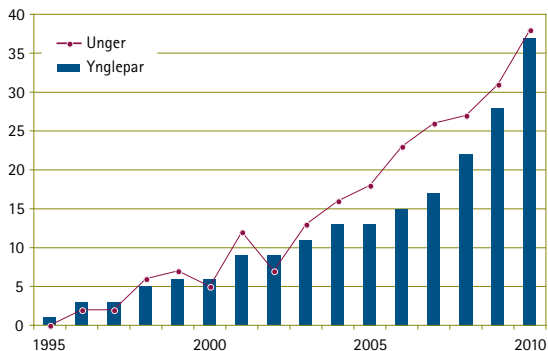

Fig. 5. Bestandsudvikling (søjler) og ungeproduktion (cirkler) for Havørn *Haliaeetus albicilla* i Danmark i perioden 1995-2010.

unge pr. par, men et rimeligt snit for de succesfulde par på 1,6 unge pr. par.

Hvis der ikke havde været en forgiftning af parret i Odense Fjord, ville statistikken have været bedre, men her dræbte et ådsel med store mængder gift den ene af de gamle fugle og parrets unge.

Tallene viser med al tydelighed, at alt for mange par i 2010 ikke kom ordentligt i gang med ynglen, men vi har desværre ingen anelse om, hvorfor så mange par opgav. Det bliver spændende at se, om vore nabolande havde forholdsvis ligeså mange par, der opgav ynglen, og om dette i så fald hang sammen med den hårde vinter.

Kongeørn, adult, Lille Vildmose, 7. december 2010. Foto: Jan Skriver

Blå Kærhøg *Circus cyaneus*

Afartscaretaker Keld Bakken

Det var ikke i 2010, at vi skulle opleve, at der atter ynglede Blå Kærhøg i Danmark. Men i modsætning til de to foregående ynglesæsoner opholdt der sig ikke mindre end 5 "par" i landet, dog var der ikke hanner og hunner på de samme lokaliteter.

Ikke færre end 6 sikre hanner og 5 sikre hunner opholdt sig i Danmark i sommermånederne. Derudover var der 7 observationer af ikke kønsbestemte fugle, så vi skal måske ikke helt opgive håbet om at opleve et ynglepar nok en gang, da nogle af sommerobservationerne af enlige fugle er sket på eller i nærheden af tidligere succesfulde ynglelokaliteter.

Hedehøg *Circus pygargus*

Afartscaretakere Michael Clausen & Lars Maltha Rasmussen

Det samlede antal ynglepar i 2010 var på 18-21 par. I Sydvestjylland ynglede der op til 20 par Hedehøge, heraf 17 sandsynlige eller sikre par, mens der uden for Sønderjylland blev registreret ét ynglepar på Borris Hede.

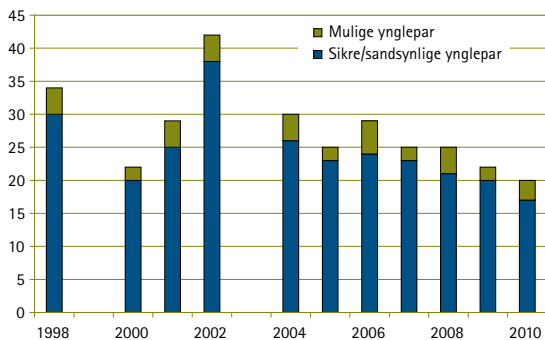

Fig. 6. Bestandsudvikling for Hedehøg *Circus pygargus* i Sydvestjylland i perioden 1998-2010. Bemærk at årene 1999 og 2003 ikke er dækket.

Trods en betydelig og koordineret indsats og en del observationer af Hedehøge i det østlige Sønderjylland, fra Tønder mod øst til omkring motorvejen, blev der ikke med sikkerhed konstateret ynglepar her. De observerede fugle øst for Tønder kan dels være par, der har opgivet at yngle, dels par, der har ynglet lige syd for den dansk-tyske grænse. Sammenlagt var der lidt færre ynglepar end de foregående år, og således fortsætter tilbagegangen i den samlede bestand gennem de seneste år.

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Afartscaretaker Tscherning Clausen

Ligesom i 2009 blev der registreret to ynglepar af Kongeørn, og der blev ikke set tegn på pardannelse på nye lokaliteter.

Kongeørneparret i Høstemark Skov i Lille Vildmose fik for 8. år i træk en unge på vingerne. Ved et besøg ved reden den 18. juni kunne det konstateres, at ungen havde forladt reden, og at den sad i nærheden og kaldte. Ved indsamling af rester af byttedyr til videnskabelige undersøgelser den 29. juni og den 21. juli sås og hørtes ungen nær redeområdet. Ungen blev

Fiskeørn, fugl på gennemtræk, Hellebæk, 2. april 2010.

Foto: Axel Mortensen

set flyve for første gang over skoven den 7. juli, og den sås herefter ofte alene eller sammen med de gamle ørne over yngleområdet. Det var formentlig sidste års unge, der ved flere lejligheder blev set, og stadig ses, i Lille Vildmose området, oftest i Tofte Skov og ved Tofte Sø.

Yngleparret i Hals Nørreskov nord for Limfjorden havde for fjerde år ynglesucces og fik igen en unge på vingerne. Ørneparret havde i år benyttet samme rede som i 2008. Ved et besøg ved reden den 30. marts lå hunnen fast på reden, og hannen sad i et træ i nærheden. Årets unge, der formentlig var en hun, blev ringmærket den 3. juni, ca. 50 dage gammel. Ved indsamling af rester af byttedyr den 29. juni havde ungen forladt reden og sad nær redetræet. Ungen sås første gang flyve over skoven den 18. juli. Ved indsamling af rester af byttedyr et par dage senere sad ungen nær reden, og en af de gamle ørne kredsede over redeområdet.

I et skovområde på Jyske Ås i Vendsyssel blev der jævnligt set en 2K ørn hele året frem til slutningen af sommeren.

Der er nu produceret 19 Kongeørneunger i Danmark.

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Afartscaretaker Leif Novrup

Der blev i 2010 registreret ét par ynglende Fiskeørne med rede. Parret var dog uden succes, da rugningen ikke blev til noget og hurtigt blev opgivet. Derudover blev der i sommerens løb iagttaget flere Fiskeørne på Sjælland og i Jylland på egnede ynglesteder, men konkret ynglebevis i form af reder manglede.

Det eneste ynglepar i 2010 var det sædvanlige par i Nordvestjylland. Hannen ankom den 30. marts, noget senere end de sidste år, mens hunnen ankom den 8. april. Hunnen havde et kraftigt, mørkt brystbånd, og var derfor muligvis en ny fugl. Hannen havde bygget videre på den gamle rede med kraftige grene, og hunnen var på reden fra midten af april, men stod for det meste op. Hun blev dog også set ligge på reden, sidste

Tabel 4. Regional fordeling af lokaliteter med Fiskeørn *Pandion haliaetus* i sommerperioden 15. juni-15. juli 2010

DOF Lokalafdeling	Lokaliteter
Nordvestjylland	4
Vestjylland	6
Nordjylland	8
Sønderjylland	1
Storstrøm	11
Sydvestjylland	1
Nordsjælland	7
Vestsjælland	4
Fyn	0
Sydøstjylland	4
Østjylland	3
København	6
Bornholm	3
Total	58

gang den 1. maj. Hunnen var hele tiden utilfreds og stod nogle gange med hængende vinger, villig til paring, og andre gange kunne hun stå i 20 min og skrigte på hannen. Han kom og landede på reden, men ville ikke parre hende og kom ikke med fisk.

Den 25. april fløj hannen rundt med en tredje Fiskeørn omkring redestedet, mens hunnen lå på reden. De så ud til at lege sammen og skreg også til hinanden.

Efter 1. maj sås Fiskeørnene ikke mere ved reden, men blev dog ind imellem set ved søen. Den 12. juni blev en Havørn mobbet af begge Fiskeørne samtidig. Helt hen til august sås der indimellem to Fiskeørne ved søen, og ved IBA-tællingen den 4. september sås en 1k Fiskeørn ved nabosøen, hvilket formodentlig var en trækfugl fra Norge eller Sverige.

Der blev i perioden mellem den 15. juni -15. juli observeret Fiskeørne på 58 lokaliteter. Nogle steder blev der set unge Fiskeørne i august, som kan have været danske, men nok snarere var norske eller svenske fugle, da der ikke blev gjort redefund.

Lærkefalk *Falco subbuteo*

Af artsretaker Iben Hove Sørensen

I 2010 blev der registreret 10-16 par Lærkefalke, heraf 6 sikre, 4 sandsynlige og 6 mulige par. Lærkefalken var i 2010 dækket tilfredsstillende nok til at vurdere den samlede danske ynglebestand med rimelig sikkerhed, selvom det forekommer uundgåeligt, at enkelte ynglepar af en så diskret ynglefugl overses.

Med 10-16 ynglepar var 2010 et gennemsnitligt år for Lærkefalken, hvis man ser på udviklingen i løbet af de seneste 13 år, som svarer til hele DATSY-/caretakerperioden. Det er dog bekymrende, at antallet af sikre ynglepar endnu en gang er faldet fra 11 par i 2008 til 7 par i 2009 og nu 6 par i 2010. Arten må stadig anses for at være overset som ynglefugl flere steder, da selv erfarne observatører har problemer med at lokalisere yngleparrene. Forhåbentlig kan en øget indsats i 2011 rette op på dette, og caretakergruppens størrelse og geografiske spredning burde give mulighed for en rigtig god dækning i næste sæson.

Lærkefalk, adult, rastende på potentiel ynglelokalitet, Lille Vildmose, 4. juli 2010. Foto: Jan Skriver

Vandrefalk, Mulekleven, den nye han i Vandrefalkparret på Bornholm, som blev udklækket på Kullaberget i Sverige i 2008, Bornholm, 6. juni 2010.
Foto: Steen E. Jensen

Af de 6 sikre par blev 3 fundet i Sønderjylland, hvor Lærkefalken igen var godt overvåget, mens den anden halvdel af parrene blev fundet på Sjælland. Fire af de sikre par fik unger på vingerne, hvorimod hverken rugning eller fodring af unger blev observeret hos de sidste to. I Sønderjylland kom der i alt to flyvefærdige unger på vingerne fra en enkelt rede, hvorimod der på Sjælland fløj 6-8 unger fra de tre reder. To af disse forsvandt dog i løbet af det første døgn efter at have forladt reden og blev formodentlig bytte for en anden rovfugl. Fire af de sikre par blev fundet på lokaliteter, som også blev benyttet i 2009, hvorimod de to sidste blev fundet på nye yngelokaliteter på Sjælland. Det bliver interessant at se, om disse nye territorier også vil blive benyttet til næste år.

Der var sandsynlige par på Falster, Langeland og Bornholm. Der er tilsyneladende ikke observeret juvenile fugle eller andre sikre tegn på yngleaktivitet på

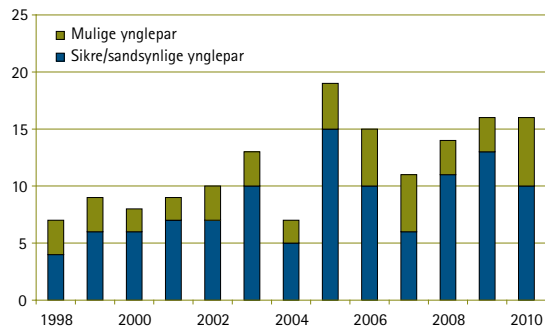

Fig. 7. Bestandsudvikling for Lærkefalk *Falco subbuteo* i perioden 1998-2010.

nogen af lokaliteterne, men der har i alle tilfælde været observationer af skrigende og rastende/stedfaste fugle i løbet af foråret og sommeren. På Falster og Bornholm er der tale om tidligere anvendte yngelokaliteter, og området på Langeland ligger heller ikke fjernt fra tidligere ynglepladser.

Seks mulige par blev indrapporteret: to fra Sønderjylland, et fra Nordjylland, et fra Nordsjælland, et fra Sydøstsjælland og et fra Bornholm. Alle parrene kunne med flere observationer og/eller kendskab til tidligere yngleforekomster på lokaliteterne have været kategoriseret som sandsynlige par, da der i alle tilfælde har været gode tegn på yngleaktivitet. I de tilfælde, hvor observationerne peger mest i retning af et sandsynligt ynglepar, har lokale observatører dog fastholdt, at der umuligt eller kun med meget lille sandsynlighed har været tale om ynglepar.

Igen i 2010 blev der tastet over 1000 observationer af Lærkefalk ind i DOFbasen. Årets første Lærkefalk blev set på Bornholm allerede den 6. april, og kun fire dage senere blev endnu et individ set rastende på Nordsjælland. Generelt ankom fuglene dog forholdsvis sent, og forårstrækket foregik primært over den østlige del af landet. I flere tilfælde blev Lærkefalkene først set på ynglepladserne sidst i maj. Efterårstrækket er i skrivende stund stadig i gang, men de danske ynglefugle har tilsyneladende alle forladt ynglepladserne omkring midten af september.

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Af artscaretaker Niels Peter Andreasen

Der blev i 2010 for første gang siden Vandrefalkens genindvandring registreret 4 sikre ynglepar. De 3 af parrene fik tilsammen 10 unger, hvoraf de 7 blev

observeret som sikkert udflyjne. Parret på Stevns Klint fik 4 unger (1 han, 3 hunner), på Møns Klint udklækkes 3 unger (1 han, 2 hun), og parret på Bornholm fik 3 unger (3 hunner), hvoraf 1 udflyj og 2 omkom. Endelig fik det nye par på Mønbroen 3 æg, men ingen unger. Alle 10 unger blev ringmærket med en metalring på højre fod (Zool. Museum, national identifikation) og en rød farvering med hvide bogstaver/tal på venstre fod (individuel identifikation).

På Stevns tydede det i marts på, at yngleparret havde valgt det tidligere ynglested ved Barmhjertheden, men parret valgte til slut lokaliteten ved Mandehoved, som også blev brugt i 2009. Som på Møn blev rugeperioden påbegyndt ca. 1 uge senere end de forrige sæsoner, og i maj blev 3 unger observeret på redehylden. Ringmærkning af ungerne fandt sted i fint vejr den 23. maj og forløb uden vanskeligheder. De unge falke var flyveklare i midten af juni og forlod yngleområdet.

Ligesom i 2009 var der problemer med fuglefotografer, der lagde sig for tæt på redestedet. Dog var der ingen uklarhed om, hvor det var forsvarligt at opholde sig, og der bør tilsyneladende foretages afspærring og yderligere skiltning på stedet fremover.

Yngleparret på Møns Klint opholdt sig igen hele vinteren jævnlige i klinteområdet, men ved rugeperiodens start viste det sig, at den nu 10 år gamle han, Rød A3, fra Kullaberg i Skåne, var skiftet ud med en yngre han uden ringe. Rød A3 blev dog observeret flere gange i starten af yngleperioden uden konflikter med yngleparret. Rugning blev påbegyndt omkring 1. april og startede dermed ca. 1 uge senere end de forrige sæsoner. Redestedet var den tidligere anvendte hule på Maglevandspynten på Storeklint. Foruden den gamle ynglehan blev der observeret en ungfugl fra sidste sæson med danske ringe samt en anden adult han. De to sidstnævnte blev begge jaget ud af territoriet. Også senere blev der iagttaget en eller flere fremmede hunner i området. Den 23. april overværedes en usædvanlig jagt over havet: Hunfalken dykkede efter en flok alliker et par gange og fik en af allikerne skilt ud, strøg i en bue op nedefra og greb alliken i brystet. På vej ind mod klinten baskede alliken fortsat med vingerne under den flyvende hunfalk, og det lignede et dobbeltdekkerfly med retning ind mod mig. På ædepladsen afsluttede hunnen allikens forsvaret med et skarpt bid i halshvirvelen, plukkede fjerene bort og åd.

Der var tegn på klækning omkring den 1. maj, hvor hunnen bragte bytte ind i redehulen. En usædvanlig observation fandt sted den 10. maj, da hanfalken kom med bytte fra syd. Foran klinten blev han forfulgt af en Lærkefalk, som havde vist sig nogle gange i løbet af formiddagen. Lærkefalken dykkede ned og greb fat i Vandrefalkens bytte, så begge falke flagrede i en klump helt ned på skrånningen foran klinten. Lærkefalken slap så endelig, og hanfalken fløj med byttet op i redehullet for at fodre. Ringmærkning af ungerne fandt sted den 23. maj. Lokaliteten bag redestedet er vanskelig og stejl, men undersøgelser og mærkning forløb i øvrigt planmæssigt. Ungfuglene fløj ud den 16., 18. og 21. juni og spredte sig derefter hurtigt til andre dele af klinten.

Ynglesæsonen ved Slotslyngen på Bornholm begyndte ligesom de forrige sæsoner senere end hos parrene på Stevns og Møn. Redestedet var dette år delvis skjult af bevoksning på klippehylden. En gruppe caretakere havde en speciel oplevelse fra en båd tur i området, hvor de studerede sildemåger. Et af sølv-mågeparrene ynglede tæt på Vandrefalkene, og på et tidspunkt fløj en af forældremågerne efter hanfalken. Da den anden forældremåge gik et stykke væk for at følge episoden, så hunfalken sit snit til at flyve op og gribe en mågeunge og flyve væk med den.

Der blev udklækket 3 unger, og ringmærkning fandt sted den 8. juni. Den 23. juni blev to af de unge falke observeret liggende livløse på redestedet omkring 30 dage gamle, men der var ikke nogen ydre påviselig dødsårsag som f.eks. usædvanligt dårligt vejr eller åbenlys forstyrrelse. De døde fugle blev sendt til undersøgelse på Veterinærinstituttet i Århus, men bortkom, og dødsårsagen blev derfor aldrig klarlagt.

Et falkepar blev observeret omkring den opsatte falkekasse på Mønbroen fra januar til april med territoriehævdelse, bytteoverlevering og parring. Den 16. april forsvandt hunfalken, og en ny 1-årig hun blev herefter observeret sammen med hannen i en kortere periode. I slutningen af april dannede en ny voksen hun par med hannen. Hun bar en rød ring på venstre fod og gråfarvet ring eller metalring på højre fod, men oprindelsesstedet er endnu ikke fastslået. Selv om der ikke blev iagttaget parring eller parringsflugt hos det nyetablerede par, lignede det fra midten af maj et normalt og stabilt rugemønster med hannen, der bragte bytte til hunnen og afløste hende i redekassen. I juni forlod parret de 3 æg i kassen uden påviselig årsag og blev ikke længere set på lokaliteten. Desværre blev æggene ikke hentet ind til undersøgelse, men en mulig forklaring på det mislykkede resultat kan være, at den nye hun har overtaget ægkullet fra den første hun, og at de er blevet golde i perioden med manglende rugning.

Som de foregående sæsoner var der et stigende antal observationer af Vandrefalke på egnede lokaliteter gennem hele forårssæsonen, og en væsentlig forøgelse af den danske Vandrefalkepopulation vil kunne forventes, når arten begynder at benytte redesteder på bygninger og i opsatte kasser. Et muligt ynglefund på en lokalitet tilbage i 2005 og 2009 bliver i øjeblikket undersøgt, men denne eventuelle yngleforekomst vil først blive publiceret, når der er skaffet yderligere dokumentation. Andre mulige ynglepar i Vadehavet eller på lokaliteter, hvor der er observeret stedfaste han- og hunfalke i foråret, har fortsat ikke kunnet dokumenteres.

Engsnarre *Crex crex*

Af artscaretaker Mark Pedersen

Der blev i 2010 registreret 57–68 syngende/territoriehævdende Engsnarrer på 52 lokaliteter. Antalsmæssigt er dette på samme niveau som i 2009, hvor 61 – 64 fugle blev hørt syngende.

Årets første Engsnarre hørtes den 14. maj på Fyn, hvilket er eneste observation fra denne landsdel.

Det var Nordjylland – med 16–20 syngende hanner – der kunne fremvise det største antal territoriehæv-

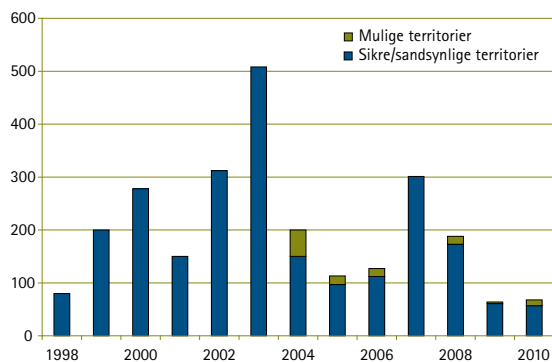

Fig. 8. Bestandsudvikling for Engsnarre *Crex crex* i perioden 1998-2010.

dende fugle. I området ved Bolle – Try Enge blev der 15. juni hørt 5 syngende fugle, hvilket var den højeste enkeltobservation i denne landsdel. I Store Vildmose var maksimum antallet 3 territoriehævdende fugle.

På Bornholm blev der registreret mellem 11–13 forskellige syngende fugle. Her blev der gjort en meget sen iagttagelse, idet der på Ertholmene blev set en rastende fugl den 29. september.

I det sydlige Sjælland – Storstrøms-området – blev der registreret 8 territoriehævdende fugle.

I Holmegård Mose blev der hørt en syngende fugl i perioden 27. maj til 3. august. Ved enkelte besøg i området blev fuglen ikke hørt, og dette kunne indikere, at det måske har været en ynglende fugl, idet Engsnarren ophører med sin sang kort tid efter, den har fundet en mage. Fuglen blev igen hørt syngende ultimo juli og primo august.

I Sønderjylland blev der observeret 6 syngende fugle på 5 lokaliteter. I Østjylland blev 5 – 6 fugle registreret syngende på 4 lokaliteter.

I det indtastede materiale i DOF basen er der en klar tendens til, at observatørerne kun følger eventu-

elt territoriehævdende fugle over en enkelt nat eller to – dog er der enkelte undtagelser. Dette gør, at man ikke får nogen fornemmelse af, om Engsnarren yngler i et område. Derfor skal eventuelle natlyttere hermed opfordres til at følge en syngende Engsnarre over et længere tidsinterval samt til at indtaste 0, hvis arten ikke registreres.

I Holland var der også tale om et dårligt år for Engsnarren, idet der kun blev registreret ca. 60 forskellige territoriehævdende fugle (Kees Koffijberg, pers. medd.).

Trane *Grus grus*

Af artsretaker *Palle A. F. Rasmussen*

Med en landsbestand på minimum 114-127 registrerede par fordelt på 90 lokaliteter i 2010 fortsætter arten sin fremgang herhjemme. Bestanden har imidlertid nok været lidt større, idet der i år desværre mangler oplysninger fra flere tidligere besatte lokaliteter i Nordjylland. Den reelle bestand i 2010 skønnes derfor forsigtigt til ca. 120 par.

I Nordjylland blev der registreret 53-57 par fordelt på 33 lokaliteter. Imidlertid manglede der i år oplysninger fra flere tidligere besatte lokaliteter; blandt andet er der ingen oplysninger om yngleføremkomst fra Store Vildmose, hvor der i 2009 blev fundet 4-5 par. Det skønnes derfor, at bestanden i Nordjylland i 2010 formentlig har været på samme niveau som i 2009 (58-69 par fordelt på 42 lokaliteter). Fordelingen af de registrerede par i 2010 var 19-20 par i Vendsyssel, 1-2 par i Himmerland, 6 par i Hanherred, 23-24 par i Thy og 4-5 par på Læsø. Det mulige par fra Himmerland blev registreret i Rold Skov-området, hvor arten ikke tidligere er fundet ynglende. Ud over dette mulige par blev der i 2010 ikke registreret yngleføremkomst på nye lokaliteter i Nordjylland. Ynglesuccesen kendes kun med sikkerhed for 10 af de nordjyske par, og de fik i alt 17 unger på vingerne. Flere af de øvrige par fik også klækket unger, men det er ukendt om ungerne fra disse par blev flyvefærdige. Fra Thy er det f.eks. kun oplyst, at ud af de 23-24 par fik 10 par klækket i alt 14 unger.

På Djursland blev der igen registreret 3 sikre par fordelt på 2 kendte lokaliteter. Ynglesuccesen kendes kun for to af parrene, og de fik henholdsvis 1 og 2 unger på vingerne. Desuden blev der på Djursland set par i yngletiden på yderligere to lokaliteter. På baggrund af oplysninger om forekomstperiode og adfærd skønnes det imidlertid her, at det har drejet sig om ikke-ynglende par.

I Midt- og Sydøstjylland blev der i 2010 ved en grundig undersøgelse fundet 10-14 par fordelt på 14 lokaliteter (Sten Nilsen pers. medd.). Det ene par blev overraskende registreret på en lokalitet tæt på den jyske østkyst i Kolding Kommune. Parret blev set med to unger i maj og juni, men begge unger gik tabt, inden de blev flyvefærdige. De øvrige 9-13 par blev alle registreret vest for israndslinjen. Ynglesuccesen for disse par var ret god, idet 6 par fik i alt 9 unger på vingerne. De 10-14 par kan sammenlignes med kun 5-7 kendte par i dette område i 2008-2009. Imidlertid er der i forbindelse med ovennævnte undersøgelse og

Tabel 5. Regional fordeling af ynglepar for Engsnarre *Crex crex* i 2010

DOF Lokalafdeling	Ynglepar	Lokaliteter
København	2-6	5
Nordsjælland	2	1
Vestsjælland	4	3
Storstrøm	8	7
Bornholm	11-13	12
Fyn	1	1
Sønderjylland	6	5
Sydvestjylland	0	0
Sydøstjylland	1	1
Vestjylland	1	1
Østjylland	5-6	4
Nordvestjylland	0	0
Nordjylland	16-20	12
Total	57-68	52

årets afrapportering fremkommet oplysninger, som viser, at flere af de 14 lokaliteter har huset ynglende Trane i hvert fald siden 2007. Det betyder, at bestandsopgørelserne for 2007-2009 skal justeres, hvilket imidlertid ikke er muligt i nærværende rapport.

Fra Vest- og Sydvestjylland var der oplysninger om 8-9 par fordelt på 8 lokaliteter mellem Klosterhede Plantage i nord og Ribe i syd, hvoraf de 5 var nye sikre ynglelokaliteter. Ynglesuccesen er kendt for 3 af parrene; heraf fik 1 par 2 unger på vingerne, mens de øvrige 2 par ikke fik flyvefærdige unger. Alle ovennævnte 8-9 par blev registreret på lokaliteter i indlandet, og der er endnu ikke fundet ynglende Trane ved f.eks. de vestjyske fjorde eller ved de kystnære hedemoser og plantager.

I Sønderjylland blev der endnu en gang registreret bestandsfremgang, idet bestanden for 2010 blev opgjort til 13-14 par fordelt på 9 lokaliteter. Som sidste år var ynglesuccesen ringe, idet kun 4 par fik i alt 6 unger på vingerne. Ud over de 13-14 registrerede par blev der set oversomrende ikke-ynglende par på flere lokaliteter. Blandt andet på den baggrund vurderer den sønderjyske Tranegruppe, at der stadig er vækstpotentiale for bestanden i Sønderjylland.

På Langeland blev der i 2010 noget overraskende fundet et sikkert par, hvilket er det første kendte ynglefund i nyere tid fra region Fyn. Som et kuriosum kan nævnes, at parret ynglede på en lokalitet ved Tranekær på den nordlige del af øen. Parret fik klækket en enkelt unge, som dog gik tabt i starten af juni.

Fra Lolland og Falster var der i 2010 ingen sikre eller sandsynlige ynglefund. Ved Bøtø Nor på Falster sås dog regelmæssigt et par gennem hele ynglesæsonen, og en af magerne optrådte ved en enkelt lejlighed i maj territoriehævdende. Forekomsten regnes derfor her som et muligt ynglefund.

På Sjælland blev der kun registreret et sikkert par i 2010. Det blev, som de seneste tre år, fundet i Holmegårds Mose på Sydsjælland. Parret fik i år 2 unger på vingerne. Desuden blev der fundet et muligt par i Grib Skov. Parret blev desværre først opdaget primo maj og havde her allerede opgivet et eventuelt yngleforsøg. Parret optrådte dog ret territoriale gennem maj og juni, og forekomsten regnes derfor her som et muligt par.

Fra Bornholm er det oplyst, at bestanden i 2010 var på minimum 25-26 par fordelt på ca. 20 lokaliteter. Det kan sammenlignes med en skønnet bestand på 18-20

Trane, adult og juvenil, Lille Vildmose, 2. august 2010. Foto: Jan Skriver

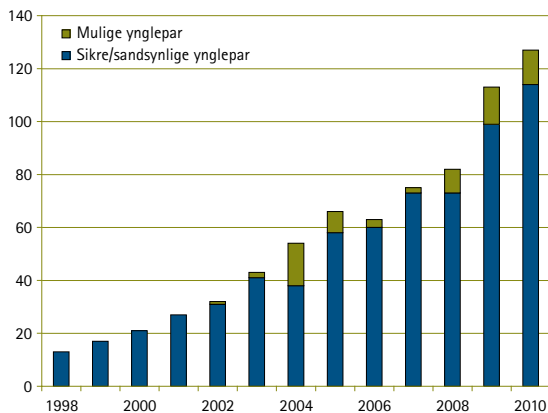

Fig. 9. Bestandsudvikling for Trane *Grus grus* i perioden 1998-2010.

par i 2009 og en registreret bestand på 17-20 par i 2008. Der er således i år tale om en betydelig fremgang i forhold til de to seneste år. Ydermere giver lokale fuglekiggere udtryk for, at potentialet for ynglende Trane endnu ikke er udnyttet fuldt ud på øen. Som sidste år er det oplyst, at ynglesuccesen på øen var meget ringe, og formentlig er kun 5-6 unger blevet flyvefærdige i år. Det kan sammenlignes med, at de 17 par i 2008 fik i alt 18 unger på vingerne.

Som det fremgår af ovenstående, var 2010 et særdeles spændende yngleår for Trane herhjemme. Især er udviklingen i Jylland interessant, idet ynglebestandene i Sønderjylland og Nordjylland indtil for få år siden var isoleret fra hinanden. Bestandsfremgangen de seneste år i Sønderjylland sammenholdt med adskillige nye ynglefund i 2010 og nye oplysninger fra Sydvest-, Vest- og Midtjylland viser imidlertid, at der nu yngler Trane i et mere eller mindre sammenhængende bælte fra grænsen i syd til Skagens Gren i nord. På baggrund af de seneste års erfaring med arten vurderes det desuden, at der i Jylland de kommende år vil blive fundet endnu flere nye ynglelokaliteter. Set i lyset af bestandsudviklingen i Jylland og på Bornholm samt ynglefundet fra Langeland i år kan det derimod undre, at bestandsfremgangen ikke for alvor er slået igennem på Sjælland, Lolland-Falster og Møn.

Hvidbrystet Præstekrave, Rømø, 14. april 2010. Foto: Peter Nielsen

Hvidbrystet Præstekrave *Charadrius alexandrinus*

Af artsretaker Ole Thorup

Hvidbrystet Præstekrave ynglede i 2010 kun i Vadehavet. De fleste par fandtes på sandstranden og ude i de lave klitter på Fanø og Rømø, mens en anden vigtig yngleplads var de kortgræssede enge lige inden for klitdiget på Rømø Sønderland. De 52 par, der blev optalt i 2010, var noget over de 39 par fra 2009, men noget lavere end antallet af ynglepar i 2007 og 2008, hvor der også blev foretaget en grundig optælling af arten.

På to grundige gennemgange efter ynglefugle på Fanø i starten af juni fandtes fem par på nordvestkysten. På Grønningen var der to par, en han med tre små unger og en hun, der gik nervøst rundt i nærheden af sin rede, mens der på Søren Jessens Sand var tre par, et par og to hanner, der alle var yngleurolige. Sydøst for Fanø sås der gennem en stor del af yngletiden et par på øen Vest Keldsand. 6 par er over gennemsnittet for Fanø de seneste år. Tidligere, fra 1969 til 2001, ynglede der normalt mellem 15 og 23 par, men siden 2001 er antallet faldet markant.

Der fandtes 45 ynglepar på Rømø i 2010 mod 35 par i 2009 og 60 par i 2008. På to grundige gennemgange fandtes 37 par ude på strandene, og det er næsten dobbelt så mange som i 2009.

På strandene syd for Lakolk yngler de hvidbrystede præstekraver spredt over et stort areal med klitvegetation under opvækst, og det er meget tidskrævende at gå området grundigt igennem. 2010 var det fjerde år i træk, hvor dette område blev grundigt undersøgt. Her fandtes 21 par, det samme antal som i 2008, mens der kun fandtes 11 par i 2009.

Efter at årets optællinger var afsluttet, blev større dele af stranden oversvømmet i forbindelse med dårligt vejr den 12.-13. juni. Mange æg og unger er sikkert gået tabt, men ikke alle, da der også blev set hvidbrystede præstekraver med dununger i slutningen af juni og starten af juli.

Den 13. juni blev der gjort et bemærkelsesværdigt fund af et ynglepar i en nyspiret majsmark i Margretheheg, men det blev ikke undersøgt, om fuglene havde ynglesucces.

Farveringe får ikke fuglene til at se kønnere ud, men de er en fantastisk kilde til at forstå fuglenes liv og give

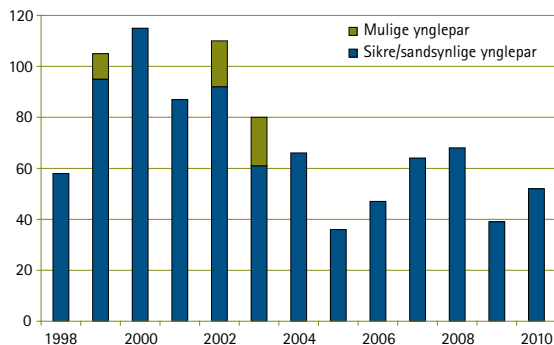

Fig. 10. Bestandsudvikling for Hvidbrystet Præstekrave *Charadrius alexandrinus* i perioden 1998-2010.

den viden der skal til, for at beskytte dem bedre. I 2009 og 2010 fandt optælleren på stranden på det sydlige Rømø en ynglende farvemærket Hvidbrystet Præstekrave, der var mærket som unge i provinsen Zeeland i det sydvestlige Holland. Også på Rømø Sønderland ynglede der i 1996 og 1998 en farvemærket hun. Den var mærket som ynglefugl ved Falsterbo i 1985 mindst to år gammel. Her ynglede den, til den midt i ynglesæsonen 1993 flyttede til det tyske vadehav, hvor den ynglede i 1993-1994, hvorefter den altså igen skiftede yngleplads. Dette fund er med til at indikere, at Hvidbrystet Præstekrave er en art, der ikke er særlig stedtro, men med sin nomadeagtige levevis er i stand til at udnytte yngleområder inden for et større geografisk område, der er gode i et givent år.

Hjejl *Pluvialis apricaria*

Af artscaretaker Egon Østergaard

Skov- og Naturstyrelsen i Thy foretog i 2010 ikke systematiske optællinger af Hjejl, men der blev alligevel gjort et par interessante iagttagelser fra henholdsvis Agger Tange og Sønder Vorupør.

I Sønder Vorupør blev der iagttaget en stedfast og urolig fugl i yngletiden med en adfærd, der tyder på yngleaktivitet. Der blev ikke set unger, men fundet må betegnes som et sandsynligt ynglepar. Iagttagelsen fra Agger Tange kunne ikke dokumenteres nærmere, men der har også tidligere - og næsten årligt - været tilsvarende iagttagelser fra kystnære lokaliteter med hedenatur.

Engryle *Calidris alpina schinzii*

Af artscaretaker Hans Christophersen

Engryle er en underart i krise i hele sit udbredelsesområde; dog ser tilbagegangen ud til at være midlertidigt standset fra 2009 til 2010 i Finland, Estland, på Øland og i Danmark (pers. komm. Ole Thorup). Bestanden i Danmark i 2010 blev således opgjort til 145-153 par, dog med det forbehold, at Læsø, der i 2009 husede 21 par, ikke blev optalt, og tallet fra 2009 er derfor genbrugt.

Det var primært ret stabile bestande på nogle få lokaliteter, der bidrog til totalen. Størst var bestanden i Vejlerne med 60 par, hvor der i 2009 kun var 55. Øvrige lokaliteter, der indeholdt mindst 10 par, var Tipperne med 22 par, Værnengene med 11 par og Agger Tange med 13 par. Den regionale fordeling var således, at der i Nordjylland fandtes 23-25 par, Nordvestjylland 79-80 par, Vestjylland 36-39 par, Sønderjylland 6-7 og Sjælland 1-2 par.

Brushane *Philomachus pugnax*

Af artscaretaker Iben Hove Sørensen

Den danske ynglebestand af Brushane er faldet drastisk i løbet af de seneste 40 år og har efterhånden nået et lavpunkt, hvorfor der er god grund til bekymring for artens fremtid som dansk ynglefugl. Der blev således indrapporteret 49 ynglefund i 2010, hvilket var en tilbagegang i forhold til 2009, hvor der blev indrapporteret 52 ynglehunner. Ynglende brushøns blev fundet på 8 lokaliteter i 2010, hvoraf de 6 lokaliteter også husede

Tabel 6. Lokaliteter med ynglepar af Brushane *Philomachus pugnax* i 2009 og 2010

Lokalitet	2009	2010
Rømø Nørreland	1	1
Gl. Hviding Engsø	0	1
Ribe Holme	0	1
Mandø Koge	1	2
Tipperne	35	32
Værnengene	2	0
Agger Tange	1	1
Bygholm Vejle	7	5
Saltholm	4	6
Læsø	1	?
Total	52	49

ynglende brushøns i 2009. De to nye lokaliteter, Ribe Holme og Gl. Hviding Engsø, havde hver kun en enkelt hun. I forhold til 2009 forsvandt Brushanen tilsyneladende fra Værnengene, hvor der var 2 ynglefund i 2009. Især bestandsstørrelsen på de enkelte lokaliteter er foruroligende, da halvdelen af lokaliteterne i 2010 kun havde en enkelt ynglehun. Tipperne havde som den eneste lokalitet over 10 ynglehunner i 2010 og husede dermed over 65 % af den samlede ynglebestand.

Der blev tastet over 3300 observationer af Brushane ind i DOFbasen i 2010, hvoraf langt den største del naturligvis udgjordes af fugle på træk. Eftersom enkelte lokaliteter havde overvintrende Brushaner, blev de første fugle allerede set på årets første dag, mens de første forårsfugle blev set omkring midten af marts. Ved månedsskiftet marts/april oprådte de første større flokke af trækfugle, og den 2. maj blev årets største flok på 312 individer set ved Lønnerup Fjord i Nordvestjylland.

Fugle ses stadig i landet i skrivende stund (primo november), og det er ikke usandsynligt, at enkelte vil overvintre igen i år.

Stor Kobbersnepe *Limosa limosa*

Af artscaretaker Michael Clausen

Stor Kobbersnepe er nu en globalt rødlistet art. Ved en sammentælling af indsendte informationer blev yngleresultatet for 2010 opgjort til 485-522 par, og dermed lå 2010 en smule under 2009, hvor der blev registreret ca. 535 par. Da der er forskellige metoder til at lave optællinger af bestanden, er det ikke uden problemer at tolke, hvor meget arten går tilbage.

De største ynglebestande var at finde langs den jyske vestkyst, typisk på strandenge, hvor der græsses, heriblandt Vejlerne med 106 par, Agger Tange med 47 par, Tipperne med 67 par, Mandø med 76 par, Rømø med 40-47 par, Ballummarsken med 13-18 par og Tøndermarskens ydre koge med 83 par. Ud over disse lokaliteter ynglede arten på en række lokaliteter, hvor bestandene var væsentlig mindre. Antallet af ynglelokaliteter var næsten det samme som i 2009, og glæde-

Tabel 7. Lokaliteter med ynglepar af Stor Kobbersnepe *Limosa limosa* i 2010

Lokalitet	Ynglepar
Nyord	1
Vest Stadil Fjord	0
Harboøre Tange	6-8
Varde Ådal	0
Læsø syd	0
Aflandshage-Kofoeds Enge	0
Vestamager	0
Bygholm Vejle	94
Margrethekog	26
Tøndermarskens ydre koge	83
Vesløs Et Arup Vejler	12
Østerild Fjord	0
Tipperne	67
Halk Nor Et Bankel Sø	0
Rømø Nørreland	11-13
Rømø Sønderland	1
Omø	0
Nørholm Enge	0
Ulvedybet	0
Bøvling Fjord Et Holmen	7-8
Saltholm	18-26
Agger Tange	47
Vår Holm	0
Ribemarsken Et Vilslev Enge	6
Jedsted Forland	0
Mandø	76
Ballumarsken	14-16
Juvre Et Toftum Enge	15-20
Store Egholm	1
Birkholm	1
Mønnet	0-1
Borreby Mose	3-5
Lejsø	3-5
Værnengene	7
Kobæk Sø	2-3
Klægbanken	1
Total	485-522

ligt er det, at arten nu har bidt sig fast i det vestsjællandske med 6-10 par ved Kobæk Sø og Borreby Mose. Her sås der ligeledes juvenile fugle. På Sjælland var den vigtigste ynglelokalitet Saltholm med 18-26 par. Af nye lokaliteter, hvor Stor Kobbersnepe ynglede i 2010,

Stor Kobbersnepe, Borreby Mose, maj 2010. Foto: Bo Tureby

skal nævnes Klægbanken i Ringkøbing Fjord, hvor et par udviste yngleadfærd.

Storspove *Numenius arquata*

Af artsretaker John Frikke

I 2010 blev der ikke foretaget systematiske optællinger af Storspove, og det var derfor ikke muligt at angive landsbestanden.

Svaleklire *Tringa ochropus*

Af artsretaker Erik Groth-Andersen

2010 var et godt år for Svalekliren med i alt 38-47 par. Fra dens kerneområde i Grib Skov blev der rapporteret 28-30 ynglepar, hvor der til sammenligning i 2009 kun var 11-16 par. Det store antal tilskrives, at der var meget vand i skoven, så fuglene havde lettere ved at finde deres foretrukne føde, som er snegle og insekter. På Bornholm blev der meldt om 3 ynglepar, hvor der i 2009 ikke blev fundet ynglende fugle. I Københavnsområdet blev der fundet 3 ynglepar, og Storstrømsområdet kom på kortet med et muligt ynglefund i Hesede Skov.

I Jylland blev der kun indrapporteret et enkelt ynglefund fra Sølager Sø i Sønderjylland og selvom ynglepar blev eftersøgt i resten af Jylland, blev ingen fundet.

Det er fortsat vigtigt, at der gøres en indsats for at stabilisere og forbedre forholdene for arten, f.eks. er det vigtigt, at ældre granskov bevares, for det er her at arten fortrinsvis bygger sine reder. Desuden er tildæk-

Tabel 8. Regional fordeling af ynglepar for Svaleklire *Tringa ochropus* i 2010

DOF afd. og lokalitet	YP min.	YP max.
København		
Frederiksdal	1	1
Ravnsholte Skov	1	1
Sønderskov (Allerød)	0	1
Bornholm		
Ølene	1	1
Paradisbakker	0	1
Hundsemyre	1	1
Nordsjælland		
Grib Skov	28	30
Nyrup Hegn	1	1
Store Dyrehave	5	7
Gammel Grønholt Vang	0	1
Storstrøm		
Hesede Skov	0	1
Sønderjylland		
Sølager Sø	0	1
Total	38	47

ning af dræn i skovene med til at skabe flere sjavvandsområder, hvor arten kan fouragere.

Tinksmed *Tringa glareola*

Afartscaretaker Egon Østergaard

I 2010 blev der ikke foretaget systematiske optællinger af Tinksmed i Thy af Skov- og Naturstyrelsen, og det var derfor ikke muligt at angive landsbestanden.

Uden for Thy blev der registreret 1-3 par på Borris Hede efter en meget grundig optælling i området. Der blev ikke rapporteret om øvrige ynglefund fra Sydvestjylland, men dette skyldtes sandsynligvis manglende optællinger, bl.a. i Oksbøl-området, hvor der i 2009 blev fundet 6-8 par.

Stenvender *Arenaria interpres*

Afartscaretaker Palle A. F. Rasmussen

Bestanden af Stenvender på Læsø blev ikke optalt i 2010, og det var derfor ikke muligt at opgøre den danske bestand. De eneste yngleoplysninger fra 2010 var således fra Saltholm, hvor et varslende par sås i tilknytning til en havternekoloni medio og ultimo maj ved Gammelværk. Under et besøg medio juni sås to fugle i samme område, men de varslende ikke, hvilket kunne antyde, at et eventuelt yngleforsøg havde slået fejl. På Saltholm sås desuden ultimo maj en tilsyneladende yngleurolog (trykkende) hun på Langeklap, men desværre foreligger der ikke yderligere oplysninger fra denne lokalitet. Forekomsterne på Saltholm regnes her for henholdsvis et sandsynligt par og et muligt par.

I DOFbasen blev der for 2010 desuden indtastet et ynglefund fra Mågeøerne ved det nordlige Fyn. Det drejede sig om en varslende fugl, som blev registreret

så tidligt som primo maj. Ved senere besøg på lokaliteten blev der dog ikke registreret tegn på yngleforekomst af Stenvender, og forekomsten kan derfor ikke her godtages som et ynglefund.

Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus*

Afartscaretaker Lars Hansen

Den danske ynglebestand i 2010 kunne opgøres til 10-15 par fordelt på 11 lokaliteter. Der var kun ynglesucces på 2-3 lokaliteter, og samlet blev kun 3-5 unger flyvefærdige. Yngleparrene var fordelt med 7 par i det sydlige Jylland, 5 par på Fyn og 2-3 par på det nordlige Sjælland.

I det vestjyske var der 4 par, fordelt på 2 par i Sneum Engsø og 3 par på Langli. Parrene på Langli fik ikke unger, og det er usikkert, om der var ynglesucces i Sneum Engsø. I det østjyske ynglede et par på Hjarnø og havde muligvis succes. Derimod blev yngleforsøg i Haderslev Dam og Slivsø begge opgivet.

På Fyn ynglede der 2 par på Fiskeholm og 2 par på hhv. Føns Vang og Siø. Ingen af parrene havde succes og forlod ynglepladsen tidligt. På Fyn blev der desuden set et par i grusgravssøerne ved Birkum syd for Odense, men det er uvist, om parret har forsøgt at yngle.

På Sjælland ynglede 2 par i hhv. Roskilde Fjord og i Utterslev Mose. Begge par havde ynglesucces og fik hhv. 1 og 2 unger på vingerne. I Holmesø var der en fast fugl samt nogle mere løse, hvoraf én forsøgte at danne par med en stormmåge. I Albertslund forsøgte en 3k-fugl ligeledes at danne par med en stormmåge.

Bestanden af Sorthovedet Måge i Danmark synes at ligge ret stabilt på godt 10 par, men ynglesuccesen er meget ringe, og bestanden består sandsynligvis kun i kraft af indvandring udefra.

Bestanden er udelukkende knyttet til den sydlige del af landet og kan betragtes som en nordlig udløber fra bestandene i Tyskland og Benelux-området. I Østdanmark kan der være tale om indvandring via de østeuropæiske floder. Danmark synes således at danne nordgrænsen for artens udbredelse.

Det er givetvis de ofte kraftige regnskyl i klækningsperioden i begyndelsen af juni, der holder ynglesuccesen på et meget lavt niveau. Dernæst er det meget lille antal kolonier af storm- og hættemåger stærkt begrænsende for Sorthovedet Måges muligheder for at finde et egnet ynglested.

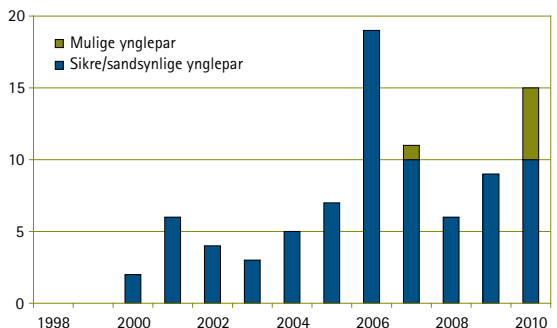

Fig. 11. Bestandsudvikling for Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus* i perioden 1998-2010.

Dværgmåge *Larus minutus*

Af artsretaker Henrik Haaning Nielsen

Den samlede ynglebestand var i 2010 1-2 par. Alle ynglefugle befandt sig som vanligt i Kogleakssøen på Kærup Holme i Vejlerne.

Den 30. april sås for første gang i alt 7 adulte fugle i yngledragt. Først omkring den 17. maj sås egentlig ynglefugleadfærd, og det blev efterhånden klart, at en adult og en 3K var etableret som par, idet de sås redebyggende den 19. maj. Den 23. maj sås dette par sammen, mens et par, hvor begge var adulte, sås parre sig. Hvor vidt dette sidstnævnte par etablerede sig, er nok tvivlsomt, da en eventuel rugende fugl ikke kunne lokaliseres, ligesom de aldrig blev set opflyvende med sikkerhed ved besøg af prædatorer i hættmågekolonien. Derfor regnes dette par for usikkert. Parret bestående af den adulte og 3K kunne imidlertid følges indgående, da den rugende fugl kunne følges med teleskop. Således sås de rugende fra den 28. maj indtil den 20. juni. Reden var placeret i udkanten af hættmågekolonien og i samme område, hvor de fleste Sorterner rugede. Desværre kunne det konstateres, at parret havde opgivet yngel omkring 26. juni. Dermed opgav Dværgmågerne samtidig med, at også Sorternerne opgav deres første yngleforsøg.

Baltisk Sildemåge *Larus fuscus fuscus*

Af artsretaker Lars Hansen

Baltisk Sildemåge er ny på listen over sjældne og truede ynglefugle. Det er derfor på sin plads med en lille præsentation: Baltisk Sildemåge er den østlige af de tre former for sildemåger, som optræder i Danmark. Tidligere fandtes en meget stor bestand i Østersøen og med udløbere til Saltholm og måske andre øer i den sydlige del af Danmark. Indtil 1960'erne yngledede over 1000 par på Bornholm/Ertholmene, men omkring 1990 var der under 100 par tilbage, og i disse år er den måske ved helt at forsvinde. Baltisk Sildemåge yngler næsten udelukkende i Østersøen. Ungeproduktionen er meget lille, og bestanden synes at være i frit fald. I dag er der næppe 10.000 par tilbage, og det gør den til en af verdens sjældneste måger.

For at undersøge bestanden nærmere blev der i slutningen af maj foretaget en to-dages tur til Bornholm.

Baltisk Sildemåge, en af fuglene fra Bornholms 3 ynglepar, ved Hammeren, 14. maj 2010. Foto: Steen E. Jensen

Sandtærne, på yngleplads, Agger Tange, 27. maj 2010. Foto: Christian Andersen Jensen

Her lykkedes det med stor hjælp fra en lokal caretaker at finde og studere alle øens par. Som tilgift blev ved Rønne underarten intermedius fundet ynglende som ny for Bornholm. Gennem juni og juli fulgte lokale caretakere yngleparrene tæt, og ynglesuccesen kunne derfor fastslås præcist.

Der blev fundet fire par ved Hammershus. Tre af parrene yngledede på kystklipperne og det fjerde på en klippehylde ved Opalsøen. Langs kysten sås rugende fugle ved Kongestolen og ved Mulekleven, hvorimod et par ved Vang næppe har haft rede. Ingen af parrene fik unger. Parret som yngledede ved Opalsøen blev fulgt nøje gennem hele yngletiden. I juni klækkede 3 unger, men siden forsvandt de to. Den tredje unge blev fulgt indtil den var flyvefærdig og forsvandt. Det var den eneste danskfødte unge i 2010. Det var ikke muligt at få oplysninger om Ertholmene, hvor der muligvis har været enkelte par i 2010, men efter sigende ingen unger.

Umiddelbart ser fremtiden sort ud for Baltisk Sildemåge. Med blot 4 par og kun én unge er det et spørgsmål, hvor længe vi har denne lille sildemåge på listen over danske ynglefugle.

Sandtærne *Gelochelidon nilotica*

Af artsretaker Ole Thorup

De senere år har Sandtærnen kun været en uregelmæssig ynglefugl i Danmark, og siden et par yngledede på Tipperne i 1992 er der ingen dokumenterede ynglefund uden for Vadehavet, selv om der flere gange siden har været mistanke om ynglen i den nordlige halvdel af Jylland. I 2010 blev et ynglepar så lokaliseret på Agger Tange, mens ingen af flere strejfende fugle i Vadehavet udviste egentlig yngleadfærd.

Under ynglefugletællinger i maj 2010 blev der fundet et yngleaktivt par i en blandet fuglekoloni på Agger Tange, og dette ynglepar sås herefter regelmæssigt i maj og juni. For at undgå forstyrrelse blev kolonien aldrig besøgt, og det vides ikke, om fuglene havde klækningssucces. Der sås ingen flyvefærdige unger i lokalområdet – eller i Danmark i det hele taget – men da den sidste observation af en voksen fugl på Agger Tange var så sen som den 26. juli, og da det samtidig vides, at andre arter i samme koloni fik godt med

unger, er det ikke helt usandsynligt, at Sandterneparret upåagtet har haft ynglesucces.

I 2009 gjorde et par Sandterner yngleforsøg på Nordfanø, og årets første Sandterne i 2010 sås da også her den 28. april, hvor en enlig fugl dels fløj kaldende rundt, dels sad på vaden. Muligvis samme fugl sås på Langli den 29. maj, hvor den stadig var alene og ikke udviste yngleadfærd.

Yderligere et sted mellem 2 og 5 forskellige fugle sås forskellige steder i Vadehavet mellem den 1. maj og den 5. august, men ved ingen af observationerne var der mistanke om ynglen. De fleste observationer var af en eller to fugle, men der er også et par observationer af tre fugle sammen.

Et næsten stationært par sås den 25.-30. maj i og ved Gammel Hviding Engso. Fuglernes adfærd tydede dog på, at det mere var de nyklækkede klydeunger, fuglene følte sig tiltrukket af, end det var muligheden for selv at skride til ynglen.

2006-2008 fandtes Sandterne ikke ynglende i det danske vadehav og altså heller ikke i 2010. Sandternerne ynglede årligt i det danske vadehav mellem 1982 og 2005 med undtagelse af i 2002.

Rovterne *Hydroprogne caspia*

Af artsretaker Mikkel Willemoes

For tredje år i træk ynglede Rovterner i Danmark, i 2010 på to lokaliteter med i alt to par. Da et par ynglede på Saltholm i 2008, regnede de færreste nok med, at det ville gentage sig, så det var meget overraskende, at arten ikke bare holdt stand, men ligefrem indtog en ny lokalitet.

På Saltholm var der et ynglepar, som sås fra midten af maj, og den 20. juni fandtes en rede med to æg på en ø i den sydlige ende af Saltholm. En tredje fugl blev set lande på en naboo. Omkring midten af juli berettede en lokal om fire adulte fugle og en stor unge. Det er ikke usandsynligt, at et andet par kan have slået sig ned sent i sæsonen, og selvom de næppe har gjort yngleforsøg på dette tidspunkt giver det håb om en forøgelse af Saltholmbestanden i fremtiden. De hyppigt observerede Rovterner på Vestamager er formentlig en blanding af fuglene fra Saltholm og omstrejfende fugle.

Årets store overraskelse var et par, der slog sig ned på Øksneholm i Roskilde Fjord. Desværre havde parret ikke succes trods to yngleforsøg. Fuglene blev opdaget den 2. juni, hvor en rede med to æg blev fundet. Denne blev formentlig plyndret, da fuglene havde forladt reden nogle dage senere. Parret blev dog fortsat ved lokaliteten, og den 1. juli (muligvis allerede fra den 20. juni) sås igen en rugende Rovterne på øen – igen på en rede med to æg. Der var dog i mellemtiden blevet udsat kreaturer på øen, og formentlig i relation til disse opholdt en person sig på øen den 11. juli. Dette skræmte alle ynglefuglene op, og en sølvmåge udnyttede forstyrrelsen til at plyndre Rovternernes rede. Efter denne episode sås parret ikke længere ved lokaliteten.

Det bliver spændende at se, om den meget lille og fortsat yderst usikre danske bestand kan holde fast i de kommende år. I Østersøen fortsætter tilbagegangen støt, og den svenske bestand er halveret siden slutningen af 1970erne til 532 par i 2010 (Roland Staav, pers.

medd.). Tilbagegangen skyldes formentlig prædation fra mink, måger og endda Havørn og tilfælde af høj ungedødelighed, i stil med det, der ses hos Baltisk Sildemåge (Staav 2007).

Splitterne *Sterna sandvicensis*

Af artsretaker Thomas Bregnballe og Jens Gregersen

I 2010 var antallet af ynglende Splitterter i Danmark 6.042 par fordelt på 10 kolonier. I 2009 var der 5.335 par i 11 kolonier. Ynglebestanden i Danmark er således gået frem, idet der i perioden fra midt i 1970'erne til 2005 sjældent blev registreret flere end 4.500 par.

De største Splitternekolonier blev i 2009 og 2010, som i tidligere år, registreret på Jyllands vestkyst. Kolonien på Langli var den største koloni med 2.250 par i 2010. Den mest stabile koloni gennem tiderne, Hirsholmene, var også blandt de store kolonier, med 1.400 par i 2010.

Kolonierne i de indre farvande var som i tidligere år mindre jo længere man kom ind i Østersøen. Indgangen til Østersøen, det sydlige Kattegat, husede de største kolonier i de indre farvande med en bestand på omkring 700-1.000 par. I denne region var det i en lang

Splitterne, 1K, Rørvig, 22. august 2010. Foto: Klaus Bjerre

årrække Odense Fjord og Neksø, som husede de største yngleforekomster, men i 2009 og 2010 havde Hjørnø og Sprogø overtaget rollerne som de vigtigste ynglesteder i det sydlige Kattegat, med 728 par på Hjørnø og 360 par på Sprogø i 2010.

En ny koloni opstod på Glænø Østerferd med 300 par i 2010, og denne koloni var den største koloni i Østersø- og Bæltområderne. Splitternebestanden i Østersø-området skal ses i en større sammenhæng, idet der indtil for 20 år siden fandtes mere en 1000 par langs den tyske Østersøkyst. Denne bestand har i de senere år været reduceret til få hundrede par. Også de få polske og svenske kolonier har været i tilbagegang eller de er forsvundet inden for de senere år.

Det er på denne baggrund at fremgangen i den danske bestand skal betragtes. Også den meget store koloni på Langli skal ses i sammenhæng med de tyske vadehavskoloniers tilbagegang, f.eks. den store koloni på Noorderoog.

Tabel 9. Antal ynglepar af Splitterne *Sterna sandvicensis* fordelt på kolonier i 2010

Lokalitet	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sydvestjylland							
Langli	1.200	1.183	3.300	2.660	2.300	1.525	2.250
Vestjylland							
Klægbanken	?	0	0	0	0		
Djævlø	?	400	0	0	0	0	0
Nordvestjylland							
Agger Tange							315
Nordjylland							
Hirsholmene	878	1.300	800	976	1.120	1.992	1.400
Læsø	0	0	0	0	140	55	0
Nibe Bredning	0	?	1	?	0?	0	0
Østjylland							
Mellempoldene	0	?	0	0	0	0	0
Treskelbakkeholm	?	?	?	170	935	665	173
Sydøstjylland							
Hjørnø	0	0	105	0	25	356	728
Fyn							
Vigelsø/Skalø	358	150	31	29	20	40	0
Fiskeholm	280	145	516	180	220	160	140
Sprogø	75	4	28	62	3	27	360
Siø	?	140	190	65	170	340	0
Romsø	?	?	?	?	260	0	0
Vestsjælland							
Nekselø	100	500	685	367	61	0	0
Rønnen, Holbæk Fjord							1
Glænø Østerfed							300
Omø	0	0	7	15	?	0	0
København							
Holmesø	100	450	340	300	300	100	350
Peberholm					20	75	0
Storstrøm							
Maderne	0	0	30	?	0	0	0
Rødsandområdet	0	0	50	70	?	?	26
I alt optalt	2.991	4.272	6.083	4.894	5.574	5.335	6.042
Estimeret bestand	4.000-5.000	4.300-4.500	6.100	5.000	5.600-6.000	5.500	6.100

Siden 2007 er der sket beskyttelsesmæssige foranstaltninger på Langli og Hirsholmene. På Langli har rævene de senere år ikke været et problem, og på Hirsholmene er der iværksat en effektiv bekæmpelse af sølvmåger og svartbag på selve Hirsholm.

Sortterne *Chlidonias niger*

Afartscaretaker Knud N. Flensted

I alt 38-51 par Sortterner gjorde yngleforsøg på tre hovedlokaliteter i 2010. I Vejlerne kom der slet ingen ungerne på vingerne, mens der ved Husby Sø/Vest-Stadil Fjord pludselig var mange udføjne ungfugle i begyndelsen af august. Det er ikke sandsynligt, at disse

er fløjet til fra udlandet, og de kommer heller ikke fra hverken Vejlerne eller Tøndermarsken.

I Vejlerne yngede 18-23 par (max 45 adulte observeret samtidig 15. juli) i Kogleakssøen, men uden held.

I Vest Stadil Fjord (Mellemdyb) og Husby Sø, Vestjylland observeredes 10-12 par med yngleadfærd, og mindst 18 udføjne unger blev registreret 1. august. Sortternerne blev hovedsagelig set i Mellemdyb, Vest Stadil Fjord, men en del af Sortternerne har sandsynligvis ynglet ved Husby Sø.

I Tøndermarsken, inkl. både den danske og tyske del af Hasberg Sø, yngede 10-16 par, men ingen udføjne unger blev indrapporteret med sikkerhed.

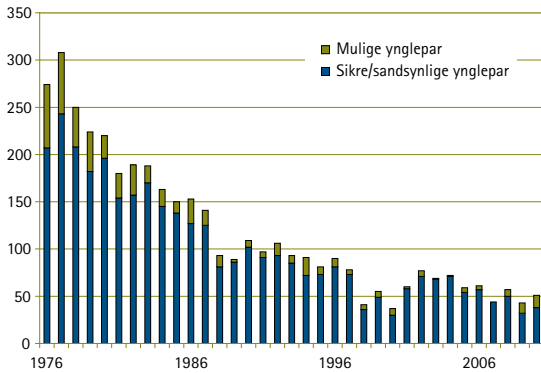

Fig. 12. Bestandsudvikling for Sorrtterne *Chlidonias niger* i perioden 1976-2010.

Mange fugle herfra fouragerede i den nyetablerede Nørresø (vest for jernbanen), og nogle Sorrtterner gjorde muligvis yngleforsøg her, men de fleste fugle udviste yngleadfærd i Hasberg Sø.

På trods af omfattende undersøgelser var der ingen yderligere rapporter om yngleforsøg i Tøndermarsken (Skov- og Naturstyrelsen og Danmarks Miljøundersøgelser).

I Ramsødalen på Sjælland blev kun 1 adult Sorrtterne set kortvarigt og gjorde ikke yngleforsøg.

Kirkeugle *Athene noctua*

Afartsretaker Benny Kristensen

Der var i 2010 kendskab til 40-46 ynglepar, og bestanden blev i alt vurderet til at ligge på 50-60 par. Parrene fordelte sig med 8 par i lokalafdelingerne i Sønderjylland, Sydvestjylland, Vestjylland og Østjylland og 32-38 par i Nordjyllands og Nordvestjyllands lokalafdelinger. Dermed var bestanden uændret i forhold til 2009.

Vinteren 2009/2010 var præget af enorme snemængder og meget lange kuldeperioder, og dette kombineret med en dårlig ynglesæson i 2009 kunne have fået fatale følger for Kirkeuglen i Danmark. For at sikre overle-

Tabel 10. Regional fordeling af ynglende Kirkeugle *Athene noctua* i Danmark i 2010

* Korrigeret for manglende oplysninger vurderes bestanden reelt til at være på 50-60 par

** Korrigeret for manglende oplysninger vurderes det at ungeproduktionen var på 30-50 unger

DOF-afdeling	Ynglepar	Unger	Enlige
Fyn	0	0	0
Sønderjylland	0	0	1
Sydvestjylland	4	0	0
Vestjylland	1	2	0
Sydøstjylland	0	0	0
Østjylland	3	4	3
Nordvestjylland	2-3	0	1
Nordjylland	30- 35	?	?
Total	40 - 46*	6**	5+

velsen af arten opstartede Projekt Kirkeugle en akut nødhjælp i form af fodring allerede i januar/februar måned 2010, og i løbet af vinteren og foråret blev der opstartet fodring på i alt 35 forskellige lokaliteter. På de fleste af lokaliteterne drejede det sig om enlige Kirkeugler, som havde taget midlertidigt ophold på forskellige landbrugsbedrifter, men selvom fodringen ikke altid resulterede i æglægning på lokaliteten, kan den have været afgørende for, at de pågældende ugler kom levende igennem vinteren og senere fandt deres mager på en anden lokalitet.

Uglerne blev fodret med daggamle kyllinger, som ikke er uglernes foretrukne føde, hvilket betyder, at uglerne kun bruger kyllingerne som et supplement, hvis det naturlige fødegrundlag ikke er optimalt. Fodringen kræver at kyllingerne er sygdomsfri og uden blommesæk. Derudover kan selve introduktionen give problemer, fordi Kirkeuglen ikke er ådselsæder. Fodring som eneste virkemiddel kan ikke sikre Kirkeuglen i Danmark, men kombineret med andre plejetiltag i projektet er det et yderst effektivt hjælpemiddel til at få bestanden på fode igen.

Ægproduktionen for de fodrede Kirkeugler i 2010 var på omkring 6 æg pr. par, hvilket er ca. 2 æg over gennemsnittet for perioden 1981-2000, og glæden var særlig stor da 5 charmerende Kirkeugleunger blev flyveklare i Aars-området! De meget store kuld skyldtes den tidlige og vedvarende fodring, og til sammenligning vurderes det, at de par, der ikke blev fodret, havde en ynglesucces, som var ca. 25 % mindre.

Kirkeugle, Vesthimmerland, 8. april 2010. Foto: Jan Skrivers

Dette understreger, at fodringen er uhyre effektiv som akuthjælp til vor Kirkeuglebestand.

Ligeledes må vi glæde os over, at der i løbet af foråret kom informationer om nye ynglepar, som i et vist omfang kunne kompensere for forsvundne ugler. Dermed ser det fornuftigt ud for bestanden i dens kerneområde, og her er der grund til optimisme. Til gengæld har de mere perifere par desværre nok stor risiko for at forsvinde inden for en kort årrække.

Under den hårde vinter gavnede det helt sikkert arten, at den er en alsidig jæger, som modsat sløruglen i øvrigt også opbygger et vist fedtlag. Om sløruglens kraftige tilbagegang i løbet af vinteren 2009/10 skulle gavne Kirkeuglebestanden, ud fra devisen "den enes død - den andens brød", men den fremtiden vise, men vi har allerede nu set eksempler på, at Kirkeuglen er rykket ind, hvor sløruglen er forsvundet.

Det ellers velkendte par fra Arnum i Sønderjylland blev i 2010 desværre reduceret til en enlig fugl.

I Sydvestjylland fandtes 4 par, men ingen af parrene fik unger på vingerne. I 2010 var Føvling landets meste besøgte Kirkeuglelokalitet, og en en kelt observatør var så heldig at se uglerne parre sig, men de 2 æg blev aldrig udruget.

I Forum nord for Esbjerg savnede hunnen igen en han, som dog dukkede op senere, men der blev ingen ynglesucces. Nær Ølgod konstateredes for 3. år i træk et kuld gølte æg, hvilket ikke giver de store håb for fremtiden for dette par. Det velkendte og trofaste par i Vestjylland holdt fortsat stand og fik 2-3 unger på vingerne.

I Østjylland fandtes 3 par og mindst 3 enlige hanner, hvilket var et nedslående resultat. En ellers stabil bestand i Randers på omkring 7 par blev tilsyneladende reduceret til kun 1 sikkert ynglepar. Desuden blev kernebestanden omkring Øster Bjerregrav reduceret fra min. 3 par til en enlig han, da et par forsvandt pludseligt lige inden yngletiden, og et andet par forsvandt efter hunnen blev ædt af en kat i efteråret 2009. I Asferg-området overlevede 1 ud af 2 par vinteren. Parret lagde i alt 4 æg, men opgav desværre det første kuld og flyttede kasse, sandsynligvis fordi de var blevet forstyrret af et rovdyr. En unge kom på vingerne som den eneste Kirkeugleunge i Randers-området.

På Djursland holdt det velkendte par stand og fik 3 unger på vingerne, efter at bonden havde reddet dem ud fra nogle landbrugsmaskiner. Desværre led naboparret den samme skæbne som så mange andre Kirkeugler, idet hunnen formodentlig døde i løbet af vinteren og efterlod sig en tudende han. Endelig var der mindst ét par i Favrskov Kommune.

2-3 par ynglede i Nordvestjylland. I Møldrup fik et par 4 unger, men en videooptagelse afslørede, at hannen åd hele kullet. Efterfølgende forsøgte parret sig med et nyt kuld, men desværre blev de 5 æg ikke udruget. Parret led samme skæbne i 2009, hvor hele kullet blev fundet døde, og parret forsøgte sig med et nyt kuld, men uden succes. Det er værd at bemærke, at det er uhyre sjældent, at Kirkeuglen forsøger sig med et kuld nr. 2 i Danmark.

I Nordjylland var der mindst 30-35 par, men skal man vurdere på observationer af Kirkeugler på forskel-

lige lokaliteter i Himmerland, så kan antallet sagtens have været på omkring 50 par.

Mosehornugle *Asio flammeus*

Af artscretaker Niels Knudsen

I 2010 blev der registreret 2 ynglepar af Mosehornugle, hvilket var en markant nedgang i forhold til 2009, som var et enestående godt yngleår med hele 13 par. Ud over de få registrerede par var ynglesuccesen i 2010 ringe, idet ingen unger blev set, og det må derfor formodes, at begge yngleforsøg mislykkedes.

De to ynglepar blev begge registreret i Sydvestjylland, hvor et af de væsentligste områder for ynglende Mosehornugle er vadehavsområdet med marsk. Det ene par blev fundet på Langli og det andet på Mandø.

I Nordjylland har der ikke været årlige registreringer af ynglefugle, selvom der findes en del egnede lokaliteter såsom Grønnestrand, Hulsig Hede, Uggerby Strand, Slettestrand, Rødhus, Lille Vildmose og Skagen Reservat. Som vanlig blev der set Mosehornugler langt hen i maj i reservatet ved Skagen, men det drejede sig formentlig om sene trækfugle.

I Nordvestjylland findes der gode ynglelokaliteter ud mod vestkysten, hvor Mosehornuglen med jævne mellemrum kan optræde som ynglefugl. Der blev dog ikke konstateret ynglefugle af Mosehornugle i området.

En af de relativt sikre lokaliteter for Mosehornugle er Holmegård Mose, hvor der også i 2010 blev konstateret Mosehornugle, men det drejede sig formentlig om en oversomrende fugl, da der ikke kunne konstateres nogen former for yngleaktivitet.

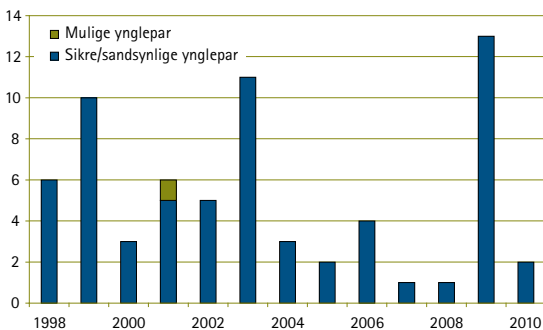

Fig. 13. Bestandsudvikling for Mosehornugle *Asio flammeus* i perioden 1998-2010.

Perleugle *Aegolius funereus*

Af artscretaker Klaus Dichmann

Efter kontrolbesøg i foråret med hulkamera i Perleuglekasserne i flere skove og plantager i dele af Jylland og på Bornholm kunne Danmark i 2010, for fjerde år i træk, med stor glæde notere sig for ynglende Perleugler. Mindst to par havde ynglesucces, et par på Bornholm og et par i en midtjysk plantage, mens et tredje par ved Vestkysten etablerede sig så sent, at de ikke fik unger.

Parret på Bornholm, som i 2009 ynglede i en opsat redekasse i en plantage, var i 2010 flyttet over i en an-

Natravn *Caprimulgus europaeus*

Af artscaretaker Ole Jensen

I alt kunne årets ynglebestand af Natravn opgøres til 260-299 par. Sydvestjylland og Østjylland havde en del ynglepar, for sidstnævntes vedkommende især koncentreret i de store midtjyske plantager, men hovedvægten af bestanden lå - ikke overraskende - i det nord- og vestjyske. Der var i 2010 ikke nogen fyldestgørende dækning af plantagerne i Thy, som traditionelt rummer en del ynglepar, men en opgørelse for 5 plantager i Thy i 2007 anslog bestanden til i alt 117 par (Jensen 2010), og antallet i 2010 afveg næppe synderligt fra dette (pers. komm. N.O. Jensen). Korrigeres ovennævnte tal for dette forhold, kan den samlede bestand opgøres til 370-410 ynglepar. Dette ligger nogenlunde på linje med en opgørelse fra 1992-95 (Jensen & Jacobsen 1996). Bestanden synes således at være nogenlunde stabil inden for den seneste periode på 15-18 år.

Det noget våde og kolde vejr i maj og begyndelsen af juni satte sine spor på Natravns sangaktivitet, hvor denne periode kun gav relativt få observationer af syngende hanner. Den første hørtes den 19. maj i Læsø Klitplantage, hvorefter der kun gik få dage, før arten hørtes flere steder. Man skulle dog hen til midten af juni før der rigtigt kom gang i sangaktiviteten, som fortsatte helt hen i slutningen af august.

Den sidste syngende Natravn hørtes i perioden mellem den 9. og den 26. august i Klelund Plantage. Sidste syngende Natravn uden for denne lokalitet hørtes dog allerede den 7. august i Hovborg Plantage.

den redekasse, der hang ca. 300 m sydøst for den først redekasse. I størstedelen af yngleperioden blev yngleparret holdt under observation af den lokale Perleuglegruppe, og den 10. maj kunne gruppen meddele, at der nu sad 5 unger i redekassen med den rigtige alder og størrelse (ca. 23 dage) til at blive ringmærket. Torsdag den 13. maj blev hele kuldet ringmærket.

Kun et par dage efter turen til Bornholm var der bud efter ringmærkeren igen, da det forlød at parret i den midtjyske plantage nu havde min. 5 store unger, som havde den rette størrelse til at blive ringmærket. Ringmærkningsudstyret blev pakket i bilen, og den 16. maj gik turen nordpå. Da låget med stor spænding blev løftet af redekassen, viste det sig, at der ikke var 5, men hele 6 unger i kassen. På trods af det store kuld var ungerne forholdsvis ens i både størrelse og vægt (gennemsnitsvægt 124 gram - mindste vejede 116 gram og største vejede 131 gram), og alle 6 unger kunne ringmærkes.

Ud over yngleparrene i den midtjyske plantage og på Bornholm spøjte der også et par ved Vestkysten. Parret viste stor interesse for en af skovdistriktets opsatte Perleuglekasser, og ofte sad den ene ugle i kassen og kikkede ud af hullet. Ved et kontrolbesøg med hul-kameraet søndag den 20. juni var der imidlertid ingen tegn på yngleaktivitet i redekassen. Hos nyetablerede par kan æglægningstidspunktet godt blive skubbet til senere på sommeren, men ved et nyt kontrolbesøg i slutningen af juli var der heller ingen tegn på yngleaktivitet

Perleugle, sidste unge forlader kassen, Bornholm, 23. maj 2010. Foto: Sune Riis Sørensen

Tabel 11. Regional fordeling af ynglende Natravne *Caprimulgus europaeus* i Danmark i 2010

DOF-afdeling	Ynglepar
Nordjylland	80-87
Nordvestjylland	35-44
Vestjylland	67-80
Østjylland	22-24
Sydøstjylland	6-8
Sydvestjylland	29-31
Sønderjylland	16
Fyn	0
Nordsjælland	2-4
København	0
Vestsjælland	0-1
Storstrøm	0
Bornholm	3-4
Total	260-299

Biæder *Merops apiaster*

Afartsretaker Magnus Bang Hansen

2010 blev et år uden yngleforsøg for Biæder. Der blev observeret i alt 39 trækkende og rastende fugle fordelt over hele landet. Et par iagttagelser af 5 rastende fugle i juni i en sønderjysk plantage blev undersøgt nøje, men der var ingen spor af en yngleplads. Ligeledes gav en observation af en fugl i en sjællandsk grusgrav ingen rede. Den største flok på 8 fugle blev set på træk mod vest ved Blåvands Huk den 27. maj.

Vendehals *Jynx torquilla*

Afartsretaker Egon Østergaard

I DOFbasen blev der i 2010 indrapporteret i alt 169 observationer af Vendehals, alle i perioden 1. april-1. juli. På 20 lokaliteter blev der hørt syngende fugle, der kunne tyde på yngleaktivitet. Kun på Borris Hede, i Klelund Plantage og i Gribskov blev der fundet ynglefugle med en ynglebestand der vurderes til 30-35 par, men dette er næppe et udtryk for den reelle bestandsstørrelse.

På Borris Hede var der 7 ynglepar i redeskasser, og 2 syngende fugle blev hørt øvrige steder på lokaliteten. I perioden 2007-2009 var antallet af par i kasser hhv. 8, 1 og 5, så ynglesuccesen her må i 2010 betegnes som over gennemsnittet.

Siden ringmærkningen af unger i Midtjylland blev påbegyndt i 2005, er der mærket 262 unger, heraf 53 i 2010. 84 % af alle ringmærkede unger stammer fra Borris Hede. Kuldene i 2010 var store og havde en rimelig god klækningsprocent. I tilfælde hvor både antal æg og klækkede unger var kendt, var klækningsprocenten 56 % for 5 kuld i 2009, mens det var 77 % for 6 kuld i 2010. Ligeledes var antal æg per kendt kuld 8,6 i 2009 og 10,3 i 2010.

Æglægningen i de kendte reder på Borris Hede blev påbegyndt i perioden 17. maj-1. juni, hvilket er

Vendehals, fugl på gemmentræk, Skagen, 2. maj 2010. Foto: Knud Pedersen

tidligere end sidste år, hvor æglægningen var ca. en uge senere. Det tyder således på, at det har været et gunstigt år for de par, der slog sig ned.

Toplærke *Galerida cristata*

Afartsretaker Anders Østerby

Årets resultat blev et enkelt ynglepar i Hirtshals, der fik tre unger. Allerede på årets første dag observeredes to fugle i Hirtshals, og disse fugle syntes i lang tid at være landets eneste tilbageværende Toplærker. I starten af året sås fuglene jævnlige syngende i området omkring rådhuset, stationen og den centrale del af havnen, men da der ikke blev set andre fugle ud over de to hanner, regnedes chancerne for yngel på dette tidspunkt derfor for yderst små.

I februar observeredes en fugl ved Sinding nordvest for Herning. Et fund af tre fugle ved Svinø Strand på Sydsjælland kunne ikke yderligere dokumenteres. Næste fund af en enlig fugl var fra Hellebæk-området i Nordsjælland i maj.

I juni måned observeredes, hvad der kan betegnes som et mindre indflus af Toplærker til landet, idet der i kronologisk rækkefølge sås enlige fugle i Skagen (flere dage), Billund, Strandby (Vendsyssel), Vedersø og Thyborøn. I perioden medio august-medio oktober sås atter en fugl på havnen i Rønne, hvilket ifølge DOFbasen var første fund på Rønne Havn siden 2002.

Der sås i første omgang ikke nye fugle i Hirtshals i forbindelse med indflukset, men den 28. juli sås et par, der fodrede en unge ved Color Line's færgeleje. Sidst i august observeredes tre ungfugle ved rådhuset, og et par dage senere sås hele fem fugle sammen, tre gamle fugle og to ungfugle. Det er ved at være nogle år siden, at der sidst er set 5 Toplærker sammen i landet.

Fra slutningen af september sås nu tre ungfugle sammen, fortrinsvis omkring rådhuset og stationen.

Hirtshals-bestanden bestod på dette tidspunkt således af seks fugle, der tolkes som et par med tre unger samt en enlig han. Det kunne tyde på, at influkset i juni bragte en hun hen over Hirtshals, og at den blev lokket til af de to formodentlig desperate hanner. Der kan også være tale om, at en hun skulle have overlevet i det skjulte, men det synes ikke sandsynligt, at denne fugl ikke skulle blive set sammen med de to tilbageblevne hanner uden for yngletiden.

Med ynglefundet i Hirtshals er fristen for artens exit som ynglefugl i Danmark nok udskudt endnu nogle år, netop som de fleste troede, at enden var nået. Man har da også lov at håbe på, at et nyt influks kan være med til at øge bestanden i Hirtshals og måske endda føre til etablering af par andre steder i landet.

Hedelærke *Lullula arborea*

Af artscaretaker Ursula Burmann

Bestanden af Hedelærker i 2010 blev vurderet til 325-425 ynglepar og værende i svag vækst. Ca. 250 forskellige par/territorier af Hedelærke fra 140 lokaliteter blev rapporteret til DOFbasen, hvor adfærden var angivet som ynglende eller syngende.

En stor andel af ynglefuglene blev observeret i skove og plantager ved rydninger og nyplantninger. De fleste ynglende Hedelærker blev fundet i den vestlige og nordlige del af Jylland samt på Djursland, hvor bestanden tilsyneladende vokser, mens mindre bestande findes i Sønderjylland, på Nord- og Sydvestsjælland og på Bornholm.

Lokaliteten med flest ynglepar var Rold Skov (Nordjylland) med 35 par, hvilket svarer til ca. 10 % af den estimerede landsbestand. Øvrige lokaliteter med større antal ynglende/syngende Hedelærker var ifølge DOFbasen Sødringholm Skov og Hede (Østjylland) med 3-5 ynglepar, Lodskovvad (Nordjylland) med 3 ynglepar, Melby Overdrev (Nordsjælland) med 12 syngende fugle, Klelund Plantage (Sydvestjylland) med 8 syngende fugle og Sepstrup Sande (Østjylland) med 6 syngende fugle.

Markpiber *Anthus campestris*

Af artscaretaker Knud Pedersen

Igen i 2010 var Anholt den eneste lokalitet som kunne byde på forekomst af Markpiber med yngleadfærd. I Ørkenen blev der den 29. maj observeret en overflyvende og kaldende fugl, og den 7. juni sås en ivrigt syngende han. Der blev ikke rapporteret yderligere fund fra lokaliteten, og det er uvist om arten har haft egentlig ynglesucces.

Derudover var eneste fund fra yngletiden en enlig og ikke territoriehævdende fugl fra Melby Overdrev den 5.-6. juni. Lokaliteten var indtil ca. 1990 ynglested for arten, men dette års observation må betegnes som et tilfældigt strejffund.

Arten er nu også en yderst sjælden trækgæst i Danmark, og der var således kun to fund fra forårstrækket. Det drejede sig om en fugl fra Køge Sydstrand den 29. april og en fra Busemarke på Møn den 30. april. Det er bemærkelsesværdigt, at der slet ikke blev rapporteret Markpiber fra efterårstrækket.

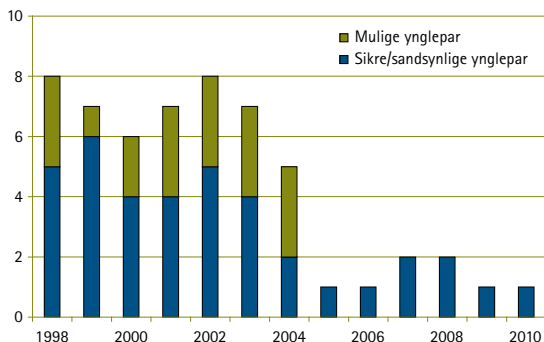

Fig. 14. Bestandsudvikling for Vandstær *Cinclus cinclus* i perioden 1998-2010.

Vandstær *Cinclus cinclus*

Af artscaretaker Erik Dylmer

I 2010 var der ét sikkert ynglepar af Vandstær ved Randbøldal Museum (Veje Å). Ungerne blev fodret i en kasse, som hænger under den røde turbinebygning ved museet, og den 23. maj blev to juvenile fugle set på lokaliteten. Der er gode muligheder for på afstand at se Vandstærerne i yngletiden, blot man spørger om lov til at gå ind på museets grund eller betaler for denne lille naturoplevelse.

Som i 2008 blev den ellers ofte benyttede ynglelokalitet ved Grejs Å ikke benyttet. På lokaliteten er der tilsyneladende ikke sket nogen ændringer, så et svar på, hvorfor Vandstærerne vælger stedet fra, skal måske søges i en lidt større skala end blot lokale forhold. En oplagt årsag kunne være den, at Danmark ligger på grænsen af det skandinaviske kerneområde og behøver et tilskud fra de mere nordlige yngleområder for at opretholde en bestand. Måske dette tilskud har været for nedadgående i en række år. Flere svenske og norske ringmærkere melder da også om dårlige sæsoner mellem 2000 og 2007 (J. Vuorinen 2008, 2009). Derimod har årene 2008 og 2009 været særdeles gode, så hvis vi venter lidt, kommer Vandstæren måske tilbage som dansk ynglefugl i lidt større omfang end de seneste år. Bedre vandkvalitet end i 90'ernes storhedstid og et utal af kasser er, hvad der venter dem.

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

Af artscaretaker Ursula Burmann

Der var desværre ingen tegn på, at Drosselrørsangeren yngede i Danmark i 2010. De i alt 12 fugle, der blev observeret i løbet af året, var kun på træk og opholdt sig alle på forskellige lokaliteter i meget kort tid, højst 4 dage. Den første fugl blev ringmærket den 1. maj på Anholt, mens den sidste blev observeret den 13. juni ved Svaneke Fyr på Bornholm. De fleste observationer var som sædvanlig fra den østlige del af landet.

Efter tre år uden sikre ynglepar må Drosselrørsangeren med stor sandsynlighed erklæres for uddød som ynglefugl i Danmark.

Stor Tornskade, der gylper, Svaneke Fyr, 1. april 2010. Foto: Steen E. Jensen

Stor Tornskade *Lanius excubitor*

Af artscaretaker Niels Peter Brøgger

Der var i 2010 en stor tilbagegang af ynglepar, idet der kun blev indberettet 4 sikre, 1 sandsynligt og 1 muligt par. Ved 2 af de sikre par blev der set henholdsvis 2 og 3 unger, og resultatet blev således 5-6 par med 5 unger. Dermed blev 2010 det dårligste år for Stor Tornskade i den tid, arten er talt, og det på trods af, at det vurderes, at bestanden er overvåget mindst lige så godt som de foregående år.

De 6 par var fordelt på 6 lokaliteter, så for første gang i Danmark blev der ikke nogen steder registreret mere end 1 par på en lokalitet. 5 af parrene blev fundet i Vestjylland og det sidste par i Sydvestjylland, hvor

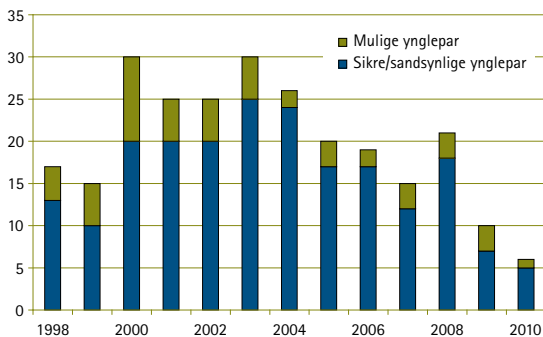

Fig. 15. Bestandsudvikling for Stor Tornskade *Lanius excubitor* i perioden 1998-2010.

der i Oksbøl-området ofte er 3 – 6 par, men i 2010 altså kun var 1 par med 3 unger.

I Sydvestjylland blev der, indtil sneen kom i sidste halvdel af december, set fugle i 12 adskilte områder (pers. medd. Per Olsen), men efter sneen smeltede, var der kun fugle i 2 områder, hvoraf det blev til et ynglepar i det ene. På den baggrund kan man gisne, om den strenge vinter har nogen indflydelse på den manglende ynglesucces, enten fordi fuglene er døde, eller fordi de er taget længere sydpå uden at vende tilbage for at yngle.

Pirol *Oriolus oriolus*

Af Børge L. Rasmussen

I 2010 blev der registreret 5 – 11 ynglepar, heraf 5 sandsynlige og 6 mulige par.

I Sydvestjylland fandtes to mulige ynglepar. I Oksbøl-området blev der således indberettet en syngende fugl den 21. juni, mens en anden syngende fugl blev observeret så sent som den 28. juni.

På Æbelø meldte den lokale observatør fortsat om 3 sandsynlige og 1 muligt ynglepar. På Sydlangeland meldtes der også fortsat om 1 sandsynligt ynglepar i Hjortholmskoven. Desuden blev der gjort et muligt ynglefund på Tåsinge, en ny lokalitet for arten.

På Bornholm blev der registreret 1 muligt ynglepar på baggrund af en tidlig observation på Hammeren den 17. maj, og i juni blev der flere gange registreret op til 2 syngende hanner. Fra slutningen af juni og frem til begyndelsen af august blev der dog ikke gjort yderligere observationer.

I Storstrømsområdet blev der gjort mange indberetninger om syngende Pirol i perioden ultimo maj – primo juni, men derefter kom der ingen observationer før slutningen af august. De forholdsvis mange indberetninger over et bredt område vurderes at indikere tilstedeværelsen af minimum 1 sandsynligt par.

I løbet af året kom der indberetninger af Pirol fra i alt 47 lokaliteter fordelt på 3 lokaliteter i Nordjylland, 1 i Nordvestjylland, 1 i Østjylland, 1 i Sydvestjylland, 4 i Sønderjylland, 13 på Fyn, 7 på Bornholm, 10 i Storstrøm, 3 i Vestsjælland, 2 i Nordsjælland og 2 i Københavnsområdet. Årets første observation skete så sent som den 15. maj på Fyns Hoved. Herefter skete der løbende observationer i hele landet, indtil den sidste observation faldt den 3. august på Hammeren, Bornholm.

Da Pirolen er en meget sky skovfugl, der ikke ofte lader sig se, og desuden er meget svær at få øje på, trods hannens farverige gule krop, anses det for muligt, at der kan være flere ynglepar end de her anslåede. På det foreliggende grundlag kan det derfor konkluderes, at antallet af ynglepar i forhold til tidligere er status quo.

Referencer og litteraturliste

- BirdLife International 2004: Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. – Cambridge, UK: BirdLife International (BirdLife Conservation Series No. 12).
- Grell, M.B. 1998: Fuglenes Danmark. – G.E.C. Gads Forlag, København.
- Grell, M.B. (red.) 1999: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1998. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 93: 105-126.
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/doft/dokumenter/doft_1999_3_1.pdf
- Grell, M.B. (red.) 2000: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1999. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 94: 55-72.
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/doft/dokumenter/doft_2000_2_1.pdf
- Grell, M.B. (red.) 2001: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2000. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 95: 51-68.
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/doft/dokumenter/doft_2001_2_2.pdf
- Grell, M.B. (red.) 2002: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2001. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 96: 43-67.
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/doft/dokumenter/doft_2002_2_1.pdf
- Grell, M.B. & B. Rasmussen (red.) 2003: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2002. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 97: 175-192.
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/doft/dokumenter/doft_2003_2_1.pdf
- Grell, M.B., H. Heldbjerg, B. Rasmussen, M. Stabell, J. Tofft. & T. Vikstrøm (red.) 2004: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2003. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 98: 45-100.
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/Doft_08_2004_LOW.pdf
- Jensen, N.O. & L.B. Jacobsen (1996): Ynglebestanden af Natravn *Caprimulgus europaeus* i Danmark, 1992-95. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 90: 93-98
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/doft/dokumenter/doft_1996_3_1.pdf
- Jensen, N.O. 2010: Bestanden af Natravn i Thy 1995-2007 og dens fremtid i natur nær skovdrift. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 104: 12-21
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/publikationer/doft/dokumenter/DOFT2010/nr1/Natravn_doft_01_10.pdf
- Nyegaard, T. & M.B. Grell (red.) 2005: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2004. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 99: 88-106.
Findes på: <http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/DATSY2004.pdf>
- Nyegaard, T. & M.B. Grell (red.) 2006: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2005. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 100: 11-28.
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/DATSY_DOFT_2_06Low.pdf
- Nyegaard, T. & M.B. Grell (red.) 2007: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2006. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 101: 11-28.
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/DATSY_DOFT_2_06Low.pdf
- Nyegaard, T. & M.B. Grell (red.) 2008: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2007. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 102: 11-28.
Findes på: <http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/DATSY2007.pdf>
- Nyegaard, T. & M.B. Grell (red.) 2009: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2008. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 103: 11-28.
Findes på: <http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/DATSY2008.pdf>
- Nyegaard, T. & M. Willemoes (red.) 2010: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2009. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 104: 11-28.
Findes på: <http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/DATSY2009.pdf>
- Rasmussen L.M. & M.B. Clausen 2009: Hedehøg i Danmark ynglesæsonen 2010 – arbejdsrapport fra Projekt Hedehøg. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 103: 11-28.
Findes på: <http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/hedeoeg/dokumenter/hedeoeg2010rap.pdf>
- Staav, R. 2007. Åtgärdsprogram för skrântärna 2007-2011. Naturvårdsverket, Rapport 5702, juni 2007.
- Vuorinen, J. 2008. *Cinclus Scandinavicus*. 21: 52-63
- Vuorinen, J. 2009. *Cinclus Scandinavicus*. 22: 28-46

Danske Fuglestationer – Anno 2010

Redigeret af Peter Lange

Indledning

Til *Fugleåret 2010* har vi modtaget årsberetninger fra alle stationer, på nær Kongelunden og Christiansø. Den aktuelle dækning og aktivitet i 2010 vil fremgå af de enkelte afsnit.

Statsejede Fuglestationer:

Tipperne

Tipperne er i dag eneste tilbageværende statsdrevne naturvidenskabelige feltstation. Tipperne hører under Miljøministeriet og administreres af Naturstyrelsens lokale enhed Blåvandshuk. Lokalenheden står for opsyn og pleje samt publikumsinformation. Fuglelivet på Tipperne overvåges af ornitologer, der er ansat af Amphicon Consult og udfører opgaverne for Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet (tidl.: DMU), der selv udfører forskning vedr. vandfugle i området.

Vorsø Feltstation

Vorsø hører under Miljøministeriet og administreres af Naturstyrelsens lokale enhed Søhøjlandet. I overensstemmelse med testamentet fra Herluf Winge legatet, er Vorsø i dag en del af Silkeborg Skovdistrikts naturskoveområde. Jens Gregersen beboer feltstationen og varetager optællinger af ynglefugle og øvrige registreringer.

Dansk Ornitologisk Forenings Fuglestationer:

Gedser Fuglestation

Fuglestationen blev etableret i 1995 og har siden 2001 haft til huse i en genopført bolig ved Gedser Fyr. De primære formål er at monitere fugletrækket gennem trækoobservationer og standardiseret ringmærkning forår og efterår samt formidling af naturen for skoler, grupper, lokale folk og turister. Fuglestationens daglige leder er Hans Lind. Aktivitetsniveauet er steget betydeligt de senere år. Webadresse: <http://gedserfuglestation.dk/>

Kongelundens Fuglestation

Fuglestationen drives i regi af DOF København. Der har ikke været organiserede aktiviteter i 2010. Der er ikke modtaget årsrapport herfra i år.

Gilbjerg Fuglestation

Formålet er at foretage optællinger af forårstrækket i perioden 1. marts-15. juni. Stationen har i 2010 været bemandedet med en observatør fra med. marts til ultimo maj. 2010 blev den sidste sæson hvor Fuglestationen havde base i skurvognen ved Dansk Folkeferie, idet et ejerskifte betød at skurvognen blev fjernet og fuglestationen fremover vil blive tilbudt lokaler i feriebyen. Fuglestationen hører nu under DOF Nordsjælland. Webadresse: <http://gilbjergfuglestation.wordpress.com>

Keldsnor Fuglestation

Fuglestationen blev etableret i 1995, og drives af DOF Fyn med Jacob Sterup som leder. Webadresse: <http://www.doffyn.dk/knf/>

Blåvand Fuglestation

Etableret af DOF i 1963 og har haft til huse i de gamle fyrboliger siden 1968. Daglig leder er Bent Jakobsen. Webadresse: <http://blaavandfuglestation.wordpress.com/>

Skagen Fuglestation

DOF har siden 2009 drevet Fuglestations virksomhed i Skagen med en lønnet observatør og en ringmærker i foråret og en observatør i efteråret. Observatører og ringmærker har været indkvarteret under private former, da DOF endnu ikke råder over en fuglestationsbygning i Skagen. Den nøjagtige dækning og arbejdsprogram for 2010 fremgår af afsnittet om Skagen Fuglestation. Webadresse: <http://www.birdsontop.dk/>

Frivillige/private Fuglestationer:

Christiansø Feltstation

Christiansø Naturvidenskabelige Feltstation (CHNF) er en privat almenyttig forening. Peter Lyngs er feltstationens daglige leder. Der sker fortsat daglige observationer af forårs- og efterårstrækfuglene, men der foregår ikke længere systematisk ringmærkning på øerne. Der er ikke modtaget årsrapport fra feltstationen. Webadresse: <http://chnf.dk>

Rørvig Fuglestation

Rørvig Fuglestation er en lokal forening, hvis formål er at udforske fuglelivet på Rørvig-halvøen. Formand for foreningen er Lasse Braae. Foreningen udgiver hvert år en rapport over årets observationer. Webadresse: <http://rfst.dk/>

Gedser Fuglestation

Af Hans Lind

Indledning

Gedser Fuglestation har i 2010 haft et meget travlt år med masser af aktiviteter. Forårets ederfugletur i marts haGvde desværre kun en håndfuld deltagere, hvorimod de to trækfugleture i oktober var pænt besøgt. Det må også siges om de åbent-hus arrangementer, som vi gennemførte i maj og september, som tilsammen blev besøgt af mindst 250 gæster.

Som noget nyt dannede fuglestationen de fysiske rammer for en "open air" gudstjeneste i pinsen, og vi gennemførte adskillige formidlinger for skoleklasser, højskolen, en større gruppe af kommunens embedsmænd samt en delegation fra Estland.

Alt dette var kun muligt pga. den store skare frivillige, der kunne stille op ved diverse arrangementer, kratrydningsdage og til den daglige ringmærkning og træobservation.

De lange perioder af standardiseret observation i efteråret stod især Preben Berg, Jimmy Skat Hansen og Orla Jakobsen for, assisteret af lokale observatører. På ringmærkningssiden skal nævnes Asger Lykkegaard Møldrup, der tog hele foråret, mens Rune Skjold Tjørnløv, Jesper Brinkmann, Stig Jürgensen og Hans Lind mfl. assisterede hinanden i lange perioder i efterårs-sæsonen.

2010 blev også året, hvor vi stolte kunne præsentere Gedser Fuglestations nye folder, der forhåbentlig vil være os til gavn fremover.

Observationer

I første halvår havde vi desværre ingen faste observatører, der kunne monitere trækket ved Gedser Odde gennem længerevarende perioder, så følgende sparsomme forårsagttagelser er stykket sammen af data fra forskellige ornitologer, hovedsagelig fra det gamle Storstrøms Amt.

En flot Islom i sommerdragt passerede sydspidsen 23/5, og en Sølvhejre blev set trækkende NV over fårefolden 5/4. Mindst 250 Traner trak over området i løbet af foråret.

Pirol havde et OK forår med 5-6 observationer udover den, der blev fanget. Et lyspunkt var den flotte adulte han af Hvidhalset Fluesnapper, der rastede 20/5 ved Kroghage. De mange iagttagelser af Kornværpling forrige år fortsatte i 2010 med et succesfuldt ynglefor-søg i fårefolden ved stationen.

Efterårssæsonen tog kraftig revanche, og det skyldes både fin dækningsgrad og det faktum, at mange fuglearter åbenbart havde haft en god ynglesæson, hvilket i den grad smittede af på tallene. Bortset fra en kortere periode i september blev der obs'et dagligt på Gedser Odde fra midt i august og året ud. Vi fik nogle rekordstore træktaal på Rødstrubet Lom (i alt 6.583), største dage blev 16/11 og 18/11 med 640 og 513 trækkende, og så sent som 13/12 trak der 329. Sortstrubet Lom sås mere beskedent med 435 stk. Vi kan ikke hamle op med Vestkysten hvad Suler angår, men arten blev da repræsenteret med to forbitrækkende i november, og det er fint på disse kanter. En enkelt Sølvhejre blev noteret 7/10.

Gedser Oddes spektakulære træk af Ederfugl nåede op på anselige 339.000 individer med absolut maximum 29/9, hele 85.800, og en enkelt Kongeederfugl blev spottet 13/10. Sortand nåede ikke de fine tal fra 2009, men totalen blev alligevel på over 64.000 (5.590 16/11). Bramgås nåede op på 45.233 trækkede, de 33.500 kom på to dage ultimo september.

Inden for rovfuglene noteredes Spurvehøg med godt 4.500 individer, og her var der ni dage med mere end 200 (412 trækkende 6/10). Hele 89 Tårnfalke, ud af en efterårstotal på 198, trak ud 18/9 sammen med otte Dværgefalke.

I løbet af efteråret blev der set fire Storkjover og ni Mellemkjover. Lille Kjove svigtede med bare en enkelt observation, og Almindelig Kjove sneg sig op på næsten 300. Dværgmågetrækket nåede ikke op på rekordtallene fra 2009: Totalen endte på 5.282, bedste dag var 28/9 med 1.085. Noget usædvanligt var det med 28 Rider på disse kanter. Gråmåge blev iagttaget som ny art på Sydhavsoerne, idet en 3k fugl blev opdaget i Gedser Havn den sidste januardag, og endnu én trak forbi Odden i november.

Hans Lind med Spurvehøg, Gedser Fuglestation, 21. september 2010.
Foto: Helge Sørensen

Gul Vipstjert, Gedser Odde, 9. maj 2010. Foto: Asger Lykkegaard

Turteldue, Gedser Odde, 10. maj 2010. Foto: Asger Lykkegaard

Høgesanger, Gedser Odde, 31. maj 2010. Foto: Asger Lykkegaard

Pirol, Gedser Odde, 1. juni 2010. Foto: Asger Lykkegaard

Der var et par store træk dage med Ringdue ultimo september, hvor mere end 21.000 lavede noget, der mindede om "Sort sol". En anden dag med kæmpe-mæssigt småfugletræk var 5/10, hvor mindst 102.000 Bog- og Kvækerfinker trak ud sammen med 15.000 Grønsiskener. Nævnes bør også efterårets fire Lapvær-linger og 13 Snepurve, og mellem de mange Gråsiske-ner sås tre trækkende og syv rastende Hvidsiskener. Flere fuglearter optrådte invasionsagtigt på trækstedet: Blåmejse med mindst 4.500, Skovskade næsten 900 og Silkehale godt 2.000.

Den mest spændende af efterårets småfugle var dog uden tvivl den Blåstjert, som Ole Jensen og Ann Stef-fensen den 9/10 opdagede ved Vesterhave lige nord for lystbådehavnen. Den tiltrak ornitologer fra nær og fjern, men blev desværre kun set denne ene dag.

Ringmærkning

Lad det være sagt med det samme: Ringmærknings-delen slog stort set alle tidligere rekorder: Både foråret og efteråret kunne vise de højeste ringmærkningstal nogensinde, og det er der flere grunde til. En væsentlig årsag er, at vi på nær nogle enkelte dage har haft fuld dækning i vores standardperioder og vi har haft kapacitet til at mærke mange dage både vinter og højsommer. Væsentlig var det også, at virkelig mange fuglearter havde en god ynglesæson, der afspejlede sig i de daglige mærkninger, og endelig har der været invasioner af Blåmejse, Grønsisken og Gråsisken, som har fået tallene til at eksplodere!

Lidt ind i december kunne vi passere den magiske milepæl med 20.000 mærkninger i stationshavnen!

Den barske vinter gav nogle nye muligheder. Solsort, Sjagger og Silkehale blev mærket i pæne antal på stationen og i et par haver i Gedser, og nogle ture med lys og ketcher ved stranden gav f.eks. tre Sædgæs og en Blisgå, arter, der kun er mærket ganske få gange tidligere i DK. Også landets første Storskarv blev ketchet.

April var meget beskeden med kun en enkelt stor Rødhalse-dag, hvorimod maj overraskede med hele syv dage, hvor der blev mærket flere end hundrede fugle, f.eks. 20/5 281 og 17/5 206. En mægtig over-raskelse var det 10/5, da en Turteldue fløj i hejsenetet, og årets eneste Høgesanger lod sig mærke på måne-dens sidste dag. Juni lagde hårdt ud, først med en Pirol 1/6 og dagen efter med stationens femte ringmærkede Buskrørsanger, og få dage efter gav det vores første Sydlige Nattergal.

Andet halvår var helt forrygende. Juli startede op i det små, og det samme gjorde august. Vi skulle helt frem til 10/8, før der var en dag med over 100 i notes-bogen. Månedens så ud til at skulle blive middelmådig, hvis det ikke havde været for 27/8, hvor Løvsangerne simpelthen kom væltende ned fra himlen: 716 af slag-sen fik en ring om benet, og rekorden for en augustdag på i alt 935 mærkninger var en realitet!

Første halvdel af september var der ikke fuld dækning på mærkningen, men pæne tal alligevel, flankeret af efterårets første Lille Fluesnapper. 18/9 huskes specielt for kraftig vind og korte byger, der

gav Spurvehøgene gode fourageringsmuligheder, og hele 15 fandt vej til netmaskerne den dag. Hen mod slutningen af måneden kom der rigtig gang i Rødhalse og Gransangere, og på vores åbent hus dag 26/9 kunne vi, samtidig med at servicere de 150 gæster, ringmærke hele 1.059 fugle, hvoraf de 681 var Rødhalse! Ny stor dagsrekord var i hus. Oktober og november måned fortsatte de gode takter med masser af dage med stort småfuglefall. Her skal nævnes Fuglekonge (1668 i hele efteråret), der er kommet vældig godt igen oven på den hårde vinter. Men ellers var det de store mængder af især Blåmejsse, der "satte dagsordenen" sidst på sæsonen. Også Grønsisken og Gråsisken kunne mærkes i betragtelige antal.

De mange fugle i efteråret gav endvidere lidt krydderi på de travle dage i form af en meget sen Natravn 13/10, en del Silkehaler især i november, stationens første Bjergvipstjert samt en fin Hvidsisken 13/12.

Årets total for Gedser Fuglestations område kom op på 20.406 nymærkninger, fordelt på 91 arter. Nye arter blev Toppet Lappedykker, Sædgås, Blisgås, Turteldue, Mursejler, Pirol, Sydlig Nattergal, Bjergvipstjert og Kornværpling. Herudover blev 32 fuglearter fanget i rekordstort antal, her de mest markante – med hidtidige rekord i parentes: Sjagger 157 (31), Grå Fluesnapper 123 (62), Løvsanger 2.512 (1.206), Blåmejsse 2.148 (994), Kvækerfinke 408 (82) og Grønsisken 1.684 (693).

Genmeldinger og fremmede ringe

Med så mange fugle mellem hænderne kommer der uvægerlig en del kontroller af fremmede ringe. Årets 30 aflæsninger fordelte de sig på seks forskellige lande, og det var igen Sverige, der blev topscorer med 22 stk. efterfulgt af Finland (tre) og Belgien (to). Estland, Spanien og Tyskland var også repræsenteret. Et par dage havde vi glæde af en Rødhals med MADRID-ring, mærket fire år tidligere nær Ebro-deltaet. En Løvsanger med italiensk ring havde rigtig fart på i foråret 2009: De 1.532 km fra Sardinien til Gedser på kun otte dage må siges at være godt klaret! En svenskmærket Fuglekonge tog turen fra skærgården ved Stockholm til Sydalfster på mindre end 10 septemberdage.

Nævnes bør også et par danske genfund: En Tårnfalkeunge, udruget ved Skælskør i juni 2010, blev aflæst på Gedser Odde 10/10, og en Træløber brugte fire dage i oktober på turen fra Omø til Falsters sydspids, en tur på 85 km.

Vi har i årets løb fået en masse genmeldinger af stationens "egne" fugle, her nævnes kun et lille uddrag: En Spurvehøg er aflæst i Spanien nær Barcelona, og en anden er fundet lidt syd for Napoli i 2007, muligvis det

	Forår	Efterår
Dækning	Observationer: Uregelmæssigt dækket Ringmærkning: 15/3 – 15/6 (93 dage)	Observationer: Fra 28/8 og året ud næsten fuldt dækket (min. 120 dage) Ringmærkning: 20/7 – 15/11 (106 dage)
Ringmærkning Total	4.446(78 arter) Ny forårsrekord	15.960 (79 arter) Ny efterårsrekord
Talrigest ringmærkede arter	Løvsanger 887 Kvækerfinke 369 Rødhals 326 Solsort 268 Jernspurv 255 Tornsanger 226	Rødhals 2.439 Blåmejsse 2.008 Fuglekonge 1.668 Grønsisken 1.663 Løvsanger 1.625 Gransanger 810
Sjældneste ringmærkede arter	Turteldue 1 Sydlig Nattergal 1 Høgesanger 1 Buskrørsanger 1 Pirol 1 Karmindompap 13	Vendehals 3 Natravn 1 Rødtoppet Fuglekonge 3 Lille Fluesnapper 8 Hvidsisken 1 Karmindompap 11
Observationer, usædvanlige arter/antal	Sølvhejre 1 Sort Glente 9 Gråmåge 1 Roverterne 1 Isfugl 1 Kroghage Sortstrubet Bynkefugl 1 Ringdrossel 2 Pirol 4	Sule 2 Rødstrubet Lom 6.583 Gråmåge 1 Storkjove 4 Rødstrubet Piber 2 Lille Fluesnapper 8 Pirol 1
Observationer, sjældne arter	Hvidhalset Fluesnapper 1 (20/5)	Blåstjert 1 (9/10) Vesterhave

første fund i Italien af en danskmærket Spurvehøg. Et par Sangdrosler blev skudt henholdsvis i Sydfrankrig og det allersydligste Portugal, og samme skæbne overgik en Sjagger i de franske Alper.

Endnu et par fund fra Italien: En Rødhals led trafikdøden nær Firenze i 2007, og hele to Gransangere blev genmeldt fra samme land, den ældste helt tilbage til 2005 (bedre sent end aldrig!). Meget bemærkelsesværdigt er fundet af en Kærsanger, mærket 8/8 2009 Gedser og aflæst ét år og én dag senere i Ungarn, hvilket er nyt genmeldingsland for stationen.

Fuglekongerne fløj i flere retninger: Den ene røg 1/10 i et net i Puttgården, 23 timer efter mærkningen på Gedser Odde, hvorimod den anden nogenlunde samtidigt trak mod nordøst og blev kontrolleret på den skånske sydkyst.

Gilbjerg Fuglestation

Af Alex Lee, Mathias Bjerregård, Morten Rasmussen, & Thomas Bundgaard Rasmussen

I 2010 var der ingen fast observatør i forårs-perioden (1. marts – 15. juni). Heldigvis fungerede Thomas Bundgaard Rasmussen som observatør i weekenderne fra med. marts til med. maj, og gennemførte systematisk optælling inden for den periode. Som sædvanligt blev lokaliteten desuden flittigt besøgt af adskillige folk, navnlig i marts, april og starten af maj, og især april var relativt godt dækket, trods manglen på fast observatør.

Der er som regel mange folk ved Gilbjerg Hoved når vejruddisigten virker lovende. Dette betyder, at der på gode dage med sydlige og østlige vinde, helst sammenfaldende med fridage, kan ses to cifrede (<50) antal fuglekiggere i området.

Det vil dog være rart at få en optimal dækning af træk-perioden samt at få verificeret og opsamlet flere af andres observationer fra området, da Gilbjerg Hoved har et godt potentiale. Ligeledes vil fuglekiggere og observatører have mulighed for, at tilegne sig god felterfaring, specielt med kald af småfugle og generel felterfaring med bl.a. rovfugle

Marts

Denne måned gav som vanligt det tidlige forårstræk. Lidt af vinterens Store Korsnæb sås d. 13., hvor 9 fugle rastede i området. D. 13. sås Allike 3.499, d. 19 sås godt med Misteldrosler i alt 349. Ringdue d. 24. 10.363. D. 25. 456 Traner og 295 Spurvehøge. Denne dag blev der ligeledes optalt 61 Hedelærker, 28.560 Ringduer og 43.800 Bogfinker.

D. 26. sås 2 Mosehornugler, ellers blev der i marts og april kun gjort iagttagelser af enkelt individer. D. 30. trak 22.440 Bogfinker, 591 Traner, 645 Jernspurve og 112 Fuglekonger. D. 31. sås 597 Traner. Bjergvipstjert blev der set op til 2 fugle om dagen ligeledes i april. En anden fåtallig art Stor Tornskade med i alt 6 trækfugle og 1 rast i marts og april.

Munk, hun, Gilbjerg, primo maj 2010. Foto: Lars Jensen

April

D. 7-8. var der ingen GIF observatør, disse dage var ellers et par gode træk dage ifølge DOFbasen. Bl.a. blev der set/hørt Gulirisk og Lapværling. D. 12. sås Ringdrossel 12 og Fiskeørn 6 trak af sted. D. 25. var der fuglefald, altså mange rastende fugle, i området. Af dem kan nævnes 175 Løvsangere, 45 Gransangere, 35 Rødhalse, 2 Vende-halse og 1 Lapværling. D. 25. blev 3 Havørne set trækkende. D. 26. blev en af de bedre træk dage med bl.a., Hedehøg, 3 Lærkefalke, 5 Fiskeørne og omkring 571 Landsvaler og 1 Rødrygget Svale, der passerede på klods hold af 11 observatører. Alle fik set den!

Højeste antal trækkende Skovsangere blev rekord lavt med bare 2 fugle henholdsvis d. 25. og 26., ellers blev op til 4 fugle noteret rastende i området. D. 29. blev der opdaget en rastende og fouragerende gammel han Hortulan i feriebyen i området ved tennisbanen. Denne blev forårets eneste obs. af Hortulan, mens der blev set 6 Vende-halse i alt. D. 30. sås forårets højeste antal Ringdrosler, i alt 21 blev noteret trækkende den dag.

Maj

Var lidt plaget af manglende bemanning og trækvejre pga. nordlige og nordvestlige vinde. Det var ikke kun Gilbjerg men også Skagen, der kunne mærke det ugunstige vejr.

Hvis man ser efter i DOFbasen vil man også kunne se, at antallet af indtastninger fra området i denne periode var ret sparsomme. D. 16. maj sås 581 Bramgæs trækkende og det blev også årets bedste dag for Gul vipstjert med over 130 fugle.

Juni

Forårets eneste Pirol blev set trækkende d. 7.

Sammenfattende kan man sige at forårets træktotale generelt var meget lave, delvis grundet manglende dækning, delvis på grund af historisk dårligt trækvejr

Skovsanger, Gilbjerg, primo maj 2010. Foto: Lars Jensen

	Forår	Efterår
Dækning	1. marts – 15. juni	Ingen dækning
Ringmærkning Total	143	
Tre talrigest ringmærkede arter	Gransanger Rødhals	
Observationer, almindelige arter	Havørn 4 Fiskeørn 49 Rød Glente 54 Rørhøg 69 Blå Kærhøg 27 Fjeldvåge 39 Musvåge 771 Hvepsevåge 9 Spurvehøg 1780 Duehøg 14 Tårnfalk 61 Lærkefalk 12 Vandrefalk 10 Dværgefalk 33	
Observationer, usædvanlige arter/antal	Stor Tornskade 6 Skovsangere 4, er meget lavt!	
Observationer, sjældne arter	Kongeørn 1 Hedehøg 1 Rødrygget svale 1 (26/5) Hortulan 1 (29/5) Pirrol 1 (7/6)	
Ynglefugle, almindeligste (par)	Ingen optælling	
Ynglefugle, sjældne (par)	Ingen optælling	

– set over en hel sæson. Marts holdt skansen fint. Men med undtagelse af få arter, haltede april en del, og maj udeblev nærmest. Det afspejledes især i følgende tal, som alle var langt under gennemsnit: Fiskeørn 49,

Dværgefalk 33, Vandrefalk 10, Fjeldvåge 39, alle er arter der normalt trækker igennem i april. Spurvehøgen top- per ligeledes i april, men denne art slap rigtig godt fra det med hele 1780 trækkende.

Der sås ingen Steppehøge eller Aftenfalke, dog en enkelt Hedehøg 26/5. 12 Lærkefalke var uhørt lavt, selv i dårlige år ses normalt mindst 3 gange så mange. Til gengæld sås 7 Mosehornugler, 6 Vendehele og 51 Ringdrosler i perioden, hvilket var godt.

De øvrige sjældnere småfugle kom kun i meget små tal: Gulirisk 2, Lapværling 4, Hortulan 1, Stor Tornskade 7 og Bjergvipstjert 15. Bedste dag for Misteldrosel (der gerne kommer i store tal ved Gilbjerg) var 19/3 med 349.

Fra midt i maj og frem er det normalt højsæson for en række sjovere arter, men ikke en eneste Natravn, Biæder, Turteldue eller Karmindompap blev meldt.

September

September blev starten på en ny æra for Gilbjerg Fuglestation, da vi medtog besked om at Feriecenteret ikke længere var ejet af Folkeferie. Efter samtaler med den nye ejer i løbet af efteråret, blev det aftalt at vi i fællesskab skulle se på området for at finde en løsning på stationens lokalisering. I november, efter en besigtigelse, blev vi enige om at den daværende placering ikke var optimal af hensyn til den meget omfattende oprydning og skovning som den nye ejer havde iværksat. Aftalen blev at den veltjente skurvogn måtte lade livet efter 16 års tro tjeneste – til fordel for lokaler i feriebyen.

I december dukkede endnu en udfordring op for fuglestationen og ikke mindst holdet bag. Københavns og Nordsjællands lokalafdelinger oplyste at de havde startet en dialog om overflytning af Gilbjerg Fuglestation, fra DOF København til DOF Nordsjælland. En endelig beslutning herom skal træffes af de to lokalafdelinger i løbet af 2011.

Ringmærkning

Der blev foretaget ringmærkning af Jan Hjort Christensen og Morten Rasmussen i et meget begrænset omfang, i alt blev det kun til 143 fugle.

Rørvig Fuglestation

Af Jørgen Bech og Lasse Braae

Rørvig Fuglestations styrke er de mange år i ubrudt rækkefølge med høj feltaktivitet, omhyggelig indsamling af data og konsekvent gennemarbejdning og kvalitetskontrol af materialet. 2010 er 38. stationsår og rapportår. Materialet giver solide pejlemærker på, hvorledes de enkelte arter bevæger sig. Forandringerne er ret dramatiske – både fænologisk og i antal. Her er det meget bekymrende, at især de sidste 10 år viser, at en lang række arter – især småfugle – er inde i en negativ udvikling.

Stationen driver fortsat en hjemmeside og søger indflydelse i naturpolitiske fora.

Vinteren – isen kom tilbage

Pludseligt var sne- og isvinter tilbage. Indlandet lukkede helt og iskanten i Isefjorden skubbede sig helt op mod fjordens brede munding. Det markeredes 16/1, hvor 9 Havørne sås på isen ud for Nakke Hage. Meget passende var årets første bemærkelsesværdige fugl en Kongeederfugl 3 k+ han, der 2/1 trak forbi Korshage.

Optælling af andefugle fra kysterne viste store tal: 16/1 Hvinand 4250 Nakke Hage var lokal rekord og Kattegat bød på flg.: 15/2 Ederfugl 10.300 Korshage, 7/2 Bjergand 3730 og Sortand 2500 ud for Plantagen, mens Fløjsand toppede med 460 Korshage. Mest bemærkelsesværdigt på småfuglesiden var et stort antal Vindrosler – især 24/1 1400 Nykøbing-området.

Foråret – et meteorologisk mareridt

Foråret bød på store træk af duer og kragefugle – Ringdue satte rekord med i alt 85368 og Allike med 38959. Det er påfaldende, at der slet ikke blev set tilsvarende træk af Gråkrage. Selvom kragerne syner pænt i landskabet, var trækket omkring 1/10 af, hvad vi så i 70'erne! Mest synlige effekt af den kolde vinter var et efter vore forhold stort og 14 dage "forsinket" træk af gæs i anden halvdel af marts: Sædgås 238, Blisgås 80, Grågås 2278 og Canadagås 1367.

April er nøglemåneden for de store mere artsrige træk – ikke mindst rovfugle. Især i de senere år hvor

Rødrygget Tornskade, ad. han, Rørvig, 19. juli 2010. Foto: Klaus Bjerre

	Forår	Efterår
Dækning	1/1 – 30/6	1/7 – 31/12
Observationer, almindelige arter	Sangsvane 410 (januar) Canadagås 1400 (januar) Canadagås 1367 (træktotal) Bjergand 3730 (februar) Sortand 13.200 (februar) Hvinand 4250 (januar) Havørn 9 (januar) Ringdue 85.400 (træktotal) Stor Tornskade 3 – 5 (total) Allike 39.000 (træktotal) Bog/Kværkerfinke 35.000 (træktotal) Forårstræk: 198.000 fugle	Sodfarvet Skråpe 7 (22/10) Stor Stormsvalde 4 (sæsontotal) Grågås 2310 (september) Sortand 5360 (træktotal) Fjeldvåge 107 (træktotal) Splitterne 25/8 919 trk Landsvalde 3600 (træktotal) Stor Tornskade 7 – 8 (total) Allike 30.550 (træktotal) Stær 4700 (træktotal) Efterårstræk: 74.325 fugle
Observationer, usædvanlige arter/antal	Kongeadderfugl 2/1 Nordisk Lappedykker 4 (dagsmax) Steppehøg 26/4 Aftenfalk 6/5 Hærfugl 29/4 Blåhals 14/5 Drosselrørsanger 16/5 2 Rødtoppet Fuglekonge 25/3 – 29/3 Pungmejsje 3 (total) Gullirisk 8/5 og 5/6 Karmindompap 4 (total) Hortulan 8/5 Bomlærke 25/3 1 trk	Islom (5/10) Nordisk Lappedykker 5 (dagsmax) Sølvhejre 15/9 3 Kongeadderfugl 19/10 Aftenfalk 4/9 – 14/9 Tredækker 13/9 Odinshane 5 (total) Thorshane 2 19/9 Mellemkjøve 5 (total) Sortstrubet Bynkefugl 3 (total) Høgesanger 25/9 Hvidbrynet Løvsanger 13/10 – 14/10 Hvidsiken 8/11 – 14/11 Lapværlering 19 (total)
Observationer, sjældne arter		Ørkenstenpikker 1/11 Sibirisk Gransanger 19/10 – 21/10
Ynglefugle, almindeligste (par)	Skarv 853 par Rødrygget Tornskade 5 par	

også det træk vi før så primo maj – f.eks. Lærkefalkens gennembrudstræk – nu forekommer ultimo april. I 2010 blev vi imidlertid til dels hægtet af trækket på grund af vedvarende vestenvinde – som tilmed også dominerede maj. Et mareridt for observatørene!

Rovfugletrækket sluttede på 50,1 % af det gennemsnitlige – og nogle arter (Hvepsevåge 22,1 %, Fjeldvåge 18,9 % og Lærkefalk 17,9 % af det forventede) gik helt i bund! Kun én Hedehøg – 2k 25/4 – og én Steppehøg – 2k 26/4 sneg sig igennem i et lille søndenvindsvindue ultimo april. De konkrete rovfulgetal kan ses i rovfulgetabellen.

Samme periode havde Hærfugl 1 og Vende-hals 3 (af 9 fugle) 29/4. Ringdrossel sås med i alt 58 og Mosehornugle 12.

Majs vestenvind skubbede begivenhederne til Hovvig: Pungmejsje redebyggende, Drosselrørsanger 12/5 -

15/5 1 og 16/5 2, Blåhals 14/5 og Hortulan 8/5 – årets eneste! Sidst på måneden Karmindompap 5 og Pirol 1.

Foråret sluttede således med, at en række gode gamle paradearter – flere af dem i forvejen på nedtur – nær ikke var blevet set i foråret 2010, hvor vi var udset til meteorologisk negativ særbehandling.

Ynglefuglene – i et trængt område

Et af områdets største problemer er presset fra den intensive udnyttelse til rekreative formål, overbebyggelse etc. Givet årsagen til at arter som Natravn, Hedelærke og Markpiber er forsvundet som ynglefugle i stationens historie, og at en art som Sortstrubet Bynkefugl ikke kan etablere sig.

Indsatsarten Rødrygget Tornskade ynglede i år med 5 par, der producerede i alt 8 1k. Ganske resistent i forhold til den ret intensive færdsel, der plagede de 2 par på Korshage. Sortspætten er på randen til at uddø i området, hænger med 1 par. Nattergal dykkede til 11 syngende hanner (mod 26 i 2009). Selvom Broget Fluesnapper havde et i nyere tid fint forår med 56 individer, sluttede forekomsten af arten 27/5. Vores kasseprojekt stod med tomme lejligheder, og arten synes således fortsat forsvundet trods en god bestand tidligere. Mere opmuntrende fandtes i Slettermoseområdet et ynglepar af Bynkefugl – det første i årevis. I Hovvig faldt Skarv-kolonien til 853 ynglepar (236 færre end i 2009).

Der arbejdedes fortsat på at forbedre vilkårene for vadefuglene på Hovvigs enge. Naturgenopretningen i Slettermoseområdet har skabt et interessant frirum og en åben habitat. Rødrygget Tornskade og Aftenfalk på rast har kvitteret.

Efteråret – fugle fra et bredt spekter

Eftersommerens rast-tal blev præget af få vadere på grund af høj vandstand. Grågås steg fortsat og når max. 1/9 2310 i Hovvig og deltager med Skarv i deponering af næringssalte i tonsvis. En del andearter raster nu mere fåtalligt end tidligere. 25/8 kom årets eneste Lille Kjøve og årets første Sodfarvede Skråpe. Dagen huskedes ellers mest for, at vinden forræderisk gik ned, så stationen ikke fik sin 2. Storskråpe, der gik i stå ved Liseleje. 13/9 littedes en Tredækker fra en brakmark syd for Rørvig. For andet år i træk slog en 1k Aftenfalk sig ned og var stationær 4/9 - 14/9 i Slettermoseområdet i sydøstkanten af Hovvig - områdets udbud af guldsmede og græshopper er formidabelt. 25/9 sad en 1k Høgesanger ved Nakke Hage. 19/9 var store svømme-sneppedag med 1 Odins- og 2 Thorshøns ved Korshage.

Især i oktober blev der også ved Rørvig noteret et usædvanligt influx af Lapværlering. I alt 19 fugle 26/9 - 9/11 og i alt 24 hele året, som er lokalrekord. Måneden bød på to østlige phylloscopus arter: Hvidbrynet Løvsanger 1k 12/10 - 13/10 Hovvig og Sibirisk Gransanger 19/10 - 21/10 Korshage. Sidstnævnte blev usædvanligt opdaget på afvigende sang.

Det var ikke et stort havfugleefterår. Med den vestlige placering er vi meget afhængige af den klassiske vinddrejning op til nordvest. En del perioder var

vindfattige og især sidst i september kom lavtrykkene så tæt, at kulingerne aldrig nåede op i nordvest. Men 2 dage gav pote: 22/10 med Sodfarvet Skråpe 7, Stor Stormsvalde 1 og Mellemkjove 2, og 5/11 med Sodfarvet Skråpe 1, Stor Stormsvalde 3 og Mellemkjove 2. Ride er tydeligvis i tilbagegang, og der var også meget få Mallemukker. Det blev et afdæmpet år for allefugle – det lykkedes dog at se Lunde (1) og Søkonge (3).

1/11 kom den så endelig – årets eneste SU art. Ørkenstenpikker 1 k Korshagespiden. Fuglen blev troskyldigt inden for sine få kvadratmeter sten trods betydelig tilvandring af twichere. Det var 4. fund for Sjælland og nr. 11 for landet, men det var vores 2. - vi fik således ingen nye arter i 2010.

November markerede sig med Gråsiskeninvasion – i alt 914 8/11 - 26/11, og de hev en Hvidsissen han med sig 8/11 - 14/11. Vinteren herefter var småfuglefattig – og nærmest uhyggeligt tom efter endnu en kuldevinter satte ind omkring 20/11.

Langtidstendenser

Som eksempel på dette er der valgt tre rovfugle med forskellig udviklingstendens. Vandrefalken der jo er gået enorm frem i de senere år, Blå Kærhøg der skratter en del og ikke ses i samme tal som i 70'erne, samt Fiskeørn der vel anses for at være stabil.

Vores materiale er desværre ikke helt homogent. Dækningen er blevet bedre gennem årene (flere aktive

ornitologer), større erfaring og bedre optik spiller også ind. For rovfuglene skal siges, at i de første år lå fokus især på morgentrækket, og aktiviteten var mere jævnt fordelt på de enkelte dage. Nu om dage kan der være helt tomt for ornitologer på dårlige dage, medens der på de gode bliver observeret helt igennem.

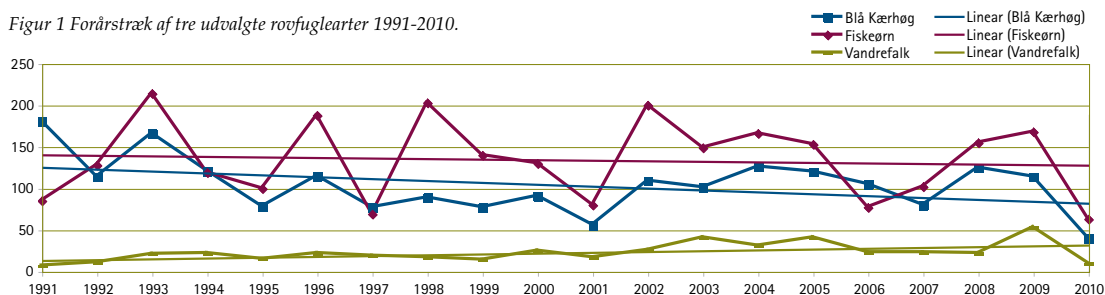
Set over alle 38 år viser materialet fremgang for alle tre arter - Blå Kærhøg dog kun ret beskedent. Begrænses analysen til de sidste 20 år, hvor dækningen har været mere homogen fås et noget andet billede. Den forventede frem- hhv. tilbagegang for Vandrefalk og Blå Kærhøg ses tydeligt. Mere overraskende er Fiskeørns nogen vigende tendens. Det bemærkes tydeligt at 2010 fremstår som anno horrible.

Fænologi

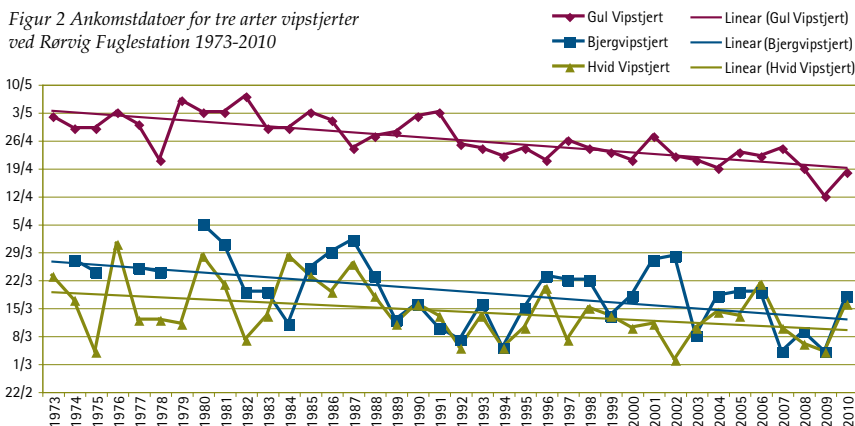
Den jævnt stigende ornitologiske aktivitet spiller givetvis også ind på de fænologiske data, men ikke i samme grad. En enkelt aktiv observatør burde med nogenlunde sikkerhed kunne konstatere ankomsten af de almindelige arter.

Årets figur viser ankomst for de tre vipstjert arter. Bedømt ud fra tendenslinierne har ankomsten for Bjergvipstjert og Gul Vipstjert har rykket sig op 14 dage, mens der for Hvid Vipstjert kun er minimal forskel (4 dage). To vinteriagttagelser (Hvid Vipstjert i januar og Bjergvipstjert i februar) er udeladt af analysen.

Figur 1 Forårstræk af tre udvalgte rovfuglearter 1991-2010.

Figur 2 Ankomstdatoer for tre arter vipstjert ved Rørvig Fuglestation 1973-2010

Keldsnor Fuglestation

Af Jacob Sterup

Indledning

Forårstrækket blev som sædvanlig dækket sporadisk af besøgende og lokale ornitologer. Efterårstrækket var igen i år fornuftigt dækket med Ella Mikkelsen som fast observatør på Dovns Klint gennem lange perioder. Ringmærkningen blev varetaget af en gruppe på syv personer med Jan Holm Jensen som årets mest aktive. DOF-Fyn støttede som tidligere år Keldsnor Fuglestation, bl.a. gennem leje af et sommerhus ved Gulstav Mose fra august til oktober.

Forår

Efter et par vintermåneder uden de store overskrifter startede marts med en rastende adult han Kongeederfugl ved Bagenkop 3/3. Usædvanligt mange rastende Blisgæs sås i slutningen af marts, flest 22/3 556 Fårevejle. I marts og april passerer mange vandfugle sydspidsen af Langeland i østgående retning. I 2010 var der desværre ikke den store dækning af dette træk, men der blev alligevel gjort flere spændende observationer. Største trækdag for Ederfugl var 27/3

med 28.000, og 30/3 trak en 2K han Kongeederfugl øst.

Sydlangeland kan under visse vejrforhold være god til at samle returtrækkende fugle op, der trækker mod syd efter at være kommet for langt nordpå. Forårets bedste dag med returtræk var 2/5, hvor bl.a. 2 Hvide Størke, 2 Sorte Glenter, 15 Rørhøge og en Rødrygget Svale trak sydpå. Yderligere to Rødryggede Svaler trak syd ved Dovns Klint 5/5.

Af andre halvsjældne fugle i første halvår kan nævnes Skestork i Søgård Mose 21/4, Sort Stork 6/5 og 5-8/6, Sølvhejre i Nørreballe Nor 19/6, og to Biædere over Piledybet 20/6. To stationære Savisangere holdt til i hhv. Fredmosen og Gulstav Mose.

Ynglefugle

Det første par ynglende Traner i nyere tid på Langeland ynglede ved Tranekær (!) og havde held til at opfostre én unge. Til gengæld var det efter den hårde vinter desværre slut med det par Slørugler, der ynglede ved Fakkebjerg i 2008-2009.

Lille Fluesnapper, 1K, Keldsnor Fuglestation, 8. oktober 2010. Det var første gang i 15 år, at der blev ringmærket Lille Fluesnapper på Langeland. Foto: Jan Holm Jensen

Efterår

Fugletrækket i august bød ikke på de store tal. Hvepsevågetrækket skuffede – største træktal var 51 25/8 – og Fiskeørne sås der heller ikke mange af. En Skestork stod i Keldsnor 21-22/8, og 2-3 Sølvhejrer sås i midten af september, heraf 2 i Gulstav Mose 19-21/9. Først i slutningen af september kom der for alvor gang i trækket. Rød Glente satte ny dagsrekord 24/9 med 194 sydtrækkende og 8 på trækforsøg, og dagen efter trak yderligere 59. Fra 30/9 og de næste 2½ uge trak ca. 1.700 Blisgæs, hvilket er mange på et efterår.

Temperaturfald og svage nordøstlige vinde gav et flot træk 11/10 med bl.a. 2.400 Grågæs, 14.000 Bramgæs, 1.600 Musvåger og 37.000 Ringduer. Yderligere 3-4.000 Musvåger passerede 12-13/10, mens Ringduetallet for dagene 11-17/10 nåede op på 150.000. En mindre Skovskadeinvasion nåede Sydlangeland 23/9, og frem til midten af oktober sås mange trækkende og trækforsøgende Skovskader ved Dovns Klint, flest 55 6/10.

En Rødhovedet And rastede i Nørreballe Nor 9-19/10, og en Grønspætte (sjælden på Sydlangeland) sås ved Gulstav 26/10. I slutningen af oktober dukkede store flokke af Silkehaler op mange steder. 1/11 således 2.250 trækkende Rudkøbing. En Slørugle på en gård ved Gulstav 7/12 rundede fugleåret 2010 af.

Ringmærkning

Ligesom i 2009 blev der ringmærket lidt i forårsmånederne. Fra slutningen af marts til starten af juni blev der ringmærket på godt 20 dage, primært i april. Dette gav i alt 453 fugle med beskedne 39 fugle på bedste dag 11/5. Desuden blev der mærket en del Landsvaleunger i juni.

Efterårsmærkningen blev indledt 21/7, og der blev ringmærket på 70 dage frem til udgangen af oktober. I alt blev der mærket 4.237 fugle, hvilket er tæt på middeltallet for de seneste år. Den bedste periode var mellem 13/9 og 11/10, hvor knap 2.000 fugle blev ringmærket. Dette tal var blevet væsentligt højere, hvis dækningen havde været bedre i slutningen af september, hvor vi formentlig gik glip af mange gode dage. De største ringmærkningsdage var 27/9 med 241 (88 Gransangere) og 10/10 med 246 (84 Fuglekonger).

Efterårets talrigeste art i nettene blev Gransanger (568). Gransangeren har toppet ringmærkningslisten tre ud af de seneste fem år og overhaler formentlig i løbet af få år Løvsanger som den art, der er mærket flest af på Keldsnor Fuglestation. I løbet af efteråret blev der i øvrigt mærket flest af Fuglekonge (488), Rødhals (468), Løvsanger (425) og Tornsanger (304). Af andre arter, der blev mærket i større antal end normalt, kan nævnes Rødstjert (88) og Sangdrossel (74) samt alle tre arter fluesnapper. Der er ikke tidligere mærket over ti Grå Fluesnapper på et efterår, men i år blev totalen på hele 43. Også for Broget Fluesnapper var der ny rekordsæson med 36 fugle, mens Lille Fluesnapper

per var repræsenteret af to 1K-fugle hhv. 4/10 og 8/10 – stationens første mærkede af denne art siden 1995! Efterårets sjældneste fugl var en Fuglekongesanger, som blev fanget 18/10. Dette var Langelands tredje fund af denne art.

Kun få arter skuffede antalsmæssigt, heraf kan nævnes Vende-hals (0), Gærdesmutte (112) og Sivsanger (7).

	Forår	Efterår
Dækning	Ingen fast dækning Ringmærkning 27/3-6/6	Trækobs. 9/8-29/10 Ringmærkning 21/7-29/10
Ringmærkning Total	533	4.237
Talrigest ringmærkede arter	Munk 62 Gransanger 50 Rødhals 45	Gransanger 568 Fuglekonge 488 Rødhals 468
Sjældneste ringmærkede arter	Rødtoppet Fugle- konge 1	Fuglekongesanger 1 Lille Fluesnapper 2 Rødtoppet Fugle- konge 1
Observationer, usædvanlige arter	Sølvhejre 1 Sort Stork 2 Hvid Stork 8 Skestork 1 Kongeederfugl 2 Biæder 2 Rødrygget Sval 3 Savisanger 2	Sølvhejre 3-4 Skestork 1 Rødhovedet And 1 Grønspætte 1

Aflæsninger og genmeldinger

I løbet af 2010 modtog vi 11 genfund af fugle mærket på Keldsnor Fuglestation. Heraf kom 8 genfund fra udlandet. Mest interessant var to Sivsangere, der blev genfanget af ringmærkere i henholdsvis Italien og Slovenien, mens to Løvsangere blev genfanget i henholdsvis Norge og Schweiz. En af tre Slørugleunger fra 2009 blev i marts fundet død på Lolland, 52 km fra mærkningsstedet.

Der blev fanget 9 fugle med fremmede ringe i løbet af året. I foråret blev der aflæst en Munk fra det østlige Sverige og en Gransanger fra det sydlige Spanien. I efteråret blev det til en Munk og en Gransanger fra Norge, tre Blåmejser og en Fuglekonge fra Sverige og en Gransanger fra Italien. De tre svenske Blåmejser var alle mærket ved Falsterbo. I årenes løb er 18 Blåmejser fra Falsterbo aflæst senere efterår på Sydlangeland. De i fugleflugtslinje 153 km er i gennemsnit blevet tilbagelagt på 14 dage.

55-60 fugle fra de foregående års mærkninger blev aflæst i løbet af året. En Rørsanger, der blev aflæst 6/6, var mærket som gammel fugl (2K+) i august 1999. Med en minimumsalder på knap 12 år var det ny aldersrekord for en danskmerket Rørsanger.

Foto: Sølvmåger ved Blåvands Huk, 13. marts 2010. Foto: Bo L. Christiansen

Blåvand Fuglestation

Af Bent Jakobsen

Året blev rimeligt godt dækket ind, hvor Troels Leuenhagen Petersen ringmærkede både forår og efterår. Henrik Böhmer var observatør hele efteråret. Igennem hele perioden var der hjælpende hænder fra mange forskellige besøgende, bl.a. Henrik Knudsen og Martin Søgaard Nielsen, og alle skal have en stor tak for at vi endnu et år fik både ringmærkning og observationer i hus. Som formidler under NaturKulturVarde var det igen Bent Jakobsen, som var den aktive og kunne give en hjælpende hånd når det var tiltrængt. I løbet af året blev der guidet ca. 3500 personer ved arrangementer, hvor fugletræk og ringmærkning var en del af temaet.

Med Klaus Malling Olsen som underviser blev der d. 6. – 7. marts afholdt mågekursus på stationen med 45 deltagere.

I forbindelse med opførelse af et nationalt testcenter af vindmøller blev Kallesmærsk Hede foreslået. TV2 Nyhederne kom på besøg og interviewede Bent om hvorfor dette ikke ville være en god idé netop pga. fugletrækket.

D. 19. maj – 8. juli havde vi sammen med den danske ambassade i Frankrig fem gange besøg af franske delegeration med enkelte ministre, borgmestere, foreningspersoner og ikke mindst masser af journalister. I forbindelse med opførelse af havvindmøller i Frankrig ville de gerne

have oplysninger om bl.a. fuglelivet ved Blåvandshuk og havvindmøllerne på Horns Rev. Så fuglelivet ved Blåvand var i adskillige franske nyhedsmedier og ikke mindst i det landsdækkende franske fjernsyn.

Primo juli var Zoologisk Museum på besøg med henblik på at sætte dataloggere på vores ynglende Bysvaler. Der blev påsat 10 lysloggere på svalerne, og af de indfangne Bysvaler var 7 mærket tidligere år.

25. august – 4. september havde Blåvand fuglestation besøg af 3 Ghanesere, som skulle deltage i ringmærkningen på stationen med henblik på ringmærkning i Ghana i forbindelse med Dansk Ornitologisk Forenings projekt i Ghana.

Der blev afholdt åbne ringmærkningsdage henholdsvis 16. maj og 3. oktober. I maj væltede regnen ned, hvorfor kun få mødte op, og ringmærkning kunne desværre ikke fremvises. I oktober var vejret bedre, dog med meget vind i nettene, og der kom 20 deltagere.

23. august kom så nyheden over alle nyheder. Aage V. Jensens fonde har købt Filsø med henblik på en naturgenopretning inden for de næste to år. Og det må siges at være en af de største nyheder, ikke mindst herovre vestpå, inden for de seneste mange år. Den nye sø bliver på ca. 900 ha og med en gennemsnitsdybde på ca. 1,5 m. Forhåbentlig er et fugleeldorado på vej.

	Forår	Efterår
Dækning	1/1 – 30/6	1/7 – 31/12
Ringmærkning, total	1450	4805
Tre talrigest ringmærkede arter	Gråsiken 205 (heraf Lille Gråsiken 171) Løvsanger 128 Gransanger 116	Rødhals 1010 Gransanger 454 Fuglekonge 418
Sjældneste ringmærkede arter	Spottesanger Musvåge Sortstrubet Bynkefugl 3 Karmindompap 18	Lundsanger Sibirisk Gransanger Fuglekongesanger Hvidbrynet Løvsanger 2 Sortstrubet Bynkefugl 9
Observationer, almindeligste arter	Rødstrubet Lom i alt 2685 Sortand maks 55000 Sølvmåge maks 11000	Kortnæbbet Gås 12937 Stor Præstekrave 1111 Islandsk Ryle 7413 Bogfinke 92281 Stær 46947
Observationer, usædvanlige arter/antal	Hvidnæbbet Lom Islom 3 Biæder 12 Fløjsand maks 1000	Islom 3 Pomeransfugl Hvidbrystet Præstekrave Storpiber 5 Hvidbrynet Løvsanger 7 Hvidvinget Korsnæb Rosenstær Lapværpling 97
Observationer, sjældne arter	Amerikansk Fløjsand	Amerikansk Sortand Brilleand
Ynglefugle,	Tornsanger 60-80 par	
almindeligste (par)	Tornirisk 50-75 par	
Ynglefugle,	Sortstrubet Bynkefugl 6	
sjældne (par)	Rødrygget Tornskade 6	

Biæder, Blåvand, 27. maj 2010. Foto: Martin Søgaard Nielsen

Observationer

Forår

Igen i år var der ingen fast dækning af forårstrækket, men alligevel blev flere perioder rimeligt godt dækket. Som sædvanlig blev der foretaget observationer af forårstrækket fra Sydhukket, hvor fuglene kommer ud og runder Hukket. Det blev et udmærket forår for Rødstrubet Lom med i alt 2685 trækkende. Højeste antal var 10/5 803, hvilket var højeste forårsdagstotal i nyere tid. Kun 17 lommer blev bestemt til Sortstrubet Lom. I alt tre Islommer passerede henholdsvis 29/3, 28/4 og 15/5 og lom-foråret sluttedes af med en Hvidnæbbet Lom 29/5.

Op til 55.000 Sorttænder optaltes 1/1 og efter intensiv eftersøgning blev den Amerikanske Fløjsand genfundet 19/3.

"Ringing-team" fra Ghana, september ved Blåvand Fuglestation. Foto: Bent Jakobsen

Ligesom sidste år rastede en Vandrefalk hele vinteren på hukket, og havde sine daglige besøg, hvor den sad på revlerne, og nappede sig et måltid i ny og næ.

Tranen er en sjælden gæst ved Blåvandshuk men 15/4 kredsede to over stationen og fortsatte mod øst. To vagtel sås henholdsvis 1/6 og 13/6.

Vinteren bød som sædvanlig på en del rastende vadefugle, dog ikke i samme mængder som de seneste år. Således blev maksimum af Sandløber 630, Stenvender 174 og Sortgrå Ryle 10. Under forårstrækket nåede vi op på 520 rastende Sandløbere 13/5. Ud over vadefuglene raster også altid mange måger om vinteren og maksimum blev 11.000 Sølvmåger 6/2.

Forårets kjovertæk var moderat med i alt 31 Almindelige Kjovertæk og en enkelt Mellemkjovertæk 11/5.

Småfuglene skuffede i foråret. I forbindelse med kolde østlige vinde i januar flygtede lidt Sjagere sydpå med højeste antal 23/1 930 og 24/1 552.

25/3 kom Blåvands hidtil tidligste Landsvale lystigt kvidrende over de sydlige klitter og fortsatte ufortrødent mod nord.

Biæder overraskede med i alt 12 fugle. Heraf sås 27/5 10, næsthøjeste antal ved Blåvand og heraf var

Trækkende Lille Kobbersneppe, Blåvands Huk, 7. august 2010. Foto: Bo L. Christiansen

8 i en flok. Blåhals skuffede fælt med kun en observation af en syngende fugl 12/5.

Forårets sjældneste tilløbsstykke var en Spottesanger, som blev ringmærket 6/6 og de følgende dage sang fra buskadset umiddelbart øst for Blåvands Huk fyr.

13 par Dværgterner slog sig pludselig ned på stranden umiddelbart nord for pælerækken, men de forsvandt desværre ret hurtigt igen. Desuden sås to Stylteløbere i parring i Bordrup sø, umiddelbart øst for Blåvand 23/5, men også de forsvandt desværre ret hurtigt.

Efterår

Efteråret blev på det jævne uden de helt store overraskelser. I alt passerede 2453 Rødstrubede Lommer og de hev Islommer med 12. og 19/10. 6 Nordiske Lappedykkere var ganske normalt. Derimod blev det et fint år for Sodfarvet Skråpe med i alt 70 og højeste dagstotal 15/9 44 og 14/9 14. Almindelig Skråpe 6, hvorimod Stormsvalerne skuffede med kun 12 Store Stormsvaler, men 2 Små Stormsvaler henholdsvis 15. og 16/9.

Gad vide om det er bekæmpelsen af Skarv som er ved at slå igennem da kun 4635 kunne noteres med 11.514 sidste år.

10/10 kom en ved Blåvand sjælden Sædgås lige ind over stationen sammen med et par Kortnæbbede, men ellers blev årstotalerne for Kortnæbbet Gås 12937 med højeste antal 10/10 2114 og Grågås 6761 med højeste antal 28/9 1396. Trækket af Knortegæs lå i den lavere kategori med kun 341 Lysbugede Knortegæs og 1510 Mørkbugede Knortegæs.

Under felttræffet blev sjældneste fugl en Brilleand 17/10 – 12/12, og senere fandtes også en Amerikansk Sortand 19/10 – 12/12.

Hos rovfuglene var det isæt Blå Kærhøg som gjorde sig med ikke mindre end 57 trækkende, hvoraf 27/9 10. Det er især iøjnefaldende at mange af rovfuglene efterhånden trak ud over havet mod vindmøllerne, og ikke så tøvende som vi tidligere har set. 509 Spurvehøge er et pænt antal ved Blåvand og dagsmaks blev da også 22/9 120. Tårnfalken kunne ikke leve op til sidste års rekordtal og det blev til 213 med maksimum 23/9 25. Ellers er det værd at nævne Rørhøg 39, Vandrefalk 22 med 4 hver af dagene 23/9 og 27/9 og Dværgfalk 68.

I forhold til sidste år må vadefugletrækket siges at være moderat. Sidste år jublede vi over fremgang i Strandskadetallet for første gang i mange år, men i år måtte vi sande at det måske kun var en enlig svale da kun 9710 blev registreret. Højeste antal var 10/8 1310. Stor Præstekrave var igen i år talrig med i alt 1111 trækkende og bedste dag 7/8 248, men dog ikke så talrig som sidste år. Af øvrige vadefugletotaler bør nævnes Islandsk Ryle 7413 maksimum 20/7 1767, Sandløber 2318, Dværgryle 6, Krumnæbbet Ryle fåtallig, dog en god dag 21/7 med 51, Almindelig Ryle 6300 med maksimum 21/7 1803, Storspove 690 maksimum 8/8 254, Småspove 384 og Stenvender 729 med maksimum 10/8 123.

Af de fåtallige arter kan nævnes 3 Hvidbrystede Præstekraver 6/9. Arter er ikke årlig ved Blåvand, og vi skal mere end 10 år tilbage for at finde en dag med mere end en. Pomeransfugl 27/9 1 lk trækkende og

i forbindelse med de kraftige vestenvinde sås i alt 11 Thorshane, hvoraf 4 passerede 22/10.

Kjoverne fortsatte desværre med at svigte, og endnu en gang optrådte arterne i lavt antal. Således Almindelig Kjøve 157, Mellemkjøve 14, Lille Kjøve 1 og Storkjøve 31.

I alt 8921 Hættemåger blev noteret trækkende forbi Hukket, men mere interessant var det store antal af Svartbage som passerede midt i september. Svartbage-trækket er ret specielt, idet fuglene kommer langs med kysten, hvorefter mange trækker ud over havet når de når selve Hukket. På fire dage 14. – 17/9 optaltes 2374 Svartbage med 14/9 601 med højeste antal. I forbindelse med de kraftige vestenvinde sås i alt 11 Sabine-måger 16. – 23/9 hvoraf to adulte fugle.

En sjælden men efterhånden hyppigere gæst, en Rovterne, blev set 7/8. Fåtalig var også Sortterne med i alt kun 10 fugle.

Tre Vendehalse lod sig bese. I alt 176 Bjerglærker med 68 som højeste antal 31/10. Talrig var især Landsvale med 12246 trækkende fugle, heraf alene 4/9 5389. Med 69.608 registreredes adskillige flere Engpibere end sidste års meget lave tal og de største dage var 23/9 25742 og 22/9 24037. Årets enlige Rødstrubet Piber sås 4/10. Med 112 Bjergvipstjerter lå 2010 ret normalt, hvorimod kun 11 Ringdrosler blev set, hvilket må sige at være et år under middel.

Ved Hukket sås i alt 7 Hvidbrynet Løvsangere og 11. – 26/10 rastede en ung Rosenstær.

I alt 92.281 Bogfinker kunne skrives i notesbogen hvor 46.169 trak 22/9. Samme dag sås 3184 Kvækerfinker, så dagens samlede finketal blev på knap 50.000. Højeste dagstotal for kvækerfinke indtraf imidlertid 8/11 med 7050. Stæren er en af de arter som slutter årets træk, men i alt sås kun 46.947 med højeste dagstotal 31/10 18955. Storpiberen optræder efterhånden årligt med flere eksemplarer og i år sås i alt 5 i perioden 3/10 – 6/11. Efter sidste års lave antal af Lapværling var det glædeligt at dette år kunne fremvise ikke mindre end 97. Heraf 31/10 31.

Skovskade og Gråsirken optrådte invasionsagtigt med henholdsvis 358 og 4487. Højeste antal gråsiskener sås 8/11 2700. Skovskaderne sås med maksimum 29/9 59. Mange af skovfuglene trak dog ned over Nyeng området og her sås 4/10 266 Skovskader trækkende. Et Hvidvinget Korsnæb sås 10/10.

Ringmærkning

Forår

Uden de helt store dage landede forårets total på det jævne med 1450 mærkede fugle af 53 arter. Højeste dagsantal i hver af månederne blev marts 41, april 39, maj 48, og juni 29, hvilket ligger langt under normalen for maksimumdage.

Den talrigeste art blev Gråsirken 205, hvoraf 171 blev bestemt til racen cabaret. Desuden blev der her foretaget flere aflæsninger af fugle mærket tidligere år. Årets hit blev uden tvivl Spottesanger, som blev ringmærket 6/6, men forblev i området på en fast sangpost til 8/6, til glæde for mange tilreisende fuglekiggere. Karmindompap blev mærket i et antal af 18, hvoraf flere var de lokale ynglefugle. Tre Sortstrubede Bynkefugle, uden tvivl også lokale fugle, røg også i nettene. I januar blev der mærket en Musvåge, hvilket er tredje mærkning af denne art ved Blåvand.

Efterår

Med 4805 fugle af 74 arter må efteråret siges at være godkendt. Der blev 8/10 sat ny dagsrekord med 749 mærkede fugle. Da vi ikke var mange på dagen til at ringmærke måtte vi desværre lukke nettene efterhånden som de blev tømt for igen at åbne dem senere på dagen. Antallet vilde uden tvivl have rundet 1000 fugle, hvis vi havde haft mandskab nok. Den tidligere rekord var på 610 fugle. Udover rekorddagen var dagsmaksimum for hver af månederne august 90, september 209, oktober 217 og november 87. Endnu en gang er det desværre Afrikatrækkerne der svigtede og kun 202 Løvsangere blev mærket, dog lå Havesanger lidt over normalen med 230 fugle. Det var igen kortdistancetrækkerne som dominerede fangsten, hvor af Rødhals 1013 og Gransanger 454. En art som blev mærket i meget højere antal end normalt var Sangdrossel med i alt 179.

Invasionsagtigt optrådte Blåmejse med 347, Musvit 275 og Dompap 81.

Af mere specielle mærkninger kan nævnes Fuglekongesanger 1, Hvidbrynet Løvsanger 2 og Sibirisk Gransanger (tristis) 1. Sidst men ikke mindst skal en Lundsanger fanget 17/7 fremhæves. Fuglen var mistænkelig grønlig og med målene kunne den mistænkes for at være Grøn Sanger. Men en nærmere undersøgelse viste at fuglen var en Lundsanger.

Skagen Fuglestation

Af Knud Pedersen

Indledning

De egentlige fuglestationsaktiviteter som startede i 2009 efter at have ligget stille siden 1976 fortsatte med øget indsats i 2010. Det lykkedes fuglestationsgruppen med Kurt Rasmussen i spidsen, at få ansat observatører i hele forårsperioden, mens efteråret kun blev dækket af lønnet observatør i august. Indkvartering af observatører fandt sted i privat lejebolig, da Skagen Fuglestation ikke råder over en observatørbolig i området. Henrik Bøhmer foretog standardiserede trækbobservationer på Grenen fra en halv time før solopgang og 5 timer frem i perioden 1/3-13/6. Erik Kramshøj dækkede rovfugletrækket på Flagbakken fra kl. 10-15 i perioden 6/4-15/6 efter en særskilt udarbejdet monitoringsplan. Thomas Bundgaard Rasmussen var observatør på Grenen i perioden 1/8-3/9 og fulgte den samme standardiserede monitoringsplan som blev brugt i forårsperioden. Michael Højgaard Hansen var kortvarigt ansat som ringmærker i Ellekrattet i dagene 28/5-8/6. Lokale Rolf Christensen tog dog det store slæb og foretog daglige observationer hele året samt ihærdig indsats som ringmærker i maj-juni og igen fra juli til november.

De indsamlede data fra de ansatte observatører er blevet suppleret med et meget stort observationsmateriale indtastet i DOFbasen fra lokale og besøgende gennem hele året. Ud fra data i DOFbasen er materialet bearbejdet og sammenstillet for langt de fleste arter i rapporten FUGLE og DYR i Nordjylland 2010. På Skagen Fuglestations hjemmeside – www.birdsontop.dk – er det muligt at følge resultatet af de daglige observationer suppleret med fotos og beretninger om spændende fugleoplevelser m.m.

Efter en pause i 2009 blev Skagen Fuglefestival genoptaget i Kristi Himmelfartsferien 13-16/5. Traditionen tro var vejret ikke det bedste i festivaldagene, men alligevel blev det en velbesøgt og vellykket festival med guidede ture på Grenen, Flagbakken og til Råbjerg Mile og Ålbæk Klitplantage samt forevisning af ringmærkning ved Ellekrattet og på Grenen. I Det Hvide Fyr udstillede kunstnerne Brian Zobbe og Geert Toften deres flotte fuglebilleder og Frederikshavn Kommune havde udlånt en informationsudstilling om en mulig Nationalpark på Skagens Odde. Naturbutikken havde opstillet en salgsbod i samme område med et stort udvalg af kikkerter og fuglelitteratur. Førstepremien i konkurrencen Skagens fuglekonger - en Zeiss-kikkert doneret af Naturbutikken og Zeiss - gik til Henrik Bøhmer med fundet af en Biæder.

Trækfuglene

Desværre blev forårets meget fine observatørdækning ikke belønnet med et rekordstort fugletræk over Skagen. I lange perioder var vejrforholdene gennemgående ugunstige med kølige nordvestenvinde. Dette betød for rovfuglene, at trækket for de fleste arter blev langt under middel. Især for Hvepsevåge (277), Blå Kærhøg (139), Fjeldvåge (205), Aftenfalk (1) og Tårnfalk (322) blev det et virkeligt bundår. Også forekomsten af de sjældnere rovfugle svigtede i nogen grad. Fremhæves skal dog den udfarvede (4K+) Høgeørn som blev set på trækforsøg 7/4 og 9/4. På fotos var det muligt at registrere en farvering som kunne dokumentere, at fuglen var ringmærket i Sydøstfrankrig (Rhone-Alpes) og tilhørte den naturlige vilde franske bestand på

Trækkende Alke og Sortzænder, Nordstrand, Skagen, 31. december 2010. Foto: Knud Pedersen

ca. 30 par. Sandsynligvis var der tale om den samme Høgeørn som blev set i Skagen i 2007 (2k) og 2008 (3k). Et mere ventet fund var den Lille Skrigeørn (3K+) som dukkede op 27/5, men uventet var det dog at den trak hurtigt og målbevidst ud over havet for ikke at vise sig igen. Direkte udtræk af Lille Skrigeørn ved Skagen er kun set et par gange før. En oversigt over totalerne af trækkende rovfugle i foråret 2010 fremgår af tabel over rovfugletrækket i Årsrapporten andetsteds i *Fugleåret*. Forårstrækket af Rødstrubet Lom blev ganske godt med en sum på ca. 11.700 fugle. De største dage blev 11/5 (841) og 14/5 (1021). Hvidnæbbet Lom (11) og Islom (30) optrådte også i tal over normalen. En Sodfarvet Skråpe på træk mellem isskasser i Kattegat 12/2 var et usædvanligt vinterfund. Den lange kolde vinter gav en ophobning af Sangsvaner i landsdelen med efterfølgende stort træk fra ult. marts og primo april. I alt noteredes 3.192 trækkende med topdag 28/3 (820). Det samme gjorde sig gældende for kragefuglene med rekordstort træk af alliker i marts (47.165) med største dag og dagsrekord 5/3 (6.880). Med en forårssum på lige godt 100.000 fugle blev Bogfinke den talrigest noterede fugleart i 1. halvår. Trækket kulminerede i april med 72.000. For Afrika-trækkerne Mursejler, Landsvale, Bysvale, Skovpiber og Gul Vipstjert udeblev de store trækdage på grund af de fremherskende vestlige vinde i maj.

Fra listen af sjældnere arter fra første halvår skal fremhæves: Sneugle 2K hun opdaget på Grenen om morgenen 18/5. Den rastede i klitområderne til om aftenen 19/5, hvor den trak ud efter at have samlet kræfter på taget af restaurant Grenen hele eftermiddagen til stor fornøjelse for både fuglefolk og restaurantens gæster. Citronvipstjert 2K+ hun trækkende 1/5; Sydlig Nattergal syngende ved Gulsmajsvej 30/4-2/5; Rødrygget Svale på trækforsøg ved Grenen 8/6 og Toplærke rst. Grenen 6-9/6.

Uden de store og længerevarende stormperioder fra vestlige retninger blev efterårets forekomster af

havfugle på det jævne. For arterne Mallemuk og Sule var forekomsterne væsentlig mindre end i de seneste år. Fremhæves skal især en meget stor dag med 37 trækkende Lille Kjove 19/9, hvilket var ny dagsrekord for Nordjylland. Samtlige fugle var 1K og de 30 var af den mørke ungfugletype, 5 af mellemtypen og 2 af lys type. Efter denne bemærkelsesværdige dag sås blot 2 ungfugle henholdsvis 20/9 og 2/10. For Alk blev det også et af de helt store år med mange fugle på indtræk til overvintringsområderne i Kattegat i oktober-november (32.080) og meget overraskende store trækbevægelser i dagene 29-30/12 med ca. 45.000. Årsagen til de store trækbevægelser i de sidste decemberdage skyldes utvivlsomt udbredte isforekomster i Kattegat som pressede alkenes væk fra deres foretrukne fourageringsområder og ud i Skagerrak. Da issituationen lettede har de foretaget kompensationsbevægelser tilbage til Kattegat.

Af mere sjældne og usædvanlige havfugleobservationer skal også nævnes: Islom (9), Sodfarvet Skråpe (17), Almindelig Skråpe (4), Balearskråpe (3), Stor Stormsvale (1), Thorshane (2), Storkjove (276) og Hvidvinget Måge (1).

På landfuglefronten var der i efteråret en ganske stor invasion af Skovskade med 1531 fugle. Invasionen kulminerede ult. september - pri. oktober med største dagscifre 29/9 (249), 30/9 (415) og 9/10 (220). Laplandsværpling optrådte også i pæne tal på Grenen med de største dagstotaler 23/9 (34) og 2/10 (30).

Skagens første og Danmarks andet fund af Rødhalsed Ryle - 1 ad i sommerdragt - blev set på Grenen 11/8. En Sortstrubet Drossel 1K han blev observeret i haverne omkring Nordstjernevej i dagene 20-25/10. Det var det 9. fund i Danmark og det 2. fund i Skagen. Det 1. fund var en 2K+ han som rastede ved Batterivej 3-7/12 1983.

Af andre sjældnere arter blev der i løbet af efteråret set Hvid Stork (1), Tredækker (3), Biæder (2), Storpiber (1) og Hvidbrynet Løvsanger (2).

Ringmærkning

I første halvår ringmærkede Rolf Christensen ved "Sylviaastien" på Grenen i perioden 26/5-30/6. Det sene starttidspunkt for fangst og ringmærkning var en konsekvens af unormal høj vandstand i fangstområdet, som umuliggjorde færdsel i netbanerne frem til slutningen af maj. Det blev til i alt 1.270 fugle fordelt på 43 arter. De hyppigst mærkede arter var Munk (172), Rørsanger (125) og Tornesanger (109). De største fangsdage blev 30/5 (103), 1/6 (81) og 29/5 (76). Af mere usædvanlige arter mærkedes Lille Fluesnapper (2), Blåhals (2) - den ene en meget sen 2K han 27-28/6, Bjergvipstjert (4) og Spætmejsje (1). Desværre har data fra de 12 dages ringmærkning i Ellekrattet i maj-juni ikke været tilgængelige for denne rapport.

I andet halvår blev der ringmærket i samme område og af samme ringmærker i perioderne 2-11/7 og igen 25/7-11/11. En total på 5.848 fugle fordelt på 71 arter var et flot resultat og det næstbedste efterår nogensinde, kun overgået af 2008 med 8.841. De talrigeste arter blev Fuglekonge (818), Blåmejsje (758) og Gransanger (512). De bedste dage blev 8/10 (683), hvilket er ny dagsrekord for Skagen, heraf Fuglekonge (329), 7/10 (464) og 9/10 (327). Fangsttallene kunne være blevet

endnu større under de store småfuglefald i starten af oktober, men bemandingen var for utilstrækkelig til, at det var forsvarligt, at holde mere end nogle få net åbne.

De mere usædvanlige fangster var: Høgesanger (2), Hvidbrynet Løvsanger (1), Rødtoppet Fuglekonge (1), Lille Fluesnapper (1), Hvidsiskan (1) og Hortulan (1).

Ynglefugle

I 2010 fik Skagen Odde to nye fuglearter på ynglefuglelisten. I den nordligste reservatsø ved Nordstrand blev der etableret en lille koloni af Skarv i april. Der blev bygget 8 reder i pilebuske i søen og i de 6 af rederne kom der flyvefærdige unger. I Skagen Havn opholdt sig gennem hele foråret 4-5 par tejster ved den østlige stenmole over for Havnevagten. Fuglene kurtiserede ihærdigt hinanden og parring blev iagttaget flere gange ligesom de jævnligt blev set forsvinde ind i stenmolens hulrum. Det var dog ikke muligt at konstatere den reelle ynglesucces i form af udføjne unger. I Ålbæk Havn har der været 1-2 mulige ynglepar og i Strandby Havn 5 sandsynlige ynglepar. Bestanden af Tejst på Hirsholmene har været i kraftig vækst i de seneste år og tæller nu omkring 1200 par. Det var derfor ikke uventet, at arten forsøgte at etablere sig som ynglefugl på egnede

Krumnæbbet Ryle, 2k+ og Odinshane 1K, Grenen, 21. august 2010.
Foto: Knud Pedersen

lokaliteter på fastlandet. En afgørende faktor for om det vil lykkes er dog, at de udvalgte stenmoler i havnene er fri for prædatorer som mink, rotter og katte.

Rørdrum optrådte med en enkelt paukende i Reservatet gennem hele foråret og det var en nedgang fra 2 paukende året før. Til gengæld holder Skagen Od-des gode bestand af Traner på 15-16 par niveauet fra sidste år. I august - september blev en flok på op til 50 Traner set i området ved Milesøerne og Råbjerg Hede. Det drejer sig givetvis om de lokale ynglepar og deres afkom.

Natravnene i specielt Skagen Klitplantage er pressede på grund af forstyrrelser fra forskellige fritidsaktiviteter. I særlig grad gælder det færdsel med mountain-bikes uden for de autoriserede ruter. Bestanden i dette område har en meget dårlig ynglesucces og er gået tilbage fra tidligere 31-38 par i 2006 til nu blot 15-17 par (Jens Andersen i mail).

07/11/2011	Forår	Efterår
Dækning	1. januar - 30. juni	1. juli - 31. december
Ringmærkning Total	1.270	5.848
Tre talrigst ringmærkede arter	Munk 172 Rørsanger 125 Tornsanger 109	Fuglekonge 818 Blåmejse 758 Gransanger 512
Sjældneste/ usædvanlige ringmærkede arter	Bjergvipstjert 4 Blåhals 2 Lille Fluesnapper 5 Spætmejse 1	Høgesanger 2 Hvidbrynet Løvsanger 1 Rødtoppet Fuglekonge 1 Lille Fluesnapper 1 Hvidsiskan 1 Hortulan 1
Observationer almindeligste arter	Bogfinke 100.956 Sortand 65.068 Ringdue 54.047	Alk 87.094 Ride 26.562 Sortand 22.503
Observationer, usædvanlige arter/antal	Hvidnæbbet Lom 11 Islom 30 Sodfarvet Skråpe 1 Almindelig Skråpe 1 Sort Stork 1 Hvid Stork 2 Hvidbr. Præstekrave 1 Biæder 8 Lille Flagspætte 1 Toplærke 1 Rødrygget Svale 1 Sydlig Nattergal 1 Lille Fluesnapper 2 Rødtoppet Fuglekonge 1	Islom 9 Sodfarvet Skråpe 17 Almindelig Skråpe 4 Stor Stormsvale 1 Hvid Stork 1 Tredækker 3 Thorshane 2 Lille Kjove 19/9 (37) Hvidvinget Måge 1 Biæder 2 Storpiber 1 Hvidbrynet Løvsanger 2 Skovskade 30/9 (415)
Observationer sjældne arter	Lille Skrigeørn 1 Høgeørn 1 Sneugle 1 Citronvipstjert 1	Balearskråpe 5 Rødhalsset Ryle 1 Sortstrubet Drossel 1
Ynglefugle, sjældne (par)	Skarv 8 Rørdrum 1 Trane 15-16 Tejst 4-5 Natravn 50-60	

Sule, 4k+, Grenen, 22 september 2010. Foto: Knud Pedersen

Fugleåret 2010 på Vorsø

Af Jens Gregersen

Indledning

Årets fugleobservationer viste ikke stærkt afvigende tendenser i forhold til det som kan betegnes som normalt. Dog var der et markant færre antal Storspover som rastede, hvilket er bemærkelsesværdigt, efter at spoverne i en længere årrække havde vist fremgang. Dernæst er nedgangen i Skarvbestanden fortsat til det laveste antal siden 1979.

Den kolde vinter satte sit præg på vinterhalvåret såvel i begyndelsen som slutningen. I løbet af januar var isen stabil og den kom tidligt igen i december som var rekordkold.

Trækfuglene

En række arter får særlig opmærksomhed, idet deres optræden i fuglebeskyttelsesområdet, spiller en særlig rolle, fordi de antalmæssigt forekommer i bemærkelsesværdigt stort antal. Det er f.eks.:

Pibeanden havde et godt år med lidt flere end normalt fouragerende i hovedsageligt østvejen hvor forekomsten af Havgræs (*Ruppia spiralis*) var tildækket. Denne vegetation dækker nu betydelige mængder af østvejen og Pibeænderne havde stor gavn deraf fra slutningen af august til hen i november med op til 520 30/10.

Ederfugl har traditionelt en stor forekomst i den centrale del af Horsens Fjord. Sidst på året lå mange og fouragerede tæt på Vorsøs sydkyst, fx 1800 13/10, men særligt i nov-dec lå omkring 1000 dagligt ganske tæt på kysten, på vindstille dage var det muntert.

Hvinand var præget af at fjorden var islagt, maks. var 900 5/12. De tidligere store forekomster af Toppet Skallesluger i sept-okt har været savnet de senere år, kun op til 150 7/11. Stor Skallesluger havde et maks. på 130 12/12 hvilket er rigtig mange efter en lang årrække med meget få.

Havørn blev bemærket 34 dage med overvægt i december, 2 gamle og en unge. Vandrefalk blev set med 2 fugle inde over øen 18/11.

Hjejlerne dukkede traditionelt op midt i juli og kulminerede med 5700 12/9, en lidt over middel forekomst med meget regelmæssig forekomst af rastende fugle ved Vorsø Kalv og Langøerne.

Storspoven havde en langt mindre forekomst end normalen for de seneste ti år, bl.a. fordi der var isdække, men særligt var der langt færre hele foråret. Maks. for efteråret var 160, dels i juli og sept. I forhold til 2009 hvor det gennemsnitlige månedsmaks. var 138 fugle, var der i 2010 tale om en halvering til kun 73 fugle!

Lille Kobbersnepe har en vigtig forårs rasteplads i Horsens Fjord hvor de fouragerer på vaderne ved Alrø og omkring Vorsø. Højvandsrastepladserne er sandrevler sydøst for Alrø, Langøerne ved Vorsø og Vorsø Kalv. Maks. var 680 9/5, en noget over middel forekomst.

Hvidklire har en tendens til at toppe tidligere om foråret, fx 160 29/4. På efterårstrækket var maks. 10/8 70.

21. 7. 2010

Registreringen af rastende småfugle var ikke systematisk, dog kunne det fastslås at 3 Sangdrosler overvintrede, trods kulden. Og hele 10 Skovspurve blev set 31/8!

Ynglefugle

Skarvbestanden kom ned på 787 par, en nedgang på 85% i forhold maks. I 1991.

Grågås ynglede for første gang succesfuldt og fik 3 unger. Hulduen var konstant med 4 par.

Gulbug præsterede kun 1 par og Nattergal var nede på 2 par, ikke godt. Og kun 20 Stærepar fandtes, 57% færre end maks. for 20 år siden. Det vil sige, at man på Vorskødt fortsat mærker tendensen som den er landet over.

De store fugleoplevelser

Det er klart, at når en Havørn viser sig, har det været en god dag og det skete en del gange i december da isen lagde sig og ørnene jagede ved iskanten.

De store Hjejleflokke i september gav en særlig atmosfære, også akustisk, fordi de konstant var tilstede og dagen igennem trak til og fra og samledes i gigantiske flokke. Grågæssene gav en vis stemning, og når man bemærker dem, er det mest når der er uro i reservatet, men de kan også være irriterende, fordi der nu er så mange at de besværliggør udsynet til fx vadefugle.

I en periode fra sidst i august og september igen var Fiskeørnen konstant, hver dag kom den ind for at æde en stor fisk i et bestemt egetræ. Og så er der Stor Tornskade som igen er blevet konstant i vinterhalvåret og det var fantastisk at se den optræde jagende og musende i alle mulige situationer. En Markmus havde vinteren igennem levet højt på hvad der faldt ned fra en mejsekugle, indtil engang i marts hvor tornskaden overmandede den, fløj med den ind midt i et slåenkrat; byttet skulle nødvendigvis mistes til en krage eller skade.

Ynglefuglene på Tipperne 2010

Af Ole Thorup og Karsten Laursen

Tipperne er et af de vigtigste områder for engfugle i Europa. Der har været systematiske optællinger af de fleste engfugle siden 1928, og det betyder at materialet fra Tipperne udgør en af verdens længste tidsserier for ynglefugle. Siden 1985 er engfuglenes redessucces også systematisk overvåget, og der er supplerende data for ungernes overlevelse fra 1998. Disse datasæt er ligeledes helt unikke i international sammenhæng.

Tørke og kulde har skadet ynglefuglene

2010 var endnu en meget tør ynglesæson på Tipperne – den fjerde i træk – hvor der faldt lidt under 60% af den normale nedbør for perioden marts-juni. Jorden var dog frosset det meste af marts, og det forsinkede udtørringen af engene. De fleste engfugle var usædvanligt længe om at komme i gang med at yngle, og for flere arter lå mediandatoen for æglægningen en til to uger senere end normalt. Antallet af ynglende vadefugle gik tilbage hos de fleste arter. Størst var tilbagegangen hos Rødben, hvor der i 2010 kun fandtes 74 par, hvilket er 43 % af antallet af ynglepar i 2009. De få Rødben havde dog en ynglesucces over gennemsnittet, og Rødben var den art på Tipperne, der havde den højeste klæknings-succes i 2010. Det skyldes især, at de Rødben, der startede tidligt med æglægning i starten af maj, næsten alle havde klækningssucces. Senere på sæsonen blev en lige så høj andel af æggene i rederne ædt af rovdyr og rovfugle, som det var tilfældet hos de øvrige engfugle.

Færre store kobbersnepper

Antal ynglepar af Stor Kobbersneppe bliver optalt ved to gennemgange af engene. På den første optælling som fandt sted i de sidste dage af april og første dage af maj så det ud til at antallet var gået voldsomt tilbage, da der kun blev optalt under 50 par. Igennem første halvdel af maj etablerede der sig dog yderligere 20 par, så tilbagegangen fra 2009 blev noget mindre: fra 72 til 67 par.

Prædationstrykket på redernes æg var meget højt især i omlægskuld sidst i maj og i juni, og i gennemsnit klækkede kun ca. 14 % af rederne. Redeoverlevelsen var dog væsentligt højere tidligt på sæsonen, og 33 % af de kortlagte par blev efterfølgende set med unger.

Lille fremgang hos Engryle

På trods af de dårlige fugtighedsforhold på engene i 2010 gik antallet af ynglende Engryler frem fra 20 til 22 par fra 2009 til 2010. To gange tidligere steg antallet af ynglepar på Tipperne markant, først i slutningen af 1970'erne og igen i anden halvdel af 1980'erne. Siden antallet toppede i starten af 1990'erne med over 100 par er det med få undtagelser gået tilbage hvert år og nærmer sig efterhånden niveauet fra før 1980. Siden 1999 er bestanden kun én gang gået frem, nemlig da den steg fra 66-68 til 69-70 par fra 2001 til 2002.

I 2010 ynglede to af parrene tæt på en fenne i kystbræmmen på det nordlige Tipperne, hvor der de senere år har været tidlig kreaturgræsning for at få kystzonen åbnet så den kan bruges af vadefuglene. I denne del af Tipperne er det nogle år siden Engrylen ynglede sidst. Men desværre blev en stor andel af Engrylernes reder præderede i år. Af de 22 kortlagte par fandtes ni (41%) på et senere tidspunkt med unger.

Succes med genskabelse af yngleområde for Brushane

I forrige århundrede var der ofte hølslæt og eftergræsning på Tipperne. Da behovet for græs faldt i slutningen af 1950'erne, blev der ikke længere slået hø og græsset på den nordvestlige del af Tipperne, Store Tipper og Lille Tipper. Desuden blev områderne udlagt som kontrolområde i

Rødben, Værnengene, 19. april 2010. Foto: Carsten G. Laursen.

Tabel 1. Antal ynglepar på Tipperne af en række fugle der optælles systematisk hvert år. Gennemsnit for nogle perioder 1975-2009 og antal par fra 2010.

	1975-1985	1986-1994	1995-2000	2001-2006	2007-2009	2010
Knarand - par	2	4	2	1	1	2
Gråand - par	30	46	51	52	67	57
Atlingand - par	5	7	4	3	2	0-1
Spidsand - par	17	19	9	1	1	2
Skeand - par	16	32	10	5	2	6
Rørhøg - par	1	2	3	2	1	2
Strandskade - par	9	19	16	10	9	8
Klyde - par	248	359	115	78	63	46
Vibe - par	115	198	137	125	122	100
Engrylle - par	17	123	94	56	28	22
Brushane - ynglehunner	96	292	118	53	32	32
Brushane - dansehanner	57	78	37	23	18	10
Dobbeltbekkasin - par	16	15	4	6	3	2
Stor Kobbersneppe - par	80	162	129	84	72	67
Stor regnspove - par	0	0	0	3	5	3
Rødben - par	101	548	621	342	173	74
Hættemåge - par	164	322	4	7	0	1
Stormmåge - par	5	4	3	2	1	0
Havterne - par	50	95	28	17	8	4
Landsvale - par	9	5	5	5	8	10
Gul vipstjert - par	53	91	47	33	40	54-55

midten af 1970'erne, hvilket vil sige at den naturlige opvækst af bl. a. pilebuske fik lov til at passe sig selv.

Før 1960 var Store Tipper og Lille Tipper vigtige yngleområder for Brushane, men efter området groede til, kunne det ikke længere udnyttes af engfugle. Da der fra midt i 1990'erne blev lukket mere havvand ind i Ringkøbing Fjord, blev ca. 40 % af Tippeternes enge for salte for ynglende Brushans. For at forsøge at kompensere for dette tab af yngleområde blev det i 2005 besluttet at genindføre græsning og slåning på Store Tipper og Lille Tipper, og dette område har siden gradvist fået mere og mere engpræg. I 2010 vendte Brushanen så tilbage som ynglefugl i området, og der fandtes tre ynglende hunner hvoraf to senere blev registreret som ungefamilier.

Selv om tre ynglehunner ikke er noget stort tal, er der dog så få ynglende Brushans tilbage i Danmark, at Store Tipper og Lille Tipper nu er betydningsfulde for den danske bestand. Tre hunner er mere end 5 % af den danske total.

Ingen unger og få kolonifugle

Der var meget prædation i 2010, og flere forskellige prædatorer sås hyppigt jage efter både voksne ynglefugle og fuglægg. Det var især Krage, Rørhøg og Ræv, men mellem 24. april og 17. maj var der også en stor Vandrefalk af nordlig type, der regelmæssigt sås jage efter bl. a. Klyde og Stor Kobbersneppe.

Arterne med store æg eller synlige reder som f. eks. de kolonirugende fugle havde ingen ynglesucces i 2010. Klyde, Strandskade, Stor Regnspove og Havterne udklækkede ikke en eneste unge på Tipperne. Det høje prædationstryk betød også, at kun få par af arter som Klyde og Havterne etablerede sig og forsøgte at yngle, og årets fire par Havtner og 46 par Klyder er blandt de laveste antal de seneste 35 år.

Sydlig Blåhals ny ynglefugl på Tipperne

Der yngler årligt 31 fuglearter på Tipperne, mens yderligere 22 arter yngler uregelmæssigt. Herudover har der siden 1928, tilfældigt ynglet 24 arter. I 2010 kom der en ny art til listen, da en han af Sydlig Blåhals blev set i et rørskovsområde den 20. juli, og en hun sås samme sted 31. august. Begge fugle viste tydelige tegn på yngleadfærd (ungeuro). Kun én gang tidligere har der været mistanke om, at Sydlig Blåhals kunne have ynglet på Tipperne; i 1981 blev et par set i maj, og der blev desuden set en sen fugl i oktober i de østlige rørskove.

Sydlig Blåhals har de sidste 20 år bredt sig fra syd op langs den jyske vestkyst, hvor nogle hundrede par yngler i våd rørskov og i nærheden af vandfyldte grøfter i både dyrkede og udyrkede arealer.

Fugleværnsfondens reservater – status 2010

Af Helle Hjorth, Iben Hove Sørensen & Marie-Louise Olsen

Fugleværnsfondens reservater 2010:

1. Nivå Bugt Strandenge
2. Vaserne
3. Gundsømagle Sø
4. Ravnstrup Sø
5. Ægholm
6. Nyord
7. Barup Sø
8. Saksfjed-Hyllekrog
9. Nakskov Indrefjord
10. Gulstav Mose
11. Tryggelev-Nørreballe Nor
12. Roholm
13. Bøjden Nor
14. Søgård Mose
15. Sølsted Mose
16. Stormengene
17. Stubbe Sø
18. Bøvling Klit
19. Agerø
20. Råbjerg Mose

2010 blev året, hvor den helt store, glædelige gevinst tilfaldt Fugleværnsfondens: Et Havørnepar havde etableret sig i Saksfjed-Hyllekrog på Lollands sydspids. Mens sneen lukkede vejene til det afsides liggende område, havde ørnene bygget rede i Fugleværnsfondens skov nær diget og det store, lavvandede område - det perfekte spisekammer for Havørn.

Fugleværnsfondens er for fugle, men også for folk, og det prægede året, hvor formidlingen til publikum fik en ekstra kærlig hånd. En turfolder fik sin debut,

med hele 115 gratis, guidede ture på Fugleværnsfondens reservater i 2010; første udgave af det elektroniske nyhedsbrev røg ud i fuglevenners mailboks; og Danmarks flotteste fugletårn blev rejst ved Nivå Bugt Strandenge, en bynær lokalitet med mange besøgende.

2010 var med andre ord et år, hvor fonden kunne nyde frugterne af det store arbejde med naturpleje- og formidlingsstrategi. Man kan læse mere på www.fuglevaernsfonden.dk

Projekt Baltic Flyway startede op sommeren 2010

Fehmern Bælt regionen er en flaskehals for nordlige fuglebestande og indeholder nogle af Nordeuropas største ynglefugleområder. Udfordringerne omkring bevarelse og bæredygtig brug af de pågældende naturområder er voksende i både Tyskland og DK. Det sker i takt med, at fuglene er udsat for den moderne

Fugleområder som er med i Baltic Flyway

verdens mange trusler, herunder opdyrkning, dræning, forstyrrelser m.v. Netop derfor er Fugleværnsfonden i samarbejde med fem andre partnere gået ind i projekt Baltic Flyway.

Fugleværnsfonden deltager i projektet med udgangspunkt i Nyord Enge og Saksfjed – Hyllekrog.

Det overordnede mål med projektet er at sikre beskyttelse af naturen og dens økologiske mangfoldighed langs fugleflugtslinjen i regionerne Sjælland og Ostholstein – herunder en aktiv formidling af trækfuglenes biologi og trækroute. Dette skal ske gennem følgende tre fokusområder:

- Tværnationalt samarbejde omkring fuglestationer og reservater på fugleflugtslinjen
- Naturbeskyttelsesinitiativer til fremme af biologiske særegenheder, herunder livsrum for trækfuglene
- Fremme af oplevelsesmuligheder i naturen med fokus på trækfuglene langs The Baltic Flyway

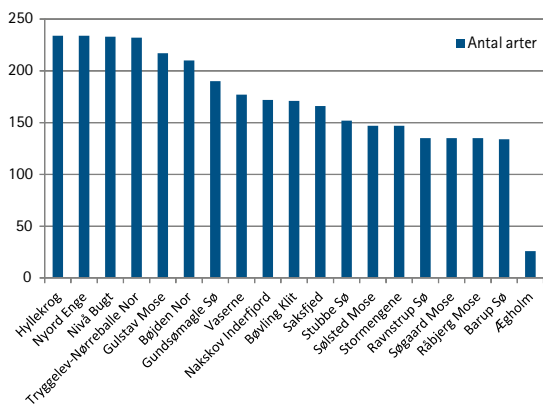
Projekt Baltic Flyway varer fra 1/8 2010 til 31/7 2013. Projektet gennemføres under INTERREG IVA program-

met. Bag projektet står seks partnere fra begge lande. Fra Danmark er Fugleværnsfonden, Naturstyrelsen og Vordingborg Udviklingselskab partnere i projektet.

Efterårets rovfugletræk over Saksfjed-Hyllekrog

Med sin placering på Lollands sydspids og den korte afstand til den tyske ø Femern er Fugleværnsfondens reservat Saksfjed-Hyllekrog et af de mest oplagte steder i landet at observere trækkende rovfugle om efteråret. De fleste store rovfugle foretrækker passiv opdrift på termikvinde fulgt af glideflugt, men over større vandflader opstår de opadgående termikvinde ikke, og aktiv flugt er derfor den eneste vej frem. Under trækket forsøger rovfuglene således at holde sig over land så længe som muligt, og den korte strækning over Femern Bælt er et perfekt sted at krydse havet mellem Danmark og Tyskland, når rovfuglene bevæger sig sydpå om efteråret. Det er velkendt, at rovfugle under forårstrækket ledes op gennem Jylland og koncentrerer over Skagen, og præcis den samme tragteffekt kan man under efterårstrækket opleve på sydspidsen af bl.a. Langeland, Lolland og Falster.

Overvågningen af det sydgående rovfugletræk over Saksfjed-Hyllekrog har i 2010 været sporadisk, men alligevel er i alt 16 rovfuglearter observeret over reservatet. Høje dagstotaler opnået på enkelte observationsdage vidner endvidere om, at Lollands sydspids om efteråret er et rovfugletræksted i særklasse. Næsten 1500 musvåger passerede tangen på en enkelt oktoberdag, og den 22. september trak mindst 65 spurvehøge sydpå over Hyllekrog. Derudover fandt en ung Steppehøg, 42 Fjeldvåger, 212 Hvepsevåger og i alt 104 Røde Glenter vej hen over reservatet i løbet af efteråret. Der er næppe tvivl om, at langt mere imponerende tal kan vristes ud af lufrummet over Saksfjed-Hyllekrog, hvis antallet af observationstimer på denne fantastiske lokalitet øges. I forårsmånederne har bl.a. Preben Berg således afsløret et imponerende træk af især ænder, måger og terner, som man tidligere intet kendte til.

Figur 1: Antal arter i DOF basen på Fugleværnsfondens reservater

Nivå Bugt Strandenge, Nordsjælland (1)

8 hektar strandeng. Rørskov, åbne vandflader og afgræsset strandeng. Stentange mod havet. Overdraget til Fugleværnsfonden af Den Hageske Stiftelse i 2008. Frivillig arbejdsgruppe: 20 personer.

Ynglefugle: Toppet Skallesluger 3, Ederfugl 1, Gråand 1, Blishøne 1, Vibe 2-3, Grønirisk 2, Gærdesanger 1, Gøg 1, Hvid Vipstjert, Jernspurv 1, Knopsvane 2, Ringdue 1-2, Kærsanger 1, Rørsanger 12, Rørspurv 6-7, Solsort 2, Tornsanger 4-5. Ynglefuglene er optalt af Karsten Funch Winding.

Andre udvalgte observationer: Nordisk lappedykker 9/10: 1, Toppet Lappedykker 1/1: 1000, Mørkbuget Knortegås 5/10: 500, Bramgås 17/5: 500, Gråand 24/12: 810, Troldand 28/2: 3900, Sule 15/11: 7, Enkeltbekkasin 10/10: 2, Odinsbane 14/8: 2, Mellemkjøve 7/11: 1, Almindelig Kjøve 7/7: 1, Rovterne 3/8: 1, Vende-hals 29/4: 1, Sortstrubet Bynkefugl 21/3: 1, Ringdrossel 29/4: 1, Korttået Træløber 14/2: 1.

Vaserne, Nordsjælland (2)

14 hektar sø, ellesump, skov og krat, ejet af Aage V. Jensens Naturfond. Administreret siden 1999 af Fugleværnsfonden. Frivillig arbejdsgruppe: 18 personer.

Ynglefugle: En lang række fuglearter yngler i Vaserne. Mest opsigtsvækkende er Lille Flagspætte med 2-3 par. Ydermere blev der talt 45 Skarv reder.

Andre udvalgte observationer: Skarv 14/8: 350, Rød Glente 24/3: 1, Havørn 10/10: 1, Blishøne 29/10: 698, Huldue 11/6: 1 Lille Flagspætte 11/1-29/12: 1-2, Skægmejsje 26/3: 1, Korttået Træløber 25/3: 1, Ravn 29/10: 3.

Gundsømagle Sø, Nordsjælland (3)

60 hektar, rørskov, krat, skov og enge. Erhvervet i 1984. Frivillig arbejdsgruppe: 20 personer.

Udvalgte ynglefugle: Grågås 4, Gråand 1, Rørhøg 1, Vibe 2, Natugle 1, Råge 80, Rørdrum 1, Vandriks 2, Gøg 2, Stor Flagspætte 1, Jernspurv 1, Nattergal 3, Solsort 4, Havesanger 2, Tornsanger 2, Munk 5, Gærdesmutte 4, Sivsanger 3, Gærdesanger 1, Rørsanger 20, Kærsanger 2, Løvsanger 3, Gransanger 4, Sumpmejsje 1, Skægmejsje 3, Stær 5, Bogfinke 2, Stillits 1, Rørspurv 20.

Andre udvalgte observationer: Hvid Stork 3/7: 5 (2 voksne i følgeskab med 3 unger), Troldand 6/11: 360, Sortterne 17/5: 2, Lille flagspætte 7/8: 1, Bynkefugl 9/5: 3, Drosselrørsanger 21/5: 1, Skægmejsje 16/3: 12, Korttået Træløber 6/11: 2, Bomlærke 5/7: 1.

Ravnstrup Sø, Sydsjælland (4)

9,5 hektar sø med mose og rørskov, eng, pilekrat og gammel løvskov. Erhvervet i 1983. Frivillig arbejdsgruppe: 16 personer.

Nedenstående data er fra CES ringmærkningen: Stor Flagspætte 2, Skovpiber 1, Gærdesmutte 17, Jernspurv 27, Rødhals 17, Rødstjert 2, Nattergal 17, Solsort 21, Sangdrossel 1, Sivsanger 11, Kærsanger 3, Rørsanger 42, Gærdesanger 4, Tornsanger 53, Havesanger 24, Munk 53, Gransanger 51, Løvsanger 36, Halemejsje 4, Sumpmejsje 17, Blåmejsje 25, Musvit 28, Spætmejsje 5, Træløber 3, Rødrygget Tornskade 1, Skovspurv 2, Bogfinke 3, Grønirisk 2, Stillits 1, Dompap 8, Gulspurv 10, Rørspurv 16.

Andre udvalgte observationer: Lille lappedykker 22/4: 2, Gråstrubet lappedykker 9/4: 2, Krikand 22/4: 30, Fiskeørn 11/9: 1, Huldue 5/6: 1, Sivsanger 14/5: 3, Vindrossel 3/1: 30.

Ægholm ved Nyord, nord for Møn (5)

1,8 hektar kystfugleø. Erhvervet i 1969 som Fugleværnsfondens første ejendom. Der er ikke adgang til øen, som er en del af Ulvshale-Nyord Vildtreservat.

Ynglefugle: Mellemskarv 400, Knopsvane 12, Ederfugl 107, Sølvmåge 67, Svartbag 5. Ynglefuglene er optalt af Jan Blickert-Hansen og Per Schiermacker Hansen.

Andre udvalgte observationer: Tårnfalk 10/11: 1.

Nyord Enge ved Møn (6)

186 hektar afgræsset strandeng og strandrørsump. Erhvervet mellem 1971 og 2001. Frivillig arbejdsgruppe: 17 personer.

Ynglefugle: Knopsvane 2, Grågås 9, Gravand 2, Knarand 1, Gråand 8, Skeand 1, Ederfugl 3, Toppet Skallesluger 2, Strandskade 18, Vibe 23, Stor Kobbersneppe 1, Rødben 41, Hættemåge 0-7, Stormmåge 0-2, Grønbenet Rørhøne 5, Blishøne 9, Gul Vipstjert 5. Ynglefuglene er optalt af Niels Peter Andreasen.

Havørn, Nyord, 10. april 2010. Foto: Finn Carlsen

Andre udvalgte observationer: Silkehejre 22/4: 1, Knopsvane: 22/3: 3450, Grågås 15/9: 1200, Bramgås 16/5: 7800, Rødhals Gås 10/10: 1, Hjejle 1/9: 1100, Enkeltbekkasin 12/9: 1, Sorthovedet Måge 31/5: 1, Mosehornugle 22/11: 1, Ringdrossel 24/4: 1, Rødtoppet Fuglekonge 4/4: 1, Stær 10/7: 2000.

Barup Sø, Nordfalster (7)

26 hektar sø med ellesump, rørskov og krat erhvervet i 1998 af Karen Krieger Fonden, for hvem Fugleværnsfonden forvalter området.
Frivillig arbejdsgruppe: 13 personer.

Ynglefugle: Gråstrubet Lappedykker 1, Lille Lappedykker 0-1, Blishøne 4-6, Grønbenet Rørhøne 1, Vandrikse 15-20, Gråand 1-3, Troldand 1, Knopsvane 1, Skovsneppe 0-1, Rørdrum 1-2, Rørhøg 3, Musvåge 1, Tårnfalk 0-1, Gråkrage 7, Stor Flagspætte 1, Natugle 0-1, Ringdue 3-5, Gøg 1-2, Stær 14-16, Nattergal 8-10, Solsort 4-5, Sangdrossel 1, Rødhals 1, Broget Fluesnapper 0-1, Rørspurv 15-20, Gulspurv 3-4, Grønirisk 1, Tornirisk 2-3, Bogfinke 4, Jernspurv 2-3, Gærdesmutte 1, Rørsanger 18-22, Sivsanger 2-4, Savisanger 0-1, Løvsanger 3-5, Gransanger 3, Havesanger 2, Munk 3, Kærsanger 2-3, Tornsanger 3-4, Skægmejse 0-1, Musvit 8-10, Blåmejse 4-5, Sumpmejse 1, Halemejse 1, Træløber 1. Antal ynglepar er skønnet på baggrund af Leif Jacobsens optællinger.

Andre udvalgte observationer: Rørdrum 21/3: 1, Atlingand 27/4: 2, Savisanger 28/4: 1, Sivsanger 28/4: 1.

Saksfjed-Hyllekrog, Sydlolland (8)

163 hektar strandeng, klit, rørskov, enge, overdrev og løvskov. Erhvervet i 1995 af Karen Krieger Fonden, for hvem Fugleværnsfonden forvalter området. På Hyllekrogtangen er der adgangsforsbud i fuglenes yngletid fra 1/3 til 15/7. Tangen er en del af Hyllekrog Vildtreservat.

Frivillig arbejdsgruppe: 36 personer.

Ynglefugle Hyllekrog: Hættemåger 7-10, Gravand 1-3, Knarand 1, Krikand 0-2, Ederfugl 1-2, Toppet Skallesluger 1-3, Strandskade 2-4, Klyde 0-2, Stor Præstekrave 1-5, Vibe 6-8, Dobbeltbekkasin 1, Rødben 7-10, Havterne 0-1. Optalt af Uffe B. Nielsen

Ynglefugle Saksfjed: Lille Lappedykker 1, Gråstrubet Lappedykker 5-7, Grågås 3, Gravand 2, Knarand 4-6, Gråand 8, Atlingand 1-2, Skeand 5, Troldand 1, Grønbenet Rørhøne 1-3, Blishøne 10-14, Strandskade 1-2, Vibe 10-12, Dobbeltbekkasin 2, Skovsneppe 1-2, Rødben 9-11, Hættemåge 33-47, Stormmåge 2, Gøg 2-3, Natugle 1, Stor Flagspætte 2-3, Kærsanger 3, Rørsanger 8-10, Gulbug 2-3, Rødrygget Tornskade 1-2, Havørn 1.

Andre udvalgte observationer: Rød Glente 12/10: 37, Silkehejre 6/5: 1, Sølvhejre 12/10: 5, Hvid Stork 15/4: 5, Knopsvane 3/9: 3250, Grågås 3/9: 2000, Bramgås 15/5: 25150, Mørkbuget Knortegås 24/5: 7720, Ederfugl 9/4: 36000, Sortand 13/3: 12880, Hvepsevåge 17/5: 360, Sort Glente 23/9: 3, Steppehøg 12/9: 1, Musvåge 12/10: 1460, Lille Kobbersneppe 1/6: 11395, Storspove 15/4: 1874, Odinshane 17/5: 2, Sorthovedet Måge 12/4: 2,

En Sølvhejre holdt til i Gulstav Mose 16.-. – 21. september 2010. Efter et par dage fik den selskab af en artsfælle. De fouragerede i det åbne vand mellem mosens skove af hvas avneknippe og fløj en del rundt i området.

Foto: Bent Staugaard.

Fjordterne 15/5: 1150, Havterne 26/4: 1585, Ringdue 25/10: 23.700, Mosehornugle 26/5: 1, Natravn 29/9: 1, Hærfugl 12/8: 1, Rødstrubet Piber 2/8: 1, Sortstrubet Bynkefugl 9/10: 1, Flodsanger 22/9: 1, Rødtoppet Fuglekonge 23/8: 1, Lille Fluesnapper 6/10: 1, Bogfinke/Kvækerfinke 22/9: 25000, Lapværling 13/9: 1.

Nakskov Indrefjord, Vestlolland (9)

10 hektar rørskov og vandflade i den sydlige del af Indrefjorden. Erhvervet i 1987.

Ynglefugle: Toppet Lappedykker 10-15, Knopsvane 8, Gråand 10-15, Knarand 1-2, Skeand 2-3, Taffeland 3-5, Troldand 2-4, Rørhøg 2, Vandrikse 1-2, Grønbenet Rørhøne 2-4, Blishøne 15-20, Skægmejse (ukendt antal). Ynglefugle er optalt af Michael Thelander.

Andre udvalgte observationer: Sorthalset Lappedykker 9/5: 2, Hvid Stork 18/5: 1, Rødhovedet And 21/3: 2, Fiskeørn 22/4: 1, Dværgmåge 9/5: 60, Dværgterne 9/5: 2.

Gulstav Mose, Sydlangeland (10)

7 hektar kalkrig mose med åbne vandflader, hvas avneknippe og tagrør, eng og overdrev.

Erhvervet i 1971 og 1979. Området afgræsses af vilde heste (Exmoorponyer).

Frivillig arbejdsgruppe Sydlangeland: 24 personer.

Ynglefugle: Toppet Lappedykker 3, Gråstrubet Lappedykker 2, Lille Lappedykker 2, Knopsvane 1, Rørdrum 1, Grågås 6, Knarand 2, Skeand 2, Taffeland 2, Rørhøg 1, Vandrikse 1, Grønbenet Rørhøne 4, Blishøne 9, Strandskade 1, Vibe 3, Rødrygget Tornskade 1. Tallene er minimumstal.

Ynglefuglene er optalt af Ole Goldschmidt og Nis Rattenborg.

Andre udvalgte observationer:

Rørdrum 24/4: 1, Sølvhejre 19/9: 2, Sort Glente 7/6: 1, Mosehornugle 11/2: 1, Vendehals 28/8: 1, Sortstrubet Bynkefugl 12/10: 1, Savisanger 3/6: 1, Karmindompap 6/6: 1.

Tryggelev-Nørreballe Nor, Sydlangeland (11)

170 hektar sø/brakvandslagune (3 lagunesøer Tryggelev Nor, Salme Nor og Nørreballe Nor), rørskov, klitter, overdrev og krat. Erhvervet i flere omgange fra 1975 til 2004.

Frivillig arbejdsgruppe Sydlangeland: 24 personer.

Ynglefugle Tryggelev/Salme Nor: Toppet Lappedykker 10-13, Gråstrubet Lappedykker 12-14, Lille Lappedykker 3, Knopsvane 6, Rørdrum 3, Grågås 27, Gravand 14, Gråand 20, Knarand 3, Skeand 4, Troldand 2, Rørhøg 1, Vandrikse 4, Grønbenet Rørhøne 5, Blishøne 24, Strandskade 3, Vibe 16, Stor Præstekrave 1, Rødben 3, Gøg 1, Sanglærke 8, Skægmejse 6, Rørsanger 10, Engpiber 4, Hvid Vipstjert 1, Tornirisk 11, Rørspurv 10. Ynglefuglene er optalt af Ole Goldschmidt og Nis Rattenborg.

Andre udvalgte observationer Tryggelev/Salme Nor: Nordisk Lappedykker 13/4: 2, Sølvhejre 13/9: 1, Grågås 14/8: 1430, Bramgås 26/3: 1860, Spidsand 15/10: 85, Taffeland 7/11: 680, Havlit 13/4: 40, Rød Glente 10/10: 8, Fiskeørn 21/8: 4, Lille Præstekrave 22/7: 3, Dværgryle 5/9: 10, Brushane 14/8: 45, Odinsbane 19/8: 3, Skægmejse 10/10: 10.

Ynglefugle Nørreballe Nor: Toppet Lappedykker 14, Gråstrubet Lappedykker 5, Lille Lappedykker 1, Sorthalset Lappedykker 1, Rørdrum 1, Knopsvane 6, Grågås 20, Gravand 13, Gråand 14, Atlingand 2, Knarand 6, Skeand 4, Taffeland 5, Troldand 1, Grønbenet Rørhøne

Stormengene på Rømø er det meste af året et barsk sted at opholde sig. Alligevel nyder Fugleværnsfonden godt af mange turister, der kigger forbi. I 2010 udarbejdede naturvejleder Allan Gudio Nielsen i samarbejde med tegneren Jens Overgaard Christensen disse fine plancher, der bl.a. fortæller om vadefuglenes specielle næb og fødevalg. En folder om området kan hentes på www.fugleværnsfonden.dk Foto: Helle Hjorth.

7, Blishøne 40, Strandskade 6, Vibe 22, Stor Præstekrave 6-7, Rødben 8, Klyde 35, Agerhøne 1, Hættemåge 52, Fjordterne 14, Dværgerterne 2, Gøg 2, Sanglærke 9, Rørsanger 11, Kærsanger 1, Engpiber 1, Hvid Vipstjert 3, Gul Vipstjert 5, Allike 1, Tornirisk 4, Rørspurv 2, Bomlærke 1.

Ynglefuglene er optalt af Ole Goldschmidt og Nis Rattenborg.

Andre udvalgte observationer Nørreballe Nor: Sorthalset Lappedykker 12/5: 2, Sølvhejre 19/6: 1, Hvid Stork 3/4: 1, Kortnæbbet Gås 9/5: 1, Blisgås 22/3: 68, Grågås 1/8: 2000, Bramgås 11/10: 1900, Mørkbuget Knortegås 28/9: 930, Rødhovedet And 9/10: 1, Taffeland 2/10: 2400, Rød Glente 11/10: 22, Lille Præstekrave 6/6: 4, Vibe 2/9: 1290, Brushane 2/9: 45, Dværgmåge 29/4: 26, Middelhavssølvmåge 12/12: 1, Dværgerterne 19/6: 12, Ringdrossel 18/4: 2, Pungmejse 4/10: 1.

Roholm, Odense Fjord (12)

1 hektar kystfugleø. Erhvervet i 1978. Der er ikke adgang til øen, som er omfattet af bestemmelserne for Odense Fjord Vildtreservat.

På Roholm raster adskillige fuglearter, herunder Ederfugl, Skarv, Stor Regnspeve, Alm. Ryle og Stenvender. Svartbag yngler på øen.

Ynglefugle: Ederfugl 1 rede, Knopsvane 1 rede, Svartbag 9 reder.

Andre udvalgte observationer: Hættemåge: 40, Strandskade: 13, Havterne: 1
Observationer er foretaget af Kurt Due Johansen.

Bøjden Nor, Sydvestfyn (13)

Ca. 22 hektar afgræsset strandeng og lagunesø. Ejes af Karen Krieger Fonden, men er siden 1982 forvaltet af Fugleværnsfonden.

Frivillig arbejdsgruppe: 12 personer.

Ynglefugle: Lille Lappedykker 2, Knopsvane 1, Grågås 1, Gravand 3, Gråand 6-8, Troldand 2, Hvinand 0-1, Blishøns 9-11, Strandskade 4-5, Klyde 6, Stor Præstekrave 7-10, Vibe 4, Rødben 12, Hættemåge 2-3, Stormmåge 0-1, Splitterne 1, Havterne 1, Ringdue 2-3, Sanglærke 7-10, Engpiber 4-6, Gul Vipstjert 0-1, Hvid Vipstjert 6-8, Jernspurv 1, Rødhals 1, Rødstjert 1, Solsort 2-3, Rørsanger 1, Gulbug 2, Gærdesanger 1, Tornsanger 5-6, Havesanger 2, Munk 1, Gransanger 4, Løvsanger 1, Blåmejse 1-2, Musvit 2-3, Stær 4-5, Bogfinke 4-5, Grønirisk 1, Stillits 1, Tornirisk 5-8, Gulspurv 3, Rørspurv 2-3.

Ynglefuglene er optalt af Gunnar Jørgensen.

Andre udvalgte observationer: Sorthalset Lappedykker 10/9: 1, Skestork 11/5: 1, Indisk Gås 10/9: 1, Nilgås 10/9: 4, Bjergand 28/11: 2500.

Søgård Mose, Sønderjylland (14)

16,7 hektar hede og højmoser med kantskov af især birk. Meget rig flora, bl.a. de tre danske lyngarter Hedelyng, Klokkeløng og Rosmarinlyng. Skænket til Fugleværnsfonden i 1986 af Andelsselskabet Søgårdhus.

Ynglefugle: Gråand 2-4, Troldand 1, Musvåge 1-2, Dobbeltebekkasin 1-2, Rødstjert 1, Bynkefugl 4-6, Fyrremejse 1-2, Blåmejse 2-4, Musvit 3-5, Stær 2-4. Ynglefuglene er

skønnet på baggrund af optællinger foretaget af Egon Iversen.

Andre udvalgte observationer: Lærkefalk 17/5: 2, Trane 17/5: 1, Dobbeltbekkasin 31/10: 123, Fyrremejse 26/5: 1, Rødrygget tornskade 19/8: 6.

Sølsted Mose, Sønderjylland (15)

80 hektar nedbrudt højmoser med kratskov, tørvegrave og afgræsset eng. Erhvervet i 1993, 1994 og 1996. Frivillig arbejdsgruppe: 11 personer.

Ynglefugle: Lille Lappedykker 3-4, Knopsvane 1, Grågåse 3-5, Gravand 0-1, Gråand 5-8, Troldand 0-1, Musvåge 1, Rørhøg 2, Duehøg 1, Tårnfalk 1, Trane 1, Fasan 3-5, Agerhøne 2-3, Vandrikse 5-7, Blishøne 6-8, Grønbenet Rørhøne 2, Vibe 2-3, Dobbeltbekkasin 5-7, Gøg 3-4, Stor Flagspætte 1-2, Lille Flagspætte 0-1, Ravn 1, Nattergal 10, Pungmejsje 3-5, Fyrremejse 3-5, Halemejsje 1-2, Bynkefugl 3-5, Misteldrossel 5-7, Rødrygget Tornskade 2, Græshoppesanger 3, Kærsanger 3, Gråsisken 4-5. Antal ynglepar er optalt af Martin Iversen.

Andre udvalgte observationer: Sort Glente 3/5: 1, Hedehøg 14/5: 1, Trane 6/3: 2, Natravn 2/10: 1, Grønspætte 15/3: 1, Lille Flagspætte 28/4: 1, Blåhals 10/4: 1, Sortstrubet Bynkefugl 11/5: 1, Ringdrossel 28/4: 1, Fyrremejsje 27/6: 3, Pungmejsje 24/4: 3, Stær 11/4: 20000.

Den 28/3 opdagede caretaker Lars Munk tilfældigt en meget stor samling grene højt oppe i en bevoksning af popler i Fugleværnsfondens skov ved Saksfjed Inddæmning, Sydjylland. Fugleværnsfondens havde fået "sit eget" ynglende Havørnepar, hunnen 5 år gammel eller mere, og hannen 3-4 år gammel. Der kom dog ikke unger ud af yngleforsøget det første år. Foto: Søren Ferdinand Hansen.

Stormengene, Rømø (16)

36 hektar naturlig forlandsmarsk, klitter og hede. Erhvervet i 1991, 1994 og 2009.

Ynglefugle: Vibe 1, Rødben 11, Strandskade 3, Gravand 3. Observatører var: Susanne O. Petersen, Kurt B. Christensen, Michael G. Jensen, Jens Hjerrild Hansen og Ole Thorup

Andre udvalgte observationer: Islandsk Ryle 12/9: 4000, Almindelig Ryle 12/9: 50000, Enkeltbekkasin 16/10: 1, Lille Kobbersneppe 12/9: 600, Ringdrossel 10/10: 3, Høgesanger 19/10: 1, Lille Fluesnapper 2/10: 1.

Stubbe Sø, Djursland (17)

23 hektar rørskov, eng, sø, hede/overdrev, kratskov og nåleskov. Erhvervet i 2001. Frivillig arbejdsgruppe: 22 personer.

Ynglefugle: Blishøne 2, Hedelærke 0-2, Sanglærke 1, Skovpiber 2, Hvid Vipstjert 2, Solsort 1, Sangdrossel 1, Rørsanger 4-6, Broget Fluesnapper 6-7, Sumpmejsje 1, Topmejsje 1, Sortmejsje 5, Blåmejsje 3-4, Musvit 21-23, Rødrygget Tornskade 0-1, Rørspurv 2-3. Yngleparrene er optalt af arbejdsgruppen.

Andre udvalgte observationer: Fiskeørn 17/4: 2, Dobbeltbekkasin 30/11: 8, Grønspætte 27/3: 1, Sortspætte 29/5: 1, Lille Flagspætte 12/4: 1, Hedelærke 8/5: 3, Stor Tornskade 6/11: 1.

Bøvling Klit, Vestjylland (18)

6,5 hektar afgræsset strandeng. Erhvervet i 1979 og 1983.

Udvalgte observationer: Kortnæbbet Gås 6/2: 1250, Bramgås 18/4: 8000, Fjeldvåge 17/11: 5, Hjejle 13/8: 3500, Vibe 13/8: 750, Stor Kobbersneppe 17/4: 11, Thorshane 3/10: 1.

Agerø, Mors (19)

27,5 hektar strandeng. Erhvervet i 1982 og 2002. Frivillig arbejdsgruppe: 6 personer.

Udvalgte observationer: Skarv 3/10: 1350, Skestork 22/8: 5, Kortnæbbet Gås 10/4: 343, Lysbuget Knortegås 21/5: 1500, Hjejle 13/8: 2000, StrandHjejle 3/10: 30, Almindelig Ryle 9/10: 1500, Bjerglærke 25/3: 7.

Råbjerg Mose, Nordjylland (20)

Fugleværnsfonden ejer 0,5 hektar i den vestlige del af Råbjerg Mose. Mosen er et stort, efterhånden noget tilgroet hedemoselandskab, med det for Skagen Odde karakteristiske Rimme Dopper strandvoldsystem.

Udvalgte observationer: Sort Glente 20/5: 1, Blå Kærhøg 14/4: 3, Kongeørn 20/5: 1, Trane 12/4: 4, Hjejle 25/10: 1500, Ravn 11/4: 6.

De vigtigste overvågningsresultater fra Caretakerprojektet i 2010

Af Thomas Vikstrøm og Timme Nyegaard

Bjergand, Stege Slambassiner, 10. april 2010. Foto: Finn Carlsen

Siden 2008 har det tidligere projekt Truede & Sjældne Ynglefugle ("DATSY-projektet") været en del af Caretakerprojektet. Resultaterne af denne del af projektet afrapporteres fortsat særskilt i en årsrapport om Danmarks truede og sjældne ynglefugle (se andetsteds i Fugleåret), og nærværende indlæg omhandler således udelukkende projektets lokalitetsdel.

Et hovedformål med Caretakerprojektets lokalitetsdel er en intensiv overvågning af Danmarks 128 internationalt vigtige fuglelokaliteter, kaldet IBA's (Important Bird Areas). Blandt årets overvågningsresultater, der er IBA-bearbejdet i DOFbasen, vises her:

- de 19 optællinger af rastefugle hvis antal overstiger 1 % af den såkaldte flyway-bestand hos den pågældende art, dvs. en bestand der ikke har kontakt

med andre af artens bestande. Jævnlig forekomst af mindst 1 % af en flyway-bestand er internationalt anerkendt som kriterium for at en fuglelokalitet er af international betydning. Se tabel 1

- ynglefuglebestandene af lokaliteternes fokusarter, se tabel 2

Hovedårsagen til at antallet af rastefugle-bearbejdnings er så lavt i 2010, er at DOFbasen i foråret 2010 blev udsat for et alvorligt hackerangreb der fuldstændig ødelagde programmet til IBA-bearbejdning af rastefugle. Pri. august 2011 var det endnu ikke lykkedes at genskabe muligheden for at IBA-bearbejde rastefugle, men muligheden er senere blevet genskabt direkte på DOFbasens hjemmeside – i stedet for i et sårbart program som hidtil.

Tabel 1: Alle resultater af rastefugle-bearbejdnings fra 2010, der opfylder 1 %-kriteriet. Resultaterne er ordnet efter 1) arter i systematisk rækkefølge og 2) dato. Bemærk især det flotte resultat for lysbuget knortegås på IBA 27, Glomstrup Vig, Agerø m.m., den 10. april – hele 18,6 % af flyway-bestanden!

Art	IBA	Hoved-ansvarlig lokalafdeling	Dato	Antal optalt	1 %-kriterium	% af flyway-bestanden optalt
Knopsvane	Karrebæk, Dybsø & Avnø Fjorde	ST	03-01	4 030	2 500	1,6
Sangsvane	Karrebæk, Dybsø & Avnø Fjorde	ST	03-01	1 832	590	3,1
	Randers & Mariager Fjorde	ØJ	16-01	2 740		4,6
	Karrebæk, Dybsø & Avnø Fjorde	ST	14-02	777		1,3
	Randers & Mariager Fjorde	ØJ	19-03	1 060		1,8
Kortnæbbet gås	Skjern Å-dalen	VJ	13-03	2 496	420	5,9
	Glomstrup Vig, Agerø m.v.	VJ	10-04	1 212		2,9
	Skjern Å-dalen	VJ	17-04	1 496		3,6
Bramgås	Saltholm & Peberholm	KBH	28-03	4 930	4 200	1,2
	Skjern Å-dalen	VJ	17-04	5 633		1,3
Lysbuget knortegås	Venø & Venø Sund	VJ	03-01	106	70	1,5
	Kysten ved Nærå & Æbelø	F	19-01	102		1,5
	Norsminde Fjord	ØJ	24-01	90		1,3
	Glomstrup Vig, Agerø mv.	VJ	13-03	132		1,9
	Randers & Mariager Fjorde	ØJ	19-03	375		5,4
	Venø & Venø Sund	VJ	31-03	284		4,1
	Glomstrup Vig, Agerø mv.	VJ	10-04	1 304		18,6
Bjergand	Lillebælt	F	17-01	10 417	3 100	3,4
Ederfugl	Lillebælt	F	28-02	10 810	7 600	1,4

Lokalafdelinger: F = Fyn, KBH = København, ST = Storstrøm, VJ = Vestjylland, ØJ = Østjylland

Hvad angår ynglefuglebestande som er blevet IBA-bearbejdet i DOFbasen, har caretakerne i 2010 foretaget bearbejdnings i DOFbasen på de følgende 18 lokaliteter som vises i nedenstående tabel. Til sammenligning vises tallene for 2007 og -09 (hvis IBA-bearbejdnings foreligger).

NB! Bemærk at begge tabellerne kun specificerer resultaterne for IBA's - ikke for andre typer af caretaker-

områder - og kun for fuglearter der kvalificerer lokaliteten som IBA efter DOF's, BirdLife's eller EU's kriterier. Caretakerne har ganske vist registreret og bearbejdet langt flere fuglebestande, men det er resultaterne vedr. de førnævnte lokaliteter og fugleforekomster der er hovedformålet med Caretakerprojektets overvågningskomponent, og - som det fremgår - er 0-registreringer lige så vigtige som positive registreringer.

Tabel 2: De vigtigste ynglefuglebestande som caretakerne har IBA-bearbejdet i DOFbasen i 2010. Udover på de her nævnte IBA's er der i 2010 tillige foretaget ynglefugle-bearbejdnings på caretakerlokaliteterne Begtrup Vig med strandenge (ØJ), Dyrstrup-Ramten-Særne & Huldremosen (ØJ) og Søgård Mose (SJ).

Lokalitet med IBA nr.	Hovedansvarlig lokalafdeling	Art	antal ynglepar 2010	antal ynglepar 2009	antal ynglepar 2007
106, Arresø	NSJ	Rørdrum	2	3	4-5
		Hvepsevåge	0	1	0-1
		Havørn	1	1	0
		Rørhøg	8	13	3-5
		Isfugl	0-1	3	1
		Rødrygget tornskade	1-2	2	?
70, Frøslev Plantage & Frøslev Mose	SJ	Rødrygget Tornskade	51	?	?
		Rørhøg	0	0	1
		Hedehøg	0	0	0
		Trane	0	0	0
		Tinksmed	0	0	0
Mosehornugle	0	0	0		

Lokalitet med IBA nr.	Hovedansvarlig lokalafdeling	Art	antal ynglepar 2010	antal ynglepar 2009	antal ynglepar 2007
108, Gribskovområdet	NSJ	Hvepsevåge	14	11-15	12-16
		Fiskeørn	0	0	0
		Plettet Rørvagtel	0	0	0
		Sortspætte	6-10	3-5	14-18
		Rødrygget Tornskade	118-124	133-135	109-119
112, Hjelm	ØJ	Stormmåge	238-260		
107, Jægerspris Nordskov	NSJ	Hvepsevåge	1-2	1-2	?
		Sortspætte	1-2	1	1-2
		Rødrygget tornskade	11-14	12-15	5-8
90, Klinteskoven	ST	Hvepsevåge	1-2	1-2	1
		Vandrefalk	1	1	1
		Høgesanger	0	0	0
		Rødrygget Tornskade	10-12	9-10	9-15
66, Lindet Skov, Hønning Mose & Plantage m.m.	SJ	Trane	5	?	?
		Stor Hornugle	3-4	3	?
		Natravn	4	?	?
		Hvepsevåge	2-3	?	?
		Hedehøg	0	?	?
		Tinksmed	0-1	0-1	?
46, Randbøl Hede	SØJ	Tinksmed	0	0	0-1
		Rødrygget Tornskade	10-13	?	1
		Natravn	6-8	0-3	?
		Trane	0-1	?	?
		Hedelærke	1-4	0	0-4
4, Rold Skov	NJ	Sortspætte	7-10	?	?
		Hvepsevåge	5-8	?	?
		Hedelærke	35	5-7	?
		Rødrygget tornskade	35-47	23-28	?
33, Salten Langsø	ØJ	Hvepsevåge	0-1	0-1	?
		Isfugl	0-1	0-1	?
		Sortspætte	1	0-1	?
		Hedelærke	0-1	1-3	?
68, Skove ved Gråsten	SJ	Isfugl	0	?	0-1
63, Sønder Ådal	SJ	Rørdrum	0	?	?
		Rørhøg	1	1	1
		Hedehøg	0	2-3	0
		Engsnarre	0	?	?
		Sortterne	0	?	?
		Mosehornugle	0	?	?
62, Tinglev Sø Et Mose samt Ulvemose	SJ	Rørdrum	0	0	1-2
		Rørhøg	1	1	1
		Hedehøg	0	0	0
		Trane	0-1	1	?
		Sydlig blåhals	1-2	2-3	0
54, Vejen Mose	SVJ	Trane	1	0-1	?
		Rødrygget tornskade	1	?	?
40, Venø Et Venø Sund	VJ	Klyde	1	1-2	1

Lokalafdelinger: F = Fyn, KBH = København, NJ = Nordjylland, NSJ = Nordsjælland, SJ = Sønderjylland, ST = Storstrøm, SVJ = Sydvestjylland, SØJ = Sydøstjylland, VJ = Vestjylland, ØJ = Østjylland

På caretakernes egne hjemmesider om deres lokaliteter kan man finde de her viste optællingsresultater samt meget andet om lokaliteterne, se www.dof.dk under "De vigtigste fuglelokaliteter". I fjor blev der på hver

IBA-hjemmeside tilføjet en underside med statistik over observationer og bearbejdningsresultater; dette findes ved at klikke på *Optællingsresultater og fokusarter*.

Almindelig Ryle, Rødben, Stenvender, Foovfeld Bækkens udløb, Esbjerg, 30. januar 2010. Foto: Bo L. Christiansen

Årsberetning fra Projekt Ørn 2010

Af projektleder Lennart Pedersen

Havørnen fik i 2010 den største års fremgang nogen-sinde med hele 9 nye ynglepar foruden to ekstra par fra tidligere år, som først kom til vores kendskab i årets løb. Den samlede ynglebestand var dermed mindst 37 par ved udgangen af 2010. Med de nye registrerede par var bestandsfremgangen skyhøj med hele 32 %.

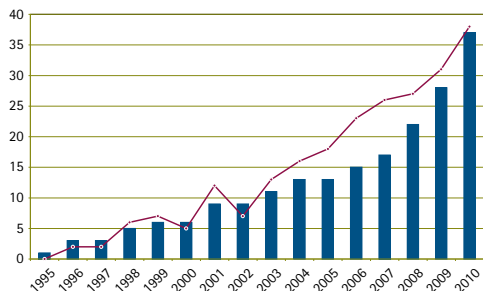
Der kom 38 Havørneunger på vingerne, (1,03 unger pr. par), hvilket er en smule lavt, men kan bl.a. tilskrives den høje andel af nyetablerede par i bestanden.

Årets rapport indeholder mange spændende beretninger fra redekoordinatorene, der giver indblik i Havørnens hverdag og nogle af de strabadser, der skal overvindes, som f.eks. ved Tærø, hvor en hurtig indsats redede to unger, som var styrtet ned med reden. En ny interimistisk rede blev bygget ved at sætte et par store halmballer oven på hinanden, og viste sig tilstrækkelig til at forældrefuglene kunne gennemføre fodringen af ugerne, som begge overlevede og kom på vingerne.

Og så skete det tragiske alligevel, som ikke burde ske. Den næsten flyvefærdige unge og den voksne hun fra Havørneparret på øen Leammer i Odense Fjord blev forgiftet af den meget stærke gift Carbofuran. Politiets undersøgelser har desværre ikke ført til opklaring af forbrydelsen, men vi håber inderligt, at den store folkelige bevågenhed, som medieomtalen af sagen afstedkom, afholder andre i fremtiden fra at gøre noget lignende.

Det er stadig en stor udfordring at informere befolkningen om ørnenes adfærd og at de absolut ikke er en trussel mod mennesker. Tværtimod er ørnene, som det sidste led i fødekæden, en god indikator på et godt miljø og en sund fauna.

Det gode samarbejde med skovejere er mange steder afgørende for, hvor godt Havørnene trives, og derfor er det glædeligt, at der rigtigt mange steder kan opnås frivillige aftaler om beskyttelse af ørnene til trods for at ejerne af og til må give afkald på noget skovning eller anden udnyttelse af deres skove.

Figur 1: Ynglepar (søjler) af Havørn i Danmark samt årlig ungeproduktion (cirkler)

Kongeørnene har stadig to veletablerede par, og noget kunne tyde på, det igen skal lykkes at få et tredje par etableret i et gammelt territorium ved Tofte Skov, hvis Havørnen vil give dem ro.

For Fiskeørnens vedkommende kan vi være glade for, at landets eneste par, som befinder sig i Jylland, troligt gennemfører yngel år efter år, mens genindvandringen i resten af landet lader vente på sig.

Projekt Ørn er efterhånden blevet en stor organisation under DOF med mange, der frivilligt deltager i arbejdet for vore ørne. Uden denne store arbejdsindsats med overvågning samt jævnlig afrapportering, kunne denne rapport ikke skrives. Alle takkes hermed for deres uundværlige indsats.

Havørnen i Danmark 2010

Af artskoordinator Erik Ehmsen

2010 blev igen et år med stor fremgang for Havørnen i Danmark. Bestanden gik således frem med hele 9 par, hvoraf 3 af de nye par fik unger i reden. Desværre blev ungen og en af forældrefuglene i et af disse par forgiftet. I alt kom der 38 unger på vingerne på landsplan, og vi må håbe, at de fleste af dem kom helskindet gennem

Figur 2. Havørneredernes placering i perioden 1995-2010 med angivelse af DOF's lokalafdelinger. Tallene refererer til lokalitetslisten i tabel 1. Bemærk at redernes placering på kortet kun er tilnærmelsesvis, bl.a. af hensyn til yngleparrenes beskyttelse. Rede nummer 21 ikke er vist pga. ukendt beliggenhed.

Tabel 1. Havørnepar med rede i perioden 1995-2010 samt antallet af flyvefærdige unger. 0 indikerer rede med rugning, men uden flyvefærdige unger. Redepar, hvor der ikke er registreret æglægning er angivet med -

Nr.	Lokalitet	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
1	Maribosøerne	0	U	1	1	2	2	2	1	3	2	2	2	2	1	2	25	
2	Bankel Sø		1	1	2	2	1	1	1	0	2	2	2	1	2	1	2	21
3	Hostrup Sø		1	0	1	1	2	1	2	2	2	2	3	2	1	1	2	23
4	Arreskov/Brændegård Sø				2	1	0	2	2	2	1	2	2	3	1	U	1	19
5	Præstø Fjord				U	1	0	2	0	2	2	2	3	0	2	0	0	14
6	Gavnø					U	U	U	0	2	2	1	2	2	0	0	1	10
7	Roden Skov							1	U	1	2	1	0	1	2	2	0	10
8	Tystrup Sø							2	U	1	2	3	3	2	2	3	2	20
9	Østlolland							1	1	0	1	0	1	2	2	1	0	9
10	Skarresø									U	0	1	2	1	2	1	1	8
11	Skast									0	F							0
12	Langeland I										0	F						0
13	Enehøje										U	0	U	F				0
14	Haderslev										U	0	1	2	1	2	2	8
15	Nakskov Fjord											2	2	1	2	2	1	10
16	Bognæs												U	2	2	0	2	6
17	Tærø												0	2	2	1	2	7
18	Lille Vildmose														U	U	1	1
19	Nordvestlolland													0	F			0
20	Midtfalster													1	F	1	2	4
21	Sydlig Jylland													2	0	F		2
22	Silkeborgsøerne I														*	0	2	2
23	Knuthenlund														1	U	0	1
24	Esrum sø														**	U	U	0
25	Solkær Engsø														1	2	1	4
26	Tissø														U	2	1	3
27	Langeland II														0	1	2	3
28	Ormø														1	0	1	2
29	Knuthenborg														1	3	0	4
30	Vordingborg kommune															2	1	3
31	Haraldsted Sø															2	2	4
32	Alsønderup Enge															1	2	3
33	Silkeborgsøerne II														?	2	U	2
34	Vejlerne													U	F			
35	Sorø														0	0	1	1
36	Gødstrup Sø																0	
37	Skjern																2	2
38	Hyllekrog																0	
39	Odense Fjord																0	0
40	Æbleø																0	
41	Als																U	
42	Langeland III (Tranekær)																0	
43	Brøns																1	1
	Unger i alt	0	2	2	6	7	5	12	7	13	16	18	23	26	27	31	37	232
	Par med rede (Rp)	1	3	3	5	6	6	9	9	11	13	13	15	17	22	28	37	
	Unger pr. redepar	0	0,67	0,67	1,20	1,17	0,83	1,33	0,78	1,18	1,23	1,38	1,53	1,53	1,23	1,11	1,00	

deres første vinter! Antallet af flyvefærdige unger per ynglepar var blot 1,03, hvilket både kan tilskrives det høje antal førstegangs-ynglende Havørne, som ofte fejler i ynglen, og et stort antal erfarne par, som opgav at yngle.

En gennemgang af de succesfulde par viste, at 14 par fik 2 unger og 10 par fik en unge. Dog var der ingen par med 3 unger.

Det store spring kom på Fyn og de omliggende øer, hvor antallet af ynglepar steg fra 2 i 2009 til 5 i 2010. I Jylland fandtes 2 nye par, på Lolland et nyt par og på Sjælland to par. Det kunne tyde på, at konkurrencen på Sjælland og Lolland-Falster er blevet så stor, at flere fugle nu forsøger sig i det fynske og det jyske. Det er utroligt så tæt bestanden efterhånden er på Lolland med hele 9 par.

I årets løb kom der oplysninger om to ynglepar, som ikke tidligere var blevet registreret. Således byggede et par rede i Vejlerne i 2007, uden dog at yngle, og reden er nu styrtet ned. Omkring Sorø var der også et ynglepar i 2008 og 2009, men først i 2010 fik vi oplysninger om reden, hvor der også blev registreret en udfløjen unge.

Det bliver spændende at se, om vore nabolande havde forholdsvis ligeså mange par, der opgav at yngle i 2010, og om det kan hænge sammen med den hårde vinter.

Lokalitetsgennemgang

1 Maribosøerne

Af redekoordinator Hans Erik Jørgensen

Parret genanvendte de senere års rede ved Hejrede Sø. Æglægningen fandt sted omkring midten af marts, dvs. en halv snes dage senere end normalt. Rugningen forløb planmæssigt. Klækning skete i sidste del af april, og der blev opfostret 2 unger, som var flyvedygtige i begyndelsen af juli.

Territoriet ved Maribosøerne opretholder dermed sin status som landets mest produktive, idet parret har ynglet succesfuldt i 14 år i træk og fået i alt 25 unger på vingerne. Årsagerne til den gode succes skal antagelig søges i optimale fødemuligheder.

2 Bankel Sø

Af redekoordinator Klaus Dichmann

Som de fleste andre år var parret igen succesfuldt, man kunne vel sige, at den der lever skjult lever godt! Der kom to unger på vingerne fra den gamle rede ved Bankel Sø. De blev set lave flyveøvelser midt på sommeren. Et af de gamle par, der har nydt godt af beskyttelsen omkring reden.

3 Hostrup Sø

Af redekoordinator Jesper Toft og medhjælper Thorhild Juhl

Sæsonen gik som vanlig. Den samme rede der siden år 2000 blev benyttet igen. Rugning blev påbegyndt primo marts. To unger fløj ud ca. 1. juli. Ingen uro eller forstyrrelser omkring reden blev bemærket.

Fuglene reagerer tilsyneladende ikke negativt overfor bukkejagt ret tæt på reden, dvs. 50-100 m væk. Ringmærkning blev forsøgt den 20. maj, men måtte opgives, da redetræet er blevet for vanskeligt at bestige. Efter at nabotræer blev fældet for år tilbage, er der vokset så kraftig grenvækst ud under reden, at denne også er blevet meget vanskelig at komme op til – og også at se til fra jorden. Reden er desuden meget stor. Dvs. at ringmærkning først genoptages når/hvis parret flytter til en ny rede.

4 Brændegård Sø

Af redekoordinator Gunnar Jørgensen

Parret ved Brændegård Sø fik i 2010 1 unge på vingerne og alt gik uden problemer. Adgangs-begrænsningerne ser ud til at være blevet overholdt, således at betingelserne for ørnene var gunstige. Rugningen begyndte i første halvdel af marts måned og ungen blev ifølge Tom Willestofte første gang set flyvende den 12. juli. I løbet af de efterfølgende 14 dage blev ungen en ganske habil flyver, ligesom den fik tillært sig en del andre færdigheder.

Ved et besøg ved reden sidst på sommeren sammen med godsets skytte fandt jeg nogle fældefjer og ganske få bytterester.

5 Præstø Fjord

Af redekoordinator Hans Erik Jørgensen

Ligesom det har været tilfældet i nogle af de foregående år, udbyggede parret i vinterens løb reden i Lestrup Skov, men valgte så alligevel at anvende reden ved Even Sø. Rugningen var i gang ved kontrollen den 17. marts, men senere blev rugningen af ukendte årsager opgivet, så det blev andet år i træk uden ynglesucces hos dette par. De gamle fugle holdt stadigvæk til i redeområdet ved mine besøg den 22. april og den 29. april.

6 Gavnø

Af redekoordinator John Bang Jørgensen

Efter 2 års nulvækst lykkedes det endelig parret at få en unge på vingerne. Det hjalp at der kom en ny hun til, så der var mere held i sprøjten. Den foregående hun havde kun en plet på halen, og den var åbenbart ufrugtbar. Den nye mage har to pletter på halen. Hannen er sandsynligvis stadigvæk den samme, og den har også 2 pletter på halen.

Man ser ikke så meget til ørnene i den tid, hvor der lige er sat fasaner ud på øen. Det er jo nem mad, og så skal der ikke jages så meget på fjorden. Jeg har dog set ungen sidde i klatrtræet, hvor de plejer at opholde sig.

7 Roden Skov

Af redekoordinator Hans Erik Jørgensen

For niende sæson anvendte parret den samme rede i en gammel, delvis visnet bøg. Æglægningen fandt mulig-

vis sted lidt senere end normalt, og var fortsat i gang ved kontrol den 4. april. I løbet af april blev yngleforsøget opgivet, uden at der var tegn på, at der var udrugget unge(r). Årsagen til årets mislykkede yngleforsøg er ukendt.

8 Tystrup Sø

Af arts koordinatør Erik Ehmsen

Tystrup-parret er et af de mest succesfulde par, således har der gennem årene været i gennemsnit over to unger i reden per år. I 2010 blev det til 2 unger, så der nu er fløjet 20 unger ud på 9 succesfulde rugninger!

9 Østlolland

Af rede koordinatør Lars Malmberg

Det blev hurtigt klart, at ørnene ikke ville yngle i reden i 2010, men omkring 20. marts fandt jeg en ny rede 500 meter nord for den gamle rede. Der var tydelige tegn på beboelse med dun på redekanten, og hunnen lå og rugede, mens hannen forsøgte at jage tre ungfugle (en 1K og to 2K) væk i flugt over reden - flot. Omkring den 1. april lå hunnen også i reden og flyttede på grene, mens hun lå dybt i reden. Men de tre følgende weekender konstaterede jeg ingen ørne på reden. Noget havde skræmt dem væk.

Ørne blev set resten af foråret og sommeren i den del af skoven samt ude ved Guldborgsundskysten siddende i gamle træer i strandkanten.

Parret opretholder stadig territoriet, og man kan håbe, at de slår til igen næste år - hvilken rede de bruger bliver spændende.

10 Skarresø

Af rede koordinatør Jette Reeh

Ved et besøg den 1. marts, mens søen stadig var isdækket, og temperaturen omkring de 0 grader, kom begge Havørne flyvende til reden med store totter vissent græs. Reden blev "ordnet" og efter aktiviteten sad begge ørne i den. Ved et besøg den 17. marts var rugningen begyndt.

Først i maj var det tydeligt, at der var en unge i reden, og ved besøg den 10. maj sås ungens hoved stikke op. Ved besøg den 22. april sås begge voksne ørne på en gren i et træ ved reden, den ene hoppede dog på et tidspunkt hen i reden igen.

Der er et par døde træer på nordsiden af øen, som ofte bruges som siddetræ, og begge de gamle og ungen brugte ofte disse træer. "Den døde ø" benyttedes meget til hvile og som ædeplads.

Ungen blev fodret med fugle, blyshøns mest, og fisk, ål blev flere gange bragt hjem, men også brasen, som to gange blev fortæret oppe på Astrups græsplæne. Imponerende var det at se på.

I skrivende stund (midt i september) holder ørnene stadig til i området.

Parret er det samme som sidste år, hunnen kan kendes på nogle karakteristiske sorte pletter i det hvide på halen. Året gik uden der blev observeret forstyrrelser af parret.

En dag, hvor der blev arbejdet med støjende maskiner i nærheden, sporedes dog en vis "nervøsitet" hos parret.

14 Haderslev

Af rede koordinatør Helle Regitze Boesen

I november/december 2009 byggede ørnene i det hidtidige, skæbnsvangre træ. Til sidste "erkendte" de, at selv store grene ikke blev liggende. Stor var derfor glæden, da det i januar blev konstateret, at ørnene havde påbegyndt bygningen af rede i et nyt træ, blot 25 meter fra det gamle træ.

Træet er en bøg og reden befinder sig i samme højde, nemlig over 30 m. oppe. De hvilende grene er solide og trækronen ret tæt, hvilket ikke forhindrer ørnene i at komme ind til reden. Vi havde, efter aftale med ejeren overvejet at "hjælpe" ørnene med bygning af en rede i det gamle træ. Men heldigvis fandt ørnene selv ud af det med flytningen!

2 unger blev forsøgt ringmærket ved Lars Ulrich Rasmussen og Kim Skelmosen. Forsøget blev opgivet da reden var for højt placeret.

I slutningen af juni konstaterede jeg selv de nu store unger sidde på redekanten, ivrigt baskende. Nedenfor fandt jeg nedfaldne grene, fjer og fiskeskeletter. På en lysning har ørnene et pluksted hvor der er sorte pluk fra blyshøns.

I redeskoven har der været fred og ingen forstyrrelse.

15 Nakskov Fjord

Af rede koordinatør Ole Friis Larsen

Parret ved Nakskov fik mindst en unge på vingerne i 2010. Reden er placeret højt i en tæt bøgebevoksning og umulig at observere på afstand efter løvspring. Under et besøg ved redetræet den 16. maj så vi en næsten udvokset ungfugl stå højt i reden. Fuglen lagde sig kort efter ned i reden og kunne ikke længere ses.

En særlig oplevelse ved reden er interessant. Ved et besøg på redestedet den 25. maj stod en unge i reden og åd selv af et bytte, mens den ene af de adulte fugle kredsede over marken, der støder op til skoven med redestedet. Mens vi opholdt os under reden, kom endnu en ørn og landede på reden. Vi var nødt til at bevæge os rundt om redetræet for at komme til at se denne ørn. Før vi kunne se den nyankomne ørn, dukkede en tredje ørn op og kredsede over reden, idet vi stadig havde udsigt til den adulte ørn, der kredsede over marken. Før vi fik set nogen af de nye ørne ordentligt, lettede fuglen fra reden og forsvandt sammen med ørnen, der kredsede over skoven.

Det er ganske givet, at to af de flyvende ørne ved redestedet har været det adulte par, mens det er helt usandsynligt, at den tredje flyvende fugl har været en unge fra i år. Vi antager derfor, at en af ørnene har været en unge fra et tidligere år, som stadig er accepteret på selve redestedet og måske endda har haft adgang til at 'spise med' i reden - måske fordi der kun har været en enkelt unge og overskud af mad.

Der er fortsat et fint samarbejde med skovejeren og stadig ingen andre beskyttelsesforanstaltninger

Havørn, Sotorup, 14. marts 2010. Foto: Bo Tureby

omkring redestedet, end at lokaliteten officielt er hemmelig, selv om stadig flere synes at kende til den.

16 Bognæs

Af redekoordinator Bent Bardtrum

Da ynglesæsonen nærmede sig blev det klart, at den gamle rede ikke skulle bruges i år. Der blev fundet en ny rede tæt ved, men den var desværre ikke nær så publikumsvenlig. Den ene fugl i parret var forsvundet i løbet af vinteren, og der var ankommet en ny 4k+. Man kunne konstatere, at parret var i området, og at den ene ørn ind imellem sad på en ny udkigspost. Den nye rede var vanskeligt tilgængelig, og der blev ikke konstateret nogen former for yngleaktivitet på reden, ligesom der heller ikke blev iagttaget indflyvning med bytte.

Det var derfor en glædelig overraskelse, da der i slutningen af juni dukkede 2 unger op på strandengen ved reden. Efterfølgende er der så lokaliseret en tredje rede ganske tæt ved rede 2, som nu i øvrigt er blæst ned. Måske har ørnene allerede tidligt fundet den for ustabil.

17 Tærø 2010

Af redekoordinator Jens Dithmarsen

Reden i fyrretræet på Skallehoved på Tærø blev etableret på ny efter nedstyrtningen i juni 2009, hvor en unge netop var fløjet af. Rugningen i 2010 forløb normalt, omend lidt forsinket måske grundet vinteren.

Omkring den 15. april 2010 sås tegn på at der var unger i reden. Den 30. april sås hunnen fodre 2 steder i reden og få dage efter kunne med sikkerhed ses 2 unger.

Vinde fra nordøst er hårde ved redetræet på Skallehoved, og allerede den 8. maj fik vi den første kraftige NØ-vind, hvor reden skubbede sig. Det var tydeligt, at den lå skævt i forhold til tidligere, hvilket også bevirkede at den styrtede ned den 12. maj, hvor endnu kraftigere vinde og en hel del nedbør blev for meget. Nedstyrtningen blev først opdaget dagen efter. Bjarne Hemmingsen fra Møn fik muligheden for at sejle til øen og besigtige skaderne. Han fandt begge "hønse-store" unger på jorden, den ene delvist fastklemmt under grene. De var meget afkræftede, men tilsyneladende uskadede. Den ene havde en lidt medtaget vinge, der dog ikke var brækket. Vi fik kontakt til bestyreren på Tærø, og fik ham til at levere et par halmballer under redetræet. Ungerne blev placeret på toppen af halmballerne på nogle grene. Det lykkedes heldigvis hurtigt at få forældrefuglene til at acceptere de nye forhold, og et besøg ved reden en uge efter viste at begge unger var i live.

Omkring 1. juli skulle ungerne efter planen være flyveklare, men det skete ikke, formentlig som følge af manglende "luft under vingerne" fra den lavt placerede rede af halmballer. Midt i juli blev den ene unge set flyve lavt over engene på Tærø. Hunnen blev alene tilbage ved den anden unge, som over lang tid har "gået" rundt på engene nord for Skallehoved. Den så ud som om den havde en skade på højre vinge, som kunne være fra styrtet i maj. Den forsøgte flere gange at komme i luften, men kunne ikke. Først den 6. august skete det og de første vingeslag blev langt om længe taget. Den er desværre meget uerfaren med at søge og fange føde, så den indtil nu har fået leveret føden af hunnen. Om den når at lære det og overlever, er uvist.

18 Lille Vildmose

Af redekoordinator Tscherning Clausen

Vores overvågning i Tofte Skov i 2010 begyndte medio marts, og iagttagelserne fra vores observationspost gav os snart en tro på, at parret holdt til ved den rede, der blev fundet i foråret 2009.

Vi så flere gange ørnene flyve til og fra redeområdet. Den 22. maj havde vi så første besøg ved redestedet. Begge ørne opholdt sig i træerne nær reden eller fløj omkring og varslede. Alt tydede på, at der var klækket æg i reden. Ved næste besøg den 3. juni fik vi nogle få glimt af en unge, der lå dybt i reden. En af de gamle ørne blev et par gange set flyve over redeområdet. Den 18. juni så vi en stor unge stå på reden. Ved det næste besøg 23. juni skulle ørneungen fotograferes og video-filmes. Ungen lå dog så dybt i reden, at vi kun kunne se hovedet og lidt af ryggen.

Ved et besøg den 5. juli havde ungen forladt reden, men kunne høres kalde i den nærliggende bevoksning. Herefter sås den unge Havørn ved et par lejligheder flyve inde i Tofte Skov, men først den 3. august sås den første gang sammen med de to gamle ørne ved Tofte Sø, hvor hovedretten er Skarv.

I den følgende tid sås ørnene ofte i flere timer ved søen, og hvor de formentlig opholder sig dagligt, men de ses også flyve retur til skoven. Det bliver interessant at se, hvor ørnene vil fouragere, når de sidste Skarver inden længe forlader kolonien ved søen.

20 Midtfalster 2010

Af redekoordinator Bente Larsen

Ørnereden på Midtfalster var i 2010 en succes og 2 nye ørne kom på vingerne over Falster.

Reden er bygget i et bøgetræ i skovbrynet i en mindre skov, hvor der ikke er megen færdsel. Kun 2 gange i ynglesæsonen mødte jeg andre personer i skoven.

Yngleperioden forløb uden problemer på trods af at der blev skovet en nåleskov ca. 500 meter fra redestedet. Godsejeren ønsker ikke at foretage beskyttelsesforanstaltninger i forbindelse med ørnereden, men er glad for, at ørnen yngler der, og ser gerne at de yngler på de betingelser, skoven byder på.

Det lykkedes at aflæse ringen på en af ørnene, mest sandsynligt hunnen, hvilket viste, at den er født 91 km syd for redestedet i Bad Doberan, Mecklenburg-Vorpommern, og at den er 6 år gammel.

Til trods for den lange kolde vinter var rugningen i gang den 19. februar. Ørnen lå nu dybt i reden, og der sås afløsning på reden. Den 5. april lå ørnen meget højt i reden, nærmest på kanten, og kiggede ned i reden og den 15. april var det store øjeblik, hvor der observeres 2 ca. 10-14 dage gamle dununger i reden.

Herefter kunne man følge ungerne vokse sig store, se hvordan der blev basket med vingerne samtidig med hurtige små fjerderhop på redekanten, lige indtil den 27. juni, hvor ungerne for første gang blev observeret uden for reden. Den 4. juli blev ungerne fortsat fodret i reden.

Den 1. august sås forældrefuglen ved redestedet, men ungerne lod sig ikke se. De blev dog efterfølgende set ved en sø ca. 1 km fra reden, hvor de fortsat blev fodret af forældrefuglene.

22 Silkeborgsøerne I

Af redekoordinator Bo Ryge Sørensen

Så lykkedes det! Havørneparret yngede i 2010 med succes, og fik 2 unger på vingerne. Parret, der var identisk med yngleparret fra 2009, anlagde i vinterhalvåret 2009/2010 en ny rede i en ca. 200 år gammel bøg på nordsiden af søen, ca. 3,5 km nordvest for den gamle rede. Reden er etableret med en gammel ravnerede som fundament, og anlagt i ca. 25 meters højde.

I samarbejde med skovvejeren og de kommunale myndigheder blev der oprette en færdselsfri beskyttelseszone omkring reden. Beskyttelseszonen blev afmærket med officielle skilte, som tydeligt gør opmærksom på adgangsforbudet og baggrunden herfor. Derudover blev der iværksat en løbende overvågning af reden m.h.p. at følge udviklingen. Alt tyder på, at beskyttelseszonen og skiltningen er blevet respekteret.

Fra en behørig afstand af reden har mange af skovens gæster haft nogle rigtig gode oplevelser med ørnene. Ikke mindst i ungetiden, hvor yngleparret kunne opleves komme med føde til ungerne. I den forstand kan man sige, at ørnene har været stillet under offentlighedens beskyttelse.

Den 22. juli kl. 12.16 sås den ældste af ungerne på sin første flyvetur. Ungen fløj lavt over terrænet langs skovbrynet mod øst hvor den, ikke særlig elegant, landede i en gren hængende med hovedet nedad. Her hang den et stykke tid før den fik sluppet sit tag og satte sig tilrette i noget buskads. Senere fløj den videre østover og forsvandt ind i skoven øst for redetræet. Den yngste af ungerne forlod reden sent på dagen den 24. juli eller tidlig morgen den 25. juli. Begge ungfugle er efterfølgende set og hørt i området omkring redetræet.

23 Knuthenlund

Af redekoordinator Ulla Brandt

Glæden var stor, da jeg sidst i januar 2010 fornemmede, at der var bygget på reden fra 2008. De følgende gange jeg var i skoven, kunne jeg se, der blev bygget yderligere på reden. Samtidig så jeg også flere gange de gamle ørne.

Rugningen forløb planmæssigt og midt i maj så jeg for første gang en unge, der kikkede over redekanten. Den blev flyvefærdig og holdt til i området omkring reden i hvert fald til midt i august.

24 Esrum sø

Af redekoordinator Per Ekberg Pedersen

En stor lys hun og en lille lidt mørkhovedet han med sorte spidser i halehjørnerne opholdt sig i området sammen med en ungfugl gennem efteråret og den tidlige vinter 2009. Hannen var helt sikkert den samme som i foråret 2009.

Ungfuglen sås flere gange i november komme hen til parret og tigge mad, og ellers sætte sig og opholde sig ved parret.

Ørneparret opholdt sig meget fast i området vinteren igennem. Flere fremmede ørne besøgte området, mest

ynge ørne, dog sås en gammel ørn 2 gange i løbet af vinteren. Dette blev ikke accepteret af det stedfaste par. Hannen fløj straks op og markerede territoriet.

Fra sidst i februar og først i marts, blev det mere tydeligt, at det var et par, som havde tænkt sig at yngle i området. Parret udviste tydelig yngleadfærd omkring dette tidspunkt, men som det var sket de 2 foregående år, forsvandt ørnene pludseligt.

25 Solkær Engso

Af redekoordinator Kurt Storegård

Trods den hårde vinter begyndte ørnene at ruge godt en uge tidligere end sidste år, faktisk lige omkring den sidste snestorm den 5. marts! Der lå fortsat is på engsoen, som egentligt er et lille brakvandsnor, samt på selve Lillebælt ud for redestedet.

Tilsyneladende forløb rugetiden uden forstyrrelser, og medio april blev der iagttaget ungefodring. Ultimo april stod det klart, at der var 1 stor dununge i den store bøg, som mistede toppen i en af vinterens snestorme

Ungen blev ringmærket den 9. juni hvor Lars Ulrik vurderede, at det var en hun, og at den var godt 62 dage gammel. Endnu engang lykkedes ringmærkningen, uden at de gamle fugle opdagede noget. Efterfølgende tog vi opstilling 400 meter væk, og 16.10 landede hannen i vagttræet. Et kvarter senere kom hunnen med bytte, og nu stod alle tre ørne på reden i ren familieidyl.

Knap en måned senere fløj ungen af reden, den 5. juli, og som de andre år holdt den i lang tid til ved Engsoen, til glæde for fugleinteresserede gæster i fugletårnet.

26 Tissø

Af artskoordinator Erik Ehmsen

Parret ved Tissø fik en unge på vingerne i 2010. Parret fik to unger på vingerne i 2009 mens yngleforsøget i 2008 mislykkedes.

27 Langeland II

Af redekoordinator Nis Rattenborg

Parret, som fik en unge på samme rede i 2009, gik på reden allerede i februar i den værste vinter længe. I øvrigt var de ikke blandt de ti forskellige Havørne, der sås på døde Knopsvaner ved Rudkøbing Løb (Langelandsbroen) i den koldeste del af vinteren, hvor alt andet var frosset til.

Rugningen forløb uden problemer og to unger blev flyvefærdige og kom på vingerne. De sås efterfølgende jævnlige på sydøen og i den østlige del af Øhavet.

Der har i sæsonen været især tre fuglefotografer med en ikke specielt diskret adfærd, men ellers ikke de store problemer. De lokale syntes at have taget parret til sig, og ørnene flyver bare væk eller sætter sig på afstand.

Der er igen i år truffet aftaler med lodsejere, og de der har deres daglige færdsel i området, om tiltag for at begrænse/styre færdslen, og det er lykkedes fint.

Efter at ungerne var af reden, delte parret i vidt omfang ungerne mellem sig og tog dem med til Lindelse Nor, den østlige del af Øhavet og norene på sydøen, hvor de hurtigt lærte at jage, i modsætning til sidste års unge, der tiggede til langt hen på efteråret.

28 Ormø

Af redekoordinator Morten Ellis Petersen

Allerede i december 2009 indfandt begge de gamle ørne sig ved Ormø, nu i perfekt adult dragt. Den gamle rede blev renoveret og udbygget i løbet af januar og februar og i første halvdel af marts kunne parring iagttages flere gange.

Den 28. marts var det tydeligt, at rugningen var begyndt. Efter de første par dage af maj måned lå den rugende ørn meget højt på reden og den 14. maj kunne en unge ses. Det så ikke på noget tidspunkt ud til, at der var mere end en unge i reden og i begyndelsen af juli var ungen på størrelse med de gamle fugle.

Den 15. juli blev ungen af reden og den 31. juli blev en IK Havørn set over Borreby Mose - mon ikke det var den unge Havørn fra Ormø, som nu var ude og inspicere omgivelserne?

Det kan således konstateres, at Ormø-ørnene fik en unge på vingerne i 2010.

29 Knuthenborg

Af redekoordinator Uffe B. Nielsen

Havørneparret havde tilsyneladende ikke held med klækningen, efter at hunnen rugede og regelmæssigt lå på reden siden begyndelsen af marts.

Der var ellers sket en del nyt i forhold til 2009 idet parret havde bygget en helt ny rede i den sydøstlige del af skoven i toppen af en solitær douglasgran. Jeg informerede Knuthenborg gods om forholdene og som i tidligere år var det dem vigtigt at beskytte yngleparret.

Den 6. marts var jeg for første gang ude for at se til reden og jeg så hannen samle redemateriale ved kysten udfor den sydøstlige del af skoven. Senere så jeg hunnen nogenlunde udfor samme sted inde i skoven. Torsdag d. 15. april var der til gengæld ingen ørn(e) at se, og jeg anede, at der var sket noget drastisk. Jeg holdt reden under observation i ca. 45 minutter, men der var ingen tegn på aktivitet. Efter godt en halv times observation ankom en gråkrage til reden og gik ned i reden, hvor den tilsyneladende fouragerede. Kragen fløj og vendte lidt senere tilbage til reden.

Jeg er af den opfattelse, at hannen måske er ny i forhold til sidste år. Hvis hannen er ny i forhold til sidste år og forholdsvis ung, kunne det evt. forklare den nye rede og måske den opgivne yngel.

30 Vordingborg Kommune

Af redekoordinator Bjarne Hemmingsen

Yngleparret havde igen i 2010 ynglesucces. Én unge kom på vingerne fra samme rede som i 2009. Æglægningsstidspunktet formodes at have været medio/ultimo marts. Medio juli kunne ungen ses flyve til og fra

Havørn, Ejlermade Sø, 10. marts 2010. Foto: Bo Tureby

reden, men først langt hen i august sås den for første gang uden for skoven.

Ynglelokaliteten er stadig ikke omfattet af nogen form for adgangsregulering og derfor oplyses lokaliteten ikke mere præcist. Mange er bekendt med yngleparret, men indtil videre er der ikke problemer med øget trafik.

Lodsejeren undlod for andet år i træk skovning i nærheden af redeområdet, og der sankes ikke i området. Der tages også hensyn i forbindelse med jagt og i den daglige drift, og der er en god dialog mellem lodsejer og redekoordinator, indtil videre med god succes for yngleparret.

31 Haraldsted Sø

Af Eilif Byrnek, biolog i Ringsted Kommune

Havørneparret i Humleore Skov blev i 2009 det første Havørnepar, der yngede i Ringsted Kommune efter fravær i ca. 100 år. Ørneparret har i 2010 ynglet samme sted og igen fået 2 unger. Ungerne lærte i efteråret at flyve og fange fisk i søerne omkring Humleore og kunne i vinterkulden bedst iagttages over Haraldsted Sø og Gyrstinge Sø. Måske lidt specielt at ørnene her fouragerer meget på udsatte ænder og på spejl- og skælkarper i en nærliggende sø.

Ejerne af skov og sø nyder ørnenes tilstedeværelse og accepterer, at de må dele med ørnene.

32 Alsønderup Enge

Af redekoordinator Jens Lykkebo

Vinteren fik ørneparret til at flytte til Roskilde Fjords våger, der var et rent tag selvbord i den hårde vinter og et tilløbsstykke for såvel Havørne som ornitologer. Men det lokale par var tro mod deres yngleområde og den 27. februar sås en adult ørn på reden. Samme dag sås begge fugle samle redemateriale, som blev transporteret til sidste års rede, som var delvist faldet ned.

Rugningen påbegyndtes mellem den 21.- 25. marts. Hunnen lå fast på reden og hannen viste sig mindre og mindre. Han kom dog frem som stærkt territoriehævdende den 10. april, da en Fiskeørn kom for tæt på redeområdet. Han sås af og til afløse magen ved rugning, så hun kunne fouragere.

30. april lå den rugende hun højt og uroligt. Der blev bragt bytte til reden af hannen og den første fodring sås. Den 9. maj sås med sikkerhed to unger i reden!

Både unger og rede klarede rusk og regn. Fra midt i juli begyndte ungerne så småt at indtage nabotræer til reden og sås herefter i området omkring Alsønderup enge og ved Arresø.

Afspærringen omkring reden overholdes i det store hele fint af publikum og Havørneparret er meget aktive og stabile i og omkring redeområdet. Ørnene fanger hovedsagelig brasner i både Arresø og Alsønderup Engsø.

33 Silkeborgsøerne II

Af redekoordinator Leif Nøvrup

Det lykkedes ikke for Havørneparret at få unger på vingerne i 2010. Et besøg den 21. februar viste ellers, at det gamle redetræ fra året før var benyttet igen.

En ny rede var færdigbygget, hvor reden fra året før var blæst ned. På Ørnens Dag blev begge fugle set ved søen og også senere på måneden og den 11. april sås en Havørn flyve til skoven med bytte.

Den 2. maj besøgte redestedet igen. Der sås ingen Havørne, men nogle få hvide stænk på reden og 3-4 dun sad fast på redekanten. Reden var intakt, men hele formiddagen sås ingen ørne. Konklusionen bliver derfor, at det må være lykkedes at få unge/unger ruget ud, men at den/de er kommet.

Ejeren, der er meget interesseret i yngleparret, oplyser, at han enkelte gange har set en gammel Havørn flyve fra området ved redestedet, sidste gang omkring 20. maj. Et besøg den 21. juni viste intet ved reden, men en gammel Havørn blev set sidde i toppen af et højt træ i den anden ende af skoven.

34 Vejlerne

Af artsretaker Erik Ehmsen.

I 2010 fik Projekt Ørn at vide, at der i 2007 havde været et Havørnepar, der havde bygget rede i Vejlerne. Da ejeren af skovstykket ikke ønskede stedet offentliggjort holdtes placeringen hemmelig.

Ørnene yngede ikke i reden, men opholdt sig i området sommeren over. Der har siden været Havørne i området, men uden at benytte reden, der nu er faldet ned.

35 Sorø

Af projektleder Lennart Pedersen

Et ørnepar fra Sorø har længe været under etablering og fik bygget en rede for nogle år siden i en gammel bog. Men efter en territorialkamp med en indtrængende Havørn blev reden opgivet, og parret flyttede til den anden skov i nærheden, hvor der igen blev bygget en rede. Her fik parret en unge på vingerne i 2010. Reden ligger i privat skov, uden at der er indført beskyttelse. Derfor er lokaliteten sløret med navnet Sorø.

36 Gøttrup

Af redekoordinator Bo Tureby

I området omkring Bregentved/Gisselfeld-søerne og Holmegaard Mose på Sydsjælland blev der i efteråret 2009 ofte observeret et par Havørne, som fremstod som sub-adulte. Interessant nok fulgtes de ofte ad, og det gav forhåbninger om et snarligt etableret ynglepar i denne del af Sydsjælland, som på mange måder byder på gode forhold for Havørne. I november/december 2009 begyndte de at bygge rede i en stor gran i Hesele Skov og først i marts var reden færdig.

Sidst i marts 2010 viste ørnens adfærd, at rugning var begyndt, men efter ca. en uge stod det klart, at de ikke længere rugede. Ingen af fuglene havde udfarvet dragt, så sandsynligheden for at yngel skulle lykkes

syntes lille. Hannen er ringmærket og aflæst. Den er mærket som unge ved Slien i 2006.

Sommeren og efteråret igennem opholdt begge ørnene sig fortsat i området, og der er begrundet håb om bedre held ved et nyt yngleforsøg i 2011.

Samarbejdet med skovejeren på Gisselfeld Kloster har været fint, og alle er enige om, at ørnene skal have mest mulig fred, selv om der findes en offentlig skovvej ikke så langt fra redetræet.

37 Skjern

Af redekoordinator Erik Mørk

Der er de sidste par år jævnligt observeret Havørne året igennem i Skjern Enge, men det var først i efteråret 2009, at jeg blev opmærksom på, at to af ørnene muligvis var ved at danne par, og at muligheden for at de ville blive i området for at yngle var til stede. Hovedparten af eftermiddags flyvninger gik i sydlig retning, og da Havørne ofte yngler i en afstand af op til 6 km fra deres fourageringsområde, begyndte interessen at koncentrere sig om Lønborggård Plantage og Lønborg Plantage. Da der så også blev konstateret parring af Havørnene på ørnens dag, blev det besluttet at kontakte ejeren af ovennævnte plantager, der ved henvendelsen oplyste, at ørnene allerede sidste år havde påbegyndt redebygningen, men at de ikke var begyndt at yngle.

Både ejeren og kommunen har været utroligt velvilligt indstillet og engagerede fra den første dag de blev kontaktet. Der gik da heller ikke mere end én uge fra den første kontakt, til at ejeren, kommunen og jeg var blevet enige om omfanget af adgangsforbudet og skiltene var placeret rundt om den sydlige del af plantagen. Endvidere besluttede ejeren at indstille alt skovningsarbejde og jagt i den lukkede skovpart til efter yngleperioden, for at give ørnene absolut fred og ro.

Da jeg besøgte reden den 19. maj kunne jeg se to unger i reden. Ungerne sad op med strakt hals og kikkede sig ivrigt omkring, mens de ind imellem hev i en fuglevinge der lå oppe i reden.

Ved mit besøg d 21. juli var reden tom. Senere er begge unger set flyvende omkring i plantagen. I skrivende stund, den 22. august, har jeg for første gang set begge ungerne flyve ude over Skjern Enge.

38 Hyllekrog

Af redekoordinator Lars Munk

Søndag den 28. marts 2010 opdagede jeg tilfældigt en meget stor samling grene højt oppe i en bevoksning af popler i Fugleværnsfondens skov - en Havørnerede! Senere samme dag kunne ørnene ses ved reden. Jeg havde om fredagen set ørneparret sidde sammen i skovens sydvesthjørne. Hunnen var i adult fjerdragt, dvs. ca. 5 år gammel eller mere. Den lidt mindre han var yngre, ca. 3-4 år gammel.

Det er åbenbart, at parret havde haft fred til at bygge reden i vinterens løb, da der var usædvanligt meget sne i en meget lang periode. Ingen var kommet i skoven i den tid, selv de nærmeste bilveje blev ikke engang ryddet i længere perioder.

Vi var nogle få lokale fuglekiggere, som hjalp hinanden med at holde lidt øje med reden på lang afstand. Efter adfærden at dømme påbegyndte ørnene først rugningen meget sent, nemlig i de første dage af april.

Notater fra den 30. april: "Der er en ørn i reden hele tiden. Det ser ud til, at de ruger fast, hvilket de har gjort siden påske. Indtil da var de meget mere urolige. Så jeg tror, og håber, at rugningen først startede dér."

Efter løvspring blev det, for hver dag der gik, mere og mere svært at følge udviklingen. Reden kunne til sidst ikke ses på afstand, men ingen var inde ved reden, da vi selvfølgelig vægtede ørnenes trivsel højest. Da det blev starten af juli, og der ikke var set skyggen af unger, måtte reden tjekkes. Her var intet liv, ingen spor efter aktivitet.

39 Leammer

Af redekoordinator Anders Vedel

Parret etablerede sig på øen Leammer i den nordvestlige ende af Odense Fjord i 2010. Reden ligger i et lavt egetræ kun 800 meter fra Otterup Lystbådehavn og 400 meter fra sejlrenden. Der blev vist stor velvilje hos lodsejeren og lokalbefolkningen og parret var genstand for stor offentlig bevågenhed og pressemøntale. En frivillig beskyttelseszone blev etableret for sæsonen 2010 og der blev ikke observeret alvorlige forstyrrelser i yngleperioden.

Hunnen lagde æg omkring 27. marts, hvorefter der blev ruget konstant. Den 2. maj klækkede én unge og der sås fodringsaktivitet for første gang. Ungen sås jævnligt blive fodret, men i midten af juni blev den gamle hun og den nu 6 uger gamle unge forgiftet med giften carbofuran, et ulovligt insektgift, som tidligere har været anvendt i gartnerier. Giften var placeret i en due/hønsefugl, som var placeret, hvor ørnene har kunnet finde den. Hunnen har fodret ungen og selv ædt af byttet under fodringen.

Ungen sås sidst i live søndag den 13. juni, men fredag den 18. juni sås kun hannen ved øen og ungen kunne ikke ses på reden. Mandag d. 21. juni blev det besluttet at undersøge reden. Den gamle hun fandtes død under redetræet og ungen lå død i reden. Fuglene blev obduceret ugen efter på Veterinærinstituttet, som konkluderede at ørnene var forgiftet.

Sagen blev politianmeldt af DOF-Fyn den 22. juni og DOF udsatte en dusør på 25.000 kr., som senere blev hævet til 50.000 kr. Sagen er i skrivende stund uopklaret.

Hannen besætter fortsat territoriet og er set sammen med en anden voksen Havørn ultimo september.

40 Æbelø

Af redekoordinator Jens Bækkelund

Et par Havørne har siden begyndelsen af 2009 holdt til på Æbelø, Gyldensteens enge og ved Nærå Strand.

I maj 2009 sås de i flere dage sidde tæt ved siden af hinanden i nogle skovfyr på Æbelø og i november 2009 sås fuglene igen flere dage opholde sig samme sted.

Den 6. februar sås parret også midt på øen og den 30. marts opdagede jeg ved et tilfælde, at de havde bygget en stor rede i en skovfyr. Den 14. april lå den ene og rugede på reden mens den anden fløj over området. Den 29. april og den 11. maj var der stadig aktivitet i reden, men siden blev de ikke set ved reden, så af en eller anden grund ophørte yngleaktiviteten.

Da der ikke er ret mange gæster på øen i maj og reden ligger i passende afstand fra vejene tror jeg ikke det skyldes menneskelig forstyrrelse. Begge fugle er siden set på og omkring Æbelø, så der er ingen af de gamle fugle, der er gået tabt. De sås stadig i oktober 2010 på Æbelø og de nærliggende lokaliteter.

41 Als

Af redekoordinator Kaj Abildgaard

Efter 3 negative besøg ved reden for at tjekke antallet af eventuelle unger, måtte vi konstatere, at reden var forladt. Lige før mit første negative besøg kunne jeg se store nedfaldne grene på vejen, som ledte tanken hen på storm, og reden syntes også at se dårlig ud. Der var dog ikke spor af æg eller unger under redetræet.

Senere har jeg fået at vide, at en gruppe, mest foto-interesserede, skulle have forsøgt sig med en kunstig rede med en bedre beliggenhed i samme skov.

Vi ser jævnligt 1-2 ørne ved Oldenor eller Mjels Sø, hvor der er rigeligt med føde. Det er vores håb, at det er de "gamle" ørne, og at de vil forsøge sig igen til foråret.

42 Langeland III (Tranekær)

Af redekoordinator Claus Dalskov

Et Havørnepar blev set på Nordlangeland jævnligt gennem 2009, og i løbet af vinteren 2009/2010 blev parret iagttaget ved en lille skovpart lige nord for byen samle grene og angiveligt være i gang med redebygning. Skovparten er uden offentlig adgang, da den ligger isoleret på en af godssets marker, og ikke har markveje, der fører til skoven.

En kort periode i begyndelsen af marts sås kun den ene fugl, så jeg håbede på æglægning og rugning, men fra ca. den 20 marts sås begge fugle igen sammen, oftest i nogle udgåede træer på Flådet syd for byen.

En eventuel rede kunne ikke ses fra de omgivende veje og skovdele, så ejeren af Tranekær Gods, Christian Laurvig Ahlefeldt, Ole Goldschmidt og undertegnede aflagde derfor et besøg i skovparten den 12. april. Her fandt vi et større redeanlæg i en 40-50 årig gran i østsiden af skovdelen. Redeanlægget virkede, set fra jorden, ret ustabil, så vi håber på, at fuglene i den kommende sæson vil bygge en ny rede i en af de gamle bøgetræer, som dominerer den største del af skoven.

Fuglene blev set af og til i løbet af sommeren, enten sammen eller enkeltvis. Ejeren er positiv overfor Havørneparret, og har taget initiativ til at jagten og brændesankning i og ved skoven reguleres.

Et nyetableret vådområde øst for Tranekær, Botofte Skovmose på ca. 90 ha, vil givetvis øge fødemulighederne for parret.

43 Brøns

Af redekoordinator Inger Sønnichsen

Det viste sig, at et par i det vestlige Sønderjylland yngede i 2010 og fik 1 unge.

Selvom det ikke lykkedes at finde reden kunne nabo-

ejeendommens ejere og dennes medhjælpere fortælle om en ungfugl, som blev set hele sommeren og efteråret. Midt på vinteren holdt der stadig en ungfugl til sammen med en af de gamle fugle på lokaliteten. Ungen fløj i et kvarter rundt over os, da vi besøgte området!

Ringmærkning af Havørneunger

Af Lars U. Rasmussen, Kim Skelmose Madsen & Claus M. L. Pedersen

2010 blev det 4. år i Zoologisk Museums pilotprojekt *Ringmærkning af Danske Havørne og Kongeørne 2007-2010*. Projektet styres af Jesper J. Madsen og Kasper Thorup fra Zoologisk Museum i samarbejde med Dansk Ornitologisk Forening.

Pilotprojektet har som formål at indsamle viden og erfaring i perioden 2007-2010 fra både Havørne- og Kongeørnereder som grundlag for en vurdering af, om et større ringmærkningsprogram på de to arter bør iværksættes. Det er målet, at indsamle viden om selve mærkningen og muligheden for aflæsning af ringene efterfølgende.

Tabel 2. Antal ringmærkede Havørneunger i Danmark fra 2007-2010

Lokalitet	2007	2008	2009	2010
Arreskov Sø	3	1		
Østlolland		2	1	
Hostrup Sø			1	
Tærø			1	
Knuthenborg			3	
Solkær Engsø			2	1
Total	3	3	8	1

Formålet med et større ringmærkningsprogram af de danske ørne vil være indsamling af data om de danske ynglefugles spredningsforhold, stedtrofasthed, dødelighed, trækforhold, overvintringsområder og udvekslingsgraden mellem regioner/bestande i Nordeuropa. Denne viden vil bl.a. kunne danne grundlag for effektive handlingsplaner for disse to store rovfuglearter.

Henvendelserne til redekoordinatorerne før ynglesæsonen 2010 gav ikke så mange tilbagemeldinger som i 2009 og det stod hurtigt klart, at kun få unger ville blive ringmærket i 2010.

I foråret blev der fra Projekt Ørn's side udpeget 15 reder, hvor der kunne ringmærkes efter den aftalte procedure. Projekt Ørn bad mig om selv at kontakte de lokale redekoordinatorer, som er ansvarlige for de 15 reder på "mulig-listen". Det gjorde jeg ved at sende e-mails ud omkring Havørnenes forventede rugestart, så redekoordinatorerne havde tid til at vurdere omtrentlig klækningstid.

Jeg fik respons fra nogle stykker, der kunne meddele at "deres" Havørne havde opgivet for i år, mens kun 4 redekoordinatorer meddelte, at vi kunne komme og ringmærke. Det var Solkær ved Kolding, Haderslev Fjord, Hostrup Sø og Nakskov.

Jeg besluttede at spare turen til den ene rede på Lolland, mens vi gennemførte turene til de 3 jyske reder.

I maj forsøgte vi bestigning af 2 reder i Sønderjylland, men det viste sig, at de var for vanskelige at bestige indenfor en rimelig tidsfrist. Der blev derfor kun ringmærket én unge i 2010. Det var i reden i statskoven ved Solkær Enge sydøst for Kolding. Ungen var ca. 60 dage, da vi ringmærkede den den 9. juni. I reden lå desuden et uklækket æg.

Aflæsninger af ringmærkede danske Havørneunger

Den 12. maj 2010 aflæstes for første gang farveringen på en ung Havørn omkring Ramten Sø på Djursland. Det viste sig at være den enlige unge, som blev ringmærket i reden ved Arreskov Sø på Sydfyn i 2008. Den var nu 2 år gammel og i sit 3. kalenderår. Den blev set igen den 1.-6. juli og derefter frem til 27. august.

Dette er den eneste danske Havørn, hvorfra der er indrapporteret aflæsninger til Zoologisk Museum i 2010, så lad os alle bede til, at flere og flere vil bruge tid på at kigge efter farveringe på Havørnene fremover.

Den 20. oktober 2009 fotograferede Erik Thomsen en ung Havørn mens den svævede med hængende ben over Brændegårdssøen på Sydfyn. Ringene kunne tydeligt ses på fotografiet og det viste sig at være den ene af de 2 unger fra reden ved Solkær Enge ved Kolding. Den havde opholdt sig der nogen tid.

Kongeørnen i Danmark 2010

Af artsretaker Tscherning Clausen

Ligesom i 2009 blev der registreret to ynglepar af Kongeørn, og der blev ikke set tegn på pardannelse på nye lokaliteter.

Kongeørneparret i Høstemark Skov i Lille Vildmose fik for 8. år i træk en unge på vingerne. Ved et besøg ved reden den 18. juni kunne det konstateres, at ungen havde forladt reden, og at den sad i nærheden og kaldte. Ved indsamling af rester af byttedyr til videnskabelige undersøgelser den 29. juni og den 21. juli sås og hørtes ungen nær redeområdet. Ungen blev set flyve for første

gang over skoven den 7. juli, og den sås herefter ofte alene eller sammen med de gamle ørne over yngleområdet. Det var formentlig sidste års unge, der ved flere lejligheder blev set, og stadig ses, i Lille Vildmose området, oftest i Tofte Skov og ved Tofte Sø.

Yngleparret i Hals Nørreskov nord for Limfjorden havde for fjerde år ynglesucces og fik igen en unge på vingerne. Ørneparret havde i år benyttet samme rede som i 2008. Ved et besøg ved reden den 30. marts lå hunnen fast på reden, og hannen sad i et træ i nærheden. Årets unge, der formentlig var en hun, blev

ringmærket den 3. juni, ca. 50 dage gammel. Ved indsamling af rester af byttedyr den 29. juni havde ungen forladt reden og sad nær redetræet. Ungen sås første gang flyve over skoven den 18. juli. Ved indsamling af rester af byttedyr et par dage senere sad ungen nær reden, og en af de gamle ørne kredsede over redeområdet.

I et skovområde på Jyske Ås i Vendsyssel blev der jævnligt set en 2K ørn hele året frem til slutningen af sommeren.

Der er nu produceret 19 Kongeørneunger i Danmark.

Kongeørn, adult, Lille Vildmose, forår 2010. Foto: Jan Skriver

Fiskeørnen i Danmark 2010

Af artsretaker Leif Nøvrup

Der blev i 2010 registreret ét par ynglende Fiskeørne med rede. Parret var dog uden succes, da rugningen ikke blev til noget og hurtigt blev opgivet. Derudover blev der i sommerens løb iagttaget flere Fiskeørne på Sjælland og i Jylland på egnede ynglesteder, men konkret ynglebevis i form af reder manglede.

Det eneste ynglepar i 2010 var det sædvanlige par i Nordvestjylland. Hannen ankom den 30. marts, noget senere end de sidste år, mens hunnen ankom den 8. april. Hunnen havde et kraftigt, mørkt brystbånd, og var derfor muligvis en ny fugl. Hannen havde bygget videre på den gamle rede med kraftige grene, og hunnen var på reden fra midten af april, men stod for det meste op. Hun blev dog også set ligge på reden, sidste gang den 1. maj. Hunnen var hele tiden utilfreds og stod nogle gange med hængende vinger, villig til paring, og andre gange kunne hun stå i 20 min og skribe på hannen. Han kom og landede på reden, men ville ikke parre hende og kom ikke med fisk.

Den 25. april fløj hannen rundt med en tredje Fiskeørn omkring redestedet, mens hunnen lå på reden. De så ud til at lege sammen og skreg også til hinanden. Efter 1. maj sås Fiskeørnene ikke mere ved reden, men blev dog ind imellem set ved søen. Den 12. juni blev en Havørn mobbet af begge Fiskeørne samtidig. Helt hen til august sås der indimellem to Fiskeørne ved søen, og

ved IBA-tællingen den 4. september sås en 1k Fiskeørn ved nabosøen, hvilket formodentlig var en trækfugl fra Norge eller Sverige.

Der blev i perioden mellem den 15. juni - 15. juli observeret Fiskeørne på 58 lokaliteter. Nogle steder blev der set unge Fiskeørne i august, som kan have været danske, men nok snarere var norske eller svenske fugle, da der ikke blev gjort redefund.

Tabel 3. Regional fordeling af lokaliteter med Fiskeørn Pandion haliaetus i sommerperioden 15. juni-15. juli 2010

DOF-afdeling	Antal lokaliteter
Nordvestjylland	4
Vestjylland	6
Nordjylland	8
Sønderjylland	1
Storstrøm	11
Sydvestjylland	1
Nordsjælland	7
Vestsjælland	4
Fyn	0
Syddøstjylland	4
Østjylland	3
København	6
Bornholm	3
I alt	58

Vintertælling af ørne

Af Jan Skriver

Nyhedshistorie på www.dof.dk den 11.

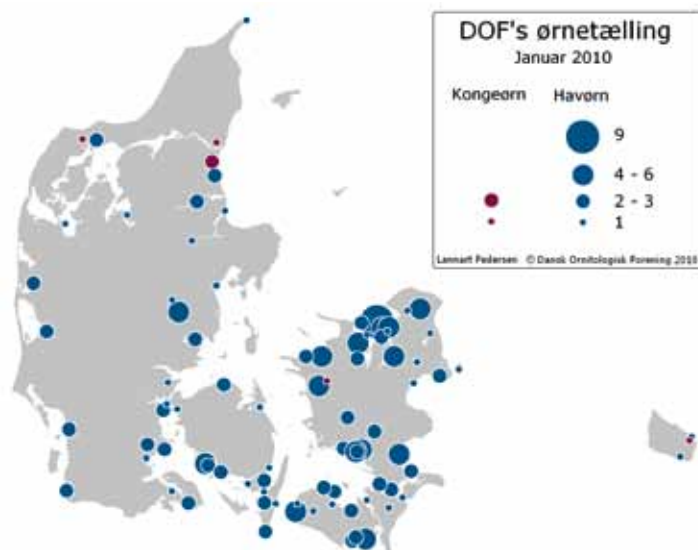
februar 2010

Dansk Ornitologisk Forenings landsdækkende vintertælling af ørne afslørede 191 Havørne og 7 Kongeørne i det frosne, snedækkede danske landskab. Flere af de 300 fugletællere havde på grund af sne og is besvær med at få tjekket alle afkroge af landet, så der kan godt være endnu flere ørne i Danmark netop nu.

Efter halvanden måned med hård frost er de fleste danske søer islagte, og Havørnene bliver derfor i udpræget grad tvunget ud til kysterne, hvor der er åbent vand og dermed mulighed for at finde føde.

Det afslørede Dansk Ornitologisk Forenings nationale ørnetælling med al tydelighed, da 191 Havørne og 7 Kongeørne blev registreret landet over.

Figur 3. Resultatet af ørnetællingen den 30.-31. januar 2010

Kongeørn, adult, Lille Vildmose, 7. december 2010. Foto: Jan Skriver

Langt de fleste Havørne befandt sig ved kysterne, hvor de i milde vintre i højere grad holder til ved store søer, fjorde og vige.

- Vinterens tal er overraskende højt. Vi havde nok forventet en form for kuldeflugt, hvor nogle af ørnene flyver ud af landet. Men Havørnene er tilsyneladende blevet i Danmark, de har bare fordelt sig anderledes end i milde vintre. For eksempel er det påfaldende, at Maribo-sørerne på Lolland, som traditionelt er Danmarks bedste enkeltområde for Havørne, tiltræk-

ker færre ørne end normalt denne vinter. Til gengæld er der overraskende mange ørne i Nordsjælland og ved Isefjorden og Roskilde Fjord, hvor der er våger og stræder med stærk strøm og åbent vand, siger Lennart Pedersen, der leder Dansk Ornitologisk Forenings (DOF) Projekt Ørn, som har til formål at beskytte Danmarks bestand af ørne og samle viden om rovfuglene, mens man informerer og engagerer.

DOF's landsdækkende ørnetælling fandt sted for femte år i træk.

Ørnens Dag

Af Tina Møller

Søndag den 7. marts inviterede Dansk Ornitologisk Forening hele Danmarks befolkning til at opleve de smukke Havørne og Kongeørne på 16 lokaliteter over hele landet. Omkring 2000 danskere deltog, og DOF's frivillige rovfuglefolk gjorde deres bedste for at give gæsterne en positiv oplevelse.

Trods den kolde vinter med sne, tilfrosne søer og sjap blev der i løbet af dagen set mindst 33 Havørne på de 16 lokaliteter. Både på Nyord og ved Hasselø oplevede deltagerne hele 6 Havørne – på Nyord endda på én gang

– og ved Lille Vildmose Centeret var hovedattraktionen det lokale Kongeørnepar.

Ved Avnø Naturcenter og Jyllinge Lystbådehavn var interessen særligt stor, og mellem 300 og 600 nysgerrige gæster dukkede op for at kigge efter de store vingefang i kikkerter eller de opstillede teleskoper.

Ørnens Dag blev arrangeret af DOF's Projekt Ørn, der har til formål at beskytte den danske bestand af ørne, indsamle viden gennem overvågning og registrering samt formidle information om de imponerende rovfugle til befolkningen.

Ørnens Dag blev afholdt for femte år i træk.

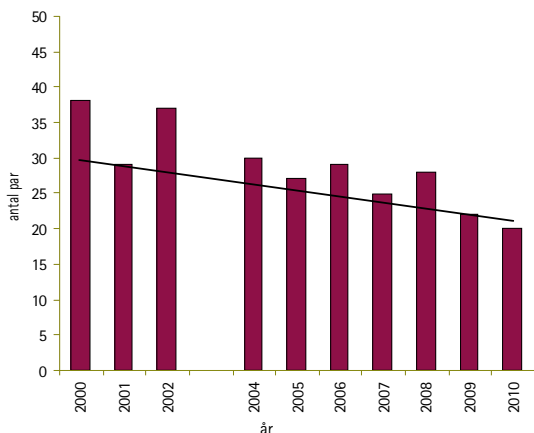
Projekt Hedehøg 2010

Af Lars Maltha Rasmussen & Michael Clausen

Ynglebestanden i 2010

I Sydvestjylland ynglede der 2010 op til 20 par Hedehøge, heraf 17 sandsynlige og sikre par (Tabel 1). Trods en betydelig og koordineret indsats og en del observationer af Hedehøge i det østlige Sønderjylland, fra Tønder mod øst til omkring motorvejen, Blev der ikke med sikkerhed konstateret ynglepar her. De observerede fugle øst for Tønder kan dels være par, der har opgivet at yngle, dels par der har ynglet lige syd for den danske grænse. Sammenlagt var der lidt færre ynglepar end de foregående år. Således forsætter tilbagegangen i den samlede bestand gennem de seneste år (Figur 1). Uden for Sydvestjylland blev der registreret et ynglepar på Borris Hede. Den samlede bestand i Danmark udgjorde således 18-21 par.

Figur 1: Antallet af sikre, sandsynlige og mulige Hedehøge i Sydvestjylland i perioden 2000-2010

Sen start på ynglesæsonen

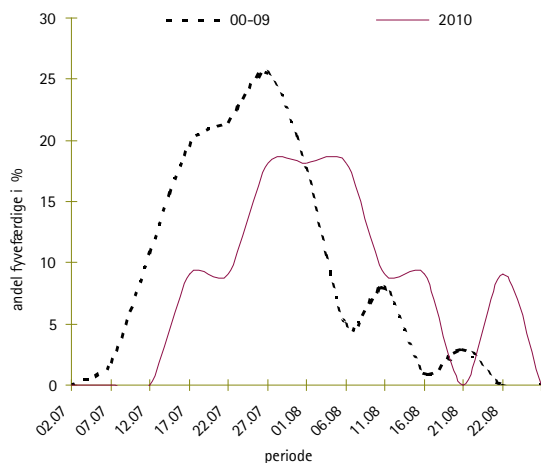
Starten på ynglesæsonen 2010 var præget af et meget køligt og regnfuldt forår. Det betød, at der var færre par Hedehøge der ynglede og æglægningen startede usædvanligt sent. Ungerne også kom usædvanligt sent på vingerne, sammenlignet med alle årene siden 2000 (Figur 2).

Redebeskyttelse og ynglesucces

Høsten af vinterbyg påbegyndtes omkring den 22. juli, og de tre reder i vinterbyg blev alle høstet inden ungerne kunne flyve. Høsten af vinterhvede trak til gengæld ud til efter alle unger blev flyvefærdige. I alt blev 5 reder heget og der fløj 14 unger fra disse reder (Tabel 1). Dog døde et kuld på 3 bag hegn af ukendte årsager. Desværre blev behovet for lokalisering og beskyttelse af mindst 3 reder ikke imødekommet af ejerne. Det betød at mindst en af disse reder blev

præderet af ræv. Der fløj yderligere mindst 14 unger fra reder der ikke blev heget. I alt kom der 28 unger på vingerne i 2010 (Figur 3). Dette svarer til gennemsnittet siden 2000, men var væsentligt færre end de to forgående år. Det samlede antal flyvefærdige unger blev 28. Kuldstørrelsen for de par der havde ynglesucces, var til gengæld usædvanligt stor, idet der i gennemsnit fløj mere end 3 unger fra disse reder. Dette skyldes til dels en effektiv beskyttelse af de reder der blev heget. Men det skyldes formentlig også, at der hen på sæsonen var tilstrækkeligt med føde til Hedehøgene. Den sene høst betød, at kun få afgrøder blev høstet inden ungerne fløj fra reden.

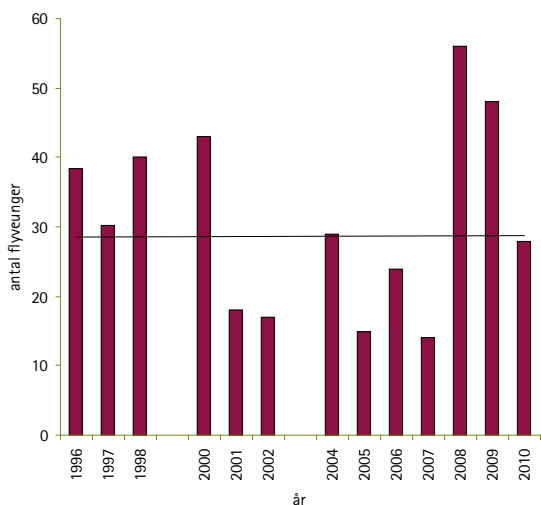
Figur 2: Tidspunktet for sidste flyvefærdige unge for 11 kuld i 2010, og 116 kuld i årene

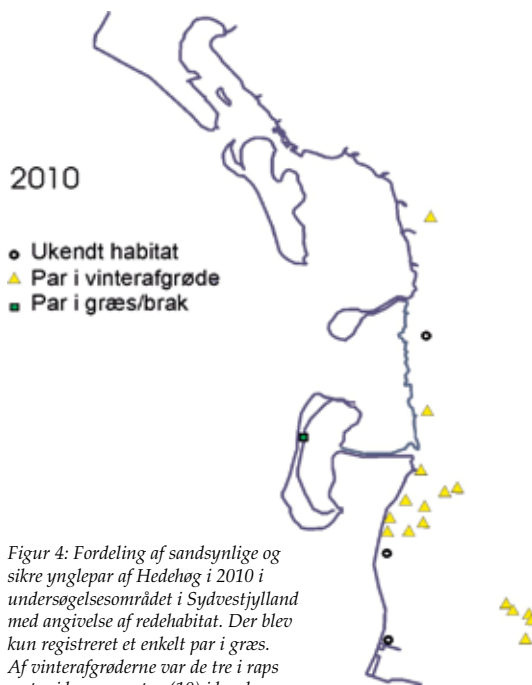
Tre unger på 6-12 dage, 15. juli 2010. Foto: Lars Matha Rasmussen

Tabel 1: Oversigt over registreringerne af Hedehøg i Sydvestjylland i 2010 med angivelse af status for rede og ynglesucces m.v. Oplysning om opgi-
vet yngleforsøg er givet for par, hvor dette er observeret direkte eller hvor negative observationer på lokaliteten sandsynliggør dette. Oplysning om
prædation er kun givet, hvor dette er konstateret med sikkerhed.

Lokaliteter 2010		Rede						Status					
Stednavn	Afgrøde	Etablering	Rugefase	Ungefase	Kuldstør.	Flyv unger	Flyv unger baghegn	Mulig	Sandsynlig	Sikker	Antal par	Opgivet	Prædation
Ottersbøl Ø	raps	1	1	1	5	5	5			1	1		
Ottersbøl V	hvede	1	1	1	3	3	3			1	1		
Ballum N	hvede	1	1	1		2				1	1		
Ballum Midt	hvede	1								1	1	1	
Forballum	hvede	1								1	1	1	
Vesterende Ballum S	hvede	1	1	1	2	0				1	1	1	1
Østerende Ballum	hvede	1	1	1		3				1	1		
Husum Ballum	hvede	1	1						1		1	1	
Koldby		1						1				1	
Margrethe Kog		1						1				1	
Landsognsvej 1	raps	1	1	1						1	1	1	
Høgslundvej N	byg	1	1	1	3		0			1	1		
Høgslundvej S	byg	1	1	1	4	4	4			1	1		
Tyvsevej	hvede	1	1							1	1	1	
Kolding Landevej	raps	1	1							1	1	1	
Rejsby Enge		1						1				1	
Nr. Farup Enge	hvede	1	1	1	3	3				1	1		
Vesterende Ballum N	hvede	1	1	1	5	3				1	1		
Søndernæs	byg	1	1	1	4	2	2			1	1		
Rømø Nørreland	græs	1	1	1		3				1	1		
I alt		20	15	12	29	28	14	3	1	16	17	10	1

Figur 3: Antallet af samtlige udflyjne unger i Sydvestjylland siden 1996. Der mangler data fra 1999 og 2003

Figur 4: Fordeling af sandsynlige og sikre ynglepar af Hedehøg i 2010 i undersøgelsesområdet i Sydvestjylland med angivelse af redepå habitat. Der blev kun registreret et enkelt par i græs. Af vinterafgrøderne var de tre i raps og tre i byg og resten (10) i hvede.

Valg af ynglebiotop

På grund af den sene start på ynglesæsonen ynglede ca. halvdelen af parrene i vinterhvede (Figur 4 og 5). Fordelingen var meget sammenlignelig med sæsonerne i 2006-2008. I 2009 var der færre par i vinterhvede og en del par i raps og brak, hvilket ikke var tilfældet i 2010.

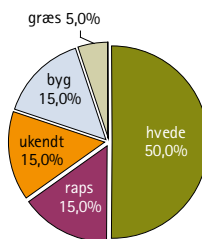

En ca. 14 dage gammel unge bliver farvering-mærket. Mærkningen af ungerne kan ske uden øget risiko for prædation, når reden er hegnet, 20. juli 2010. Foto: Lars Maltha Rasmussen

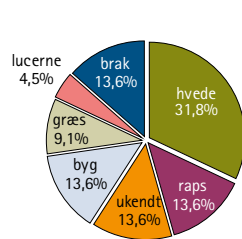

En flyvefærdig unge blev den 18. juli udstyret med satellitsender og farvering. Den blev navngivet Ditte, efter Hedehegeværtens barnebarn, som også ses på dette foto sammen med den hollandske forsker Christiane Trierweiler. Desværre tyder satellittens signaler på, at fuglen omkom inden den påbegyndte trækket mod syd, 13. juli 2010. Foto: Lars Maltha Rasmussen

Redeplacering i 2010 (n=20)

Redeplacering i 2009 (n=22)

Figur 5: Procentvis fordeling af redehabitat for 20 par i 2010 til venstre og 22 par i 2009 til højre. I forhold til 2009 ynglede der flere par i hvede, medens færre par ynglede i hhv. brak, lucerne og græs.

Mærkning af Hedehege

I midten af juli blev to voksne hanner og en ung hun forsynet med satellitsendere og farveringe. Dertil blev i alt 13 unger farvemærket med individuelle koder. Mærkningen sker i samarbejde mellem DOF, Zoologisk Museum, København og hollandske forskere.

En voksen Hedehege han ved påsætning af satellitsender, 13. juli 2010. Foto: Lars Maltha Rasmussen

Feltarbejde

Feltarbejdet blev udført af Michael Bødker Clausen med bistand fra Iben Hove Sørensen, Michael Borch Grell, Henning Heldbjerg og Lars Maltha Rasmussen. Som noget nyt indgik Aabenraa Kommune i år i undersøgelsesområdet; en arbejdsgruppe bestående af flg. eftersøgte Hedehege i det østlige Sønderjylland: Knud Fredsøe (Skrydstrup), Jesper Leegaard (Gelsådalen), Poul Erik Junk (Fårhus, Frøslev-Bølå mm), Peter Kjer Hansen (stort område øst for Tønder), Egon Iversen (Sønderådalen, Tinglev Mose og Terkelsbøl Mose), Jesper Tofft (Lundtoft, Frøslev, Bølå, Tinglevegnen, Arrild-Løjtved). Desuden bidrog Flemming Ahlmann, Kurt Bredahl Christensen, Erik Overlund, Susanne Overgaard Petersen, Egon Østergaard med vigtige oplysninger om Hedehege.

Samarbejdspartnere

Følgende Hedehøgeværter takkes for hjælp og samarbejde omkring redebeskyttelse: Jørn Andersen, Helge Andersen, Jens Peter Bjerrum, Claus Clausen, Anker Juhl, Bent Linnet, Jens Lund og Peter Steffensen.

Projekt Hedehøg sker i samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Landbrug, Tønder Kommune, Aabenraa Kommune, Esbjerg Kommune.

Litteratur

Clausen, M.B. & Rasmussen, L.M. 2009: Hedehøg i Danmark ynglesæsonen 2009 – arbejdsrapport fra Projekt Hedehøg. Dansk Ornitologisk Forening.

- <http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/hedehoeg/dokumenter/Hedehoeg2009rap.pdf>
- Trierweiler, C. 2010. Travels to feed and food to breed. The annual cycle of a migratory raptor, Montagu's harrier, in a modern world. Proefschrift. Rijksuniversiteit Groningen. 264 s.
- Den benyttede metodik er i overensstemmelse med en monitoringsvejledning for Hedehøg, der er udarbejdet som et led i DOF's "Projekt Truede og Sjældne Ynglefugle"

- http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/Monitoringsplan_hedehoeg.doc
- Rasmussen, L.M., Hoffmann A. & Nyegaard T. 2005: Monitoringsplan for Hedehøg Circus pygargus. DOF's Projekt Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY).
- Find flere oplysninger om Hedehøg på DOF's hjemmeside:
- <http://www.dofbasen.dk/DATSY/datsyart.php?art=02630&sidenummer=5>
- Læs om det hollandske projekt på: www.werkgroep-grauwekiekendief.nl
- Følg de trækkende Hedehøge på DOF's web her:
- http://www.dof.dk/sider/index.php?option=com_content&task=view&id=572&Itemid=637

Satellitsendere

De danske Hedehøge, der blev forsynet med satellitsendere i 2010 var: Lars, en voksen han, Jørn, en voksen han, Ditte, en ung hun. I 2009 blev Mathilde, Iben og Michael forsynet med sendere og disse kan stadig følges.

Jørn Andersen slipper en voksen Hedehøg han, der netop er blevet udstyret med satellitsender. Hedehøgen blev opkaldt efter ejeren og var mager i det ene af to par der yngede i hans mark i Høgslund nær Abild. I starten af oktober 2010 var Hedehøgen nået til sit vinterkvarter i det sydlige Mauretania, 13. juli 2010. Foto: Lars Maltha Rasmussen

Feltornitologisk Udvalg 2010

Af Michael Mosebo Jensen

Årets nyheder fra Feltud var et gratis mågekursus i marts og et projekt, hvor vi fokuserede på at finde Vandsanger og sjældne vadere i Sydvestjylland primo august. Vi takker de mange aktive feltfolk, fordi de i stor udstrækning støtter vores projekter, men også Naturbutikken, Netfugl og Dofbasen for det altid fine samarbejde.

Ørneoptælling

Dette projekt kørte på 5. år, og der blev optalt i alt 191 Havørne og 7 Kongeørne i det vinterlige landskab i primo februar, hvilket var meget tæt på rekorden fra året før. 300 optællere deltog.

Mågekursus i marts

45 var tilmeldt denne premiere, og de fleste nåede da også frem til Blåvand til trods for vejrliget. De blev konfronteret med en veloplagt Klaus Malling Olsen, der pustede liv i sin velskrevne mågebog ved at bringe bogens teori og dagenes mågemylder fra Hukket sammen i en højere enhed om aftenen.

Vands og Vadere

Denne måske kryptiske titel refererer til endnu et nyt tiltag i årets program. 3 dage primo august deltog ca. 40 birdere i et forsøg på at finde Vandsanger og sjældne vadefugle i den sydvestligste del af Vadehavet. Basen var Råhede Fuglestation, som velvilligt stillede faciliteter til rådighed for feltfolket.

Efterårsfelttræf i Blåvand og Vadehavet i uge 42

For 12. gang afholdt vi felttræf i uge 42, og som de 3 foregående år koncentrerede vi indsatsen omkring Blåvand; dog indgik hele Vadehavet i felttræfområdet, der blev undersøgt af godt 140 fremmødte. Som vanligt var der arrangeret foredrag med et par af de fremmeste feltornitologer, der var 3-delt quiz og topfodbold på programmet. Den fælles overnatningsplads var for første gang droppet, dels grundet i underskud på den aktivitet året forinden dels pga. den tidligere bases usikre position på kommunens budget. Det var dog vores indtryk, at Blåvand Fuglestation "leverede varen" som socialt forankringspunkt.

Fuglekongesanger, Ho Klitplantage, 19. oktober 2010. Foto: Klaus Malling Olsen. Denne fugl var særdeles populær under Felttræffet ved Blåvand i uge 42.

Rovfuglegruppen 2010

Af Johannes Bang

Rovfuglegruppen holdt årsmøde den 6. november 2010. På mødet blev gennemgået de forskellige aktiviteter som rovfuglegruppens medlemmer er engageret i.

En vigtig aktivitet er registrering af rovfluglereder og underretning af statsskovdistrikterne om redernes placering, så redetræerne ikke bliver fældet. Det er et stort problem, at der nu foregår fældning hele året rundt med store skovningsmaskiner også i fuglenes yngletid.. Det betyder døden for mange fugle, men takket være registreringen af rovfluglereder, lykkedes det at redde en del rovfugle, mens småfuglene går til.

Igangværende projekter – status givet ved Årsmødet

Kongeørnens byttedyr og ynglebestand

Jan Tøttrup Nielsen gav en oversigt over byttedyrene hos Kongeørnen. Den to-årige indsamling af byttedyr viste at gråand var det talrigeste byttedyr, men også skovmår, ræv, grævling og tamkat indgik i menuen. I Høstermark Skov fik Kongeørneparret en unge i 2010. Byttet hos dette par var meget alsidigt og bestod af fugle og pattedyr, især mange vandfugle, men også ringduer og krager samt en del rådyr. I SØ-Vendsyssel fik parret en unge i 2010. Føden bestod her af 60-70 % fasaner. I skoven udsættes årligt 4500 fasaner. Udover fasaner udgøres føden af 10% ringduer og 6% krager. Undersøgelsen af føden i de 3 territorier viser, at Kongeørnen tager de byttedyr, der er flest af i territoriet.

Vandrefalken i Danmark

Niels Peter Andreasen om Vandrefalkens status i Danmark. Der var i alt 4 par, hvoraf de tre fik unger i 2010 – se DATSY for yderligere oplysninger. Vandrefalkene i Danmark har tilsammen fået 50 unger siden arten vendte tilbage som ynglefugl.

Havørn

Havørnens status blev gennemgået af Erik Ehmsen. Der redegøres nærmere for Havørnen under projekt Havørn.

Rovfugle i Nordsjælland

Rovfuglebestanden i Nordsjælland i 2010 blev gennemgået af Per Ekberg Pedersen.

Rød Glente i Grib Skov: 1 nyt par 3,6 km fra det gamle par fik 2 unger på vingerne. Det gamle par var ved reden omkring 1. april, men opgav at yngle i 2010.

I Nordsjælland yngler i alt 4-5 par glenter. Duehøg i 2010. I Grib Skov 21 par og totalt i Nordsjælland 57 par. Der udsættes ikke fasaner i de Nordsjællandske Statsskove og kun i mindre omfang uden for statsskovene.

Hvepsevåge i 2010: 14 par.

Lærkefalk

Status over Lærkefalken i Danmark blev gennemgået af Iben Hove Sørensen:

Se DATSY-afsnittet for yderligere oplysninger om bestanden. Lærkefalken yngler i gamle krage og rovfuglereder i skove samt i gamle kragereder i el-master.

Malta

Lars Ulrich Rasmussen fortalte om det internationale projekt for at beskytte rovfuglene på deres træk over Malta. Desværre må det konstateres, at der trods EU's regler om fuglebeskyttelse stadig finder en omfattende nedskydning af rovfugle sted på deres træk over Malta.

Duehøg, Jægersborg Dyrehave, ultimo marts 2010. Foto: John Larsen

Rovfugle- bestanden i Kolding-området

Kurt Storgaard gennemgik rovfuglenes status i Koldingområdet.

Duehøgen er i svag fremgang og kuld størrelsen er lidt bedre end i 2009, men samlet er kuld størrelsen under 2. Antallet af kuld der mislykkes er 29% mod 12% i 2009.

Spurvehøg har en meget dårlig ungeproduktion på 1.99 i de kuld der lykkes. 45% af kuldene mislykkes. Musvågen er i temmelig stor tilbagegang. Hvepsevåge: 30-35 ynglepar i 2010. Der blev lavet en undersøgelse af de benyttede redetræer. Bøg er det dominerende redetræ, men der findes et øget antal reder i eg og ædelgran. Derudover findes enkelte reder i lærk, rødgran, sitka gran, birk, ahorn, ask og el. Den laveste placerede rede i en lærk var kun i 6 m højde, men den foretrukne højde var 18-20 m.

Tårnfalken er gået tilbage fra 74 par i 2009 til 52 par i 2010. Rød Glente har siden det første par yngede i 1973 er bestanden øget til 8 par i 2010. Havørnen yngler med et par i Solbjerg Enge.

Uglegruppen 2010

Af Klaus Dichmann

Døde Slørugler indsamlet i vinteren 2009-10. Foto Klaus Dichmann

Der er nu gået 6 år siden uglegruppen blev stiftet i efteråret 2004. Lige siden starten har gruppen markeret sig flot som en "ekspertgruppe", og en stor del af uglegruppens medlemmer er eller har været involveret i spændende undersøgelser og projekter. Bla. i samarbejde med ZM og DMU, samt forskellige naturorganisationer og foreninger.

Uglegruppen har derfor på bedste vis levet op til en af uglegruppens hovedformål, at bidrage væsentligt med ny viden om vore danske ugler, samt være særdeles aktiv i formidlings arbejdet omkring uglerne, ud til befolkningen. I løbet af året har flere af uglegruppens medlemmer således været involveret i både radio og tv-indslag.

På Falsterbo Birdshow i starten af september var uglegruppen repræsenteret af undertegnede, med foredrag om uglegruppens opbygning, feltarbejde og resultater.

Lørdag d. 6. november afholder uglegruppen sit sjette årsmøde. Denne gang på Fyn, i Naturskolen "Åløkkestedet' s" lokaler sydøst for Odense. Den fynske uglegruppe står som vært for arrangementet.

Uglegruppens medlemsantal ligger forsat stabilt på ca. 70 medlemmer i 2010.

Desværre måtte uglegruppen opleve en mindre katastrofe i foråret/ sommeren 2010. Det viste sig, at ca. 9 ud af 10 slørugler var døde af sult og kulde i løbet af vinteren. For de af uglegruppens medlemmer der har sløruglerne som deres speciale, var det en trist affære ved årets kontrol af redekasserne, at se de mange rede-

kasser hænge uberørt hen. For mit eget vedkommende havde jeg flere tomme kasser, hvor der ellers hvert år uden mellemrum var registreret ynglende slørugler siden registrering af yngleparrene startede i 1998.

2010 gav dog heldigvis også positive overraskelser. Således kunne Danmark igen i 2010 notere sig for 3 Perleuglepar. 2 af parrene, i henholdsvis Midtjylland og på Bornholm, fik unger på vingerne, men hvor det trediede par ved vestkysten af en eller anden grund undlod at gøre yngleforsøg.

For de øvrige danske uglearters vedkommende, er situationen nogenlunde uændret i forhold til 2009, dog ser det ud til, at der i 2010 har været en mindre fremgang af Mosehornugle-ynglepar.

Udlægning af føde i form af daggamle kyllinger til Kirkeuglerne i de kritiske vintermåneder, har uden tvivl gjort, at bestanden har klaret sig pænt igennem vinteren. En stor tak skal lyde herfra til alle de personer der har deltaget i det flotte initiativ.

Det gode samarbejde med den Nordtyske uglegruppe Landesverband Eulen-Schutz in Schleswig-Holstein fortsatte også i 2010, hvor der under ledelse af formanden for den Nordtyske uglegruppe, Hans Dieter Martens, blev arrangeret 2 studieture til flere nordtyske Perleuglelokaliteter.

I forhold til tidligere år, blev det af ovenstående årsager kun ringmærket et mindre antal ugler i 2010, dog kan nævnes at de 2 kuld Perleugleunger, 11 unger i alt, alle blev ringmærket.

Årsberetning for DOFbasen 2010

Af Timme Nyegaard & Søren Peter Pinnerup

Brugen af DOFbasen var fortsat stor. Der blev i 2010 indtastet 1.135.010 observationer fra 10.978 lokaliteter af 1.503 observatører. For første gang oversteg antal indtastede observationer ikke det foregående års resultat (som var på knap 1,2 millioner obs.), og indtastningsaktiviteten ser dermed ud til at have fundet et stabilt niveau. Der blev kun indtastet 8.410 registreringer af ynglepar i 2010, hvilket var lidt mere end i 2009. Der arbejdes dog fortsat på at få flere til at indrapportere ynglepar. Alt i alt var der ved årets udgang godt 9 mio. observationer i DOFbasen.

Det organisatoriske i 2010

- DOFbasen administreres fortsat af en central koordinator i Fuglenes Hus, repræsentanter fra alle lokalafdelinger og to programmører. Kvalitetssikring af data foretages fortsat af DOFbasens Kvalitetsudvalg (DKU), som mødes en gang årligt.
- Det årlige weekendmøde i DOFbasegruppen blev ikke gennemført pga. manglende tilslutning. Interessen for dette møde har været dalene de senere år og er desværre muligvis et symptom på generel faldende interesse i det frivillige DOFbasearbejde blandt gruppens deltagere. Der blev ikke foretaget ændringer i selve DOFbasegruppen
- Desværre havde programmørerne kun mulighed for at have halvt timetal til DOFbasearbejdet i 2010 i forhold til 2009, hvilket skyldtes, at de begge havde fuldtidsarbejde ved siden af arbejdet med DOFbasen. Dette udgjorde en klar flaskehals i DOFbasens løbende, basale drift samt videreudviklingen.
- En undergruppe i DOFbasen blev etableret til fastsættelse af principper for afgrænsning og oprettelser af DOFbaselokaliteter samt digitaliseringen af disse. Der blev afholdt et møde i gruppen i juli.

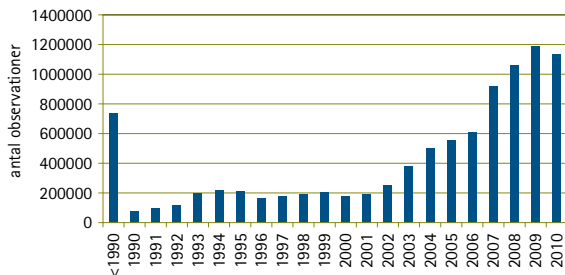
Udviklingsarbejdet

- Indtastningssiden på dofbasen.dk blev totalrenoveret, hvorved den er blevet langt mere brugervenlig, og der er kommet mulighed for at indtaste ynglepar, både som tilføjelse til en almindelig turindtastning og som bearbejdet årstotal. Desuden kan forstyrrelser nu registreres. Brugerne opfordres fremover til at anvende hjemmesiden frem for programmet til rapportering af deres observationer, idet programmet ikke længere bliver vedligeholdt og på lidt længere sigt helt vil udgå.
- I samme ombæring blev indtastningen af adfærdskode ændret, således at man først vælger en primæradfærd og dernæst eventuel sekundær adfærd. Desuden er nogle adfærdskoder blevet fjernet og/eller flyttet til tjekbokse.

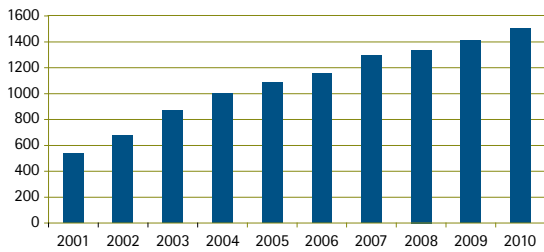
- Det har desværre ikke været muligt at få DOFbaseprogrammet tilpasset alle disse ændringer, hvilket kun understreger anbefalingen om at anvende hjemmesideindtastningen.
- DKU's arbejdsværktøjer er blevet væsentligt forbedret. Bl.a. er det nu blevet muligt at oploade enkelte fotos som dokumentation til sjældne forekomster.
- Adskillige hackerangreb ødelagde flere funktioner i DOFbasen, f.eks. bearbejdnings af IBA rastefugle. DOF's Caretakerprojekt er meget afhængig af disse tal og derfor blev en uforholdsmæssig stor del af programmørernes tid i 2010 brugt på denne opgave. Dette har været medvirkende til, at en række planlagte opgaver ikke blev løst i 2010, bl.a. udsendelse af nye programversioner og udvikling af kommunesider.

Anvendelse af DOFbasedata i 2010

- Der blev publiceret en række artikler i Fugle i felten, hvor data fra DOFbasen er blevet analyseret.
- DOF har fortsat samarbejde med myndighederne og deres konsulenter om levering af data, bl.a. i forbindelse med NOVANA-overvågningen.
- Desuden blev DOFbasen brugt til annoncering af mange af DMU's landsdækkende, koordinerede tællinger, hvor rapporteringen skete via DOFbasen og udtræk blev leveret til DMU.
- Årsrapporter i Caretakerprojektet og i Fugleåret var i høj grad baseret på rapporteringer i DOFbasen.

Figur 1. Antal observationer i DOFbasen fordelt på observationsår. For 1990-2010 er anvendt summen af almindelige observationer+poster med ynglepar. <1990 omfatter kun alm. observationer.

Figur 2. Antal brugerprofiler med data i DOFbasen 2001-2010.

Figur 3: De 25 hyppigst indtastede fuglearter i DOFbasen i 2010 (med antal almindelige observationer). I parentes er angivet artens placering i 2009.

	Art	Antal observationer
1 (1)	Musvåge	25905
2 (2)	Gråand	23894
3 (3)	Grågås	22785
4 (6)	Ringdue	19256
5 (4)	Knopsvane	18235
6 (8)	Solsort	17405
7 (9)	Gråkrage	16693
8 (13)	Bogfinke	15426
9 (17)	Musvit	15042
10 (7)	Skarv	14778
11 (11)	Vibe	14576
12 (14)	Blishøne	13873
13 (12)	Hættemåge	13801
14 (19)	Landsvale	13646
15 (22)	Gransanger	13553
16 (18)	Stær	13253
17 (21)	Hvid Vipstjert	13193
18 (20)	Troldand	13112
19 (5)	Fiskehejre	12845
20 (16)	Sølvmåge	12761
21 (25)	Grønirisk	12116
22 (-)	Blåmejse	11731
23 (-)	Spurvehøg	11669
24 (-)	Sangsvane	11275
25 (-)	Gulspurv	11048

Figur 4. De artsrigeste kommuner i 2010. I parentes er angivet kommunens placering i 2009. Der er kun medtaget fuglearter ved fremstilling af tabellen.

	Kommune	Antal arter
1 (1)	Frederikshavn	268
2 (4)	Varde	265
3 (2)	Thisted	261
4 (3)	Ringkøbing-Skjern	257
5 (9)	Tønder	256
6 (7)	Guldborgsund	247
7 (-)	Bornholm	243
8 (5)	Esbjerg	241
9 (8)	Odsherred	240
10 (11)	Aalborg	239
11 (-)	Norddjurs	237
12 (10)	Vordingborg	236

NOVANA 2010

- optællinger af ynglefugle og trækfugle koordineret af Aarhus Universitet

Af Stefan Pihl & Preben Clausen, Aarhus Universitet

Bramgæs, Ballum Forland, 2. maj 2010. Foto: Bo L. Christiansen

NOVANA - det statslige natur- og miljøovervågningsprogram – blev søsat i 2004 for perioden 2004-2009, hvorefter programmet skulle revideres. Denne proces har imidlertid trukket ud, så året 2010 er blevet et overgangsår imellem den første 6-års-periode 2004-2009 og den følgende 5-års-periode 2011-2015. I 2010 er NOVANA overvågningen af såvel ynglefugle som trækfugle og vintergæster fortsat efter samme program som i det første år i første periode, 2004.

Frem til 2007 blev den praktiske del af ynglefugleovervågningen udført af de nu nedlagte 14 amter, og data blev indtastet i en speciel NOVANA database. Fra 2007 er denne opgave udført af de syv Miljøcentre under Miljøministeriet (først By- og Landskabsstyrelsen og nu Naturstyrelsen) og data indtastes i den web-baserede og offentligt tilgængelige Naturdata portal (<http://www.naturdata.dk>). Danmarks Miljøundersøgelser har koordineret og afrapporteret arbejdet (er fra

sommeren 2011 blevet en del af Institut for Bioscience på Aarhus Universitet) gennem Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestriske Naturdata (se fx Søgaard m.fl. 2010).

De trækkende og overvintrende vandfugle overvåges og afrapporteres fremover af Aarhus Universitet.

Ynglefugleovervågningen i 2010

NOVANA har givet mulighed for at et udvalg af ynglefugle på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag I har kunnet overvåges i perioden 2004-2010. I 2010 bestod denne overvågning dels af fire arter, som overvåges årligt: Hvidbrystet Præstekrave, Sandterne, Sortterne og Markpiber og dels af Engryle (Almindelig Ryle) og Brushane i lighed med programmet for 2004 (Tabel 1). For disse arter er bestandene overvåget, så vidt det har været muligt.

Tabel 1. Miljøministeriets (2004-2006 amterne) aktive overvågning af 19 arter på EF-fuglebeskyttelses-direktivets Bilag I.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009
Rørdrum					X		Delvis
Hedehøg		X			X		Total
Plettet Rørvagtel		X			X		Total
Engsnarre		X			X		
Trane		X		X		X	Total
Klyde						X	Total
Hvidbrystet Præstekrave	X	X	X	X	X	X	Total
Hjejle		X		X		X	
Almindelig Ryle	X			X			
Brushane	X			X			Total
Tinksmed		X		X		X	Vadehav
Sandterne	X	X	X	X	X	X	Total
Splitterne			X			X	Total
Fjordterne			X				Total
Havterne			X				Vadehav
Dværgterne			X			X	Lok.
Sortterne	X	X	X	X	X	X	Total
Mosehornugle		X		X		X	
Markpiber	X	X	X	X	X	X	

Endelig er også overvågningen af ynglefugle i Vadehavet og herunder specielt i Tøndermarsken en del af NOVANA.

Knortegås, Mandø, 13. maj 2010. Foto: Helge Sørensen

Vandfugle

Den internationale overvågning af vandfugle blev påbegyndt allerede i midten af 1960'erne koordineret af Wetlands International (og dets forgænger IWRB) og Aarhus Universitet (det tidligere DMU og tilbage i 1960'erne til 1980'erne Vildtbiologisk Station) har været med hele vejen.

Fra 2004 er vandfugletællingerne indgået i NO-VANA. Programmet er samtidig blevet udbygget, således at alle trækkende vandfugle nævnt i de oprindelige udpegningsgrundlag for de danske Fuglebeskyttelsesområder bliver overvåget mindst én gang i seksårsperioden 2004-2009.

I 2010 har tællingerne bestået af den internationale tælling af alle vandfugle i midten af januar måned – den såkaldte midvintertælling. Midvintertællingen er to år i hver 6-års-periode en landsdækkende tælling og de øvrige år, som fx 2010, en reduceret optælling. Den reducerede optælling omfatter alle vandfugle i 48 områder, som dels bliver dækket fra fly (8 områder) og dels fra land (40 områder). Ud fra disse data beregnes et indeks for de talrigeste arter.

Endvidere blev der gennemført internationale tællinger af Bramgæs i midten af marts, Knortegæs i begyndelsen af maj og Grågæs i midten af september. Disse tællinger blev suppleret med nationale tællinger af Kortnæbbede gæs i midten af marts samtidig med Bramgæs. En tælling af Lille Kobbersneppe og Islandsk Ryle med fokus på fuglebeskyttelsesområder, for hvilke arten indgår i udpegningsgrundlaget, skete samtidig med Knortegåsetællingen i maj. Den årlige optælling af svømmeænder løb ad stabelen i begyndelsen af oktober. Svømmeænder kan, med undtagelse af gråand og i modsætning til dykænder, ikke optælles ved midvinter, da de fleste svømmeænder er trukket sydpå. Denne tælling blev suppleret med en tælling af Lysbuget Knortegås og Taffeland.

Midvintertællingen og enkelte andre tællinger kombinerer optælling fra flyvemaskine af åbne havområder med optælling fra land af ferske områder, laguner og lukkede fjorde. Landbaserede tællinger er kun mulige takket være en meget stor indsats fra et dedikeret tællenetværk på flere hundrede frivillige optællere.

Table 2. Oversigt over Aarhus Universitet's optællinger af trækfugle i perioden 2004-2009. Lok. = Udvalgte lokaliteter.

De med * mærkede er internationale tællinger.

	Måned	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Midvintertælling*	Januar	Total	Delvis	Delvis	Total	Delvis	Delvis
Sangsvane + Pibesvane*	Januar	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Gæs*	Januar	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Fældefugletælling	August			Total			
Bramgås*	Marts	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Kortnæbbet Gås	Marts	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Knortegås*	Maj	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Lille Kobbersneppe	Maj	Lok.		Lok.		Lok.	
Islandsk Ryle	Maj	Vadehav		Vadehav		Vadehav	
Hjejle	Maj						Total
Vadefugle	August		Vadehav		Vadehav		Vadehav
Grågås*	September	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Svømmeænder	Oktober	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Taffeland	Oktober	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Strandskade	Oktober		Vadehav		Vadehav		Vadehav
Almindelig Ryle	Oktober		Lok.		Lok.		Lok.
Pibesvane	November		Total		Total		Total

Resultater fra 2010

Ynglefugle

Data fra NOVANAs overvågning af ynglefugle vil endnu ikke være kvalitetssikret og offentliggjort, når *Fugleåret 2010* udkommer. Data er indsamlet af miljøcentrene under Naturstyrelsen efter en teknisk anvisning til overvågning af ynglefugle (Pihl & Kahlert 2004), men energien har i 2010 og 2011 været lagt i revision af fugleprogrammet og den tilhørende tekniske

anvisning. Den tekniske anvisning bestemmer hvilke data, der skal indsamles på det oftest ene besøg, der sker på den enkelte lokalitet. Ved flere besøg ville antal og kvalitet af indrapporteringer stige, men der har kun i begrænset omfang været midler til dette. Det betyder, at de data om sjældne arter, der indsamles under NO-VANA, typisk ligner eller er lidt mere spredte end de data, der indsamles af DOF og offentliggøres i de årlige DATSY rapporter.

Islandsk Ryle, Agger Tange, 19. juli 2010. Foto: Finn Carlsen

Trækfugle og vintergæster

Midvintertællingen i 2010 var en såkaldt reduceret tælling, som omfattede flytællinger af otte områder og landbaserede tællinger af 40 områder. Disse områder har været dækket hver vinter siden 1987 og danner basis for udarbejdelse af bestandsindeks (Pihl 2000). I 2010 er arbejdet med at indekse vandfugle med programmet NUIndex forstsat. Den statistiske metode er baseret på Underhil & Prÿs-Jones (1994).

Der vil gå yderligere nogle år før materialet er analyseret og offentliggjort, men som i 2009 præsenteres her et par eksempler i form af Blishøne (Fig. 2) og Knopsvane (Fig. 3). Indeks for Blishøne er fluktuerende og stærkt påvirket af vinterkulde (Pihl 2000). Efter hårde vintre 1985-1987 voksende indeks frem til 1992. Efter næsten 10 år med milde vintre kom isvinteren i 1996, som førte til et minimum i indeks for blishøne året efter. Efterfølgende har indeks langsomt rettet sig, og langtidstendensen for Blishøne er nærmest stabil. Knopsvane udviser ligeledes en stabil langtidstendens, dog med mindre årlige udsving i indeks end Blishøne. Knopsvane er også en art som er påvirket af meget lange og strenge vintre (Pihl 2000).

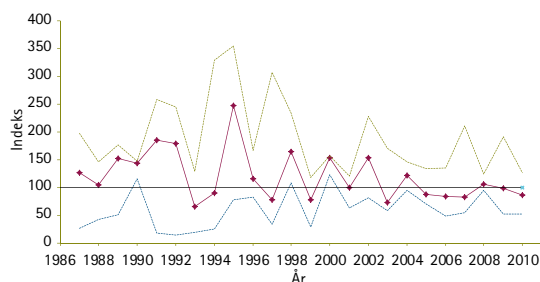
Midvintertællingen af gæs i 2010 var påvirket af store mængder sne og is efter en række mere normale vintre, og der blev blot optalt 130.000 gæs mod 215.000 i januar 2009. Det var ikke uventet en række kuldefølsomme arter, som blev optalt i mindre antal end de foregående vintre. Specielt Pibesvane, Kortnæbbet Gås, Bramgås, Mørkbuget Knortegås og Lysbuget Knortegås var fåtallige i vinteren 2010. For Grågås knækkede den opadgående kurve med 72.000 fugle sammenlignet med 91.000 i 2009. Der blev optalt 533 Tajgasædgæs i Nordjylland, hvilket er det hidtil laveste antal. Varia-

tionen i antallet af sidstnævnte art er dog stor fra år til år formentlig fordi gæssene er i stand til at gemme sig i de store nordjyske engområder. De ca. 4.000 Tundrasædgæs blev primært registreret i området syd for

Figur 2. Udviklingen i midvinterbestanden af Blishøne ved de reducerede midvintertællinger af vandfugle i perioden 1987-2010 udtrykt som et indeks (hvor basisår 1994 er lig 100).

Figur 3. Udviklingen i midvinterbestanden af Knopsvane ved de reducerede midvintertællinger af vandfugle i perioden 1987-2010 udtrykt som et indeks (hvor basisår 1994 er lig 100).

Nakskov Fjord, Fuglsang på Østlolland og Nordfalster. Tundrasædgæssenes forekomst synes efterhånden afklaret med meget få fugle uden for Lolland, Falster og Møn. I 2010 blev endvidere ca. 7.300 sædgæs registreret uden at det har været muligt at bestemme dem til underart. Sangsvane og de øvrige gåsearter lå inden for variationsbredden af forrige års tællinger.

Vinteren i 2010 var lang og det påvirkede øjensynligt resultatet af tællingerne af Kortnæbbet Gås og Bramgås i marts. Antallet af Kortnæbbet Gås var med 14.000 det laveste siden denne tælling blev iværksat i 2004 og antallet af Bramgæs det laveste i fem år.

Antallet af Mørkbuget Knortegås i maj lå inden for variationen i perioden 2004-2009, mens antallet af Lysbuget Knortegås er det lavest registrerede i denne periode.

I 2009 gennemførtes en optælling af Islandsk Ryle i Vadehavet og Lille Kobbersneppe over hele landet samtidig med Knortegåsetællingen i weekenden 8.-9. maj. Henholdsvis 135.000 Islandske Ryler og 40.000 Små Kobbersnepper ligger inden for de foregående tællingers variationsbredde.

Det lave antal Grågæs ved midvintertællingen i 2010 afspejlede øjensynligt ikke en bestandsnedgang, idet den årlige Grågåsetælling i september resulterede i et rekordstort antal Grågæs. Grågæs har været dækket siden midten af 1980erne med stigende antal fra ca. 35.000 til 172.000 i 2010.

Datasættet fra svømmeandetællingen i oktober 2010 er endnu ikke fuldstændigt, og vil blive præsenteret ved en senere lejlighed.

En stor del af det frivillige netværk er optællere fra DOF, og der skal lyde en hyldest til alle for det omfattende og utrættelige arbejde der bliver gjort. En stor tak til alle, også dem der ikke længere har tiden eller kræfterne til at deltage.

Litteratur

- Laubek, B. 1995: Udbredelse og fænologi hos rastende og overvintrende Sang- og Pibesvaner i Danmark, 1991-93. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 89: 67-82.
- Pihl, S. 2000: Vinterklimaets indflydelse på bestandsudviklingen for overvintrende kystnære vandfugle i Danmark 1987-1996. – Dansk ornitologisk Forenings Tidsskrift 94: 73-89.
- Søgaard, B., Pihl, S., Wind, P., Laursen, K., Clausen, P., Andersen, P.N., Bregnballe, T., Petersen, I.K. & Teilmann, J. 2010: Arter 2008. NOVANA. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 118 s. – Faglig rapport fra DMU nr. 766. <http://www.dmu.dk/Pub/FR766.pdf>
- Underhill, L.G. & Prys-Jones, R.P. 1994: Index numbers for waterbird populations. I. Review and methodology. - Journal of Applied Ecology 31: 463-480.

Blishøne, Roskilde Fjord, 6. marts 2010. Foto: Helge Sørensen

Skarvens ynglekolonier i 2010

Af Thomas Bregnballe og Jörn Eskildsen, Institut for Bioscience, Aarhus Universitet og NaturInform

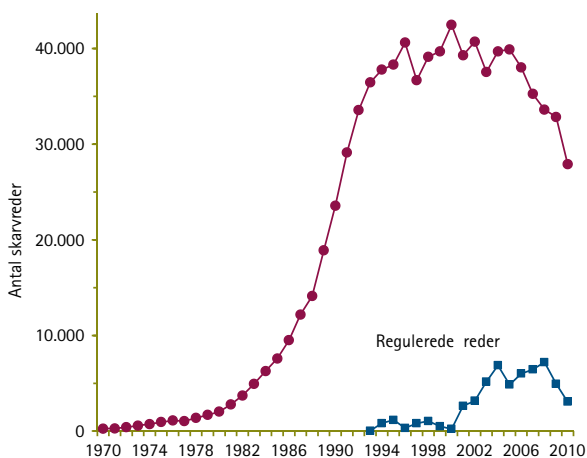
Skarv, Lille Vildmose, maj 2010. Foto: Jan Skriver

Indledning

Udviklingen i ynglekolonierne følges ved at tælle alle rederne i de enkelte kolonier omkring det tidspunkt af foråret, hvor antallet af reder kulminerer. Før 2010 blev bestanden overvåget under NOVANA programmet, men siden 2010 har overvågningen været direkte knyttet til den reviderede forvaltningsplan for arten. I forvaltningsplanen blev der afsat midler til at overvåge bestanden, så der også kunne opnås sikkerhed for at effekterne af Miljøministeriets forvaltning blev fulgt.

Status for 2010

Ved optællingerne i 2010 blev der registreret 28.015 Skarvreder i Danmark. Det var det laveste antal i 20 år. I forhold til antallet i 2009 var det en markant tilbagegang svarende til næsten 5.000 færre reder. I årene 1993-2006, hvor redeantallet var forholdsvis stabilt, svingende ynglebestanden mellem 36.500 og 42.500 reder, og i forhold til gennemsnittet for denne periode, ynglede der i 2010 28% færre Skarver i 2010. Udviklingen i antallet af Skarvreder i Danmark fra 1970 og frem er vist i Figur 1.

Figur 1. Udviklingen i antallet af besatte Skarvreder i Danmark fra 1970 til 2010. Antallet af reder, hvor Skarver blev forhindret i at få unger, er vist nederst - dette antal indgår i det samlede antal reder.

Region	Lokalitet	2010
Vestjyske fjorde og Vadehavet		
	Klægbanken	135
	Havrvig Polder	1073
	Høje Sande	2
	Langli	1
	Felsted Kog	93
Limfjorden		
	Rønland Sandø	353
	Melsig	942
	Ejerslev Røn	70
	Flyndersø	370
	Rotholmene	168
	Hald Sø	188
	Agger Tange	147
	Vårholm	470
Nordlige Kattegat		
	Toftesø	1515
	Sdr. Rønner	55
	Knogen, Læsø	40
	Hirsholmene	1063
	Kielstrup Sø	338
	Nrd.Rønner	80
	Rørdal Lergrave	330
	Skagen Nordstrand	6
Sydvestlige Kattegat		
	Vorsø	787
	Svanegrunden	893
	Mågeøerne	999
	Stavns Fjord	2580
	Viggelsø	35
	Rands Fjord	350
	Fuglsø Mose	418
Lillebælt og Sydfynske Øhav		
	Brændegård Sø	2208
	Bastholm incl. Årø Kalv	159
	Hopsø	212
	Kidholmene	15
	Vresen	45
	Ll. Græsholm	241
	Olde Nor	250
	Gråsten Slotssø	1
	Årø Kalv	75
Nordlige Sjælland		
	Bognæs	229
	Saltbækvig	823
	Hovvig	853
	Øer ved Orø	7
	Esrum Sø	363
	Skarresø	45
	Gurre Sø	119
	Saltholm	537
	Holløse Bredning	949
	Sortedamssøen	36
	Selsø	222
	Hellebæk Skov	176
	Vaserne	2
	Højbjerg Skov	105
	Damhussøen	1

Region	Lokalitet	2010
Smålandsfarvandet og Bornholm		
	Ormø	1700
	Ålholm	67
	Dyrefod	189
	Ægholm	400
	Søholt	1469
	Nakskov Fjord	702
	Tyreholm	984
	Suderø	2
	Rågå Sande	421
	Malurholm	362
	Avnø Røn	10
	Vensholm	388
	Hundsemyre, Bornholm	147

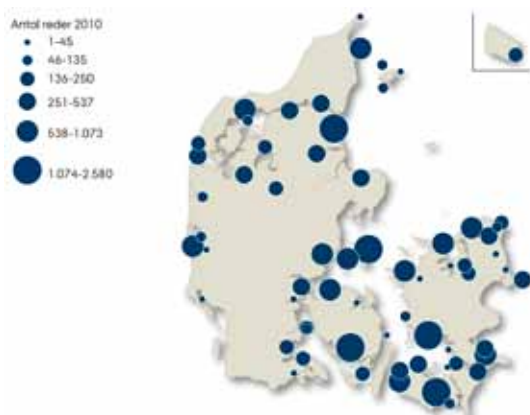
Tabel 1. Antal reder optalt i de enkelte kolonier i Danmark i 2010.

Fra 2009 til 2010 blev de største tilbagegange observeret i kolonier beliggende i Ringkøbing Fjord, Limfjorden, Kattegat, Øresund, det sydøstlige Danmark samt i flere af kolonierne beliggende ved ferskvandssøer i Jylland og i Nordsjælland.

I nogle egne omkring Danmark blev der også konstateret betydelige nedgange i yngleanallet i 2010. I de store kolonier langs kysten af Mecklenburg-Pommern observeredes en tilbagegang på 24%, og på Gotland og i Finland var tilbagegangen betydelig trods uafbrudt vækst her over de sidste 20 år. I andre områder, deriblandt Slesvig-Holsten og søerne i Mecklenburg-Pommern, kunne der ikke spores nogen tilbagegang i det samlede antal ynglende Skarver.

I Danmark havde Skarverne koloni eller forsøgte at danne koloni på i alt 65 lokaliteter i 2010 (Tabel 1). Det er det hidtil højeste antal lokaliteter med ynglende Skarver i Danmark. Det næsthøjeste antal lokaliteter med ynglende Skarver blev registreret i 2006 og var 62. I 2010 ynglende der Skarver forsøg på tre lokaliteter, hvor der ikke tidligere har ynglet Skarver, nemlig ved Skagen Nordstrand, Årø Kalv og i Damhussøen.

Figur 2 viser Skarvkoloniernes lokalisering og omtrentlige størrelse i 2010. Kolonien i Stavns Fjord på

Figur 2. Størrelse og placering af de danske Skarvkolonier i 2010.

Samsø var den største med 2.580 reder, og den næststørste var kolonien ved Brændegård Sø på Sydfyn, der husede 2.208 reder. I alt syv kolonier havde flere end 1.000 reder, og disse kolonier husede 41% af det samlede antal ynglende Skarver i Danmark. Herudover ynglende 51% i 27 kolonier med 200-1.000 reder, og 8% i 31 kolonier med færre end 200 reder. Sammenlignet med de forudgående 30 år er de ynglende Skarver nu blevet endnu mere jævnt fordelt ud over landet. Forhen ynglende de fleste af Skarverne i nogle få store kolonier, hvoraf nogle husede op til 5.000-7.000 reder.

Årsager til den markante tilbagegang

I 2010 var tilbagegangen i det samlede antal ynglende Skarver i Danmark på 15% og dermed væsentligt højere end i de forudgående tre år, hvor den årlige tilbagegang var på 2-7%. Den markant højere tilbagegang i 2010 (Fig. 1) afspejler med stor sandsynlighed, at ekstra mange Skarver omkom i vinteren 2009/10 samt at flere Skarver end normalt ikke formåede at komme i tilstrækkelig god kondition inden ynglesæsonen og derfor undlod at etablere par, bygge rede og lægge æg.

I vinteren 2009/10 var det koldt ikke alene i Danmark, hvor måske 4-8% af de danske Skarver prøver at overvintre, men også i flere af de lande i Europa, hvor hovedparten af de danske Skarver tilbringer vinteren. Desuden var vinteren langvarig med det resultat, at vandtemperaturen forblev lav til ind i marts. Skarver påvirkes ofte negativt af kolde vintre og lave vandtemperaturer. Det skyldes bl.a., at de forbrænder betydeligt mere energi, når de skal søge føde i koldt vand og efterfølgende må tørre fjerdragten, og dels, at fiskene kan blive vanskeligere tilgængelige, hvilket reducerer Skarvernes succes i fødesøgningen.

Vinteren 2009/10 var ikke en decideret isvinter, idet der langs de åbne kyster kun i begrænset omfang var isdække, og mange Skarver forblev da også i Danmark gennem vinteren, selvom både søer og fjorde frøs til. Fødeforholdene i de isfrie kystområder kan ikke have været ideelle, for Skarver blev i langt større antal end normalt set fiske i åer og bække. Desuden blev Skarver

set i havne og byparker, hvor de i selskab med ænder forsøgte at spise brød. Mange Skarver havde vanskeligt ved at klare sig igennem vinteren 2009/10. Det bekræftes af, at der især sidst på vinteren kom mange meldinger om Skarver, der var blevet fundet afkræftede eller døde både i Danmark og langs den tyske Østerskyst.

Forvaltende tiltag i kolonier i 2010

Hvert år gennemfører Skov- og Naturstyrelsen indgreb i danske Skarvkolonier. Det gøres for at undgå, at Skarverne får succes med at etablere nye kolonier og for at begrænse størrelsen af nogle af de eksisterende kolonier. I kolonier, hvor Skarverne har rede på jorden, består indgrebet oftest i at sprøjte madolie på æggene, så de ikke klækker. I den forvaltningsplan for Skarver i Danmark, som trådte i kraft i 2002, indgik der, at man i højere grad end hidtil ville forsøge at reducere antallet af Skarver i de områder, hvor der var særlige bekymringer for at Skarverne påvirkede fiskebestandene og fiskeriet. Primært med dette formål forøgede Miljøministeriet derfor i 2002 det antal reder, som årligt blev olieret.

I 2010 blev der olieret Skarvæg i 2.504 reder i otte kolonier, og 564 reder med æg blev ødelagt i fire kolonier. Det svarer til 2.514 færre reder end gennemsnittet for årene 2002-2009 (Figur 1). I 2010 blev oliering især anvendt i de jordrugende kolonier langs Vestkysten, på Hirsholmene ud for Frederikshavn og på Saltholm i Øresund. Antallet af olierede og ødelagte reder i 2010 svarede til 12% af alle rederne i Danmark. Disse regulerede reder indgår i opgørelsen i Figur 1 over udviklingen i det samlede antal reder.

Ved Gråsten Slotssø bestod indgrebet i bortskræmning ved brug af skræmmeskud og nedlæggelse af tre fugle kombineret med et fugleskræmsel i gult regntøj, der dagligt blev flyttet rundt under træerne. Bortskræmningen, der blev påbegyndt allerede i midten af marts, var tilstrækkelig til at forhindre Skarverne i at få succes med at bygge reder i træerne ved søen. Fra 2010 har vi ikke kendskab tilfælde af illegal ødelæggelse af reder.

Dansk ringmærkning 2010

- Zoologisk Museums ringmærkningsaktiviteter i Danmark

Af Jesper J. Madsen, Kjeld T. Pedersen, Mikkel Lausten, Mikkel W. Kristensen og Kasper Thorup

I 2010 er ringmærket 107.480 vildtlevende fugle i Danmark. Der er i 2010 rekord mange mærkninger af Knarand, Havlit, Huldue, Gulbug, Munk, Gransanger, Spætmejse, Råge, Skovspurv og Stillits. To kuld af Perleugle og tre kuld af Vandrefalk er ringmærket. Rigtig mange Slørugler genmeldes i 2010 og en nordjysk Skovspurv flyver 657 km til en boreplatform ved den engelske østkyst. En Strandskade bliver 32 år og en Knopsvane bliver 42½ år gammel, hvilket er en verdensrekord. I 2010 udbygger Zoologisk Museum aktiviteterne til kortlægning af træk og overvintring hos Afrika-trækkende småfugle. Dette indebærer brugen af lysloggere, satellitsendere og radiosendere. Ny kontrakt med Skov- og Naturstyrelsen om Ringmærkningscentralens virke underskrives.

Årets ringmærkede fugle

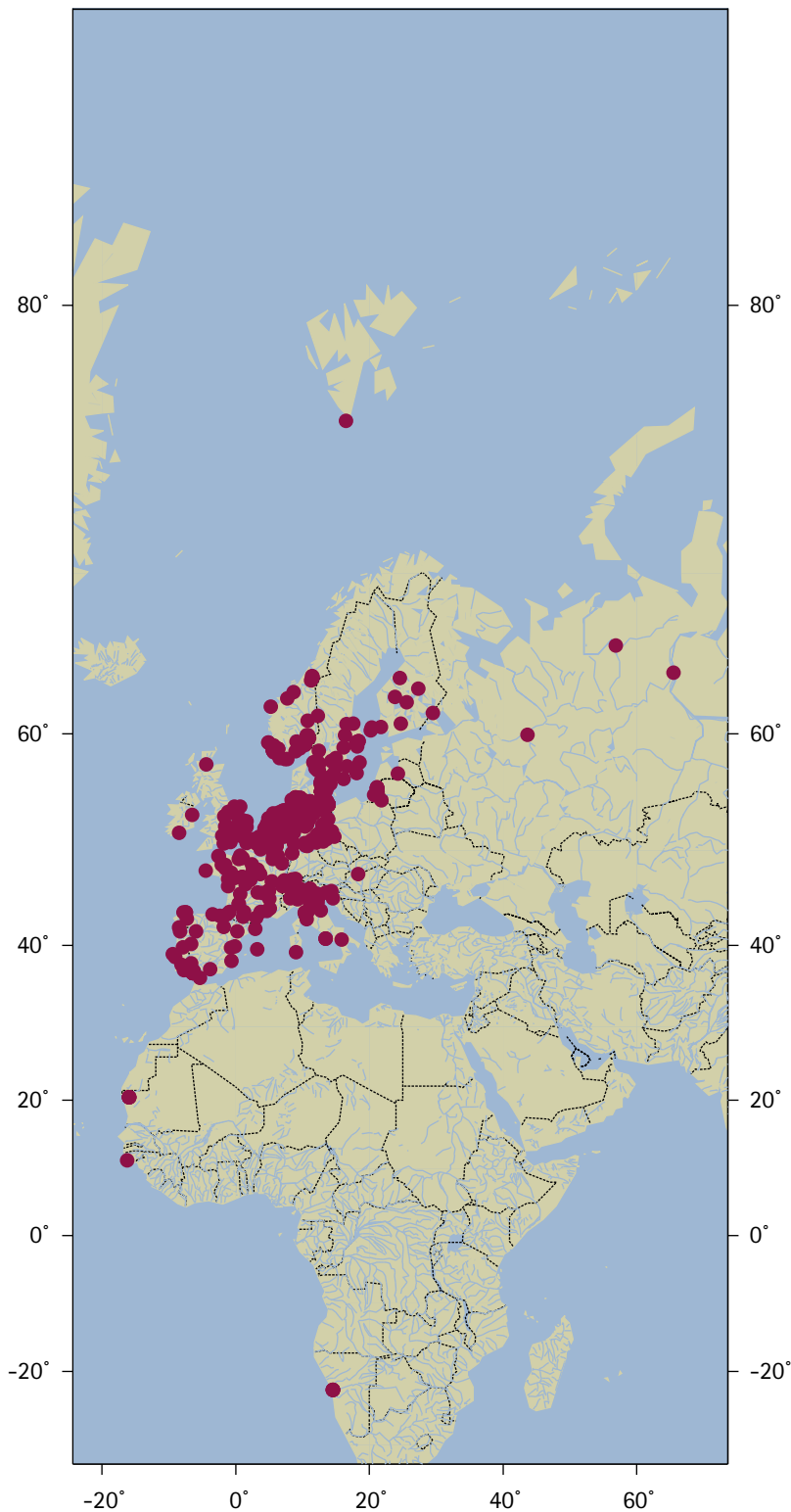
I 2010 er ringmærket i alt 111.573 vildtlevende fugle med Zoologisk Museums ringe, fordelt på 107.480 i Danmark, 3.179 på Færøerne og 914 i Grønland.

Niveaet på Færøerne og i Grønland er over normalen i forhold til de seneste år, hvilket skyldes en målrettet fangst af enkelte arter. I Danmark er antallet mærkninger steget i forhold til 2009 (86.562 fugle), men ligger dog lidt under 2008, der da også var et rekordår med 113.677 mærkninger. Der er i 2010 ringmærket i alt 190 forskellige arter i Danmark, hvoraf ingen er nye mærkningsarter. Ringmærkningen bidrager i 2010 med dokumentation af følgende SU-arter: Buskrørsanger (2/6 Gedser, landets 42. fund), Spottesanger (6/6 Blåvand, 5. fund) og Schwarz Løvsanger (10/10 Christiansø, 21. fund). Af mere fåtallige arter kan nævnes Kaspisk Måge (2, Århus & København), Middelhavssølvmåge (3, Hvide Sande & København), Turteldue (Gedser), Bjergpiber (Sprogø), Sydlig Nattergal (Gedser), Lundsanger (Blåvand), Fuglekongesanger (4, 4 lokaliteter), Pirol (Gedser), Hvidsiskan (2, Skagen & Gedser) og Hortulan (2, Skagen & Ovesø i Thy).

De fem talrigest ringmærkede arter skal som vanligt findes blandt spurvefuglene: Rødhals er atter nummer et (8.878), efterfulgt af Musvit (7.236), Blåmejse (6.051),

Den hårde vinter i begyndelsen af 2010 resulterede i, at et stort antal Knopsvaner kunne ringmærkes, overvejende på Sjælland og Lolland-Falster. Desuden blev et stort antal danske og udenlandske svaner aflæst. Østerskov, Roskilde Fjord, 18. februar 2010. Foto: Pelle Andersen-Harild.

Figur 1. Den geografiske fordeling af genfund i udlandet af fugle ringmærket i Danmark og behandlet af Zoologisk Museum i 2010 (n=626).

Løvsanger (5.944) og Fuglekonge (5.777). Alle ligger lidt over gennemsnittet målt på de sidste 15 års ringmærkning.

Blandt ikke-spurvefugle er de fem talrigste ringmærkede arter ligeledes gamle kendinge, i år med Stormmåge i top (4.622), efterfulgt af Skarv (3.341), Sølvmåge (3.190), Hættemåge (2.566) og Splitterne (1.890). For Stormmåge er det næsten en fordobling af den gamle rekord fra 1970 (2.848) og skyldes kombination af gunstige vejrforhold og målrettet fangst, bl.a. er der mærket over 1.550 Stormmåger ved Klitmøller i Thy. For de fire øvrige arter ligger antallet lidt over gennemsnittet i forhold til de seneste 15 år.

For en lang række arter er der i 2010 ringmærket rekord høje antal fugle. Det drejer sig om Knarand med 45 mærkede fugle i 2010. Til og med 2009 er der i alt mærket 57 Knarænder i Danmark, heraf 21 i 2009. De to seneste års høje antal skyldes den øgede indsats i forbindelse med Fugleinfluenzaprojektet, hvor mange svømmeænder er fanget bl.a. i Tøndermarsken. Også Havlit sætter rekord i 2010 med 16 mærkninger, alle er fanget i forbindelse med Femern Bælt projektet. Før 2010 er mærket i alt otte Havlitter i Danmark. Bl.a. på grund af målrettet fangst af Hulduer i Vendsyssel er sidste års rekord på 160 fugle øget til 166 i 2010.

Gulbug er også mærket i rekord antal i 2010 (812), flest ved Gedser (376), Keldsnor (139) og Christiansø (74). Den tidligere rekord skal findes helt tilbage i 1983 med 787 fugle. For Munk, Gransanger og Skovspurv fortsætter de tidligere års høje mærknings-tal med hhv. 2.775, 4.074 og 2.132 fugle. Stigningen for disse fire arter er formentlig et udtryk for en reel bestandsfremgang i de senere år. Til

sidst skal det nævnes at der i år er ringmærket rekord mange Spætmejer med i alt 140 fugle, hvor den tidligere rekord var 119 fra 2008, rekord mange Råger med i alt 410 fugle, hvor den gamle rekord på 251 er fra 1980 og endelig Stillits med i alt 421 fugle, hvor den tidligere rekord på 318 er fra 2008.

For enkelte arter er der i 2010 ringmærket rekord få fugle i forhold til tidligere år. Det drejer sig først og fremmest om Sløruglen der har været i konstant fremgang siden begyndelsen af 1990'erne, kulminerende med 1.016 ringmærkninger i 2009. I 2010 er blot ringmærket 95 unger og en gammel fugl. Årsagen til den kraftige tilbagegang skyldes sandsynligvis de lange perioder med udbredt snedække i vinteren 2009-2010. Gærdesmutter er en anden art der lider fatalt under kolde vintre. Antallet af mærkede Gærdesmutter er halveret i 2010 i forhold til de foregående år. Endvidere falder antallet af mærkninger markant i 2010 for Skovsnepe, Isfugl, Landsvale, Digesvale og Sivsanger.

Blandt de almindelige danske ynglefugle er der desværre kun mærket meget få eller slet ingen af f.eks. Toppet Skallesluger (0), Hvepsevåge (0), Agerhøne (0), Grønbenet Rørhøne (3), Grønspætte (0), Sanglærke (3), Hedelærke (0) og Ravn (0). Glædeligt er det at Stenpikker og Kornværling er mærket i relativt højt antal med hhv. 30 og 22 fugle. Tidligere har de ligget helt i bund blandt de almindelige danske arter.

Det øgede antal mærkede fugle for en række arter skyldes den målrettede indsats i forbindelse med bl.a. museets Projekt Baggrundsmærkning. Under dette projekt hører bl.a. CES-mærkningen og ringmærkningen på fuglestationerne. På Gedser Fuglestation vil 2010 gå over i historien som rekordernes år. Fuglestationen rundede de 20.000 mærkninger inden for stationsområdet 24/11, hvilket er resultat af en god mandskabsdækning året igennem, men også på grund af et usædvanligt massivt gennemtræk af mange trækfuglearter. Alene i foråret er ringmærket 4.108 fugle – forårsrekord naturligvis. Af sjældne arter fanget om foråret på Gedser kan nævnes Piro, Turteldue, Sydlig Nattergal, Høgesanger og Buskrørsanger. I efterårssæsonen er der 26/9 sat ny dagsrekord med 1.059 ringmærkninger. De hyppigste fangede arter på Gedser i efteråret er Rødhals (2.909), Blåmejse (2.600), Løvsanger (2.542) og Fuglekonge (1.705). Stationens to hejsenet og lydanlæg bidrog især i slutningen af året til fine fangsttal af invasionsarter som Grønsisken (1.687) og Gråsisken (819).

Museets andet store ringmærkningsprojekt, Projekt Fåtalige Ynglefugle, har i 2010 bidraget til ringmærkning af bl.a. to kuld Perleugler (5 unger på Bornholm og 6 unger i Jylland), tre kuld Vandrefalke (4 unger på Møn, 3 på Stevns og 3 på Bornholm), 14 unger og to voksne Hedehøge, men kun en unge af hhv. Hav- og Kongeørn. Især mærkningen af Havørne skuffer – der er ellers gjort ihærdige forsøg flere steder.

Vi mangler fortsat en eller flere egnede lokaliteter til en mere permanent mærkning af ænder og vadefugle. Det skal være en lokalitet hvor der er mulighed for opstilling af fælder og i et område hvor der er ringmærkere der har tid og lyst til at deltage.

Otte fugle- og ringmærkningsstationer står for 43% af alle mærkninger i Danmark i 2010, mod 37% i 2009. Flest fugle er ringmærket på Gedser (20.406), Skagen (7.771), Blåvand (6.253), Christiansø (6.229), Keldsnor (4.769) og Fanø (671). Alle steder fanges flere fugle i 2010 end i 2009. De øvrige stationer er Tipperne og Gilbjerg.

I 2010 er syv ringmærkergrupper (RG) aktive i Danmark: Nordjysk RG (3.037 mærkninger), Nordvestjysk RG (8.321), Østjysk RG (2.493), Anholt RG (5.107), Fyns RG (6.677), Sydvestsjælland RG (1.447) og Lolland-Falster-Møn RG (23.982). Både Nordvestjysk, Anholt, Fyn og Lolland-Falster-Møn grupperne har et godt ringmærkningsår. Flere af de mest aktive grupper er involveret i forskellige mærkningsprojekter, f.eks. CES-projektet og/eller har en fuglestation tilknyttet. Blandt de frivillige ringmærkere uden tilknytning til en fuglestation, en regional gruppe eller et af museets projekter, har følgende personer ringmærket over 2.000 fugle i 2010: Lars Hansen (4.256), Kurt Klarborg (4.001), William C. Aarestrup (2.759), Pelle Andersen-Harild (2.180) og Jesper Brinkmann (2.034).

Årets genmeldinger

Ringmærkningscentralen behandler i 2010 over 3.170 genmeldinger, fordelt på 1.702 genfund af fugle ringmærket i Danmark, 1.228 genfund af fugle mærket i udlandet og fundet i Danmark samt 240 genfund vedrørende Færøerne. Tallene er eksklusiv aflæsninger af farveringe fra de store farvemærkningsprojekter så som Skarv, Kortnæbbet Gås, Knopsvane og alle mågerne. I tallene er heller ikke medregnet de mange aflæsninger som ringmærkerne foretager af fugle de selv har mærket. Vi modtager i 2010 over 8.000 af disse 'egen aflæsninger' fra ringmærkerne.

Omkring 626 genmeldinger er af fugle ringmærket i Danmark og genmeldt i udlandet (figur 1 & tabel 1). Blandt langdistance-genfundene er ti fra Afrika ved eller syd for Sahara: to Splitterner og to Fjordterne er aflæst i Namibia og en ring fra en Splitterne er fundet i Guinea Bissau. Endelig er en dansk ringmærket Skestork aflæst fem gange i Banc d'Arguin National Park i Mauretania, første gang 12/12 2009 og sidste gang 16/5 2010. Skestorken er ringmærket 15/6 2009 som unge i en koloni i Limfjorden og har således trukket 4.571 km mod sydsydvest. Erfaringerne fra de hollandske mærkninger viser at der ofte går 3-4 år inden de unge Skestorke vender tilbage til de områder hvor de blev udklækket. I Danmark har Zoologisk Museum ringmærket i alt 34 Skestorke i perioden 2003-2010 og ringmærkningen indgår i et større internationalt projekt.

Ringmærkningscentralen modtager ikke en eneste genmelding fra Nordafrika i 2010.

Fra det sydlige Europa er bl.a. en Kærsanger fra Gedser aflæst i Ungarn, en Digesvale fra Omø er aflæst i Kroatien, en Kvækerfinke fra Brabrand Sø er skudt i Italien, en Rødrygget Tornskade fra Gedser er fundet død i Italien, en Spurvehøge fra Gedser er aflæst i Spanien og en Munk fra Blåvand er trafik dræbt i Portugal.

Af genfund langt mod øst og nord for Danmark har Ringmærkningscentralen atter i år modtaget genfund

af en Troldand og to Stormmåger et pænt stykke inde i Rusland, hhv. 2.999 km, 2.591 og 1.879 km fra mærkningsstederne i Københavns-området (figur 1). En ung Solsort han er fløjet mindst 1.182 km mod nordøst til Parikkala i det sydøstlige Finland, hvor den er fundet død 20/4 2010. Solsorten er mærket godt 5 måneder tidligere, 5/12 2009, ved Jægerspris Nordskov. Kun få dansk-mærkede Solsorte er gemeldt så langt mod nordøst.

Af nordlige genfund kan nævnes en Sortgrå Ryle aflæst på Svalbard 17/9 2009. Den er mærket på Vresen i Storbælt 28/12 2008 og har således fløjet mindst 2.376 km. En anden, norsk mærket, Sortgrå Ryle, også fra Svalbard er aflæst ved Korsør 11/2 2010. Af fem svensk mærkede Sortgrå Ryler fra Nidingen, er fire aflæst i Hirtshals Havn og en ved Blåvands Huk. Og endelig er en Vandrefalk ringmærket som unge i det nordlige Finland 22/7 2001, fundet død ved Aalborg i marts 2010, en strækning på mindst 1.450 km.

Af andre interessante genfund kan nævnes, en Skovspurv fundet død på Ravenspurn Charlie boreplatformen ud for den engelske østkyst 3/10 2010. Spurven er mærket i Moseby i Nordjylland 27/7 2007 og har tilbagelagt godt 657 km. Den hidtidige længste afstand en dansk-mærket Skovspurv har fløjet er 35 km. Ingen dansk-mærkede Skovspurve er tidligere fundet i udlandet, dog er enkelte fugle mærket i udlandet fundet i Danmark, bl.a. er en Skovspurv fra Sydnorge fundet i Thy, en fra Helgoland er fundet i Sønderjylland og en fra Belgien er fundet på Als (649 km). Skovspurven er en udpræget standfugl, hele 98% af samtlige genfund af dansk-mærkede fugle er genfundet inden for 10 km fra mærkningsstedet.

Den 7/2 2010 er en dansk ringmærket Skarv aflæst i det centrale Frankrig, nær byen Briare. Fuglen er mærket 6/6 1999 som unge i kolonien på Mågeøerne ved Bogense. Denne Skarv har en interessant historie: Da fuglen var tre år gammel i 2002 begyndte den at yngle på Mågeøerne, hvor den var at finde ynglende hvert år til 2005. Så i 2006 blev den tilsyneladende fundet ynglende i en koloni i det nordlige Holland. I 2007 og 2008 er der ingen observationer af fuglen, men i 2009 er Skarven atter tilbage i kolonien ved Bogense for at yngle.

Fra de Britiske Øer modtager Ringmærkningscentralen i 2010 besked om aflæsninger af to Almindelige Ryler, en fra Norfolk og en fra Skotland. Begge ryler er mærket i Allehave Bugten, Vestsjælland. En Bogfinke fra Nørre Alslev på Falster er fundet død i Irland og endelig er en Sorthovedet Måge fra Fyn fundet syg på den irske sydkyst. Sidste britiske genfund som skal fremhæves drejer sig om en Bjergvipstjert aflæst i det sydvestlige England 12/12 2009. Vipstjerten er mærket som unge 17/6 2008 ved Hørby i Nordjylland. Afstanden mellem de to steder er 1.034 km, og det er den længste distance en dansk ringmærket Bjergvipstjert har tilbagelagt.

Ringmærkningscentralen har gennem tiderne kun modtaget ganske få gemeldinger fra Østrig, men 22/12 2010 er en dansk farvemærket Hættemåge set langs Donau i Wien. Hættemågen er ringmærket ved Fakse Ladeplads Havn 14/2 2010.

I 2010 iværksættes flere forskningsaktiviteter med brug af ny elektronik, som bl.a. resultere i at tre Gøge med satellitsendere kan følges til vinterkvarteret. Forsker Kasper Thorup og PhD-studerende Mikkel W. Kristensen med en ung Gøg, Arrenæs, Sjælland, 9. juli 2010. Foto: Anders Tøttrup.

Tabel 1. Antal udenlandske genfund behandlet af Zoologisk Museum i 2010, fordelt på arter og lande.

	Norge	Sverige	Finland	Rusland	Letland	Litauen	Kaliningrad	Tyskland	Holland	Belgien	Luxembourg	Storbritannien	Irland	Frankrig	Schweiz	Spanien	Gilbraltar	Portugal	Italien	Ungarn	Slovenien	Kroatien	Mauritanien	Guinea Bissau	Namibia	Sum
Skarv	4	10						69	12	1		5		32	3	8	1	2	21							168
Fiskehejre								1																		1
Hvid Stork								12																		12
Skestork								1								1								5		7
Knopsvane		1																								1
Grågås		2																								3
Kortnæbbet Gås	4															1										4
Gravand								1						1												2
Gråand		2	1					1																		4
Krikand												1		3												4
Troldand	1			1				1																		3
Ederfugl								2	1																	3
Spurvehøg			1													1			1							3
Vandrefalk		1																								1
Tårnfalk								1																		1
Strandskade								1	1																	2
Sortgrå Ryle	1																									1
Almindelig Ryle												2														2
Stormmåge		12	3	2		4		6	4			2		2												34
Sølvmåge		4			1			111	6			1														123
Sildemåge												3				12		1	1							17
Svartbag		6						11				1														18
Sorthovedet Måge													1													1
Hættemåge	1	13	2			2		6	9	5		13														51
Fjordterne																									2	2
Havterne		1						1																		2
Splitterne		8						1										1	1					1	2	14
Slørugle								6																		6
Sortspætte								5																		5
Landsvale								2											3							5
Digesvale																							1			1
Blåmejse	1	3				1		2																		7
Sortmejse							1																			1
Gærdesmutte														1												1
Rødhals	2							6		1		1		3	1	1			1							16
Rødstjert		1												1												2
Solsort		3	1									2							2							8
Vindrossel																			1	1						2
Sangdrossel			1																1							10
Rørsanger		2								10	1															13
Kærsanger										1											1					2
Sivsanger										1									1		1					3
Gulbug		1																								1
Munk	1						1			1								1	1							5
Gærdesanger		1						1																		2
Løvsanger	2	1													1				2							6
Gransanger	1	1						1		1									3							7
Fuglekonge		1						4				1														6
Jernspurv		1						2		1									1							5
Bjergvipstjert												1														1
Rødrygget Tornskade																			1							1
Stær												1														1
Skovspurv												1														1
Kernebider	1																									1
Grønirisk	13							1	1																	15
Grønsiken	1							1																		2
Bogfinke								1					1	1												3
Kvækerfinke												1								1						2
Rørspurv																			1							1
Sum	33	75	9	3	1	7	2	258	34	22	1	35	2	46	5	30	1	7	42	1	1	1	5	1	4	626

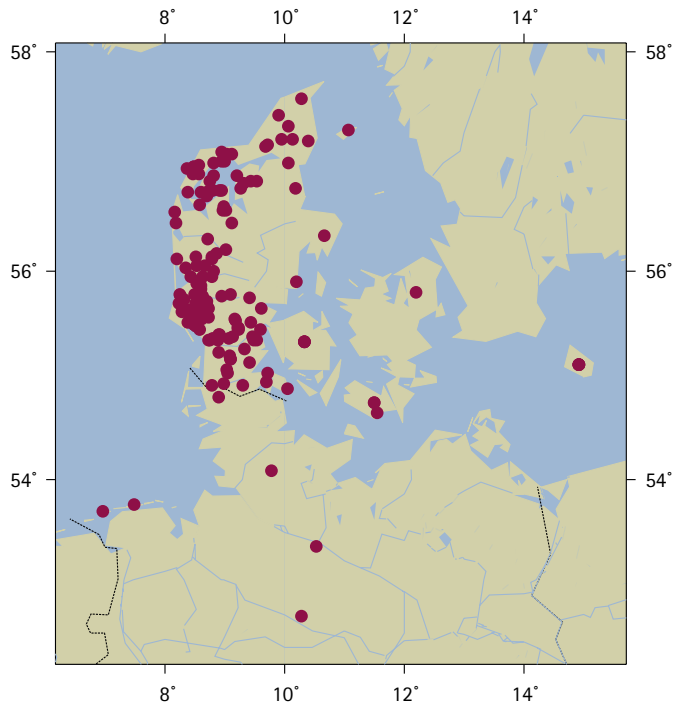
Rekord mange dansk-mærkede slørugler er anmeldt de sidste to år, 170 i 2009 og 148 i 2010. Årsagen hertil skal findes i længerevarende og kraftigt snedække, hvilket fik fatale følger for arten pga. manglende føde-tilgængelighed. I 2010 er gemmeldingerne fordelt med 142 genfund i Danmark og 6 fra udlandet, alle i Tyskland (figur 2). Omkring 108 genfund (73%) er fra vinterperioden december 2009 til marts 2010 – alene 64 genfund er fra januar måned. Tilsyneladende er det alle aldersgrupper der bukker under i den hårde vinter 2010, 45% af Sløruglerne var ungfugle udklækket i 2009, 24% var udklækket i 2008 og 31% var ældre fugle. Den ældste er en fugl mærket som unge i 2002 og fundet død i januar 2010 i en alder af 7½ år. Sløruglen er ikke en trækfugl, men det er kendt at arten kan spredes over temmelig store afstande. Det længste en dansk-mærket Slørugle har tilbagelagt er 689 km. I 2010 er hele fem Slørugler genfundet et stykke nede i Nordtyskland mellem 161-289 km fra mærkningsstederne, bl.a. to fra vadehavssøerne Juist og Langeoog (figur 2). Inden for Danmarks grænser har flere Slørugler tilbagelagt større afstande, f.eks. fra Aabenraa til Ølstykke, fra Fyn til Rødby, fra Nørre Vejrup ved Esbjerg til Læsø, fra Thy til Odder samt fra Vendsyssel til Djursland. Tre Slørugler ringmærket i udlandet er genfundet i Danmark i 2010 – to fra Nordtyskland og en fra Belgien, sidstnævnte har fløjet mindst 775 km.

Ud over de allerede nævnte gemmeldinger af fugle ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark, skal nævnes en Sandløber som er mærket som voksen han 21/6 2008 ved Zackenberg i Østgrønland. Fuglen er, ved hjælp af fotos, aflæst på Fanø 27/3 2010. Der er 2.461 km i lige linje mellem Zackenberg og Fanø.

En tysk mærket Havørn er i 2010 aflæst som ynglefugl på Nordfalster. Ørnen er mærket i maj 2004 som unge på øen Wustrow ved Rerik langs den tyske nordkyst, blot 90 km fra reden på Falster.

Endelig er en polsk ringmærket Temmincksryle aflæst med teleskop i Århus havn 22/8 2010. Rylen er ringmærket to år tidligere, 10/8 2008, ved søen Turawa i det sydvestlige Polen – 803 km fra Århus Havn. Dette genfund er det første af Temmincksryle i Danmark, både af fugle ringmærket i udlandet og af fugle ringmærket i Danmark.

En del fugle ringmærket i Danmark og anmeldt i 2010, har nået en betydelig alder, blandt dem er tre rekorder: En Strandskade blev 32 år – den er mærket som unge 15/6 1978 og fundet frisk død 6/7 2010. Den tidligere aldersrekord for dansk ringmærkede Strandskader lød på 28 år og to måneder. En Sildemåge blev 30 år og en måned – den er mærket som unge 22/6 1980 og fundet død i august 2010. Den tidligere rekord var på 28 år og 10 måneder. Den tredje rekord er en Knopsvane fundet død mindst 42½ år gammel, hvilket også er en verdensrekord. Da svanen blev ringmærket

Figur 2. Genfund af slørugler anmeldt i 2010 (n=148). Af beskyttelseshensyn er slørugler anmeldt nær yngle- og mærkningslokaliteten på Fyn (3), Lolland (2) og Bornholm (4) ikke angivet præcist. Øvrige genfund øst for Lillebælt (Rødby og Ølstykke) er af fugle mærket i en anden landsdel.

ved Karrebæksminde 23/1 1970 var den mindst 2½ år gammel. Fire årtier senere, 2/4 2010 skyller svanen i land på kysten i Letland. I løbet af disse mange år er det kun blevet til et enkelt gensyn med den, nemlig i den hårde vinter 1979, hvor svanen blev fanget og aflæst i Nakskov.

Blandt de andre fugle der opnåede en betydelig alder i 2010 er f.eks. en Svartbag på 25 år tre måneder, en Hættemåge på 23½ år, en Natugle på 21 år og to måneder samt den ældste spurvefugl, en Solsort på 6 år.

Projekter, licenser og administration

På mange måder er 2010 et rigtig godt og spændende år for Ringmærkningscentralen.

I 2010 bliver centralen tilknyttet et nyt grundforskningscenter, *Center for Macroecology, Evolution and Climate*. Det bevirker bl.a. at trækfugleforskningen får tildelt flere ressourcer og en masse nye spændende projekter iværksættes eller er i støbeskeen.

Allerede i felt sæsonen 2010 iværksættes flere forskellige aktiviteter med lysloggere, satellitsendere og radiosendere. Der sættes lysloggere på bl.a. Natravn, Rødstjert, Nattergal, Rødrygget Tornskade, Bysvale og Mursejler. Desuden sættes satellitsendere på Gøge og GPS-loggere på Store Hornugler. I de fleste af projekterne involveres lokale ringmærkere, hvilket er en uundværlig hjælp, der gør det muligt at køre alle disse projekter på samme tid.

I 2010 lykkes det at genfange en Nattergal og flere tornskader som fik sat lyslogger på i pilotåret 2009. Endvidere hentes spændende data fra Store Hornugler. Og endelig kan tre danske Gøge ved hjælp af satellitsendere følges til vinterkvarteret, som viser sig, noget af tiden, at være i Angola og DR Congo.

Ringmærkningscentralens specialestuderende Troels Ortvad færdiggør sit specialeprojekt *Vagrancy in migratory birds*. Projektet omfatter orienteringsforsøg med nattrækkende spurvefugle på Færøerne ved hjælp af små radiosendere (0,4 g). Herved er det muligt, at følge trækfuglene op mod 40 km når de trækker af sted. Formålet er bl.a. at undersøge trækadfærden hos træk-gæster fra det europæiske fastland og Asien. Forsøgene afslørede en meget afvigende orientering hos fugle der kommer langsvejs fra.

Projektet Kolonirugende Kystfugle, under ledelse af DMU og med deltagelse af Zoologisk Museum, fortsætter i 2010. Ringmærkningscentralen assisterer med omfattende feltarbejde, bl.a. ringmærkes 1.890 Splitterner og der foretages 1.020 aflæsninger af 330 individer. Et større farvemærkningsprogram på ynglende Svartbage iværksættes i samarbejde med Norge med henblik på at belyse ynglesucces og overlevelse.

I april 2010 begynder arbejdet med det færøske trækfugleatlas for alvor, da færingen Sjúrdur Hammer bliver projektansat på Ringmærkningscentralen. Det grønlandske trækfugleatlas udkom i 2003, det danske i 2006 og nu skal der laves et færøsk trækfugle atlas. Atlaset skal inkludere et hundred års ringmærkning på Færøerne og genfund af disse, samt genfund på Færøerne af fugle ringmærket i udlandet. Bearbejdningen bliver i stil som det danske trækfugleatlas; brugervenligt og tilgængeligt uden at gå på kompromis med den videnskabelige integritet.

Den tidligere, private danske ringmærkningscentral, Skovgaard (1914-1975), blev i en årrække ledet og administreret af Sigurd Rosendahl. I forbindelse med udarbejdelse af det danske og det færøske trækfugleatlas er Ringmærkningscentralen i en positiv dialog med Sigurd og hans kone Tove Rosendahl. I foråret 2010 tilbyder Tove, i samråd med familien, at Zoologisk Museum kan overtage bl.a. alt Skovgaard-centralens ringmærkningsmateriale. Museet er naturligvis taknemlig for at modtage dette værdifulde materiale. Hermed opbevarer Zoologisk Museum alle tidligere større arkiver som vedrører ringmærkning af fugle i Danmark, på Færøerne og i Grønland. Vi vil gerne takke Tove og Sigurd Rosendahl for materialet.

Zoologisk Museums samarbejde med Fødevarestyrelsen, Veterinærinstituttet og Danmarks Miljøundersøgelser om overvågningen af fugleinfluenza i vilde fugle, fortsætter i 2010. Ved hjælp af omkring 12 frivillige ringmærkere indsamles prøver fra 769 fugle fordelt på 21 arter. Flest prøver er indsamlet på fugle i hovedstadsområdet (446), men også Nordvestjylland (89), Fyn (57), Esbjerg (74) og Sydsjælland (59) er godt repræsenteret. De hyppigste arter er Knopsvane (229), Stormmåge (150), Gråand (145), Hættemåge (107), Sølvmåge (71) og Krikand (27). Prøverne undersøges af Veterinærinstituttet.

I forbindelse med museets Projekt Fåtalige Ynglefugle og i samarbejde med et internationalt Hedehøg-projekt, mærkes endnu tre sydvestjyske Hedehøge med satellitsendere i 2010. Den ene fugl, en voksen han, forlader yngleområdet i slutningen af august og ankommer til det vestlige Mali 18/9, hvor den blev året ud. Den anden Hedehøg, også en voksen han, forlader først sit yngleområde 10/9 og ankommer til det sydøstlige Mali 13/10, hvor den bliver. Den tredje fugl, en redeunge, dør desværre inden efterårstrækket påbegyndes. Fuglene kan, sammen med tre tidligere satellitmærkede Hedehøge, følges mere detaljeret på projektet hjemmeside på www.dof.dk (under projekter). I øvrigt udgiver projektets internationale leder, Christina Trierweiler fra Gronings Universitet, sin PhD-afhandling "*Travels to feed and food to breed – the annual cycle of a migratory raptor, Montagu's harrier, in a modern world*" i 2010. Heri indgår data fra de danske satellitmærkede Hedehøge.

Zoologisk Museums CES-projekt (Constant Effort Site) fortsætter fortroingsfuldt i 2010 med mærkninger 12 gange i perioden april til august, på fem lokaliteter: Ove Sø i Thy, Brabrand Sø ved Århus, Tarup Grusgrave på Nordfyn, Ravnstrup Sø i Sydsjælland og Vestamager ved København. Der er efterhånden mange ringmærkere der deltager i CES-projektet. Henning Etrup udnævnes til koordinator for projektet (se særskilt artikel andet sted i *Fugleåret 2010*).

Zoologisk Museum behandler og godkender i 2010 i alt 17 mærkningsprojektet vedr. rødlistet arter, 7 projekter vedr. farvemærkning og et specialmærkningsprojektet (ekskl. museets og DMUs egne projekter). Disse mærkningsprojekter skal årligt indsende en statusrapport, som danner baggrund for godkendelse af projektets fortsatte aktiviteter. En godkendelse gives for ét år af gangen.

Museet udsteder i alt 188 personlige licenser, 11 gruppelicenser, 8 stationslicenser og 16 vildtplejesta-tionslicenser gældende til Danmark og/eller Færøerne. Alle der ringmærker fugle skal have en gyldig personlig licens. De personlige licenser er fordelt på 111 A-licenser, 29 B-licenser, 16 C-licenser og 32 X-licenser.

Ringmærkningscentralen har fortsat et godt samarbejde med Danmarks Ringmærkerforening, bl.a. i forbindelse med afholdelse af årsmødet for ringmærkerne, introduktionskursus for nye ringmærkere, CES-projektet og ringmærkningens åben-thus arrangement hvor der blev fremvist ringmærkning seks forskellige steder i landet: Indfjorden, Nørre Lyngvig Fyr, Blåvand, Brabrand Sø, Boeslunde og Gilbjerg.

Slutteligt men ikke mindst skal det fremhæves at en ny treårig kontrakt om Ringmærkningscentralens virke underskrives af Skov- & Naturstyrelsen og Zoologisk Museum/Statens Naturhistoriske Museum, samt at kontrakten med Dyrenes Beskyttelse om ringmærkning af nødstedte fugle, forlænges yderligere fem år.

Ringmærkningscentralen vil gerne benytte lejligheden til at takke alle vore ringmærkere for indsatsen i 2010, samt takke alle der på den ene eller anden måde har bistået ringmærkningen i 2010.

Table 2. Antal fugle ringmærket samt antal genmeldinger behandlet af Zoologisk Museum i 2010. Ekskluderet i genfundstallene er et større antal aflæsninger af farveringe på Skarv (i Danmark), Kortnæbbet Gås, Knopsvane og måger, samt ringmærkernes lokale aflæsninger.

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Rødstrubet Lom	<i>Gavia stellata</i>		1	1	1	2
Sortstrubet Lom	<i>Gavia arctica</i>					1
Toppet Lappedykker	<i>Podiceps cristatus</i>		4	4		
Mallemuk	<i>Fulmarus glacialis</i>		1	1		
Skarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	3.325	16	3.341	240	48
Rørdrum	<i>Botaurus stellaris</i>				1	1
Fiskehejre	<i>Ardea cinerea</i>	50		50	2	4
Hvid Stork	<i>Ciconia ciconia</i>	3		3	22	1
Skkestork	<i>Platalea leucorodia</i>				12	3
Knopsvane	<i>Cygnus olor</i>	130	998	1.128	177	
Sangsvane	<i>Cygnus cygnus</i>		6	6		
Sædgås	<i>Anser fabalis</i>		3	3		8
Kortnæbbet Gås	<i>Anser brachyrhynchus</i>				33	5
Blisgås	<i>Anser albifrons</i>		1	1		1
Grågås	<i>Anser anser</i>	145	65	210	52	12
Canadagås	<i>Branta canadensis</i>	1	3	4	11	3
Bramgås	<i>Branta leucopsis</i>	1	2	3	5	7
Knortegås	<i>Branta bernicla</i>				1	1
Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>	3	12	15	2	
Mandarinand	<i>Aix galericulata</i>				1	
Pibeand	<i>Anas penelope</i>		8	8		4
Knarand	<i>Anas strepera</i>		45	45	1	1
Krikand	<i>Anas crecca</i>		106	106	6	10
Gråand	<i>Anas platyrhynchos</i>	2	907	909	53	44
Spidsand	<i>Anas acuta</i>		69	69		
Atlingand	<i>Anas querquedula</i>		2	2		
Skeand	<i>Anas clypeata</i>		6	6		
Taffeland	<i>Aythya ferina</i>		6	6		
Troldand	<i>Aythya fuligula</i>		53	53	3	1
Ederfugl	<i>Somateria mollissima</i>		110	110	21	15
Havlit	<i>Clangula hyemalis</i>		16	16		
Sortand	<i>Melanitta nigra</i>		2	2		
Fløjlsand	<i>Melanitta fusca</i>					2
Hvinand	<i>Bucephala clangula</i>	1	3	4		
Toppet Skallesluger	<i>Mergus serrator</i>				1	
Stor Skallesluger	<i>Mergus merganser</i>		6	6		
Rød Glente	<i>Milvus milvus</i>	15		15	1	
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	1		1	1	1
Rørhøg	<i>Circus aeruginosus</i>	2	2	4		
Hedehøg	<i>Circus pygargus</i>	14	2	16	4	
Duehøg	<i>Accipiter gentilis</i>	70	2	72	5	1
Spurvehøg	<i>Accipiter nisus</i>	10	126	136	10	6
Musvåge	<i>Buteo buteo</i>	2	65	67	7	9
Fjeldvåge	<i>Buteo lagopus</i>		1	1		
Kongeørn	<i>Aquila chrysaetos</i>	1		1		
Fiskeørn	<i>Pandion haliaetus</i>					1
Tårnfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	223	8	231	19	21
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	10		10	1	6
Fasan	<i>Phasianus colchicus</i>		3	3		
Vandrikse	<i>Rallus aquaticus</i>		9	9		

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Grønbenet Rørhøne	<i>Gallinula chloropus</i>		3	3	1	
Blishøne	<i>Fulica atra</i>	4	237	241	5	2
Strandskade	<i>Haematopus ostralegus</i>	18	10	28	4	2
Klyde	<i>Recurvirostra avosetta</i>	2	2	4		1
Stor Præstekrave	<i>Charadrius hiaticula</i>	19	8	27		1
Hvidbrystet Præstekrave	<i>Charadrius alexandrinus</i>					6
StrandHjejle	<i>Pluvialis squatarola</i>		1	1		
Vibe	<i>Vanellus vanellus</i>	29	5	34		
Islandsk Ryle	<i>Calidris canutus</i>					1
Sandløber	<i>Calidris alba</i>				2	
Temmincksryle	<i>Calidris temminckii</i>		1	1		1
Sortgrå Ryle	<i>Calidris maritima</i>		16	16	3	22
Almindelig Ryle	<i>Calidris alpina</i>	3	43	46	2	1
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>	2	1	3		
Enkeltbekkasin	<i>Lymnocyptes minimus</i>		1	1		
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>		13	13		
Skovsneppe	<i>Scolopax rusticola</i>		3	3		5
Stor Kobbersneppe	<i>Limosa limosa</i>	1		1		
Lille Kobbersneppe	<i>Limosa lapponica</i>		2	2		1
Stor Regnspeve	<i>Numenius arquata</i>		3	3		
Rødben	<i>Tringa totanus</i>	3	11	14		1
Hvidklire	<i>Tringa nebularia</i>		5	5		
Svaleklire	<i>Tringa ochropus</i>		3	3		
Tinksmed	<i>Tringa glareola</i>		8	8		
Mudderklire	<i>Actitis hypoleucos</i>		29	29		
Stenvender	<i>Arenaria interpres</i>		4	4		
Storkjove	<i>Stercorarius skua</i>					1
Sorthovedet Måge	<i>Larus melanocephalus</i>	1	2	3	1	3
Hættemåge	<i>Larus ridibundus</i>	1.678	888	2.566	74	260
Stormmåge	<i>Larus canus</i>	647	3.975	4.622	105	79
Sildemåge	<i>Larus fuscus</i>	741	42	783	34	8
Sølvmåge	<i>Larus argentatus</i>	2.543	647	3.190	213	155
Kaspisk Måge	<i>Larus cachinnans</i>		2	2		4
Middelhavssølvmåge	<i>Larus michahellis</i>		3	3		
Svartbag	<i>Larus marinus</i>	694	34	728	40	126
Ride	<i>Rissa tridactyla</i>	30	32	62	40	8
Splitterne	<i>Sterna sandvicensis</i>	1.888	2	1.890	29	89
Fjordterne	<i>Sterna hirundo</i>	147		147	2	9
Havterne	<i>Sterna paradisaea</i>	140	1	141	4	
Dværgterne	<i>Sterna albifrons</i>	24	53	77	10	4
Lomvie	<i>Uria aalge</i>					3
Alk	<i>Alca torda</i>	38		38		1
Tejst	<i>Cephus grylle</i>	10	1	11	1	2
Klippedue	<i>Columba livia</i>				1	
Huldue	<i>Columba oenas</i>	164	2	166		
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	8	55	63	1	1
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>		2	2		
Turteldue	<i>Streptopelia turtur</i>		1	1		
Gøg	<i>Cuculus canorus</i>	3	9	12		
Slørugle	<i>Tyto alba</i>	95	1	96	150	3
Stor Hornugle	<i>Bubo bubo</i>	7	5	12	1	
Kirkeugle	<i>Athene noctua</i>	11	1	12	2	

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Natugle	<i>Strix aluco</i>	121	11	132	6	
Skovhornugle	<i>Asio otus</i>	4	6	10		1
Perleugle	<i>Aegolius funereus</i>	11		11		
Natravn	<i>Caprimulgus europaeus</i>	1	18	19	2	
Mursejler	<i>Apus apus</i>	38	24	62		
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	53	17	70		
Sortspætte	<i>Dryocopus martius</i>	51	5	56	6	
Stor Flagspætte	<i>Picoides major</i>		79	79	1	
Sanglærke	<i>Alauda arvensis</i>		3	3		2
Digesvale	<i>Riparia riparia</i>		87	87	1	
Landsvale	<i>Hirundo rustica</i>	2.374	959	3.333	7	4
Bysvale	<i>Delichon urbica</i>	321	112	433		
Skovpiber	<i>Anthus trivialis</i>		225	225		1
Engpiber	<i>Anthus pratensis</i>	8	44	52		
Bjergpiber	<i>Anthus spinoletta spinoletta</i>		1	1		
Skærpiber	<i>Anthus spinoletta petrosus</i>	4		4		
Gul Vipstjert	<i>Motacilla flava</i>	11	10	21		
Bjergvipstjert	<i>Motacilla cinerea</i>		10	10	1	
Hvid Vipstjert	<i>Motacilla alba</i>	47	69	116		2
Silkehale	<i>Bombycilla garrulus</i>		74	74		1
Vandstær	<i>Cinclus cinclus</i>		12	12		4
Gærdesmutte	<i>Troglodytes troglodytes</i>		1.102	1.102	6	2
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>		1.978	1.978	6	20
Rødhals	<i>Erithacus rubecula</i>	20	8.858	8.878	19	15
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>		61	61		
Sydlig Nattergal	<i>Luscinia megarhynchos</i>		1	1		
Blåhals	<i>Luscinia svecica</i>		12	12		
Husrødstjert	<i>Phoenicurus ochrurus</i>	5	37	42		
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	100	1.090	1.190	2	2
Bynkefugl	<i>Saxicola rubetra</i>		37	37		
Sortstrubet Bynkefugl	<i>Saxicola torquata</i>		13	13		
Stenpikker	<i>Oenanthe oenanthe</i>		30	30		
Ringdrossel	<i>Turdus torquatus</i>		8	8		1
Solsort	<i>Turdus merula</i>	82	3.196	3.278	28	15
Sjagger	<i>Turdus pilaris</i>		345	345		1
Sangdrossel	<i>Turdus philomelos</i>	5	1.425	1.430	12	1
Vindrossel	<i>Turdus iliacus</i>		403	403	2	2
Misteldrossel	<i>Turdus viscivorus</i>		8	8		
Græshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>		22	22		
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>		168	168	3	
Buskrørsanger	<i>Acrocephalus dumetorum</i>		1	1		
Kærsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>		402	402	2	
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	2	1.670	1.672	16	15
Drosselrørsanger	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>		1	1		
Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>	5	807	812	1	1
Spottesanger	<i>Hippolais polyglotta</i>		1	1		
Høgesanger	<i>Sylvia nisoria</i>		2	2		
Gærdesanger	<i>Sylvia curruca</i>		1.334	1.334	3	1
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>	19	1.931	1.950		3
Havesanger	<i>Sylvia borin</i>		1.646	1.646		3
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	8	2.767	2.775	8	10
Lundsanger	<i>Phylloscopus trochiloides</i>		1	1		

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Fuglekongesanger	<i>Phylloscopus proregulus</i>		4	4		
Hvidbrynet Løvsanger	<i>Phylloscopus inornatus</i>		8	8		
Schwarz Løvsanger	<i>Phylloscopus schwarzi</i>		1	1		
Skovsanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>		52	52		
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>	5	4.069	4.074	8	9
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>	6	5.938	5.944	6	7
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>		5.777	5.777	6	7
Rødtoppet Fuglekonge	<i>Regulus ignicapillus</i>		19	19		
Grå Fluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	16	403	419		1
Lille Fluesnapper	<i>Ficedula parva</i>		35	35		
Broget Fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	107	704	811		1
Skægmejse	<i>Panurus biarmicus</i>		55	55		
Halemejse	<i>Aegithalos caudatus</i>		291	291	1	
Sumpmejse	<i>Parus palustris</i>	70	109	179		
Topmejse	<i>Parus cristatus</i>	17	114	131		
Sortmejse	<i>Parus ater</i>	235	163	398	1	
Blåmejse	<i>Parus caeruleus</i>	758	5.293	6.051	15	23
Musvit	<i>Parus major</i>	2.568	4.668	7.236	29	4
Spætmejse	<i>Sitta europaea</i>	42	98	140	1	
Træløber	<i>Certhia familiaris</i>		174	174	1	3
Korttået Træløber	<i>Certhia brachydactyla</i>		25	25		
Pungmejse	<i>Remiz pendulinus</i>		1	1		
Pirol	<i>Oriolus oriolus</i>		1	1		
Rødrygget Tornskade	<i>Lanius collurio</i>	13	153	166	1	
Stor Tornskade	<i>Lanius excubitor</i>		12	12		
Skovskade	<i>Garrulus glandarius</i>		66	66	1	
Husskade	<i>Pica pica</i>	16	20	36	2	
Allike	<i>Corvus monedula</i>	74	50	124	3	
Råge	<i>Corvus frugilegus</i>		410	410	4	1
Gråkrage	<i>Corvus corone cornix</i>	15	7	22	6	4
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	266	323	589	2	3
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>		488	488	1	
Skovspurv	<i>Passer montanus</i>	132	2.000	2.132	5	1
Bogfinke	<i>Fringilla coelebs</i>	3	2.627	2.630	10	6
Kvækerfinke	<i>Fringilla montifringilla</i>	1	2.350	2.351	3	4
Grønirisk	<i>Carduelis chloris</i>	7	2.981	2.988	33	22
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>		421	421		
Grønsiken	<i>Carduelis spinus</i>		2.620	2.620	2	2
Tornirisk	<i>Carduelis cannabina</i>	10	205	215	2	1
Bjergirisk	<i>Carduelis flavirostris</i>		7	7		
Gråsisken	<i>Carduelis flammea</i>		1.559	1.559	1	2
Hvidsisken	<i>Carduelis hornemanni</i>		2	2		
Lille Korsnæb	<i>Loxia curvirostra</i>		46	46		
Karmindompap	<i>Carpodacus erythrinus</i>		55	55		
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	5	1.003	1.008	5	
Kernebider	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>		89	89	1	
Snespurv	<i>Plectrophenax nivalis</i>		1	1		
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>		563	563		
Hortulan	<i>Emberiza hortulana</i>		2	2		
Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>		822	822	1	1
Kornværling	<i>Miliaria calandra</i>		22	22	1	
Total (190 arter mrk, 129 arter genf.)		20.615	86.865	107.480	1.702	1.228

Danmarks Ringmærkerforening og SYF

Af Henning Ettrup

Halemejse, Brabrand Sø, 27. maj 2010. Foto: Henning Ettrup

Danmarks Ringmærkerforening havde i 2010 10-års jubilæum, som blev fejret på et velbesøgt årsmøde i snestorm i Århus i november. Foreningen blev stiftet i 2000 med det formål at være talerør for de aktive ringmærkere.

Foreningen har foretaget en tiltrængt ansigtsløftning af hjemmesiden (www.ringmaerkning.dk), som har givet siden et mere moderne og indbydende udseende. Medvirkende hertil var også udarbejdelsen af et nyt logo (Mursejlere) for foreningen. Foreningens håb er, at det giver flere lyst til at bruge hjemmesiden og levere småartikler og notiser til inspiration for flere ringmærkere.

For yderligere at gøre siden relevant er arbejdet med opbygning af et fotoregister med ringmærkerbilleder begyndt. Målet hermed er at supplere allerede foreliggende ringmærkerlitteratur med relevante illustrationer og beskrivelser. Det blev derfor vedtaget på generalforsamlingen, at udvælge årets foto blandt de af ringmærkerne indsendte billeder.

For år tilbage fandtes "Håndbog for ringmærkere" om fangst, fangstmetoder, håndtering, ringstørrelser, dataindsamling mv. Siden denne første version er udarbejdet, er der sket meget på ringmærkerfronten. Derfor er foreningen godt i gang med at udarbejde en ny web-baseret version. Der mangler endnu afsnit, men alligevel har vi valgt, at give ringmærkere adgang

til den – også for at komme med forslag til forbedringer og nye afsnit.

Igen i år deltog foreningen i et landsdækkende arrangement i oktober i samarbejde med Ringmærkningscentralen på Zoologisk Museum, hvor ringmærkning blev demonstreret på 7-8 forskellige lokaliteter. Ligeledes var foreningen repræsenteret på årets Skagen Fuglefestival.

SYF 2010

Foreningens største aktivitet var stadig at stå for SYF projektet (Systematisk Ynglefugle Fangst eller Constante effort site (CES)), som går ud på at ringmærke efter et fast mønster fra år til år med henblik på at få et mål for overlevelse og ungeproduktion blandt de almindeligt forekommende spurvefugle (se f.eks. Peach 1996). Der blev i år fanget på 5 lokaliteter (Brabrand Sø, Ove Sø, Ravnstrup Sø, Tarup Grusgrave og på Vestamager). Vi har desværre måttet opgive det 6. site i Midtjylland (Dybendal), som var det længst kørende site. Fangsten var ikke forenelig med jagtinteresser på stedet.

De 5 tilbageværende lokaliteter domineres af moser og rørskov. Der blev i alt fanget og mærket 1642 nye fugle og genfanget 258 fugle mærket på lokaliteten i tidligere år, svarende til 13,6 % af de fangede fugle fordelt på 51 arter. De hyppigst fangede fugle udgjordes selvfølgelig af arter, som hører til i moser og rørskov, nemlig Rørsanger, Gransanger, Løvsanger, mejser og Rørspurv (se tabel). Blandt de fangede var også sjældnere eller fåtallige arter, f.eks. Hortulan, Sydlig Blåhals og Vende-hals.

Vi er i gang med at bearbejde de hidtil indsamlede data, og håber snart at kunne præsentere nogle spændende resultater, som kan supplere vores viden om populationsdynamikken.

Foreningen vil gerne udvide SYF-projektet, så det omfatter mindst 10 lokaliteter, hvorfor der gives støtte til nye projekter. Se www.ringmaerkning.dk for yderligere oplysninger om SYF og foreningens øvrige aktiviteter.

Afslutningsvis skal lyde en tak fra Ringmærkerforeningen til de ihærdige ringmærkere, som gør en stor indsats for at holde SYF-projektet kørende og på anden vis støtter foreningens aktiviteter, samt til Ringmærkningscentralen for samarbejde og opbakning.

Litteratur

- Peach, J.W., S.T. Buckland & S.R. Baillie 1996: The use of constant effort mist-netting to measure between-year changes in the abundance and productivity of common passerines. *Bird Study* 43: 142-156.

Oversigt over fugle ringmærket i 2010 på SYF lokaliteterne, samt fugle ringmærket tidligere år men genfanget i 2010.

Navn	Latin	Mærkede	Aflæste	I alt
Spurvehøg	<i>Accipiter nisus</i>	1	0	1
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	1	0	1
Stor Flagspætte	<i>Dendrocopos major</i>	4	3	7
Landsvale	<i>Hirundo rustica</i>	11	0	11
Skovpiber	<i>Anthus campestris</i>	9	5	14
Hvid Vipstjert	<i>Motacilla alba</i>	3	0	3
Gærdesmutte	<i>Troglodytes troglodytes</i>	18	0	18
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>	16	2	18
Rødhals	<i>Erithacus rubecula</i>	25	0	25
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>	12	6	18
Blåhals, Sydlig	<i>Luscinia svecica cyaneola</i>	1	0	1
Husrødstjert	<i>Phoenicurus ochruros</i>	1	0	1
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	4	0	4
Bynkefugl	<i>Saxicola rubetra</i>	1	0	1
Solsort	<i>Turdus merula</i>	49	8	57
Sjagger	<i>Turdus pilaris</i>	1	0	1
Sangdrossel	<i>Turdus philomelos</i>	6	0	6
Græshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>	5	0	5
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	45	0	45
Kærsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	41	0	41
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	393	77	470
Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>	7	0	7
Gærdesanger	<i>Sylvia curruca</i>	18	1	19
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>	93	2	95
Havesanger	<i>Sylvia borin</i>	43	9	52
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	82	4	86
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>	130	7	137
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>	165	60	225
Grå Fluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	2	0	2
Broget Fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	4	0	4
Skægmejse	<i>Panurus biarmicus</i>	5	0	5
Halemejse	<i>Aegithalos caudatus</i>	20	5	25
Sumpmejse	<i>Poecile palustris</i>	7	5	12
Blåmejse	<i>Cyanistes caeruleus</i>	112	13	125
Musvit	<i>Parus major</i>	72	12	84
Spætmejse	<i>Sitta europaea</i>	3	1	4
Træløber	<i>Certhia familiaris</i>	2	0	2
Træløber, Korttået	<i>Certhia brachydactyla</i>	3	0	3
Rødrygget Tornskade	<i>Lanius collurio</i>	1	0	1
Skovskade	<i>Garrulus glandarius</i>	3	0	3
Husskade	<i>Pica pica</i>	1	0	1
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	2	1	3
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>	1	1	2
Skovspurv	<i>Passer montanus</i>	23	3	26
Bogfinke	<i>Fringilla coelebs</i>	14	1	15
Grønirisk	<i>Carduelis chloris</i>	7	0	7
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>	1	0	1
Gråsisken, Lille	<i>Carduelis cabaret</i>	21	0	21
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	8	1	9
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	16	1	17
Hortulan	<i>Emberiza hortulana</i>	1	0	1
Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	128	30	158
SUM		1642	258	1900
Antal arter		51	24	51

Ornitologisk forskning ved Center for Makroøkologi, Evolution og Klima

Af Carsten Rahbek, Anders P. Tøttrup, Mikkel Willemoes Kristensen, Knud Jønsson, Kasper Thorup, og Jon Fjeldså

Med start i 2010 blev Center for Makroøkologi, Evolution og Klima etableret, som et af Danmarks Grundforskningsfonds 'centre of excellence'. Formålet med centerets forskning er, at finde naturens grundlove for, hvad der bestemmer fordelingen af liv på Jorden. Dette gøres ved, at integrere terrestrisk og marin forskning i et tværfagligt forskningsprogram, som omhandler fundamentale spørgsmål om oprindelse, opretholdelse, bevaring og fremtid af liv og biologisk diversitet på Jorden. Forskningen fokuserer på dyr og planter samt deres interaktion med geofysiske og klimatiske faktorer. I forskningen anvendes nogle af verdens største databaser over arters udbredelse, de nyeste teknikker inden for DNA og GIS ("Geographical Information Systems"), bioinformatiske redskaber, samt teknologier til at følge organismers flytninger over korte og store geografiske afstande.

Centeret – i daglig tale kaldet 'CMEC' – sammenbringer størstedelen af den ornitologiske forskning på Københavns Universitet: Carsten Rahbek's tidligere makroøkologiske og evolutionære center på Biologisk Institut, samt Jon Fjeldså's biogeografisk og evolutionære forskning og Kasper Thorups trækfugleforskning fra Statens Naturhistoriske Museum. Centerets ornitologiske forskning afspejler de forskellige facetter af CMEC forskningsprogram, hvor der dog samtidig arbejdes med pattedyr, padder, fisk, planter, svampe, plankton mm. De fire grundlæggende processer bestemmende for diversitet og fordeling af liv på jorden, som vi arbejder med, er:

- Speciation (Artsdannelse-processer)
- Extinction (Uddønnings-processer)
- Maintenance & Co-existence (biologiske interaktioner mellem arter og indenfor populationer i forhold til det omgivende miljø)
- Movement (flytning og spredning af individer, populationer og arter i tid og rum)

Centeret har også stærk fokus på naturforvaltning og biodiversitet. Verdens syv milliarder menneskes forbrug af naturens ressourcer og plads har ført til tab af levesteder med masseuddøen af arter og tab af økosystemydelser til følge. Globale klimaændringer forstærker de negative effekter af andre faktorer. Centeret frembringer den viden, der er forudsætningen for en data- og vidensbaseret håndtering af den igangværende biodiversitetskriser (masseuddøen af arter) og tab af økosystem-ydelser samt for at kunne forudsige (og afhjælpe) evt. negative effekter af klimaforandringer. I denne del af arbejdet har vi et tæt samarbejde med myndigheder, organisationer og NGO'er i ind- og udland, samt en række private internationale og nationale fonde. Centeret har bl.a. et stort og tæt samarbejde

med Aage V. Jensens Naturfond med særlig fokus på den danske natur, deres naturområder og den danske biodiversitet.

CMEC har med dets 50 forskere, herunder næsten halvdelen udlændige, og foreløbige forskningsresultater etableret sig som et kraftcenter i den internationale frontforskning. Årsagen til, at centeret i så høj grad arbejder med fugle skyldes, at vi netop for fugle ofte har de bedste data, og vi ved meget om dem og deres naturhistorie. Nedenfor bringes et udpluk af centerets nyeste ornitologiske forskning. Hvis man er interesseret i at læse mere om et eller flere af de omtalte projekter, kan man downloade de videnskabelige publikationer fra centerets hjemmeside på: <http://www.macroecology.ku.dk/>

Et globalt koloniseringstogt med oprindelse i et ømråde

Fugleafdelingen på Zoologisk Museum i København, som nu er en del af CMEC, har over en årrække forsket intenst i evolution og biogeografi i ømråderne rundt om Australien og Ny Guinea. Fokus har især været på de kragelignende fugle, hvorfra vi har sekvenseret DNA fra hovedparten af de ca. 750 arter for at kunne opstille slægtskabstræer for familier som fx Piroler, fløjtere, larveædere og paradisfugle. Vi har nu samlet alle de kragelignende fugle i en stor samlet analyse og har noget overraskende kunnet påvise, at oprindelsen af de første kragelignende fugle falder sammen med, at de første ømråder opstod nord for Australien for omkring 30 millioner år siden. Det betyder altså, at de fugle, der i første omgang har koloniseret de nyopståede landområder, har kunnet fortsætte deres kolonisationstogt til Asien og Afrika og siden til Europa og Amerika. Et antal arter, som i dag udelukkende findes i Ny Guineas tropiske skovområder, viser sig således at være beslægtet med de mere succesfulde fuglegrupper (med succesfuld menes her, at en stamfugl er blevet til mange arter og har spredt sig til andre dele af verden), som et tegn på at oprindelsen af de store vidt udbredte fuglegrupper opstod netop i ømrådet, som senere blev til den store ø Ny Guinea. Disse resultater udfordrer et centralt paradigme inden for biogeografi, idet øer således viser sig at have haft en central rolle for spredning og artsdannelse og altså ikke bare er stillestående evolutionære blindgyder. Hvordan denne tilpasning til spredning opstod, er endnu usikkert, men der er uden tvivl sket en ændring i livstrategier, således at arter, der var gode til at sprede sig og kolonisere nye ledige landområder og nicher, blev "belønnet". De fugle, der først kom frem til de nyopdagede øer, kunne således finde uudnyttede ressourcer, et minimum af

Silkehalegruppen (Bombycilloidea) er en af de meget gamle sangfuglegrupper, hvis udbredelse i høj grad er præget af spredning over store afstande. Traditionelt omfatter gruppen silkehale, silkemonarker, hypocolius og palmedrossel, men DNA-data har nu vist, at også sulawesfløjter (nede i midten, tidligere i fløjterfamilien) og de uddøde Oo-arter og Kioea fra Hawaii (til venstre, tidligere regnet som honningædere) hører hjemme i silkehalegruppen (Illustration: Jon Fjeldså).

konkurrence og et minimum af fjender. Risikoen ved en dumdristig flyvetur over havet kunne altså opvejes af, at øerne gav rige muligheder for at finde føde og formere sig. Nogle fuglearter har bevæget sig på tværs af det indonesiske område ved at erobre ø for ø, mens andre arter har foretaget lange flyvninger på tværs af oceaner. Dette står i stærk kontrast til de gamle konservervative australske grupper, som den dag i dag udelukkende findes i Australien.

Opdatering af fuglenes systematik

Der er godt nyt til alle dem, som abonnerer på pragtværket "Handbook of Birds of the World" (HBW), og som interesserer sig for fugles slægtskabsforhold og systematik. Det sidste bind (nr. 16 i rækken) udkommer nu til efteråret, men på den nyligt afsluttede britiske Bird-Fair slap Lynx Editions nyheden ud om, at der også kommer et supplementsbind (nr. 17). Det vil indeholde et index til de 16 bind, plus beskrivelser af alle nye fuglearter, som er opdaget efter udgivelsen af de respektive bind, og en oversigt over de mange nye forskningsresultater over fuglenes slægtskabsforhold. Den klassifikation, som blev fulgt i de 16 HBW-bind, er efterhånden dybt forældet, og selv om teksten indeholder en del oplysninger om molekylærsystematikens landvindinger, er det svært at få et overblik. Faktisk er der indenfor de seneste

20 år sket mere indenfor fuglesystematik end i de forudgående 80 år, og fuglegruppen i CMEC er med i det internationale førerfelt med at udrede de komplicerede slægtskabsforhold. Jon Fjeldså har opsummeret alt det nye i et manuskript, som nu er afleveret Lynx Editions. Det forventes, at dette vil udkomme til efteråret 2012. Så alle dem som i dag er forvirret over hvem som er i familie med hvem (blandt fuglene), kan nu se frem til et (forhåbentligvis forståeligt) svar.

Blandt de mest opsigtsvækkende nye erkendelser kan fx nævnes, at lappedykkeres nærmeste slægtninge er flamingoer, og spurvefuglenes nærmeste slægtninge er papegøjer. Rødhalsen har vist sig at være noget af det mest eksotiske i Danmarks fauna, idet den nedstammer fra en gruppe smådrossler (Stiphornis) i Afrikas regnskove, der koloniserede tågeskoven på Gran Canaria, hvorefter den tilpassede sig mere åbne miljøer på de ydre Kanariske øer og endelig koloniserede Europa indenfor den seneste million år.

Teknologi i bevægelse

Der er i de senere år sket en mindre teknologisk revolution i udviklingen af nye metoder til at følge fugles træk og bevægelser. Her følger en kort gennemgang af de forskellige typer af sporingansordninger (se oversigt i tabellen).

Den ældste og simpleste måde at spore dyr på, er ved konventionel **radioteleometri**. Det består i en sender, der udsender et kort signal på en bestemt frekvens, som kan pejles med en antenne. Er man interesseret i en fugls bevægelser indenfor et relativt lille område, kan det pejles manuelt til fods eller via automatiske modtagerstationer. Disse metoder kan også bruges til at finde en fugls trækretning, idet man kan følge en flyvende fugl 10-20 km i åbent landskab. Vil man spore decideret træk kan det gøres fra bil eller fly. Vi har brugt denne type sporing til at undersøge unge (1k) trækfugles evne til at kompensere for fx vinddrift (se nedenfor).

Man kan også spore nogle særlige **radiosendere via satellit**. Disse satellitsendere sender et radiosignal og ved at udnytte dopplereffekten (ændringen i signalets frekvens når satellitten passerer over senderen) kan senderens position beregnes. Dette system kan følge en fugl globalt med en relativt høj nøjagtighed. **Satellitsendere baseret på GPS** (Global Positioning System) bestemmer den geografiske position vha. mindst fire satellitter og et meget nøjagtigt ur. Systemet benytter den tid der tager for signalet at komme fra satellitten til modtageren til at beregne en afstand, og kender man afstanden til fire satellitter, hvis position man også kender, kan man ret nøjagtigt triangulere sig frem til sin egen position. Vi har bl.a. benyttet disse satellitsendere til at påvise løketrækket hos Rørhøge over Sahara (se nedenfor). En sender kan altså både være en enhed, der blot sender et signal eller den kan sende informationer (f.eks. en GPS-position). Hvis man både vil samle informationer og holde størrelsen nede, kan man vælge blot at gemme informationerne. Disse enheder kaldes loggere, og er især kendt fra **lysloggere** (se beskrivelse i boksen på næste side), men også **GPSloggere** er almindeligt brugt. Ud over positionsdata kan flere af disse enheder indsamle

ekstra information, såsom trykket (til brug for dybde-måling hos en dykkende fugl), temperatur, acceleration og lignende. Den helt store ulempe ved disse er naturligvis, at de skal indsamles igen, for at man kan downloade data. Der er dog nogle tiltag for at afhjælpe dette. Nogle loggere er kombineret med en radiosender, så man kan pejle sig frem til sin logger, og dermed øge chancen for at finde den. Andre har en funktion til trådløs download af data, så man ikke behøver genfangne fuglen, men kan downloade data på nogle hundrede meters afstand. Dog kommer man ikke udenom at disse tiltag øger vægten af enheden. Vi har foreløbig brugt lysloggere til at kortlægge trækket hos Rørdrygget Tornskade (se nedenfor).

Når man skal sætte disse forskellige enheder på fugle, er der flere forskellige metoder, og hvilken man skal bruge afhænger af art samt størrelsen og typen af enheden. På større fugle kan man sætte de små enheder på ringe om benene, mens større enheder typisk sættes på med rygsæk. Der findes to typer af rygsække. Den ene har stropper ned om benene, mens den anden har snore ind over skuldrene, som mødes i en knude på brystet, hvorfra de går bag om vingerne tilbage til enheden på ryggen af fuglen. Den sidder således rundt om vingerne, men knuden på brystet sikrer, at der ikke er noget træk i vingerne, der kan genere den i flugten. Radiosendere der kun skal virke i en begrænset periode, f.eks. i løbet af yngletiden, kan hæftes til et par halefjer på større fugle, mens de på mindre fugles limes på ryggen af fuglene.

Det kan virke synd for fuglene, at man hæfter disse dimser på dem, men det giver ny viden, som ellers er umulig at opnå. Hvis vi skal lave målrettet og vidensbaseret beskyttelse af fuglene, er det nødvendigt at vide mere om fuglenes generelle adfærd såsom, hvor de er udenfor ynglesæsonen, og hvor de fouragerer i løbet af ynglesæsonen.

Anordning	Min vægt* (g)	Dækning (km)	Nøjagtighed (km)	Fordele	Ulemper
Radiosender	0,2	2 (tærren) 20 (luft)	0	Lille størrelse. Mange positioner	Kun lokal dækning
Radio-satellit-sender	5	Globalt	0,2	Global dækning uden krav om genfangst. Lille størrelse	Mindre præcis end GPS. Relativt få positioner hvis lille. Høj pris
GPS-satellit-sender	22	Globalt	0,005	Global dækning uden krav om genfangst. Høj præcision	Stor størrelse. Høj pris
GPS-logger	2,5	Globalt	0,005	Global dækning. Lille størrelse. Høj præcision	Krav om genfangst
GPS-logger med sender til fjerndownload	3,5	Globalt	0,005	Global dækning. Lille størrelse. Høj præcision. Data kan downloades uden genfangst	Selvom der ikke kræves genfangst. Skal fuglen stadig genfindes. Relativt få positioner.
Lyslogger	0,6	Globalt	200	Global dækning. Lille størrelse. Lav pris	Høj unøjagtighed
Lyslogger med radiosender	1,8	Globalt	200	Global dækning. Fuglen er lettere at genfinde end med normal lyslogger	Høj unøjagtighed. Større end normale lysloggere

*Vægten afhænger for senderne bl.a. af om de kører på solcelle eller batteri alene, samt hvor mange positioner/signaler de skal kunne sende, og derfor vil den mindste størrelse ikke nødvendigvis kunne bruges til alle typer studier. F.eks. sender den mindste Radiosatellit-sender kun signaler hver tredje dag (solcellen skal oplade batteriet indimellem), og den vil derfor ikke kunne anvendes til et studie af territoriørrelse eller fourageringshabitat.

Lysloggere

Lysloggere består af en lysmåler, et batteri og et ur. Ved at gemme en lysmåling hvert andet minut fås data for udviklingen af lysstyrken over døgnet. Herfra får vi et tidspunkt for solopgang og solnedgang. Med disse kan man udregne dagslængden, samt et tidspunkt for middag og midnat. Middag er selvfølgelig altid kl. 12.00 lokal tid, men vi er interesseret i global tid, altså hvor langt tid mere eller mindre end Universal Time, Coordinated (UTC), der er soltiden i Greenwich i London. Den danske tidszone er en time foran UTC om vinteren og to timer foran om sommeren. Skulle man følge soltiden, er der dog ret store forskelle selv indenfor Danmarks grænser vekslede fra 35 minutter foran UTC ved Blåvand til 65 minutter foran UTC på det østlige Bornholm. Denne forskel kan man bruge til at beregne en længdegrad (øst-vest position) med en rimelig god nøjagtighed. Dagens længde varierer som bekendt med årstiden og breddegraden, Hvis man derfor kender dagslængden og datoen, kan man udregne hvilken breddegrad (nord-syd position) man befinder sig på. Der er dog visse begrænsninger. Får man f.eks. en dagslængde på 24 timer om sommeren eller 0 timer om vinteren, vil der være en hel del nordlige breddegrader at vælge imellem. Et andet problem er forårs- og efterårsjævndøgn. Disse to dage står solen lodret over ækvator, og dagslængden er nøjagtigt den samme på alle jordens breddegrader. Det er selvfølgelig kun to dage om året, men i en periode på 2-3 uger på hver side af de to jævndøgn, er forskellene i dagslængder så små, at det er for unøjagtigt at bruge til at bestemme breddegraden, og data må derfor udelades.

Trækket hos Rødrygget Tornskade nu kortlagt

På centeret har vi som målsætning at opbygge en forståelse af fugles spredning herunder alle former for trækbevægelser. For at opnå større viden satser vi på flere nye metoder, som vil give mulighed for netop dette. En af disse metoder – lysloggerne – har nu vist sit potentiale. Med lysloggere monteret som små rygsække er det nu lykkedes os, at spore Rødrygget Tornskade og opnå detaljeret viden om fuglenes trækveje og overvintringsområder, samt vigtige informationer om fuglenes liv i vinterområdet og tidspunkter for deres forskellige trækbevægelser. Disse resultater er det første publicerede studie som viser det fulde træk hos en europæisk langdistance trækkende spurvefugl.

Rødrygget Tornskade (han) med påsat lyslogger. Fuglen her er netop blevet genfanget med fungerende lyslogger og har bidraget med helt ny viden. Den fik ved lejligheden påsat en ny logger og vendte også tilbage i 2011, dog uden at vi havde held til at genfange fuglen. Stenholthus, Gribskov, 23. juni 2010. Foto: Per Ekberg Pedersen.

Nærbillede af lyslogger monteret som rygsæk med stropperne omkring benene. Foto: Per Ekberg Pedersen.

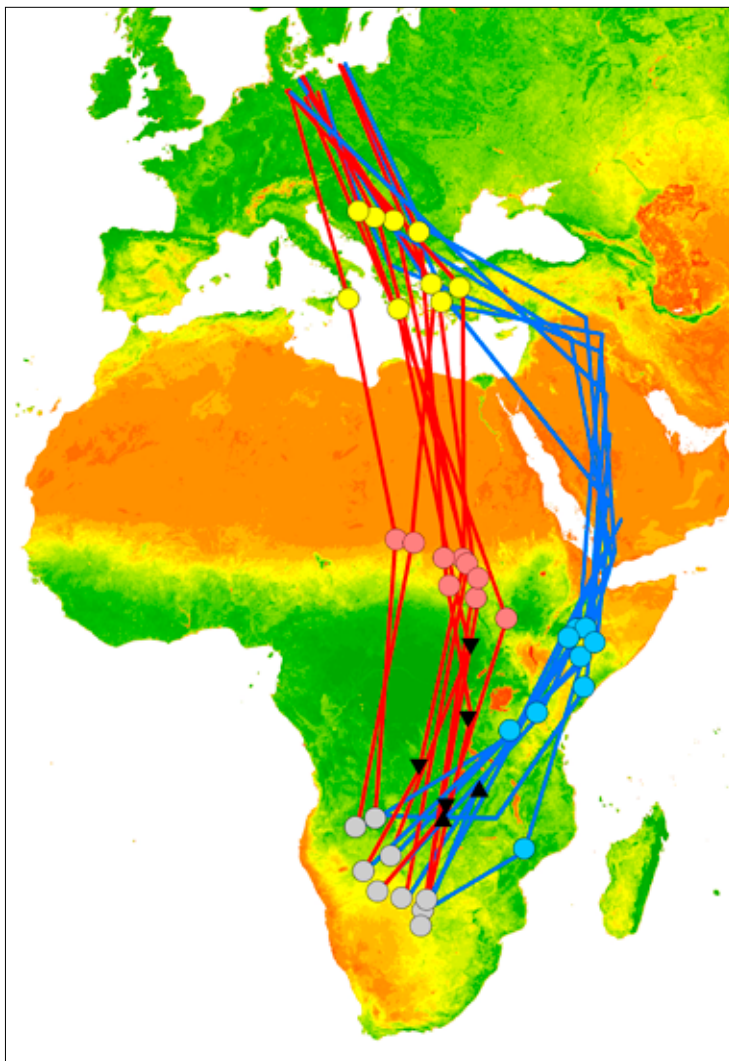

I 2009 satte vi lysloggere på Rødryggede Tornskader i Gribskov samt i Skåne og på Øland (i samarbejde med Lunds Universitet), og i 2010 havde vi held til at genfinde 13, hvoraf ni fugle medbragte data fra deres fantastiske rejse.

Datamaterialet viser, at Rødrygget Tornskade først bruger op mod to måneder i Sahel (Sudan, Chad) lige syd for Sahara, før de trækker det sidste stykke til det sydlige Afrika (Angola, Namibia, Zambia, Botswana regionen), hvor fire måneders vinterferie venter. Herfra går turen til Afrikas Horn for et kortere stop og videre over den Arabiske halvø tilbage til Europa - en tur på samlet set over 22.000 km. Løkketrækket over den Arabiske halvø tilfører rejsen godt 1000 km ekstra i forhold til den direkte rute. Data tyder desuden på, at fuglene er stationære i vinterkvarteret, og at der er ret stor forskel på, hvor fuglene sidder i Afrika. De danske fugle ser fx ikke ud til at overvintre samme sted, hvilket er spændene og ny viden i sig selv.

Artens årscyklus ser derfor således ud: Sahel 53 dage, sydlige Afrika 129 dage, øvrigt rast 36 dage, aktivt træk 79 dage. Dette levner blot 68 dage til at yngle. Med næsten to måneder i Sahel, må dette område kandidere til status af artens andet vinterområde.

De unikke data viste desuden nogle spændende forskelle i trækstrategierne efterår og forår. Om efteråret bevæger fuglene sig fx med mere end 500 km/dag, når de passere Middelhavet og Sahara. Efter opholdet i Sahel fortsætter trækket med over 300 km/dag på tværs af Afrika. Så selv om denne del af rejsen må passere egnede fourageringssteder, tyder resultaterne på, at fuglene ikke raster længe disse steder. Om foråret bruger fuglene kortere tid på trækket (52 dage inklusive det korte stop i Østafrika) end om efteråret (96 dage inklusive det lange stop i Sahel) men hastighederne er generelt lavere (233 mod 356 km/dag). Dette kunne tyde på, at fuglene - uden et længerevarende ophold som i efteråret - bruger mere tid på at raste og søge under forårstrækket sammenlignet med efteråret. Så fuglene tilbagelægger afstandene hurtigere om efteråret, men dette træk tager alligevel længere tid end om foråret pga. de længerevarende ophold. Til sidst kan det nævnes, at hannerne ser ud til at tilbagelægge afstandene hurtigere (efterår: 483 km/dag) end hunnerne (348 km/dag), men hvad dette skyldtes (raster kortere tid eller flyver hurtigere) er endnu uvist.

Trækket af Rødrygget Tornskade (rød og blå er hhv. efterårs- og forårstrækket) for ni individer med de forskellige rasteområder indikeret. Figuren er fra Tøttrup m.fl. Proc Roy Soc B, i trykken

Unge trækfugle kompenserer

Der er bred enighed om, at fugle har et nedarvet trækprogram, som angiver en trækretning og en træktid mod et målområde fx vinterområdet. Dette kan dog alene ikke forklare, hvordan unge fugle på deres første træk kan finde frem til det artsspecifikke vinterområde. For hvordan kan de kompensere for fx at blive blæst 100 kilometer ud af kurs? En retnings- og tidssans er ikke meget værd, hvis du skal finde tilbage til dit udgangspunkt. Med erfaring opnår trækfugle en vis navigationsevne, men hvornår og hvordan denne overgang sker, er endnu uvist. For at undersøge hvorvidt unge fugle kan kompensere for vinddrift fulgte vi naturligt vinddrevne og eksperimentelt forflyttede fugle på den sydligste spids af Færøerne - Akraberg. Til forsøgene var valgt Løvsanger, Havesanger og Munk, som ikke yngler på Færøerne, men som alle forekommer i træk-

Havesanger med radiosender påmonteret på ryggen, 4. oktober 2009, Sumba, Suduroy, Færøerne. Foto Mikkel Willemoes Kristensen.

perioderne. På Færøerne fangede vi derfor i spejlet, hvad der må formodes at være naturligt vinddrevne eller fejlprogrammerede fugle til forsøgene. Desuden forflyttede vi fugle 1100 km fra Blåvand Fuglestation til Færøerne. Ved hjælp af miniature radiosendere (0,4 g) fulgte vi nu fuglene på deres afrejse fra Færøerne og kunne herved bestemme i hvilken retning de fløj og sammenstille dette med den retning de var hhv. drevet med vinden eller forflyttet (Blåvand). Resultaterne var klare. Fuglene var i stand til at kompensere idet de udviste trækretninger tilbage i retning mod det sted, hvor de vinddrevet eller forflyttet fra frem for at fortsætte i den af trækprogrammet nedarvede trækretning. Dette tyder på, at unge fugle i nogen grad er i stand til at kompensere for vinddrift under deres første træk, hvilket betyder at udviklingen af en navigationsevne begynder allerede ved trækkets begyndelse, således evnen kommer fuglene til gode allerede på første rejse, i første omgang ved at fuglene kan finde tilbage til det sted de blev forflyttet (vinddrevet) fra.

Løkketræk hos Rørhøg forklares af vindforhold

Løkketræk (eng: loop migration) er påvist hos flere trækfuglearter. Årsagen til fænomenet, hvor efterårstræktruten afviger fra ruten valgt om foråret, har været tilskrevet især vind- og fødeforhold, som begge kan variere betragteligt med årstiden og dermed potentielt forklare fænomenet. Ved brug af satellitmetri, har vi været med til at påvise, hvordan svenske Rørhøge foretager et løkketræk i Afrika. Turen igennem Europa forløber ad samme rute forår og efterår, men turen over Sahara er forskellig i de to årstider. Efterårstrækket følger en mere østlig rute i forhold til det nordgående træk om foråret.

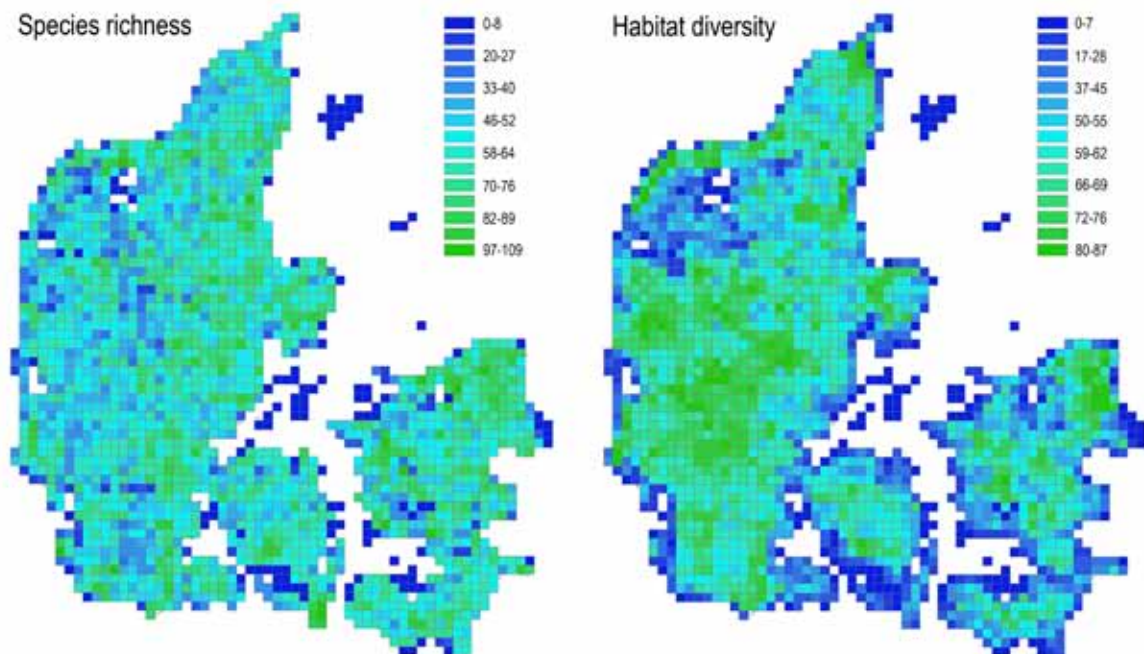
Datamaterialet, der ligger til grund for studiet, kommer fra syv satellitmærkede Rørhøge, som alle har sendt data fra minimum en forårstur og en efterårstur. Vi fik data fra yderligere ture fra flere individer således det samlede data består af i alt 20 ture. Vi analyserede derfor først, om fuglene ser ud til at vælge forskellige ruter pga. fødeudbud (vha. et satellitbaseret vegetati-

onsindex) og efterfølgende, om vindforholdene spiller en større rolle.

Resultatet viste, at habitatforholdene var bedst langs den vestlige rute både forår og efterår, og derfor kunne bedre fødeforhold ikke forklare mønstret. Føden kan spille en større rolle om foråret (hvor fuglene netop ses følge den mere grønne vestlige rute), da de generelle forhold på denne årstid er mindre fordelagtige. På den anden side viste data ikke tegn på, at fuglene brugte længere tid til fødesøgning (stop-overs) langs trækret over Sahara. Når man kigger på vindforholdene viste det sig, at de generelle vindforhold kan spille en afgørende rolle. Det var overvejende østlige vinde om foråret, hvilket kan forklare, hvorfor fuglene på dette tidspunkt trækker længere mod øst i forhold til det sydgående efterårstræk. På den baggrund er konklusionen, at vindforhold frem for fødeudbud forklarer løkketrækket hos Rørhøg.

Årsagerne til Kirkeugles tilbagegang

Centeret har sammen med forskere fra Århus Universitet i en længere årrække været involveret i forskning i Kirkeugles tilbagegang i Danmark. Formålet har primært været at tilvejebringe et solidt grundlag for at pege på relevante forvaltningsmæssige tiltag. Den danske bestand af Kirkeugle er gået tilbage i hvert fald siden 1970'erne og går fortsat tilbage. Fortsætter denne udvikling vil Kirkeuglen uddø i Danmark indenfor en overskuelig fremtid. Forskningen har blandt andet involveret radiopøjling af voksne fugle i perioden 2005-2007 og ungfugle i 2007 og 2008 samt analyser af forekomst og ynglesucces hos danske Kirkeugler siden 1975. Derudover har vi kigget på hele ringmærkningsmaterialet samt lavet forsøg med at udlægge daggamle kyllinger for at supplere fuglenes føde til ungerne. Blandt de interessante resultater fra de hidtidige analyser er en tydelig sammenhæng mellem antallet af udføjne unger og afstanden til typiske Kirkeuglehabitat, således at jo længere fuglene skal flyve jo færre unger får de. Blandt andet på denne baggrund var det interessant at se, hvilken effekt supplerende føde ville have. Selv om vi kun fodrede relativt få par, var resultatet klart: fugle med supplerende føde fik langt flere unger påvingerne. Generelt ser det ikke ud som om dødeligheden for gamle Kirkeugler har ændret sig væsentligt over tid, så resultaterne fra forskningsprojektet indikerer, at hovedproblemet for de danske Kirkeugler ligger i en for lav ungeproduktion. Fødemangel i yngletiden ser ud til at være nøglefaktoren, med ulykker efter ungernes udflyvning som en væsentlig ekstra faktor. I yngletiden lever Kirkeugler af både regnorm, insekter, mus, småfugle og padder. Den nuværende bestand på omkring 100 par vil være tilstrækkelig som udgangspunkt for at sikre en levedygtig bestand i Danmark fremover, og man arbejder derfor videre med at skaffe ugleerne bedre fødemuligheder i umiddelbar nærhed af rederne. Derudover har man givet supplerende foder til et antal par for at sikre rekrutteringen af Kirkeugler indtil vi får bedre styr på, hvordan fødemulighederne kan sikres.

Figuren viser artsrigdom (antal af ynglefugle) i hvert atlas-kvadrat og et modsvarende kort over diversiteten af vegetationstyper. Det sidste kan ikke forklare sammensætningen af ynglefugle i de enkelte felter. Nært beslægtede arter klumper mere forventet eller adskiller sig mere end tilfældigt.

(figur fra Gotelli, Graves og Rahbek, PNAS 2010 107:5030)

Skaber konkurrence mellem arter geografiske mønstre – brug af DOF's atlasdata

Individer af samme art konkurrerer om plads og ressourcer. Men konkurrerer forskellige arter også med hinanden? Det betvivler de færreste biologer. Vi har masser af observationer, der bekræfter dette, når individer af forskellige arter mødes face-to-face. Der er ligeledes eksperimenter på meget lille skala – oftest kaldet "potte-plante"-eksperimenter – som viser, at konkurrence imellem forskellige arter kan være ligeså intens som mellem individer af samme art. At konkurrence på lille skala – territorier – kan strukturerer fuglesamfund. Men hvad bestemmer arters geografisk udbredelser og fordeling af individer inden for udbredelserne på større skala – fx på skala som et land som Danmark. Hvorfor yngler Sydlig Nattergal ikke i stor stil i Danmark. Skyldes det konkurrence fra Nattergal? Skyldes det klima? Eller måske mangel på den helt specielle mikro-niche eller føde i habitatet, som Sydlig Nattergal kræver (uden at vi kan se den)? Mange af de store teorier i biologien forholder sig til, hvorvidt konkurrence imellem individer og mellem arter, der finder sted på lille rumlig skala vitterlig også spiller en rolle på større geografisk skala? Mange har postuleret en sådan effekt af konkurrence på større skala men. Flere betvivler det. I frontforskningen er der en samstemmende erkendelse af, at videnskabelig evidens mangler.

I samarbejde med amerikanske forskere analyserede vi det danske Atlas datasæt, som giver en unik beskrivelse af et helt lands fordeling af arter. Data giver en unik beskrivelse af hvilke arter, der forekommer eller ikke forekommer sammen i felter på 5x5 km (meget større end individers territorier) for et helt land. Ved brug af avancerede analyser af nulmodeller kunne det påvises, at mange arter forekom hyppigere eller sjældnere i samme felter end man ville forvente tilfældigt. Mere overraskende viste det sig, at denne "segregation" eller "agregation" ikke kan forklares ved den rumlige fordeling af diversiteten i vegetationstyper – eller andre af de klassiske alternative hypoteser til konkurrence. Den eneste forklaring (hypotese) som ikke kunne forkastes var at mønstrene af fordeling af arter på stor geografisk skala (Danmark) havde et klart signal af interaktion imellem arter på lokal skala. Resultaterne er så overraskende og respekteret som robuste - jvf. de avancerede analytiske modeller og ikke mindst det imponerende datasæt indsamlet af DOF's mange frivillige deltagere i Atlas-projektet – at arbejdet blev publiceret i det meget prestigøse tidsskrift PNAS. Efterfølgende var det genstand for en stor redaktionel-artikel i Science (30 april 2010). Tilsammen har det sat Danmark, de danske fugle og ikke mindst det fantastiske danske Atlas-data sæt på verdenskortet.

Hvad bestemmer kolibri-samfund – konkurrence eller fysiologisk tilpasninger til miljøet?

Hvordan biologiske interaktioner, det nutidige og/eller historiske miljø, samt biogeografiske barrierer bestemmer strukturen af fuglesamfund er fundamentalt inden for forskningen i økologiske og evolutionære spørgsmål. Ovenfor har vi belyst interaktioner imellem arter ved analyser af arternes udbredelse på mindre skala, og tidligere har vi beskrevet, hvordan vi bruger fylogenetiske data til at beskrive slægtsskabsforhold og biogeografiske mønstre gennem evolutionære processer. De to tilgange kan kombineres og phylogenetisk data kan også bruges til at belyse de processer, som skaber et fugle-samfund på lille skala. Carsten Rahbek har sammen med amerikanske forskere brugt en ny phylogeni på kolibrier til at beskrive den phylogenetiske sammensætning af kolibri-samfund fra 189 lokaliteter i Ecuador. I en artikel publiceret i *PNAS*, analyserede vi, om de kolibrier der findes på en given lokalitet repræsenterer en tilfældig sammensætning af arter fra det phylogenetisk træ, eller om samfund har flere eller færre nærtbeslægtede arter end tilfældigt. Det viser sig, at lokaliteter i tropisk lavland har en større phylogenetisk spredning i sammensætningen af arter end tilfældigt. I de høje Andesbjerg, dér består samfundene af

flere nærtbeslægtede arter end tilfældigt. Da nært beslægtede arter forventes at påvirke (~konkurrere) mere med hinanden end fjernt beslægtede arter, kan dette fortolkes som at samfund i lavlandet er mere præget af konkurrence imellem arterne end samfund i Andesbjergene. Omvendt, så synes kolibrisamfund i de høje bjerge at være mere påvirket af udfordringerne ved den evolutionær tilpasning til kolibriens helt særegne vingeslag og bevægelser, der er ekstremt slidsomme og energikrævende især i højere luftlag. Med andre ord, i de høje bjerge og i modsætning til lavlandet er det ikke alle kolibri-slægterne, der har tilpasset sig fysiologisk. Her er det mere et evolutionært filter end konkurrence om ressourcer, der synes at bestemmer sammensætningen af kolibri-samfundene.

Frontforskningen inden for forståelse af, hvad der bestemmer fordelingen af liv på Jorden karakteriseres i høj grad ved sammensmeltningen af de klassiske makroøkologiske og makroevolutionære forskning, deres data og metoder. Tidligere tiders opdeling mellem økologisk forskning på lille skala og biogeografisk forskning på stor skala udviskes. Efter 200 års forskning siden Von Humboldt, Wallace og Darwin, er der en stigende følelse i de internationale forskningsmiljøer af, at mere robuste svar på det store spørgsmål i biologien om diversitet rykker nærmere med forøget hastighed.

Skarv, Strøby Egede, 18. december 2010. Foto: Per Schans Christensen

Artsindex

Index henviser til omtale af arterne i Årsrapporten, SU-rapporten (dog ikke ikke-færdigbehandlede sager og forkastede sager), Sjældne Ynglefugle (DATSY) samt Projekt Ørn og Projekt Hedehøg.

Aftenfalk	67	Hedehøg	65, 159, 227
Alk	90	Hedelærke	102, 176
Alpesejler	136	Himalayasanger	138
Almindelig Pelikan	144	Hjelle	73, 166
Almindelig Ryle – se Engryle		Hjelmskallesluger	141
Almindelig Skråpe	36, 129	Hortulan	123
Amerikansk Fløjsand	131	Hvid Stork	41, 154
Amerikansk Pibeand	129	Hvid Pelikan	141
Amerikansk Krikand	56	Hvidbrynet Løvsanger	112
Amerikansk Skarveand	59	Hvidbrystet Præstekrave	72, 165
Amerikansk Sortand	131	Hvidhalset Fluesnapper	114, 142
Atlingand	57	Hvidkindet Værling	140
Balearskråpe	129	Hvidnæbbet Lom	31
Baltisk Sildemåge	169	Hvidrygget Ryle	134
Biæder	96, 175	Hvidskægget Sanger	138
Bjergirisk	120	Hvidstrubet Spurv	139
Bjerglærke	100	Hvidøjet And	129
Bjergpiber	105	Hvidsissen	120
Blisgås	48	Hvidskægget Terne	135
Blå Kærhøg	63, 159	Hvidvinget Korsnæb	121
Blåstjert	137	Hvidvinget Måge	86
Blåvinget And	129	Hvidvinget Terne	89
Bramgås	51	Hærfugl	97
Brilleand	131	Høgesanger	110
Brushane	166	Høgeørn	132
Buskrørsanger	138	Indisk Gås	50
Bøffelend	141	Isfugl	96
Canadagås	51	Islandsk Stor Kobbersneppe	78
Citronvipstjert	137	Islom	31
Damklire	79	Jagt Falk	133, 144
Drosselrørsanger	110, 176	Karmindeompap	122, 142
Dværgfalk	67	Kaspisk Måge	85
Dværggås	49	Kirkeugle	172
Dværgmåge	142, 169	Knarand	56
Dværgryle	75	Kongeederfugl	58
Dværgterne	88	Kongeørn	65, 159, 223
Dværgværling	140	Kortnæbbet Gås	47
Ellekrage	136	Korttået Lærke	137
Engryle	166	Korttået Træløber	115
Engsnarre	71, 162	Krumnæbbet Ryle	74
Enkeltbekkasin	78	Kuhls Skråpe	128
Fiskeørn	66, 159, 225	Kvækerfinke	120
Flodsanger	109, 137	Kærløber	76
Fuglekongesanger	111	Lapværling	123
Fyrremejse	114	Langnæbbet Sneppeklire	134
Grønspætte	100	Lille Bjergand	130
Grønlandsk Blisgås	49	Lille Flagspætte	99
Grønlandsk Stenpikker	108	Lille Flamingo	43
Gråmåge	86	Lille Fluesnapper	113
Gråstrubet Lappedykker	32	Lille Kjøve	82
Gråvinget Måge	135	Lille Præstekrave	72
Gul Sanger	142	Lille Rørsanger	144
Gulhovedet Gul Vipstjert	106	Lille Skallesluger	58
Gulirisk	120	Lille Skrigeørn	131
Havørn	63, 158, 213	Lille Stormsvalde	36

Lomvie	90	Sodfarvet Skråpe	35
Lunde	92	Sort Glente	62
Lundsanger	111	Sort Ibis	129
Lysbuget Knortegås	51	Sort Stork	41, 154
Lærkefalk	68, 160	Sort Svane	43
Mallemuk	35, 154	Sortbuget Knortegås	53
Mandarinand	55	Sortgrå Ryle	74
Markpiber	103, 176	Sorthalset Lappedykker	34
Mellemkjøve	82	Sorthovedet Måge	83, 168
Middelhavssølvmåge	85	Sortkrage	119
Mosehornugle	94, 173	Sortrygget Hvid Vipstjert	105
Munkegrib	141	Sortspætte	100
Mørkbuget Knortegås	53	Sortstrubet Bynkefugl	108, 137
Natravn	95, 174	Sortstrubet Drossel	137
Nilgås	55	Sortterne	89, 171
Nordlig Blåhals	108	Spidsand	57
Nordisk Lappedykker	33	Splitterne	170
Nøddekrige	118	Stellersand	130
Odinshane	79	Stendrossel	137
Orientbraksvale	133, 147	Stenvender	168
Orientsejler	136, 145	Steppehøg	64
Perleugle	94, 173	Stor Flamingo	43
Pibeand	56	Stor Hornugle	94
Pibesvane	44	Stor Kobbersneppe	166
Pirol	117, 177	Stor Korsnæb	121
Plettet Rørvagtel	70	Stor Skrigeørn	132
Pomeransfugl	71	Stor Stormsvale	37
Prærieløber	134	Stor Tornskade	117, 177
Pungmejse	115	Stor Skallesluger	157
Ride	87	Storkjøve	83
Ringdrossel	108	Storpiber	103
Ringdue	142	Storskråpe	128
Rosenstær	119	Storspove	167
Rovterne	87, 170	Stribet Ryle	74
Rustand	55	Stylteløber	133
Rævespurv	142	Sule	38
Rød Glente	158	Svaleklire	167
Rødhalset Gås	54	Sydlig Blåhals	107
Rødhalset Ryle	134	Sydlig Nattergal	106, 137
Rødhovedet And	58, 157	Søkonge	91
Rødrygget Svale	102	Sølvhejre	40
Rødstrubet Piber	104	Tajgasædgås	45
Rødtoppet Fuglekonge	113	Tejst	90
Rødvinget Braksvale	133	Temmincksryle	76
Rørdrum	38	Terekklire	134, 144
Sabinemåge	84	Thorshane	81
Sandterne	87, 142, 144, 169	Tinksmed	168
Sangsvane	156	Toplærke	102, 175
Savisanger	109	Topskarv	129
Schwartz Løvsanger	139	Trane	71, 163
Sibirisk Gransanger	112	Tredækker	78
Sibirisk Hjejle	134	Triel	133
Silkehejre	40	Tundrasædgås	46
Skestork	42, 155	Turteldue	92
Skægmejse	116	Vagtel	70
Skærpiber	104	Vandrefalk	69, 161
Slagfalk	141	Vandstær	106, 176
Slangeørn	131	Vendehals	98, 175
Slørugle	93	Vindrossel	108
Snegås	50	Ørkenstenpikker	137
Sneugle	135	Ådselgrib	131

Krikænder, med enkelte Pibe-, Spids- og Gravvænder, samt Bramgås. Ballum Forland, 25. april 2010. Foto Bo L. Christiansen

Rordrum, Strødam Engsø, 15. februar 2010. Foto: Helge Sørensen

FUGLEÅRET giver en samlet oversigt over almindelige, fåtallige og sjældne yngle- og trækfugles forekomst i Danmark i 2010 med årsrapporter fra Punkttællingsprojektet, Sjældenhedsudvalget, Rapportgruppen og Caretaker-projektet.

FUGLEÅRET beretter om årets observationer og aktiviteter på fuglestationer, fra feltornitologiske projekter, grupper og udvalg, samt Fugleværnsfondens reservater. Desuden gives en status fra forskellige forsknings- og overvågningsaktiviteter i statsligt regi, herunder ringmærkning.

